

ALFONS RODRIGUEZ S. J.
KŘEŠŤANSKÁ
ASKESE

ŠKOLA A PRAKTICKÉ CVIČENÍ
V CTNOSTECH A KŘEŠŤANSKÉ
DOKONALOSTI

NEBOLI

KŘEŠŤANSKÁ ASKESE.

NAPSAL:

ALFONS RODRIGUEZ S. J.

DÍL III.

PŘELOŽIL:

Dr. NORBERT FRANTIŠEK HRACHOVSKÝ.

V HRANICÍCH 1936.

Tiskem a nákladem knihtiskárny „Snaha“ (Artur Olšovský).

Nová Říše, dne 25. února 1936.

Čís. 96/36.

Imprimi potest.

Pavel Souček,
opat.

Olomucii, die 10. Martii 1936.

Nro. 3338.

Imprimatur.

Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis.

Předmluva k III. dílu.

ČTENÁŘŮM!

Již jsme promluvili v prvním a druhém díle o některých předmětech týkajících se řeholního života. V tomto díle zvláště pojednáme o tom, co se docela výhradně týká řeholníka a co mu může velmi pomoci k dosažení cíle a dokonalosti, ke které jest v řádě povolán. Proto dáváme nápis tomuto dílu celému: „Cvičení dokonalosti a ctností v řádě“. Přes to jsme všechno tak zařídili a tak o tom jednáme, aby i každý člověk mimo řád, jemuž na srdci leží dosáhnouti ctností a dokonalosti duše, z toho měl co nejvíce prospěchu. Tak obsahuje první pojednání „Zařízení a účel našeho řádu“ docela všeobecné předměty, jako na př. příklad zbožného života, horlivost pro záchranu duší, nedůvěru v sebe a upevnění důvěry v Bohu. Právě tak se všech lidí týká bratrské pokárání a ochota je přijímati, dále počet ze svědomí před zpovědníkem a duchovními vůdci, o nichž je řeč v jiných pojednáních. Vůbec mají všechny ctnosti, o nichž zde mluvíme, význam ve všech stavech. Buď se musíme chrániti chyb, k nimž nás vedou protivné vášně, nebo musíme aspoň míti silnou touhu tyto ctnosti konati, i když nám zvláštní

povinnosti stavu nedovolují je ve skutek uváděti. Důvěřuji Pánu, že řeholník čtením těchto pojednání bude povzbuzen, aby žil rozhodněji a pečlivěji podle svých slibů. Kdo žije ve světě, bude zase povzbuzen, aby svému stavu přiměřeně ho následoval. Tak bude jeden i druhý denně více horlivosti nabývati a vždy věrněji Pánu svému sloužiti.

Alfons Rodriguez.

SVAZEK III.

KNIHA PRVNÍ.

O CÍLI A ÚČELU TOVARYŠSTVA JEŽÍŠOVA A
O NĚKTERÝCH VŠEOBECNÝCH A UŽITEČNÝCH
PROSTŘEDCÍCH K DOSAŽENÍ TOHOTO CÍLE.

I.

O účelu a zřízení Tovaryšstva Ježíšova.

1. „Dej pozor na sebe i na poučování; trvej při tom, neboť to čině, spasíš i sám sebe i ty, kteří tě poslouchají“.¹⁾

V těchto dvou věcech od apoštola Pavla vyslovených spočívá konečný cíl a zařízení Tovaryšstva Ježíšova, jak to naše konstituce²⁾ a bully apoštolské dosvědčují.

„Cílem tohoto Tovaryšstva není jen pečovat s milostí Boží o spásu a dokonalost vlastní duše, nýbrž s ní také pracovat o spásu a dokonalosti bližního“.

Tovaryšstvo chce míti muže takové, kteří se snaží dosáhnouti svého cíle s nadšením, s horlivostí a zmužilostí. Musíme se, což jest dobře poznamenati, nejen povrchně starati o spásu své duše, nýbrž máme se o to zasa-

---

¹⁾ I. Tim. IV. 16.

²⁾ Inst. S. J. II. Examen. c. 1. n. 2. pag. 1.

zovati dokonale; a rovněž žádá naše Ústava, abychom se nespokojovali jen s povšechnou snahou pomáhati bližním ke spáse, nýbrž máme pracovati k tomu, aby denně prospívali ve ctnosti a dokonalosti. Proto nemáme jen na to hleděti, abychom měli mnoho kajících u zpovědnice, nýbrž na to, aby ti, které máme, za našeho vedení činili velké pokroky.¹⁾ S tou tedy péčí a bedlivostí, s kterou se staráme o vlastní prospěch, máme se starati také o prospěch a zdokonalení bližních.

2. K tomu bylo založeno Továryšstvo v oněch těžkých časech. Náš sv. Otec Ignác viděl, že církev jest dobře opatřena řády, které se věnují vlastnímu duchovnímu pokroku, konání modliteb v chóru a slavnými službami Božími. Viděl však také, jak se církev sektářstvím, hříchy a pohoršeními dostala do bídy a těžkého postavení. Proto založil na vnuknutí a za vedení Ducha Sv. Továryšstvo, tuto četú bojovného vojska, aby dle jeho vyjádření jako „lehká jízda“ vždycky bylo pohotově proti útokům nepřátel a tak pomáhalo všem, kdo by ho mohl potřebovati. Proto chtěl, abychom byli volní a nezaměstnání v chóru a v jiných zvycích a cvičeních klášterních, které by nám v této práci mohly překážeti.

¹⁾ Ibid. III. Instr. pro Confessar. n. 12. pag. 349.

„Žeň sice jest mnohá, ale dělníků málo“.¹⁾ Jak bychom mohli viděti bratry své hynout a do pekla se řítit, a nepřispěti jim na pomoc! Sv. Jan Zlatoústý praví:²⁾

„Vidíš-li slepého užuž padati do příkopu, pak mu podáváš ruku. Nevidíme-li však denně své bratry na pokraji záhuby, odkud se do propasti pekla vrhají? Jak bychom jim mohli nepodati ruku na záchranu?“

Vždyť i staří poustevníci, které Bůh povolal do samoty, opouštěli podle dějinných zpráv klid pouště, když byla církev od tyranů a sektářů pronásledována a soužena. Vidouce věřící bez poučení a duchovní pomoci, chodili od města k městu, aby bludná učení vyvraceli a věřící poučovali a povzbuzovali k mučednické smrti. Tak to činil velký světec Antonín za časů Konstantinových.³⁾ Tak také jiný svatý muž, jménem Akepsimas, který 60 let žil v samotě, a za tu dobu s nikým ani slovíčka nepromluvil. Totéž čteme i o mnoha jiných. Jeden z nich, jménem Afraates, vyjádřil se před císařem Valensem zajímavým způsobem.⁴⁾ Císař Valens vydal rozkaz vypuditi křesťany nejen z chrámů a měst, nýbrž také z hor, kam se

1) Mat. IX. 37.

2) In Genesin serm. 9. n. 2.

3) Vit. Patr. I. Vita S. Antonii Abb. n. 23.

4) Vit. Patr. II. 1. 9. c. 8.

utekli a kde zpěvy Boha chválili. Tomuto světcí záleželo více na záchraně věřících než na svém klidu. Opustil svou jeskyni, kde bydlel, aby mohl stádce Páně vésti a chrániti. Za svého pobytu v městě šel jednou královským dvorem. Ihned ohlásil kdosi císaři: „To je Afraates, který je u věřících v takové úctě“. Císař ho dal ihned k sobě zavolati a řekl mu: „Kam jdeš?“ „Chci se právě modliti za tvou říši“, odpověděl Afraates. Na to odvětil císař: „Bylo by lépe, kdybys ses modlil ve své cele, jak je zvykem řeholníků“? Na to odpověděl muž Boží pln nebeské moudrosti: „Ano, tak bych jednal, kdybys ty v tom nepřekážel. Tak jsem jednal po celý čas, pokud ovečky Kristovy v pokoji odpočívaly. Ale nyní, když je velké nebezpečení, že budou od vlků roztrhány a zničeny, je nutno se všech stran ku pomoci přispěti, aby byly zachráněny od záhuby. Řekni mi, vznešený kníže, kdybych byl útlou dívkou sedící na zápraží domu a pracující a uviděl bych dům svého otce hořeti, co bych měl dělati? Směl bych pod záminkou, že jsem sláb, zůstatí seděti a nedbati záhuby otcovského domu, či bych musel utíkatí pro vodu na uhašení plamenů? Jistě bys řekl, že by bylo moudré hasiti. Právě tak je tomu nyní, císaři! Tys roznítil oheň v domě našeho nebeského Otce, a proto běžíme,

kteří jsme dříve žili v pokoji, tak starostlivě sem, abychom v nebezpečí ku pomoci přispěli“.

4. Sv. Jan Zlatoústý uvádí v jedné homilii¹⁾ o nutnosti péče o spásu bližního výtečné přirovnání sem se hodící. Vidí-li plavci, kteří se plaví širým mořem, i když při klidném moři jsou v bezpečí, jiné v nebezpečenství ztroskotání, mají s nimi soucit. Třeba jsou od nich daleko, nedbají na svůj vlastní prospěch a pokrok v plavbě, nýbrž mění směr a spěchají tam, spouštějí kotev, natahují plachty, podávají prkna a lana, aby tonoucí je mohli zachytiti a tak se zachrániti. Tak musíme i my činiti. Všichni plujeme široším mořem tohoto života. Je zde mnoho vlnobití a bouří, mělčin a hlubin, a velmi mnozí ztroskotávají. Vidíš-li nyní, že někdo ve vlnách a v bouři tohoto moře užuž hyne a tone, spěchej mu ku pomoci a zachraň svého bližního: neboť nebezpečenství tonoucího bližního nestrpí odkladu.

5. K tomuto cíli vzbudil Bůh Tovaryšstvo Ježíšovo v oněch smutných dobách. Mělo církvi v její zvláštní nouzi pomoc a přispění poskytnouti. Bylo to dílo jeho nejvznesenější prozřetelnosti a docela zvláštního milosrdenství. Dějepisci připomínají a poznamenávají plným právem, že právě tehdy, kdy

¹⁾ In Genesin Serm. 9. n. 2.

se narodil v Anglii Pelagius, který potom svým bludem svět kazil a v temnotu uváděl, v Africe na svět přicházel onen velký bojovník církve katolické, sv. Augustin, a jasným světlem svého učení osvěcoval zlé temnoty a převrácené nauky. Také Ribadeneira, životopisec sv. Ignáce¹⁾ poznamenává, že Pán Bůh poranil Ignáce na noze týž rok v pevnosti Pampeloně, aby ho vyhojil na duchu a z nevázaného a marnivého vojína učinil vojevůdce a ochránce a obhájce církve své, kdy Martin Luther, tento původce zla, masku odhodil a docela zjevně vypověděl boj katolické církvi a počal šířiti své rouhavé bludy. Bylo to roku 1521. Z toho poznáme prozřetelnost a milosrdenství Boží, jenž vždy pečuje o to, aby církvi své v době jejího největšího nebezpečení poslal pomoc a ochranu.

6. Tento dějepisec rozepisuje se o této věci obšírně a zřetelně a ukazuje, jak Pán Bůh v onu dobu, kdy Albigenští a jiní sektáři pokoj církve rušili, kdy bujelo trní a hloží vášní a hrozilo dobrému semeni, které rozsíl nebeský rozsevač, úplným zničením, poslal na svět ony dva Serafy, ona světla nebeská, sv. Dominika a sv. Františka, aby odporovali sami i jejich učedníci sektářství a

¹⁾ Vita S. Ignatii l. 4. c. 16 Surius, VII. 31. Iul. Vita S. Ignatii n. 19.

vykořenili bludy, hříšníky obrátili, mravy obnovili a celý svět osvětili svým podivuhodným příkladem a posvětili svým učením. To tito otcové vskutku vykonali a až do této chvíle jejich synové totéž konají. Rytířské řády poslal Bůh církvi své v onu dobu, když byla od svých nepřátel utlačována, a poněvadž bylo nutno zbraní v ruce se hájiti. Totéž musíme uznati také při ostatních rádech, obzvláště při Tovaryšstvu Ježíšovu, o kterém zde mluvíme. V tuto dobu, kdy Luther své bludy počal šířiti, papeži poslušnost odpírati, dogma o Nejsvětější svátosti oltářní popírati, zpověď odstraňovati, povolal Bůh Tovaryšstvo Ježíšovo, které slibovalo obzvláště papeži poslušnost, k níž se zavazovalo zvláštním slibem, které si vzalo za zvláštní úkol obě svátosti, zpověď a sv. přijímání, ve svých kázáních hlásati a lid k častějšímu jejich přijímání a k nápravě mravů povzbuzovati.

Vždycky přihlíží vojevůdce, když boj s nepřítelem se již začal, s nějakého vyvýšeného místa zápasu v boji. Kde a kdy shledá nějaké nebezpečí, ihned se o to stará; hned naporučí vytáhnouti zástupu lehké jízdy na pravém křídle, hned na levém křídle velí dělům do předu postoupiti. Stejným způsobem Kristus Pán, nejvyšší velitel křesťanského vojska, v každý čas s výše nebeské shlíží na obtíže své církve a podle jejích po-

třeb posílá vždy nové učitele a zakladatele řádů, aby jeho čety posílili. V tom se zjevuje vzácným způsobem prozřetelnost a milosrdnost Páně, který jednou rukou raní nebo raniti připouští, a druhou rukou podává lék. To je tedy cíl a účel Tovařystva Ježíšova. K tomu nás Bůh povolal, jak se apoštolská bulla vyslovuje, totiž k hájení naší katolické víry mezi bludaři, k rozšíření jejímu mezi pohany a k zachování jejímu ve spojení s dobrými skutky mezi křesťany.

II.

Výbornost, záslužnost a cena zachránění duší.

1. Starati se o spásu duší jest něco tak velikého a vznešeného, že k vůli tomu Syn Boží s nebe sestoupil a člověkem se stal. K tomuto dílu vyvolil si pak apoštoly a učinil je z obyčejných rybářů rybáři lidí. Proto není jiného úřadu tak vznešeného, jak praví sv. Dionysius Areopagita,¹⁾ jako tento. „Nejvyšší úřad a nevyš božská služba jest, s Bohem k spásu duší pomáhati a spolu pracovati“. A sv. Jan Zlatoústý praví:²⁾ „Nic není Bohu tak příjemné a o nic tak nepečuje, jako o záchranu duší“. Tak se vyslovuje také apoštol: „Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni a přišli ku poznání pravdy“.³⁾

---

1) De coelesti hierarchia c. 3 § 2.

2) Hom. sup. Genesin 3. n. 4. et 40. n. 3.

3) I. Tim. II. 4.

A skrze proroka Ezechiela praví Pán: „Zdali vůle má jest smrt bezbožného — praví Pán Bůh — a ne spíše, aby se obrátil od cest svých a živ byl?“¹⁾ Bůh chce, aby všichni byli spaseni. Proto koná ten, kdo se o to nějak přičiňuje, něco tak velkého a Bohu tak milého, jak jen lidé v tomto životě konati mohou.

Sv. Jan Zlatouústý praví:²⁾ „I kdybys sebe více peněz rozdál chudým, přece bys vykonal něco daleko většího, kdybys jen jednu jedinou duši zachránil“. A podle výpovědi sv. Rehoře³⁾ jest větší div kázáním slova Božího a utěšujícím slovem hříšníka obrátiti, než tělesně mrtvého k životu probuditi. Je to něco většího a u Boha platí více, než stvořiti nebe a zemi. Nechceš-li tomu věřiti, uvaž jen, co ho to stálo. Stvoření nebe a země stálo Pána Boha jen slovo. „Řeklť on — a byly učiněny, on rozkaz dal — a byly stvořeny“.⁴⁾ Záchrana duše ho stála nekonečně více: ta ho stála krev a život.

2. Apoštol Jan nám vysvětluje, jak vysoko v očích Božích stojí ten, kdo se věnuje spáse duší. Ba Kristus Pán sám to o sobě vyjadřuje slovy: „Proto miluje mne Otec,

1) Ezech. XVIII. 23.

2) Homil. 3. in I. Corinth. n. 5.

3) Dial. 1. 3. c. 17 et Homil 29. in Evang. n. 4.

4) Žalm CXXXVIII. 5.

že dávám život svůj, abych jej zase ujal“.¹⁾ Neříká zde, co by také mohl říci: Otec miluje mne proto, že na počátku všechny věci skrze mne učinil, nýbrž praví: Proto miluje mne Otec, že dávám svůj život za spásu duší“. Tím nám naznačuje, že před Bohem není díla příjemnějšího a milejšího než toto. Právě v takovém smyslu vysvětluje také sv. Tomáš jiné slovo,²⁾ které Kristus Pán nedlouho před tím vyslovil: „Jako mne zná Otec, i já znám Otce a život svůj dávám za ovce své“.³⁾ Nechce tím jen říci: Zním Otce dokonalým poznáním, kterým také on mne zná: neboť to již vyslovil v hlavě jedenácté u Matouše slovy: „Nikdo nezná (úplně) Syna leč Otec, aniž kdo zná (úplně) Otce, leč Syn“.⁴⁾ Je tomu zde, jako když se otázáš hodného syna po důvodech jeho jednání, neboť ti odpoví: Zním svého otce a znám jeho zalíbení a co chce. Krátce před tím náš Vykupitel pravil: „Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život za ovce své“.⁵⁾ Na otázku: Jak můžeš svůj tak drahý život dáti za takovou věc bezvýznamnou a bezcennou, dává zde hned také odpověď, řka: „Zním Otce svého. Vím

---

1) Jan X. 17.

2) In Joann. X. 15.

3) Jan X. 15.

4) Mat. XI. 27.

5) Jan X. 11.

velmi dobře, jaká jest vůle a zalíbení mého Otce. Zním jeho lásku k těmto ovečkám, a proto dávám velmi rád život za ně: neboť vím, že je to vůle a zalíbení mého Otce“. To také u nás musí rozhodnouti, abychom se docela ochotně obětovali pro spásu duší, když dobře víme, že je to zalíbení a radost Boží, a že božská Velebnost miluje nade všechno toho, kdo se tomu dílu věnuje.

Sv. Jan Zlatoústý¹⁾ činí zde výtečnou poznámku k slovům, která Kristus, náš Vykupitel, řekl Petrovi, když se ho vzhledem k trojnásobnému zapření třikráte ptal: „Miluješ mě?“²⁾ Když mu potom praví: „Pasiž beránky mé“, tím chce Pán říci: Musíš svou lásku ke mně tím ukázati a cvičiti, že mi budeš pomáhati v díle záchrany duší, které jsem svou krví vykoupil“.

3. Velikost a vznešenost tohoto díla a velké zalíbení Boží na něm vysvítá ze vznešené odměny, která se za to dává. To můžeme především viděti na Kristu samém, o němž apoštol praví: že za jeho oběť života pro lidi obětoval. „Proto také Bůh povýšil ho a dal mu jméno, které jest nade všechno jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno nebešťanů, pozemšťanů i těch,

¹⁾ Serm. de B. Philogono n. 2. et Ecloga in S. Diem Natalem Christi Homil 34.

²⁾ Jan XXI. 15.

kteří jsou v podsvětí, a aby každý jazyk vyznal, že Pánem jest Ježíš Kristus k slávě Boha Otce“.¹⁾ To též praví také David: „Z potoka na cestě bude píti, protože pozdvihne hlavu“.²⁾ A prorok Isaiáš praví:³⁾ „Bude-li chtíti dáti ve smírnou obět svůj život, bude viděti potomstvo (po) dlouhé věky“. To znamená, poněvadž svůj život obětoval za hříchy a tolik muk vytrpěl pro ně, proto ho věčný Otec tak vysoko povýšil a zvelebil.

4. Sv. Řehoř⁴⁾ dává nám vysvětlení slov sv. Jakuba⁵⁾: „Kdo odvrátí hříšníka od bludné cesty jeho, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje množství hříchů“, říká: „Kdo člověka zachránil od tělesné smrti, zaslouží velké pochvaly a odměny, ač onen nemocný, třebaže dnes neumírá, přece dříve nebo později musí zemřít. Jakou však odměnu a pochvalu zaslouží si teprve ten, kdo zachrání duši od věčné smrti a jest příčinou, že ona žije ve věčném štěstí a nemůže ho už pozbyti?“ Proto nepraví jen Písmo sv., že hlasatelé Krista a ti, kteří učí lidstvo cestě Páně, dosáhnou věčného života: „Kteří mne vysvětlují, věčně žít budou“⁶⁾, nýbrž přidává

1) Fil. II. 9. – 11.

2) Žalm CIX. 7.

3) Isaiáš LIII. 10.

4) Moral. L. 19. c. 31.

5) Jak. V. 20. – 6) Sirach XXIV. 31.

k tomu ještě: „A kteří spravedlnosti vyučují mnohé, jako hvězdy na věčné věky“.¹⁾ A prorokem Jeremiášem praví Pán: „A oddělíš-li vzácné od všedního, jako ústa má (zase) budeš“.²⁾ To znamená, když duše mnou tak velmi ceněné od nízkosti a zloby hříchu zachováš, pak budeš mi tak drahý, jako má ústa, nebo jak říkáme, jako mé oko nebo můj život: neboť právě tak miluje Bůh toho, kdo se namáhá duše obrátiti a z hříchů je vytrhnouti. Něco převzácného jest v očích Božích duše: proto také zachraňování duší u Boha velmi mnoho znamená.

5. V životě sv. Kateřiny Sienské jest napsáno,³⁾ že s největší uctivostí líbala zemi, po které kráčel kazatel, a po každé, jakmile viděla kazatele jíti, vyšla z domu, aby to mohla učiniti. Když se jí tázali, proč to činí, odpověděla, že Pán Bůh jí dal poznati krásu duší, které jsou ve stavu milosti Boží: proto považuje ty, kteří si za povinnost vzali očišťovati duše, za tak šťastné lidi, že si nemohla odpustiti své rty položit tam, kde jejich noha stála, a líbati zemi, po které šli.

6. K takovéto důstojnosti, k takové výši

---

1) Daniel XII. 3.

2) Jeremiáš XV. 19.

3) AA. SS. 30. April. Vita S. Cath. Sen. n. 38. pag. 862.

nás povznesl Pán. K tomu nás do Tovaryšstva Ježíšova povolal. To jest náš cíl, náš účel, býti spolupracovníky Božími při nanejvýše vznešeném a božském díle, při záchraně duší. Apoštol praví: „Neboť jsme spolupracovníci Boží: Tak sud' každý o nás, jako o služebnících Kristových a správcích tajemstvích Božích“.¹⁾ Je to úřad apoštolský: úřad, pro nějž Bůh sám s nebe sestoupil, v němž svou krev a život obětoval. Je to úřad, pro nějž jsme nazváni dítkami Božími. „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou“.²⁾ Tyto pokojné nazývá Písmo svaté proto blaženými, že jsou dítkami Božími. Sv. Jeronym,³⁾ Theofylaktus⁴⁾ a jiní vysvětlují toto místo v ten smysl: Pokorní nejsou jen ti, kteří sami s sebou mají pokoj, když dobyli vítězství nad svými vášněmi, a také mezi svými spoluobčany pokoj a přátelství udržují, nýbrž zcela zvláště ti, kteří zakládají pokoj a přátelství mezi Bohem a lidmi, když slovem poučení hříšníky obracejí a s Bohem smiřují. Tito zakladatelé pokoje jsou blažení: neboť oni jsou dítkami Božími. Právě to bylo dílo Syna Božího. K tomu přišel s nebe na zemi: „A aby skrze něj smiřil všecko s sebou,

1) I. Kor. III. 9., IV. 1.

2) Mat. V. 9.

3) Comment in Evang. Mathaei L. 1. c. 5.

4) Enarr. in Evang. Math. c. 5. v. 9.

uveda v pokoj skrze krev kříže jeho i co jest na zemi i co jest v nebi“.¹⁾ Proto zpívali andělé při jeho narození: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle“.²⁾

7. Z toho máme k svému užitku získati: 1. velkou lásku a velkou horlivost pro své povolání, které je tak vznešené, Bohu milé a našim spolubližním velmi spasitelné. 2. velké pokoření pro sebe, že nás Bůh k něčemu tak vysokému a vznešenému povolal, ačkoli jsme ubohost sama. Uzná to každý: Mohu sotva sám za sebe vzít odpovědnost, a přesto Bůh do mých rukou vložil záchranu a dokonalost jiných. Sv. František Xaverský, tento muž apoštolský, jenž jako starý a velmi zkušený vojevůdce otcům a bratřím v Portugalsku psal, dává i nám tuto vzácnou radu:³⁾ „Milí bratří! Napomínám vás, abyste nehleděli na úřad a vznešené zaměstnání, jež zastáváte, ani na dobré mínění a úctu, jakou vám ukazuje svět, abyste se opravdově zastyděli, jak to vyslovuje prorok: „Chudák já, jenž od mládí lopotím se“.⁴⁾ „Čím vyšší jest úřad a místo, na něž Bůh vás povolal, tím více se musíte

1) Kol. I. 20.

2) Luk. II. 14.

3) Vos S. J. Život a listy sv. Frant. Xav., list 84. Tovaryšstvu Ježíšovu v městě Goa, č. 21; srovnej tamtéž list 10. Tovaryšstvu v Římě, č. 21. (Kniha francouzská, také do němčiny přeložená.)

4) Žalm 87. 16.

pokořiti“. Výtečně učený a zbožný Pater Natal říkával: „Kdykoliv uvažuji vznešený cíl Tovaryšstva a pozoruji při tom sebe, jsem tak zahanben a uznávám se tak neschopným a toho nehodným, že myšlenka na povolání k tak vznešenému úřadu vždy, místo co by mne činila pyšným, podává mi důvod k většímu sebezahanbení a hlubšímu pokoření“. Tak musíme i my činiti: pak neutrpíme škody ani z vysokého místa, které přijímáme, ani z dobré pověsti, v níž před světem stojíme, ani ze cti, která se nám proto prokazuje. 3. konečně musíme z toho získati nadšené snažení po vlastním duchovním pokroku: neboť abychom se s bližním stýkali a jemu byli prospěšni, potřebujeme pevného základu ctnosti, jak to ještě uvedeme níže.

III.

Toto dílo jest všem v Tovaryšstvu společné. Všichni, i nekněží, mají velký podíl na něm.

1. Mohl by se někdo domnívati, že vyložený úkol týká se jen kněží, kteří zpovídají a káží a zabývají se přímo starostí o bližního; a tato myšlenka mohla by ho zarmoutiti. Vysvětlujeme zde k útěše těch, kteří v časných a vnějších záležitostech službu konají a pomáhají: Je to úkolem a cílem všech, kdo jsou v Tovaryšstvu, a nikoli jen kněží a studovaných. Všichni mají věděti, že jejich práce, ať jsou jakéhokoliv druhu, mají podíl na dílech a zásluhách jiných, a proto tím se mají více povzbuditi. Za první tvoříme všichni jen jedno tělo, jeden řád, jedno Tovaryšstvo. Úkolem tohoto celého těla a této celé společnosti jest, jak jsme již řekli, s milostí Boží jedině to, že se máme nejen o sebe

a své pokroky starati, nýbrž také míti zájem o záchranu a zdokonalení bližních. Abychom tento úkol mohli provést a cíle našeho řádu dosáhnouti, musí někteří kázati, jiní zpovídati, jiní býti profesory a konečně jiní pomocníky v časných záležitostech.

V boji za dosažení vítězství musí jedni bojovati, jiní zůstati při zavazadlech, a ti zasluhují, poněvadž právě prvním pomáhají zápasiti a vítěziti, touž chválu a odměnu, kterou obdrží zápasníci, jak se vyslovuje David: „Neboť rovný díl dostane ten, kdo vytáhl do boje, i ten, kdo zůstal u břemen: rovně děliti se budou. To se stalo od té doby na budoucí časy ustanovením a takořka zákonem v Israeli až do dneška“.¹⁾ A to vším právem: neboť všechno jest jedno vojsko a jedni jsou tak nutni k dosažení vítězství jako druzí. Zápasníci nemohli by bojovati, kdyby druzí nehlídali zásob. Právě tak je tomu u nás. My všichni tvoříme jedno tělo, jedno vojsko, jednu setninu, jeden voj bojovníků Kristových. Naším úkolem jest obracetí duše. Kazatel nemohl by kázati, zpovědník zpovídati, profesor nemohl by učiti, studující nemohl by studovati, kdyby nebylo nikoho, jenž by se staral o časné věci. Kdo se o to stará, ten pomáhá zpovědníkovi i kazateli

---

¹⁾ I. Král. XXX. 24. 25.

duše získávati a má podíl na vítězství a ovoci, které oni přinášejí.

Sv. Augustin¹⁾ praví, že Pavel při kame-
nování Štěpána, prvního mučedníka, hlídáním
šatů více vykonal, než všichni: neboť hlídal
šaty všech. Aby rukama všech kamenujících
mohl působiti, hlídal šaty všech. Tím, že
všem pomáhal, více zuřil, než kdyby byl vlast-
níma rukama kamením házel. Říkáme-li tak
vzhledem na zlé, můžeme to říci ještě větším
právem o dobrém: neboť Bůh jest více na-
kloněn odměňovati než trestati.

2. Blahoslavený Otec Avila²⁾ píše v dopise
dvěma kněžím, kteří byli již duchovními
správcí a právě hodlali vstoupiti do Tovaryšstva
Ježíšova, jehož úkolem také jest duchovní
správa, že se nemají starati o bližního a také
se neznepokojuvati, když k tomu nebudou
určeni. Uvádí k tomu důvod. „Všechno, co
se v Tovaryšstvu Ježíšovu koná, dokonce
i utírání nádobí, jest k získání duší: neboť
účelem Tovaryšstva není nic jiného, než duše
získávati. Na jeho zachování a rozšíření závisí
velice pokrok duší. Cokoliv tedy směřuje
k jeho zachování a rozšíření, ať je to i ko-
nání nízkých prací, je to obracení duší a
má to býti s velkou radostí konáno“. Jako

¹⁾ Serm. 189. n. 2. de conversione S. Pauli (Ap.).

²⁾ Avila (Schermer) Briefe I. 84. Winke an einige
Domherren.

údové tohoto těla, tohoto řádu pracují všichni, kteří zastávají úřad jim přidělený, k prospěchu a ke spáse, jež z něho pochází, a tak má každý podíl na všech obráceních a dobrých skutcích, které se konají v celém Tovaryšstvu. Sv. Ignác¹⁾ praví to v konstitucích o těch, kteří se zabývají časnými záležitostmi. Proto má být každý se svým úřadem spokojen a těšiti se z něho. Každý ať považuje za velkou milost Boží, že může být údem tohoto těla Tovaryšstva, v němž se Pánu tak horlivě slouží a spása věřících tak velice obstarává. Všechno Tovaryšstvo směřuje k obrácení duší, práce kuchaře, vrátného, sakristána atd.: neboť účelem Tovaryšstva jest obracet duše, a tak, kdo jemu slouží, slouží tomuto cíli.

3. To lze snadno poznati. Neboť kdyby jen kazatelům, zpovědníkům a těm, kteří se zabývají přímo správou duchovní, sláva příslušela, a kdyby se jen těmto pokrok našich spolubližních mohl připisovati, pak by měli právě představení život bezúspěšný. Oni se nejméně takovými věcmi zabývají. Generál a provinciálové musí obstarávati korespondenci a správu, provinciálové musí visitovati své provincie a nezbyvá jim času, kterého by mohli použiti

---

¹⁾ Inst. S. J. II. Exam. c. 6. n. 3. pag. 19.

k prospěchu a ke spáse bližního. A přece pracuje představený dobrým spravováním svého úřadu a svým dohledem nad těmi, kteří v duchovní správě pracují, aby všechno šlo svou cestou, daleko více ku prospěchu spásy bližních, než kdyby kázal a zpovídal jako podřízený. Tak to činí i stavitel, nebo dohlížitel při stavbě dohledem nad pracujícími, aby všechno dobře bylo vykonáno, daleko více, než jednotlivý dělník. A vojevůdce v boji koná svými rozkazy vzhledem k tomu, co se má státi, daleko více, než kdyby osobně bojoval jako jednotlivý voják. On koná v základě to, co všichni: neboť jest pomocníkem a vůdcem pro všechny. Proto se mu také připisuje vítězství. Tak také získává také sakristán, vrátný a ostatní služebníci duše, které získává kazatel a zpovědník: neboť oni k tomu přispívají, když zbavují těchto časných starostí, že se mohou docela těmto duchovním věnovati, což by jim jinak nebylo možno.

4. To znamená slovo: „Jsme jedno tělo, a všichni jsou údy tohoto těla“. Údy těla nemají tytéž úkoly, nýbrž každý má svůj vlastní. Co však činí jeden úd, to nekoná jen pro sebe, nýbrž pro celého člověka. Nohy nechodí jen pro sebe samy, ruce nepracují jen pro sebe, ústa nepřijímají potravu pouze pro sebe: konají to pro celého člověka

a pro všechny ostatní údy. A právě tak je tomu s duchovním tělem nějakého řádu. Je to přirovnání, kterého užíval sv. Pavel o církvi: „Jako totiž tělo jest jedno a přece mnoho údů má, všechny pak údy těla, ač jich mnoho jest, (jen) jedním tělem jsou, tak i Kristus“.¹⁾ Řekne-li noha: „Poněvadž nejsem ruka, nepatřím k tělu“, zdali proto k tělu nepatří? A řekne-li ucho: „Poněvadž nejsem oko, nepatřím k tělu“, zdali proto k tělu nepatří? Kdyby celé tělo bylo okem, kde by byl sluch? Kdyby celé tělo bylo sluchem, kde by byl čich? Než Bůh umístil údy v těle, jeden každý z nich, jak chtěl.“²⁾ Každý potřebuje druhého dle svého zařízení. Oči potřebují rukou, hlava potřebuje nohy a žádný úd nemůže k jinému říci: Nepotřebuji tvé pomoci. Právě tak je tomu na těle církve. Tu ustanovil Bůh některé za apoštoly, jiné za proroky, jiné zase za učitele, jiné za představené: jedněm dal dar uzdravovati, jiným propůjčil dar řeči. V církvi musí býti různé úřady a rozmanité stupně. Všechno však jest jedním duchem Božím a všechno jest zařízeno k témuž cíli, totiž ke spáse lidí. A právě tak je tomu i při těle řádu. Nemohou všichni býti očima, jazykem, ne všichni ušima, to jest nemohou všichni býti představenými,

¹⁾ I. Kor. XII. 12.

²⁾ I. Kor. XII. 15. – 18.

kazateli, zpovědníky. Na těle musí býti také ruce a nohy. Oči nemohou říci ruce, a hlava nemůže říci nohám: Já vás nepotřebuji: neboť všechny tyto úkony jsou nutné k dosažení cíle našeho. A proto spolupracují všichni na ovoci, které přináší Tovaryšstvo.

5. Za druhé pracují o záchraně duší nejen v označeném způsobu, nýbrž ještě docela zvláště příkladem svatého života všichni údové Tovaryšstva, kněží i bratří. O tom budeme ještě v 8. hlavě mluvit. Je to zvláště výtečný a velmi působivý prostředek k tomuto cíli. Avšak prospívají k tomu cíli také svými řečmi, když v důvěrném rozhovoru s bližními mluví jen to, co vzdělává a prospívá k spáse duše. To je prostředek, jímž možno bližnímu velmi prospěti. Náš sv. Otec Ignác ve svých konstitucích staví jej mezi nejlepší, kde pojednává o prostředcích ve prospěch bližního.¹⁾ Pokládá jej za všeobecný prostředek, který si mají všichni osvojit v Tovaryšstvu, obzvláště však bratří laikové. Abychom to ještě více poznali a mohli cvičiti, proto bylo to také do pravidel přijato. Tam stojí:²⁾ „Všichni se mají snažiti na svém místě při dané příležitosti bližního zbožnými rozmluvami vzdělávati, jemu raditi dobré skutky

1) Inst. S. J. II. p. 7. c. 4. n. 8. pag. 112.

2) Ibid. III. Reg. 42. Com. pag. 12.

a doporučovati mu je a povzbuzovati ho k nim, obzvláště k sv. zpovědi“.

Tak musí vzdělávati bližního nejen kazatel a zpovědník, nýbrž hospodář domu, domovník, vrátný a doprovazeč zbožnými rozhovory a vždy o tom mluvit, co slouží k spáse duše, brzy o modlitbě sv. růžence, brzy proti dušování, brzy o prospěchu sv. zpovědi, jindy o pokroku duchovním, o zpytování svědomí na večer. Víme o několika bratřích laicích, že takovými rozmluvami mnoho dobrého vykonali. Velmi mnozí byli jimi pohnuti k sv. zpovědi. Mnoho duší bylo jimi zachráněno, snad více než mnohým kazatelem a zpovědníkem.

6. Za třetí působí všichni k obrácení duší svými modlitbami. To je hlavní prostředek k tomu, jak v 9. hlavě blíže vyložíme. Tento prostředek jest v rukou všech. Často myslí některý kazatel nebo zpovědník nebo ten, kdo dlí u umírajících, že něco vykonal, a snad byl jen nástrojem svého doprovodce, který věc Pánu doporučil, nebo kuchaře, který se v noci před kázáním bičoval a při tom k Bohu volal o obrácení duší. Jistě mnohé duchovní dítky jednou odvedou tito laičtí bratři kazatelům a zpovědníkům, které oni za své považovali. V den soudný bude zjeveno, že nenáleží jim, nýbrž bratřím laikům. Josef nebyl otcem Ježíšovým, nýbrž byl jen za něho považován. Tyto du-

chovní dítky zdánlivě nyní náležejí kazateli nebo zpovědníkovi, a lidé myslí opravdu, že to jsou jejich duchovní vůdcové. Tam se však shledá, že ony jsou dítkami slzí a modlitby nějakého bratra laika. „Ba i bezdětná rodí mnoho (dětí), matka však četných synů slábné“.¹⁾ Kdo se nazývá otcem a má zdánlivě mnoho synů, nebude mít ani jediného. „Rozvesel se, neplodná, která nerodíš: zajásej a zaplesej, která neznáš bolestí porodních: neboť mnoho dítek bude mít ta, která jest opuštěna, více nežli ta, která má muže“.²⁾ Tam se budeme diviti, jak bratří laikové mají více duchovních dítek, než kazatelé a zpovědníci. Prorok Isaiáš praví: „A řekneš si v duchu: Kdo mi porodil tyto? Bylať jsem (přece) bezdětná, neplodná, v zajetí odvedena: kdo tyto vychoval? Zůstalať jsem sama: kdo tito byli?“³⁾ Řekneš: Nebyl jsem kazatelem, ani zpovědníkem, ani učencem: kdo mně tyto dal? Pán odpoví na to: „Žádost ubohých vyslyšíš, Hospodine. Vůli svých bohabojných činí; slyší, když volají, pomáhá jim“.⁴⁾ Modlitba, slzy a vzdechy to způsobily: neboť modlitba pokorných proniká nebesa.

---

1) I. Král. II. 5.

2) Gal. IV. 27.

3) Isaiáš II. 21.

4) Žalm IX. 38., CXXXIV. 19.

To způsobuje neplodnému, který se nejméně otcem, tak mnoho synů. Kazatelé a zpovědníci si to mají dobře zapamatovati, jak poznamenává sv. František Xaverský,⁵⁾ aby si mnoho na sobě nezakládali, nebo více než na bratřích, a aby nepropadli domýšlivosti, jako by více působili a pracovali: pak také, aby chovali tím větší jednotu a vnitřní lásku vzájemnou.

7. Laičtí bratři mají mnohé přednosti. Ačkoliv takové ovoce a tak velký užitek přinášejí pro spásu duší, jsou daleko jistější, než kazatelé a zpovědníci a profesori. Kazatel a profesor jest ve velkém nebezpečení, že se stane ješitným: zpovědník jest v nebezpečení, že nespravedlivě rozsoudí. Mimo to jsou tyto úřady spojeny s velkými starostmi a obtížemi. V starosti věrně je spravovati zapomíná mnohý často na sebe a na své pokroky. Bratřím je však zabezpečen jejich úkol, jejich zásluha a jejich prospěch docela. Jsou prosti ješitnosti a všech jiných starostí a skrupulí. Vždy získávají tam, kde my získáváme, a často dostávají z toho větší díl: naproti tomu nehrozí jim nikdy ztráta, kde my ztrácíme: ta zasahuje nás samy. Bůh chraň, aby mnohý kazatel si jen chválu a ješitnou čest odnášel, bratr však ovoce a zisk!

---

⁵⁾ Tursellinius, Vita S. Franc. Xav. L. 6. c. 16.

To by bylo špatné dělení! Bůh dej, abychom všichni společně měli podíl na ovoci svých prací, konajíce všechno k větší cti a slávě Boží.

IV.

Jak nutné jest předem se pevně zakotviti ve ctnosti.

1. Dva právě probrané úkoly Tovaryšstva, totiž péče o sebe a o bližního, jsou prvním účelem Tovaryšstva. Obě úlohy jsou tak spojeny a svázány, že jedna druhou vyžaduje, jedna druhou podporuje a jest jí nutná. Proto používá Tovaryšstvo také jiných prostředků, jak vidíme, k duchovnímu prospěchu svých lidí, než jiné řády, které nemají za nejbližší úkol spásu bližního. Sv. Otec Ignác vysvětluje proto, že by mohl leccos v Tovaryšstvu jinak zařídit, kdyby byl hleděl jen na Boha a na náš osobní prospěch: ale z lásky k Bohu a pro spásu bližního učinil takové zařízení. Kdyby byl hleděl jen na sebe, byl by chodil bez oděvu blátem pokryt ulicemi, aby světem pohrdal a byl lidu na smích. Ale jeho velká touha po spáse

bližního potlačila v něm tento sklon k pokoře přivedla jej k tomu, aby podržel vzezření a důstojnost svému úřadu a své osobnosti příslušnou, a aby zanechal tohoto mimořádného umrtvování.¹⁾ Kdyby byl následoval svou zálibu a přirozený svůj sklon a kdyby byl uvažoval jen o duchovním prospěchu, který se dosahuje ze společného zpěvu, pak by byl zavedl chor, jak se sám vyjádřil. Ale přece ho nezavedl: neboť Pán ho poučil, že chce, abychom mu sloužili v jiných věcech a jinými cvičeními.²⁾

Tovaryšstvo Ježíšovo nestará se jen o vlastní prospěch, nýbrž zrovna tak o prospěch bližního. Proto dává nám takové prostředky do rukou, které jsou nutné nejen pro osobní prospěch, nýbrž nás zároveň uschopňují prospívati bližnímu. Sv. Ignác chce také, abychom se starali takovým způsobem o spásu bližního a o to se snažili, aby tato práce pro jiné také nám byla prostředkem k našemu prospěchu.³⁾ Máme uznati, že v pravém plnění prací pro jiné záležitosti také náš vlastní pokrok a vzrůst v ctnosti a v dokonalosti. Tak musíme pohlížeti na práce k spáse bližních jako na prostředky pokroku pro naši vlastní dokonalost. Milost a pomoc, kterou nám dává

---

¹⁾ Ribadeneira, Vita Ignatii L. 5. n. 3.

²⁾ C. Bartoli-Michel, Vie de S. Ignace L. 3. ch. 5.

³⁾ Srovnej VI. hlav. n. 6.

Pán k našemu vlastnímu pokroku a k dokonalosti, propůjčuje nám k vůli bližnímu, abychom jemu mohli býti tím více užiteční. Neužijeme-li jich k tomuto cíli, pak zasloužíme, aby pramen a proud darů Božích pro nás vyschl: neboť teče jen k tomuto cíli a v tom také jest milost povolání našeho. Povýšení Josefovo a umístění jeho na trůnu egyptském a všechny jemu udělené dary neměly sloužiti jen jemu samému ku prospěchu a k vznešenému postavení jeho, nýbrž ke spáse jeho bratrů a národa. „Neboť na vaši záchranu poslal mne Bůh před vámi do Egypta“.) Právě tak také nás Pán povolal k spáse a prospěchu našich bratří do tohoto stavu a k vůli nim nám prokázal tolik dobrodiní. A právě proto nás Pán srovnává se světlem a s městem, kteréžto věci jsou na prospěch jiným.

2. Promluvíme zde o každém z těchto úkolů zvláště, ale vždy vzhledem k druhému. Především jest jisté, že každý, kdo chce bližnímu pomoc a podporu přinášeti, musí nejprve sobě pomoci a sebe podporovati. „Dej pozor na sebe“.) Toto žádá apoštol pro každého přede vším jiným. Každý musí nejprve sám na sebe pozor dávat i oddati se svému vlastnímu pokroku se vší vážností. Pán Bůh

1) Gen. XXXV. 5.

2) I. Tim. IV. 16.

pořádá díla ducha a milosti stejně jako díla přírody. „Sahá mocně od konce (vesmíru) do konce, a řídí všechno líbezně“.¹⁾ Aby ukázal, že jest původcem přirozenosti i milosti, chce, aby díla milosti zachovávala tentýž pořádek, jako je v dílech přírody. V těchto však dle principů filosofie plodí věc podobná opět podobnou.

Vedle přirozených příčin, totiž slunce a vlivu podnebí, jak vidíme, k provedení přirozených věcí žádá se také ještě jiná bezprostřední příčina toho druhu. Ta musí již míti plnou formu, která má býti jiným věcem sdělena. Oheň plodí oheň, světlo světlo. Právě tak je tomu také v duchovních věcech. Abychom v jiných vzbudili formu pokory, trpělivosti, lásky a ostatních ctností, chce Bůh, aby bezprostřední působící příčina, které užívá jako nástroje, totiž kazatel, zpovědník, sám byl pokorný, trpělivý, pln lásky. Jako vidíme v přirozených věcech, že rostlina, na př. salát, pokud je malý, nemá semene, nýbrž teprve, když je velký a plně vyrostlý, začíná přinášeti semeno, aby tu byla celá řada stejného druhu rostlin, právě tak chce Bůh, aby také v duchovních věcech a v říši milosti člověk nejprve získal pokrok a vzrůst v ctnostech a stal se dokonalým mužem, aby mohl pro Boha ploditi duchovní děti a aby

¹⁾ Moudrost VIII. 1.

s apoštolem Pavlem mohl říci: „Neboť v Kristu Ježíši já jsem vás zplodil skrze evangelium“.¹⁾)

3. Proto se každý v Tovaryšstvu Ježíšově přidržuje nejprve sebe samého a svých vlastních pokroků a o ně se stará. Tím chce své nitro nejprve dobře upevniti. Proto jsou v Tovaryšstvu dva noviciáty. První trvá dva roky, hned před studii. Jsou-li studia ukončena, následuje opět celý rok doby zkoušky. Jestliže totiž obírání se krásnou literaturou a studiem vyšších věd ducha a zbožnost trochu vysušilo a zeslabilo, pak se mají opět na duchu sebrati: neboť nyní mají začítí pracovati o spáse bližních a proto nesmějí přistupovati k duchovním věcem bez ducha. Teprve když byly vykonány tyto dva noviciáty ke spokojenosti představených, mohou býti složeny poslední sliby. Není tím mnoho řečeno, když se říká, že polovička našeho rádového života se prožije v noviciátě a v samých zkouškách, než si Tovaryšstvo někoho jako pracovníka v určitém stupni ustanoví trvale. Takovému se musí dobře důvěřovati: proto se musí před tím vyzkoušeti přísně a teprve na základě zkušeností se pozná, co v něm je. Pak se ho užívá k vznešeným věcem. Má ve svém úřadě jiné vésti nejen životu

---

¹⁾ Kor. IV. 15.

řádnému, nýbrž i k dokonalému: proto musí býti nejprve sám vyzkoušen.

Jsou, jak viděti, na velkém omylu, když někteří myslí, že tato doba zkoušky jest příliš dlouhá a že je to jen zabíjení času. Takoví by se ihned rádi viděli na kazatelně a v duchovní správě zaměstnání. Jakmile v modlitbě pocítují jiskřičku zbožnosti nebo mají nějakou dobrou myšlenku, považují se již za způsobilé kázati. Církevní učitel sv. Efrem¹⁾ naříkal na takové mínění. Praví, že to není duch z Boha, nýbrž duch ješitnosti a pýchy. „Tys přišel do řádu, abys byl poučen a vzdělán; a sotvaže ses začal učit, chceš již jiné poučovati. Znáš sotva písmena, a chceš býti již učitelem. Sotva dovedeš snésti pokárání a pochopiti poučení tobě udělené, a již chceš jiné kárati a poučovati a dobré rady udělovati“. Takový chce vyučovati, dříve než sám byl poučen; chce dávatí zákony, dříve než zná právo; chce filosofovati, dříve než dovede čísti, a kárati, dříve než sám byl pokárán.

4. Sv. Řehoř²⁾ to velmi dobře znázorňuje přirovnáním, které jest nám blízké. Takové lidi musíme napomínati, aby se podívali na mladé ptáčky. Kdyby chtěli lítati dříve, než jim naroste peří, padli by právě tím hlouběji, čím nerozvážněji se pustili do výšky. Máme

1) Serm. asceticus T. I. gr. et lat. pag. 41.

2) Reg. past. p. 3. c. 25. Admonit. 26.

je upozorniti, aby pozorovali stavbu. Kdyby se na nové zdi, které ještě nejsou pevné, položily těžké trámy, pak by z toho nebylo obydlí, nýbrž ssutiny. Musíme je upozorniti, že mají přemýšlet, jak se daří lidskému plodu, když na svět přijde před časem. Takovými dříve zrozenými nebudou se plnit domy, nýbrž hřbitovy. Aby někdo mohl pracovat v duchovní správě, musí mít důkladný základ ctností a umrtvení. Schází-li tento, pak je nebezpečnost větší než zisk. Daleko snadněji se nakazí zlem, než by zjednal jinému dobro.

5. Proto chtěl Kristus Pán sám, který jest moudrost věčného Otce a který měl tuto moudrost od prvního okamžiku svého vtělení v nejdokonalejším stupni, začal teprve v třicátém roce života kázati. Před tím se ještě odebral na poušť, kde se postil a cvičil v jiných skutcích tělešného pokání a byl pokoušen od ďábla. To všechno se stalo dle poznámky sv. Řehoře, aby nám byl dán příklad, jak velké přípravy a dokonalosti je třeba k tak vznešenému úřadu: neboť on sám toho nepotřeboval pro sebe. Také co evangelium praví o dvanáctiletém Ježíši, jenž zůstal v Jerusalemě, světec zde uvádí. Když bylo Ježíši dvanáct let, našli ho jeho rodiče v chrámě sedícího mezi učiteli. Pozorujte dobře a uvažujte pozorně, jak tam vstoupil ne uče, nýbrž

poslouchaje a táže se. Tím nám chtěl ukázati, jak ten, kdo jest ve ctnosti ještě dítětem a sláb a nedokonalý, nemá se podjímati úkolu učiti nebo před časem bráti na se tak vznešený úřad. Proto on, pravý Bůh, který oněm učitelům dal moudrost a vědu, v tom věku chtěl ne učiti, nýbrž jen poslouchati a tázati se.

6. Apoštolům a učedníkům naporučil jíti do celého světa a hlásati evangelium. Mohl jim také ihned k tomu dáti potřebnou ctnost a dokonalost. Avšak on tak neučinil a nechtěl také, aby v této své slabosti a nedokonalosti kázali, nýbrž řekl k nim: „Vy však zůstaňte v městě, dokavad nebudete opatření mocí s výsosti“. ¹⁾ To všechno učinil jen proto, jak sv. Řehoř²⁾ poznamenává, aby nás poučil. Máme z tohoto poznati, jak nutné jest nám pevně zakotviti v ctnosti, v pokoře, v umrtvování, abychom mohli převzít starost o duše bližních v jejich prospěch a beze škody pro sebe. Sv. Bernard vykládá v tom smyslu místo z Velepísně: „Sestra naše maličká jest, prsů (ještě) nemá“. ³⁾ Nemá ještě mléka, aby mohla kojiti děti. Vztahuje tato slova na církev před příchodem Ducha Sv. a praví: ⁴⁾ „Tehdy byla církev ještě

¹⁾ Luk. XXIV. 49.

²⁾ Reg. past. p. 3. c. 25 Admonit. 26.

³⁾ Velepíseň VIII. 8. — ⁴⁾ Serm. in Cant.

malá, neměla ani prsou ani mléka, aby mohla duchovní děti vyživit. Teprve Duch Sv. naplnil při svém příchodu apoštoly a učedníky svými dary a milostmi a podal jim mléko v hojnosti“. „A všichni byli naplněni Duchem svatým a počali mluvit jinými jazyky, jak Duch dával jim promlouvati“.¹⁾ Pak se obraceli lidé po tisících. Chceš-li užitek pro duše způsobiti a duchovní dítky Bohu zploditi, pak musí nejprve tvá prsa býti plna a hojně opatřena dobrým mlékem, jedno mlékem zralé ctnosti, druhé mlékem dobrého a spasitelného učení.

7. „Oblaky, když se naplní, dešť lijí na zemi.“²⁾ O tomto místě píše sv. Jeronym³⁾: „Oblaky jsou kazatelé. Jako oblaky skrývají v sobě vodu a napájejí zemi, právě tak kazatelé v sobě mají vodu učení evangelia a napájejí jí srdce lidská“. Proto je to také trest, jak tentýž světec praví⁴⁾, kterým Bůh své vinici prorokem Isaiášem hrozí, když praví: „I mrakům dám příkaz, by nespouštěly na ni deště“.⁵⁾ Zadržuje-li Pán dešť svého slova, neposílá-li už kazatelů, nebo nechá-li vystoupiti takové kazatele, kteří

---

1) Skutky Ap. II. 4.

2) Kazatel XI. 3.

3) Commentar. in Ecclesiasten c. 11. n. 3.

4) Commentar. in Isaiam L. 2. c. 5.

5) Isaiáš V. 6.

nekáží k spáse věřících, pak je to velký trest, kterým Bůh svůj lid navštěvuje. Sv. Jeronym praví¹⁾: „Jsou-li mraky naplněny nebeským deštěm, pak přinesou dešť a mohou jej vy-
liti na zemi. „Slyšte, nebesa, co mluvím, naslouchej země slovům úst mých! Kéž se lije jak dešť má nauka, nechať kanou jako rosa má slova, jako přival do zeleně, a jako lijavec na travinu!“²⁾ Pak mohou zemi učiniti úrodnou, srdce lidské obměkčiti a zkrotiti, aby přinášelo ovoce dobrých skutků. Co však se stane, když mraky nemají vody? Odpověď na to dává apoštol Juda, když praví: „Mraky bezvodné větry (sem i tam) přeháněné. stromy v podzimu, bez plodů, dvakrát umrlé, z kořen vyvrácené“.³⁾ Bezvodné mraky jsou lehké a řídké, nemají v sobě tíhy a obsahu a proto bývají větrem sem i tam hnány. Právě tak také tebe, jestliže nebudeš dobře naplněn a opatřen ctnostmi, pokorou a umrtvením, docela snadno vítr ctižádosti, ducha světského a všech ostatních vášní a náklonností jako bezvodné a prázdné mraky s sebou strhne, a nic ti neprospěje býti mrakem ve vznešené službě a v úřadech, leč že budeš ještě ješitnější a hříčkou každého vánku.

---

1) Commentar. in Ecclesiasten c. 11. n. 3.

2) Deuter. XXXII. 1. 2.

3) Juda v. 22.

8. Ve své řeči o bohatství praví sv. Augustin: ¹⁾ „Jest těžko býti bohat a nebýti při tom pyšný. Bohatství neplodí nic tak často jako pýchu. Každé ovoce, každé zrnko, každé obilí, každé dřevo má svého červa. Jiného červa má jablko, jiného hruška, jiného hrách, jiného pšenice. Červem bohatství jest pýcha“. Když tedy boháči jsou v takovém nebezpečení pýchy při pohledu na svůj majetek a své bohatství a na čest světem jim prokazovanou, oč větší jest jistě nebezpečení těch, kteří jako mraky jsou nad zemí povzneseni, aby ji zúrodňovali a velká dobrodiní jí prokazovali, a kteří pro své vysoké a vznešené úřady od celého světa, od nízkých i vysokých jsou ceněni, váženi a uctíváni, a sice s pozorností a uctivostí co největší! Sv. Jan Zlatoústý ²⁾ praví, že kněžím náleží největší úcta, větší než králům a knížatům, ba dokonce větší než našim tělesným otcům: neboť tito nám dávají jen život pro tento svět, kněží a duchovní otcové však dávají nám život pro Boha. Nic není více ve cti a vážnosti, než pověst svatosti. Jiným se prokazuje jen vnější pocta, a velmi často si jich uvnitř nevážíme. Kdo však jsou v pověsti svatých, ti jsou ctěni jako svatí. Abychom mohli snést tuto tíž takové pocty a pozor-

¹⁾ Serm. 61. de Scripturis c. 9.

²⁾ Serm. 39. de Scripturis c. 2.

nosti, k tomu potřebujeme hlubokého základu pokory: neboť pýcha a ješitná ctižádost jest červ, který dobré skutky ničí a docela v niveč uvádí. Čím tyto skutky bývají vznešenější a výtečnější, tím větší jest nebezpečství, že se v nich tento červ vylíhne a zničí je. Proto je dle učení sv. Jana Zlatoústého¹⁾ první nebezpečství pro kněžský stav mor ješitné ctižádosti, a to jest hroznější nákaza morová, než všechny ty, které básníci vymyslili.

---

¹⁾ Lib. de Sacerdotio 3. n. 6

V.

Pro starost o bližního nesmíme zanedbávati péče o sebe. Právě pro něho musíme se vší pečlivostí pracovati o svém vlastním pokroku.

1. „Pomáhej bližnímu dle možnosti své, ale hled, abys nepadl (sám)“.¹⁾ To je cíl a účel Tovaryšstva Ježíšova, to je královská cesta, po níž máme jíti. Avšak s této cesty možno se odchýliti na dvě strany: na pravo tím, že se úplně zdržujeme obcování s lidmi, abychom se starali jen o svůj vlastní pokrok; nebo na levo, když se zase tak zabýváme bližními, že na sebe zapomínáme. Oba tyto extrémy jsou pro nás poblouzením a nebezpečím. Uvedeme stručně oba, abychom našli střední cestu, na níž jest ctnost a dokonalost, a neodchýlili se ani na pravo ani na levo.

---

¹⁾ Sirach XXIX. 27.

Začněme extrémem nebezpečnějším, dle něhož se tak oddáváme bližnímu, že zapomínáme na sebe. Před tím nás varuje Kristus sám v evangeliu, když praví: „Co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil? A nebo jakou dá člověk výměnu za (věčný) život svůj?“¹⁾ Není výkupného, kterým by člověk mohl tuto ztrátu nahraditi. Proto žádá rozum a láska, aby člověk pro žádné vnější zaměstnání neopomíjel péče o vlastní spásu duše své a neochromoval svůj pokrok vlastní: neboť dobře spořádaná láska počíná u sebe. „Pravému umění a vědě uč mne“.²⁾ Pravé umění je ctnost, a ta stojí na prvním místě. Pod rouškou pomoci a užitku pro bližního nesmíme zapomínati nebo zanedbávati sebe. To by byl velký blud. Již Seneka pravil: „Kdo pro jiné zapomínají na sebe, jsou jako studnice, které jiným dávají vodu, pro sebe však ponechávají bláto a nečistotu“. Papež Mikuláš³⁾ uvádí v jednom dekretě jiné přirovnání, které věc ještě lépe znázorňuje. Mluví o tom, že nehodní kněží mohou sice platně udíleti svaté svátosti, ale že při tom sami sobě škodí. Praví: „Oni jsou hořící pochodní, která jiným prospívá a svítí, sama se však ztravuje“.

1) Mat. XVI. 26. — 2) Žalm CXVIII. 66.

3) Decreta ex Gratiano collecta tit. XI. De presbyteris V.

2. „Olej rozlitý je tvé jméno“.¹⁾ Na tato slova praví sv. Bernard²⁾ něco, co se sem velmi dobře hodí. Mluví o dvojím účinku, který v nás působí Duch sv. V prvním nám vlévá ctnost k našemu vlastnímu pokroku. Tento účinek nazývá on vléváním. V druhém dává nám dary a milosti ku prospěchu a užitku bližních. To nazývá vyléváním. Neboť tyto dary nám dává proto, abychom je vylévali a sdíleli se o ně s jinými. Praví, že nejprve musí nastati vlévání, a teprve potom může následovati vylévání. Nejprve musí člověk ctnosti do sebe přijmouti a jimi býti docela naplněn a obohacen; teprve potom může je také vylévat i jiným udělovati. To vysvětluje výtečně přirovnáním. Jsi-li moudrý, budeš raději nádržkou než žlabem. Je velký rozdíl mezi žlabem a nádržkou nebo kádí. Žlab vodu přijímá a ihned ji odvádí jinam, takže v něm nezůstává. Nádrž nebo káď, která jest dokola uzavřena, naplní se nejprve sama a teprve, když jest naplněna, propouští a odesílá to, co je nadbytečné, aniž při tom sama utrpí ztrátu a škodu. Ty máš býti ne žlabem, nýbrž nádrží. A abys nemyslil, praví sv. Bernard, že je to jen řeč moje, a proto jí pohrdal, tedy dobře uvaž, že je to výrok Ducha sv., který ústy Mudrcovými praví:

¹⁾ Velepíseň I. 2.

²⁾ Serm. in Cant. 18. n. 1.

„Blázen vybuchne s veškerou prudkostí svou, moudrý odkládá a schovává na potom“.¹⁾ Moudrý opatří nejprve sama sebe a zůstává plný jako kád’.

Bohužel bývá tomu nyní jinak. Máme za našich dnů v církvi mnoho žlabů, ale málo nádržek. Mnohými proudí voda slova Božího, zavláží srdce věřících a působí, že se svěže zelenají a přinášejí ovoce; sami však hlasatelé zůstávají vyprahlí a neplodní. Mají, jak praví světec ironicky, tak velkou lásku, že chtějí rozdílet dříve, než shromáždili. Pro sebe nemají nic, a přece už chtějí dávat jiným. Jsou ochotnější mluvit, než slyšet, a ačkoliv se ničemu nenaučili, chtějí přece poučovat jiné. Jiné chtějí řídit, sebe však nedovedou ovládat. To není láska: neboť na žádném stupni bliženské lásky nesmíme jednati proti slovu Mudrcovu: „Miluj sebe sama (Bohu se líbě a drž se)“.²⁾ Nejprve se musíš starati o to, abys Bohu sloužil a jemu se líbil: pak teprve můžeš se starati o záchranu a blaho bližního. Mám-li jen trochu oleje, abych se jím namazal, myslíš, že jej musím dáti tobě, a sám zůstatí bez oleje? Podržím si jej pro sebe a dám jen tenkrát, když mi prorok naporučí, jako učinila ona žena ze Sarepty.^{1a)} Budou-li někteří z těch, kteří

¹⁾ Příklad XXIX. 11.

²⁾ Sirach XXX. 24. 1a) III. Král. XVII. 10.

o mně více myslí, než na mně vidí, nebo o mně slyší, na mne prosbami naléhati, pak jim odpovím: „Nedostalo by se nám i vám: jděte raději ku prodavačům a kupte si“.¹⁾ Nebylo by to správné, kdybych jim to dal a sám musel zůstat chudý a prázdný. Sv. Pavel praví: „Vždyť ne (tak má se dít sbírka), aby se jiným stala úleva, vám však tíseň, nýbrž podle rovnosti“.²⁾ Příkaz Páně zní: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“.³⁾ Toť rovnost, kterou žádá apoštol. Nemáme ho více milovati nežli sebe. Nesmíš býti zkrácen pro péči o prospěch jiného ve svém vlastním pokroku a nesmíš sebe zanedbávati staraje se o jiné. To by nebyla pravá bliženská láska. Nejprvé musíš ty býti zaopatřen a bohat; pak teprve budeš z plnosti srdce mluvit, jak praví David: „Nejsladší lahody plná je duše má a rty plesu slaví tě ústa má“.⁴⁾ To nám připomíná také apoštol: „Proto musíme tím snažněji dbáti toho, co jsme slyšeli, abychom snad někdy nepropadli“.⁵⁾ Musíme se o to starati, aby se nám nerozlila ona nebeská sladkost. Pro sebe si ji musíme zachovati. Přetékatí můžeme, ale nesmí se nám všechno vylíti a ztratiti.

---

1) Mat. XXV. 9.

2) II. Kor. VIII. 13.

3) Mat. XXII. 39.

4) Žalm LXII. 6. — 5) K Židům II. 1.

3. Máme-li pomáhati bližnímu, nejenom nesmíme býti bez starosti o svůj vlastní pokrok, nýbrž se musíme právě za tím účelem tím pečlivěji a horlivěji starati o sebe. Opravdu je nám nutná ve styku s lidmi světskými velká zásoba ctností a umrtvení, abychom se jejich chybami nenakazili a si jejich mravy nepřivlastnili, chtějíce je naučiti našim mravům. Mudřec praví: „Kdo se dotýká smoly, zmaže se od ní!“¹⁾ Zmaže si ruce, když si je nenatře olejem. Abychom se mohli stýkati se světskými lidmi, musíme býti vždy plni Boha a modlitbou pomazáni. Není-li tomu tak, pak se musíme obávat, že se smola přidrží našich rukou, že světští lidé strhnou nás s sebou a nakazí nás svými chybami a zvyky. „I bude jak lidu, tak i knězi“.²⁾

4. Nejlepší napomenutí, které dal náš sv. Otec Ignác těm, kdo se zabývají duchovní správou, bylo dle jeho životopisu to, že mají býti přesvědčeni, že nežijí a nestýkají se s lidmi dokonalými, nýbrž že jsou ve styku s lidem nesvatým, mnohonásobně nespravedlivým a podvodným, nebo jak praví apoštol: „Uprostřed pokolení nešlechtného a převráceného“³⁾ musí žíti. Toto napome-

---

1) Sirach XIII. 1.

2) Oseáš IV. 9.

3) Filip. II. 15.

nutí jest nanejvýše důležité. Jím budeme připravěni, ozbrojeni a opatřeni, aby se nás nechytlo pohoršení a zlo, na které se musíme dívat, a abychom se jím nenakazili. Lékaři a ošetřovatelé nemocných, zvláště jsou-li nemoci nakažlivé, užívají mnohých vonných a ochranných prostředků, aby nemoc nedostali, a aby výpary a špatný vzduch, který z nemocných vychází, jich nenakazil. Musíme se stýkati s nemocnými. Jejich nemoci jsou nakažlivé. Zcela snadno mohou je na nás přenést a nás nakazit, jestliže se neobrníme ochrannými a bezpečnými prostředky pevné ctnosti, ustavičné modlitby a vážného umrtvování. Zpovědník a misionář musí mít dobrý a zdravý žaludek: neboť se musí ustavičně dotýkati svými rukama hnijících a zápachajících ran. Jinak by se mu mohl žaludek obrátiti, kdykoli by zpovídaje pozoroval hnilobu hříchů; a při tom mohl by v něm vzniknouti hnis zlých myšlenek a náklonností.

5. Musíme se podobati oněm řekám, které se vlévají daleko do moře a při tom si zachovají sladkou vodu, a nikterak se nesmíchají se slanou vodou mořskou. Sv. Jan Zlatoústý mluvě o tom, jak si mají počínati kněží ve styku s bližními ve světě, praví¹⁾: „Naše duše musí býti takové, jako těla oněch mládenců v Babyloně. Uprostřed ohně ne-

¹⁾ De Sacerdotio L. 3. n. 14.

smíme shořeti. Stále žijeme v ohni, ne sice ze slámy a koudele, ale přece pálí více než v peci babylonské. Brzy je to plamen nenávisi, brzy ctižádosti, jindy plamen tělesných žádostí, jindy plamen opovážlivého posuzování a na cti utrhaní bližnímu. Musíš býti takový, abys uprostřed těchto plamenů neshořel“. Světec praví: „Oheň proniká se všech stran, kde jen najde cestu, a činí černým a ošklivým i věci nejkrásnější, jichž se zmocní. Proto se musí kněz Páně chrániti, aby se ho dým nedotkl“. Aby nás tedy mnohé a mocné plameny nespálily a aby ani dým jejich nás nezačernil a nepošpinil, musíme se na to opatrně a dobře připraviti. Sám Kristus Pán nás napomíná: „Vy jste světlo světa“. 1) Sv. Augustin²⁾ to vysvětluje slovy: „Světlo se neposkvvrňuje, prochází-li nečistotou“. Naopak suší a čistí místa a odnímá jim zápach, aniž samo v sebe něco z něho přijímá. Také my musíme procházeti neřádem a bahnem zapáchajících a ošklivých hříchů a hříšníků, a nic na nás nesmí uváznouti. Musíme je očistiti, vysušiti a jim odebrati zápach, jak to světlo sluneční činí na zemi.

6. K tomu účelu musíme s největší pečlivostí konati svá duchovní cvičení, modlitby, zpytování svědomí, duchovní čtení,

1) Mat. V. 15.

2) Tract. 5. in Joannem. n. 15.

kající skutky a umrtvování. Nesmíme upouštět od obyčejného způsobu života, jak jest nám předepsán v Tovaryšstvu Ježíšovu k našemu duchovnímu pokroku. Toho se musíme se vší vážností držeti. Neboť vidí-li nepřítel, že nás nemůže odvésti od podporování bližního, což jest cíl a úkol náš, pak hledí způsobiti, abychom se jenom tím zabývali a do toho se zahloubali, ale na sebe zapoměli a se nestarali o nutné prostředky k svému vlastnímu pokroku a k své ochraně. Vystoupí-li řeka z břehů, zúrodňuje pole, která zaplavuje, ale bere s sebou z nich všechnu nečistotu. To zamýšlí také zlý nepřítel náš. Chce, abychom se přílišně věnovali péči o bližní.

To je zcela obyčejné pokušení; proto musíme býti v tomto směru velmi opatrní. Hlavním prostředkem k tomuto cíli, totiž k péči o spásu bližního, zůstává vždy co největší starostlivost o náš vlastní prospěch, jak později ještě ukážeme. Čím více jest práce, tím nutnější jest modlitba a útočiště k Bohu, aby se všechno dobře dařilo. Tak jednali vždy svatí. Jak čteme o sv. Dominikovi¹⁾, míval čas vždy tak rozdělen, že za dne obcoval s lidmi, a v noci s Bohem. Proto přineslo jeho kázání tolik ovoce, že v noci získal to, co za dne rozdal. Nejprve

¹⁾ Surius VII., 4. Aug. Vita S. Dominici L. 4. § 20.

si projednal s Bohem, co potřeboval, a teprve potom začal s lidmi. Kristus Pán sám jest zde naším vzorem. Často trval za noci na modlitbách na horách nebo místech odlehlých, jak nám evangelisté vypravují. Za dnů obcházel rozmanitá místa, učil, kázal a uzdravoval nemocné a posedlé, „a přes noc trval na modlitbě k Bohu“. ¹⁾ Ne, že by sám byl, jak praví sv. Ambrož ²⁾, toho prostředku potřeboval, ale chtěl tím dáti příklad nám.

7. Potřebujeme toho především tehdy, když jsme mimo dům. Pravidla pro misionáře nám to zvláště vštěpují. „Kdo jsou mimo dům, mají se míti na pozoru, aby nevynechávali cvičení v modlitbě a zpytování svědomí, jak jsou obvyklá v kolejích nebo domech, dokud nutnost, nebo láska něco jiného nežádá“. ³⁾ Vším právem se praví, že se mají míti na pozoru, neboť když jsme venku, musíme opravdu vynaložiti velkou péči, abychom nic nepřehlédli. Doma nejsou práce tak přílišné, a přece na druhé straně vždy se dává znamení zvonkem k modlitbě, k zpytování svědomí atd. Vidím-li, že to vždy všichni činí, pak jsem pobízen, abych to také činil. Jsem-li však mimo dům, pak jsem mimořádnými pracemi unaven, neslyším zvonku, nevidím

¹⁾ Luk. VI. 12.

²⁾ Expositio Evang. sec. Luc. L. 5. n. 42.

³⁾ Inst. Soc. J. III. Reg. Miss. 26. pag. 21.

nikde dobrého příkladu jiných, jenž by mne povzbuzoval. Vidím proti tomu mnoho věcí, které mne zdržují a mně překážejí. Jestliže tu rozvinu velkou péči a opravdovou horlivost, pak jistě vynechám dosti často duchovní cvičení. Právě proto jest pro misie možno užítí jen mužů spolehlivých. Sv. František Borgiaš¹⁾ říkával, že bývá jen tehdy spokojen s misíí, kterou má obstarati, když mu způsobila mnoho bolestí. Jeho utrpení záleželo v tom, že se musel odloučiti od spolehlivých mužů, kteří k ní byli nutní, a které si vybíral k podobným podnikům. K pobytu mimo dům řeholní je daleko více třeba, než v něm; proto konávají misie vlastně oni mužové, kteří již vykonali poslední sliby a u nichž lze předpokládati, že jsou zcela osvědčení a spolehliví. A při tom při všem nesmějí býti na misiích dlouho, nýbrž po nich se musí hned zase vrátiti do řeholního domu, aby se na mysli sebrali a duchovně osvěžili, aby duch tolika pracemi nebyl udušen a docela nevypráhl.

8. Z toho poznati, že pro duchovní práce ve prospěch spásy duší nesmíme nikdy vynechávati modliteb, zpytování svědomí a obyčejných denních cvičení k svému vlastnímu prospěchu, poněvadž by to byla převrácená láska k bližnímu, kdybychom z péče

¹⁾ Schott, Vita S. Francisci Borg. L. 4. c. 9.

o bližního sebe zanedbávali a docela na sebe zapomínali. Je-li tomu tak už při pracích duchovních, čím nutnější je to co do záležitostí tělesných a vnějších, co do světských úřadů a prací. To si mají pamatovati světští lidé právě tak jako řeholníci, neboť se to týká všech a každý může z toho vyvoditi důsledky podle svého stavu. Nikdy se nesmíme tak oddati vnějším pracím a v ně se tak pohroužiti, kdyby byly i sebe spasi-
telnější a k povolání přiměřenější, abychom při tom zapomínali na posvěcení vlastní duše, aby řeholník při tom zanedbával svou modlitbu, své zpytování svědomí a všecko to, co se vztahuje na jeho zdokonalení a umrtvování. Nikdy nesmíme upustit od věci lepší k vůli věci menší. Na prvním místě musí vždy býti to, co prospívá našemu duchovnímu pokroku. To jest vůle Boží, tak tomu chtějí i představení. Kdo se zabýváví studiem, nesmějí pro studium zanedbávati duchovních cvičeb nebo je konati jen povrchně; neboť to by málo pomohlo, kdyby byl někdo velkým učencem, ale nikoliv dobrým řeholníkem, zvláště když zachovávání duchovních cvičení studiím spíše prospívá nežli škodí. V takových cvičeních udílí Bůh světlo a porozumění, takže se studia tím lépe daří.

9. O sv. Albertovi Velikém¹⁾ čteme, že často svým žákům říkal a také na počátku své „Summy“ napsal, že se naučíme více v božských vědách modlitbou a zbožností, než studiem. Na důkaz toho uvádí slova Šalomounova: „Protože jsem se modlil, byl mi dán rozum; vzýval jsem Boha i všel do mne duch moudrosti.“²⁾ Touto cestou dospěl jeho žák sv. Tomáš k takové moudrosti a učenosti. Ten o sobě vyznal, že více nabyl vědomostí modlitbou než pilností a lidským přemýšlením.³⁾ Sv. Bonaventura učil, jak o něm čteme,⁴⁾ v Paříži bohovědě k největší spokojenosti a ku podivu svých posluchačů a získal si tím velkou chválu a slavné jméno. V tu dobu také napsal několik knih, které byly přijaty se všeobecným nadšením. Jednoho dne navštívil ho tam sv. Tomáš Akvinský, jeho současník a důvěrný přítel, a prosil ho, aby mu ukázal své knihy, kterých užíval při studiích. Bonaventura jej zavedl do své cely a ukázal mu tam několik knih, kterých ke svému studiu užíval a které právě ležely na stole. Sv. Tomáš chtěl viděti ještě

---

1) Fernando del Castillo Bottoni, Storia di San Domenico et del suo ordine p. 1. L. 3. c. 45.

2) Moudrost VII. 7.

3) Fernando del Castillo ibid p. 1. L. 3. c. 37.

4) AA. SS. 14. Iul. Vita S. Bonaventurae n. 45 p. 847.

jiné knihy, z nichž svou zvláštní podivuhodnou vědu čerpal, a prosil ho, aby mu i tyto poklady ukázal. Na to mu ukázal světec, oratoř, v níž měl krásný kříž, povzbuzující k pobožnosti, a pravil mu: „Toto, milý Otče, jsou mé knihy. Věř mi a buď přesvědčen, že toto jest hlavní kniha, z níž vybírám všechno, čemu učím a co píši. Daleko větší prospěch a daleko více světla pravé vědy jsem získal u nohou tohoto Ukřižovaného, než jinými knihami a učenými pracemi. Jemu jsem přednášel své pochybnosti a zde dostával poučení, slouže nebo poslouchaje mši svatou“. Od té doby podívoval se sv. Tomáš Albertovi a ctil ho ještě více.

VI.

Také druhého extrému se musíme varovati, totiž zanedbávání styků s bližním pod rouškou péče o sebe samého.

1. Někdo by mohl říci: Je-li tak nebezpečné zabývat se péčí o bližního, pak se nebudu vydávat v toto nebezpečení, nýbrž budu co nejvíce v ústraní a budu se starati jen o svou vlastní spásu a o svůj pokrok. Jsem bez toho povinen více se starati o sebe než o jiné, a nebylo by správné, kdybych se staral o jiné, a sebe vydával v nebezpečení záhuby. Také do tohoto extrému by mohl člověk upadnouti a s královské cesty našeho řádu zblouditi. Na tuto námitku máme odpověď v samém evangeliu, totiž v podobení o pěti hřivnách. Evangelisté vypravují o pánu, jenž rozdělil své jmění mezi služebníky. Jednomu dal pět hřiven, druhému dvě, třetímu jednu. První dva dobře použili hřiven,

těžili jimi a získali dvakrát tolik. Ten však, jenž dostal jednu hřivnu, zakopal ji a ukryl v zemi. Když se pán vrátil a žádal od něho z ní počet, dal mu v odpověď: „Pane, poznal jsem, že jsi člověk tvrdý, který žneš, kde jsi nezasil, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. I bál jsem se a odešed skryl jsem hřivnu tvou v zemi: hle, tu máš, co tvého jest“. A pán odpověděv řekl jemu: „Služebníku nešlechtný a lenivý, věděl jsi, že žnu, kde jsem nezasil, a sbírám, kde jsem nerozsypal? Měl jsi tedy dáti peníze moje penězoměncům, a já přišed byl bych vzal s úrokem, co moje jest. Vezměte tedy od něho hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. Neboť každému, kdo má, bude dáno, a bude míti hojně; tomu však, kdo nemá, bude odňato i to, co má. A služebníka neužitečného uvrzte do tmy vnější: tam bude pláč a skřípění zubů“.¹⁾

2. Sv. Augustin²⁾ vysvětluje toto podobenství ve smyslu, jenž se sem hodí. „Kristus, náš Vykupitel“, praví, „vyprávěl toto podobenství k poučení a k výstraze pro ty, kteří nechtějí ve své ospalosti a lenivosti v církvi Boží žádného úřadu přísluhování přijmouti a k spáse bližních pracovati pod záminkou, že nechtějí za cizí hříchy před Bohem odpovídati. V tomto podobenství mohou viděti

¹⁾ Mat. XXV. 24. – 30.

²⁾ De fide et operibus c. 17.

své pokárání“. Nečteme o žádné jiné příčině zavržení tohoto služebníka, než o té, že nechtěl přijatou hřivnou těžiti a že nic nevyzískal. Nic neztratil, nic neprohýřil. Dobře uchoval věc jemu svěřenou, ba dokonce ji zakopal do země, aby mu nebyla ukradena.

Sv. Ambrož¹⁾ k tomu ještě poznamenává: „Vizme dobře, abychom nemuseli jednou vydávati počet ze zahálčivého mlčení. Je totiž mlčení činné, jak tomu bylo u Zuzany, která mlčením více vyřídila, než kdyby byla mluvila: neboť zatím co před lidmi mlčela, mluvila před Bohem. A je mlčení lenivé, které jest hříšné. Jako musíme vydati počet před Bohem ze zbytečného slova, tak se musíme také zodpovídati z mlčení lenivého. To se vyskytuje tam, kde svou řečí bližnímu můžeme a máme býti nápomocni, a nečiníme to. Pán bude od nás žádati zvláště přísně počet, neboť nám dal tuto hřivnu: dal nám úřad a službu, abychom bližnímu pomáhali. Proto bude od nás nejen jako od těch, kteří žijí pro sebe, žádati účtování o našem vlastním pokroku, nýbrž také o tom, jak jsme se snažili bližní podporovati a je získávati. Shledá-li, že jsme své hřivny skryli a do země zakopali, pak nám je vezme a potrestá nás jako onoho lenivého a zlého služebníka. Proto se musíme o obojí věc starati a ne-

¹⁾ De Offic. L. 1. c. 3.

smíme zanedbávati jednu pro druhou. Naše jednání musí býti podobno jednání Krista Pána, našeho Vykupitele. O něm vypravuje evangelium, že v noci před svým utrpením povstal od modlitby a šel k učedníkům, a zase se oddal modlitbě. Také my musíme od modlitby povstati, abychom se stýkali s bližním a jemu pomohli; pak se musíme zase vrátiti k modlitbě.

3. O tom se vyslovuje velmi pěkně sv. Bernard¹⁾ ve výkladu slov, která praví ženich ve Velepísni k nevěstě: „Povstaň, pospěš, přítelko moje, holubice má, krásko má, vyjdi!“²⁾ To se má jistě státi pro získání duší. Je to však tentýž ženich, který krátce před tím přísně zapověděl budití nevěstu? Tam praví: „Zaklínám vás, dcery jerusalemské, při srnách, při laních plachých, nebudte, nerušte mé lásky, dokud sama nechce!“³⁾ Jak může zde poroučeti, aby povstala, ba aby si pospíšila? Krátce před tím, téměř zároveň, poroučí, aby ji nebudili, a zde jí zase poroučí, aby povstala a pospíšila si! Co má tato náhlá změna vůle i rady u ženicha znamenati? Můžeš si mysliti, praví světec⁴⁾, že je to jen jakási vrtkavost ženicha, který nejprve něco chce, a

---

1) Serm. 57. in Cant. n. 9.

2) Velepíseň II. 10. -

3) Velepíseň II. 7.

4) Serm. 58. in Cant. n. 1.

pak zase nechce? Nikterak! Pán nám jen chtěl naznačiti střídání, které máme zachovávat mezi klidnou modlitbou a rozjímáním s jedné strany, a mezi činností, nutnou podpoře bližního s druhé strany. Láska Boží nezná zahálky. Jest to oheň a chce zároveň i jiné tou láskou zanítiti a rozohniti. K tomu účelu opouští klidné rozjímání a povstává od modlitby. A nejen to, jest plna spěchu a projevuje tím velkou a vroucí touhu, pomáhati bližnímu. Proto sotva si nevěsta chvíli odpočinula na klíně ženichově, („Levice jeho pod mou hlavou, pravice jeho mne objímá“),¹⁾ už ji zase budí a ukládá jí chopiti se zase jiných užitečnějších věcí. Neboť daleko užitečnější a bohumilejší jest přispívati zároveň k spáse jiných než pečovati jen o svůj pokrok a vlastní sebranost.

4. A to se tenkrát nepříhodilo nevěstě po prvé. Již dříve byla od ženicha podobně napomenuta. Chtělať se neustále těšiti pokojným a klidným rozjímáním a sladkými polibky ženichovými. Proto praví: „Ó, bys mne políbil polibkem úst svých!“²⁾ Ženich však jí odpovídá: „Jsouť lepší prsa tvá než víno“.³⁾ Tím jí naznačuje, že musí míti děti a jim všechnu svou péči věnovati. — Také ty musíš

1) Velepíseň II. 6.

2) Velepíseň I. 1.

3) Gen. 29, 23.

povážiti, že jsi otcem a máš děti, že jim musíš dáti mléko a je vychovávat. Pro výživu a záchranu svých dětí musíš se velmi často zříci svého klidu a pokoje.

Pěkný příklad toho máme na Jakubovi. O něm vypravuje Písmo sv.¹⁾, když očekával objetí a polibky krásné, ale neplodné Rachely, že mu dali blikavou, ale plodnou Lii. Také zde byla uložena nevěstě, která toužila po sladkých objetích ženichových, starost matky a výchova dítek. Ženich pravil: „Jsouť lepší prsa tvá než víno“.²⁾ Lepší a Bohu milejší jest ovoce kázání a péče o bližního, při čemž se získávají duše pro Boha, než sladké víno modlitby rozjímavé. I když není Lia tak krásná jako Rachel, je přece plodnější a svou plodností nahradí daleko krásu Rachely. Třebas je rozjímavý život dokonalejší než činný, přece jest onen rozjímavý život daleko dokonalejší, je-li s ním spojen činný život poučování a podporování bližního, aby byly duše získány Bohu, než kdyby zůstal stále jen rozjímavým. V tom smyslu vysvětluje sv. Jan Zlatoústý³⁾ výrok sv. Pavla: „Vždyť bych si přál, abych já sám byl zavržen od Krista pro své bratry, mé příbuzné podle těla“.⁴⁾ Apoštol žádal býti zbaven sladkého

1) Velepíseň I. 1. — 2) Velepíseň I. 1.

3) De compunctione ad Demetrium L. 1. n. 7.

4) Řím. IX. 3.

styku a důvěrného spojení s Kristem a sladkého požívání lásky, aby to mohl obrátiti ve prospěch bližního. To by znamenalo v jistém smyslu býti v klatbě pro Krista. To však všichni učitelé vykládají za největší důkaz lásky.

5. Tak je to, co se zdá ztrátou, největším ziskem, a musíme být pevně přesvědčeni, že horlivou podporou bližního nic neztratíme na vlastním zdokonalení, nýbrž naopak získáváme a rosteme ve ctnosti i dokonalosti. Klement Alexandrijský¹⁾ uvádí ku potvrzení a k vysvětlení toho pěkná podobenství. Studny dávají tím lepší a čistější vodu, čím více se z nich čerpá. Naproti tomu voda hnije a zapáchá, když se nečerpá. Pokud se nože užívá, zachovává lesk; neužívá-li se ho, brzy se ho chytá rez. Tím, že oheň jiné předměty zapaluje, neztrácí nic, nýbrž získává a rozmáhá se. Kdo ve vědách lidských vyučuje jiné, učí se sám tím vyučováním: a právě toto poučování činí pravé učence. Tak je tomu také vzhledem k duchovní a božské moudrosti, a to obzvláště z toho důvodu, že slovo Boží jest dvojsečný meč, který zasahuje jiné a zároveň i toho, jenž je vyslovuje. Neboť co říkám jiným, to platí také pro mne. Ihned se ozývá svědomí a praví: Proč nekonáš sám, co říkáš jiným? Běda těm, kteří jen říkají jiným, ale

¹⁾ Stromatum L. 1. c. 1.

sami nekonají! Poslouchání chyb jiných ve zpovědi jest pro mne samého povzbuzením k životu v bázni a v opatrnosti, k modlitbě, aby mne Pán držel na rukou, a k díkům, že mne nenechal do takových hříchů padnouti. Pomoc, kterou poskytujeme umírajícím, připomíná také nám hodinu smrti a jest ustavičnou přípravou k smrti pro nás samy. Návštěva vězňů a nemocných, smiřování jiných poskytuje nám důkladný pohled do bídy tohoto života a učí nás víc a více si vážit velké milosti nám Pánem prokázané, že nás povolal do řádu. Zkrátka, všechny naše duchovní práce v duchovní správě nejsou pro nás nikterak příležitostí, abychom se stávali horšími, nýbrž pobídkou, která nás stále zve a pobádá ke ctnosti a dokonalosti.

6. Mimo to podává Pán těm, kteří se takovým způsobem bližního ujímají, mnoho důkazů milosrdenství. Učinil-li Pán již těm, jak čteme v evangeliu, tak velké přípovědi, kteří prokazují tělesné skutky milosrdenství, co dá teprve těm, kteří konají duchovní skutky milosrdenství, které jsou právě o tolik vznešenější, o kolik je duše vyšší než tělo? Tu platí, jak poznamenává sv. Jan Zlatoústý, slovo evangelia: „Dávejte, a bude vám dáno“.¹⁾ A slovo Mudrcovo: „Duše štědrá dojde požehnání, a kdo občerstvuje, dojde i sám

¹⁾ Luk. VI. 38.

hojného občerstvení“.¹⁾ Kdo jiné sytí láskou a touhou po nebeských věcech a je v duchovním smyslu napájen, toho bude také Pán sytiti a napájeti božskou útěchou.

Někteří srovnávají duchovní pastýře s knížecími almužníky, jimž bylo dáno mnoho na rozdání. Avšak toto přirovnání nedostačuje pro to, o čem zde mluvíme. Neboť almužník, je-li poctivý, nepodržuje nic pro sebe. Z rozdávání jiným se neobohacuje. Ti však, kteří v duchovní správě bližnímu prokazují duchovní služby, rozdávající jiným a obohacující jiné, také sebe obohacují. Proto přirovnávají se lépe ke kojným, které odchovávají královské prince. Ty živí a krmí král ze své tabule královskými jídly: ony pak živí a sytí tím, čeho mají nadbytek, královské prince. Tak je to i s těmi, kteří se zabývají výchovou dětí nebeského krále. Jim posílá Pán pokrm ze svého královského a božského stolu v takové plnosti a v takovém nadbytku, že jsou sami tou měrou nasyceni a obohaceni, aby mohli ze svého nadbytku také svým duchovním dítkám udělovati. To vyslovuje sv. Petr Chrysologus takto: „Jako bývají kojné královských dětí nejlepšími pokrmy živeny, aby mohly svým kojencům nejlepší mléko poskytovat, právě tak živí a sytí nejvyšší Král často nehodné sluhy svého slova účastenstvím

²⁾ Přísloví XI. 25.

svého nebeského stolu k vůli dítkám od nich vychovávaným, aby je mohli ještě lahodněji živiti a osvěžovati“.

7. Musíme se docela zvláště opíratí o tento základ: neboť v Tovaryšstvu Ježíšově dal nám Bůh péči o duši bližního za prostředek k našemu vlastnímu prospěchu, a učinil nám to naším úkolem a povoláním. Tak se vyslovuje zcela zřetelně i bula Julia III.¹⁾ V ní nejprve vysvětluje papež účel našeho řádu a úkony, které máme na sebe bráti vzhledem k bližnímu. Pak praví: „Každý hled' především k tomu, aby po celý svůj život měl na zřeteli nejprve Boha, ale pak také účel tohoto řádu svého, který jest mu cestou k Bohu“. V jiných rádech spočívá vlastní pokrok ve svědomitém zachovávání chóru a klauzury, v postech jejich a v přísných kajících skutcích. Náš pokrok a naše dokonalost záleží věrné péči o duše. K tomu jsme povoláni, jako jiní k chóru a ke kajícím skutkům. Můžeme s apoštolem říci o věřících:²⁾ „Proto, bratří moji rozmilí a přežádoucí, radosti a koruno má, vy jste skutečně naší slávou a radostí!“³⁾ Sv. Ambrož praví o tomto místě:⁴⁾ „Zřejmě jest zdokonalení žákovo

1) Inst. Soc. J. I. Bulla Julii III. Exposit pag. 23.

2) Fil. IV. 1.

3) Fil. 4. 1; Thessal. II. 20.

4) Commentar. in Ep. 1. ad Thessal. II. 20.

radostí a zdokonalením učitelovým“. Musíme proto neustále uvažovati, že v tom spočívá naše zásluha, náš pokrok a dokonalost. Samota a velká láska k modlitbě jest sice v Tovaryšstvu ve velké vážnosti: avšak modlitba a samota, která zdržuje od duchovní činnosti pro bližního, se v Tovaryšstvu prohlašuje za pokušení. Ve světě nebo v jiném řádě považovali by takovou lásku k osamělé modlitbě a k péči o sebe samého za znamení dobrého ducha a dokonalosti. U nás však to není dobrý duch, nýbrž pokušení, klam zlého ducha, který na sebe bere podobu anděla světla a pod rouškou větší dokonalosti a pod záminkou vyhnutí se nebezpečstvím, chce tě odvésti od tvého povolání.

Modlitba u nás musí býti ve shodě povoláním. Musíme jí býti povzbuzováni bližnímu tím horlivěji sloužiti, takže s Jobem můžeme říci: ¹⁾ „Lehnu-li si, říkávám: Kdy vstanu? Pak zase večera nemohu se dočkat“. V modlitbě se musíme připravovati a uzpůsobovati k lepšímu zastávání úřadu svého. Modlitba je tím lepší, čím statečnější a připravenější od ní povstáváš. A čím více jsi prospěl v lásce Boží, tím více musíš v sobě živiti touhu získávati duše pro Boha, hledati jiné a povzbuzovati, aby s tebou Boha milovali a jemu sloužili. Řeholník, který byl

¹⁾ Job. VII. 4.

velkým sluhou Božím, pracoval mnoho let pro obrácení Indiánů. Pak si přál žít více v ústraní a s větší péčí a horlivostí se připravoval na smrt. Odebral se do Španěl a přerušil všechnu štyk s bližními. Přiznal se pak, že po každé, když se modlil, se mu přihodilo, jako by před sebou viděl Krista ukřižovaného, jenž ho laskavými slovy takto kárával: „Jak mne můžeš na tomto kříži nechati viseti a pro sebe hledati klid a pokoj?“ Tímto viděním jsa povzbuzen vrátil se zase na opuštěné působiště a pracoval tam ještě mnoho let.

VII.

Některé prostředky proti malomyslnosti těch, kteří z bázně před vlastní záhubou zanechávají práce pro duše.

1. Pokušení k malomyslnosti, kterým zlý nepřítel obtěžuje mnohé bázlivé a úzkostlivé lidi, musí býti z našeho srdce docela vykořeněno. Myslí si totiž, že se vydávají v nebezpečnosti záhuby, když chtějí jiné získati. Tohoto pokušení nás zbaví velmi důležitá pravda, jestliže ji dobře pochopíme a se od ní dáme zcela přesvědčiti, totiž: Tam, kde nás Bůh postavil, jsme daleko jistější a lépe uschování než kdekoli jinde. Jsme-li z poslušnosti na veřejných místech, slyšíme-li z poslušnosti ve zpovědnici lidi na sebe žalovati ohavné a ošklivé věci, pak jsme při tom daleko více zabezpečeni a uchráněni, než kdybychom se podle své vlastní vůle chtěli uchýliti v ústraní své komůrky a ze

strachu před hříchem se vyhýbati oněm službám ve prospěch bližních. Neboť právě tam mohou v tobě vzplanouti a tebe trápiti zlé myšlenky, co zatím v péči o spásu duší zůstáváš bezpečný a klidný; neboť Bůh ti svěřil péči o duše a bude tě také v ní chrániti a brániti. „Štítem své blahovůle, Pane, takořka nás obklopuješ“. ¹⁾ Kdekoliv nám Bůh něco poroučí nebo kamkoli nás postaví, tam jsme jeho milostí chráněni.

2. Sv. Basil²⁾ píše o tomto bodě: „Nemysli si, že je třeba se uzavírat, chceme-li býti čisti a uchráněni od tělesných pokušení, a se žádným člověkem se nestýkati“. To nestačí, neboť sv. Jeroným³⁾ byl v poušti, požíval jen kořínky a zeleninu a krotil své údy tuhým pokáním: a přece vyznává, že se mu zdálo, jako by se nacházel uprostřed tančících římských paní. Jeho tvář byla bledá od velkého postu, tělo jeho se třáslo zimou a bylo vyhublé a jako odumřelé; a přece vzplála vůle zlými žádostmi a pociťoval v sobě hnutí silné hříšné žádostivosti. Naproti tomu vypravuje Palladius⁴⁾ o opatu Eliášovi, že mu Bůh dal v tak velikém stupni dar čistoty, že mohl žíti po čtyřicet let v jednom klá-

¹⁾ Žalm V. 13.

²⁾ Constit. monast. c. 6.

³⁾ Epist. 22. ad Eustochium n. 7.

⁴⁾ Vit. Patr. L. 8. historia Lausiaca c. 35.

šteře se třemi sty jeptišek v nejvyšším klidu a docela spokojeně, jako by kolem něho byli sami mužové. Nikdy nepocítil pokušení, nikdy zlé náklonnosti, nikdy nebezpečství pro čistotu.

Oblečení a obuti procházeli se oni tři mládenci v peci ohnivé a oheň jim nic neuškodil, neožehl ani vlásek jejich šatů. Služebníky královy však oheň sžehl, ačkoliv stáli daleko a měli se před ním na pozoru. Neboť všemohoucí Bůh chránil ty, kteří z lásky k němu šli do ohně, že uprostřed plamenů nezhořeli. Způsobil, že se jim plameny proměnily v květnici a ráj rozkoše, takže v něm mohli Boha chváliti a jemu děkovati. Tak se daří také těm, kdo se z lásky k němu a z horlivosti pro jeho čest a slávu vrhají do plamenů tohoto světa. Také oni chválí a velebí Boha, co zatím jiní těmi plameny bývají spáleni a stráveni. Oni mu vzdávají nekonečné díky za prokázána jim dobrodiní, že je povolal do řádu. Kde jiní nacházejí jen záhubu a zkázu pro duše své, tam učí se oni důkladněji poznávati a opovrhovati světskou marností a lépe oceňovati to, co mají v řádě. „Víme však, že těm, kdo milují Boha, všechny věci pomáhají k dobrému“.¹⁾ Kdo se těmito pracemi zaměstnává

---

¹⁾ Řím VIII. 28.

z lásky k Bohu a v poslušnosti, tomu budou k spáse. Ssaje med z nejtvrďšího kamene a olej líbezný z nejdřsnější skály. Kde bije věrné srdce, pečující jen o zalíbení Boží, kam se někdo nevedral, nýbrž kam jej jeho úřad povolal a umístil, ten nepotřebuje býti malomyslný, nýbrž musí míti velkou důvěru k Pánu, který nás dovede, když nás ustanovil, opět od úřadu neporušeně odvolati.

3. Musíme býti o této pravdě hluboce přesvědčeni a naplněni zmužilostí a důvěrou pro naši činnost z povolání. Abych k tomu přispěl, promluví s pomnutím všech jiných prostředků o něčem, co je Tovaryšstvu zcela vlastní. Je to zvláštní milost našeho řádu. Je to nejen pro tento případ, nýbrž také pro mnohé jiné případy něco velmi důležitého a utěšeného. Každý řád má zvláštní milost a pomoc od Pána, aby dosáhl dokonalosti, k níž jsou členové řádu povoláni. Volá-li Bůh člověka k nějakému stavu, nebo účelu, pak mu zároveň také propůjčuje přiměřené prostředky, síly a milosti, které jsou mu potřebny k dosažení dokonalosti a účelu, k němuž povolán byl. Sv. Tomáš uvádí¹⁾ proto důvod z Písma sv.²⁾ a z rozumu. „Boží díla jsou dokonalá“. Založil-li Bůh nějaký řád k určitému cíli, pak musí také potřebné

¹⁾ In 4. Sent. dist. 24. qu. 1. art. 1. ad 2.

²⁾ Deuter. XXXII. 4.

k tomu cíli prostředky a svou pomoc propůjčiti: neboť jinak by bylo dílo nedokonalé. Již v přirozených věcech to Velebnost Boží tak zařídila, že všude tam, kde je nějaká mohutnost k něčemu, zároveň jsou dány příslušné prostředky, aby se tato schopnost mohla uplatniti: neboť jinak byla by tato schopnost zbytečná a marná, jak filosofové říkají, kdyby se nemohla uplatniti. Stejně je tomu ve věcech nadpřirozených a v říši milosti: neboť tento stav není nedokonalejší nežli přirozený, ba převyšuje ho nesmírně. Zakládá-li tedy Bůh nějaký řád k určitému cíli, pak mu dává také všechny prostředky k dosažení tohoto cíle a svou milost. A to nazýváme milostí povolání řádového.

Řády jsou rozmanité. Každý má svůj vlastní způsob, každý má svůj zvláštní cíl, svou úlohu svatou, pro kterou jest založen. Bůh propůjčuje každému zvláštní milost a přízeň k dosažení cíle, k němuž byl založen a určen. Všechny řády mají to společné, že každý má svou vlastní řádovou milost. Je to zvláštní pomoc, mimořádné přispění Páně k stavu dokonalosti, k němuž jsou všechny řády založeny. V každém řádě se ona milost vztahuje na to, co jest tomu řádu vlastní, jak to totiž vyžaduje cíl a prostředky, které jsou dány k dosažení cíle. Kartusianům dává Pán onu zvláštní milost, aby zachovávali svou klausuru

a své posty a mlčení. Řádu sv. Jeronýma propůjčuje Pán zvláštní milost pro chór. A tak bychom to mohli ukázati při všech ostatních rádech. Tovaryšstvo Ježíšovo jest v církvi Boží zavázáno povinností starati se o spásu duší jako řád apoštolskou autoritou k tomu založený. K dosažení tohoto účelu dal nám Pán zvláštní a vlastní prostředky, jak je papež uvádí v potvrzovací bule. Tyto prostředky jsou kázání, zpovídání, čtení a vyučování v křesťanské nauce, konání exercicií, usmiřování rozvaděných, návštěva vězení a nemocnic.

Jako je Tovaryšstvo řád povolany k uvedenému účelu péče o spásu duší, tak je také povoláno ke všem těmto službám, aby jimi dosáhlo svého účelu. Musíme si to dobře uvědomiti, neboť je v tom mimořádná útěcha. Nejenom účel, ale také tyto prostředky a práce k spáse bližních jsou našemu řádu vlastní a jsou nám ustanoveny zástupcem Kristovým a potvrzeny za pravidla, jak vysítá z buly Julia III., potvrzující náš řád. Členové Tovaryšstva jsou povinni touto řeholí býti kazateli, zpovědníky a učiteli. A nejen tyto duchovní skutky, ale také skutky tělesného milosrdenství, které Tovaryšstvo koná pro bližního, jako návštěva uvězněných a nemocných, jsou nám určeny za povinnost pravidly a nařízením téže buly.

4. Nyní přicházíme k věci samé. Následuje totiž z toho, že Tovaryšstvo dostává od Pána zvláštní milost a pomoc, aby svého cíle mohlo dosáhnouti, totiž aby se mohlo starati o spásu duší. K tomu je Pán založil, a on sám určil našemu povolání a řádu docela zvláštní prostředky, kterými tohoto cíle můžeme dosáhnouti. To je ona zvláštní milost Tovaryšstva Ježíšova. Těšíme se tedy ze zvláštního spolupůsobení Páně, poněvadž klade velkou sílu a působnost v tyto prostředky k dosažení tohoto účelu. A právě to je ona zvláštní milost řádu, jak se přesvědčujeme denně dobrotou a milosrdenstvím Božím. Kazatel z Tovaryšstva jde na misii. Jest mladý a sotva dokončil studia; a přece lid se schází se všech stran a všichni jdou ke sv. zpovědi, jako kdyby byl velkonoční čas. Přestávají nepřátelství, která mnozí jiní posud nemohli odstraniti. Přestávají veřejná pohoršení, která ani světská ani duchovní vrchnost nemohla odstraniti. Co o tom všem soudíš, jaká je toho všeho příčina? Myslíš snad, že to dokázala tvoje ctnost, tvoje učinnost, tvé nadání nebo dar řečnický? Nikoliv, nýbrž to jest zvláštní milost řádová. Právě, poněvadž jest to úkolem řádu, a poněvadž jsou to prostředky účelu odpovídající, právě proto zde Pán mimořádně spolupůsobí. Dává

těmto prostředkům zvláštní sílu a působnost, aby svého cíle dosáhly.

Můžeme to nevyvratně dokázat z opaku. Někteří již z řádu vystoupili, o kterých se myslilo, že mají křídla a mohli by se až k nebi povznést. Byli neobyčejně rádi slyšení a mnoho prospěchu způsobili. Najednou si pomyslili, když mohou létat v řádě, že to také dovedou mimo Tovaryšstvo. Avšak tato křídla, to byla zvláštní milost řádová. Když opustili řád, zůstala tam také jejich křídla, a vystoupili se viděli o ně oloupeni. V první knize Makabejské máme příklad, který o tom přináší mnoho světla. Tam vypravuje Písmo sv., jak Makabejští vykonávali v bitvách podivuhodné věci. Bojovali statečně a dobývali velkých vítězství, aniž měli ztráty. Tak si nabyli velké pověsti a slávy po celé zemi. Když to někteří z Israele pozorovali, povstala v nich žárlivost a s ní touha po slávě. Pojali úmysl a pravili: „Zjednáme si také jméno, jako tito!“ Jak řekli, tak učinili. Shromáždili vojsko a táhli do boje proti nepříteli. Ale nepodařilo se jim, jak doufali. Věc měla smutný konec. Nepřátelé vrhli se na ně, rozprášili je a zahnali na útěk. Dva tisíce jich zůstalo na bojišti. Písmo sv. také udává příčinu této porážky. „Ti totiž nebyli z rodu

mužů, skrze které dostalo se Israelovi vysvobození“.¹⁾

5. Proto také my nesmíme býti pyšní a nic nesmíme připisovati sami sobě. Bohu a řádu děkujeme za všechno. „Který nás také uzpůsobil (k tomu), abychom byli služebníky zákona Nového, nikoli litery, nýbrž ducha“.²⁾ Poněvadž je to náš úkol a poněvadž jsi členem řádu, proto působí Bůh skrze tebe a propůjčuje ti milosti a pomoc, abys mohl na bližní spasitelně působiti, a sice tak, že zatím, co jsi bližnímu užitečný, sám nepadáš v záhubu, nýbrž daleko více se zdokonaluješ ve ctnosti a prospíváš v dokonalosti. A to je zvláštní milost řádová a jeho zvláštní působivost. Tato úvaha nám velmi přispívá, abychom se zbavili malomyslnosti. Sv. Bernard poznamenává³⁾ k uvedenému místu Velepísň, že ženich, když nevěstu budil z rozjímavého života k činnému, neřekl: „Běž“, nýbrž „Povstaň, pospěš, přítelko moje, holubice má, krásko má, přijď!“⁴⁾ Nepraví „Jdi“, nýbrž „Přijď!“ Tím naznačuje, že tě nenechává po libosti kamkoliv jíti, nýbrž že tě vede a tím k sobě táhne. Býváme-li tedy k takovým pracím posláni, neodlučuje se od nás, nýbrž

1) I. Mak. V. 62.

2) II. Kor. III. 6.

3) Serm. 58. in Cant. n. 2.

4) Velepíseň II. 10.

ještě více nás k sobě vábí. Přicházíme k němu, a on pak jde společně s námi. Proto se nemáme co báti, že bychom o něco přišli, nýbrž musíme býti naplněni velkou odvahou, radostnou důvěrou a silou, poněvadž tím jen získáme a nabudeme prospěchu.

Písmo sv. vypravuje o synu královském, že takto oslovil své služebníky, aby je povzbudil k provedení činu: „Nebojte se nic, neboť já vám to přikazuji: vzmužte se a počínejte si statečně!“¹⁾ Jestliže tedy ty, Pane, mi sám poroučíš, abych tyto práce převzal, abych pracoval o spáse bližního, co bych se bál? Tu jsem daleko jistější a bezpečnější mezi zlými osobami, které zpovídám, kterým káži, když ty mne tam totiž posíláš, než v osamělosti svých čtyř zdí, když tam ze své vlastní vůle zůstávám. Neboť ty, ó Pane, jsi to, jenž mi poroučíš; ty jsi to, jenž mne tam posíláš. Proto praví prorok: „I když jest mi projíti údolím stínu smrti, nebojím se zlého. Neboť ty jsi se mnou“.²⁾

6. Z toho vysvítá, jak velký jest blud řeholníků, kteří říkají, vedeni jsouce svým vlastním úsudkem a vlastním míněním: Kdybych byl v onom postavení, kdybych měl onen úřad, kdybych vykonával onu službu, pak bych byl zcela spokojen a mohl bych Bohu

¹⁾ II. Král. XIII. 28.

²⁾ Žalm XXII. 4.

lépe sloužiti. V tomto domě a při této práci se však cítím docela nešťasten a také, jak se mi zdá, nic nepořídím“. Děsné to poblouzení a velký nesmysl! Jak si můžeš pomyslet, že by se ti dařilo lépe tam, kde chceš býti sám? Nedopouštěj Bůh, abychom to zkusili, jaké neštěstí z toho pochází! Znali jsme mnohé, kteří se nemohli spřáteliti s oněmi pracemi a místy, které jim Bůh a poslušnost určila. Žádali o změnu a dovedli vůli představených naladiti podle své, neboť se domnívali, že by tam mohli lépe Bohu sloužiti a požehnaněji pracovati. Změna, kterou si vyžádali, dopadla však pro ně tak špatně, že v ní brzy poznali trest Boží. Věru musíme v sobě potlačovati každou svévolnou touhu po něčem, ať je to nějaký úřad, místo, nebo postavení. Musíme se dáti zcela řídit Bohem skrze poslušnost. Kam nás Bůh postaví, tam stojíme nejlépe, a tam jsme nejlépe ochráněni a zabezpečeni.

VIII.

Bohabojný, svatý život je první prostředek spasitelného působení na bližní.

Dotkneme se zde jen všeobecných prostředků činnosti pro spásu bližního, o nichž jedná¹⁾ náš svatý Otec Ignác v 7. díle konstitucí. Pomineme tu ony zvláštní prostředky vlastní kněžím, o kterých mluví ve 4. části. Co tu chceme probrati, vztahuje se především ku pokroku našich spolubližních: nicméně slouží to také k našemu vlastnímu užitku. Neboť tyto dvě věci, jak jsme na počátku vysvětlili, jsou v Tovaryšstvu mezi sebou co nejtěsněji spojeny. Co prospívá užitku bližního, to slouží také k našemu prospěchu, a co jest prostředkem k naší dokonalosti, to také je zároveň prostředkem pokroku bližního. To, co zde bude pověděno, bude pro všechny velmi užitečné. Jako první

¹⁾ Inst. Soc. J. II. Constit. p. 7. c. 4. n. 2. pag. 11.

prostředek ku prospěchu bližního uvádí náš sv. Otec Ignác dobrý příklad svatého života. „Především přispívá dobrý příklad dokonale mravného života a křesťanské ctnosti k tomu, aby se členové Tovaryšstva snažili nejen dobrými slovy vzdělávati bližního, s nímž se stýkají, ale daleko více ještě dobrými skutky“.

Bohabojný a svatý život, ustavičný pokrok a zdokonalování sebe samého je nejhlavnější a nejpůsobivější prostředek u bližního co nejvíce dobrého způsobiti. Jako stromy svému pánu tím více ovoce přinášejí, čím výše vyrostly, právě tak způsobuje kazatel a zpovědník bližnímu tím více prospěchu, čím větší pokroky sám učinil.

2. Snadno uznáme, jak důležitý a nutný jest tento prostředek. Příklad bohumilého života má zřejmě více síly, aby lidi přesvědčil, než všechno mluvení a kázání. Proto počal Kristus Pán cestu k nebi ukazovati činem, a pak teprve počal jí také učiti. „Ježíš činil a učil od počátku“. ¹⁾ Chtěl nejprve třicet let pracovati a pak jen tři léta učiti. Sv. Jan si podle poznámky sv. Jeronyma vyvolil proto poušť, ²⁾ aby jako hlas volající na poušti zvěstoval Krista. Světec se táže: „Proč si vyvolil Křtitel ke kázání toto pusté místo?“

¹⁾ I. Skutky ap. I. 1.

²⁾ Comment. in Ezech. L. 13. c. 44. – Chryst. Hom. in Math. 10. n. 4. – 7.

Vždyť poušť se zdá méně vhodným místem ke kázání, naopak spíše místem, kde ho nikdo neuvidí a neuslyší?“ Odpověď: Kazatel a předchůdce Kristův si vyvolil poušť, aby lidé při pohledu na tento nový život u kazatele byli uvedeni v podiv a dali se pohnouti ku pokání, zanechání vášní a k následování kazatele. Viděl jasně, že příklad jest působivější prostředek, jak posluchači otrásti a učiniti na ně spasitelný dojem, než všechno řečnění a mluvení. Proto praví evangelium o něm.¹⁾ „On byl svící hořící a svítící“. Hořel svatou láskou k Bohu a příkladem svého podivuhodného života byl světlem a pochodní pro jiné.

3. Obecně jest znám výrok Senekův:²⁾ „Daleká jest cesta skrze příkazy, krátká však a působivá skrze příklady“; neboť lidé chápou snadněji to, co vidí očima, než co jen slyší ušima. Sv. Bernard³⁾ uvádí pro to jiný důvod. Příkladem skutkem je řeč živá a působivá. Přesvědčuje snadno o tom, co ukazuje činem. Co bylo skutečně vykonáno, to se snadno uzná možným. Tím býváme velice povzbuzeni k následování. Svatý Augustin praví:⁴⁾ „Nemohoucnost a slabost člověka je

1) Jan V. 35.

2) Opp. omn. II. epist. 6.

3) Serm. in natali S. Benedicti n. 7.

4) Contra Cresconium Grammaticum L. 3. c. 6.

tak veliká, že jen s těžkostí koná dobro, nevidí-li napřed příklad u jiných“. Proto tak mnoho záleží na tom, aby učitel a kazatel evangelia byl bezúhonný, aby posluchači měli koho následovati. Sv. Pavel vybízí věřící: ¹⁾ „Buďte následovníky můjmi, (jakož i já jsem Kristovým)“.

4. A ještě něco. Jestliže lidé vidí, že se u kazatele a učitele život srovnává s učením, pak uvěří, že mu jde od srdce, co káže. V tom pak leží síla a moc povzbuzující a přesvědčující. Není-li tomu tak, pak nemá váhy to, co říká. Proto praví sv. Basil ²⁾ a sv. Jan Zlatoústý, ³⁾ že takový není opravdovým kazatelem a učitelem, nýbrž falešným a přetvařujícím se, že jest jenom hercem. V divadle někdo představuje krále, rytíře, boháče, avšak není ani králem, ani rytířem, ani boháčem. Právě tak je s tím, který káže jen slovy. Tak hraješ docela dobře úlohu pokory, a přece nejsi pokorný. Nebo hraješ úlohu pohrdání světem a jeho ctí, ale v srdci jsi světem a jeho ctí nikdy nepohrdal. Jsi tedy herec, ale nikoli kazatel evangelia. Sv. Basil srovnává takové kazatele s malíři, kteří sami jsou oškliví, ale namalují na plátno nebo na prkno krásného muže. Takoví jsou kazatelé,

¹⁾ I. Kor. IV. 16.

²⁾ Moral. reg. 70. cc. 9. 10.

³⁾ Hom. 1. in Act. Ap. n. 3.

kteří sami jsou pyšní, a přece velmi dobře malují pokoru a dovedou o ní mnoho krásného říci. Tak i netrpělivi, kteří dovedou představovati trpělivost, i povídálkové a roztržití, kteří dovedou do nebe vynášeti mlčení a sebranost mysli. Sv. Augustin¹⁾ srovnává je s rukami u silnic, které cestujícímu ukazují cestu, kterou jíti má, samy však zůstávají na témž místě. Takoví byli oni zákoníci a farizeové, kteří mudrcům označili Betlem, ale sami tam nešli. „Lenoch schovává svou ruku pod paždí, a jest mu těžko, má-li ji vztáhnouti k ústům“.²⁾ Na tato slova praví³⁾ sv. Beda: „Ruce pod paždí schovávati a z lenosti je nechtíti k ústům přiložiti — to značí kazatele, který nechce konati to, co káže, a jehož skutky se nesrovnávají se slovy“. Řehoř Naziánský praví: „Kdo zároveň nekáže také skutky, ten jednou rukou přitahuje duše k sobě, a druhou je odhání: jednou rukou staví, druhou to strhuje. Jsou to zákoníci a farizeové, nad nimiž Kristus Pán v evangeliu vyslovil pokárání“. „Neboť mluví, ale nečiní“.⁴⁾ Takoví nepůsobí a nepřinášejí svým mluvením užitku.

„Kdo by však činil a učil, ten bude veliký

1) Serm. 199 de temp. in Epiphania 1.

2) Přísloví XXVI. 15.

3) Beda Ven. apud Cornelium a Lap. in Prov. 26. 15.

4) Mat. XXIII. 3.

v království nebeském“.¹⁾ To jsou apoštolští kazatelé evangelia, kteří v duších působí mnoho užitku dobrým příkladem svého života: neboť svatost života jest něco nadpřirozeného a božského, a proto mají všichni od přirozenosti již k ní větší než lidskou úctu a vážnost. Nedíváme se na ně a nenasloucháme jim jako lidem, nýbrž spíše jako andělům. Proto se jejich slova přijímají, jako by přicházela s nebe, a takové slovo působí a vtiskuje se do srdce. Proto vybízí apoštol sv. Pavel dělníky Páně,²⁾ aby byli bezvadní a beztrestní, aby věřícím byli vzorem v čistotě, v lásce a ve všech ostatních ctnostech, aby tím jejich učení dosáhlo síly a působnosti a přesvědčovalo a k sobě ostatní vábilo.

5. Tak tedy jest bohumilý, svatý život nejhlavnějším prostředkem při spasitelném působení na bližního. Za první je tomu tak, jak bylo řečeno, mocí příkladu. Za druhé velmi na tom záleží, abychom sami byli ve ctnosti, v umrtvování velmi pokročilí, má-li nás Bůh užítí za nástroj ku prospěchu bližního. V desáté hlavě konstitucí mluví náš sv. Otec Ignác o udržení a rozšíření Tovařystva a o prostředcích, které mohou sloužiti k dosažení duchovního cíle, k němuž určeny byly, totiž k záchraně duší. Tam praví: „Ony

¹⁾ Mat. V. 19.

²⁾ II. Tim. II. 24., Tit. II. 7.

prostředky, které nástroj spojují s Bohem a jej činí tím způsobilejším, aby nabyl hojnějších darů z ruky Boží, prostředky totiž rozšafnosti a ctnosti, jsou daleko působivější k tomuto cíli, než ty prostředky, které nástroj uzpůsobují k působení na bližního, totiž učenost a jiné přirozené dary. Proto se musíme starati o ty vyšší prostředky. Všichni mají se věnovati získávání důkladných a dokonalých ctností a pěstování věcí duchovních“.¹⁾ Takové věci máme ceniti více, než učenost a jiné přirozené dary a lidské schopnosti, neboť vnitřní věci jsou to, z nichž má vyvěrati působnost na vnější jednání k vytknutému cíli našemu.

Důvod pro to jest jasný. Neboť kdyby náš úkol měl jen lidský účel, a jen se omezoval na věci pozemské, pak by lidské prostředky a lidská moudrost stačila k dosažení dobrého výsledku. Náš cíl však jest nadpřirozený a božský, totiž hýbat srdci, obracet duše a z hříchů je vytrhovati. Svaté smýšlení v duších budit, to není dílo naše, nýbrž dílo toho, který na počátku řekl: „Budiž světlo! A bylo světlo“. Užijeme-li své učenosti, své moudrosti, své píce, svého snažení a všech možných přirozených prostředků, nejsou nikterak úměrné k tomuto cíli. Bůh je to, jenž

¹⁾ Inst. Soc. J. II. Const. p. 10. n. 2. pag. 142 et ibid. III. Reg. 16. Summ. pag. 5.

vysílá světlo do srdcí a slovům dává život. Všechna účinnost nástroje k spáse duší má původ v Bohu. Proto učiní nás právě tyto prostředky, které nás spojují a sjednocují s Bohem, také požehnanějšími a řádnějšími nástroji k obrácení duší. Neboť čím úže se spojíme s Bohem, tím hojněji budeme moci přijmouti působení jeho milostí a nebeských darů a tím požehnaněji budeme je moci jiným rozdávat.

6. Sv. Dionysius Areopagita¹⁾, mluvě ve svém pojednání o svatosti a dokonalosti, kterou mají míti kněží a hlasatelé evangelia, praví, že mají býti „svatí a posvěcující, dokonalí a zdokonalující, osvícení a osvěcující“, protože skrze ně chce nám Pán všechno, co má, i svou krev dáti. Musí planouti a hořeti láskou k Bohu, aby mohli také jiným udíleti tento oheň a je touž láskou zapáliti a roznítiti. „Kdo nehoří, nezapálí“, praví sv. Řehoř. Velmi často opakuje sv. Tomáš z Villanovy,²⁾ arcibiskup z Valencie, slova: „Jak mohou vycházeti plamenná slova z hrudi ledové?“ Slova tvá jen tenkrát roznítí bližního, budou-li vycházeti ze srdce láskou Boží hořícího a rozníceného. Jenom tehdy můžeš dáti tomuto světu onen oheň, který Syn Boží

¹⁾ De cael. hierarchia c. 3. §§ 2. 3.

²⁾ Cf. AA. SS. 18. Sept. Vita S. Thomae a Vill. prolixior pag. 847.

na zemi přinesl“. „Oheň přinéstí na zem jsem přišel, a co chci (jiného), než aby se vznítíl?“¹⁾ Pak působí jediné slovo více, než jinak sta.

7. U Platona nacházíme výrok, který více v sobě obsahuje, než on sám tušil. Praví,²⁾ že magnet má vlastnost dáti železu, kterého se dotýká, touž přitažlivou sílu, kterou sám má, takže železo, kterého se dotkl magnet, právě tak přitahuje železo, jako magnet sám. Sv. Augustin³⁾ konal sám v tom pokusy a žasl nad tím. Spojil železný kroužek s magnetem: k prvnímu připojil druhý, který právě tak zůstal připoután. K druhému připojil třetí, k třetímu čtvrtý, a tak obdržel řetěz, který podivuhodně visel ve vzduchu, jsa spojen a držen silou magnetu. Stejně, praví Plato, mají sílu lidé Bohem dotčení jiné k Bohu táhnouti. Nejsou-li slova naše slova lidí Bohem dotčených, jak přitáhnou jiné k Bohu? Nejsi-li roznícen láskou k Bohu, jak roznítíš jiné?

Učitelé řečnictví říkají, že nejlepší prostředek jinými hýbati jest, býti sám pohnut. Jak má býti jiný až k slzám pohnut, vidí-li, že já mám oči suché? Jak má v něm vzniknouti bolest, vidí-li, že já jsem bez citu?

1) Luk. XII. 49.

2) Dial. Jon. ed. Steph. pag. 533.

3) De civitate Dei L. 21. c. 4. n. 4.

Jak má býti otřesen, když na mně nevidí otřesení? Jak může člověk jiné přivést k po-
hrdání světem, když on sám opravdu světa
nemá v nenávisti? Jak může někoho přivést
k umrtvování, jestliže se sám neumrtvuje?
Jak chce ten, kdo není pokorný, jiné učiti
pokoře? Jen oheň pálí a voda hasí: a ne-
můžeme jinému dáti tepla, když ho nemáme
sami. Jak chceš jiným vtisknouti a uděliti,
co sám nemáš? Byl bys jako dělo bez koule.
To sice naplní vzduch hřmotem, ale nezboří
hradby a neusmrtí ani jediného nepřítele.
Právě takoví jsou kazatelé, kteří mají jen a
jen slova, a nic více. U nich jest všechno
jen povyk slov. Tepou vzduch svými řečmi,
jak praví sv. apoštol Pavel. Nestrhnou ni-
koho k zemi, nezraňují srdcí: neboť jejich
slovům schází podstatný obsah, nemají ani
síly ani ducha: a přece právě to dělá dojem
a propůjčuje působivost.

8. Dar kazatelský nespočívá v řečnických
a umělých slovech, ani v přednášení vyso-
kých a vznešených věcí. Tak nekáže učitel ná-
rodů, ona vyvolená od Boha nádoba k obrá-
cení národů. Sám se o tom vyslovuje: „Také
já, přišed k vám, bratří, přišel jsem zvěstuje
vám svědectví Boží nikoli se vznešeností
slova neb moudrosti; neboť jsem usoudil,
že nevím mezi vámi nic jiného, nežli Ježíše

Krista, a to ukřižovaného“.¹⁾ Nehlásal Krista umělou a ozdobnou řečí, nýbrž silou ducha. Proto nepřipisuje obrácení posluchačů sobě, nýbrž síle Boží, jak sám praví: „A řeč má i hlásání mé (neděly se) přemlouvacími slovy moudrosti lidské, nýbrž dokazováním Ducha a moci, aby se víra vaše nezakládala na moudrosti lidské, nýbrž na moci Boží“.²⁾ „Vždyť Kristus neposlal mne křtít, nýbrž kázati evangelium, (a to) nikoli moudrostí slovní, aby se nezmařil kříž Kristův“.³⁾ V církevních dějinách⁴⁾ se vypravuje o některých svatých poustevnících k jejich chvále a slávě, jak poučovali svými svatými kázáními a moudrými radami lidi, při čemž však opomíjeli všecko umělkované a všechny řečnické okrasy. Jako moudří lékaři podávali takové léky, jaké žádalo nemocné svědomí posluchačů. „Neboť nehlásáme sebe samých, nýbrž Krista Ježíše, jakožto Pána“.⁵⁾

Je známá věc, že oni kazatelé, kteří se chtějí ukázati jako vpravdě učení, pohotoví a výmluvní mužové, způsobují příliš malý užitek. Neboť předně posluchači pozorují, i když jsou málo vzděláni a málo rozumu mají, že

1) I. Kor. II. 1. – 2.

2) I. Kor. II. 4. 5.

3) I. Kor. I. 17.

4) Cassiod. Hist. tripart. p. 3. L. 2. c. 6.

5) II. Kor. IV. 5.

takový kazatel jen sebe samého má na zřeteli, že si libuje v sobě a vším, co praví, jen sebe okrašluje. Všude proniká touha býti dobrým řečníkem daleko více, než požadavek jiným býti užitečným. Za druhé ničí užitek uhlazenost. Čím uhlazeněji někdo mluví, tím méně má užitku. Zcela pravdivý jest onen výrok Quintilianův¹⁾ o učitelích řečnictví: „Kde se v řeči chválí slova, tam se ztrácí smysl“. Chce tím říci: Kde je řeč příliš uhlazená, ztrácí člověk pozornost k hlavní věci, k obsahu. Pak se již nedává pozor na to, co se říká, nýbrž jak se to říká.

Když tedy sami učitelé řečnictví to kárají a vysvětlují jako velkou chybu u řečníka, jak teprve to zasluhuje pokárání u kazatele evangelia, který musí míti na zřeteli jedině užitek a spásu duší? Sv. Pavel praví: „Každému však dává se zjevení Ducha ku prospěchu“.²⁾ K tomu musí kazatel vždy přihlížeti. Sv. Jeronym³⁾ praví: „Když učíš v kostele, máš vzbuditi ne přival pochvaly, nýbrž vzdechy. Slzy posluchačů mají býti tvou chválou“. Znamením dobrého kázání není chvála posluchačů, ani výkřik při odchodu: „Tak ještě nikdo nekázal! Jaké to věci nám řekl a jak krásný byl jeho přednes!“ Dar kazatelský

1) De Instit. oratoria L. 8.

2) I. Kor. XII. 7.

3) Ep. 52. ad Nepotianum n. 8.

spočívá v tom, že Bůh užívá někoho jako nástroje, jenž dovede otřásti srdci posluchačů, že lidé jeho slovy od bludů svých osvobození začínají přemýšlet nad svým minulým zlým životem, že pak hříchů svých litují a k Bohu se obracejí. Blahoslavený učitel Avila praví: Kázati neznamená hodinu o Bohu mluvíti, nýbrž tak mluvíti, aby jako anděl odcházel z kostela ten, jenž tam vešel jako ďábel“. V tom spočívá dar kazatelský. Jiný velký služebník Boží praví: „Když posluchači se svěšenou hlavou odcházejí a po kázání nic nemluví, ani na sebe nehledí, pak bylo kázání dobré a spasitelné; a to je znamení, že každý si něco odnáší, co se mu hodí“.

9. V životě sv. Františka Borgiáše se vypravuje.¹⁾ Jednou světec kázal v Biskaji. Většina lidí nemohla rozuměti, co pravil: neboť jednak byla návštěva tak veliká, že se nemohli mnozí dostati ke kazatelně, jednak nerozuměli kastilskému nářečí. A přece byla pozornost mezi všemi posluchači tak podivuhodná, že všichni plakali. Ptali se některých, proč při tom kázání plakali, když mu nerozuměli? Odpověděli: Pohled na svatého vévodu a vnitřní vnímání božských slov a dohad vysvětlil nám a dal nám rozuměti, co

---

¹⁾ Schott. Vita S. Franc. B. L. 2. c. 1.

kazatel s kazatelny kázal. Jindy byl tentýž světec v Portugalsku.¹⁾ Tam si přál kardinál infant, který později byl králem v Portugalsku, aby kázal. Sv. František vysvětloval, že jest unaven, neboť právě přišel z cesty. Kardinál řekl na to: „Nechci, abyste kázal, nýbrž, abyste jen na kazatelnu vystoupil, aby lidé viděli člověka, který z lásky k Bohu všechno opustil, co měl“. Příklad a svatý život, to je to, co káže a daleko více ovoce duším přináší než slova. O to se musíme především starati a na to nejvíce váhu klásti, aby nás Bůh užil jako nástrojů k obrácení duší, jak na kazatelně, tak i ve zpovědnici a ve všech ostatních úsecích péče o duše.

---

¹⁾ Schott. Vita S. Franc. B. L. 2. c. 17.

IX.

Modlitba jest druhý prostředek spasitelného působení na bližní.

1. Jako druhý prostředek poskytovati bližnímu pomoc označuje náš sv. Otec Ignác modlitbu. Praví: „Bližnímu se pomáhá svatou touhou a modlitbou“.¹⁾ Tento druh působnosti k získání a obrácení duší jest nadpřirozený. Proto se dosahuje a působí mnohem více modlitbou, slzami a vzdechy, než slovy a řečmi. Modlitba Mojžíšova působila více a měla větší podíl na vítězství nad Amalekity než všechna kopí a meče bojujících. Pokud měl ruce roztažené, národ israelský vítězil; když mu klesaly, byl porážen. Dva mužové museli s obou stran jeho ruce přidržovati, aby byly vždy roztaženy k modlitbě, a tak bylo dosaženo vítězství. Takovým způsobem dosáhl národ vítězství

---

¹⁾ Instit. Soc. J. II. Const. p. 7. c. 4. n. 3. pag. 111.

nad nepřítelem svým. Proto vykřikli Madianité při pohledu na toto velké vítězství národa israelského, plni jsouce bázně: „Tento lid zhubí všecky, kteří sídlí v našich krajinách, jako když býk spásá trávu až po kořen“.¹⁾

Tlamou spásá dobytek trávu, modlitbou přemáháme své nepřátele. Tak vysvětlují toto místo sv. Augustin²⁾ a Origenes.³⁾ I vítězství ve vojně Bůh propůjčuje za modlitbu, třeba je boj ten poněkud úměrný naší síle a lidským schopnostem. Čím více pomůže nám modlitba při vítězství nad našimi duchovními nepřáteli a při obracení duší? Neboť zde daleko nedostačují naše vlastní prostředky, síly a námahy: nemohou se bráti v úvahu a nejsou nijak úměrné k tak vznešenému cíli. Toto dílo můžeme provésti jedině modlitbou a lkáním před Bohem. Jen tím můžeme Boha usmířiti a dojíti odpuštění a obrácení.

2. Sv. Augustin velmi pěkně vysvětluje a doporučí sílu a působnost tohoto prostředku. O slovech Božích k Mojžíšovi: „Nech mne, ať vzplane hněv můj proti nim, ať je zahladím“,⁴⁾ praví světec:⁵⁾ „Když se národ isra-

1) Num. XXII. 4.

2) Serm. 26. de tempore n. 5. (append).

3) Homil. 13. sup. Num. n. 5.

4) Exodus XXXII. 10. — 5) Quaest. 149. in Hept.

elský klaněl teleti, chtěl jej Pán zahubiti. Mojžíš se zaň modlil k Bohu a pravil: „Proč by měl, Hospodine, vzplanouti hněv tvůj proti lidu tvému, který jsi velkou mocí a silnou rukou vyvedl z Egypta? Prosím, ať nemohou Egyptané říci: „Chytře je vyvedl, aby je na horách pobil a vyhladil ze země; utiš se hněv tvůj a buď milosrdný k nepravosti lidu svého. Rozpomeň se na služebníky své Abrahama, Izáka a Israele, jimž jsi přísahal při sobě samém: Rozmnožím potomstvo vaše jako hvězdy nebeské, a všecku tuto zemi, o které jsem mluvil, dám potomstvu vašemu v majetek na vždy“.¹⁾ Bůh mu řekl: „Nech mne, ať vzplane hněv můj, ať je zahladím“. Co to má znamenati, Pane?! Proč říkáš „Nech mne?“ Kdo tě drží, a kdo ti může překážeti? Kdo ti může ruce spoutati? „Neboť kdo odolá vůli jeho?“²⁾ Jak můžeš říci: „Nech mne“? — Z toho poznáváš, praví sv. Augustin, sílu a účinnost modlitby, a kolik u Boha zmůže. To chtěl totiž naznačiti slovy: „Nech mne“. Není to rozkaz; neboť kdyby to byl rozkaz, pak by byl Mojžíš zhřešil, že jej nevyplnil. Není to ani prosba a lkání: neboť Bohu nepřísluší o něco prositi svého sluhu: Pán nám chce tím dáti na srozuměnou;

¹⁾ Exodus XXXII. 11. – 13.

²⁾ Řím. IX. 19.

že modlitby spravedlivých dovedou zastaviti a usmířiti hněv Boží.

Totéž praví také sv. Jeronym¹⁾ k slovům prorokovým: „Ty pak, (Jeremiáši), nemodli se za lid tento, aniž počínej úpěnlivou prosbu za ně, a nestav se proti mně“.²⁾ Světec praví: „Pán nám zde ukazuje, že modlitby svatých mohou zadržeti hněv Boží“. David to vyslovuje docela zřetelně: „Tu si umínil, a byl by je zahubil, kdyby Mojžíš, vyvolený jeho, v roztržce té nebyl postavil se před něj, aby odvrátil hněv jeho, aby jich nehubil“.³⁾ „I usmířil se Hospodin a neučinil zla, kterým lidu svému hrozil“.⁴⁾

3. Totéž se stalo za onoho vzbouření a reptání, které povstalo v národě israelském proti Mojžíšovi a Aronovi nad smrtí Korea, Dathana a Abirona a jejich přivrženců. Říkal se, že příčinou této smrti byli Mojžíš a Aron. Tu se rozhněval Bůh na svůj lid a chtěl jej zničit. Již bylo 14.000 mrtvých. Tu se však Aron přimluvil za lid, prosil Boha a přinesl kadidlo za ně, „a rána přestala“.⁵⁾ Proto nazývá Mudřec modlitbu štítem: „Dotkla se sice tehdy také spravedlivců ukázka

1) Commentar. in Jeremiam L. 2. c. 7. v. 16.

2) Jeremiáš VII. 16.

3) Žalm CV. 23.

4) Exodus XXXII. 14.

5) Numeri XVI. 48.

smrti, a mnoho bylo (jí) na poušti stíženo, ale nedlouho trval hněv tvůj. Neboť za ně muž bez úhony ihned bojoval zbraní úřadu svého (kněžského)".¹⁾ Štítem Aronovým v tomto boji byla modlitba. „Výborný štít“, volá sv. Ambrož,²⁾ „kterým byly všechny střely nepřátel odraženy!“

4. Ale mimo to má Bůh velikou radost z toho, když jeho trestající ruku zadržujeme a nedáváme jí dopadnouti. Laskavý otec dítěti sice hrozí, ale trestá je nerad. Naopak vidí rád, když se jeho dítěte někdo ujme a trest zamezí. Někdy dokonce navede přátele a známé, aby tomu zabránili. Právě tak je tomu u Boha. Bůh je nám více než otec a matka. Má k nám jako ke svým dětem lásku nekonečnou, protože ho tolik stala, neboť za nás obětoval krev a život. Proto jenom nerad pozvedá ruku proti nám a těší jej, ujme-li se nás nějaký přítel. Vyhledává sám takové prostředníky a bývá mu líto, není-li jich po ruce. Stěžuje si ústy prorokovými: „Hledal jsem z nich muže, který by se učinil plotem, který by se postavil proti mně za tuto zemi, abych ji nezkazil; ale nenalezl jsem“.³⁾ „Nepostavili jste se na odpor, aniž jste postavili hradbu pro dům .

¹⁾ Moudrost XVIII. 20. 21.

²⁾ Consolatio de obitu Valentiani n. 32.

³⁾ Ezechiel XXII. 30.

Israelův“.¹⁾ Sv. Jeronym poznamenává k tomuto místu:²⁾ „Jako nás hradby chrání proti nepříteli a jeho útokům, právě tak modlitbami spravedlivého se měnívá rozsudek Boží“. Stejně naříká i prorok Isaiáš:³⁾ „Nebylo nikoho, kdo by vzýval tvé jméno, kdo by se vzchopil a přidržel se tebe“. Není zde Jakuba, který by s Bohem bojoval, s ním se téměř dal do křížku a řekl: „Nepustím tě, leč dáš-li mi požehnání“.⁴⁾

Zrovna to žádá Bůh a právě tento příklad pěkně znázorňuje sílu a působnost modlitby lidí spravedlivých a přátel Božích; dovedou zadržeti ruku Boží a zmírniti hněv jeho. To, co bylo řečeno v minulé hlavě, se tím také lépe objasňuje a potvrzuje, totiž jak je nezbytné, abychom byli svatými a přáteli Božími, chceme-li bližnímu pomáhati. Tu jest viděti, proč říkáme, že svatý život jest nejvýbornější prostředek k tomu. Neboť kdo chce zjednati přátelství a pokoj, ten musí především býti v lásce a přízni u těch, které chce smířiti; sice způsobí místo míru spíše hněv a nevoli.

5. Bohumilý a svatý život už sám sebou znamenitě podporuje spásu bližního. Kdy-

1) Ezechiel XIII. 5.

2) Comment. in Ezech. L. 4. c. 13. v. 5.

3) Isaiáš LXIV. 7.

4) Genese XXXII. 26.

bychom pro ně nekonali ani modliteb ani dobrých skutků, nýbrž jen se snažili bohumile a svatě žít, pak už to jim přináší veliký zisk a působí to na ně spasitelně. Písmo sv. vypravuje o tom zvláštní příběh.¹⁾ Bůh chtěl města Sodomu a Gomorhu zničit pro jejich neřesti. Abraham však vystoupil před Boha „a řekl mu: „Chceš spravedlivého zahubiti s nespravedlivým?“ To by bylo po tvé mírnosti. „Nalezneš-li v městě padesát spravedlivých, neodpustíš k vůli nim všemu lidu?“ I pravil Pán k němu: „Naleznu-li tam padesát spravedlivých, pak k vůli nim odpustím všem“. Abraham pokračoval: „Začal jsem mluvit se svým Pánem, ačkoliv jsem prach a popel. Což, bude-li spravedlivých padesát bez pěti? Zničíš proto celé město, že bude spravedlivých jen čtyřicet pět?“ „Nezničím, naleznou-li jich tam čtyřicet pět“. A opět pravil k němu: „Co učiníš, bude-li jich tam nalezeno čtyřicet?“ „Odpustím jim pro těch čtyřicet“. „Nehněvej se, prosím, Pane, budu-li (dále) mluvit. Což, najde-li se jich tam jen třicet?“ Nezničím jich, naleznou-li jich tam aspoň třicet“. „Poněvadž jsem jednou začal, budu mluvit dále k svému Pánu. Což, najde-li se jich tam dvacet?“ „Nebudu usmrcovati pro těch dvacet“. „Prosím, nehněvej se, Hospodine, budu-li ještě

¹⁾ Genese XVIII. 23. a násl.

jednou mluví. Což, najde-li se jich tam deset?“ „Nebudu vyhlazovati pro deset“. Avšak nenalezlo se jich ani tolik, a zničil Pán pět měst. Z toho vidíme, jak velký užitek má svatý a bohumilý život spravedlivého pro ostatní. Jaké by bylo bývalo štěstí pro ona města, kdyby se bylo v nich našlo aspoň deset spravedlivých!

6. Jindy chtěl Bůh Jerusalema pokárati a říši judskou vydati Chaldeům, aby ji zničili. Obyvatelé měli padnouti mečem pro těžké hříchy, kterých se dopustili vůči Bohu. Tu pravil nejprve k Jeremiášovi: „Obejděte třídy Jerusalema, hleďte a patřte, hledejte v ulicích jeho, naleznete-li koho, kdo činí spravedlnost, kdo se snaží věrným býti: i budu jemu milostiv“.¹⁾ Právem volá sv. Jeronym: „Pohleď, jak si Bůh váží velice jednoho spravedlivého! Nejen pro deset spravedlivých, kteří by se našli v městě, jako řekl kdysi Abrahamovi, ale dokonce k vůli jednomu jedinému, který by se našel mezi nesčíslnými hříšníky, chce všem odpustiti a odvrátiti od nich zasloužený trest!“²⁾

Veliká jest láska, kterou Bůh má ke ctnosti muže spravedlivého: neboť pro něho snáší tolik hříšníků a odpouští jim. Proto si máme

¹⁾ Jeremiáš V. 1.

²⁾ Comment. in Jerem. L. 1. c. 5. v. 1.

lidí bohabojných v osadě a v státě velmi vážiti; neboť působí velmi mnoho dobrého, i když nečiní nic jiného, leda že vedou bohabojný a ctnostný život. To je také jeden z důvodů, které theologové a světcí uvádějí, aby dokázali, že lid má živit i řeholníky, i když nekonají pro bližního žádných vnějších prací, nýbrž pouze žijí v samotě, nevycházejíce ani ze své poustevny nebo cely. Už tím působí lidu velké dobro. Pro těchto několik lidí hodných snáší Bůh ve světě tolik zla, jak je to naznačeno v onom přirovnání v evangeliu, kde z ohledu na pšenici nechává se koukol růsti: „Abyste snad sbírajíce koukol nevytrhali s ním i pšenici, nechte obojí růsti spolu až do žní“.

7. Uvažme ještě dobře toto místo Písma svatého: „Když Hospodin vyvracel města té krajiny, rozpomenuv se na Abrahama, vysvobodil Lota ze záhuby měst, ve kterých byl přebýval“. ¹⁾ Není zde řečeno, že Abraham prosil za Lota; nýbrž poněvadž Abraham byl přítel Boží, staral se Bůh o jeho záležitosti a o všechno, co se ho týkalo. Pán se staral s takovou pečlivostí o jeho příbuzného Lota a jeho vysvobození, že mu poručil rychle vytáhnouti a zachrániti se v blízkém městě. „Pospěš a zachraň se tam: neboť nebudu moci činiti ničeho, dokud tam nevkročíš“. ²⁾

¹⁾ Genese XIX. 29. — ²⁾ Genese XIX. 22.

Ó, jaký to soucit, jaké nekonečné milosrdenství Boží!“ Pán praví, že nic nepodnikne, dokud nebudeš zachráněn! Pohleď, jak velice si váží Pán spravedlivého, a co z ohledu na něho činí a mluví! Namáhej se býti spravedlivým a přítelem Božím a pečuj co nejlépe o dokonalost. Pak budeš moci býti ubezpečen, že se bude Bůh o tvé záležitosti starati, že bude milostivě pamětliv tvých rodičů, příbuzných a přátel a že se bude starati o všechno, co se tebe týká. To učiní tím spíše, čím více ty o to všechno ponecháš starost jemu a na to zapomeneš, jen abys pečoval o spásu své duše, staral a odevzdal se Pánu. Pak nemusíš prositi o nic zvláštního, neboť skutky prosí u Pána daleko naléhavěji než slova. Volá-li zloba zlých k Bohu o pomstu, jako hlas krve Abelovy od země volá k Bohu, pak volá ctnost a dobrota daleko hlasitěji o milosrdenství u toho, jenž tak rád činí dobře a jehož vlastní jest se smilovávati a odpouštěti. To je nejlepší způsob, jak své záležitosti přednáseti Bohu a dobře činiti svým příbuzným a přátelům.

X.

Horlivost jako třetí prostředek spasitelného působení na bližní.

1. „Horlivost pro tvůj dům mne stravuje, a hana tupitelů tvých padá na mne“. ¹⁾ Tak mluví královský prorok David. Tato horlivost jest třetí výborný prostředek, jak blahodárně působiti na bližní, a náš sv. Otec Ignác ²⁾ uvádí jej mezi ostatními způsoby, potřebnými k zachování a rozšíření Tovaryšstva a k dosažení jeho duchovního cíle, jenž není jiný než spása duší. Praví totiž: „Jeden z těchto prostředků jest upřímná horlivost pro duše k oslavě toho, jenž je stvořil a vykoupil, bez ohledu na každý jiný prospěch.

Sv. Augustin ³⁾ se takto vyjadřuje ve spise, napomínajícím jakéhosi šlechtice: „Milý bra-

---

¹⁾ Žalm LXIX. 10.

²⁾ Instit. S. J. II. Const. p. 10. n. 2. pag. 142.

³⁾ Lib. de salutaribus documentis c. 55. (Append).

tře, zdaž tělo naše jest železné, že se nechvěje, nebo zdali je naše srdce kamenné, že se neobměkčuje a neprobouzí při slovech Páně: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného?“ Proč nevoláme s prorokem Jeremiášem: „Ó by hlava má byla vodou a mé oči studnicí slz, abych dnem i nocí plakal nad ranami lidu mého?“¹⁾ Hynouti by měli všichni pláčem, kdo vidí mezi svými bratřími lidi mrtvé ne tělesně, nýbrž duchovně. Kde by byly slzy naše lépe na místě, než když oplakáváme s apoštolem Pavlem v mučivé bolesti záhubu duší? „Kdo je sláb, abych já nebyl sláb (také)?“²⁾ — tak volá apoštol Pavel. Sv. Augustin³⁾ praví: Učme se tomuto nadšení a této velké touze po spáse duší od apoštolů; neboť Bůh je miluje tak velice, že „ani vlastního Syna neušetřil, nýbrž za nás všechny jej vydal“.⁴⁾ Na smrt ho vydal za všechny; proto nesmíme zanedbatí spásu ani jediného člověka, neboť každý stál našeho Boha krev a život.

2. Tato horlivost o duše, nebo spíše o čest a slávu Boží, jest oheň božské lásky, jest horoucí a ohnivá touha, aby všichni Boha vroucně milovali, ctili a horlivě jemu slou-

1) Jeremiáš IX. 1.

2) II. Kor. XI. 29.

3) Ibid.

4) Řím. VIII. 32.

žili. Kdo má tuto horlivost, snaží se tento oheň a tuto touhu roznítiti ve všech, a pokud jen může, také to všude činí. Vidí-li však, že Bůh jest urážen a hanoben, a nemůže-li tomu zabrániti, pak vzdychá a pláče, a onen oheň spaluje a šíří jeho vnitro. Taková byla horlivost, kterou měli oni svatí a přátelé Boží v Starém zákoně. Taková byla horlivost Jeremiášova, jenž pravil: „Bylo to v nitru mém jako oheň, hořící a zavřený v mých kostech: zemdlel jsem, nemoha toho snésti. Ano, slyšel jsem hanění mnohých“.¹⁾ Taková byla horlivost Eliášova: „Horlím pro Hospodina, Boha zástupů, že opustili smlouvu tvou synové Israelovi“.²⁾ Plný této horlivosti byl královský prorok David: „Jímá mne zma-látnělost pro hříšníky, kteří opouštějí zákony tvé“.³⁾ „Jsem až zvadlý, jak se rozhorluji, že zapomenuli slov tvých moji nepřátelé“.⁴⁾ „Patřím na věrolomce a chřadnu, protože si nevšímají tvých řečí“.⁵⁾ Bol a zármutek svatých při pohledu na schválná přestupování božského zákona byl tak veliký, že bolest duše zachvacovala i jejich těla, plnila zahubou a hnilobou jejich krev, takže jejich

---

1) Jeremiáš XX. 9. 10.

2) III. Král. XIX. 14.

3) Žalm CXVIII. 53.

4) Žalm CXVIII. 139.

5) Žalm CXVIII. 158.

duševní trápení se zjevovalo na celém zevnějšku. Prorok David byl tak tímto ohněm zanícen a stráven, že se rozplýval v slzách: „Proudy slz mé oči prolévají, že (lidé) neostříhají zákona tvého“.¹⁾ Jako když rozděláme pod zkoumavkou oheň, hmota, která jest v ní, hned se začne rozpouštět a rozplývati: právě tak se rozplývá prorok v slzách, když se dívá na urážky, které se dějí proti velebnosti Boží.

Takovou horlivost pro čest Boží musíme míti také my a všechno naše snažení musí směřovati k tomu, abychom viděli prospěch a šíření cti Boží, posvěcení a zvelebení jeho jména a plnění jeho svaté vůle na zemi jako na nebi. Bolest nám musí působiti, vidíme-li, že tomu tak není, nýbrž že se děje pravý opak toho. Sv. Augustin²⁾ praví: Ten jest roznícen horlivostí pro Boha, kdo všechno převrácené, jež vidí, touží napravit, a kde je mu to nemožné, snáší to trpělivě a vzdychá nad tím, jako stojí psáno o Samuelovi:³⁾ „Přece však litoval Samuel Saula, ježto Hospodin želel toho, že ho ustanovil králem nad Israelem“.

3. Tato horlivost pro čest a slávu Boží a pro spásu duší náleží k dílům Bohu nej-

1) Žalm CXVIII. 136.

2) In Evang. Joann. tract. 10. c. 2. n. 9.

3) I. Král. XV. 35.

milejším, která můžeme ve službě boží vykonati. Ba je to, jak sv. Řehoř vysvětluje,¹⁾ opravdu dílo Bohu nejmilejší. Právě tak se vyslovuje sv. Jan Zlatouústý²⁾ a mnoho jiných svatých.³⁾ Není jiné oběti tak důstojné před všemohoucím Bohem, jako je horlivost pro duše. Žádný skutek není Bohu příjemnější. Nic se nemůže Bohu líbiti více než láska: neboť ona jest největší mezi ctnostmi. „Ale největší z nich jest láska“.⁴⁾ V ní spočívá dokonalost, a proto nazývá ji také apoštol „svazem dokonalým“.⁵⁾

Tato horlivost ukazuje velký a výborný stupeň svaté lásky k Bohu: neboť se nespokojuje s tím, aby byl milován a aby se mu sloužilo ze všech sil, nýbrž zároveň žádá, aby všichni se oddali této lásce a službě Boží, aby jeho svaté jméno ode všech bylo poznáno, ctěno a velebeno a vynášeno, a království Boží aby se stále více šířilo a rozmáhalo. To jest jeho jediná radost a rozkoš. Urážky a hříchy však, které se páchají proti Bohu, bolí ho v duši. Dobrý syn, jenž otce opravdu miluje, má největší touhu po cti a povýšení svého otce. Jeho celá radost záleží

1) Homil. 12. in Ez. L. 1. n. 30.

2) Homil. 76. in 76. in Exod.

3) Richard. a S. Victore, Expositio in Cant. Cant. c. 21.

4) I. Kor. XIII. 13.

5) Kol. III. 14.

v tom, aby viděl otce ctěného a velebeného, a bolí ho urážky a potupy otci učiněné, jako kdyby byly učiněny jemu samému, ba ještě více. Tak také má člověk, jenž plane touto horlivostí pro čest Boží, takovou vnitřní lásku k tomuto svému Pánu a tak vřelé přání, aby božská velebnost byla ode všech ctěna a velebena, že v tom jediném jest všecka jeho radost a rozkoš. Jeho největší bol a utrpení jest však dívatí se, jak lidé na Boha na zemi zapomínají a dopouštějí se urážek a potup proti němu. Proto je tato horlivost důkazem nejčistší a nejvroucnější lásky k Bohu.

4. Je to však také cvičení výborné lásky vůči bližnímu. Neboť jako se láska k Bohu projevuje radostí z jeho větší cti a slávy a bolestí nad urážkami jemu učiněnými, právě tak se projevuje pravá láska k bližním radostí z jejich pravého dobra a bolestí z jejich opravdového neštěstí z jejich hříchů, a snahou ze všech sil proti tomu pracovati. Proto praví svatí: ¹⁾ Kdo se chce přesvědčiti, zda má lásku k bližnímu, ten ať se táže, zda pláče nad jeho hříchů a zda se těší z jeho milostí a pokroku. To je zkouška tvé pravé lásky k bližnímu, že se z jeho pravého dobra tak raduješ jako ze svého vlastního. To znamená milovati bližního jako sebe samého, podle

¹⁾ Climacus, scala Paradisi gr. 4. pag. 706. Bonav. De profectu Relig. L. 2. c. 28.

příkladu apoštola, jenž volá: „Kdo je sláb, aby já nebyl sláb (také)? Kdo se pohoršuje, abych já nehořel?“¹⁾ To znamená: Kdo je ve víře nebo v nějaké ctnosti sláb, abych i já nebyl sláb, totiž abych nebyl z toho smutný, jako by mne to samého potkalo? Kdo se bude pohoršovati nad nějakou obtíží, abych já nehořel ohněm soucitu?

5. To je nanejvýše milé v očích Božích. Sv. Jan Zlatoústý praví:²⁾ „Můžeš konati sebepřísnější pokání, můžeš se celý život postiti a spáti na zemi, můžeš všechno své jmění rozdati chudým, přece všechno to se nevyrovná horlivosti pro spásu duší. Čím vyšší a cennější jest duše než tělo, tím výše stojí práce těch, kdo se starají o pomoc a záchranu duší zpovídáním, kázáním, radou a jinými duchovními skutky milosrdenství, než dílo oněch, kteří se starají o tělesné dobro bližních tím, že dávají almužnu ze svého jmění. Jaká by to byla pro tebe radost, kdybys mohl dáti tisíc dukátů almužny! Mnohem více však než to znamená pracovati pro spásu duší. Sv. Jan Zlatoústý poznamenává k tomu ještě, že horlivost pro spásu duší platí před Bohem více než konati zázraky. Mojžíš vykonal mnoho zázraků, když vedl národ israelský z Egypta; avšak všechny

¹⁾ II. Kor. XI. 29.

²⁾ De sacerdotio L. 2. n. 2.

tyto zázraky a divy nebyly nic proti oné horlivosti a oné plamenné lásce, s níž se u Boha domáhal přímluvy za svůj národ řka: „Buď jim tuto vinu odpusť, nebo ne- učiníš-li toho, vymaž mne ze své knihy, kterou jsi napsal“.¹⁾ Dle výpovědi sv. Jana Zlatoústého z mnohých podivuhodných činů, které Mojžíš vykonal, byl tento největší.

---

¹⁾ Exodus XXXII. 31. 32.

XI.

Horlivost o duše jest působivý prostředek ku pomoci a ku prospěchu bližního.

1. Tato horlivost jest výtečný a velice působivý prostředek ku pomoci a ku prospěchu bližního. Jako oheň má v sobě největší působnost a všechno se snaží obrátiti v sebe, a jak to opravdu činí, když k tomu najde látku, a nemůže-li, pak ji k tomu aspoň uzpůsobuje: právě tak také my zapalujeme ihned jiné, když tento oheň a tato horlivost lásky Boží v nás hoří, a rozněcujeme je k lásce Boží. Přeměňujeme je v sebe a činíme je takovými, jako jsme my sami. Tak praví apoštol Pavel:¹⁾ „Dej Bůh, abyste ať málem ať mnohem, nejen ty, nýbrž také všichni, kteří mě dnes slyší, stali se takovými, jakým i já jsem“. Když nejsou takoví, pak je aspoň připravujme, aby takoví byli. Láska nezahálí: neboť ona jest oheň, který nezů-

---

¹⁾ Skutky Ap. XXVI. 29.

stává klidný, nýbrž vždy proudí. Sv. Řehoř praví: „Láska působí velké věci, když je opravdová; nepůsobí-li velkých věcí, pak jí vůbec není“.

2. Tato horlivost je hlavní prostředek, jak pomáhati bližnímu: neboť z ní pochází horlivost v povinné práci, ustavičná touha a snaha bližnímu v něčem sloužiti, která nepotřebuje pobízení, neboť za to bychom se museli stydět. Proto je vždy pohotově a ráda by učinila více, než jest jí uloženo. A to jest opravdu něco velikého; neboť konáme-li něco s chutí a radostí, vykonáme dvakrát tolik. Proto na tom tolik záleží, abychom měli tuto horlivost. S ní máme život, bez ní jsme mrtvi.

3. Tato horlivost nepůsobí jen, že vyhledáváme prostředky, abychom mohli bližnímu sloužiti, nýbrž že je také nalézáme. Neboť radost a láska jest nejdůmyslnější vynálezkyňě prostředků k dosažení toho, co chce. Sv. Bonaventura praví:¹⁾ „Kde je taková touha v srdci, tam nemohou scházeti prostředky k provedení, když to okolnosti dovolují“. Nestarej se, že by chybělo příležitosti bližnímu pomoci a že by scházely prostředky tomu, jenž takovou horlivost má. Nenalezne-li ji tam, kde ji hledá, jde do nemocnic nebo do vězení: tam nalezne vždy práci. Dělníci,

¹⁾ De prof. Relig. L. 2. 28.

kteří mají takovou horlivost, vždy naleznou práci. Proto nazývá je Písmo sv. také lovci. „Potom pošlu jim mnoho lovců a vyloví je na všech horách a na všech pahorcích, i ze skalních jeskyní“.¹⁾ Jindy zase je nazývá rybáři. Rybář nečeká, až mu ryby přijdou pod ruku, nýbrž je vyhledává a chytá obratně na zvláštní vnadidlo. Je-li zlý nepřítel neúnavný při svádění duší, pak musíme i my je zase dovést získávati.

4. Kde je tato horlivost, tam je všechno snadné, všechny obtíže se překonávají, před žádnou námahou se nezastavujeme. Sv. Diviš Areopagita²⁾ připisuje této horlivosti, že Kristus Pán, náš Vykupitel, s takovou statečností a trpělivostí snášel všechny námahy a bolesti svého utrpení. Praví, že ho v tomto boji podporoval jeho hněv proti hříchu. K tomu uvádí výpověď proroka: „V lisu šlapal jsem samojediný, z národů nebylo nikoho se mnou. Pošlapal jsem je ve svém hněvu . . . a můj hněv mi síly dodal“.³⁾

5. Z této horlivosti vzniká dále vroucí modlitba, která se Boha nespustí, až dosáhne, čeho žádá, jak čteme o mnohých svatých, že se postavili mezi Boha a lid a nepřestávali

---

1) Jeremiáš XVI. 16.

2) De divin. nominibus c. 4.

3) Isaiáš LXIII. 3. 5.

a neumdlévali, dokud svými modlitbami Boha neusmířili.

O našem sv. Otcí Ignáci se v jeho životě vypravuje:¹⁾ V Paříži žil člověk, který pojal hříšnou lásku k ženě a s ní vedl hanebný život. Sv. Ignác nemohl ho nijak odvrátiti od toho života. Tu se vydal jednoho dne za město. Věděl, že onen muž, když půjde tam, kam ho jeho hříšná vášeň vedla, musí jíti vedle rybníku nebo louže. Sv. Ignác vstoupil až po ramena do studené vody, viděl člověka jíti vedle a oslovil ho: „Běž, nešťastníče, běž a užívej své nečisté rozkoše. Nevidíš ránu hněvu Božího, která na tebe přijde? Neděsí tě peklo, které otvírá svůj jícen, aby tě pohltilo? Nehrozíš se muk, která tě očekávají a která tě se vší zuřivostí zavalí? Jdi si tedy. Já zatím zůstanu zde a budu za tebe činiti pokání, aby ti byl Bůh milosrdný v trestech, které již pro tebe připravil“. Takovým neočekávaným příkladem lásky bliženské byv v údiv uveden, zastavil se ten muž a zasažen jsa rukou Boží vrátil se všecek zahanben a odtrhl se od hříšné a nebezpečné známosti, kterou byl do té doby spoután.

---

¹⁾ Ribadeneira, Vita S. Ignatii L. 5. c. 3.

XII.

Tři věci, které nám pomáhají k této horlivosti.

1. Mimo to nám pomáhají ještě zcela zvláště tři věci k této horlivosti, touze a pravé nadšené snaze po spáse duší. První a nejhlavnější jest myšlenka, jak velice Syn Boží duše miloval, jak za ně dal ochotně krev i život. „Pro ně umřel Kristus“.¹⁾ Krev Kristova na zemi jest důležitým svědectvím pro cenu duše, pro vážnost, v níž je u Boha, a pro lásku, kterou ji miluje. To nás musí mocně povzbuzovati k ustavičné horlivosti a co největší péči v našich pracích pro blaho duší: to musí naše srdce stále obracet k duším, abychom se ustavičně o jejich spásu starali. „Láska Kristova pudí nás“.²⁾ Tak praví apoštol Pavel. Jak bychom neměli svou krev obětovati za duše, za které Syn Boží krev svou obětoval? Jak bychom neměli obětovati život pro toho, jenž zemřel, aby nám dal

---

1) I. Kor. VIII. 11.

2) II. Kor. V. 14.

život? Jak bych mohl klidně dopustit, aby duše, za niž zemřel Bůh a jež se sama chce vrhnouti do pekelného jícnu, zůstala bez přispění, když bych jí mohl pomoci? Toho láska nesnese. Budí srdce, aby se ujímalo duší. To má býti naše největší starost, jako tomu bylo u apoštola Pavla, jemuž při všech vnějších obtížích, o nichž praví: „V pracích (jsem býval) přehojně, ve vězeních přehojně, v ranách nad míru, v nebezpečenství smrti častokrát“, přece největší starost a tíseň působila péče o duše, jak praví dále: „K tomu přistupuje mimo jiné denní nával ke mně, péče o všechny církve“. ¹⁾)

2. „Jsa cestou unaven, posadil se tak u studnice Ježíš“. ²⁾) Při výkladu těchto slov praví sv. Augustin: ³⁾) Právem se Kristus srovnává se slepicí. „Kolikrát chtěl jsem shromážďiti dítky tvé, jako slepice shromážďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi!“ ⁴⁾) U jiných ptáků nepoznáváš, kdy mají mladé, leč když je spatříš v hnízdech s mláďaty; slepice však, když má kuřátka, je tak hubená a vyčrtlá, že jí křídla visí, jest naježená a neklidná, že v ní hned matku poznáváš, i když za ní nejdou mláďata. Tak byl podle sv.

---

1) II. Kor. XI. 23

2) Jan IV. 6.

3) In Joann. tract. 15. n. 7.

4) Mat. XXIII. 37.

Augustina i Kristus Pán, protože ustavičně hledal duše, všecek zemdlen a unaven. Proto i my musíme mít takovou horlivost pro duše a tak se starati, abychom měli duchovní dítky, že nebudeme dbáti vysílení a slabosti a zapomeneme na všechno pohodlí, jak to vidíme na Kristu Pánu, jenž ač byl cestou unaven a hladem zmořen, přece nechtěl jísti. Pečoval více o spásu duší, než o pokrm nutný pro tělo. Proto pravil svým učedníkům, když ho vyzývali, aby pojedl: „Já mám jísti pokrm, o němž vy nevíte . . . Pozdvihněte oči svých a podívejte se na krajiny, že jsou již bílé ke žni“. ¹⁾ Brzy uvidíte přicházeti Samaritány obrácené. To je můj pokrm, obrácení duší. To musí také býti pokrm váš.

3. Blahoslavený Jan Avila²⁾ uvádí ještě jinou dobrou úvahu, aby v nás tuto horlivost probudil. Je sice svatá pravda, že Pán nehledá a nežádá odplaty za dobra, která nám uděluje: neboť dává všechno, cokoliv dá, z čisté lásky. Přece však zase neuštěďruje nic, zač by nežádal náhradu, ne snad pro sebe, neboť jest nekonečně bohatý, „Ty všech věcí Pane, který ničeho nepotřebuješ“, ³⁾ ale pro bližního, který velice potřebuje lásky a pomoci. Vysvětluje to podobenstvím. Někdo

---

¹⁾ Jan I. v. 32. 35.

²⁾ Avila, Audifilia c. 96.

³⁾ II. Mak. XIV. 35.

půjčil sousedovi mnoho peněz a prokázal mu mnoho dobrého. Pak mu řekl: „Ze všeho, co jsem ti dal, nepotřebuji pro sebe nic. Ale všechna práva, jež mám vůči tobě, odstupuji chudásovi, příbuznému nebo služebníkov. Jemu dej, co jsi dlužen mně, pak jsme vyrovnáni“. Právě tak máme my zaříditi svůj poměr k bližnímu. Máme skládati účty Bohu a dobře uvážiti, co jsme přijali z jeho rukou. On mne stvořil, svou krví vykoupil. Dále, kolik dobra mi už prokázal! Netrestal mne za mé hříchy, nýbrž čekal na mé pokání. Místo zasloužených trestů uděloval mi dobrodiní a nesčetné milosti. Konečně uvážme, že Bůh všechny své požadavky, všechny naše závazky vůči němu přenesl na našeho bližního a služby a skutky, které prokazujeme bližnímu, pokládá za vyrovnání našeho dluhu. Tak vzplane v našem srdci horlivost a láska k bližnímu. Díváme se totiž na každého bližního jako na přijatého (adoptovaného) syna Božího a jako na bratra Ježíše Krista, našeho Vykupitele, jenž za nás dal krev a život. Dále se naň díváme jako na věřitele, jemuž Bůh postoupil velké dluhy, jež máme u něho za tolik milostí, které nám prokázal.

4. Nakonec ještě pomysleme, že nemáme lepšího prostředku, jak učiniti zadost za urážky, jimiž jsme se prohřešili proti Bohu, než když se všemožně vynasnažíme, aby jiní

přestali Boha urážeti a aby nadále opravdově Bohu sloužili. „Kdo odvrátil hříšníka od bludné cesty jeho, vysvobodí duši jeho od smrti a přikryje množství hříchů“. ¹⁾ Tak píše sv. Jakub a sv. Augustin²⁾ činí podobnou poznámku k vypravování evangelisty Lukáše. Kristus totiž osvobodil člověka od zlých duchů, kteří ho trápili. Když viděl, že jest zdráv, chtěl z vděčnosti zůstat u Krista. Kristus Pán však mu to nedovolil, nýbrž poručil mu, aby se vrátil a rozhlásil a zjevil prokázaná mu dobrodiní a milosti. Učinil tak. V celém městě zjevoval, jak velké věci mu Ježíš učinil. To žádá Pán také od tebe jako odplatu a náhradu za milosti, které ti prokázal, když tě odvrátil od světa a od mnohých nebezpečností. Také ty máš nyní spolupůsobiti, aby jiní zanechali hříchů a z celého srdce sloužili Pánu Bohu svému.

---

¹⁾ Jak. V. 20.

²⁾ Quaestion. Evangelior. L. 2. qu. 13.

XIII.

Která horlivost jest dobrá, pravá a bohumilá, a která není.

1. Jsou zdánlivé ctnosti, které nejsou pravé, nýbrž falešné a licoměrné. Taková je zdánlivá pokora, kterou Mudřec označuje takto: „Někdo se šibalsky koří, ale nitro jeho je plno lsti“. ¹⁾ Mnozí chodí v špatném oděvu, se svěšenou hlavou, s očima k zemi upřenýma, vedou pokorné řeči, mnoho vzdychají, nazývají se, jakmile jen ústa otevrou, bídňíky a hříšňíky; jakmile však je urazíš jen slovíčkem, prozrazují hned, jaké mají opravdu nitro. Neboť všechn tento vnějšek jest u nich jen přetvářka a podvod. Tak praví také apoštol o lidech, kteří zdánlivě mají chvalitebnou horlivost, jimž se však nedostává porozumění. „Neboť jim vydávám svědectví, že mají horlivost za Boha, ale ne podle porozumění“. ²⁾ Taková byla horlivost učedňíků Páně, Jakuba a Jana. Když viděli, že je nechtěli Samařští

¹⁾ Sirach XIX. 23.

²⁾ Řím X. 2.

přijmouti do města, byli tím rozhořčeni a pravili: „Pane, chceš, abychom řekli, by oheň sestoupil s nebe a je zahubil?“¹⁾ Pán je však pokáral a pravil: „Syn člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit“.²⁾ V tak důležité věci nesmíme blouditi. Proto zde nejprve vysvětlíme, která horlivost jest bez porozumění, a pak která jest dobrá a bohumilá, abychom po této toužili a snažili se o ni, oné však abychom se varovali.

2. Sv. Diviš Areopagita³⁾ o tom velmi dobře pojednává. Slepců, kteří neznají cesty, kudy mají jíti, nebijeme, ani se na ně nehněváme, nýbrž máme s nimi soucit, podáme jim ruku a vedeme je cestou. Tak se musíme chovati i k hříšníkům. Také oni jsou nevědomí a slepí, „neboť zhřešili Hospodinu“.⁴⁾ Nemáme je hned bít a žádati, aby byli káráni a ničení, nýbrž musíme míti s nimi soucit, učiti je cestě pravdy, vésti je a s největší láskou jim pomáhati. Jen tak následujeme Krista Pána, našeho Vykupitele, který ztracenou a zbloudilou ovečku hledá po horách, volá po ní a vábí ji k sobě. Když ji našel, nebije ji, nýbrž bere ji na ramena a nese ji do ovčince. Vzpomeň si na podobenství o marnotratném

---

1) Luk. IX. 54.

2) Luk. IX. 56.

3) Epist. 8. ad Demophilum monachum § 5.

4) Sofoniáš I. 17.

synu. Jak se k němu otec choval! S jakou srdečností ho přijal! To je dobrá a bohumilá horlivost. Ona horlivost však a rozhořčenost proti hříšníkům není dobrá a nelíbí se Bohu: neboť jest v rozporu s jeho otcovským smýšlením a s jeho dobrotou.

3. Sv. Diviš uvádí velmi vhodný a povzbudivý příklad.¹⁾ Byl svatý muž jménem Karpus, jenž míval mnohá zjevení a jenž míval při mši sv. po každé nějaké vidění. Tento světec vypravoval Divišovi samému, že obrátil člověka k víře v Krista Pána, nevěrec jeden však že ho zase přivedl k odpadu. Proto se velice rmoutil a z té mrzutosti onemocněl. Byl právě večer, když se o tom dověděl. O půl noci vstával k chválám Božím. Tenkrát vstal pln horlivosti a rozhořčenosti nad oběma; nad nevěřícím, že mladého křesťana svedl, a nad tímto, že se dal zase svěsti k nevěře. Pak se oddal modlitbě, počal před Bohem žalovati a pravil: „Není dobře, že zlí zůstávají na živu. Jak dlouho je budeš ještě snášeti? Sešli oheň s nebe, ó Pane, aby je zničil!“ V této náladě se mu zdálo, jako by se celý dům, v němž byl, zatřásl a rozestoupil shora až dolů. Objevil se mohutný oheň, jenž sahal až k nebi. Na horním konci hořícího sloupu až v nebi spatřil Ježíše Krista, obklopeného nesčetnými anděly. Hledě dolů, viděl zemi

¹⁾ Epist. 8. ad Demophilum monachum § 6.

otevřenou do strašné hloubky a temnoty, jež sahala až do pekla. Strach a hrůza se ho zmocnila. Zdálo se mu, že oni dva, na které se tak velice horšil, stojí spolu na okraji propasti, chvějíce se a už už padající do hlubiny. Z té se zdvíhali strašní hadi, kteří se jim omotávali kolem nohou, proti nim syčeli a všemožnými pohyby se snažili strhnouti je do propasti. Mezi hady pohybovaly se také černé lidské postavy, které je bily a strkaly, chtěje totéž provést. Já sám, vyznává Karpus, byl jsem nad nimi nanejvýše roztrpčen a prosil jsem Boha, aby seslal s nebe oheň a zničil je. Radoval jsem se, že je vidím v takovém nebezpečí, a byl jsem nerad a netrpěliv, že se ihned nezřítí do propasti, a málem bych je tam byl sám svrhl. Zatím pozdvihl Karpus oči k nebi. Tam viděl milosrdného Ježíše, plného vřelé účasti s těmi dvěma nešťastníky. Povstal se svého nebeského trůnu a sestoupil za doprovodu andělů na místo, kde oba nešťastníci stáli. Tam jim podal ruku, aby je vytrhl z nebezpečení, a andělé je vzali mezi sebe. Pak se obrátil Kristus ke Karpusovi, jenž je chtěl postrčiti, aby se zřítí dolů, a pravil mu: „Nyní napřáhni ruku a bij mne, neboť jsem ochoten ještě jednou za hříšníky trpěti a umřít. Nemyslíš, že by bylo lépe dlít v mé a andělů společnosti, než v okolí hadů

a zlých duchů?“ Tím vidění pominulo. Karpus byl pokárán za svou slepou horlivost a poučen pro celou budoucnost. Také my jsme s ním poučeni a uznáváme, že taková horlivost se Pánu Bohu nelíbí: neboť nechce smrti hříšníka. Hříšník ho příliš mnoho stál, on je pro něho Benoni, to jest syn bolesti.¹⁾ Ukázal to v nesmírných bolestech na kříži. Hříšníci stáli ho krev a život. Proto nechce, aby zahynuli, nýbrž aby se obrátili a věčně žili.

4. Prorok Jonáš byl velice zarmoucen a pohoršen, že Bůh neseslal na Ninive trest jím předpověděný. Tu k němu Bůh pravil: „Právem-li se hněváš? Máš žalost nad skočcem, o němž jsi nepracoval, aniž jsi učinil, aby vzrostl, který za jednu noc vypučel a jedné noci zahynul; a já bych neměl míti soucit s Ninivem, městem velikým, v němž jest více nežli stodvacet tisíc lidských bytostí, jež nedovedou rozlišovati pravici od levice, a množství dobytka?“²⁾ Pozoruhodné jest v této příčině, co pravil císař Konstantin biskupu Akaciovì, jenž si velmi tvrdě počínal přijímaje zbloudilé, kteří se při sněmu nicejském obrátili. Velmi bohabojný a zbožný císař pravil: „Akacie, přistav si žebř a vystup, můžeš-li, sám do nebe“!³⁾ Jiný světec řekl

1) Genese XXXV. 18.

2) Jonáš IV. 9. 11.

3) Cassiodori Hist. eccl. tripart. L. 2. c. 13.

v podobném případě k jinému, jenž byl tak krutý: „Kdyby tě byl tento člověk stál krev, jako stál Krista Pána, pak bys ho jistě do svého stáda přijal a nenechal bys ho venku, kde mu stále hrozí nebezpečství od vlků“.

5. V II. knize Mojžíšově¹⁾ ukazuje nám Písmo sv. podivuhodný příklad a vzor bohumilé a pravé horlivosti, jakou mají mít služebníci Boží. Naše horlivost musí býti taková, jako byla Mojžíšova, když lid israelský ulil tele a jemu se klaněl. Sv. Augustin²⁾ podává o tom případné vysvětlení. Mojžíš vystoupil na horu, aby tam přijal od Boha zákon pro lid. Již přijal dvě desky, psané rukou Boží, a sestupoval s nimi dolů. Tam spatřil, že lid si ulil tele a jemu se klaní. Tím byl tak rozzloben, že rozbil na kusy obě desky, jež měl v rukou. „Pohleď tu“, praví sv. Augustin, „jaká zlost pojala Mojžíše pro hřích lidu. Rozbil desky zákona, právě od Boha obdržené, které byly rukou Boží napsány, které mu Bůh tak slavně po dlouhé přípravě odevzdal. Neboť čtyřicet dní a nocí před tím se postil a trval v rozhovoru s Bohem. Ale přes tento svůj veliký hněv a zlost nad hříchem obrátil se hned zase k Bohu, aby se za lid přimluvil. To činil s takovou vytrvalostí,

---

1) Exodus 32.

2) In Heptateuch. L. 2. qu. 147.

až řekl Bohu, ať lidu odpustí, nebo jej samého vymaže z knihy své“. „Taková musí býti pravá horlivost služebníků Božích“, praví světec. Musíme tak horliti pro čest Boží, že nás s jedné strany urážky Bohu učiněné bolí a že máme hřích nadmíru v nenávisti. S druhé strany musíme býti tak soucitní a milosrdní k hříšníkům, že se ihned zasazujeme o usmíření s Bohem a prosíme za odpuštění, jak to učinil Mojžíš.

6. Podobný příklad máme na apoštolu Pavlovi. Poněvadž měl nenávist a odpor k hříchu, proto ho velice zarmucovaly a bolely hříchy jeho lidu. Zároveň však měl také takový soucit s ním a takovou touhu po štěstí svého lidu, že si přál od Krista býti pro svůj lid zavržen, aby jej mohl zachrániti. „Pravdu pravím v Kristu, nelžu, a spolu se mnou moje svědomí vydává svědectví v Duchu svatém, že mám zármutek veliký a ustavičnou bolest v srdci mém. Vždyť bych si přál, abych já sám byl zavržen od Krista pro své bratry, mé příbuzné podle těla, kteří jsou Israelité, jejichž jest synovství a sláva a úmluva i zákonodárství a bohoslužba a zaslíbení“.¹⁾ Máme několikery výklad od svatých na ono slovo Mojžíšovo a na tento výrok apoštolův. Sv. Jeronym²⁾ vysvětluje oba výroky o tě-

¹⁾ Řím. IX. 1. 4.

²⁾ Epist. 121. ad Algesiam c. 9.

lesné smrti a praví, že svatí si přáli vycediti krev a zemřítí tělesnou smrtí, aby jiným duchovní život zachovali a je zachránili. Doka-
zuje, že v Písmě sv. slova anathema se často užívá pro tělesnou smrt. Abychom pominuli výklady jiných, sv. Bernard¹⁾ jako obyčejně podává velmi duchaplný a zajímavý výklad, řka: „Mojžíš zde mluví s láskou otcovskou, nebo spíše jako jemně milující matka, které nemůže nic způsobiti radost, pokud její děti jsou z ní vyloučeny a nemohou se jí zúčastniti a z ní se těšiti“. Kdyby na př. bohatý muž pozval chudou ženu a jí řekl: „Vstup a pojez se mnou; ale toto dítě, jež máš na rukou, nech venku, neboť by jen plakalo a nás rušilo“, přijala by za takových podmínek ono pozvání? Jistě nepřijala. Raději bude hladověti, než by nechala dítě venku. Tak mluvil i Mojžíš, praví sv. Bernard. Nechtěl sám vejíti v radost Pána svého, a národ israelský, který jako své dítě miloval, nechati venku.

7. Taková mateřská láska, takové soucitné a milující srdce líbí se Bohu nejvíce, a taková musí také býti naše horlivost. Nejlépe ze všech ctností sluší dělníku Božímu tento soucit s dušemi od zlého nepřítelů tak zotročenými. Proto volá k nám apoštol: „Oblect se tedy jako vyvolenci Boží, svatí a milí,

¹⁾ Serm. 12. in Cant. n. 4.

v srdečnou milosrdnost, dobrotu, pokoru, mírnost, shovívavost“.¹⁾ Máme býti podobného smýšlení jako Bůh a onen nejvyšší velekněz, kterého nám Bůh dal, a o kterém apoštol praví: „Vždyť nemáme velekněze, jenž by nemohl míti soucit s našimi slabostmi“.²⁾ Mějme soucit s bližním, jako měl Kristus soucit s námi. Sv. Ambrož³⁾ neprosí Boha o nic jiného, než o tuto srdečnou lásku a o tento soucit s hříšníky, a Bůh mu jej dal v takové míře, že podle zprávy svého životopisce Paulina⁴⁾ plakával sám s těmi, kteří k němu přišli ke zpovědi a na svou bídu naříkali. Tím získal daleko více kajících, než přísnou a slepou horlivostí. Neboť ona láska, v níž projevuje zpovědník soucit a bolest nad utrpením a bídou kajícího, získává mu srdce a probuzuje v něm také lásku a velkou důvěru k zpovědníkovi. Nic tak nevzbuzuje lásku jako vědomí, že jsme milováni. Co řekneš s touto láskou kajícímu, to se mu vtiskne do duše. Kdybys ho s touto láskou i káral, nerozhněvá se, neboť všechno přijímá tak, jako by to pocházelo od pravého otce.

Proto praví sv. Basil:⁵⁾ „Všechna naše na-

1) Kol. III. 12. — 2) K Židům IV. 15.

3) De Poenitentia L. 2. c. 8. n. 73.

4) Vita S. Ambrosii n. 39. (Migne XIV. pag. 39).

5) Reg. brev. Interrg. 184.

pomínání mají býti taková, aby bližní poznali, že pocházejí z naší lásky a touhy po jejich štěstí a po jejich záchraně“. Tak praví sv. Pavel: „Stali jsme se maličkými mezi vámi. Jako když matka chová dítky své“. ¹⁾ To znamená „nalíti oleje do vína“, ²⁾ jak učinil Samaritán v evangeliu. Musíš umět smísiti silné víno pokárání s hojivým a mírnícím olejem soucitu a milosrdenství. To je nejlepší ošetření a léčení ran. Všechno jiné rozčilování, tvrdé a příkré kárání nepřináší ničehož užitku, nýbrž daleko více škodí. Kající by se odcizili nejenom tobě, ale i Tovaryšstvu. Pak by si lidé mysli, že jsou všichni tak nelaskaví a příkří, jako ty. Sv. Bernard ³⁾ vzpomíná zde na Josefa Egyptského. Když káral bratry, nemohl se zdržeti slz. Tu se zjevně ukázalo, že slova pokárání neměla původ ve hněvu a zlosti, nýbrž v srdci upřímně milujícím.

8. Musíme si zachovati také takové srdce, takovou účast, tak vřelý soucit s hřešícími bližními. Nikdy se nesmíme pro hříchy na bližní hněvati a zlobiti. K tomu nás vede tato úvaha blahoslaveného Jana Avily. ⁴⁾ Hříchy bližního můžeme s dvojího stanoviska po-

---

¹⁾ I. Thesal. II. 7.

²⁾ Luk. X. 34.

³⁾ Serm. 12. in cant. n. 4.

⁴⁾ Avila, Audifilia c. 21.

suzovati. Nejprve je pojímáme jako urážku a pohanu učiněnou Bohu; s tohoto stanoviska vzbuzují hříchy hněv, rozhořčení a touhu po trestu. Za druhé můžeme na ně hleděti jako na zlo, které zasáhlo našeho spolubratra. Hříchy takto pojímané nepůsobí hněv, nýbrž soucit. Neboť žádné jiné zlo, které na člověka přijde, nemůže mu tolik škody způsobiti, jako hřích: a když se tak díváme na hřích, pak nikde nenalezneme více důvodů k milosrdenství a k soucitu, jako zde. Čím více kdo zhřešil, tím více budí náš soucit: neboť jeho škoda a zlo je tím větší, čím větší jest jeho hřích. Lání a zlořečení blázna nás nerozčiluje a nebudí k hněvu, nýbrž v nás vzbuzuje soucit a politování; neboť se na ně díváme jako na neduh a neštěstí u toho, jenž je vyslovuje, a ne jako na urážky, nám činěné. Právě tak budí naše hříchy Boha samého k soucitu, a ne k hněvu, protože si je ve svém milosrdenství nevykládá jako svou urážku, nýbrž jako naši bídu a ubohost. Tak se máme i my dívati na hříchy bližních jako na jejich bídu a škodu, abychom měli s nimi soucit. Vždyť my také chceme, aby Bůh na naše hříchy nehleděl ve svém hněvu a ve své spravedlnosti a nás za ně netrestal, nýbrž aby na ně pohlížel ve svém milo-

srdenství a soucitu s námi, aby nám je odpustil a nám od nich pomohl. To by pak byla dobrá horlivost, podle srdce Božího, které jest plné milosrdenství a slitování.

XIV.

O jiném dobrém prostředku, jak správně pečovati o spásu duší. Musíme si všimati nitra bližních, nikoliv vnějšího zdání.

1. Jeden z nejdůležitějších pokynů, jež dávají svatí a učitelé duchovního života duchovním správcům je, že duše bližních nemáme posuzovati podle těla a vnějšího zdání. Sv. Bernard¹⁾ praví: Mnozí si všímají jen zevnějšku, krásné postavy, pěkného chování a uhlazenosti. Takovým lidem věnují pozornost, jen s takovými se rádi stýkají. Kdo však má bystrý zrak, ten se dívá na nitro, na duši. Ta není krásnější v krásném těle než v ošklivém, není-li totiž v krásném těle zároveň světlejší než v ošklivém. V ošklivém těle i v krásném jest duše neobyčejně krásná, není-li hříchem znetvořena. Je tím krásnější, čím je čistější a vzdálenější od hříchu a čím více jest ozdobena ctnostmi a milostmi ne-

---

¹⁾ De ordine vitae c. 2. n. 9. (Append).

beskými. Nic neprospívá vnější krása tělesná, schází-li jí neviditelná krása duše. Onu má člověk společnou s věcmi neživými a se živočichy nerozumnými, tuto však s anděly. Máme proniknouti hlouběji a přihlížeti k duši, neboť jest stvořena podle obrazu a podobenství nejsvětější Trojice. Máme v ní viděti chrám Ducha svatého, úd Kristův, zcela obmytý jeho krví, vykoupený a spasený jeho životem. Má nás velice boleti, vidímeli-ji poskvrněnou hříchem. Má nám býti srdečně líto, vidíme-li, že v ní přichází nazmar předrahá cena, za niž ji Syn Boží vykoupil.

Tělu a celému zevnějšku máme věnovati pozornost co nejmenší a dívati se na ně jako na pytel nečistoty, hromadu neřádu, hnojiště pokryté sněhem, hrob zevně obílený, protože není nic jiného. Ano, jak praví Gerson, „netoliko se nedívejme na rozdíl tělesné podoby, ale ani na rozdíl pohlaví.“ Má ti být zcela lhostejné, zdali kajícíník nebo ten, s nímž se stýkáš v duchovní správě, je uhlazený nebo není. Jenom hled', abys zachránil a uzdravil duši. Na nic jiného nedej, neboť vzhledem k duším není nijakých rozdílů.

2. Toto poučení jest velmi důležité. Za prvé se tak naše láska stane duchovní, pravou a čistou láskou v Bohu, jen pro Boha. Všechny ostatní lásky jsou tělesné a smyslné a plné

nebezpečností. Za druhé je tato nauka velmi užitečná pro bližního, o něhož pečujeme. Tím se povzbudíme k duchovní péči o spásu duší, budeme konati všecko svědomitě a jednati právě tak ochotně s chudými a opuštěnými, jako s bohatými a mocnými. Právě takovou cenu má duše nejposlednějšího chudáka, jenž leží v nemocnici, a nejopuštěnějšího, jenž k nám přichází ke zpovědi, jako duše šlechtice a člověka vysoce postaveného. Sv. Ambrož¹⁾ uvádí zde příklad Kristův. O něm totiž vypravuje evangelium²⁾, že nechtěl jíti do domu královského úředníka, aby jeho syna uzdravil, ačkoliv ho o to jeho otec požádal a sám osobně přišel za něho prosit, aby se nezdálo, že si více váží bohatství. S druhé strany však vidíme, že do domu setníkova se nabídl přijíti, aby uzdravil jeho služebníka, ačkoliv tento setník nepřišel ho osobně za to poprosit; neboť k němu poslal jiné. Nechtěl, aby se zdálo, že pohrdá služebníkem a ubožákem. Sv. Ambrož³⁾ praví, že Kristus Pán tak učinil proto, aby nám dal příklad, jak se máme k bližnímu chovati. Nemáme si všímati bohatých, vzdělaných a vznešených jako takových, nýbrž máme věnovati pozornost jen duším. Jen na ně mu-

---

1) Expositio in Ev. sec. Luc. L. 5. n. 84.

2) Jan IV. 47.

3) Expositio in Ev. sec. Luc. L. 5. n. 84.

síme zrak i srdce obracet. Právě tak rádi máme ku pomoci přispěti i sebe chudšímu čeledínu a otrokovi, jako šlechtici a statkáři. Před Bohem není „otroka, ani svobodníka, není muže ani ženy, neboť všichni jste jedno v Kristu Ježíši“¹⁾), jak praví apoštol Pavel. Bůh zemřel právě tak pro jednoho, jako pro druhého, a snad cení a miluje chudšasa daleko více než mocného.

3. Kdyby byla naše láska zcela čistá a duchovní, pak bychom měli daleko více ochoty a horlivosti zpovídati chudšasy než bohaté, a nízkým bychom dávali přednost před vysoce postavenými. Pro to je mnoho důvodů. 1. Tak můžeme více následovati příkladu, který nám dal Kristus Pán, jak již bylo řečeno. 2. Z těchto chudých a nízkých září daleko jasněji obraz Kristův, jenž jsa nekonečně bohat stal se chudým, aby nás, jak apoštol praví, svou chudobou obohatil.²⁾ 3. Takto hledáme jen Boha a všechno konáme jen pro něho. Neboť stýkáme-li se s osobami vznešenými a slavnými, zvětšují se ohledy na lidi: hledáme pak sami sebe, svou čest a vlastní chválu. Tento styk není tak bezpečný pro toho, kdo pečuje o spásu duší, a je zřídka kdy docela čistý a prostý prachu a plev. Dosti často bývá to, co se

1) Gal. III. 28.

2) II. Kor. VIII. 9.

jeví jako horlivost, vlastně jen ješitnost. 4. Tak se zachováme daleko lépe v pokoře. 5. Zkušenost učí, že u chudých vykonáme více než u bohatých: neboť chudí jsou to, kteří nejvíce chodí ke zpovědi a nepřezorněji poslouchají kázání. Proto také vidíme, že horlivěji následovali Krista a z jeho učení čerpali daleko více užítku. „Chudým se zvětšuje evangelium“. ¹⁾ Z bohatých a předáků našel se jen tu a tam nějaký. Nikodem, přední mezi židy, přišel v noci k Ježíši zcela tajně, aby si s ním promluvil. A co více, prostým lidem se mohou říci pravdy také upřímněji, zlo může se kárati s daleko větší svobodou: přijímají všechno ochotněji a zpovědník pořídí u nich snadno daleko více. Vůči vznešeným lidem bývá jaksí zdržlivý. Nemá odvahy mluvit přímo, zamlčuje slovo, které mu přichází na jazyk a které měl vysloviti. Z toho často povstávají mu úzkosti a výčitky svědomí, že se nevyjádřil upřímně, nýbrž byl příliš povolný. Mimo to se s takovým panstvem promaří mnoho času, a to ještě s malým užítkem.

4. Zato s lidem prostým se pořídí zakrátko daleko více. S lidem možno mluvit přímo a bez okolků, což u vznešených bývá nemožné. Proto muži Boží, kteří se v této věci nedají klamati a starají se o svůj vlastní

¹⁾ Mat. XI. 5.

pokrok a o větší prospěch duší, nikterak nevyhledávají styku s panstvem a mocnými tohoto světa. Naopak považují takový styk za obtíž a pamatují na napomenutí Mudrcovo, které nám svatí tolikrát připomínali: „Břímě nad své síly si nakládá, kdo se bratří s zámožnějším, nežli je sám“. ¹⁾ Vidíme také, že v řadě také ti mají největší čest a slávu, kteří zpovídají chudé, venkovany, služebné a žebráky, a to vším právem: neboť bohatí jistě nebudou o zpovědníka míti nouzi. Najde-li se mezi nimi někdo, o němž se domníváš, že by to bylo k oslavě Boží, kdybys ty jej vedl, pak si pomysli, jsi-li opravdu pokorný, že jiný kněz může tohoto kajícího vésti daleko lépe a s menším nebezpečím pro sebe než ty. Ujmi se raději chudého, jenž přišel už několikrát, ale nedostal se ještě k zpovědi.

---

¹⁾ Sirach XIII. 2.

XV.

Jiný prostředek spasitelného působení na bližní jest nedůvěra v sebe a naprostá důvěra v Boha.

1. „Doufej v Hospodina celým svým srdcem a nespolehej na svou opatrnost“.¹⁾ Zde Mudřec udává další výborný prostředek k dosažení cíle našeho řádu. Víš-li, jak můžeš mnoho dokázati a duším velmi prospěti? Nedůvěrou v sebe, ve svou sílu, moudrost, schopnost a lidské prostředky, a zato naprostou důvěrou v Boha. To jest jeden z nejlepších a nejpůsobivějších prostředků, abys mohl něco vykonati pro spásu duší. Je to také nejlepší smýšlení dělníka na vinici Páně, uzná-li, že sám ze sebe nezmůže nic, a skládá-li veškerou svou důvěru na Boha: neboť takových mužů užívá Bůh za své nástroje, aby jimi provedl velké věci a způsobil podivuhodná obrácení. Proto píše apoštol Pavel: „Důvěru takovou máme skrze Krista

---

¹⁾ Přísloví III. 5. 4.

k Bohu, ne že bychom sami od sebe jako ze sebe byli způsobilí něco mysliti, nýbrž že způsobilost naše jest z Boha, který nás také uzpůsobil (k tomu), abychom byli služebníky zákona Nového, nikoliv litery, nýbrž ducha“. ¹⁾)

2. O chvále Nathanaelově, kterou mu Kristus sám v evangeliu dal, říká: „Hle, pravý Israelita, v němž není lsti“, ²⁾) praví sv. Augustin ³⁾): „Zdálo by se, že takový muž, jemuž Syn Boží dal takové vysvědčení, měl býti povolán k apoštolátu přede všemi jinými; a přece vidíme, že nebyl vůbec povolán za apoštola. Proč asi? Nathanael byl muž učený, zběhlý v zákoně. Proto ho Pán nevzal mezi apoštolu. Nevybíral si totiž ke kázání evangelia a k obrácení světa lidi učené, nýbrž jen chudé rybáře, lidi prosté a nevzdělané, jak poznamenává sv. Pavel. ⁴⁾)

3. Sv. Řehoř ⁵⁾) uvádí pro to následující událost z první knihy Královské ⁶⁾). Když Amalekité zapálili město Sikeleg, odváděli ženy a děti Davidovy a jeho druhů do zajetí. Jeden z vojska amalekitského, egyptský otrok, uvázl na cestě. Byl nemocen a nemohl jíti

¹⁾ II. Kor. III. 4. – 6.

²⁾ Jan I. 47.

³⁾ In Evang. Jo. tract. 7. n. 17.

⁴⁾ I. Kor. 27. Jiní však mají za to, že Nathanael byl apoštolem, a sice že byl totožný s Bartolomějem.

⁵⁾ Moral. L. 5. c. 29.

⁶⁾ I. Král. XXX.

dále. David jej zastihl polomrtvého, protože již tři dny a tři noci nic nejedl a nepil; i dal mu pojísti. Když se posilnil, vzal si ho David jako průvodce. Za jeho vedení je dohonil David při veselé hostině. Udeřil na ně, pobil je a odňal jim zase celou kořist. Sv. Řehoř praví, že zrovna tak to dělá pravý David, Kristus, náš Vykupitel. Volí si ty, jimiž svět pohrdá, sílí je svým slovem a činí je vůdci, to jest hlasateli evangelia, aby porazil a zničil Amalekity, to jest světáky, neustále si libující v světských požitcích a radovánkách.

4. Uvažujme, proč tak Bůh jedná a proč volí k tak vznešenému dílu tak slabé nástroje. Apoštol Pavel pro to udává důvod: „Aby žádné tělo se nechlubilo před Bohem. Aby (se stalo); co jest psáno: „Kdo se chlubí, v Pánu se chlub!“¹⁾ Bůh tomu příkládá velkou váhu. Máme si tuto pravdu důkladně a hluboce vštípití do srdce. Proto Písmo sv. je plno příkladů, jak si Bůh vybírá ku provedení velkých věcí nástroje zcela slabé. Z toho máme jasně poznati, že on sám tvoří divy, a ne my. Chce ukázati bohatství své velebnosti. Právě to je k větší cti Boží a právě tím se nejlépe zjevuje jeho velikost a všemohoucnost. Mnoho zázraků konal Bůh skrze Mojžíše při vysvobození lidu israelského

¹⁾ I. Kor. I. 29. 31.

z Egypta. Ale v žádném nepoznali Egyptaně sílu a moc Boží tak dokonale, jako když Mojžíš uhodil holí do prachu země, proměnil jej v komáry a naplnil jimi celou zemi. Koutelníci faraonovi uznali, že oni se vším svým čarodějstvím toho nesvedou, a proto vyznali: „Prst Boží jest toto“,¹⁾ je to zjevné znamení síly a moci Boží.

5. V boji krále perského Sapura proti Římanům, jak vypravují církevní dějiny,²⁾ oblehli Peršané s velkým vojskem město Nisibis, od jiných nazvané Antiochia Migdomia. V městě byl biskupem svatý muž, jménem Jakub. Jeho spoluobčané ho prosili, aby vystoupil na hradby a odtud vojsku nepřátelskému zlořečil. Na jejich prosby vystoupil úctyhodný biskup na věž a rozhlédl se po velkém vojsku kolem ležícím. Nezlořečil jim a žádného jiného zla jim nepřál než množství blech a komárů, aby se pod ranou těchto protivných a nepatrných zvířátek naučili znáti moc Nejvyššího. Sotvaže vykonal modlitbu, ihned poslal Pán na Peršany mračna blech a komárů, kteří naplnili nozdry, tlamy a uši slonů, koní a ostatních zvířat, která byla v táboře. Nemohouce snésti bodání jejich, počala pobíhati po ležení; koně shazovali jezdce, uvedli všechno do nepořádku

¹⁾ Exodus VIII. 19.

²⁾ Cassiodori Hist. eccl. tripart. L. 5. c. 45.

a zpustošili celý tábor. Tak poznal král Sapor mocnou péči Boží o křesťany; nechal obléhání a vrátil se zpět s hanbou a škodou. Blechami a komáry dovede Bůh vésti válku proti všem císařům a vládcům světa. A tak to skutečně dělává: neboť tak je nejlíp viděti, že je to on, jenž to působí, a z toho mu plyne větší čest a sláva. Při obracení duší si rovněž volí Bůh nástroje slabé, aby uskutečnil věci veliké. Dějiny církevní nám vypravují mnoho příkladů o velkých hříšnicích, nevěrcích a bludařích, o jejichž obrácení se marně pokoušeli mnozí biskupové a největší učenci, ba i církevní sněmy, kde byl shromážděn výkvět církve, kteří se však dali přesvědčiti neumělou a prostou řečí lidí zhola neučených. Z toho se máme učití nedůvěře v sebe, všechno na Boha skládati a jemu ve všem vzdávati chválu.

6. Odtud si můžeme vzíti troje poučení. Za první nemáme býti malomyslní, vidíme-li svou ubohost, nedostatečnost a neschopnost k tak vznešenému účelu, pro tak důležité úkoly a úřady, které máme v Tovaryšstvu. Právě to nám má býti pobídkou, abychom se odhodlali důvěřovati více v Boha. Neboť Bůh si pravidelně vybírá nástroje slabé, aby jimi vykonal věci velké a podivuhodné. Sv. František dal v této příčině svým průvodcům

velmi vtipnou odpověď.¹⁾ Masseur totiž, obyčejný průvodce světcův, chtěl jednou vyzkoušeti jeho pokoru. Znal světce a jeho touhu po potupě velmi dobře. Proto přišel k němu s otázkou: Odkud to, že všechno k tobě proudí, že každý tě chce viděti a slyšeti? Vždyť nejsi ani učenec, ani šlechtic, ani vzdělanec a nemáš ani daru řečnického. Čím to, že celý svět za tebou běhá? Ve své hluboké pokoře mu sv. František odpověděl: „Rád bys věděl, milý bratře, čím to, že za mnou celý svět běhá? Je to dílo Boha nekonečně dobrého, jenž obrátil své oči na mne, největšího hříšníka, nejprostšího a nejnížšího mezi všemi tvory na zemi. Neboť slabé a mdlé ve světě vyvolil si Bůh, aby tím veliké a mocné zahanbil, aby všechna sláva a čest zůstala jemu, a aby se před ním žádný tvor nemohl vychloubati, nýbrž aby se každý, kdo se chlubí, v Pánu chlubil, a jemu jedinému všechnu poctu a všechnu čest vzdal na věky“. To musí býti také naše odpověď, všechna naše útěcha a důvěra.

7. Za druhé nemáš býti hrdý a domýšlivý, když Pán skrze tebe mnoho působí k spáse duší, když se skrze tebe dějí velká obrácení a divy; naopak musíš si tak býti vědom své nízkosti a nedostatečnosti, jako bys nebyl

---

¹⁾ Marci Ulyssiponeusis Chronica Fratrum Minorum, pars. I., l. 1., c. 67.

vykonal nic. Neboť nepůsobíš to svou silou, nýbrž to činí skrze tebe Bůh. Jak krásné to pro theorii i pro praxi poučení, které nám podává David:¹⁾ „Bože, na své uši slýchali jsme, otcové naši vypravovali nám o díle, které učinila ruka tvá za dnů jejich, za dnů dávného věku. Pohany vyhnala, je však usadila; zkrušil jsi národy, jim však dal jsi vzrůsti. Neboť nedobyli své země mečem, ani rámě jejich jim nepomohlo; ale tvá pravice, rámě tvé, jas tvé tváře, protože sis zalíbil v nich“. Toto všechno jsi učinil ty, a sice ne pro jejich zásluhy, nýbrž poněvadž se tobě, Pane, tak zalíbilo.

8. Nemáme tedy proč býti domýšliví, jestliže Bůh skrze nás působí velké věci. Naopak, čím větší věci skrze nás působí, tím více se máme styděti a pokořovati, když pomyslíme, že užívá nástrojů tak slabých a ubohých, aby vykonal věci velké a podivuhodné. Musíme tak smýšlet, jako apoštol Petr, když mu dal chytiti tolik ryb. Evangelista Lukáš vypravuje, jak Kristus Petrovi poručil rozestříti síť k rybolovu. Petr mu odpověděl:²⁾ „Mistře, po celou noc pracovavše, nic jsme nechytily; ale k slovu tvému rozestru síť“. Učinili tak a ulovili takové množství ryb, že se jim síť trhala a že jim

¹⁾ Žalm XXXXIII. 2. – 4.

²⁾ Luk. V. 4.

museli přijíti pomoci soudruzi, kteří na jiné lodi lovili. I naplnili obě lodi rybami. Ryb bylo tolik, že obě lodice se pod tíží potopovaly. Když Petr viděl tento veliký div, padl Pánu Ježíši k nohám a řekl mu: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný. Nejsm hoden před tebou státi“. Úžas zajisté naplnil ho a všechny, kteří byli s ním, nad lovem ryb, který učinili. Petr byl pln údivu a zároveň i pokory a studu při myšlence, že celou noc pracoval marně, a potom, když rozestřel síť ve jménu Ježíšově, ulovil tolik ryb.

Takový úžas a údiv a ještě větší pokora a poznání našich slabostí a ubohostí má také nás naplňovati, jestliže Kristus Pán vykoná něco velkého skrze nás. Jak dalek byl Petr pýchy a ješitnosti, když byl účasten takového štěstí! Tak máš i ty býti dalek vši marnivosti, jestliže Bůh skrze tebe vykoná něco velkého. Máš uznati, že je to dílo Boží, nikoliv tvé. To znamená nedůvěřovati sobě a důvěřovati Bohu; sobě připisovati, co nám patří, totiž svou slabost, a Bohu připisovati, co jest jeho, totiž jeho moc. Pohleď jen, co zmohl Petr, když rozestřel síť podle své hlavy. Tu vidíš, co dovedeš sám ze sebe, všemi prostředky, vši námahou a prací svou. Uvažuj pak, co vykonal, když síť rozestřel na rozkaz Ježíšův. Tu vidíš, co zmůžeš s pomocí a milostí jeho.

Při pohledu na prvotní neúspěch musíš míti nedůvěru v sebe; při pohledu na potomní zdar budeš míti důvěru v Boha. Tak se nestaneme na jedné straně ješitnými, když Pán bude konati skrze nás velké věci, a na druhé straně nebudeme malomyslní pro svou slabost a nedostatečnost.

9. Sv. Jeronym¹⁾ nadhazuje otázku: „Kdo učinil lépe, Mojžíš, jenž se omlouval, když mu Pán poručil národ svůj z Egypta vyvésti, nedostatkem schopností a řekl Pánu, aby poslal někoho jiného národ osvobodit, či Isaiáš, jenž ač nebyl povolán a vyvolen, se dobrovolně nabídl za hlasatele a řekl:²⁾ „Aj já, pošli mne!“ Světec na to odpovídá: „Chvalitebná jest pokora a poznání, že sám ze sebe nic člověk nezmůže; ale zrovna tak chvalitebná jest ochota a statečnost bližnímu sloužiti a pomáhati. Tážeš-li se, co je lepší, pak si musíš pro svou slabost od Mojžíše vypůjčiti pokoru a od Isaiáše statečnost a ochotnou důvěru v milosrdenství dobrotivého Boha, jenž se dotkl jeho rtů a tím ho učinil způsobilým k tomu, k čemu ho posílal. Pokora se neprotiví důvěře a nepřekáží jí, nýbrž velmi jí napomáhá a ji podporuje; neboť vede člověka k tomu, aby všechnu svou důvěru složil na Boha, a tím mu dodává síly a statečnosti“.

¹⁾ Epist. 18. ad Damasum n. 15.   ²⁾ Isaiáš VI. 8.

10. Za třetí, ačkoliv nesmíme důvěřovati vlastním silám, připisovati zásluhy sobě, přece zase máme vynakládati všemožnou péči na spásu bližního. Neboť chtíti, aby Bůh bez našeho spolupůsobení obracel duše lidské, znamená žádati zázraky a pokoušeti Boha. Pán chce k obrácení duší použití nás: proto nazývá nás apoštol Pavel spolupracovníky Božími: „Tak sudť každý o nás, jako o služebnících Kristových a správcích tajemství Božích“.¹⁾ Proto poručil Pán Petrovi rozeštíti síť. Chtěl způsobiti hojný rybolov jen přispěním Petrovým, abychom se z toho poučili, že nesmíme ruce skládati v klín. Abychom však zase dobrý výsledek a prospěch duší nepřipisovali své síti, své námaze a obratnosti, chtěl Pán, aby Petr nejprve rozestřel síť a celou noc se namáhal, a přece nic nechytíl. Tak musíme i my své sítě rozeštíti, všech možných prostředků užití a všechnu píli vynaložiti, jako by to všechno dostačilo k dobrému výsledku. Zároveň však nesmíme tomu všemu důvěřovati, a musíme svou důvěru skládati na Boha, jako bychom sami nezmohli nic.

11. To je učení Ježíše Krista, našeho Vykupitele, v jeho sv. evangeliu. „Tak i vy, když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, rcete: Služebníci neužiteční jsme: co jsme měli

¹⁾ I. Kor. III. 9. – IV. 1.

učiniti, učinili jsme“.¹⁾ Pán nepraví: Když vykonáte něco z toho, co jste byli povinni, nýbrž praví: „Když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno“. Z toho máme poznati, že nesmíme nikdy spoléhati na tuto svou činnost, i když jsme sebe větší píli a snahu vynaložili, nýbrž všechnu svou důvěru musíme skládati na Boha, všechno jemu připisovati a jemu čest vzdávati. Takové smýšlení označují světci za nejvyšší a nejdokonalejší stupeň pokory, jak jsme již jinde ukázali.²⁾

12. Když Petr a Jan uzdravili onoho chromého od narození, který u tak zvané „Krásné brány“ chrámové seděl a žebrol, byl lid pln úžasu nad tímto zázrakem; přiběhli k apoštolům a dívali se na ně jako na božské bytosti. Apoštol Petr však oslovil lid takto: „Muži israelští, proč se tomu divíte aneb proč hledíte na nás, jako bychom svou mocí nebo silou učinili, aby tento chodil? Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakubův, Bůh otců našich oslavil Syna svého Ježíše, kterého vy jste vydali a zapřeli před Pilátem, když on usoudil, aby byl propuštěn. Vy však jste zapřeli světce a spravedlivého a žádali jste, aby vám byl darován muž vražedník: původce života jste zabili, ale Bůh vzkřísil ho z mrtvých a my jsme toho svědky. A

¹⁾ Luk. XVII. ·10.

²⁾ II. oddíl 3. pojednání 31 a 32 hl.

pro víru ve jméno jeho utvrdilo jeho jméno tohoto (člověka), kterého vidíte i znáte, a ta víra, která jest skrze něj, dala mu pevné to zdraví před očima vás všech“.¹⁾ Podobně se přihodilo apoštolu Pavlovi a Barnabáši, když uzdravili chromého od narození. Lidé je měli za bohy, chtěli se jim klaněti a jim obětovati jako bohům. Také přinášeli věnce a volali: „Bohové se připodobnili k lidem a sestoupili k nám!“²⁾ Když to viděli apoštol Pavel a Barnabáš, roztrhli roucha svá a pravili: „Muži, co to činíte? I my jsme lidé podrobení utrpením jako vy“.³⁾ My jsme to neučinili, nýbrž Bůh. Jemu patří čest a sláva. Zůstali při tom tak dokonale pokorní, jako by nebyli nic vykonali. Tak se musíme i my chovati, když jsme všechno vykonali, čím jsme byli povinni spáse duší.

---

¹⁾ Skutky apošt. III. 12. – 16.

²⁾ Skutky apošt. XVI. 10 a násl.

³⁾ Skutky Ap. XIV. 13.

XVI.

Důvěra v Boha je prostředek nanejvýš působivý k dosažení milosti od něho.

1. „Každé místo, kam v kročí vaše noha, bude vaše“.¹⁾ Tak mluvil Bůh k národu israelskému, a sv. Bernard praví²⁾ na tato slova: „Noha vaše jest vaše naděje: jak daleko ona sahá, tak mnoho dosáhnete“. Máš-li velkou důvěru v Boha a doufáš-li od něho mnoho, pak ti mnoho dá a velké věci skrze tebe vykoná. Doufáš-li málo, také Bůh málo skrze tebe vykoná. V evangeliu máme mnoho příkladů, které nám to vysvětlují. Představený synagogy zanechal umírající dceru doma, a když přišel k Ježíši, byla již mrtva. Tu řekl Pánu: „Pane, dcera moje právě skonala; ale pojd', vlož na ni ruku svou, a bude žítí“.³⁾ Nějakou víru a důvěru měl. Věřil totiž, že Ježíš může jeho dceru vzkřísiti: avšak jeho víra byla slabá. Podle jeho mínění bylo za-

---

1) Deuter. XI. 24.

2) Serm. 15. in Ps. 90. n. 5.

3) Mat. IX. 18.

potřebí, aby tam Pán šel a ruku svou na ni položil, pak že dcera obživne. Vykupitel jednal docela podle důvěry, kterou onen člověk měl. Šel tam, našel dívku již mrtvou, vzal ji za ruku a vzkřísil ji opět k životu.

Ona žena, která deset let trpěla krvotokem a celé své jmění dala lékařům, aniž od nich zdraví dosáhla, blížila se ke Kristu Pánu s větší důvěrou. Myslíla u sebe: „Dotknu-li se jen roucha jeho, budu uzdravena“.¹⁾ Protláčila se zástupem lidu a přišla k němu, dotkla se podolku jeho roucha a byla náhle uzdravena. Bůh jedná s lidmi podle jejich víry a naděje, kterou mají. Onen setník, který měl nemocného služebníka, měl silnější víru než oba dřívější. Přišel k Ježíši a řekl mu: „Pane, služebník můj leží doma ochrnutý a hrozně se trápí“. I dí mu Ježíš: „Přijdu a uzdravím ho“. Odpověděv pak setník řekl: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechou mou, ale toliko rci slovem a uzdraven bude služebník můj. Neboť i já jsem člověk pod mocí postavený, maje pod sebou vojáky; a dím tomuto: „Jdi“, a jde, a jinému: „Přijď“, a přijde; a svému služebníkovi: „Učiň to“, a učiní“. Uslyšev to Ježíš, podivil se a řekl těm, kteří šli za ním: „Vpravdě pravím vám, nenalezl jsem tak velké víry (ani) v lidu israelském“. I řekl

¹⁾ Mat. IX. 21.

Ježíš setníkovi: „Jdi, a jak jsi uvěřil, staň se tobě!“ A v tu hodinu byl služebník uzdraven.¹⁾ Setník měl takovou důvěru v Ježíše Krista, že pouhým slovem může uzdravit jeho služebníka, a Pán uzdravil ho také jen slovem. Tu vidíš, jak se Bůh řídí podle důvěry, kterou k němu máme, jak také královský prorok David se k němu modlí: „Budiž tvá milost nad námi, Pane, jako důvěru máme v tobě“.²⁾ A sv. Cyprián praví: „Jak hluboká jest nádoba důvěry, tolik vody v sebe pojme“.

2. Tak se stalo také apoštolu sv. Petrovi, když mu Pán naporučil, aby k němu přišel po vodě. Pokud neměl obavy, kráčel po moři, jako by to byla pevná země. Když však povstal velký vítr, počal se báti a zároveň se také počal topiti. Proto ho také Pán kárá pro malou jeho víru a praví k němu: „Malověrný, proč jsi pochyboval?“³⁾ Tím mu naznačil, že jeho potomní tonutí byl následek jeho nedůvěry a jeho strachu. To je příčina, proč také my mnohdy v pokušeních, v námahách a pracích klesáme a padáme, poněvadž totiž máme málo důvěry. Kdybychom měli pevnou důvěru v Boha, pomohl

1) Mat. VIII. 5. – 8.

2) Žalm XXXII. 22.

3) Mat. XIV. 31.

by nám a ze všech nebezpečností by nás zachránil a velké milosti by nám udělil.

3. Když král Josafat se svými vojíny měl velký strach z Moabitů a Ammonitů, kteří přitáhli s velkým vojskem proti národu Božímu, dal mu Bůh říci skrze proroka: „Slyšte, všichni Judovci, i vy, kteří bydlíte v Jerusalemě, i ty, králi Josafate! Toto vám praví Hospodin: Nebojte se a nelekejte se toho množství, neboť není ten boj váš, ale Boží... Nebudete vy, kterým bude bojovati: stůjte toliko zmužile, a užijete pomoc Hospodinovu nad sebou, Judo a Jerusaleme! Nebojte se a nestrachujte se! Zítra vyjděte proti nim a Hospodin bude s vámi“.¹⁾ A ihned se přesvědčili o pravdivosti toho příslibení. Neboť zatím co klidně stáli, zničil Bůh vojsko nepřátelské a způsobil, že proti sobě navzájem bojovali a navzájem se pobili.

4. Uvažujme zde také, jak málo Pán od nás požaduje, aby nám pomohl a vítězství nám udělil nad nepřítelem. Tak to stojí také v žalmu devadesátém: „Protože lne ke mně, vysvobozuji ho; chráním ho, ježto zná mé jméno“.²⁾ Pln podivu nad těmito slovy volá sv. Bernard:³⁾ „Ó nejsladší štědrosti, která nikdy nechybíš doufajícím! Na tebe spolé-

1) II. Paral. XX. 15. 17.

2) Žalm XC. 14.

3) Serm. 15. in Ps. 90.

hali otcové naši; spoléhali a zachraňoval si je. K tobě volali a bývali spaseni, doufali v tebe a nebyli zahanbeni“.¹⁾ Kdo se utíká k Bohu a v něho skládá důvěru, ten že nebyl od velebnosti Boží vyslyšen a podporován? Tak mluví Mudřec: „Pozpívejte, synové, na dávná pokolení a vizte: Kdo doufal v Pána a byl zklamán? Nebo kdo setrval v bohabojnosti a byl opuštěn? Aneb kdo ho vzýval, a on pohrdl jím?“²⁾

Jest pro to ještě jiný důvod, o kterém jsme dříve mluvili,³⁾ a proto se ho zde jen dotkneme. Když sobě plně nedůvěřujeme a všechnu důvěru skládáme v Boha, připisujeme všechno Pánu a skládáme všechnu tíhu té záležitosti na něho. Tak ho mocně přinucujeme, aby konal, co na něm jest, a věc ke své cti obrátil. „Pane, obrácení duší jest věc tvá, nikoli naše: neboť co zmůžeme sami ze sebe, když ty srdcem lidí nepohneš? Obráť to ke své cti, Pane, a chraň svou věc!“ Pozoruhodná jsou v této příčině⁴⁾ slova Josuova, jimiž dorážel na Boha a ho takřka nutil, aby svůj lid osvobodil. „A co učiníš ke cti jména svého?“ Nám přísluší, abychom byli poraženi a pokořeni od našich

1) Žalm XXI. 5. 6.

2) Sirach II. 11. 12.

3) II. díl 3. pojednání, 38. hlava; I. díl, 15. hlava.

4) Josue VII. 9.

nepřátel. Ale co řeknou národové, když tvůj lid zničí a zajatý uvidí? Řeknou, že tys je nemohl uvést do země zaslíbené. Převezmi tedy, Pane, obranu své cti. „Ne nám, Hospodine, ne nám, ale jménu svému čest zjednej!“¹⁾ Nechceme čest a slávu pro sebe, nýbrž všechno chceme pro tebe. „Hospodin, Bůh náš, je spravedlivý, nám pak (sluší) hanbou na tváři se rdíti dnes“.²⁾ Proto je tato pevná důvěra v Pána jistě mocným prostředkem, abychom od něho dosáhli milosti, poněvadž je mu to milé. „Líbí se Pánu ti, kdo se ho bojí, a ti, kdo doufají v milosrdenství jeho“.³⁾

5. Pro nás, kteří žijeme pod poslušností, jest ještě zvláštní důvod k pevné důvěře v pomoc Páně při našich pracích pro duše, poněvadž je to on sám, jenž nám je poroučí a nás v ně uvádí. Dá také nám sílu a způsobí, že se nám práce naše podaří. Bůh naporučil Mojžíšovi, jak nám vypravuje 30. a 31. hlava II. knihy Mojžíšovy, zhotoviti svatostánek, archu úmluvy, smíření nad ní, oltář, stůl pro chleby posvěcené a mnoho nádobí, které bylo potřebné k službě svatostánku. Bůh sám dal k tomu plán a všechny rozměry, kterých bylo při tom třeba dbáti.

1) Žalm CXIII. 9.

2) Baruch I. 15.

3) Žalm CXXXVI. 11.

Pak řekl Pán Mojžíšovi: „Hle, povolal jsem Beseleela . . . a naplnil jsem ho duchem Božím, moudrostí, důmyslem, dovedností ve všeliké práci, vynalezavostí ve všem možném zpracování zlata, stříbra, mědi, mramoru, drahých kamenů a rozličného dřeva. Dal jsem mu za společníka Ooliaba . . . Do mysli každého vyučeného (řemeslníka) vložil jsem moudrost, aby udělali všecko, co jsem ti rozkázal“.¹⁾

Záleží-li Bohu tou měrou na tom, aby byl zhotoven svatostánek hmotný, že umělcům, kteří o něm měli pracovat, propůjčuje vlitou moudrost, jak se bude mnohem více starati o ty dělníky a služebníky evangelia, kteří mají budovati duchovní svatostánek duší, tento živý chrám Boží a příbytek Ducha Svatého, kteří mají šířiti a vzdělávati dům Boží a jeho království?

Čím výše stojí věci duchovní nad hmotnými a čím více věci duchovní v očích Božích platí, tím více musíme důvěřovati, že nám dá všechno potřebné, aby nám umožnil, co máme dle jeho vyvolení provésti. Proto praví Pán: „Před vladaře a krále budete voděni pro mne na svědectví jim a pohanům. Když však vydají vás, nestarejte se, kterak aneb co byste mluvili, neboť nejste to vy, kteří mluvíte, nýbrž Duch Otce vašeho,

¹⁾ Exodus XXXI. 1. – 6.

jenž mluví ve vás“.¹⁾ „Neboť já vám dám výmluvnost a moudrost, které veškerí protivníci vaši nebudou moci odolati ani odmouvatí“.²⁾ To jsme viděli zcela jasně na slavném prvním mučedníku sv. Štěpánovi, o němž ve Skutcích apoštolských stojí psáno: „Ale nemohli odolati moudrosti a Duchu, kterým mluvil“.³⁾

---

1) Mat. X. 18. – 20.

2) Luk. XXI. 15.

3) Skutky ap. VI. 10.

XVII.

Nedůvěra vzbuzuje u Boha velkou nelibost.

1. Jako důvěrou v Boha ctíme Božskou Velebnost a jí se líbíme, a jako jest důvěra prostředkem k dosažení velkých milostí, právě tak zase nedůvěra v Boha jest něco, co Boha velmi uráží, nad čím se hněvá a co s velkou přísností trestá: neboť tato nedůvěra se prohřešuje proti jeho cti. To byla jistě jedna z hlavních příčin, proč se Pán tak rozhněval na národ israelský a proč jej nejvíce trestal. Mojžíš vyslal podle svědectví Písma vyzvědače do země zaslíbené. Přišli zpět ustrašení a vypravovali národu, že tam viděli takové obry, že si připadali proti nim jako kobylinky. Dále že viděli města tak pevná a zdmi oběhnaná a opatřená věžemi, že není možno do nich vejíti. Tím lid zcela zmalomyslněl a netroufal si, že bude moci země zaslíbené dobýti. Už si chtěli zvoliti vůdce, který by je zavedl zase do Egypta. Nad tím se rozhněval Bůh a pravil

k Mojžíšovi: „Jak dlouho bude mne ještě tento lid tupiti? Jak dlouho budou mi odpírati víru přese všechna znamení, která jsem před nimi učinil? Stihnu je tedy morem a zahladím je; tebe pak učiním knížetem nad národem větším a silnějším, než je tento.“¹⁾ Mojžíš se však dal do prošení, aby jeho lidu odpustil. Tu mu řekl Pán: „Odpouštím na tvou prosbu. Nikdo z těch, kteří viděli mou velebnost a znamení, která jsem učinil v Egyptě a na poušti, a (přece) mě pokoušeli již desetkrát, nedbajíce hlasu mého, neuzří té země, kterou jsem přísežně slíbil otcům jejich, a (vůbec) nikdo z těch, kteří mne tupili, ji nespatri.“²⁾ A co Bůh odpřisáhl, to se také vyplnilo. Šestkrát sto tisíc mužů, bez žen a dětí, vyvedl Pán z Egypta, a tito všichni zemřeli na poušti. Nevešli ani do země zaslíbené, ani ji pro svou nedůvěru nespatri. Jen Josue a Kaleb, kteří pevně věřili, že do ní vejdou a nepřátele porazí, a kteří lid nadchli, ti jediní tam přišli a s nimi dívky, o nichž otcové pravili, že budou od nepřátel uloupeny a učiněny zajatci. Z toho viděti, jak velice Pán nenávidí nedůvěru.

Dokonce i Mojžíš a Aron pro svou nedůvěru propadli téměř trestu, poněvadž se kdysi prutem dotkli skály, ale měli při tom nějakou

---

1) Numeri XIV. 11., 12.

2) Numeri XIV. 20. 22. 23.

pochybnost, zda jim vytryskne voda, ačkoliv jim Bůh určitě předpověděl úspěch. Pro tuto nedůvěru potrestal je stejným způsobem. „Že jste mi nevěřili a mne před syny Israelovými neoslavili, nevedete těchto zástupů do země, kterou jim dám.“¹⁾ Mojžíš ji sice viděl s hory vysoké a blízké, ale nevešel do ní. „Viděl jsi ji na své vlastní oči, avšak nevejdeš do ní,“²⁾ pravil Pán k němu. Tato nedůvěra náleží k proviněním, která dotýkají cti Boží, proto ji trestá způsobem tak citelným.

2. Z toho předně vidíme, jak hříšná a jak nemilá v očích Božích jest jakási nedůvěra a malomyslnost, skrze niž mnozí upadají do pokušení buď vzhledem k vlastnímu pokroku, nebo vzhledem k svému povolání, které jim uložila poslušnost. Mívají sice za to, že taková nálada povstává z pokory, ale ona vlastně pochází z pýchy. Člověk myslí stále jen na sebe a domnívá se, že svou vlastní silou, svou námahou, svou pílí musí to a ono provést. To však jest velká pýcha. Za druhé nám musí býti první povinností ve všech pracích, bédách a utrpeních utíkat se k Bohu a celou svou důvěru na něho složit. Nesmíme napřed přihlížeti k své vlastní píli a činnosti a lidským prostředkům, a pak

¹⁾ Numeri XX. 12.

²⁾ Deuter. XXXIV. 4.

teprve se obraceti k Bohu. To je největší převrácenost, která se na světě obyčejně vyskytuje, že lidé vždy nejprve dbají lidských prostředků a jich napřed užívají, na Boha však nemyslí. Teprve tehdy, neví-li si už člověk rady a je-li po věci už veta, obrací se k Bohu. Proto dopouští Bůh, že lidské prostředky, jichž užíváme a na něž spoléháme, bývají na škodu. Tak pravil Pán ke králi Asovi: „Že jsi skládal naději v krále syrského, a ne v Hospodina, Boha svého, proto uniklo vojsko krále syrského ruce tvé.“¹⁾

3. Je to urážka a křivda vůči Bohu, opíráme-li se o něco jiného než o něho. Vždy se musíme nejprve k němu obraceti. Hlavní věc, o niž se máme na modlitbě snažiti, jest utvrzení pevné důvěry v Boha v našem srdci. Účelem naší modlitby je totiž vštípení a upevnění v duši ctnosti, a jedna z nejvýtečnějších mezi nimi a nám přímo nezbytná jest důvěra. Nesmíme popouštěti, až se to stane přirozeností našeho srdce, abychom ve všech věcech brali útočiště k Bohu, v něho důvěřovali a nikde jinde nehledali pomoci leč u něho. Pak on sám bude naše útočiště, naše ochrana a všechna naše důvěra. Tak se vyjadřuje Josafat, král israelský, slovy, která vždy musíme míti v ústech a v srdci za-

---

1) II. Par. XVI. 7.

chovávati.: „A ježto nevíme, co bychom měli činiti, to nám toliko zbývá, bychom oči své obrátili k tobě.“¹⁾ „Šťasten člověk, jenž doufá ve jméno Hospodinovo.“²⁾

---

1) II. Paral. XX. 12.

2) Žalm XXXIX. 5.

XVIII.

Nesmíme zoufati a malomyslněti, vidíme-li, že u bližního málo prospíváme.

1. Prorok Micheáš si nařiká na nepatrný užitek, který měly jeho řeči u národa israelského: „Běda mně, neb jest mi jako tomu, kdo paběrkuje na podzim po vinobraní: Není hroznu k jídlu, raných fíků pohřešuje má duše“.¹⁾ Právě tak si nařiká Isaiáš: „Zbyla ve městě (jen) spoušť, a zkáza v ssutiny obrací brány. Ano, tak bude prostřed země, prostřed národů: jako kdyby málo oliv, které pozůstaly, setřeseno bylo se stromu, nebo (jako) málo hroznů po skončeném vino-braní“.²⁾ Velkou bezútěšnost a malomyslnost vzbuzuje u těch, kteří se snaží bližnímu pomoci a užitečnými býti, pozorují-li, že mají malý úspěch, jehož by rádi dosáhli kázáními a jinými pracemi s tím spojenými. Ach, jak málo lidí se obrací! Jak málo lidí pokračuje

---

¹⁾ Micheáš VII. 1.

²⁾ Isaiáš XXIV. 12. 13.

v dobrém a polepšuje se! Jak málo jich vytrvá! Že je to naříkání a pokušení všeobecné, proto se tím budeme zabývatí a má nám to býti výtečným prostředkem pro odvahy a vytrvalost v našich pracích.

2. Sv. Augustin¹⁾ pojednává o tomto předmětu velmi případně. Zeslabuje tento nářek příkladem Krista Pána, našeho Vykupitele a Mistra. Táže se: „Kázal Kristus Pán jen svým učedníkům a lidem, kteří v něho uvěřili? Neshledali jsme, že kázal také svým nepřátelům, kteří přišli, aby ho pokoušeli a mohli ho obžalovati? Či kázal snad jen mnoha lidem a před velkým posluchačstvem? Nevidíš, jak kázal jediné ženě Samaritance, která právě přišla se džbánem pro vodu, a jak s ní jednal o modlitbě, zda ji musíme konati v chrámě, či také mimo něj?“ Na to můžeš odpověděti: Věděl dobře, že tato žena uvěří a že z jeho řeči bude míti prospěch a užitek. To je pravda, praví světec; ale co řekneš o tom, že Pán velmi často kázal židům, fariseům a saduceům, ačkoli věděl, že v něho neuvěří, nýbrž že tím více budou ho pronásledovati a zapíratí? Jednou jim dává otázky, aby je mohl jejich odpovědmi poraziti. Jindy odpovídá na jejich otázky, ačkoliv ví, že mu je dávají jen proto, aby ho pokoušeli. A při tom všem nečteme nikdy,

¹⁾ Contra Cresconium Gramm. L. 1. c. 8.

že by se aspoň jeden z nich byl obrátil a jeho následoval. Věděl sice dobře, že to tak bude: ale aby nám dal příklad, chtěl také těm kázati, o nichž věděl, že se neobrádí a z jeho kázání žádoucího prospěchu nebudou míti, že budou dokonce ještě převrácenější. Tím nám chtěl dáti naučení, nevíme-li, zda se naši posluchači obrátí či neobrádí, abychom bez přestání kázali, zpovídali a všechno konali, co na nás jest, a nepozbývali myslí, nevidíme-li hned žádoucího úspěchu. Snad jest přece některá duše přítomna, jež tímto tvým kázáním přijde k spáse. Snad pohne Bůh skrze tvé kázání nebo promluvu některým srdcem. A když si myslíme, že se lidé hned neobrádí a nebudou lepší, přece se mohou obrátiti později, může paprsek slunce božského Slova, který zapadl do srdce, později ovoce přinést, jak se často stává. Proto nesmíme nikdy ustávati odčiniti ku pomoci bližního všecko, co na nás záleží.

3. Gerson¹⁾ v pojednání „Jak získati malické pro Krista“ praví výborně proti těm, kteří ustávají a malomyslněji při zpovídání a jednání s druhem lidí, o němž myslí, že nezůstanou pevní, nýbrž opět upadnou do hříchů. Takoví myslí, že jest ztracen všecken čas, který se takovým lidem věnuje; je prý

¹⁾ Gerson. (Dupin) III. De parvulis ad Christum trahendis. Consideratio tertia, pag. 282. sq.

to právě tak, jako něco dávatí do bezedného pytle. Gerson povzbuzuje a napomíná zpovědníky, aby velmi rádi zpovídali děti, u nichž se může velmi mnoho dobrého způsobiti. Jsou na rozcestí: jdou tou cestou, která se jim ukáže. Kdo přijde první, toho následují. Ukáže-li se jim nejprve cesta k Bohu, pak jdou po ní. Proto záleží tolik na tom, aby se jim ukázala cesta ctnosti a aby hned na počátku po ní byly vedeny, neboť pak také na ní zůstanou. Pak odpovídá na výmluvy a tvrzení těch, kteří nechtějí děti zpovídati, poněvadž prý nemohou pochopiti, co se jim říká, a poněvadž ihned po zpovědi se vracívají k svým dřívějším poštilostem, jako by se jim docela nic nebylo řeklo. Gerson praví: „Nechceš-li tyto děti zpovídati, poněvadž opět se vracejí k svým nezpůsobům, hloupostem a špatným mravům, pak bys nesměl ani dospělé zpovídati, poněvadž i tito upadají do vyzpovídáných hříchů znova, a sice do docela jiných hříchů, nežli jsou hříchy dětí. Dítka se nedopouštějí tak snadno těžkých hříchů, jako dospělí“.

Bylo by to vskutku velmi pohodlné, kdybychom nechtěli kajícníků zpovídati, poněvadž by zase mohli opět do týchž hříchů upadnouti. Z těchto důvodů nesmíme se zdráhati je zpovídati, ať jsou to dospělí, ať děti, jen když mají pevný úmysl více ne-

hřešiti. Gerson uvádí zde dvě případných přirovnání. Dává otázku: předně, zdaž zanechá své práce ten, kdo vylévá vodu z lodi, protože mu nateče opět právě tolik, kolik vyleje? A za druhé, zda si přestaneme umývati denně ruce proto, že si je vždy opět umažeme? Ne, budeme je mýti, protože tím zamezíme, že špína, i když se vrátí, tou měrou na nich nepřischně. Vždy musíme čerpati vodu, i když vidíme, že voda znova vniká: neboť kdybychom to nedělali, pak se loď potopí; jinak se nepotopí. Také musíme často ruce umývati, třeba si je zase ušpiníme, aby se špína neshromažďovala a umytí se tím nestalo obtížnější. Stejně nešmíme přestat zpovídati děti a pomáhati jim, ačkoli vidíme, že opět padnou do týchž hříchů; neboť kdybychom jim to odpírali, pak úplně zahynou. Tak aspoň přece budou zdržovány a nepoddají se nevázaně svému vášní. Zůstává tedy vždy naděje, že budou zachráněny.

4. Vhodný příklad na to čteme o sv. Otcích našem Ignáci.¹⁾ Mezi jinými svatými věcmi zabýval se také v Římě záchranou padlých dívek. Podle jeho návrhu byl zřízen dům, do něhož byly přijímány dívky, které chtěly zanechat života hříšného a nečestného. Byl tam již klášter pro kajícnice: avšak do něho byly přijímány jen takové, které chtěly býti

¹⁾ Ribad. Vita S. Ignatii. L. 3. c. 9.

jeptiškami. Mnohé však z takových osob chtěly začít nový život, ale neměly dosti síly se udržeti v dokonalosti. Jiné nechtěly do řádu vstoupiti, ačkoli by si to byly přály; ale byly vdané. Pro oba tyto druhy dal náš světec zřídi tento klášter, který se jmenoval dům sv. Marty. Mnozí se nabízeli ku pomoci, ale nikdo nechtěl začít. Tak učinil počátek ve své chudobě náš světec. Byla právě velká drahota, a on měl jen sto dukátů, výtěžek to za několik drahokamů, které jeho prokurátor k tomu účelu zpeněžil. K dílu přikročil s takovým nadšením, že se nedal zdržeti ani úřadem generála. Ba šel tak daleko, že sám doprovázel městem Římem ony osoby, které chtěly zanechat svého špatného života, a vodil je do kláštera sv. Marty nebo do některého jiného domu, kde je shromažďoval. Tu mu někteří vytýkali, že ztrácí mnoho času, staraje se o záchranu těchto osob, které byly často tak zatvrzelé, že se snadno vracely k témuž životu. Těm odpověděl světec: „Já tuto námahu nepovažuji za ztracenou. Pravím vám, dovedu-li všemi námahami celého života způsobiti, že některá z těchto osob jen jednu noc prožije bez hříchu, pak je považuji za dobře vynaložené. Jen když po tento čas velebnost mého Pána a Stvořitele nebude urážena, pak jsem dosti odměněn, také

pro ten případ, že by se některá osoba hned vrátila k svému nepočetnému životu“.

I když víme, že kajícíci a ti, které napomínáme, opět se vrátí do hříchů, musíme přece všechny námahy celého svého života považovati za dobře vynaložené, když aspoň hodinu se zdrží neřesti a uchrání se nějakého těžkého hříchu. To je pravá horlivost pro čest a slávu Boží. Kdo hledá poklad, ten musí nejprve mnoho země vyházeti a všechnu tuto práci považuje za účelnou, i když jen málo zlata nalezne.

5. Což však, jestliže se ani jediný člověk neobrátil a nezdrží hříchů? Ani v tomto případě nesmíme nechat kázání a všeho jiného, co můžeme konati k prospěchu bližního. To vyslovuje sv. Bernard¹⁾ ve svém díle, věnovaném papeži Eugenu III., svému dřívějšímu žákovi a členovi řádu. Vybízí ho, aby napravil římský lid a římský dvůr. Po delší pobídce činí návrh: „Ale snad se mi vysměješ a řekneš: Je to marné chtít něco začít s lidem římským; neboť je to lid rozpustilý, pyšný, který má radost jen z povstání, bojů a sporů, je to lid, který nemůže žít v pokoji a nikomu se nepoddá, leda tenkrát, když už nemůže odpor provádět. Proto zde není naděje a všechna námaha byla by marná.“ Na to dává světec podivuhodnou odpověď:

¹⁾ De Consideratione L. 3. c. 4.

„Neustávej; od tebe se nežádá vyléčení, nýbrž jen námaha a péče o ně“. To je to, k čemu nás Duch sv. vybízí skrze Mudrce: „Správcem tě ustanovili? Nevynášej se, buď mezi nimi jako jeden z nich. Péči měj o ně“.¹⁾ Nestojí tam, naprav je a polepši. Představený není povinen poddané napravit a polepšiti; neboť to není vždy v jeho moci. Velmi dobře praví římský básník Ovid: „Není v moci lékaře uzdraviti vždy nemocné“.²⁾ V tom nezáleží jeho obratnost a jeho věrné plnění povinností.

Ale nechejme již svědectví cizích; neboť máme mnohem lepší u svých spisovatelů. Sv. Pavel vysvětluje: „Pracoval jsem více než oni všichni“.³⁾ Nepraví: „Více úspěchu jsem měl než všichni“, nebo: „Více jsem prospěl než všichni“. Neboť věděl dobře, čemu ho naučil sám Pán: „Každý obdrží odplatu vlastní podle své práce“.⁴⁾ Tedy ne podle výsledku nebo podle ovoce, které přinesl, bude člověk odměněn. Proto se chlubí apoštol svými námahami, nikoli svým úspěchem. A také praví na jiném místě: „V pracích jsem býval přehojně“.⁵⁾ Tak čiň i ty, co můžeš: sej, zalévej, kopej a vzdělávej vinici Páně; tím naplníš,

¹⁾ Sirach XXXII. 2.

²⁾ Ovid. Epist. ex Ponto L. 1. ep. 3 v. 17.

³⁾ I. Kor. XV. 10.

⁴⁾ I. Kor. III. 8.

⁵⁾ II. Kor. XI. 23.

co ti bylo jako těžká povinnost určeno. Vzrůst a ovoce, to nespadá do tvé odpovědnosti. Líbí-li se Pánu, pak také to ti dá. Nedá-li, pak neztrácíš tím nic; neboť Bůh odměňuje a platí každému podle jeho práce a námahy, ne podle výsledku a ovoce, které z toho pochází. Písmo praví: „(Moudrost) zjedнала spravedlivým za jejich práce mzdu“.¹⁾ Ó blažená a zajištěná práce, která se náhodným výsledkem nezmenšuje a nemůže býti ztenčena! I když není úspěchu, když se ani jedna duše neobrátila a nepolepší, dosáhneš přece odměny cele a dokonale, jako kdyby se mnozí obrátili a bylo mnoho ovoce.

6. Toto všechno jsem řekl, aniž bych do brotu a moc Boží zlehčoval, praví sv. Bernard. Ať jest srdce lidu toho sebe zatvrzelejší, „Bůh může z kamenů těchto syny vzbuditi Abrahamovi.“²⁾ Kdo ví, zda to neudělá? „Kdo ví, zda se neobrátil, aby odpustil, a zda nenechá po sobě požehnání k oběti.“³⁾ Kdo ví, zda Bůh na nás neobrátil oči milosrdenství svého a nám nezanechá požehnání svého? Avšak já nemluvím zde o tom, co Bůh může učiniti, praví světec; neboť nám se nesluší zkoumati jeho vznešené úradky. Chci zde jen ty, kteří jsou povinni o spásu duší se

1) Moudrost X. 17.

2) Mat. III. 9.

3) Joel II. 14.

starati, přiměti k tomu, aby nic nezanedbávali, nýbrž činili všechno, seč jsou, i kdyby se to zdálo docela bez užitku. Neboť nikoli na ovoci záleží naše odměna, nýbrž na tom, že podle svého úřadu konáme to, k čemu jsme povinni, a na tom, zda to konáme pečlivě a starostlivě, jak se sluší.

Vedle toho máme, i když se nikdo neobráti a žádného užitku nedosáhneme, přece v práci vytrvati a nepřestávati kázat a pracovat a konat se své strany, co můžeme, abychom bližním svým prospěli, nic jinak, než kdyby se vskutku lidé obraceli a užili toho dobře pro sebe. Za první to sluší milosrdenství a dobrotě Boží. Sv. Jan Zlatoústý praví:¹⁾ „Prameny se nepřestanou prýštiti, i když nikdo nepřichází, aby z nich čerpal vodu. Náleží k velikosti města, že jest v něm přebytek vody, která pro velké množství odtéká a se ztrácí. Kazatelé jsou také prameny, z nichž má voda učení evangelia vždy téci. Nesmějí přerušiti kázání, voda božského Slova nesmí přestati téci, ať přicházejí mnozí, nebo jen někteří, aby odtud brali. Sluší vznešenosti Boží, sluší velikosti jeho dobroty a milosrdenství, aby vždy byl dostatek učení v církvi, aby v ní prameny učení vždy proudily a tekly, aby každý mohl píti, kdo má žízeň. „Všichni, kteří žízníte, pojdte k vodám; kteří

¹⁾ Chrysost Homil. 59. in Math. n. 6.

jste bez peněz, pospěšte, kupujte, jezte: pojd'te, kupujte bez peněz, beze vší náhrady víno a mléko.“¹⁾

7. Je to za druhé také přiměřené spravedlnosti Boží. Neboť když se lidé po tolikém napomínání, poučování a kázání nepolepší a neobrátní, pak to slouží k většímu ospravedlnění věci Boží. „Abys byl shledán spravedliv ve svých řečech a abys zvítězil, když souzen býváš“.²⁾ Bůh chce, aby jeho pře s hříšníky byla shledána spravedlivou. Mají uznati, že na něm není chyby, nýbrž jen na nich samých, a že nesmějí naříkati na nikoho, leč na sebe, když vidí tolik prostředků a tak velkou pomoc od Boha. Dokonce se káže na veřejném prostranství, když se jim nechce jíti do kostela. Pak žádá Bůh po svém lidu účtování za všechno, co jim učinil; praví u proroka Isaiáše: „Vinici měl můj miláček na tučném pahorku. Oplotil ji, vybral z ní kamení, osázel ji (ušlechtitou) révou. Postavil prostřed ní věž, lis v ní vydlabal a čekal, že ponese hrozny; ale plodila pláňata. Teď tedy, občané jerusalemské a mužové judské, buďte soudci mezi mnou a vinicí mou! Co víc jsem měl své vinici učinit, a neučinil jsem jí? Proč, když jsem čekal, že ponese hrozny, plodila pláňata?“³⁾

¹⁾ Isaiáš LV. 1.

²⁾ Žalm L. 6.   ³⁾ Isaiáš V. 2. – 4.

Proč nepřinesla ovoce? Není to maličkost, nýbrž něco velkého, že budeš v den soudu pomáhat věc Boží vůči hříšníkům zastupovati a ospravedlňovati. Tvoje kázání a napomínání bude na bezbožné žalovati, je usvědčovati a odsuzovati tak, že nebudou moci odpověděti.

8. Buď tedy jak buď, nesmíme nikdy přestávati činiti pro spásu duší bližních všecko, seč jsme, ať se již obrátí a užijí toho k svému prospěchu, ať neužijí. Sv. Augustin¹⁾ mluví ve výkladě podobenství o pozvaných na hostinu²⁾ o onom služebníkovi, jenž na rozkaz pánův vyšel zváti na hostinu. Někteří nechtěli přijíti. Světec se táže: „Bude snad tento služebník za to pokládán za lenocha, že ti lidé nepřišli na hostinu?“ Jistě nebude, nýbrž bude počítán mezi pilné a starostlivé: neboť učinil, co mu bylo poručeno. Pozval je a prosil; vykonal vše, seč byl, aby přišli na hostinu. Avšak oni nechtěli přijíti, a proto byli potrestáni; služebník však byl pro svoji chvályhodnou pilnost odměněn právě tak, jako by byli všichni přišli. Bůh bude po nás žádati počet jen z toho, zda jsme všechno vykonal, co jsme mohli a k čemu jsme byli povinni, aby bylo bližnímu pomůženo. Užije-li toho bližní pro sebe, dobrá! To musí

¹⁾ De fide et operibus c. 17. n. 31. 32.

²⁾ Mat. XXII. 3.

ovšem býti naše nejvřelejší přání a naše největší radost. Tak čteme také v evangeliu,¹⁾ že Kristus Pán v duchu jásal, když se učedníci po kázání vraceli s hojným užitkem. Ale za to nejsme odpovědni my, nýbrž někdo jiný. Každý se musí u Boha zodpovídati z toho, co měl sám činiti. My budeme povinni počet klásti z toho, zdali jsme vykonali svou povinnost a všechno, co jsme ku prospěchu bližního mohli učiniti; on pak se bude museti přísně zodpovídati, jak z toho čerpal pro sebe užitek.

9. Nezáleží tedy naše zásluhy a dokonalost naší činnosti na tom, zda jiný jí užije k svému prospěchu čili nic. A k své útěše, nebo spíše ku povzbuzení ve své bezútěšnosti můžeme říci ještě více. Naše zásluha, naše odměna a odplata nezáleží na tom, zdali se někdo obrátí a přinese-li naše činnost ovoce, nýbrž můžeme do určité míry říci, že činíme a zasluhujeme více, když se nic z toho nestane, než kdyby byl užitek zjevný. Pravili jsme už i v pojednání o modlitbě, kdo vytrvá na modlitbě bez citové zbožnosti v suchopáru a v roztržitostech, že koná více, než onen, jenž v ní vytrvá při zbožnosti a útěše. Vidí-li kazatel, že ho rádi poslouchají, že se k němu lid hrne, že mnozí mají z jeho kázání užitek a se obracejí, pak je to pro něho

¹⁾ Luk. X. 21.

velká radost a útěcha. To ho povznáší a dodává mu chuti a působí, že ani necítí námahy, jak dobře poznamenává sv. Řehoř.¹⁾ Naproti tomu jest bezútěšné a bolestné viděti, že posluchači nemají z kázání užitku, že je to všechno bez úspěchu. Jestliže pak přece kazatel neztrácí chuť a trpělivost, nýbrž vytrvá a dále pracuje, jako by ho celý svět slyšel a dal se jím přesvědčiti, pak je to znamení veliké dokonalosti a bezpečný důkaz, že všechno koná pro Boha.

10. S touto čistotou a dokonalostí úmyslu se máme snažit konati všechny práce pro spásu duší. Nesmíme se dívati především na užitek a úspěch svých prací, nýbrž na to, abychom tím plnili vůli Boží, a to co nejlépe, abychom se Bohu zalíbili: neboť to po nás žádá božská velebnost. Tak nám nebude nikterak překážkou v práci malý úspěch a nepatrné ovoce, ani nás nezmate a nezarmoutí, ani nás neoloupí o pokoj a spokojenost, jako se stává těm, kdo hledí především na ovoce a dobrý výsledek své práce.

---

¹⁾ Moral. L. 35. c. 14. n. 27.

KNIHA DRUHÁ.

O SLIBECH ŘEHOLNÍCH A O VELKÝCH
DOBŘECH V NICH OBSAŽENÝCH.

I.

Dokonalost řeholníka spočívá v dokonalém zachovávání slibů chu- doby, čistoty a poslušnosti.

1. Dříve než promluvíme o těchto slibech jednotlivě, musíme o nich něco povědět všeobecně. Tyto tři sliby jsou předně hlavní prostředky řeholního života k dosažení dokonalosti. Řeholník jest, jak praví sv. Tomáš,¹⁾ v stavu dokonalosti. Je to společné učení theologů a svatých, převzaté od sv. Dionysia Areopagity.²⁾ Nechtěli tím říci, že každý, kdo žije v řádě, je hned dokonalý, jako se říká o biskupu. Neboť pro stav biskupský se dokonalost již předpokládá, u řeholníka však se dokonalost nepředpokládá; u něho stačí, když jí dojde později. Řeholníci se neprohlašují za dokonalé, nýbrž vyznávají, že se po dokonalosti snaží.

Tento rozdíl mezi stavem řeholním a biskupským vyvozuje sv. Tomáš ze slov Krista:

---

¹⁾ II. 2. qu. 184. art. 5.

²⁾ De cael. hierarchia c. 5.

Pána v evangeliu. Neboť kde Pán radí k dobrovolné chudobě, k níž se řeholník hlásí, tam nepředpokládá, že již jest dokonalý, nýbrž že se podle této rady teprve stane dokonalým. Pán nepraví: „Jsi-li dokonalý, jdi, prodej všechno, co máš . . .“, nýbrž: Chceš-li býti dokonalý . . .“.¹⁾ Naproti tomu, chtěje sv. Petra učiniti hlavou církve, netáže se ho jen, zda ho miluje, nýbrž táže se, zda ho miluje více než ostatní. A netáže se ho jen jednou, nýbrž po druhé a po třetí. Tím ukazuje, jak velká láska a dokonalost se pro ten stav vyžaduje. Oba stavy, řeholní i biskupský, jsou stavy dokonalosti. Jsou jimi však různým způsobem. Stav biskupský předpokládá již předem dokonalost a neuděluje ji, když ji předtím někdo nemá; stav řeholní však ji nepředpokládá, nýbrž uděluje. Nejsi povinen býti dokonalý už při vstupu do řádu; ale jsi povinen snažiti se o dokonalost a všemožně pečovati, abys jí dosáhl.

Uvádí se zde výrok sv. Jeronyma²⁾: „Lpí-li mnich na domově, je nedokonalý; hřeší však, nemá-li touhy po dokonalosti“. To znamená, že mnich, který má přílišnou náklonnost na příbuzných a lpí na nich, nejde řádně cestou k dokonalosti. Ale chybí-li mu veskrze touha, péče a snaha po dokonalosti, pak se mu to

1) Mat. XIX. 21.

2) Epist. 14. ad Heliodorum n. 7.

počítá za hřích. Proto praví sv. Tomáš¹⁾: „Nesnaží-li se řeholník dojíti dokonalosti a nenamáhá-li se o ni, je to jen maska řeholníka; neboť nesnaží a nestará se o to, co jest jeho povoláním a proč do řádu vstoupil“. Život a jméno musí býti v souhlase.²⁾

2. Hlavní prostředky řehole k dosažení dokonalosti jsou tři podstatné sliby chudoby, čistoty a poslušnosti. Sv. Tomáš to velmi dobře vykládá³⁾. Řeholní život možno pojímati s trojího stanoviska. Předně, pokud je to cvičení ve snaze po dokonalosti. K tomu cíli je nezbytné odtrhnouti se ode všeho, co by mohlo srdci překážet oddati se úplně lásce k Bohu, v čemž právě dokonalost spočívá. Takové překážky jsou především tři. Předně je to touha po vnějších statcích. Tato překážka se ruší slibem chudoby. Dále je to žádostivost po smyslných požitcích. Ta se odstraňuje slibem čistoty. Konečně to bývá nezřízenost naší vůle, jež se ničí slibem poslušnosti.

Za druhé možno řeholní stav pojímati jako stav většího klidu a větší svobody od starostí a záležitostí světa, podle výroku apoštola Pavla: „Přeji si však, abyste byli bez starosti“.⁴⁾

1) II. 2. qu. 184. art. 5.

2) Concordet vita illorum cum nomine; professio sentiatur in opere.

3) II. 2. qu. 186. art. 7. – 4) I. Kor. VII. 32.

Toho se dosahuje dokonale třemi sliby. Starosti a neklid pocházejí obyčejně z majetku a bohatství. Toho jsme zbaveni slibem chudoby. Nebo pochází nepokoj ze starosti o rodinu a výchovu dětí. Toho se zbavujeme slibem čistoty. Konečně starosti pocházejí z toho, že máme rozhodovati sami o sobě, o svých činech, o svém zaměstnání. Čím se mám zabývati, jaké místo, jaký úřad se pro mne hodí? Od této starosti se uvolňujeme slibem poslušnosti; neboť jím se každý odevzdává v ruce představeného, jenž jest zástupcem Božím. Ten může s ním po libosti nakládati.

Za třetí je možno dívati se na stav řeholní jako na dokonalou oběť, v níž sebe samého a všechno, co má, odevzdává řeholník Bohu. To se děje plněním tří slibů. Všechna dobra, jež máme, lze rozdělit na tři třídy. Do první třídy náleží vnější statky, majetek, bohatství. Těch se zříkáme a Bohu je obětujeme slibem chudoby. Do druhé třídy náleží rozkoše tělesné, a těch se zříkáme a přinášíme je Bohu v oběť slibem čistoty. Do třetí třídy náleží vnitřní statky duše. Ty obětujeme slibem poslušnosti; neboť tím se zříkáme své vlastní vůli a svého rozumu a podřizujeme a odevzdáváme tyto duševní síly představenému na místě Božím. Ať tedy pohlížíme na stav řeholní s kterékoliv strany, po každé vidíme,

že tyto tři sliby, které Bohu přinášíme, jsou nejvýbornější prostředky, jež v sobě chová stav řeholní k dosažení dokonalosti.

3. V dějinách řádu sv. Františka¹⁾ se vypravuje toto: Kristus Pán, náš Vykupitel, zjevil se jednou sv. Františkovi a naporučil mu přinést trojí obět. Světec odpověděl: „Pane, víš, že jsem se úplně odevzdal tvé velebnosti a že jsem zcela tvůj. Nemám na celém světě nic mimo tento hábit a opasek; ale i to je tvé. Co tedy mám tvé velebnosti obětovati? Kéž bych měl ještě jedno srdce a ještě jednu duši, abych ti to obětoval, ó Pane! Ale že mi poroučíš obětovati, dej mi, Pane, něco, abych ti mohl sloužiti a tebe poslouchati“. Pán mu řekl: „Sáhni za nádra a obětuj mi, co tam nalezneš!“ Světec tak učinil a našel tam zlatý peníz, tak velký a krásný, jaký ještě nikdy neviděl. Ihned jej obětoval Pánu. Pán mu dal též rozkaz po druhé a po třetí. Světec poslechl a našel po každé zlatý peníz, jež hned Pánu obětoval. Pán ho poučil, že tato trojí obět značí zlatou poslušnost, vzácnou chudobu a skvělou čistotu. Světec pravil: „To všecko jsem z podivuhodné milosti Boží přinesl tak dokonale v obět, že mi svědomí stran svatých slibů nečiní vůbec výčitek“. Obětujeme i my tyto

¹⁾ Marcus Ulyssiponensis, Crónica de san Francisco, P. I. lib 1. cap. 73.

tři sliby Pánu tak dokonale, aby nám svědomí vzhledem k nim nic nevytýkalo? Kéž bychom mohli se sv. Františkem a Jobem zvolati: „Mé svědomí nekárá dne mého žití“. ¹⁾)

---

¹⁾ Job XXVII. 6.

II.

Proč se tato oběť děje a potvrzuje slibem.

1. Mohlo by se namítnouti: „Načpak jsou sliby? Vždyť možno i beze slibů zachovati chudobu, čistotu a poslušnost!“. Na to odpovídá takto sv. Tomáš¹⁾ s jinými bohoslovci: V řádě se ta oběť musí přinášeti mocí slibů; neboť život řeholní záležitosti podstatně ve slibech; právě proto se nazývá stavem dokonalosti. Důvod je tento. Aby nějaký stav mohl býti stavem dokonalosti, je třeba trvalého, neustálého závazku k ní. A to se děje svatými sliby. Sv. Tomáš²⁾ praví: „V tom také záleží rozdíl mezi faráři a biskupy. Biskupové jsou v stavu dokonalosti, faráři však ne. Tito nejsou zavázáni k duchovní správě slibem a ustavičnou povinností. Mohou opět z duchovní správy vystoupiti, kdy jim libo. Biskupové však stojí v stavu dokonalosti. Mají proto ustavičnou povinnost

---

1) II. 2. qu. 184. art. 5. et qu. 186. art. 6.

2) II. 2. qu. 184. art. 8.

konati pastýřský úřad a mohou se jí vzdáti jen s dovolením autority papežské“.

To je také rozdíl mezi dokonalostí laika a řeholníka. Člověk žijící ve světě může býti dokonalejší než řeholník. Přesto není laik v stavu dokonalosti, řeholník však jest v něm. Dokonalost laika není utvrzena sliby, jako u řeholníka, a proto také nemá laik oné pevnosti a stálosti, kterou má řeholník skrze své sliby. Dnes je čistý a činí pevná předsevzetí — a zítra už je tomu jinak. Zato řeholník, i když ještě není dokonalý, přece jen žije v stavu dokonalosti, zavázav se věčnými sliby k věcem, v nichž záleží dokonalost, a nesmí se svému stavu zpronevěřiti.

2. K tomu se vztahuje odpověď sv. bratra Jiljího¹⁾ na otázku, zdali člověk, žijící ve světě, může od Boha dosáhnout milosti dokonalosti. Řekl: „Ovšem že může; ale mně je milejší jediný stupeň milosti v řeholi než deset ve světě“. Milost v řádě se snadno zachová a rozmnoží; neboť tam žije člověk vzdálen hluku a víru světa, největšího to nepřítele milosti. Příklad duchovních bratří ho povzbuzuje a nabádá ke ctnosti a dokonalosti, a ještě mnoho jiného je mu k tomu nápomocno. Ve světě je tomu právě naopak. Proto se ve světě brzy ztrácí ona milost,

¹⁾ Crónica de san Francisco, part. I. lib. 6. 10.

které člověk dosáhl, a těžko se zachovává. Z toho následuje, že mít i malou milost, která je však pojištěna, opatrována a ustavičně živena mnohými mocnými pomůckami života řeholního, má daleko větší cenu než jiná milost vzácnější, ale ohrožená tak zjevným nebezpečenstvím života světského.

3. Z toho vysvítá, že je to pokušení, napadne-li leckterým novicům, že by se mohli ve světě právě tak oddávati modlitbě a žití skrytě jako v řádě a že by mohli k tomu ještě působiti na jiné dobrým příkladem. To je však lest zlého ducha. Chce je oloupiti o to, co mají, a odlouditi je z řádu. Ve světě může někdo začít život zbožný, každý týden se zpovídati, oddávati se modlitbě a k zachování čistoty se varovati všech zlých příležitostí. Avšak poněvadž má svobodu a není vázán ustavičnou povinností, vynechá již zítra pro nahodilé překážky svoje modlitby, pozítřku zpověď, třetí den se oddá zábavám a roztržitostem, čtvrtý den je po všem veta. To je denní zkušenost. Avšak řeholník nemůže od toho odstoupiti; nemůže se vzdáti stavu a povolání, do něhož svatými sliby vstoupil. Je vázán trojnásobným závazkem, a ten může býti jen velmi nesnadno rozvázán, jak praví Písmo sv.: „Provázek trojnásobný nesnadno se přetrhne“.¹⁾

¹⁾ Kazatel IV. 2.

4. Tyto tři sliby činí z řeholního způsobu života řád a stav dokonalosti. Proto učinili apoštolové, poučeni jsouce Ježíšem Kristem, u sebe počátek a položili základ řádového života tím, že se Kristu Pánu odevzdali skrze sliby, všechno opustili a jeho následovali. Na apoštolské tradici, pocházející od Krista, spočívá v církvi svaté obyčej, že se řeholníci zasvěcují Bohu tímto trojím slibem.

III.

Jiné veliké výhody ze závazku svatých slibů.

1. Mimo to obsahují sliby ještě něco velice užitečného a spasitelného. Co se děje na základě slibu, jest lepší, cennější a záslužnější před Bohem, než co se koná svobodně, bez slibů. Sv. Tomáš¹⁾ uvádí pro to tři důvody. Za první jest slib úkonem bohopocty, nejvyšší to a nejvýtečnější mezi ctnostmi mravními. Ta zvyšuje cenu úkonů ostatních ctností, činí je úkony bohopocty, dává jim ráz posvátný, činí je bohoslužbou, obětí a dílem Bohu zasvěceným. Tak se stává půst, což je úkon střídmosti, cvičením náboženským, a proto dvojnásobně záslužným, nejprve pro úkon postu samého, a pak jakožto úkon bohopocty. Vůbec máme ve všem, co činíme z poslušnosti, dvojnásobnou zásluhu, totiž zásluhu skutku samého a zásluhu poslušnosti. A tak si zasloužíme více takovými skutky, než kdybychom je konali podle své

¹⁾ II. 2. qu. 88. art. 6.

hlavy bez poslušnosti a bez slibů. Ještě více to znázorní opak. Zhřeší-li člověk, jenž má slib čistoty, proti slibu, dopouští se dvou smrtelných hříchů: jednoho proti svaté čistotě, to jest proti 6. přikázání, a ještě většího hříchu svatokrádeže proti učiněnému slibu. Zachová-li však slib čistoty, má také dvojí zásluhu: jednu pro ctnost čistoty, to jest pro zachovávání přikázání Božího, a druhou ještě větší pro věrné plnění slibu Bohu učiněného, jenž jest úkonem ctnosti bohopocty. Tak je tomu i při jiných slibech.

2. Co se děje ze slibu, jest za druhé proto záslušnější, že ten, kdo něco koná ze slibu, Bohu více dává a obětuje, než ten, kdo to činí bez slibu. Neboť takový mu dává nejen to, co koná, nýbrž také se vzdává svobody konati něco jiného. To je daleko více: neboť obětuje Pánu svoji svobodu, statek to nejvyšší, jež vůbec může obětovati. Opustiti všecko pro Krista jest něco velice vzácného. Avšak slibem chudoby neopouští člověk jen to, co má, nýbrž také schopnost někdy něco míti. To je mnohem více: neboť takový dává Bohu strom i s ovocem. Toto přirovnání uvedl sv. Tomáš podle sv. Anselma¹⁾, aby věc ještě lépe objasnil. Kdo bližnímu dává strom i s ovocem, ten dává více, než ten,

¹⁾ (Eadmeri Monachi) Lib. S. Anselmi de similitudinibus 84.

kdo dává toliko ovoce, ale strom si ponechává. Tak dává řeholník Pánu strom i s ovocem. Lidé světští dávají Bohu na nejvyšš ovoce stromu, totiž své dobré skutky: ale strom sám nepřináší v oběť. Strom jsou oni sami; ten si podrží, to jest zachovávají si vlastnické právo nad sebou samými. Řeholník však se přináší v oběť i sám, obětuje Bohu všechno, strom i ovoce, myšlenky, žádosti, skutky, svobodu, všecko bez výhrady. Řeholník už nenáleží sobě: už nemá co dáti; všecko už rozdal. Sv. Bonaventura¹⁾ uvádí jiné přirovnání. Práví: „Jako více dává ten, kdo přenáší na jiného nejen právo užívání, nýbrž také právo vlastnictví, právě tak řeholník, jenž se Bohu zasvěcuje v oběť svatými sliby, dává daleko více a přináší úplnou oběť sebe samého, poněvadž obětuje Pánu nejen svá díla, nýbrž také svou vůli a svobodu něco jiného konati. Odevzdává s právem užíváním hned také právo vlastnické nad sebou“.

3. Že jest záslužnější, co konáme ze slibu, než co beze slibu, vysvítá za třetí z této úvahy. Dobrota vnějších skutků záleží především na vůli. Čím lepší jest vůle, tím lepší jsou i skutky, které z ní vycházejí. Vůle však je jistě tím lepší, čím je pevnější, stálejší a vytrvalejší. Neboť tak se bezpečněji vyhne pokárání Mudrce, jenž praví: „Chce a ne-

¹⁾ V. Apologia pauperum Respons. 1. c. 2.

chce se člověku lenivému“.¹⁾ Také Aristoteles²⁾ uvádí jako vlastnost ctnosti, že má působiti pevně a neohroženě. Takovou pevnost však dává slib. Dává vytrvalost v dobrém díle a činí je dokonalým. Naopak zase, jak říkají theologové, hřeší více člověk ve zlém zatvrzelý, než ten, kdo činí zlé ze slabosti, nebo z vášně náhle vzplanulé. Jeť vůle prvního hlouběji ve zlém zakořeněna. Proto se označuje takový čin za hřích proti Duchu Svatému. A zase čím pevnější a stálejší a rozhodnější jest vůle v dobrém, tím dokonalejší a záslušnější je dílo jí provedené.

4. Uvážíme-li tedy s jedné strany svou slabost, s druhé pak nestydatost a zatvrzelost, s níž nás ďábel pokouší, nenalezneme nic vhodnějšího, abychom svou vůli posilnili a ďáblu zabránili přístup, než když se těmito sliby Bohu zasvětime. Dová-li se muž, jenž chce vstoupiti v manželství s bohatou dívkou, že je zaslíbena jinému, pak je veta po jeho naději a všechny jeho plány se zřítí. Právě tak i ďábel, vidí-li, že je člověk sliby Bohu zasvěcen, musí se vzdáti veškeré naděje, že by jej zase vytáhl do světa. Proto někdy se takového člověka ani neopováží pokoušeti, boje se, aby mu tak nepomohl k slavnější koruně a sám neutržil místo zisku ještě škody.

¹⁾ Přísloví XIII. 4.

²⁾ Ethicor. L. 2. c. 4.

IV.

Proč zasvěcení se Bohu trojím slibem nazývali svatí druhým křtem a mučednictvím.

1. Úplné odevzdání se Bohu trojím slibem má takovou cenu, že theologové a svatí učitelé¹⁾ říkají, že se tím jistě dosahuje odpuštění všech trestů za hříchy. Kdyby někdo hned po slibech zemřel, přišel by bez očištění přímo do nebe, právě tak, jako by zemřel hned po křtu. Proto sv. Jeronym, sv. Cyprián a sv. Bernard je nazývají druhým křtem. To se neděje skrze odpustky; neboť plnomocné odpustky získává už novic v první den svého přijetí, kdy se mu dává hábit a kdy se vyzpovídal a přijal Tělo Páně.²⁾ Proti tomu druhé odpuštění při složení svatých slibů se nezískává po způsobu odpustků, nýbrž silou díla samého, které jest tak velkolepé a

---

¹⁾ Thom. II. 2. qu. 189. art. 3. ad 3., Hieron. Ep. 14. ad Heliodorum mon., Bernard de praecepto et dispensatione c. 17. n. 54.

²⁾ Paulus V. Balla „Romanus Pontifex“ 1606.

hrdinské, že je samo pro sebe beze všech odpustků zadostučiněním za všechny tresty, zbývající po hříších. Jako doklad k tomu uvádějí theologové¹⁾; co se čte o sv. Antonínovi. Kdysi spatřil u vidění, jako by ho nesli andělé do nebe; ale zlí duchové se postavili proti nim a nechtěli ho do nebe pustiti. Obviňovali ho z několika hříchů, kterých se dopustil ještě ve světě. Na to odpovídali andělé: „Můžete-li ho z čeho obviňovati za dobu jeho života v řádě, učinite si tak. Ale hříchy, kterých se dopustil ve světě, jsou již odpuštěny a jest za ně dosti učiněno. Když se stal mnichem, byl účet jeho vyrovnán“. Tím byli zlí duchové zahanbeni a odehnáni.

2. Prorok Daniel pravil králi Nabuchodonosorovi:²⁾ „Hříchy své almužnami vykupuj“. Když tedy někdo obětoval část svého majetku jako almužnu za své hříchy a tím už zadost učinil, oč více učiní ten, kdo obětoval všechno? Všechno dáti a všechno opustiti jest daleko více, než dáti jen část. „Dobře jest své jmění rozdati mezi chudé: ale jest lépe za tím účelem, abychom následovali Krista, všechno i sebe samého, najednou obětovati a tak se uvolniti od starostí, aby-

---

1) Vit. Patr. I. Vita B. Antonii Abbatis c. 37.

2) Daniel IV. 24.

chom mohli žít s Kristem“.¹⁾ Tak mluví sv. Jeronym²⁾ proti bludaři Vigilantiovi. Že je to lepší, dokazuje svědectvím Pána našeho, jenž řekl bohatému mladíku: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; pak přijdi a následuj mne“.³⁾ Najednou všechno opustiti, abychom Krista následovali, jest větší dokonalost.

Sv. Řehoř⁴⁾ vykládá proroka Ezechiele a praví, jak to uvádí sv. Tomáš:⁵⁾ Lidé ve světě, kteří majetek svůj podrží a z něho udělují chudým, přinášejí Bohu oběť ze svého majetku. Dávají Bohu něco, a ostatní si podrží. Řeholník však nepodrží pro sebe nic, zříká se všeho z lásky k Bohu a obětuje Pánu dokonalou oběť, což je více, než oběť obyčejná. Což teprve, když pro Boha nejenom celé jmění, nýbrž i sebe samé obětujeme: své tělo slibem čistoty, svou vůli a rozum slibem poslušnosti? Jak velikou cenu má život ustavičného odříkání a umrtvování z lásky k Bohu? A to právě je život řeholníka. „Povždy nosíme mrtvení Ježíše na svém těle“.⁶⁾

1) Gennadii Massiliensis lib. de ecclesiasticis dogmatibus c. 71. Migne P. Lat. 58. 997.

2) Contra Vigilantium n. 14.

3) Mat. XIX. 21.

4) Homiliar. in Ezech. L. 2. hom. 8.

5) II. 2. qu. 786. art. 3. ad 6. — 6) II. Kor. IV. 10.

3. Možno tedy snadno dokázati výtečnost a dokonalost tohoto díla. Učinil-li kdo slib putovati do Říma nebo Jerusalema, rozdati všechno své jmění chudým, po celý život v nemocnici sloužiti nemocným, každý den se bičovati, stále se postiti o chlebě a vodě, ustavičně nositi kající šat a kdovíco jiného konati, bude všech těch závazků zbaven, vstoupí-li do řádu. Jsou přeměněny v lepší, bohumilejší a dokonalejší. Tak to stojí v církevním právu,¹⁾ a tak to učí svorně theologové.

4. Toto dílo, jímž se člověk třemi sliby docela Bohu zasvěcuje a odevzdává, jest tak velké a hrdinské, že světci srovnávají řeholní stav s mučednictvím. Nazývají život řeholní dlouhým a neustávajícím mučednictvím, nikoli jen krátkým, jaké podstupovali mučedníci. Sv. Bernard praví:²⁾ „Zdá se sice, že stav řeholní není něco tak hrozného, jako je býti lámán kolem, mučen mečem, sekyrou a ohněm. Avšak co do trvání jest ještě obtížnější a namáhavější. Trápení oněch mučedníků končilo ranou meče, kdežto mučednictví řeholníků se nekončí jedinou ranou, neboť denně a neustále tě mučí a trápí na cti a dobrém jméně, lámou tvou vůli

¹⁾ Decretales Gregorii IX. L. 3. tit. 33. Cap. 4. De voto et voti redemptione.

²⁾ Serm. 30. in Cant.

vlastní a tvůj úsudek, jak to stojí u proroka: „Jsme denně pro tebe pobíjeni, za ovce k zabití vedené jsme pokládání“¹⁾) Jako si mučedníci nemohli sami po svém voliti muka a způsob smrti, kterým měli Krista oslaviti, nýbrž vždy museli býti připraveni vzíti to, co jim bylo určeno, právě tak musí řeholník, jsa podoben mučedníku, vždy býti připraven a odhodlán ke každému způsobu umrtvování.

5. Mučedníci dosáhli dle výpovědí světců²⁾ a sněmů církevních pro smrt mučednickou odpuštění všech svých hříchů a mohli přímou cestou bez očistce přijíti do nebe, takže se pokládalo za křivdu modliti se za mučedníka. Důvod jest v tom, že mučednictví jest tak výborný a hrdinský čin, že o něm praví sám Kristus Pán: „Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele“.³⁾ Více nežli svůj život nemůže člověk obětovati. Také obětování a odevzdání se Bohu v řadě věčnými sliby je čin tak výborný a hrdinský, že si tím člověk dobývá odpuštění všech trestů za hříchy, protože dává všechno, co dáti může, a proto tak stojí před Bohem čistý, jako po křtu svatém, nebo jako

1) Žalm XXXIII. 22.

2) Clem. Alex. Stromatum L. 4. c. 4. -- Augustin. de Civit. Dei L. 3. c. 7. 8.

3) Jan XV. 13.

po smrti mučednické. Proto má tedy vykonání slibů podobnost se křtem a s mučednictvím, a proto také bývá od svatých s nimi srovnáváno.

V.

Sliby se svoboda neničí ani nezmenšuje, nýbrž zdokonaluje.

1. Proti tomu, co bylo řečeno, mohlo by se namítnouti: Je sice zřejmé, že v dokonalé odevzdanosti Bohu skrze sliby jsou opravdu obsaženy všechny ty přednosti; ale přece se podobá, že člověk tím ztrácí svobodu. Svoboda však je největší dobro, a nemůže býti ničím nahrazena. Na to dává sv. Tomáš¹⁾ tuto trefnou odpověď: „To jsi na velkém omylu: neboť svatými sliby se svoboda nebéře, nýbrž zdokonaluje. Vykonáme-li sliby, jest naše vůle v dobrém posilněna a upevněna, aby tak snadno nemohla vybočiti. To však svobodu neruší, nýbrž ji jaksi zdokonaluje, jako je tomu u Boha a u svatých, kteří nemohou hřešiti, a přes to nejsou bez svobody, nýbrž ji mají v nejvyšším stupni dokonalosti. Tak byli také apoštolové v milosti tou měrou upevněni, že se nemohli už

---

¹⁾ Thom. II. 2. qu. 88. art. 4.

dopustiti smrtelného hříchu. To je však o svobodu nepřipravilo, nýbrž ji zdokonalilo: neboť byla zcela upevněna a posilněna v dobrém, k němuž byla dána“. Totéž praví také náš sv. Otec Ignác v listě o poslušnosti: ¹⁾ „Nepovažujte to za malý zisk pro svou svobodu, že ji můžete skrze poslušnost dobrovolně tomu opět vrátiti, jenž vám ji dal. Neboť tím jí netoliko nepozbýváte, nýbrž ji ještě zdokonalujete. Číníte ji sjednocenou s nejvyšším pravidlem dobré vůle a úsudku, totiž věčné dobroty a moudrosti, jejímž tlumočnickem je představený, jenž vás řídí na místě Božím“.

2. To potvrzuje také výrok sv. Anselma: ²⁾ „Hřešiti není svoboda ani díl svobody. Hřešiti jest spíše nemohoucnost, než moc. Neboť kdo činí, co pro něho není dobré a prospěšné, v tom tím více převládá převrácenost, čím snadnější by mu bylo jednati dobře“. Hřešiti není síla, nýbrž bezmocnost a slabost. „Chceš to jasněji poznati?“ ptá se sv. Augustin: ³⁾ „Pohleď, Bůh může všechno, neboť jest všemohoucí. Jediné, co Všemohoucí nemůže, jest lež nebo hřích“. Moci hřešiti znamená: dáti nad sebou moc hříchu, zlobě,

---

¹⁾ Inst. S. J. III. Ep. S. Ignatii de obedientia n. 7. pag. 29.

²⁾ Dialogus de libero arbitrio l. c.

³⁾ De civit. Dei. L. 22. c. 25.

bídě, a to tím více, čím více může hřešiti. Čím více se vzdálíme od této možnosti a čím více svou vůli v dobrém utvrdíme a upevníme, tím více ji zdokonalíme. To však se děje skrze sliby. Jimi jsme nutkáni k dobrému a k lepšímu. Proto volá sv. Augustin: ¹⁾ „Ó blažená nutnost, která nás pudí k lepšímu! Nelituj, že ses spoutal sliby, nýbrž se raduj, že ti nyní není dovoleno, čos dříve činiti mohl, ale ovšem k své škodě“. Řeknou-li ti: „Dáš-li se touto cestou nebo touto branou, zahyneš nebo přijdeš k těžkému úrazu, pak tě to upozornění jistě potěší, a prokázal by ti velikou službu, kdo by ti tuto bránu uzavřel a tu cestu zatarasil, abys ani schválně nemohl na ní zahynouti a do propasti se sřítiti. Jen zneužitím své svobodné vůle můžeš upadnouti do záhuby a býti zavržen“. „Kde přestává svévole, tam přestává také peklo“, ²⁾ praví sv. Bernard. Čím více se ti zavírá cesta, na níž bys mohl zneužítí své svobodné vůle, tím větší služba se ti prokazuje. Nepozbýváš tedy svobody, jestliže se slibem poslušnosti podrobuješ představenému, nýbrž ji zdokonaluješ a pozlacuješ nejlepším zlatem poslušnosti a božské vůle.

3. Jeden slavný učenec³⁾ přidává k tomu

¹⁾ Ep. 127. ad Armentarium et Paulinam n. 8.

²⁾ Serm. 3. In tempore Resurrectinnis n. 3.

³⁾ Soto, de iustitia et iure L. 7. qu. 2. art. 4. ad 1.

velmi pozoruhodnou poznámku. Praví: „Kdo se skrze sliby Bohu zasvěcuje a staví pod poslušnost, ten nezmenšuje svou svobodu, nýbrž získává ještě více svobody než ten, jenž nemá odvahy to učiniti“. Důkaz je tento. Svoboda záleží v tom, že člověk jest pánem sám nad sebou. Kdo skládá sliby, ten se tím nutí a staví pod poslušnost a jest více pánem nad sebou, než ten, kdo k tomu nemá odvahy. Podívej se na př. na slib čistoty. Proč se zasvěcuješ slibem čistoty? Protože jsi přesvědčen, pokud jsi pánem nad sebou, že s milostí Boží dovedeš čistotu zachovati. Kdo žije ve světě, nemá odvahy to učiniti, poněvadž si netroufá do té míry se opanovati. Vidíš tedy, že ty, jenž skládáš sliby, jsi více pánem nad sebou a můžeš činiti, co chceš a co pro sebe uznáváš za dobré. V tom však právě spočívá svoboda. Stav jiného člověka není svoboda, nýbrž poddanost a otroctví. Takový není pánem, nýbrž služebníkem a otrokem svých vášní a své smyslnosti, která jej sužuje a svádí k hříchu, jak to stojí v Písmě sv.: „Jímá mne pod zákon hříchů“. ¹⁾ „Neboť od koho jest kdo přemožen, toho stal se i otrokem“. ²⁾ „Každý, kdo páše hřích, jest služebníkem hříchu“. ³⁾

¹⁾ Řím. VII. 23.

²⁾ II. Petrův II. 19.

³⁾ Jan VIII. 34.

Totéž jest říci o poslušnosti. Podrobuješ se proto slibem poslušnosti, že máš důvěru s milostí Boží tou měrou státi se pánem nad sebou, že budeš moci vůli představeného plniti a svou vlastní podrobiti. Jiný nenalézá v sobě tolik vlády, aby důvěřoval své síle, že bude moci svou vůli zapříti a ji skrze poslušnost vždy vůli jiného člověka podrobovati. Proto chce zůstati ve svém vlastním domě a nemá odvahy vstoupiti do řádu a slib poslušnosti vykonati. Tak jest podřízení se poslušnosti a složení těchto slibů důkazem větší svobody a dokonalejší vlády nad sebou. Je to krásné a velkodušné podřízení. Také Mudřec k tomu radí, řka: „Vlož svou nohu do pout jejích a do obojku jejího svou šíji: podlož své rameno a nes ji, aniž si stýskej ve vazbě její“.¹⁾ Tato pouta nezadržují krk, nýbrž ho ozdobují. Nejsou železná, nýbrž zlatá. Nejsou to okovy otrocké, nýbrž řetězy panské. Zlaté nákrčníky jsou to; nejsou pro ty, kteří je nosí, nikterak břemenem, nýbrž ctí a vyznamenáním. Mnoho na tom záleží, abychom tak o nich smýšleli: neboť tak budou sladkým jhem Kristovým, jak poznamenává sv. Ambrož:²⁾ „Jho Kristovo jest jen tenkráté sladké, když je na svá bedra bereš jako ozdobu, a ne jako břímě“.

¹⁾ Sirach VI. 25. 26.

²⁾ De obitu Valentiniani consolatio n. 11.

VI.

O velkých dobrech života v řeholi a o vděčnosti, kterou jsme Bohu povinni za povolání do řádu.

1. „Věrný jest Bůh, skrze něhož jste byli povoláni ke společenství Syna jeho, Ježíše Krista, Pána našeho“. ¹⁾ Tak praví sv. apoštol. Co Bůh národu israelskému při jeho vysvobození ze zajetí egyptského zcela zvláště ukládal, byla vzpomínka na den, ve kterém jim tu velkou milost prokázal. Náléhal na to tak vážně, že jim naporučil na památku té velké milosti na věčné časy slaviti velkou slavnost, která měla trvati osm dní. Měli při ní za obřadů jísti beránka na památku onoho beránka, jenž byl zabit, když byli ze zajetí vysvobozeni. To naporučil Bůh na památku tělesné svobody, kterou se nestali lepšími. S právem daleko větším máme slaviti památku onoho dne, kdy nás jeho mocná a milostivá ruka osvobodila ze zajetí a nás postavila na cestu do země zaslíbené, nikoli

¹⁾ I. Kor. 1. 9.

pozemské, nýbrž nebeské. O sv. Otcí Arseniovi čteme, že slavil každý rok onen den, v němž mu Pán prokázal velkou milost, že ho ze světa vyvedl. Slavnost spočívala v tom, že na ten den přijal Tělo Páně, třem chudým dal almužnu, vařeného něco požil a všem mnichům dovolil vstoupiti do své cely.

2. Farao sice dovoloval Mojžíšovi, že národ israelský smí v Egyptě Bohu svému obětovati, že mu není třeba k vůli oběti odtáhnouti. Na to odpověděl Mojžíš: ¹⁾ „Nemůže se tak státi: neboť budeme přináseti Hospodinu, Bohu našemu, oběti, které jsou v očích Egyptanův ohavnostmi“. Egyptané se totiž klaněli zvířatům a zabití a obětování telete nebo beránka bylo by jim ohavností. Proto museli Israelité vytáhnouti, aby mohli obětovati. Sv. Augustin ²⁾ poznamenává k tomuto místu: „Také my musíme Pánu Bohu svému obětovati to, co světští lidé nenávidí a co se jim protiví, totiž chudobu, umrtvení těla, poslušnost, podřízenost, pohanu a potupu, zapření a zlomení své vlastní vůle“. To všechno nemůžeme Pánu ve světě obětovati, neboť to by nás vypískali, kamenovali a ne nechali nás na živu, neboť světští lidé tyto věci nenávidí. Posmívají se lidem chudým, pokorným a utlačeným. Tu nám dal Bůh

¹⁾ Exodus VIII. 26.

²⁾ In Heptateuch L. 2. qu. 28.

v nekonečné dobrotě a milosrdenství svém milost, že nás vyvedl z Egypta světa a uvedl nás do samoty řádu, kde mu můžeme třemi sliby všechny ony oběti přinést. „Vykonáme cestu tří dnů na poušť; (tam) budeme obětovati Hospodinu Bohu našemu, jak nám přikázal“.¹⁾ Zde možno toto všechno konati nerušeně, a je to zde dokonce velkou ctí a slávou. Kdo se v tom vyznamená a vynikne, ten bude tím více ctěn a vážen.

3. Abychom svou povinnost uznanosti a vděčnosti vůči Pánu za tuto milost a výhodu jasněji a přesněji poznali, uvedeme zde některá dobra a vyznamenání, jimiž svatí velikost této milosti vykládali. Všimněme si nejprve výkladu, který sv. Jeronym dal na slova žalmu: „Když vycházel národ Josefův ze země egyptské, slyšel neznámá dotud slova: „Složil jsem břemena s tvých šíjí“.²⁾ Tím jest, jak sv. učitel praví,³⁾ naznačena ona velká milost, kterou nám Pán dal, když nás vyvedl z Egypta, to jest ze světa. Staví se nám na oči zajetí a otroctví, v něm jsme byli pod faraonem, a svoboda dítek Božích, k níž jsme povoláni. Pán nás osvobodil od těžkého jha a otroctví. Ve světě byli jsme služebníky a otroky faraonovými,

1) Exodus VIII. 27.

2) Žalm LXXX. 6. 7.

3) Breviar. in Ps. 80. 6. 7.

ale rukou silnou vyvedl nás Pán z Egypta, ze země otroctví. V Egyptě, ve světě, stavěli jsme města pro faraona, nosili jsme maltu a cihly a všechna naše starost a námaha se odnášela k tomu, abychom našli slámu. Hledali jsme plevy, které vítr odvívá, abychom mohli dělati cihly. Neměli jsme obilí, všechno byla sláma; neměli jsme onoho nebeského chleba, který přichází s nebe, neměli jsme nebeské manny. Jakou tíž jsme tenkrát nesli! Jaké těžké břímě ukládá svět! Kolik starostí a námah! A to všechno jen proto, aby bylo co jísti, nebo nanejvýše, abychom se dostali dopředu nebo ulovili nějaký čestný úřad. Ach, kolik obtíží, nároků, ohledů, závazků, předpisů jest ve světě, které znají jen ti, kterých se to týká. Je to opravdu jho železné a nesnesitelné, které spočívá na bedrách lidí světských. Od tohoto břemene naše bedra Pán osvobodil. Těžkého jha, světských předpisů a závazků nás Pán zbavil, a zato nám uložil „jho sladké a břímě lehké“. ¹⁾ Pán nás postavil do stavu, v němž celé naše zaměstnání spočívá v tom, abychom se zcela věnovali jeho službě.

4. Apoštol Pavel praví o těch, kdo žijí ve světě v manželství: ²⁾ „Kdo však se oženil, stará se o věci světské, kterak by se zalíbil

¹⁾ Mat. XI. 30.

²⁾ I. Kor. VII. 33. 34.

ženě, a jest rozdělen. A žena nevdaná, totiž panna, myslí na věci Páně, aby byla svatá tělem i duchem; provdaná však myslí na věci světské, kterak by se zalíbila muži“. Již ten, kdo si zvolil ve světě stav čistoty, obrací všechny starosti podle výpovědi apoštola na to, jak by se Pánu líbil a jak by tělo i duši posvětil. Oč více je povinností řeholníka, když nás Bůh osvobodil a zbavil ode všech starostí světských, také od těch, jež jsou k živobytí nezbytné, abychom všechnu svou péči obraceli k tomu, jak se Bohu líbiti a den ode dne prospívati ve svatosti.

Sv. Augustin¹⁾ nachází podobenství a obraz této věci v oné oběti, kterou kdysi Bohu přinesl Abraham. Obětoval totiž krávu, kozu, berana, hrdličku a holuba. Zvířata čtvernohá, jimiž se naznačují lidé smyslní a světští, rozťínal na dvě polovice. „Ptáků však nerozpůlil“,²⁾ nýbrž je obětoval celé. Hrdličky a holubi, ptáci to mírní a bezelstní, naznačují lidi duchovní a dokonalé, kteří žijí buďto v samotě a bez styku se světem, jako hrdlička, nebo ve styku a společenství s lidmi, jako holubi. Neboť ani jedni ani druzí nejsou rozpolceni, nýbrž se věnují cele službě Boží. Tuto milost prokázal nám Bůh v řádě, že se můžeme jemu cele v zápalnou oběť při-

1) De civitate Dei L. 16. c. 24. n. 2.

2) Genes. XV. 10.

nésti. Netřeba nám býti pro vnější věci v neustálé roztržitosti, nýbrž máme jediné k tomu hleděti, abychom se den ode dne více Pánu líbili.

K tomu cíli se zavazujeme slibem čistoty, abychom, jak apoštol praví, nemajíce manželky, jejíž zalíbení bychom hledali, a rodiny, o kterou bychom se museli starati, mohli všechnu péči a starost věnovati tomu, jak býti den ode dne lepší a dokonalejší. K tomu účelu se také zavazujeme slibem chudoby. Tímto slibem se naprosto loučíme se vším bohatstvím tohoto světa a se všemi tužbami a starostmi, které jsou s tím spojeny. Tak se vyhýbáme trní, které, jak Kristus Pán praví, bodá a nedá pokoje.¹⁾ Sv. Ambrož²⁾ odvozuje slovo *divitiae* (bohatství) od *dividere* (dělití), poněvadž rozděluje srdce. Proto se také konečně zavazujeme slibem poslušnosti. Tímto slibem opouštíme sebe samé, svou vlastní vůli, svůj úsudek, takže už nečiníme nadále plánů, ani se o svou budoucnost nestaráme: neboť představený, jemuž jsme se oddali jakožto zástupci Božímu, vzal starost o nás na sebe, abychom se mohli věnovati jediné svému pokroku.

5. „Nuže, teď oslavujte Hospodina, všichni služebníci Páně, kteří stáváte v Hospodinově

¹⁾ Luk. VIII. 7. 14.

²⁾ De Abraham L. 2. c. 8. n. 60.

domě, v nádvořích domu našeho Boha!“¹⁾ Tato slova vysvětluje sv. Jeroným:²⁾ „Světský pán má mnoho služebníků, kteří očekávají jeho rozkazů; dělá mezi nimi rozdíl, neboť některé má stále u sebe v domě, jiní zase pracují na jeho statcích. Právě tak má rozmanité služebníky Pán Bůh. Jedni jsou stále v jeho domě, před jeho tváří a slouží jemu. Jiní pak pracují na poli. Řeholníci jsou ti, jak praví světec, kteří jsou stále v domě Božím. Stojí stále před tváří jeho a stýkají se s ním. Jsou jeho osobními dvořany. Kdo však žije ve světě, jsou jako nádenníci a dělníci na poli“. A toto přirovnání rozvádí ještě dále. „Když dělníci na poli a nádenníci mají co činiti s pánem, nebo od něho chtějí něčeho dosáhnouti, pak si berou za prostředníky ony stálé jeho dvořany, kteří vždy jsou u pána a denně ho vidí a s ním se stýkají. Tak se obracejí lidé ve světě, jsou-li v bídě nebo něco chtějí od Boha dosáhnouti, k řeholníkům, aby jejich potřeby Bohu doporučovali a za ně se modlili. Dělají to proto, že řeholníci jsou Pánu blíže a více stojí v jeho přízni a poněvadž Pán milosti uděluje na jejich přímluvu“.

Polní dělníci jsou činní na statcích: orají a kopou, aby ostatní, kteří jsou v paláci, z toho

1) Žalm CXXXIII. 1.

2) Breviar. in Ps. 133. 1.

mohli žítí. Právě tak pracují lidé světští pro řeholníky. Namáhají se a pracují, shromažďují a uchovávají s velkou pečlivostí a starostí plodiny, aby z nich řeholníci mohli žítí v klidu a v pokoji. To je nám také podle výkladu sv. Řehoře¹⁾ naznačeno v životě dvou bratrů Jakuba a Esaua. O nich praví Písmo: „Stal se z Esaua zkušený lovec a člověk divoký: Jakub však, člověk tichý, přebýval v stanech“.²⁾ Esauem se rozumějí lidé světští, kteří jsou zaměstnání a rozptýlení pracemi vnějšími. Jakub představuje řeholníky a duchovní, kteří žijí o samotě a v sebranosti myslí a starají se jedině o svou spásu. Tito jsou od Boha zvláště milováni, jako dávala Rebeka přednost svému synu Jakubovi. Uvažme velkou milost, kterou nám Pán prokázal, když si nás vyvolil a dal nám přednost před lidmi ve světě. Oni jsou rolníci a dělníci na poli, my jsme dvořané a stálí služebníci v domě. Plným právem můžeme na sebe obrátiti, co pravila královna ze Sáby,³⁾ když uviděla spořádané rozdělení služebnictva Šalomounova: „Blahoslaveni lidé tvoji a blahoslaveni dvořané tvoji, kteří stojí před tebou ustavičně a slyší moudrost tvou“. Blahoslaveni a šťastni jsou řeholníci, kteří

1) Moral L. 5. c. 11. n. 20.

2) Genes XXV. 27.

3) III. Král. X. 8.

bydlí v domě Božím, často se s ním stýkají a z jeho moudrosti se těší.

6. Z toho můžeme poznati, jak jsou zaslepeni ti, kdo myslí, že již vykonali všechno, když svět opustili a vstoupili do řádu. Myslí si, že Pán Bůh jest jejich velikým dlužníkem, jako by pro něho byli mnoho vykonali. Smýšlíš-li tak, pak se velice mýlíš. Dostal jsi od Boha velikou milost, když tě ze světa povolal a do svého domu přijal a postavil tě do tak vznešeného stavu. Ty sám jsi dlužníkem a těžce jsi zavázán jemu za toto velké dobrodiní býti vděčným a s obnovenou silou mu sloužiti. Povolá-li král na svůj dvůr nějakého rytíře, aby mu udělil význačné místo, pak jistě si povolaný nemyslí, že vykonal něco velikého, když opustil svůj dům a statek, nebo že by král byl jeho dlužníkem. Považuje naopak za velkou milost od krále, že chce jeho služby užiti a jej k této službě volá. Tato nová milost, kterou obdržel k dřívějším, zavazuje ho k nové vděčnosti a k větší horlivosti ve službě. Tak musíme i my činiti. Ne my jsme Boha vyvolili, nýbrž Bůh vyvolil nás a tak nás povýšil bez našich zásluh, ačkoliv jsme byli takové milosti zcela nehodni.

7. Cos, o Pane, na nás našel, žes vyvolil nás, a ne naše bratry, kteří zůstali ve světě? Co se Ti na nás zalíbilo? A našels přece

něco, proto žes nás vyvolil! Něco se Pánu zalíbilo, když nás vyvolil. Ale tu by se mohlo namítnouti: „Uvaž dobře, co pravíš! Theologové tvrdí, že s naší strany není příčiny, proč by nás Bůh měl spasiti. Sv. Augustin¹⁾ to vysvětluje pěkným podobenstvím. Řezbář jde lesem a vidí tam neotesaný pařez. Zastaví se, ohlíží si je a nachází v něm zálibu. Neuvažuje o něm ani nemá na něm zalíbení proto, že je to takový pařez. Poznal svým okem uměleckým, že z něho něco může býti, a právě to, co z něho chce udělati, mu dělá radost; nikoli pařez sám sebou. Myslí si: Jaká krásná socha může se z něho vyrobiti! Tato krásná a dokonalá socha, která z toho pařezu bude, dělá mu radost, ne však pouhé neforemné dřevo.

Tak, praví světec, také nás si Bůh zamíloval, když jsme byli ještě zlí a plni hříchů, ne že jsme byli hříšníky, to jest neužitečným, ošklivým a nepotřebným dřevem, jako tomu bylo dříve. Jako dřevo v lese viděl nás umělec, a představoval si budovu, kterou z nás postaví. Na této budově má zalíbení a radost: ne na tom dřevě nepěkném a neužitečném, kterým jsme byli, nýbrž na tom, co budeme, co z nás udělá. Tento nebeský umělec, jenž stvořil nebe a zemi, chtěl z tohoto neforemného pařezu zhotoviti dokonalý

¹⁾ In Ep. 1. Joannis tract. 8. n. 10.

a krásný obraz, jenž by byl k obrazu a podobnosti jeho vlastního Syna. „Neboť ty, které předzvěděl, také předurčil (k tomu), aby byli připodobněni obrazu Syna jeho“.¹⁾ Máš býti obrazem, jenž má býti podoben Bohu samému. Proto má zalíbení a radost na tobě: proto obrací oči na tebe, proto tě vyvoluje. „Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás (k tomu), abyste šli a přinášeli užitek, a užitek váš (aby) zůstal“.²⁾ Pohleď, jak dokonalý obraz chce z tebe Bůh vytvořiti, a jak máš býti podoben jeho Synu jednorozenému! Vyvolil tě k témuž dílu, pro něž Syn Boží na svět přišel, abys totiž získával duše pro Boha.

8. K prvnímu verši žalmu 136. týž světec³⁾ podává výklad k této látce velmi vhodný. „Uřek babylonských tu sedíce lkáme na Sion vzpomínajíce“.⁴⁾ Řeky babylonské jsou pomíjející a klamné věci tohoto světa, praví světec. Jest rozdíl mezi měšťany babylonskými a jerusalemskými. Oni stojí uprostřed řek babylonských, zcela zapleteni do věcí světa tohoto uprostřed velkých bouří a nebezpečností. Ti však, kteří chtějí býti obyvateli věčného Jerusalema, vidí a pozorují nebezpečnosti

1) Řim. VIII. 29.

2) Jan XV. 16.

3) Enarr. in Ps. 136. v. 1. n. 3. 4.

4) Žalm CXXXVI. 1.

na řekách babylonských, bouře a zmítání, vlnobití a neštěstí a vzdalují se. Nechtějí býti strženi do těchto nebezpečností světa a pláčí a naříkají, sedíce na jejich březích.

A nad čím pláčeme a naříkáme? Za první pláčeme nad svým zajetím, vzpomínajíce na Sion. Při pohledu na vlnobití a bouře řek babylonských a při vzpomínce na nebeský Sion, jenž jest naší vlastí, nemůžeme ustati plakati a vzdychati: Ó svatý Sione, kde není proměn a bouří! Kdo nás postavil do tohoto ustavičného shonu a zmatku? Proč jsme opustili tvé základy a tvou společnost? Kdy budeme osvobozeni od těchto nebezpečností? Kdy bude mítí konec toto zajetí? Kdy budeme pevně státi a kdy se tam v Sioně shledáme?

9. Máme plakati za druhé nad těmi, jež tyto řeky strhují a sebou odnášejí. Naši bratří se nacházejí uprostřed tohoto bouřlivého moře světa, vlny proudů je strhují a bouře je zanášejí na písčiny a do bahna a nedají jim pokoje, až je potopí v hlubinách. Tisíce se jich vidíme denně topiti. „Jako sněhové vločky jsem viděla padati duše do pekla“, praví sv. Brigita.¹⁾ Kdo by neplakal nad takovým neštěstím? Čí srdce by mohlo býti tak tvrdé, že by mu nepukalo bolestí a soucitem při pohledu na záhubu tolika duší?

¹⁾ Lud. Blossii Monile spirit. c. 1. n. 21.

10. Sedíme za třetí u řek babylonských, abychom pomáhali bratřím, kteří tonou v nebezpečnosti, jim ruku podali, a hleděli někoho z topících se zachrániti a zachytiti. To je naše zaměstnání. Bůh nás povolal, abychom byli rybáři lidí. „Pojďte za mnou a učiním vás rybáři lidí“.¹⁾ K tomu nás postavil na břeh Tovaryšstva, abychom lovili duše. Odtud máme podávati ruku těm, kteří jsou blízcí utopení. Uvažme jen velkou milost, kterou nám tím Pán prokázal, že nás oddělil od světských lidí a tak velice nás povýšil! Oni jsou uprostřed nebezpečnosti, my jsme v bezpečí. Oni plovou v proudech řek babylonských a jsou v nebezpečí, že utonou a že se každý okamžik potopí; nás ruka Páně postavila na břehu, abychom jim mohli ku pomoci přispěti a ruku jim podati a tak je zachránili. Obraťme však pozornost sami na sebe a uvažme, že musíme býti dokonalými plavci, máme-li jim ku pomoci přispěti a ruku k záchraně podati. Jinak bychom se s nimi zároveň utopili; neboť ve smrtelné úzkosti se jeden zavěsí na druhého a oba pak zahynou. Velkou zručnost v umění duše získávati, důkladnou ctnost a velkou dokonalost musí míti ten, kdo chce jiné z nebezpečnosti zachrániti, ale při tom sám do něho neupadnouti.

¹⁾ Mat. Iv. 19.

11. Sv. Anselm¹⁾ vypravuje, jak kdysi u vidění spatřil velkou hučící a dravou řeku, jíž se valila všechna nečistota, špína a všechn neřád celého světa. Na celé zemi nebylo možno si představit něco tou měrou páchnoucího, ošklivého, špinavého a nesnesitelného, jako vodu, která tou řekou tekla. Zároveň řeka ta byla tak prudká, že uchvacovala všechno, nač přišla, a všechno s sebou neúprosně odnášela. Mužové i ženy, bohatí i chudí byli do hlubin strhováni, opět rychle vyhazováni a pak zase uchvacováni, nemajíce okamžik klidu. Pln úžasu nad tím hrozným divadlem ptal se sv. Anselm, čím se tento lid živí, jak může žít; neboť všichni byli živí. Bylo mu odpověděno, že se tito nešťastníci živí oněmi nečistotami, jimiž jsou strhováni. Také nápoj brali odtud, a byli při tom zcela spokojeni.

12. Toto vidění si vysvětlil následujícím způsobem. Tato prudká řeka je svět. V něm se válejí zaslepení lidé se svým bohatstvím a s poctami, se svými smyslnými a nečistými vášněmi. Jsou tak politování hodni, že, ačkoliv v tomto neřádě se nemohou ani pevně postavit, žijí přece zcela spokojeně a považují se za šťastné a úplně blažené! Hned nato byla světcům ukázána uzavřená zahrada a letohrádek velikého rozměru. Stěny byly pota-

¹⁾ Surius 21. April. Vita S. Anselmi Ep. § 25.

ženy nejlepším stříbrem a leskly se podivuhodně. Uprostřed byla velká lučinatá rovina. Rostliny, které tam rostly, nebyly obyčejné a všední, nýbrž jako z čistého zlata; přitom tak čerstvé a jemné, že každého, kdo se na ně posadil, jemně přijaly, s ním se k zemi sklonily, aniž při tom trpěly škodu nebo vadly, nýbrž když se člověk na nich sedící pozdvihl, opět se narovnaly a stály tam jako dříve. Ovzduší bylo milé a občerstvující a všechno tam bylo rozkošné a vzácné, že se to zdálo rájem a že si člověk nemohl k dokonalé blaženosti více přát. Světci bylo zjeveno, že je tou zahradou zobrazen život řeholní.

.

VII.

Pokračování.

1. Sv. Bernard¹⁾ shrnul pěkně veliké životní štěstí v řeholi krátkými slovy: „Zdaž to není svatá, čistá a neporušená služba Boží, kde člověk čistěji žije, řidčeji padá, rychleji opět povstává, opatrněji si vede, hojněji bývá nebeskou rosou zavlažován, klidněji odpočívá, důvěřivěji umírá, rychleji bývá očišťován a slavněji korunován?“ A kde pojednává o vznešenosti a důstojnosti řeholního života, praví:²⁾ „Nadmíru vznešený jest váš stav: blíží se nebesům, rovná se andělům a jejich čistotě. Vy jste totiž slíbili nejen všechnu svatost, nýbrž dokonalost vší svatosti a vrchol vší dokonalosti. Úlohou jiných jest Bohu sloužiti; vaší úlohou jest Bohu přináležeti. Nevím, jaké jméno bych vám mohl dáti. Jste nebeští lidé, pozemští andělé; žijete na zemi, ale život váš jest v nebi. Nejste ze světa, jste spoluobčany světců a

¹⁾ Homil. in Math. 13. 45 (Append.).

²⁾ Epist. ad Fratres de Monte Dei c. 2. (Append.).

domáci Boží“. Jste podobni oněm blaženým duchům, kteří byli rozesláni k naší ochraně a obraně a kteří se tak obírají úsluhami pro nás, že zároveň při tom nejsou zbaveni patření na Boha.

Takový jest život řeholníka. Žije ještě na zemi, ale jeho srdce jest již v nebi. Kdekoli mluví nebo se baví, je to vždycky o duchovních věcech a o Bohu. Může se sv. Pavlem říci: „Vždyť pro mne žítí jest Kristus a umřítí zisk“. ¹⁾ Říká se obyčejně ve světě o člověku, který jest náruživě oddán lovu a v něm si libuje, že jeho život jest lov. A o člověku, jenž jest oddán nestřídmosti, říká se obyčejně, že jídlo a pití jest jeho život. V podobném smyslu praví apoštol: „Kristus jest můj život“. Neboť se docela zaslavil a obětoval jeho službě. Tak je tomu také u řeholníka. Sv. Bonaventura praví, že klášterní život se proto jmenuje řádem, poněvadž ničeho nestrpí proti řádu.

2. Sv. Bernard vztahuje výrok z Velepísně: ²⁾ „Lůžko naše je z květů“ na řeholní život. ³⁾ Nikde nemohou lidé klidněji odpočívati než v lůžku. Tak jest také v církvi Kristově lůžko, na němž lze odpočívati, totiž řehole. Tam je člověk volný od starostí světa a od péče

¹⁾ Filip. I. 21.

²⁾ Velepíseň I. 15.

³⁾ Serm. 46. in Cant. n. 2.

o věci časné a vůbec o ty, které jsou lidskému životu potřebné. Jak velkou milost nám tím Pán prokázal, se snadno dokáže. V Tovaryšstvu Ježíšově jsou jediné představení obtíženi starostmi o všechno potřebné, o stůl i o šatstvo, o studium, o cestování, po dobu nemoci i po dobu zdraví. Proto už nepotřebujeme rodičů a příbuzných. Ty jsme opustili a na ně můžeme zapomenouti; jen se za ně modlíme. Ať si je ještě máme či nemáme, ať jsou bohati či chudi, jest lhostejné. Tovaryšstvo a představení jsou našimi otci a matkami, a s láskou více než s mateřskou starají se nám o všechno, takže my bez starosti o všechny časné věci můžeme oči jediné obracet k tomu cíli, pro který jsme do řádu vstoupili, totiž k duchovnímu pokroku a pokroku bližního. Klement Alexandrijský praví, že Bůh proto člověka postavil do ráje pozemského a jemu všechnu moc a panství přidělil nade všemi věcmi, aby neměl na zemi už po čem toužiti a aby mohl všechnu svou touhu povznášeti k nebi. Takový je také životní řád v Tovaryšstvu. Béře na sebe starost o všechno potřebné, abychom se nemuseli o nic na světě starati a všechno své úsilí a všechny své touhy mohli obrátiti k nebi.

VIII.

O obnově slibů v Tovaryšstvu, o účelu a užitku jeho.

1. Naši první otcové, jak o nich čteme, se v Paříži s naším sv. Otcem Ignácem sešli roku 1534.¹⁾ V den Nanebevzetí Panny Marie odebrali se do kostela Královny nebes, nazvaného Montmarte, který je vzdálen hodinu od Paříže. Tam po zpovědi a přijetí Velebné Svátosti všichni učinili slib, že v určitý den všechno opustí, co měli, a jen tolik s sebou vezmou, kolik je třeba na cestu do Benátek. Zároveň vykonali také slib, že se chtějí věnovati duchovnímu prospěchu bližního a že budou putovati do Jerusalema, bude-li možno naléztí loď plavící se do Jerusalema v dobu jejich pobytu v Benátkách. Kdyby byla tato pout možná, pak chtěli po celý život zůstatí na oněch svatých místech. Nebudou-li však moci v této době pout podniknouti, nebo po návštěvě svatých míst tam zůstatí, chtěli se odebrati do Říma, vrhnouti se papeži, zástupci Kri-

---

¹⁾ Ribad. Vita S. Ignatii. L. 2. c. 4.

stovu. k nohám a Jeho Svatosti se zcela odevzdati, aby jich užil po libosti k spáse a ku prospěchu duší. Tyto sliby obnovovali druhý i třetí rok zase na svátek Nanebevzetí Panny Marie stejně slavně v témž chrámě. V tom má počátek obnova slibů, jak se koná v Tovaryšstvu.

2. V pátém díle Konstitucí¹⁾ praví náš sv. Otec o této obnově: „Obnovou slibů neukládáme si novou povinnost, nýbrž připomínáme si zase sliby už učiněné a potvrzujeme je“. Je to jen obnovení a zpečetění závazku učiněného, provedené s radostí a s jásáním na znamení a na důkaz, že nám tento život není obtíží a že nelitujeme svého kroku. Jsme při tom tak plni radosti a veselí, že z celého srdce děkujeme Pánu za milost přijetí do rodiny jeho a za milost, že mu můžeme tuto obět přinést. Kdybychom tuto obět sv. slibů nebyli přinesli, pak bychom byli ochotni učiniti to nyní a přinést se znovu Pánu v obět. Kdybychom měli tisíc světů opustiti pro Boha, pak je všechny rádi z lásky k němu opustíme. Kdybychom měli tisíc vůlí a tisíc srdcí, která bychom mu mohli obětovati, učinili bychom tak s radostí. S takovou tedy ochotou, hotovostí a radostí má se tato obnova dít; pak má u Boha velkou cenu a zásluhu. Jako zalíbení v hříchu

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 5. c. 4. n. 6. pag. 91.

spáchaném jest novým hříchem a novou urážkou Boží a zaslouží nového trestu, právě tak jest radost a zalíbení v něčem dobrém a lepším nejvýše bohumilé a záslužné před božskou Velebností. Neboť jako bylo bohubilé skutek dobrý vykonati, tak jest rovněž bohubilé míti na něm zalíbení.

3. Ale přistupme již k výkladu podrobnějšímu. Náš sv. Otec¹⁾ udává trojí důvod této obnovy. 1. Má se díti na rozmnožení zbožnosti. A vskutku působí tato obnova neobyčejnou zbožnost, jak dosvědčují všichni, kteří se k tomu dobře připravili. 2. K připamatování na povinnost, kterou jsme vůči Bohu na se vzali. Máme býti horlivější, své sliby míti vždy na očích a namáhati se ve ctnosti a dokonalosti denně pokračovati. 3. K většímu utvrzení ve svatém povolání u těch, kteří se oddávají studiu. Nemoci se léčí léky opačnými. Ve všech pokušeních jest nejlepší lék cvičiti se ve ctnosti opačné. Právě tak jest obnova slibů mocnou obranou proti vnitřním pokušením k nespokojenosti a choulostivosti, jimiž nás zlý nepřítel během roku při rozmanitých příležitostech napadá; neboť tím bývá nepřítel zeslaben a zbaven odvahy nás napadati podobnými pokušeními. Jestliže jsme nedbalostí něco za-

---

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 4. c. 4. n. 5. pag. 61.

nedbali, pak se to obnovou vrchovatě nahradí, neboť duše jí bývá velmi posilněna.

4. Ctnost a dokonalost stojí nás pro naši převrácenou přirozenost mnoho námahy. Slabost a ubohost, do níž hříchem upadáme, je tak veliká, a náš sklon k nedokonalosti a k hříchu je tak veliký a tak mocný, že po každé, i když jsme začali svá cvičení duchovní s velkou horlivostí, poznenáhlu ochabujeme v horlivosti, s níž jsme začali, až ustaneme. Upadáme neustále do svých slabostí a do lenosti, jako závaží hodinové, jež klesá stále hlouběji. Naše tělo jest podle přirozenosti své vzato ze země, a proto nás táhne také vždy k zemi. Proto jsou potřebná vždy nová povzbuzení, abychom se znova pozdvihli, když jsme klesli. Podle přání našeho sv. Otce Ignáce má se toto posilnění touto obnovou našich slibů díti dvakrát do roka. Také církev, naše matka, má v roce dvě doby, v nichž povzbuzuje své děti k obnově a k novému začátku horlivého bohumilého života, totiž advent a půst. Stejně chtěl náš Otec, abychom se dvakrát do roka rozpomněli na oběť Bohu přinesenou a na účel svého povolání do řádu, abychom se tím duchovně povzbudili a s novou horlivostí a vřelostí mohli se chopiti prací svého povolání, k nimž nás Pán povolal. Proto zařídil

náš Otec Ignác v Tovaryšstvu tyto slavnosti a tento užitek máme také z nich čerpati.

5. Ale nejen při těchto slavnostech, nýbrž denně máme podle povzbuzení sv. Františka Xaverského¹⁾ tuto obnovu konati. V rozmluvách dávných Otců²⁾ čteme, že opat Pafnuc to opravdu činil. Sv. František Xaverský praví, že je sotva který prostředek tak působivou a výtečnou zbraní pro řeholníka v jeho boji proti pokušením ďábla a těla, jako obnova trojího slibu chudoby, čistoty a poslušnosti. Proto radil každého rána po modlitbě je obnovovati a se touto zbraní proti nepříteli odívati. Totéž radí činiti po večerní modlitbě. Zdá-li se to však někomu příliš časté, měli bychom obnovovati sliby aspoň před každým sv. přijímáním. Tu si mnozí vydávají počet, jak sliby zachovávali, zda jim svědomí nečiní nějaké výčitky vzhledem k jejich zachovávání.

6. Abychom účelu obnovy slibů co nejhojněji dosáhli, pak mimo jiné tělesné úkony pokání, jako na př. je půst a bičování, nejprve je žádoucí sebranost na duchu po tři dni, kdy se všech ostatních záležitostí co nejvíce vzdáváme a jen modlitbou a duchovními cvičeními se zabýváme.³⁾ Za druhé

¹⁾ Tursellini, Vita S. Franc. X. L. 6. c. 13. 15.

²⁾ Cf. Cassiani Collat. 3. c. 6.

³⁾ Inst. S. J. II. Congr. Gen. 6. Decr. 46. can. 8. pag. 551.

jest k tomu potřebné, aby každý před svým představeným vydal počet ze stavu svého svědomí. I když se to děje častěji do roka, přece se to má státi při obnově slibů posledních šest měsíců s velkou podrobností. Náleží to k podstatným povinnostem členů Tovaryšstva Ježíšova; o tom budeme ještě v sedmém díle jednati. Za třetí každý vykoná sv. zpověď za posledních šest měsíců. Je to v Tovaryšstvu dávný zvyk a máme o tom také předpis v řeholi.¹⁾ Tyto tři věci jsou velmi vhodné prostředky k dosažení vytčeného cíle. Při zkoumání všech svých chyb přichází člověk ku poznání, zdali pokročil či popustil v duchovním životě. Vidí a uvažuje, zda za těch šest měsíců učinil větší pokrok než v minulých. Toto srovnávání přítomného času s minulým slouží velmi dobře k sebezahanbení, když totiž pozorujeme, jak málo jsme pokročili. Slouží také zároveň k tomu, abychom s novou horlivostí začali znovu; neboť jsme za žádným jiným účelem do řádu nevstoupili než za tímto. Ba ještě více. Když člověk všechny svoje chyby vidí sečtené, a jak se říká, chladným rozumem zvážené, pak pozná daleko jasněji, která vášeň mu působí největší boje a jaká letora u něho převládá. Poznává chyby, do nichž nejčastěji upadá, může si také vyvoliti nejvhodnější lék a učiniti

¹⁾ Inst. S. J. III. Reg. Comm. 4. pag. 10.

vhodná předsevzetí a budoucně konati zvláštní zpytování svědomí o těchto věcech.

7. Poněvadž konečně v době obnovy slibů, kdy člověk přemýšlí o všech od Boha přijatých milostech a dobrodiních, obzvláště ale o povolání do řádu, kdy člověk pozoruje s jedné strany těžké závazky a s druhé strany mnoho chyb: tu se pokoří před tváří Páně a pojme nový úmysl v budoucnosti se zlepšiti a duchovní život obnoviti. Protivy proti sobě postavené více vynikají. Je-li bílé položeno vedle černého, pak více bije do očí. Postav mnohé dobro, které jsi od Pána přijal, a co všechno tobě učinil, vedle toho, cos ty učinil pro něho: srovnej v těch účtech „dal“ a „má dáti“, a uvidíš, kolik máš důvodů, aby ses zastyděl a pokořil. Jaký prospěch v tobě působilo časté přijímání sv. svátostí? Jaké ovoce přinesla tolikerá cvičení kající a umrtvování, tolikeré modlitby a zpytování svědomí, tolikeré promluvy a napomenutí, tolikeré duchovní čtení? Jaký výsledek to všechno mělo? Tak má každý své chyby zpytovat, když se připravuje v generální sv. zpovědi, a dáti si počet ze všeho. Má se dobře zkoumati a pátrati, které jsou to trhliny, jimiž všecken ten zisk unikl, aby je mohl pro budoucnost ucpati a takovému zlu zabrániti.

IX.

Pokračování.

Obnovy slibů také máme užiti k díkučinění za přijatá dobrodiní. Tak to konal, jak jsme nahoře řekli, sv. Arsenius.¹⁾ Slávíme dvakráte do roka slavnost díků, abychom si s uznáním vzpomněli milostí a dobrodiní, které nám Pán prokázal, že nás ze světa povolal do řádu: to byl počátek našeho spasení, to je zřetelné znamení našeho vyvolení. Oslavuje-li každý rok církve posvěcení chrámu hmotného, pak je zcela odůvodněno, abychom oslavovali svátek zasvěcení duše, tohoto živého chrámu Duchu Svatého. Nejlepší způsob díků se zračí ve skutcích. Proto jest tato obnova velmi dobrá a Bohu milá, když se děje náležitě tím, že se ve službě Boží posilujeme a sliby obnovujeme, abychom v budoucnu byli dokonalejší. Je to totéž, k čemu nás dle poznámky sv. Řehoře²⁾ vybízí apoštol Pavel, když praví: „Obnovte se

¹⁾ V hlavě 6.

²⁾ Moral. L. 12. c. 5. n. 7.

na duchu myslí své!“¹⁾ Tu se žádá od nás obnova duchovní, nikoli jen obnova záležitostí v slovech. Je-li nějaká malba zašlá a nezřetelná, že není možno dobře poznati ani rysy, ba ani postavy, pak se obnoví. Dá se jí nové světlo a stín, takže krásně prohlédne a je jako nová. Právě tak býváme ve ctnosti zesláblí, zemdlení a ochablí. „Neboť smrtelné tělo obtěžuje duši“.²⁾ Naše přirozenost zkažená a k zlému nakloněná táhne nás zpět a chce nás sobě učiniti podobnými, abychom následovali jejích náklonností a vášní. Je třeba, abychom někdy vážně také na sebe myslili, znovu se obnovovali v dobrých úmyslech a hleděli se v nich utvrditi. Sv. Řehoř³⁾ praví: „Nechceme-li v započatém dobru zeslábnouti, pak především třeba míti pevné přesvědčení, že máme každodenně začínati znova“. Pomysli na předsevzetí, horlivost, rozhodnost, s kterou jsi při vstupu do řádu začal, a začni nyní opět s touž horlivostí a rozhodností znovu. To je pak obnova, to jest nejlepší a vpravdě bohumilé díkůčinění za přijatá dobrodiní.

2. Kassian⁴⁾ uvádí krátké, ale obsažné napomenutí, které opat Pafnucius dal nově při-

1) Efes. IV. 23.

2) Moudrost IX. 15.

3) Moral. L. 12. c. 5. n. 7.

4) De Coenob. Institutione L. 4. c. 36.

jatým novicům v přítomnosti ostatních mni-
 chů. Každý si je může obrátiti na sebe:
 poslouží mu, aby dosáhl účelu duchovní
 obnovy. „Ty ses nyní zcela obětoval a ode-
 vzdal Bohu. Se všemi věcmi světa ses roz-
 loučil. Hleď, aby sis neponechal něco, s čímž
 ses rozloučil a cos od sebe odhodil“. Slibem
 chudoby zřekl ses majetku; nelni v řádě
 k maličkostem a hračkám, neboť by ti málo
 pomohlo zřici se věcí velkých, kdybys nyní
 lpěl na maličkostech. Slibem poslušnosti ses
 zřekl své vůle a svého úsudku; hleď, abys
 to zase nevyhledával a si nepřivlastňoval.
 Řekni s nevěstou: „Svlékla jsem již roucho
 své; mám je zase obléci?“¹⁾ Já jsem se své
 vůle a svého úsudku vzdal a odřekl; Bůh
 opatruj, abych se jich opět uchopil! Zřekl
 ses radostí a pohodlností a rozkoší světa a
 těla a pohrdls jimi: hleď, aby k tobě nenašly
 přístupu. Opustil jsi nadobro ješitnost, pýchu
 a čest světa; varuj se, aby v tobě opět ne-
 vzrostly a se neprobudily, vidíš-li, že jsi již
 věkem pokročilý, že máš vážnost jako
 kněz, jako učenec, jako učitel. Bdi pečlivě,
 abys opět něco znovu nestavěl, cos již zbořil,
 jak praví apoštol.²⁾ Neboť to by byla věro-
 lomnost, když jsi již ruku k pluhu přiložil,
 zase se ohlédati. Vytrvej až do konce v chu-

¹⁾ Velepíseň V. 3.

²⁾ Gal. II. 18.

době a v nahotě, kterou Pánu slíbil a v obět přinesl. Vytrvej v pokoře a trpělivosti, v níž jsi tak dlouho vytrval, když jsi tak dlouho se slzami v očích prosil o přijetí do řádu.

3. Sv. Basil¹⁾, sv. Bernard²⁾ a sv. Bonaventura³⁾ přidávají k tomu ještě poznámku. Uvaž dobře, že už nepatříš sobě, že se vším, co máš, jsi vlastnictvím Božím. Neboť sliby ses docela Bohu odevzdal a v obět přinesl. Chraň se něco si přivlastniti a opět přijmouti z toho, cos odevzdal a v obět přinesl. To by byla krádež; neboť přivlastniti si nějakou věc proti vůli majitele jest krádež. Dříve jsme řekli: Vstupem do řádu dáváme Pánu strom i s ovocem. Kdyby někdo sousedovi dal strom, aby si jej do své zahrady zasadil, a kdyby později přišel a vzal z něho ovoce, pak je to krádež. To však činí řeholník, jenž jedná podle své vlastní vůle, a ne, jak mu to poslušnost určuje. Ba bylo by to ještě více, byla by to svatokrádež: neboť by to byla krádež věci, která byla jednou Bohu zasvěcena a odevzdána. To však jest ohavnost před očima Božíma, jak on sám praví: „Neboť já Hospodin miluji právo a nenávidím zločinnou loupež“.⁴⁾ Z celozápalu, který jest

¹⁾ Reg. tuisius disput. 14.: Serm. de abdicatione saeculi n. 10.

²⁾ Serm. 19. in Cant. n. 7.

³⁾ De Instit. Novitior. p. 1. c. 2.

⁴⁾ Isaiáš LXI. 8.

velebnosti Boží zasvěcen a obětován, něco vzíti — kdo by se toho opovážil? Sv. Bernard praví: ¹⁾ „Není hanebnější svatokrádeže, než když si někdo osvojuje vlastnické právo nad svou vůlí, kterou jednou dal Bohu v obět“.

4. Sv. Augustin²⁾ podává zde vhodné vysvětlení místa z Písma: „Pojal tedy Hospodin Bůh člověka a postavil ho v rozkošném ráji, aby jej vzdělával a hleděl si ho“.³⁾ Co chce tím Duch Sv. říci? táže se světec. Chtěl snad Bůh, aby tam Adam rolničil, zemi kopal, vzdělával a oral? Není si možno mysliti, že Bůh člověka před hříchem k této práci určil a odsoudil. Nějaká práce pro zábavu a obveselení, jak ji pěstují i nyní mnozí v zahradách, mohla by se s tímto stavem nevinosti snést; ale práce vynucená a nevolná se s oním stavem nesnáší. A nebylo toho ani třeba, neboť země rodila plody sama od sebe bez takové práce. Co tedy znamená, že Bůh člověka postavil do ráje, aby ho hlídal? Před kým by ho měl hlídati? Nebylo nepřátel a jiných lidí, jichž by se byl měl báti. Také před divokou zvěří nebylo třeba se chrániti: neboť před hříchem neškodila nikomu. Kdyby se jí byl měl báti,

---

¹⁾ Ep. 313 ad Paulinum.

²⁾ De Genesi ad Litteram L. 8. c. 10.

³⁾ Genes. II. 15.

pak by jeden člověk nestačil uchrániti tak velký prostor, jako byl ráj, před tolika zvířaty. Neboť by bylo bývalo třeba zdi tak vysoké, aby had ji nemohl přelézti a vniknouti do ráje. Ale nejprv by bylo nutno bývalo všechny hady z ráje vyhnati. Proto nemůže to míti ten smysl, že Bůh postavil člověka do ráje, aby jej tělesně hlídal, nebo aby tam kopal a pracoval. Jaký je tedy smysl těchto slov? Víš to? táže se světec. „Bůh postavil člověka do ráje, aby zachovával přikázání a předpisy, které Bůh sám mu dal. Zachováváním přikázání měl si pro sebe zachovati ráj a neztratiti ho, jako jej zas nezachováváním ztratil“. Obraťme to nyní na sebe! Svatí nazývají život v řádě plným právem rájem. Proč tě asi Pán postavil do ráje? Abys Boží přikázání a předpisy a evangelické rady zachovával, které nám předpisuje řehole, abys tímto zachováváním ráj tento pro sebe zachoval a uchránil, jako jej jiní ztratili, poněvadž ho neuměli hlídati.

5. Sv. Augustin dává ještě jiné vysvětlení těchto slov. Poznává, že to neznačí: „Bůh postavil člověka do ráje, aby ráj vzdělával a hlídal, nýbrž prostě: aby jeho, člověka, chránil a hlídal“. Světci se tento smysl lépe hodí: Bůh postavil člověka do ráje, ne aby člověk ráj vzdělával, ani ne k tomu, aby jej hlídal, nýbrž aby Bůh člověka samého mohl

zpracovávati a chrániti. Neboť jako se říká člověk vzdělává, zemi a nemyslí se tím, že on tvoří, nýbrž jen zpracováváním a vzděláváním ji činí úrodnou a výnosnou, tak lze s větším důvodem říci o Bohu, že on člověka zpracovává, když jeho, kterého z ničeho stvořil, svým zpracováváním činí spravedlivým, svatým a dokonalým. Bůh tedy postavil člověka do pozemského ráje, aby ho samého zpracovával a zdokonaloval a tak aby ho hlídal až do jeho přenesení z pozemského ráje do nebeského, aby ho tam učinil dokonale blaženým. Tak nesmíš ani ty mysliti, že Bůh tě postavil do tohoto ráje řeholního, abys ty jej zpracovával a hlídal. Neboť má zcela jiného a daleko lepšího strážce, zahradníka a obhájce, než ty můžeš býti. On tě tam umístil, aby tebe zpracovával, aby z tebe učinil umrtveného, dokonalého, duchovního člověka, světce a tak tě uchránil, až tě vezme z toho pozemského ráje do nebeského.

6. Takovými a podobnými důvody a úvahami se zabývejme, abychom se ukázali za tak velká dobrodiní vděčnými a dosáhli účelu obnovy. Staví-li se ti na oči ony námahy a obtíže, pak myslí na vznešenou odměnu a odplatu, která ti bude dána. Apoštol praví: „Neodmítejte tedy své důvěry, která má velkou odplatu“.¹⁾ Sv. František říká-

¹⁾ K Židům X. 35.

val: „Bratří milí, velkou věc jsme slíbili; ale ještě větší jest nám přislíbena. Zachovávejme, co jsme slíbili, a vzdychejme po tom, co nám jest slíbeno“. Tím povzbuzoval a podněcoval své bratry řádové. Když bratří sliby složili a Bohu se v obět přinesli, pravil jim představený: „Slibuji ti (se strany boží) věčný život“, budeš-li zachovávat, cos přislíbil. A to ti slibuji na základě svědectví od samého Krista Pána potvrzeného, jež zní ve sv. evangeliu takto: „Budeš míti poklad v nebi“. ¹⁾)

---

¹⁾ Mat. XIX. 21.

KNIHA TŘETÍ.

O SLIBU CHUDOBY.

I.

Slib chudoby je základem evangelické dokonalosti.

1. „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské“. ¹⁾ Těmito slovy začal Kristus Pán vznešené kázání na hoře a blahoslavenství tam prohlášená. Někteří učitelé sice vysvětlují tato slova o pokoře, jiní však důvodně jimi rozumějí dobrovolnou chudobu, obzvláště onu, kterou pěstujeme skrze sliby. V tomto smyslu, v němž ono blahoslavenství pojímá sv. Basil ²⁾ a mnoho jiných světců, také my zde mu rozumíme. Je to nemalá chvála pro chudobu duchem, že Vykupitel jí začal své horské kázání a že ji postavil na první místo mezi osmero blahoslavenství. Ale daleko větší jest její sláva proto, že nás jí učil svými skutky a příklady po celý život. Bylo to první kázání, které jako velký učitel měl k nám hned při svém narození

---

¹⁾ Mat. V. 3.

²⁾ Reg. brev. Interrog. 205.

v jesličkách, jež byly jeho první kazatelnou. Této chudobě nás učí ona stáj, v níž se narodil. Učí nás jí ony chudé plenky, do nichž byl zavinut, seno, do něhož musil býti položen, dech zvířat, jímž byl zahříván. To bylo také jeho poslední kázání, v němž nám na kříži tak důtklivě doporučil chudobu, když umíral nah a v takové bídě, že bylo při jeho pohřbu třeba užítí darovaného prostěradla, do něhož bylo tělo jeho zavinuto. Je možná chudoba ještě větší? A jaký byl počátek a konec života, takový byl celý jeho život. Neměl peněz, aby mohl zaplatiti požadovanou daň chrámovou, neměl nic, ani domu, kde by si mohl odpočinouti a se svými učedníky pojísti beránka velikonočního. Všechno mu muselo býti zapůjčeno. „Lišky mají doupata a ptactvo nebeské hnízda; ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil“. ¹⁾ Tak pravil sám.

2. Vykupitel chtěl chudobu učiniti základem evangelické dokonalosti. Proto pravil bohatému mladíku: „Chceš-li býti dokonalý, jdi, prodej, co máš, a dej chudým“. ²⁾ A proto také svým vlastním příkladem chtěl chudobě zjednati takovou sílu a úctu. Vidíme také, jak tato základní nauka o chudobě od prvního počátku původní církve zapouštěla

---

¹⁾ Mat. VIII. 20.

²⁾ Mat. XIX. 21.

hluboké kořeny. Skutky apoštolské nám o tom podávají zprávu. Tehdy nebylo mezi věřícími „mé a tvé“, nýbrž měli všechno společné. Všechno, domy, pole a jiný majetek prodávali a utržené peníze přinášeli k nohám apoštolů, z čehož se jim každého dne dávalo tolik, kolik bylo komu třeba. Sv. Jeronym¹⁾ zvláště dává důraz na slova: „Kladli je k nohám apoštolů“.²⁾ Tím, jak praví, nám naznačovali, že je třeba pohrdati bohatstvím a šlapati je nohama. Sv. Cyprián,³⁾ sv. Basil,⁴⁾ sv. Jeronym⁵⁾ a jiní tvrdí, že první křesťané učinili slib chudoby. Jako důkaz pro to uvádějí trest Ananiášův a Safiřin, kteří si část utržených peněz tajně ponechali a za to byli náhlou smrtí potrestáni. To prý je náznak, že vykonali slib chudoby; neboť kdyby tak nebyli učinili, byli by tak těžkého trestu nezasloužili.

3. Když tedy byla církev s tímto božským základním učením obeznámena, činili svatí a všichni zakladatelé řádů slib chudoby nejpotřebnějším a nejpevnějším základem řeholí. Poněvadž se náš sv. Otec Ignác řídil přesně tímto dávným učením, počíná jednati o chu-

1) Ep. 130. Ad Demetriadem n. 14.

2) Skutky ap. IV. 35.

3) Lib. 3. ad Quirinum c. 30.

4) Serm. de ascetica disciplina.

5) Ep. 53. (n. 10.) et 58. ad Paulinum (n. 5. 6.) et ep. ad Demetr. (uti supra).

době těmito slovy:¹⁾ „Chudobu třeba jako pevnou hradbu řádu milovati a zachovávatí ji v ryzosti, pokud je to s pomocí milosti Boží možné“. Chudoba jest bašta a základ řádu; je to pravý opak zásad světa, kde majetek a bohatství jest základem statků a stavů. V řádě je tomu právě naopak. Základem řádu a nejvyšší dokonalosti jest chudoba: neboť tak jako budova, kterou máme vybudovati, se od světské dokonale liší, tak se také musí různiti její základ.

4. To nám chtěl Kristus Pán dáti na srozuměnou známými podobenstvími evangelia:²⁾ „Kdo z vás chtěje vystavěti věž, nesedne dříve a nepočítá potřebného nákladu, má-li dosti, aby dostavěl, by snad, kdyby položil základ a nemohl dokončiti, všichni ti, kteří by to viděti, nepočali se mu posmívati řkouce: Tento člověk počal stavěti a nemohl dokončiti. Aneb který král chtěje počítí válku proti jinému králi, nesedne dříve a nepřemýšlí, je-li s to, aby se s desíti tisíci utkal s tím, jenž s dvaceti tisíci táhne na něho? Sic jinak, pokud tento ještě podál jest, odešle poselství a žádá za jednání o mír. Tak tedy každý z vás, jenž neodřiká se všeho, co má, nemůže býti mým učedníkem“. Z toho plyne pro nás toto poučení: Čím jest pro

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 6. c. 2. n. 1. pag. 95.

²⁾ Luk. XIV. 28. – 33.

vedení války počet vojska a pro stavbu velká zásoba peněz, to je pro duchovní stavbu a pro duchovní boj chudoba a odloučení ode všech věcí světa. Tak to vysvětluje také sv. Augustin. Stavbou této evangelické věže se naznačuje dokonalost křesťanského života, a náklady a zásoby peněz k provedení stavby záleží v tom, že se člověk odřekne všech pozemských statků. Tím se stává svobodným a může nerušeně Bohu sloužiti a zajistiti se proti svému nepříteli ďáblu, poněvadž ho ďábel nemá téměř zač uchopiti a poraziti.

5. Sv. Jeronym¹⁾ a sv. Řehoř²⁾ rozvádějí to ještě dále. „Přišli jsme na svět“, praví, „abychom bojovali s ďáblem. Ďábel jest nahý a nemá nic z tohoto světa. Abychom s ním mohli bojovati, musíme také my býti všeho prosti. Neboť když člověk oblečený zápasí s nahým, bývá snadno povalen na zemi, poněvadž je snadno za něco ho polapiti. Chceš-li statečně s ďáblem zápasiti, pak odlož šaty, abys nepodlehl. Neboť co jsou všechny světské věci jiného, než jakýsi druh šatstva pro tělo? Čím více toho kdo má, tím snadněji bude povalen“.

Sv. Jan Zlatoústý³⁾ se táže: Proč byli křesťané první církve tak dobří a horliví, a

1) Euseb. de morte Hieronymi c. 30.

2) Homil. 32. in Evang. n. 2.

3) Homil. 7. in Act. Apost. n. 4.

proč jsou dnes tak vlažní a nedbalí? Odpovídá: Tehdy se zbavovali statků. Dávali se do boje s ďáblem bez roucha. Nyní však vystupují v rouchu statků, světského bohatství a čestných míst. A toto roucho jest jim v boji duchovním velikou překážkou. Proto se zříkáme bohatství a vzdalujeme se všech světských věcí, abychom tím svobodněji a a nerušeněji mohli bojovati proti ďáblu a Krista následovati. „Odložil-li zápasník šat, pak bojuje statečněji: odložil-li plavec šaty, pak se jistě snadněji dostane na druhý břeh řeky, a pocestný jde lehčeji, když odložil břemeno“.

6. Proto prvním slibem, který v řeholi skládáme, je slib chudoby. Jest základem ostatních. Jako dle výpovědi sv. Pavla „kořenem všeho zla jest chtivost peněz“,¹⁾ právě tak jest chudoba kořenem a základem všeho dobra a všech ctností. Sv. Ambrož to vysvětluje takto: „Jako časný majetek jest nástrojem ke všem vášním“, neboť v bohatství nachází každý prostředky a cesty ku provedení svého bezbožného přání, „právě tak zřeknutí se ho jest matkou a kojnou všech ctností“. To vysvětluje z jednotlivostí. Chudoba jest u lidí ctnostných matkou, ochránkyní a zachovatelkou pokory, jak praví sv. Řehoř.²⁾

1) I. Tim. VI. 10.

2) Moral. L. 21. c. 16.

Snadno jest poznati, jakým výtečným prostředkem k dosažení čistoty jest chudoba, přísnost a otužilost v jídle a šatstvu. Totéž platí o zdrženlivosti a střídmosti. A tak to můžeme dokázat o všech ostatních ctnostech. Proto nazývají svatí chudobu brzy učitelkou a ochránkyní, brzy matkou ctností. Tak praví také náš sv. Otec Ignác¹⁾ v konstitucích: „Všichni mají chudobu milovati jako matku“. Je to dobrá a pravá matka, jež plodí a pěstuje v našich duších všechny ostatní ctnosti; ona je to, jež udržuje kázeň klášterní. Proto také vidíme, že ony řády, které zvlažněly v chudobě, také v životě řeholním popustily, jako děti, o něž se už matka nestará. Milujme tedy tuto svatou chudobu jako matku, a to nejen láskou ledabylou, nýbrž žhavou a věrou, láskou plnou úcty a vážnosti. Když sv. František mluvil o chudobě,²⁾ říkal jí vždy „má paní“. Tak čteme také v řeholi sv. Kláry: „Zavazujeme se své paní, svaté chudobě“.

---

1) Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 1. n. 25. pag. 47.

2) Bonavent. V. Legenda S. Francisci c. 7.

II.

O velké odměně, kterou Bůh dává chudým duchem.

1. Bohatý jinoch v evangeliu měl touhu po dokonalosti¹⁾ a nebyl spokojen se zachováním přikázání. Pán mu pravil: „Chceš-li býti dokonalý, jdi, prodej, co máš, a dej chudým!“ Mladík na to smutně odešel: „neboť měl mnoho statků“²⁾, lpěl ještě na svém majetku, a neměl ještě odvahy a síly, aby se od něho odtrhl. Scházely mu ještě zásoby k takové stavbě věže evangelické dokonalosti. Aby se také nám tak nestalo, abychom naopak nabrali odvahy a síly všech věcí světa se zřící a se vším se rozejíti, staví nám na oči Kristus Pán velkou odměnu, které tím dosáhneme. „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské“. Tak praví Pán. Uvažuj nyní, zda dosáhnouti království nebeského jest dobrá koupě za obětování všeho pozemského, a zda je opravdu

¹⁾ Mat. XIX. 21.

²⁾ Mat. XIX. 22.

moudrým obchodníkem ten, jenž všechno na to vynaloží, aby se tohoto pokladu zmocnil.

Sv. Bernard¹⁾ o tom takto rozjímá: „Pán nemluví o této blaženosti jako o něčem budoucím, nýbrž jako o něčem přítomném“. Nepraví: „Jejich bude království nebeské“, nýbrž: „Jejich jest království nebeské“. Nebeské království již vám, chudí, náleží, ačkoli vám ještě není odevzdáno. Vy jste si je již koupili obětováním všech věcí světských. Dali jste dukátů na zlatou nádobu nebo za drahokam, jenž jest ještě v domě jiného, pak jest již ona věc tvým vlastnictvím, i když ti ještě nebyla odevzdána: neboť jsi ji za peníze koupil. Právě tak náleží království nebeské chudým duchem. Oni si je již vykoupili obětováním všeho, co svět má a dává. „Také jest podobno království nebeské kupci, jenž hledal dobrých perel, a když našel jednu perlu drahocennou, odešel prodal všecko, co měl, a koupil ji.“²⁾ Tak jsi ty také koupil království nebeské, neboť jsi za ně dal všechno, co jsi měl.

2. Tím však nejsou u konce příslibení Krista Pána. Slibuje chudým duchem ještě mnohem více. Můžeme však ještě něco více

---

¹⁾ Serm. 4. de duplici adventu Domini et studio verar. virt. n. 5.

²⁾ Mat. XIII. 45. 46.

míti než království nebeské? Jistě, neboť v království nebeském jsou různé stupně, jako zde na zemi mezi statečnými vojíny. Chudým duchem přislubuje Pán přednost přede všemi ostatními a velké vyznamenání. Když odešel bohatý mladík, jenž nechtěl nic opustiti, co měl, pravil Pán, náš Vykupitel: „Jak těžké jest bohatci vejíti do království nebeského!“ Tu přistoupil Petr jménem všech a řekl mu: „Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe; čeho se nám tedy dostane?“ Ježíš pak řekl jim: „V pravdě pravím, že vy, kteří jste mne následovali, při znovuzrození, kdy Syn člověka zasedne na slavné stolicí své, seděti budete i vy na dvanácti stolicích, soudíce dvanáct pokolení israelských“.)¹⁾ Podle výkladu sv. Otců se této pocty a přednosti dostane všem těm, kdo jsou následovníky apoštolů ve stavu utvrzeném slibem chudoby, a náleží také řeholníkům, kteří umírají v stavu milosti Boží. Tito všichni dosáhnou oné cti a přednosti. V den soudu nebudou před soudnou stolicí Kristovou státi jako souzení, nýbrž oni budou s Kristem spolusoudci a budou potvrzovati rozsudek našeho Spasitele. Tak učí výslovně

---

¹⁾ Mat. XIX. 27. 28.

sv. Augustin¹⁾, sv. Beda²⁾ a sv. Řehoř³⁾). Je to však také obecné učení theologů. Vztahují k tomu výrok proroka Isaiáše: „Pán přijde k soudu se staršími a s knížaty lidu“.⁴⁾ Rovněž k tomu uvádějí slovo Šalomounovo, kde mluví o Ženichu církve svaté: „Vážen je v branách muž její, když sedí s předními kraje“.⁵⁾ Řeholníci jsou podle jejich názorů knížaty, kteří s Kristem přijdou k soudu. Oni jsou starci, senátory, kteří s Ženichem církve, s Kristem, budou při posledním soudě na trůnech seděti.

3. Někteří sice tuto poctu přisuzují kanonizovaným svatým. Avšak všeobecné mínění, které zastává i sv. Tomáš, je to, že jen těm se dostane této pocty, kteří se zavázali slibem chudoby, i když nebyli kanonizováni. Theologové a světcí uvádějí mnoho důležitých důvodů pro toto mínění, mezi jinými i důvody vhodnosti, proč totiž toto vyznamenání přede všemi jinými blaženými náleží těm, kteří učinili slib dobrovolné chudoby. Právem volá sv. Řehoř s prorokem: „Nadmíru poctěni jsou přátelé tvoji, Bože, nadmíru jest utvrzeno kní-

1) Ep. 157. ad Hilarium n. 37.

2) Homiliar. genuin. Sect. 1 Hom. 17. in Natali S. Benedicti Episc.

3) Moral. L. 10. c. 31.

4) Isaiáš III. 14.

5) Přísl. XXXI. 23.

žetství jejich“.¹⁾ Veleben a ctěn budiž, Pane, že tak ctíš své přátele, a obzvláště ty, kteří se z lásky k tobě dobrovolně stali chudými. Chceš jim netoliko dáti království nebeské, ale chceš je učiniti velikými knížaty ve své říši, že se zároveň s tebou v den soudný stanou soudci celého světa!

---

¹⁾ Žalm CXXXVIII. 17.

III.

Bůh odměňuje chudé duchem nejen v životě budoucím, ale i v přítomném.

1. Abys nemyslí, že celá odměna ti bude vyplacena teprve v budoucím životě, a aby se ti nezdálo, že dostaneš odplatu teprve po dlouhém čekání, zatím co jsi kupní cenu vyplatil hotově, proto pravím, že Bůh bohatě odměňuje chudé duchem nejen v onom životě, ale již v tomto. Jako lidé jsme tak prospěchářští a řídíme se věcmi přítomnými a viditelnými tak, že okamžitě pozbýváme mysl, když za to nic nemáme. K této naší slabosti přihlíží Pán, a proto chce, aby ti, kdo se všeho zřekli, nezůstali ani v tomto životě bez odměny. Proto přidává k zaslíbení hořejšímu zároveň: „A každý, kdo opustí dům nebo bratry neb sestry neb otce neb matku neb manželku neb dívky neb pole pro jméno mé, stokráté více vezme a život věčný v dědictví dostane“.¹⁾ Tato stonásobná odměna se vztahuje k přítomnému životu; teprve potom

¹⁾ Mat. XIX. 29.

jest slíben život věčný. Tak to vysvětluje sám Kristus Pán u Marka: „Obdrží stokrát tolik . . . a v budoucím věku život věčný“.¹⁾ Stal-li ses chudým pro Krista, pak nebudeš odměněn jen životem věčným, nýbrž již v tomto životě stonásobnou odměnou.

2. Sv. Jeronym²⁾ rozumí tím duchovní dary. Praví: „Kdo opustí pro Krista statky časné, ten obdrží za to duchovní. Tyto jsou k oněm v poměru jako sto k jedné“. Sv. Kassian³⁾ však rozumí tím tytéž časné statky a praví, že již vzhledem k nim dostávají řeholníci v tomto životě stonásobně, jak svědčí jasně uvedená již slova sv. Marka. Vidíme to také doslova vyplněno a denně to říkáme nově přicházejícím do řádu: Opustils pro Krista jediný dům; zato jsi získal všechny domy řádové. Bůh ti je dal všechny za jediný, jež jsi opustil. Opustil jsi jednoho otce a jednu matku. Místo nich ti dal Bůh tolik otců, kteří tě vřeleji milují, daleko více se o tebe starají a více pečují o tvé blaho než ti, které jsi opustil. Opustils bratry, a nalezneš zde tolik bratří, kteří tě více milují než rodni, poněvadž tě milují v Bohu a pro Boha bez jakéhokolí osobního zájmu. Rodní bratří ve světě milují tě jen pro svůj prospěch a zájem,

¹⁾ Marek X. 30.

²⁾ Commentar. in Math. L. 3. (c. 19. v. 29.

³⁾ Collat. 24. c. 26.

pokud tebe potřebují. Ve světě opustils několik služebníků, nebo jsi jich vůbec neměl. Zde jich máš tolik, kteří ti slouží, jednoho jako správce, jiného jako domovníka, jiného jako kuchaře, jiného jako posluhovatele při stole, jiného jako ošetřovatele nemocných. A co ještě více, můžeš jíti do Španěl, do Portugalska, do Francie, Italie, do Německa, do Indie a do kteréhokoliv dílu světa, a najdeš tam vždy dům připravený a v něm tolik bratří ochotných, kteří se s péčí a láskou o tebe budou starati, jako to žádný kníže celého světa nenajde. Neznamená to stokrát, ba ještě víckrát obdržeti už v tomto životě?

3. Co mám říci o majetku, který jsi opustil? Také v této příčině máš více než jsi měl ve světě. Stokráte ti dává Bůh již v tomto životě, cos opustil; neboť máš tu všechno. Vládneš více nad majetkem a bohatstvím světa než boháči sami. Neboť oni nejsou pány nad svým majetkem a bohatstvím, ty však jsi. Oni jsou otroci a služebníci jeho. Písmo sv. mluví o „mužích bohatství“, ale ne o bohatství mužů. Tím nám naznačuje, že bohatství je ovládá: neboť jim poroučí, oni jsou jeho služebníci a otroci; neboť jemu slouží, pro ně pracují, aby je získali a zvětšili a zachovali. A čím více mají majetku, tím většími otroky jsou; neboť tím více starostí a péče musí mu věnovati. Proto praví

Mudřec: „Ale nadbytek bohatého nedopouští mu spáti“.¹⁾ V měkkém lůžku se v noci převaluje s boku na bok; neboť jeho majetek a bchatství mu loupí spánek.

Jak je proti tomu bez starostí řeholník! Nemusí počítati, zda nekoupil draze či lacino, zda je rok dobrý či špatný. Má všechno. Tak žijí řeholníci zcela bez starosti a bez obav. „Jako nic nemajíce, ale všemi věcmi vládnouce“.²⁾ Jak bychom neměli býti spokojeni? Máme zde stokrát více, než jsme měli ve světě. Nebo taž se světských lidí, a to těch z nich, kteří vedou nejnákladnější život, a dozvíš se, s kolika překážkami a protivenstvími se potkávají na každém kroku. Jsou to věci, o kterých my řeholníci pranic nevíme. A co říci vzhledem ke cti? Stokrát jí máš více zde, než bys jí mohl míti venku. Neboť mnohý velikán, mnohý kníže a prelát, který by se venku na tebe ani nepodíval, prokazuje ti velkou čest a chová k tobě velkou úctu, když tě spatřuje v řeholním rouchu. A co dále říci vzhledem k radosti, klidu a pokoji mysli? V každém směru ti Pán dává v řádě stonásob.

4. A proč se nám toho všeho dostává? Abychom jsouce uvolnění a zbaveni všech pozemských věcí srdce své obrátili k nebi.

¹⁾ Kazatel V. 11.

²⁾ II. Kor. VI. 10.

Všechnu péči a námahu, kterou bychom jinak museli věnovati světským věcem a na živobytí, máme obrátiti k tomu, abychom se vždy více Bohu líbili a denně v ctnosti a dokonalosti činili pokroky. Tak pravil prorok jednou o národu israelském: „Kraje pak pohanů daroval jim v úděl, a tak zabrali (výtěžky) námahy národův, aby šetřili ustanovení jeho a jeho zákon aby vyhledávali“. ¹⁾ Tak mluvil Pán také skrze proroka Ezechiele, když pravil o kněžích: „Nebudou míti dědičného vlastnictví — jáť jsem dědictví jejich; vlastnictví nedáte jim v Israeli, neboť já jsem vlastnictvím jejich“. ²⁾ Proto jsme opustili svůj majetek a statek, že Pán chce býti naším dědictvím a naším podílem. Blahoslavený úděl řeholníka, jenž dosáhl takového dědictví a podílu! „Podíl mi připadl v rozkošném kraji: moje dědictví též mi se líbí“. ³⁾ „Pán je můj dědičný podíl a kalich: tys ten, jenž úděl můj zachováváš“. ⁴⁾ „Byť i zhynulo tělo a srdce mé, Bůh bude skálou mou, dílem mým na věky“. ⁵⁾ Sv. František nazýval chudobu ctností nebeskou a božskou, po-

---

1) Žalm CIV. 44. 45.

2) Ezechiel XXXIV. 28.

3) Žalm XV. 6.

4) Žalm XV. 5.

5) Žalm LXXII. 26.

něvadž skrze ni opovrhujeme všemi věcmi a je nohama šlapeme a odstraňujeme překážky, aby se duše zcela volně a nerušeně mohla zabývatí pouze věcmi nebeskými a s Bohem vždy vroucněji se spojovala.

IV.

V čem záleží chudoba duchem.

1. Kristus Pán sám jasně vysvětluje, v čem záleží dokonalost chudoby, kterou jako řeholníci slibujeme. Praví: „Blahoslavení chudí duchem“.¹⁾ Nazývá ji chudobou v duchu, ve vůli, v náklonnosti. Nedostačí opustiti majetek a bohatství zevně; musíme to učinit i vnitřně. Tato chudoba v duchu nezbavuje a neodtrhuje jen tělo, ale také ducha a srdce ode všech věcí, abychom jsouce oddělení a osvobozeni ode všech věcí pozemských mohli volně a nerušeně následovati Krista Pána a věnovati se dokonalosti, což jest cíl, pro nějž jsme do řádu vstoupili.

Sv. Jeronym²⁾ dává zvláštní důraz na slova, která Kristus Pán řekl k Petrovi: „Vpravdě pravím, že vy, kteří jste následovali mne . . .“ Petr řekl: „Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe; čeho se nám za to dostane?“³⁾ A Kristus Pán odpověděl:

¹⁾ Mat. V. 3.

²⁾ Commentar. in Math. L. 3. (c. 19. 27. 28.)

³⁾ Mat. XIX. 27.

„Vpravdě, pravím vám, že vy, kteří jste následovali mne . . .“ Nepraví, poznamenává světec, „kteří jste všechno opustili“, nýbrž „kteří jste mne následovali“. Neboť všechno opustili také Diogenes, Antisthenes a mnozí jiní filosofové, mezi nimiž výslovně uvádí sv. Jeronym¹⁾ Krata thebského. Byl velmi bohat, chtěl se však přece odebrati do Athen, aby se tam věnoval filosofii a ctnosti. Bohatství jeho nemělo ho v tom zdržovati; proto prodal všecken svůj majetek. Peníze zato utržené vzal a hodil do moře, řka: „Potop se v moři, bídná žádostivosti: chci tě utopiti, abych nebyl sám sebou utopen“.

2. O jiném filosofovi, jménem Fokionu, jenž se proslavil chudobou, se vypravuje²⁾, že Alexandr Veliký mu poslal mnoho peněz ve zlatě, 100 hřiven neboli 46.000 dukátů. Fokion se tázal těch, kteří mu je přinesli: „Proč mi Alexandr posílá tyto peníze?“ Odpověděli: „Jen pro tvou ctnost. Král tě považuje za nejctnostnějšího a nejlepšího mezi Atheňany“. Na to řekl filosof: „Ať mne tedy při tom ponechá“. Ale nebylo ho možno pohnouti, aby peníze přijal. Tento výrok a čin byl u řeckých filosofů předmětem tako-

---

¹⁾ Advers Jovinianum L. 2. – Ep. 118. ad Iulianum n. 4.

²⁾ Plutarch Moral. Apophthegmata reg. et imperat. Phocion n. 9.

vého podivu, že se dlouhý čas zabývali otázkou, zda byl větší Alexandr Veliký či Fokion, jenž bohatstvím Alexandrovým pohrdl slovy: „Máš-li mne za dobrého a ctnostného, nech mne při tom, a neposílej mi bohatství, které by mi v tom jen vadilo“. Podobných příkladů jest mnoho.

Naproti tomu praví sv. Augustin¹⁾ a sv. Jeronym²⁾, že zlato a stříbro neuvádí v záhubu. Jako doklady uvádějí patriarchy a světce Starého Zákona, kteří byli velmi bohatí, jako Abraham, Izák a Jakub, dále Josef, který byl po faraonovi druhým hodnostářem v říši a vládl nad celým Egyptem, dále Daniel a jeho tři druhové, kteří měli v Babyloně velký vliv a velkou moc. Rovněž Mardocheus a Esther v říši Asuerově, David, Job a mnoho jiných, kteří uprostřed bohatství a nádhery světa měli jádro této chudoby duchem: neboť jejich srdce na tom nelpělo. Měli na očích slova prorokova: „Nebažte marně po násilí a lupu, na vzrůstu majetku si nezacládejte“.³⁾

3. Zkrátka k chudobě duchem, kterou slibujeme v řeholi, se vyžadují dvě věci: za první, abychom se odřekli všech věcí světa a je opustili, jak jsme se při slibu chudoby

1) Ep. 157. ad Hilarium n. 35.

2) Ep. 79. ad Salvinam n. 1.

3) Žalm LXI. 11.

zavázali; za druhé, abychom se odřekli také veškeré náklonnosti k těm věcem. Tato druhá věc jest hlavní požadavek, aby srdce se mohlo zcela svobodně a nerušeně věnovati Bohu a dokonalosti. První věc, totiž statky skutečně opustiti, jest jen podmínka, jak praví sv. Tomáš,¹⁾ a příprava k druhé, abychom se tím snáze vzdali náklonnosti k nim. Je to také působivý prostředek, abychom provedli druhou věc, jak praví sv. Augustin:²⁾ „Světské věci více milujeme, když je máme, než když jen po nich toužíme“. To znamená, že pokud máme statky pozemské, táhnou naše srdce vždy více k sobě, a proto je v tomto případě obtížnější vzdáti se náklonnosti k nim, než když jich už nemáme. Snadnější jest netoužiti po něčem, co nemáme, než vzdáti se toho, co máme. Co jsme neměli, toho si tolik nevážíme; co však člověk má, to se zdá s ním zcela spojeno a k němu přivtěleno. Je to tak, praví sv. Tomáš, jako by člověku nějaký úd od těla uřezávali: vzniká tím bolestná rána.

Velmi pěkně o tom jednají sv. Jeronym, Augustin a Řehoř, vykládající místo evangelia: „Hle, my jsme všechno opustili“. Sv. Jeronym³⁾ praví: „To byla velká sebedůvěra.

1) II. 2. qu. 186. art. 3.

2) Ep. 21. ad Paulinum et Therasiam n. 5.

3) Commentar. in Math. L. 3. (c. 19. 27.)

Petr byl rybář. Nikdy nebyl bohat. Chléb si vydělával řemeslem, rukama svýma. A přece praví pln sebedůvěry: „Hle, my jsme všechno opustili!“ Sv. Řehoř¹⁾ na tuto námitku případně odpovídá: „Zde musíme, milí bratří, více přihlížeti k dobré vůli než k peněžní hodnotě. Ten opustil mnoho, kdo si nic neponechal. Ten opustil mnoho, kdo se vzdal všeho, i když toho bylo jen málo. Jistě lneme láskou k tomu, co máme; a co nemáme, po tom toužíme. Petr a Ondřej opustili mnoho, poněvadž se vzdali i žádosti, něčeho nabýti. Mnoho opouští ten, kdo opouští všechno, co má, a zároveň se vzdává touhy něčeho nabýti“. Totéž praví také sv. Augustin:²⁾ „Rybáři na zavolání Páně opustili své loďky a sítě a těšila je pak vzpomínka, že se všeho vzdali a Pána následovali“. Vpravdě ten zahazuje všechno, kdo nejen to zahazuje, co mohl míti, nýbrž také, co míti chtěl.

4. To je velká útěcha pro nás, kteří jsme opustili málo, protože jsme více neměli. Sv. Augustin³⁾ vypravuje, jak všečen svůj majetek prodal a opustil, a poznamenává k tomu: „Protože jsem nebyl bohat, nebude mi to přičítáno za menší oběť. Také apoštolové, kteří to učinili první, nebyli bohati. Avšak

1) Homil. in Evangel. L. 1. hom. 5. n. 2.

2) Ep. 34. ad Paulinum.

3) Ep. 157. ad Hilarium n. 39.

ten opouští celý svět, kdo opouští všechnen svůj majetek, ano i touhu něco míti“. Tolik člověk opouští pro Boha, kolik pro sebe přestává žádati. Proto jsi opustil celý svět a všechno v něm, když ses vzdal žádosti a touhy po tom, co jsi měl a míti mohl, a rovněž toho, co mohls chtíti a po čem jsi mohl toužiti. Můžeš se pak s apoštolem radovati a říci: „Hle, my jsme všechno opustili pro tebe!“ Kdo měl ve světě více, ten ať se proto nepovažuje za lepšího a ať nemyslí, že proto opustil více; neboť nevzdá-li se zároveň i touhy po tom po všem, co mohl chtíti a žádati, pak opouští málo. Onen chudší daleko více opustil, neboť se vzdal také touhy po všech věcech tohoto světa.

5. Právě v tom jest jádro chudoby v duchu, totiž v odvrácení a odpoutání ode všech věcí, v odporu, v pohrdání všemi věcmi tohoto světa a v tom, že po nich šlapeme jako po blátě, jak praví apoštol Pavel:¹⁾ „Pokládám (všecky věci) za brak, abych získal Krista“. To jsou chudí duchem, které Pán plným právem blahoslaví. Jim náleží nejen království nebeské, jak jsme dříve ukázali, nýbrž již zde na zemi začínají chutnati ono velkolepé nasycení a oblažení. Neboť blaženost nenáleží, jak praví Boëthius²⁾,

1) Filip. III. 8.

2) De consolatione philosophiae L. 3. prosa 2.

v tom, že máme mnoho, nýbrž že je touha naše vyplněna. Blažen jest podle výroku sv. Augustina¹⁾ jenom ten, kdo má všechno, co chce, a nechce nic zlého.

Takové blaženosti jsou více účastni chudí duchem, než bohatí a mocní tohoto světa; neboť chudí duchem mají všechno, co žádají, a nežádají nic, než co mají. Bohatí tohoto světa nemají nikdy dosti a nejsou nikdy spokojeni. Mudřec praví:²⁾ „Lakomec se nenasytí penězi; a kdo miluje bohatství, nemá z něho užitku“. Lakomec nikdy neřekne: „Už mám dosti“. Všechny tyto věci nedovedou žádostivost ukojiti, nýbrž jen ji ještě více podněcují a dráždí. Čím více pije vodnatelný, tím více žízni. Kdyby měl lakomec sebe více, bude vždy ještě toužit po něčem, čeho nemá. „Láska k penězům roste, čím více se peníze hromadí“.³⁾ Lakomec vzdychá vždy ještě po větším majetku. Co má, toho si neváží: jen to má u něho cenu, co by ještě mohl získati. Co mu ještě chybí, to ho trápí více, než ho těší to, co má. Tak žije stále v mučivém neklidu a hladu.

6. O Alexandrovi Velikém⁴⁾ se vypravuje

1) L. 13. de prinitate c. 5. n. 8.

2) Kazatel V. 9.

3) Juvenal, satira 14.

4) Plutarch. Moral. De Tranquillitate animi t. 2. p. 2. pag. 305.

toto. Když slyšel filosofa Anaxarcha tvrditi, že jsou nesčíslné světy, zaplakal. Když se ho přátelé tázali, proč pláče, odpověděl jim: „Myslíte, že nemám proč plakati, když tento praví, že je tolik světů, a já jsem ještě nedobyl ani jednoho?“ Touha po tom, co ještě neměl, ho trápila více, než ho těšilo to, co měl. Proti tomu filosof Krates, jenž měl jen starou kapuci a vetchý plášť, žil tak spokojeně a vesele, že se myslilo, jako by měl samé hody. Byl šťastnější, spokojenější a bohatší ve své chudobě, než Alexandr, vládoucí celým světem. Proto jest případný výrok cynika Diogena k Alexandrovi, jejž sv. Basil uvádí.¹⁾ Když totiž Alexander toho filosofa viděl v jeho bídě, řekl mu: „Jak se mi zdá, potřebuješ ve své bídě leccos; jen mi řekni, a já ti to dám“. Filosof na to odpověděl: „Co myslíš, vládce, kdo z nás potřebuje více? Zdali já, jemuž stačí jen plášť a mošna, či ty, králi makedonský, jenž se k rozšíření své říše vydáváš v tak velká nebezpečí a jehož žádostivosti celý svět nedostačuje? Já jsem bohatší než ty.“ Sv. Basil praví: „Měl úplně pravdu. Neboť řekni mi: kdo je bohatší, zda ten, jenž má přebytek, či ten, jenž stále ještě nemá dosti? Jistě ten, jenž má nadbytek. Onen filosof věřil skutečně, že má nadbytek a že mu neschází nic z toho,

¹⁾ Valerii Maximi Dictorum memorabil. L. 8. c. 14.

bo by si ještě mohl žádati a co by ještě neměl. Alexandr Veliký však neměl ještě moho věcí, které míti chtěl a žádal. Tak byl onen filosof bohatší než Alexandr, a císaři Alexandrovi chybělo ještě daleko více, než jemu“.

7. Pravé bohatství, dokonalá spokojenost a blaženost tohoto života nezáleží v tom, že má člověk mnoho, nýbrž v tom, že jeho touha jest ukojena a vůle spokojena. Chudoba nezáleží v tom, že člověk to neb ono nemá, nýbrž v hladu a v touze po tom a v neukojitelné žádosti míti vždy více. Plato praví: „Je-li tato žízeň ukojena, pak je každý dobrý zároveň také bohatý“. Na vysvětlenou uvádí sv. Jan Zlatouústý vhodné podobenství. Člověk měl tak velikou žízeň, že ji nemohl uhasiti, i když po prvním poháru vypil druhý a třetí, pro velkou vnitřní palčivost, která ho trápila. Kdyby měl takový člověk i nadbytek vody, kterou by mohl pít, pak ho přece nebudeme nazývati šťastným a nebudeme mu toho záviděti. Za daleko šťastnějšího budeme považovati toho, kdo nemá žízně a netouží po pití. Neboť onen jest jako vodnatelný nebo zmítaný horečkou: tento však je podoben člověku zdravému a svěžímu. Týž rozdíl jest mezi těmi, kteří touží nabýti bohatství a časných statků, a mezi chudými duchem, kteří jsou spokojeni s tím,

co mají, a nic více na světě nežádají. Tito jsou zdraví, oni jsou nemocni: tito jsou nasyceni, oni jsou hladovi; tito jsou bohati, oni jsou žebráci.

8. Totéž prohlašuje Duch svatý ústy Šalomounovými: „Mnohý zdá se boháčem, a nemá nic; jiný pak zdánlivě chudý má velké jmění“.¹⁾ To znamená, že kdo zdánlivě nemá nic, jest boháč, a kdo má zdánlivě velký majetek a velké bohatství, jest chud a pln žádosti a touhy, poněvadž stále pozoruje, že mu něco ještě schází. Čím to? To pochází od ubohosti, neštěstí a nedostatku, které s sebou přinášejí bohatství a časné statky, které nemohou ani nasytiti ani uspokojiti. A ona spokojenost zase pochází ze štěstí a blaženosti chudoby duchem, která naplňuje ty, kdo ji mají; ti se začínají hned zde na světě radovati z onoho velkého nasycení. Sokrates prý říkával:²⁾ „Ten má největší podobnost s božstvem, kdo nejméně potřebuje; neboť božstvo nemá pražádných potřeb“. Šel pak po náměstí a uviděl tam množství věcí, které byly vyloženy na prodej; i řekl sám k sobě: „Kolika to věcí nepotřebuji!“ Uvidí-li však nevědomý dav, lakomec a skrblík tolik věcí na prodej vyložených, ten vzdychá a volá: „Kolik věcí mi ještě schází!“

¹⁾ Přísloví XIII. 7.

²⁾ Lycosthenis Apophthegmata pag. 286.

V.

O řeholnících, kteří sice obětovali věci větší, ale lpí v řádě ještě na malichernostech.

1. Z toho si můžeme vzít dvojí poučení. Za první, že nejsme chudí duchem, i když jsme opustili svět, statky a bohatství, dokud jsme se zároveň nevzdali náklonnosti k takovým věcem. Chudoba duchem záleží v tom, že se od věcí světa neodtrhujeme jen zevně a tělesně, nýbrž že se od nich odtrhujeme i vůlí a náklonností. To je při chudobě duchem nejhlavnější. Zůstává-li v tobě ještě náklonnost k těm věcem, pak jsi jich neopustil dokonale. Vzals je s sebou do řádu, neboť je chováš u sebe v srdci, a proto nejsi chudás skutečný, nýbrž jen zdánlivý. A proto rovněž nejsi řeholník opravdový, nýbrž jen na oko. Tělem sice jsi v řádě; ale tvůj duch a tvé srdce jest venku ve světě, a ty neoprávněně nosíš jméno řeholníka.

2. Jestliže za druhé řeholník, jenž statky a bohatství světa opustil a jich nenávidí, lpí

v řádě na maličkostech, na pokojíku, na šatu, na knize, na obraze nebo něčem takovém, pak není skutečně a dokonale chudý duchem. Důvod je týž. Hlavní věc při chudobě duchem spočívá ve vzdání se náklonnosti k věcem světa tohoto, a v odtržení srdce od nich. Takový se však této náklonnosti nezřekl. Přenesl jen v řádě náklonnost k oněm věcem světa na náklonnost k maličkostem. Srdce jeho jest v řádě spoutáno a zaujato těmito titěrkami, jako ve světě lpělo na bohatství a statku. Dobře o tom praví sv. Kassian: ¹⁾ „Nemohu si vysvětliti u některých řeholníků velmi směšnou věc. Bohatství a majetek ve světě opustili, a nyní vidíme, jak v řádě lpí s největší starostí a úzkostí na dětinských maličkostech, hledajíce s úsilím pohodlíčko zbytečné a pro řeholníky se nehodící, takže tato náklonnost a starost bývá mnohdy větší než byla ona, kterou měli venku ve světě o své časně statky. Takovým neprospívá, že opustili velké bohatství, neboť se nevzdali náklonnosti k nim, nýbrž ji jen změnili a obrátili k těmto malichernostem a hračkám“.

3. Zachovali si neřešť hrabivosti a lakomství. Nemohouce ji už míti vzhledem k věcem drahocenným, projevují ji pro tyto maličkosti a dokazují tím, že staré vášně ještě nevykořenili, nýbrž že jim dali jen jinou tvářnost.

¹⁾ Collat. 4. c. 21.

Jsou posud ovládáni týmiž vášněmi jako dříve, jako by hříšnost vězela jen v drahém nějakém kovu, a ne ve vášnivé žádostivosti. Zatím jsme proto opovrhli věcmi vzácnějšími, abychom se snáze naučili pohrdati méně cennými. Ovládla-li naše srdce ta chtivá žádostivost, pramálo na tom záleží, zdali se týká věcí velikých či malých; neboť i ty drobné věci spoutávají naše srdce zrovna tak, jako velké. Tu není rozdílu, jako není rovněž rozdílu, zastíní-li ti někdo slunce plechem zlatým či cínovým či železným. Jeden překáží stejně jako druhý.

4. Totéž praví opat Marek¹⁾ rozmlouvaje se svou duší. „Řekneš, dušičko: neshromazďujeme zlata ani statků“. Odpovím ti: Ani zlato ani statek sám o sobě neškodí, nýbrž jen převrácené užívání jich a lpění na nich. Velmi mnozí boháči, kteří nelpěli na bohatství, byli Bohu milí, jako Abraham, Job a David. My však, třebaš nemáme bohatství, přece neřest lakoty pěstujeme a živíme v oboru tak malicherném. Neshromazďujeme zlata, ale hromadíme věci nepatrné. Vysokých úřadů a hodností nedosahujeme, ale toužíme po slávě a chvále“. A tak jsme, říkají svatí, ubožejší a pokárání hodnější než lidé ve světě, protože se více ponižujeme a zahazujeme než oni. Neboť, když světští lidé na

¹⁾ Opusc. ultim. in Biblioth. Patr. to. 3.

něčem lpí, děje se to pro věci, které v jejich očích mají důležitost a cenu. Ty vzácnosti jsme opustili, a nyní lpíme na věcech malicherných a bezcenných. Zdětiněli jsme. A přece jsme měli podle pobídky sv. apoštola¹⁾ „vyspěti v muže dospělého“, měli jsme býti velkými a dokonalými muži, a učinili jsme to naopak. Muži a hrdinami jsme byli, když jsme vstoupili do řádu. Opustili jsme všechny věci světa; tenkrát jsme překonali všechny slabosti a těžkosti. Nyní však jsme se stali dětmi a máme zalíbení na dětinských titěrnostech a malichernostech. Vezmi dítěti jablko nebo hračku, pak ihned pláče. Vezmi takovým řeholníkům maličkost, na které lpí, nebo jim nepovol, co chtějí, ihned se znepokojí a pozbudou rovnováhy. Proto, jak praví sv. Kassian, je v této zkušenosti jednak něco směšného, jednak je něco bolestného a politováníhodného, vidíme-li, jak vážný muž, řeholník, který měl odvahu opustiti svět a všechno, co v něm měl, je tak závislý na maličkostech a hříčkách, že je neklidný a nešťastný jako dítě, když mu nedali jablko nebo vzali hračku.

5. V jednom dopise píše sv. Bernard mni-
chům:²⁾ „My mniši jsme větší ubožáci, než
všichni lidé, dopouštíme-li se pro takové

1) Efes. IV. 13.

2) Ep. 385. ad monachos Ecclesiae s. Bertini n. 4.

maličkosti tak velkých chyb. Jaká pošetilost, ba jaká ostuda je to, když my, kteří jsme opustili větší věci, lpíme s takovým nebezpečstvím na lečjaké tretce! Jaká je to ztráta! Celý svět jsme opustili, zřekli jsme se styků s příbuznými, dali jsme se zavřít do kláštera. Nepřišli jsme konati vůli svou, nýbrž jsme nad sebou postavili jiné lidi, kteří nám poroučejí. Jak se tedy máme snažiti, abychom to všechno svou pošetilostí a nedbalostí neztratili!“

VI.

Trojí stupeň chudoby.

1. Svatí Otcové a učitelé duchovního života rozeznávají tři stupně chudoby. Na prvním stupni stojí ti, kteří sice opustili statky světa zevně, ale nikoli zároveň vnitřně a ochotně, nýbrž ještě srdcem na nich lpí. To nejsou opravdoví, nýbrž zdánliví chudí a dávají si neprávem jméno řeholníků. Na druhém stupni jsou ti, kteří statky světa vskutku činem a vůlí opustili a také v řádě se zřekli každé náklonnosti k nepotřebným věcem. Avšak tito ještě velice pečují o potřebné věci a nadmíru se starají, aby jim nic takového nescházelo. Chtějí míti ve všem, jak v jídle, tak v šatstvu, v obydlí všemožné pohodlí. Schází-li jim něco z toho, velmi na to žehrají a naříkají. To není ještě dokonalá chudoba. Sv. Bernard praví o tom:¹⁾ Je smutné, že se dnes tak mnozí chlubí chu-

---

¹⁾ Serm. 4. de Adventu n. 5. — Vincentii Ferr. Tract. de vita spirituali c. 1. de paupertate — Alberti M. Paradis. animae c. 5.

dobou, ale takovou chudobu, při které jim nic neschází, nýbrž všeho mají v hojnosti. To není chudoba, nýbrž bohatství, a sice tak velké, jako ani boháči světa nemají. Neboť i ti trpí v některých věcech mnohými nedostatky; jednak nemají všechno, co si přejí, jednak že si z obavy před zbytečným nákladem odpírají více věcí, než my z lásky k ctnosti, jednak že jim služebnictvo to, co mají nebo pořizují, nepřichystá po chuti. A ty, řeholníku, jenž ses zavázal slibem k chudobě, nechceš snášeti nedostatek, nechceš v ničem strádati? To pak nejsi přítel chudoby, nýbrž pohodlnosti, to pak máš všeho v hojnosti a do sytosti, jako bys neměl ani ve světě. Nebylo by tedy v pořádku, kdybychom my, kteří jsme vstoupili do řádu, abychom se umrtvovali a činili pokání, si přáli více lahůdek a rozkoší, než jsme měli venku ve světě.

2. Chceme-li dospěti k dokonalosti chudoby duchem a býti skutečně tím, co slovo řeholník znamená, tak aby jméno a život se shodovaly, pak musíme postoupiti na třetí stupeň chudoby, to jest rádi snášeti nedostatek i věcí potřebných. Opravdu chudý nepečuje příliš ani o věci, jež jsou potřebné. Máme se vzdáti náklonnosti nejen k věcem zbytečným a takovým, bez nichž se snadno obejdeme, nýbrž také k nezbytným a po-

třebným. I když máme nedostatek věcí potřebných, máme projevovati lásku k chudobě a touhu po ní. Nemůžeme-li se úplně zříci toho, co je nám nutné a potřebné, pak aspoň toho máme užívat skromně a mírně. Také nesmíme hranice toho, co je potřebné, rozšiřovati, nýbrž spíše zužovati a uváděti na míru nejmenší; při tom se máme radovati, je-li nám z lásky k chudobě něco trpěti.

3. Jeden světec praví:¹⁾ „Není chvály hodna chudoba, nýbrž láska k chudobě, jsme-li opravdu chudi; a radost z chudoby, snášíme-li s radostí z lásky ke Kristu nedostatky, pocházející z chudoby“. Chce-li se kdo přesvědčiti, zdali je opravdu chudý duchem a činí v tom pokroky, ať zkoumá, zdali má radost z účinků a průvodních zjevů chudoby, totiž z hladu a žízně, zimy, únavy a nahoty. Pohleď, zdali tě těší tvůj starý oděv, nebo zdali máš radost ze spravovaných bot! Viz, zdali tě těší, chybí-li ti něco při stole, jsi-li přehlížen, nebo není-li ti něco po chuti. Pozoruj, zdali tě těší, chybí-li v tvém pokoji nějaké pohodlíčko. Netěší-li tě to všechno, a není-li ti to milé. nýbrž bojíš-li se naopak takových zkušeností, pak jsi ještě nedospěl k dokonalosti v chudobě duchem. To dále podrobněji vysvětlíme.

¹⁾ Vincent., uti supra.

VII.

O několika prostředcích, jak dosáhnouti chudoby duchem a udržeti se v ní.

1. Mnohé věci nám pomáhají, abychom dosáhli chudoby duchem a utvrdili se v ní. Nejprve slouží nám k tomu napomenutí našeho sv. Otce Ignáce v konstitucích:¹⁾ „Nikdo neužívej ničeho tak, jako by to bylo jeho vlastní“. Vysvětluje to podobenstvím. Řeholník se má při všem, čeho užívá, považovati za sochu, kterou lidé šatí a zdobí, a která se nijak nebrání, když se jí roucho zase bere. Právě tak se máš i ty chovati vzhledem k šatům, knize, breviáři a všemu tomu, čeho užíváš. Řekne-li se ti, že to máš odevzdati nebo vyměnit za něco jiného, nesmíš se nad tím rmoutiti; máš býti klidný jako ona socha, když se jí bere roucho. Budeš-li se na věci takto dívati, pak nebudeš nikdy nic považovati za své vlastní. Shledáš-li však v sobě, maje opustiti pokojík, něco

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 1. n. 7. pag. 44. et III. Reg. Summar. 24. pag. 6.

vrátiti nebo zaměnití, odpor proti tomu a připadá-li ti to obtížné, pak je to znamení, že se díváš na to jako na své. Bolí tě to v srdci a připadá ti to těžké, že se ti to bere.

Proto chce náš sv. Otec Ignác¹⁾, aby představení častěji zkoušeli podřízené ve ctnosti chudoby a poslušnosti. Tak zkoušel Bůh také Abrahama, aby se jeho ctnost osvědčila. Zkouškou má se osvědčiti ctnost každého řeholníka, jenž má příležitost v té ctnosti růsti. Je to výtečná zkouška a hodí se velmi k tomu, co zde probíráme, když se nám totiž bere, co máme, nebo se nám poroučí věc vyměnití.

2. Sv. Augustin²⁾ jednáje o tomto lpění na věcech pozemských praví: „Často myslíme, že v nás není této náklonnosti k věcem, dokud je máme; když však je ztratíme, pak se teprve přesvědčíme, jací jsme“. Pocífuješ-li odpor a těžkost, když něco dáváš nebo když se ti něco bere, pak je to znamení, že na tom lpíš; neboť bolest tato pochází z oné náklonnosti k věcem. Sv. Augustin praví: „Jen to máme bez náklonnosti, čeho se vzdámáme bez bolesti. Co si ponecháváme s radostí, toho se nevzdáváme bez bolesti“. Je tedy velmi spasitelné, když nás představení v tom často cvičí, na př. když nám vezmou

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 1. Declar. V. pag. 50.

²⁾ De vera religione c. 47. n. 92.

pokojík, v němž jsme si velmi libovali a na němž jsme lpěli, nebo nám přikáží odevzdati nějakou knihu nebo vyměnit šat, abychom si nic výhradně nepřisvojovali, jako by to bylo naše vlastnictví; sice by byla pobořena nejpevnější hradba chudoby. Takováto cvičení, jak čteme, byla také u starých otců pouště velmi oblíbena. Mniši nesměli na ničem lpěti a nic považovati za své vlastní. Tak zkoušel sv. Dorotheus svého učedníka sv. Dosithea. Sv. Dorotheus dal Dositheovi látku na šat a poručil mu, aby si z toho pro sebe ušil vhodný šat. Když si jej však ušil a šat mu dobře padl, vzal mu jej a dal jej jinému. Tato kniha sv. Dorothea pojednává o těchto věcech velmi případně a podrobně. Tak byl jednou, jak se tam vypravuje, Dositheus ošetřovatelem nemocných. Jakýsi nůž se mu velice líbil; i poprosil sv. Dorothea o něj, ne pro sebe, nýbrž pro nemocnici. Dorotheus mu řekl: „Tedy na tomto noži lpíš, Dosithee? Chceš býti raději otrokem tohoto nože, než služebníkem Kristovým? Nestydíš se žádati a přát si, aby tento nůž byl pánem nad tebou?“ Ó tolikrát bychom si měli říci sami: „Nestydíš se, že je tato malichernost pánem nad tebou a vodí tě za nos?“ Dorotheus řekl Dositheovi: „Nedotýkej se více tohoto nože!“ A on se ho také už ani nedotekl. Nepovažujme takové věci za

maličkosti, na nichž nezáleží! Sv. Jeronym¹⁾ praví při podobné příležitosti podivuhodné slovo: „Ti, kdo neznají cenu ctnosti a v ní ještě nedospěli k dokonalosti a ryzosti, budou to snad považovati za dětinské hříčky a maličkosti. Avšak není tomu tak: jsou to věci velmi důležité, je v tom svatá moudrost, skrytá sice před moudrými a učenými tohoto světa, ale srdcím pokorným a prostým zjevná a jasná“.

3. Druhý prostředek k zachování chudoby ducha jest nemíti nic zbytečného. Touto zvláštností nám uděluje Pán v Tovaryšstvu velkou milost. Náš příbytek jest podobně zařízen, jako byl pokojík, jež podle zprávy Písma sv. připravila Sunamitka proroku Eliseovi. Prorok často přicházel do jejího domu. Proto pravila k svému muži:²⁾ „Poznávám, že svatý muž Boží je ten (člověk), který často chodívá k nám. Učiňme mu tedy pokojík a dejme mu do něho lůžko, stůl, židli a svícen, aby tam mohl bydleti, když k nám přijde“. Tak musí také u nás býti pokoj zařízen: postel, stůl, židle a světlo, tedy jen věci nejpotřebnější. Není u nás zvykem ani dovoleno zdobiti pokojíky naše malbou, obrazy nebo podobnými věcmi. Také se nedovolují koberce, pohovky, vzácné skříně a psací stolky, ani

1) Reg. Monach. c. 12.

2) IV. Král. IV. 9. 10.

čalouny a záclony. V pokojích nesmíme nic míti na občerstvenou pro sebe nebo pro své návštěvníky. Ano i na hlt vody musíme mít dovolení zajíti si do jídelny. Ani kniha se nikomu neponechá tak, aby si do ní směl dělati poznámky nebo ji s sebou nositi.

To je ovšem beze sporu velká chudoba. Avšak na tom se zároveň zakládá nebeský klid a velká dokonalost; neboť míti takové věci by řeholníkovi působilo jen starosti a neklid. Vyhledávati, udržovati a rozmnožovati takové věci znamenalo by mnoho práce a roztržitostí. Tím, že je zakázáno míti takové věci, jak je tomu u nás, zamezují se všechny takové nepříjemnosti. V Tovaryšstvu není zvykem, aby do našich pokojů přicházeli venkovní lidé. Nehledě k jiným nepříjemnostem, kterým je takto zabráněno, má to i ten účel, abychom lépe zachovali chudobu. Vždyť konečně jsme také jen lidé. Kdyby měli šlechtici, kupci a učenci beze všeho přístup do našich pokojů ke zpovědi, nevím, zda bychom měli tolik síly a zůstali spokojeni s chudobou svých příbytků. Chtěli bychom míti pokoj ozdobený aspoň knihami, aby při pohledu na ně nás každý považoval za učené a zběhlé ve vědách. Ten zákaz nám velmi pomáhá setrvati v duchovní chudobě a chráníme se věcí nepotřebných. Máme si toho velmi vážiti a snažiti se v tom stále více prospívati.

4. Velmi dobrým prostředkem udržeti se v této svaté chudobě je velmi chvalitebný zvyk mnohých řeholníků, všechny maličkosti, k nimž cítí náklonnost, odevzdati představenému a tak se jich zbaviti, a to i takových, kterých by směli podle poslušnosti užívat. V letopisech řádu sv. Jeronýma¹⁾ se vypravuje, že na počátku se velmi na to dbalo a k tomu se přihlíželo, aby žádný mnich neměl něco zbytečného nebo zvláště cenného. Nalezlo-li se u koho něco vzácného, co nebylo k službě chrámové, pak se shromáždili v kapitole. Tam se udělal oheň a ta vzácnost se v něm spálila. Tito svatí hrdinové vysvětlovali, že takové věci jsou pro řeholníky jen modlami. V tom jich musíme následovati. Odstraňme ze svých pokojů všechno zbytečné. Odtrhněme se od toho a odevzdejme to představenému nečekajíce, že nám to bude vráceno. Abychom se od toho odtrhli a představenému to odevzdali, k tomu není zapotřebí, abychom na té věci lpěli; stačí, že není nezbytná.

5. Sv. Bonaventura²⁾ je v tom ještě přísnější. Zavrhuje, co někteří činí, že si nechávají maličkosti, aby mohli někoho odměniti nebo si někoho získati, nebo tak jiné ke zbožnosti přivésti. Takové věci konec konců srdce

1) Chrom. Ord. s. Hieron. c. 43.

2) De inform. Novic. p. 2. c. 9.

znepokojují a bývají příčinou roztržitostí. Dále chce takový řeholník míti mezi ostatními něco zvláštního. Zdá se, jako by měl v domě kupecký krám a jako by se museli všichni jen k němu obracet. Má to však ještě jiný háček. Často se to děje bez dovolení, někdy že se na to zapomene, jindy z ostychu s takovými maličkostmi choditi k představenému. To však bývá zase podnětem, že také jiní něco přijmou, poněvadž nemají odvahy to odmítnouti a dárce zarmoutiti. A tak se jim jednak dává špatný příklad, jednak je svědomí znepokojuje výčitkami.

Avšak je v tom ještě jiné nebezpečství. Takovými dárky a památkami se udržuje a živí zvláštní přátelství a důvěrnost. Svatí to odsuzují, poněvadž je to na ujmu bratrské lásce a svornosti. Proto naši předkové takové věci nedovolovali, jak praví sv. Bonaventura. Tak je to také v našem řádě zakázáno. Dovoluje se něco takového jen těm, jejichž úřad to vyžaduje. U ostatních to představení neschvalují, vědouce, že je to spolubratřím ku pohoršení. Řeholník má býti tak chud, že nemá co dáti. Tak dává jiným dobrý příklad. Ti, kdo takové věci rádi rozdávají, tuze nevzdělávají. Máme tedy proč následovati rady sv. Bonaventury.

6. Za čtvrté máme věrně zachovávatí to,

co ctnosti sv. chudoby dodává nejkrásnějšího lesku a co je v našem Tovaryšstvu zvláštní milostí Pána zavedeno, že totiž naše pokoje nejsou zamčeny, že bez zvláštního dovolení představeného nesmíme míti zamčen ani psací stůl, ani skříň ani cokoliv jiného. Všechno jest představenému volné a otevřené, jako bychom chtěli říci: „Vezmi si to, chceš-li!“ Sv. Jeronym¹⁾ poznamenává: „Nebudiž třeba klíčů. Již tím vnějším způsobem ukazujme, že nemáme nic jiného mimo Ježíše“. A ač jest všechno otevřené a volné, přece, Bohu díky, je to přede všemi v domě zcela bezpečné. Abychom to mohli snáze a bezpečněji činiti, dal nám sv. Otec náš Ignác předně pravidlo, že nikdo bez svolení představeného nesmí vkročiti do pokoje jiného. To je také uzávěrka s pevným klíčem, kterou jsou naše pokoje daleko lépe ostříhány, nežli klíčem železným. Pak dal druhé pravidlo, že nikdo nesmí nic odnášeti z kláštera nebo z cely jiného bez dovolení představeného. To je druhá závora s pevným klíčem. Nad to nade všecko jest však slib chudoby jako pečeť a nejpevnější visací zámek. Těmito třemi závorami a klíči jsou naše cely se vším, co v nich je, třeba jsou otevřené a volné, před domácím lépe chráněny, než by se mohlo státi železnými vraty a zámky. Nám všem

¹⁾ Reg. Monachor. c. 2.

na tom musí záležeti, aby se tento posvátný obyčej i v budoucnosti zachoval. Velmi trestuhodný by byl ten, kdo by zavedl příčinu, že by vzala za své tato prostota, upřímnost a dokonalost, která vešla v Tovaryšstvu v obyčej. Právě tak trestuhodný by byl ten, kdo by nás přinutil změnit a zrušit posvátný zvyk, v němž ctnost sv. chudoby tak krásně září. Proti takovým užívá sv. Basil¹⁾ a sv. Bonaventura²⁾ velmi ostrých a přísných výrazů.

---

1) Constit. monast. c. 34.

2) Specul. disciplinae p. 2. c. 2.

VIII.

Jiný prostředek, jak dosáhnouti chudoby a v ní setrvati.

1. Abychom setrvali v duchovní chudobě a dosáhli v ní dokonalosti, bude velmi záhodno nejen se zbavovati věcí nepotřebných, nýbrž také se snažiti i v takových věcech, jichž naprosto potřebujeme, ctnost chudoby projevovati a ve všem se jeviti chudými, jako také vskutku jsme. To nám doporučuje sv. Otec náš Ignác¹⁾ v konstitucích: „Jídlo, šatstvo a postel buďtež tak upraveny, jak se sluší chudým. Každý buď přesvědčen, že k jeho většímu umrtvení a zapření k pokroku duchovnímu náleží dostati to, co je v domě nejchatrnějšího“. Na jiném místě praví: „Všichni mají chudobu ctíti a milovati jako matku a podle svaté moudrosti má občas každý zakusiti jejích účinků“. Náš sv. Otec chce, abychom žádali pro sebe věci nejchatrnější a nejhorší; nechce však, aby zůstalo

---

¹⁾ Inst. S. J. II. Exam. gener. c. 4. n. 26. pag. 12. et III. Reg. Summar. 25. pag. 6.

jen při pouhém přání, nýbrž bychom občas také ve skutečnosti chudoby zakusili. I když nám neschází k živobytí věci nezbytné, přece vždy ještě něco zбуде, v čem můžeme ctnost svaté chudoby cvičiti. Náš sv. Otec Ignác nemluví o tom jen povšechně na jednom nebo na dvou místech, nýbrž v šestém díle konstitucí¹⁾ pojednává o tomto předmětu podrobně a vysvětluje, jaký má býti náš šat, aby odpovídal našemu stavu, našemu úřadu a svaté chudobě, k níž se hlásíme. Máme tu, jak praví, přihlížeti k trojí věci. Předně, šat náš má býti slušný, neboť jsme řeholníci; za druhé má býti ve shodě s obyčejem kraje, kde žijeme, neboť náš způsob života jest navenek zcela obyčejný; za třetí, nesmí odporovati chudobě. Bylo by však podle něho proti chudobě, kdyby šat byl z velmi drahé látky. Kdyby rodiče, příbuzní nebo zbožné osoby chtěly dáti řeholníkovi látku jemnou, pak jí nemá nositi: neboť to by nebyl šat chudého, a bylo by to proti našim konstitucím. Někteří sice namítají, že je možno drahou látkou něco ušetřiti, neboť prý vydrží dvakrát až třikrát déle, než látka hrubá, a šetrnost jistě sluší chudobě. Avšak to jsou důvody těla a krve, jež svět uvádí. Daleko více než na všech těchto možných úsporách záleží na tom, aby ze šatů, které nosíme,

¹⁾ Ibid. II. Constit. p. 6. c. 2. n. 15. pag. 96.

zářila zřejmě chudoba, abychom se jako chudí jevíli a v šatě chudých chodili, neboť jsme opravdu chudí. Ba ještě více! Chudoba se nemá zračiti nejen v látce, ale i ve střihu šatu. Neboť roucho řásnaté a po zemi se vlekoucí jistě by neslušelo chudému řeholníkovi.

2. Ke dvěma věcem se má při šatstvu podle vůle našeho sv. Otce Ignáce¹⁾ přihlížeti: Nejprve aby bylo slušné a počestné, a potom, aby chránilo proti zimě. K tomu cíli byl oblek zaveden a to jest jeho účel. Je to učení sv. Basila²⁾, jenž při tom uvádí slova apoštola Pavla: „Majíce pak živobyetí a oděv, spokojme se s tím“.³⁾ Světec praví o tom: „Pohleď jen, apoštol mluví o živobyetí, ne o labužnictví. Hle, mluví o šatě, jímž se přikrýváme, ne o takovém, jímž si zjednáváme lidskou čest. Máme býti spokojeni s věcmi nezbytnými; všechno ostatní, co jest chloubou a slávou, musí se z řádu vypuditi a nesmí býti nikterak dovoleno, neboť to jest marnivost a duch světský. Proto pryč s tím z řádu, sice načichneme světem“.

Ó, jak se sv. František bál v této věci o svůj řád! V dějinách jeho se vypravuje,⁴⁾

1) Ibid. II. Constit. p. 3. c. 2. Declar. C. pag. 52.

2) Reg. fusior Interrog. 22.

3) I. Tim. VI. 8.

4) Marcus Ulyssiponensis, Chronica Fratrum Minorum, t. I., l. II., cap. 19.

že bratr Eliáš, vynikající člen a bývalý generál řádu, dal si ušítí hábit příliš řásnatý s nabíravými rukávy a z látky velmi drahé. Sv. František si ho zavolal v přítomnosti mnohých bratří a poručil mu, aby mu ten hábit ukázal. Pak tento hábit oblekl světec na svůj, urovnal všechny záhyby, kapuci vzpřímil, rukávy ohrnul a to všechno dělal s jakousi zženštilou marnivostí. Pak si vykračoval se vzpřímenou hlavou a vypjatou a nadutou hrudí dlouhými a pyšnými kroky sem a tam a pozdravoval hlasitě vážným hlasem bratry kolem něho shromážděné: „Bůh vás pozdrav, vážení pánové!“ Bratří stáli jako u vidění nad tím, co světec činil a mluvil. Pak s největší nevolí svlekl hábit, zahodil jej s opovržením daleko od sebe a řekl v přítomnosti všech bratří bratru Eliášovi: „Tak oděni chodí nezdární synové řádu“. Stál pak před nimi ve svém pokorném šatě, chatrném, těsném a krátkém: jeho tvář byla opět plná laskavosti a přátelství, a začal se svými bratřimi mluvit s tím větší pokorou a důvěrností a napomínal je k pravé mírnosti, chudobě a pokoře.

3. Nebudme tedy ani my nezdárnými syny svého řádu, nýbrž řádnými; budme ve všem ve shodě s naší matkou, svatou chudobou. Oděv náš má býti takový, jaký nosí chudí. Má se na něm jeviti chudoba; má hlásati,

že jsme chudí. K tomuto cíli by měl býti náš šat ještě trochu horší, než jak jej můžeme slušně nositi, a ještě trochu špatnější, než by podle mínění světa stačilo. Chudým v oděvu nenazývá se ten, kdo je vším potřebným plně zásoben. Takový neukazuje, že je chudý, nýbrž ten, komu chybí i něco z věcí potřebných. Proto jsme řekli, že dokonalá chudoba se raduje, je-li jí trpěti nějaký nedostatek i ve věcech potřebných; a kdo vůbec nechce snášeti nouzi a nedostatek, že ještě nedosáhl dokonalosti v duchovní chudobě.

4. Co jsme řekli o oděvu, platí také o jiných věcech, kterých užíváme. Ve všem tom máme dbáti, aby se jevila a zářila ctnost svaté chudoby, a aby v nás lidé hned poznali opravdové chudé. V pokoji nemáme míti nic mimo věci nejpotřebnější; a všechno potřebné má býti prosté. Stůl i postel má hlásati chudobu. Co je v domě nejšpatnějšího, máš pro sebe žádati. Knihy, kterých nepotřebuješ, dej do knihovny a nehledej chloubu v tom, že máš v pokojíku mnoho knih. Sv. Bonaventura to probírá až do nejmenších jednotlivostí¹⁾, napomínaje řeholníky, že mají míti jen věci nejnutnější a ještě se při tom snažiti, aby nebyly nové a jemné, nýbrž hrubé, vetché a spravované. Nežádej,

¹⁾ De Inform. Novic. p. 2. c. 9.

aby knihy byly pěkně vázány, aby tvůj breviář a hóry vynikaly skvělou nádherou. Nenos v knížkách vzácné obrázky, ani neměj drahocenný růženec. Máš-li v pokojíku ze zbožnosti nějaký kříž, schránku se svatými ostatky, relief ze svěceného vosku, ať to všechno odpovídá chudobě, k níž ses slibem zavázal. Čím chudobnější jsi v tom, tím více se líbíš Bohu a jeho svatým.

5. Sv. František¹⁾ praví: „Míti nové a nepotřebné věci jest znamení ducha zvlažnělého. Neboť je-li duch vlašný a jestliže oheň milosti v něm vychladl, pak se nedovede ničím jiným zabývatí a baviti, než takovými tretkami. Jakmile nenacházíme v duchovních věcech útěchy, hledáme ji v takových věcech vnějších. To je pravda nanejvýše důležitá a zkušeností potvrzená. Proto se naši představení na tyto tretky dívají tak vážně, předně, aby se dbalo chudoby, ale také proto, že dobře vědí, že není pravého ducha řeholního u těch, kdo si v takových tretkách libují“.

Ale nejen v těchto věcech, nýbrž také v nezbytných, jak bylo řečeno, máme býti dbáli chudoby a osvědčovati ji. Musíme se radovati, když i v potřebných věcech máme nedostatek, abychom nasledovali Krista Pána;

¹⁾ Marcus Ulyssiponensis Chronica Fratr. Min. tom. I., lib. 2, c. 16.

neboť když byl bohat, pro nás se stal chudým a chtěl snášeti tak velký nedostatek v potřebných věcech, že trpěl hlad, žízeň, zimu, únavu a nahotu. Sv. Bernard¹⁾ praví: „V nebi jest veliká hojnost statků a bohatství, ale není tam chudoby. Na zemi sice bylo chudoby ažaž, ale lidé neznali její ceny a vzácnosti. Co učinil Syn Boží? Jako moudrý kupec oblíbil si toto zboží a vzal chudobu na svá bedra, aby ji tak i lidé poznali, jí si vážili a hodně si jí kupovali, poněvadž má v nebi takovou cenu“.

---

¹⁾ Serm. I. in Vig. Nat. Dom. n. 5.

IX.

Několik příkladů.

1. V knize o vynikajících mužích řádu cisterciáckého¹⁾ se vypravuje o opatovi jednoho saského kláštera, že se nespokojoval s látkou v zemi vyrobenou, nýbrž že každý rok kupoval jemné látky až z Nizozemska a do nich se odíval. Opat zemřel. Mniši si rozdělili mezi sebe jeho roucha. Převor si vybral jeho talár. Při jakési noční bohoslužbě oblekl si k zvýšení slavnosti onen talár. Najednou začne křičeti, jako by měl na sobě žhavý pancíř, že hoří, a ihned odhodil roucho, které, jak všichni viděli, bylo jakoby kus žhavého železa. Užaslí a plni podivu snesli všechny věci, které po opatovi dostali, a hodili to všechno na hromadu. Tu náhle ze všech stran počaly lítati jiskry jako ze žhavých kamen a vystupovaly do výše. To trvalo tak dlouho, že mohla býti dána o tom zpráva bližším opatům. Také tito přišli a byli svědky onoho přísného soudu Božího.

---

¹⁾ Lib. VI. Viror. illustrium Ord. Cister.

2. Caesarius z Heisterbachu¹⁾ vypravuje o rytíři, který způsobil mnoho útrap jednomu klášteru sv. Benedikta ve Francii. Řeholníci se rozhodli poslati jednoho mnicha ke králi Filipovi, aby si stěžovali na onen útisk. Byl ke králi poslán mnich ze vznešeného rodu šlechtického. Myslili si, že mu král popřeje sluchu pro jeho vznešené příbuzenstvo. Přišel před krále a pravil: „Tento rytíř velmi poškodil náš klášter; proto prosím Vaše Veličenstvo, aby byl pokárán a nám uloupené statky zase vrátil.“ Král pozoroval oblek a chování mnichovo a tázal se ho, kdo jest. Když se dověděl, že je synem velmi známého rytíře, neřekl ani slova, až si mnich opět začal stěžovati: „Pane, ten muž nám skutečně všechno v klášteře pobral, co jsme tam měli, a nic nám nenechal“. Tu řekl král: „Je to viděti zřejmě na tvých botech: neboť kdyby byl jen kousek kůže více nechal, neměl bys botky tak vykrojené. Čím vznešenější jsi rodem, tím pokornější máš býti.“ Aby ho příliš nesklíčil, poznamenal král ještě: „Moje poznámka tě nezarmucuj. Učinil jsem ji jen pro tvůj prospěch. Vrať se klidně do svého kláštera; postarám se, aby vám ten člověk už nic zlého nečinil“.

3. Skoro touž odpověď dal, jak uvádí týž

---

¹⁾ Dialog. dist. 4. c. 12.

Caesarius¹⁾), v jiném případě římský král Filip jednomu opatovi cisterciáckému. Opat vypravoval králi o nouzi kláštera. Král se podíval na jeho boty, které těsně přiléhaly a byly uměle vykrojené, a řekl: „Na tvé obuvi lze právě dobře viděti, že tvůj klášter jest chudý: neboť i kůže byla krátká“. Tím byl opat velmi zahanben.

4. Jeden kvardián, důvěrný přítel sv. Františka, zřídil, jak dějiny řádu vypravují²⁾ oratorium pro bratry a blízko něho zvláště celu, v níž měl světec bydleti a se modliti, poněvadž tam rád dlíval delší čas. Cela byla dřevěná z hoblovaného dřeva. Když sv. František opět na to místo přišel a ukázali mu jeho celu, řekl kvardiánovi: „Bratře, chceš-li, abych v této cele bydlel, dej ji uvnitř vyložití proutím, aby na ní bylo viděti chudobu“. Když se to stalo, pobyl v ní několik dní.

5. O našem sv. Otcí Františku Borgiášovi³⁾ čteme v jeho životě opak toho. Ve všech věcech se ukazoval jako opravdový chudý a jako dokonalý milovník této ctnosti. V šatě, v jídle, v lůžku a v pokojíku i v sebe menších věcech, v papíře potřebném k jeho kázáním, v topení, které dovoloval jen v nej-

1) Dialog. dist. 4. c. 13.

2) Marcus Ulyssiponensis, Chronica Fratrum Minorum t. I., l. II., cap. 20.

3) Schott, Vita S. Franc. Borg. L. 4. c. 2.

větší potřebě, ve všech věcech byl dokonale chudý. Nikdo ho nemohl přiměti k tomu, aby si vzal nové boty nebo punčochy. Ačkoliv ho chtěli bratří jednou oklamati a zaměnit mu nové za staré při vstávání, přece se jim to nepodařilo. Šel-li sbírat almužnu, pak jídal s větší radostí krajíčky nebo kousky chleba, které on nebo jiní přinesli, než z celého bochníku, který byl na stole. Na cestách, ať byly sebe delší a namáhavější, ať jeho zdraví tím mohlo sebe více trpěti, nedovolil, aby mu dali na postel čerstvý povlak, neboť se obával, že by to bylo proti svaté chudobě. Často spával za velké zimy v stodole na holé zemi. Když vítr foukal se všech stran, měl takovou radost a rozkoš, že uváděl své spolucestující v údiv a úžas. Jeho celá ochrana proti větru a dešti byl jeho starý plášť, jež si dal podlatiti, aby déle vytrval. Jen s velkou námahou bylo ho možno přiměti, aby si obul boty nebo vzal nějakou jinou ochranu proti nečas. Říkával, že klobouk jest dostačnou ochranou proti horku i dešti. Tak přicházel promočený a napolo zkřehlý mrazem do nocleháren. To pak byla jeho největší radost, když přišel na nocleh a našel nic připraveného k svému pohodlí. V žádné nemoci a také při sebe třeskutější zimě nedovolil, aby při jeho posteli nebo v jeho pokoji byly zavěšeny záclony, aby jej

chránily od větru. Myslil, že malá rohožka, která byla rozestřena nad hlavou jeho, jest již dosti velké mazlení. To všechno bylo tím příkladnější a podivuhodnější, čím více bohatství tento muž ve světě opustil.

X.

K čemu a jak zavazuje slib chudoby.

1. Ještě máme odpovědět na otázku, k čemu zavazuje slib chudoby přísně, kdy se hřeší proti ní a kdy je to hřích smrtelný? Neboť jest žádoucí, aby řeholník znal závaznost, kterou na sebe vzal vykonaným slibem. Doposud jsme jednali jen o takových věcech, které se odnášely k dokonalosti; zde však budeme mluvit přímo o povinnosti; neboť to musí všude býti základem, na němž se všechno ostatní buduje. Proto promluvíme co nejstručněji o tom, co učení bohoslovci a právníci o tom říkají a co z práva a Písma sv. vyvážili. Slib chudoby jako takový řeholníka zavazuje, že nemá ani práva vlastnického ani práva používacího nad nějakou věcí bez svolení představeného. To je všeobecně platná nauka všech učenců a je tak výslovně vyjádřena ve svatých církevních zákonech.

2. Z toho následuje za první povinnost, že řeholník ze závazku slibu chudoby nemá

nic míti, ničím vládnouti, ničeho rozdávatí, žádného časného majetku pro sebe přijímati, podržeti, užívati nebo s ním po libosti nakládati bez svolení představeného, neboť toto všechno náleží jen tomu, kdo jest vlastníkem neb pánem věci. Kdo by tak činil, jednal by proti slibu chudoby. Tak se o tom vyslovují všichni učenci, a tak je to jasně vyjádřeno v církevních zákonech.

3. Za druhé z toho následuje, že řeholník nejen tehdy jedná proti slibu chudoby, když bez dovolení představeného z kláštera něco odnáší nebo si ponechává nebo rozdává nebo s tím po své vůli nakládá, ale také tehdy, když z venku, od příbuzných, přátel, zbožných lidí něco přijímá a přechovává nebo tím vládne bez dovolení představeného. Také to je všeobecný názor učenců, výslovně obsažený v církevním právu. To jsou zásady a základy celého tohoto předmětu, na nichž mají spočívat všechny důsledky, podle nichž se má rozhodovati v jednotlivých případech.

4. To všecko nám předkládá a vykládá náš sv. Otec Ignác, kde jedná o tomto předmětu. A abychom to měli vždy na očích, pojal to také do pravidel. V 26. základním pravidle praví:¹⁾ „Všichni vězte, že nesmíte z věcí, které jsou v domě, nic půjčovati, bráti ani rozdávatí, leda by představený o tom

¹⁾ Instit. S. J. III. Reg. 26. Summar. pag. 6.

věděl a s tím souhlasil“. Aby se však nemyslilo, že je proti chudobě něco jen z toho, co je v domě vzíti nebo s tím po libosti nakládati bez svolení představeného, že však není proti slibu chudoby od cizích něco přijmouti, nebo s tím libovolně nakládati bez dovolení představeného, stanoví tuto druhou věc v jiném pravidle, jež zní:¹⁾ „Nikdo si nesmí bez dovolení představeného z domu nebo z pokoje jiného nic přisvojovati ani od venkovních bez dovolení představeného nic přijímati ať pro sebe, ať pro jiného“. V těchto pravidlech shrnuje náš sv. Otec Ignác krátce všechno, k čemu slib chudoby přísně zavazuje.

5. Zde třeba poznamenati, že se nikdo nesmí dát mýliti domněnkou, že to není hřích, aspoň ne smrtelný, jedná-li se proti těmto pravidlům, poněvadž naše konstituce a pravidla nezavazují pod hříchem. Velice by se mýlil, kdyby si myslel: Uznávám sice, že jedním proti pravidlům, když něco od jiného přijímám, nebo jemu dávám; že však naše pravidla nezavazují pod hříchem, nemyslím, že by to byl hřích, nýbrž jest to jen přestupek pravidla. Náš sv. Otec Ignác²⁾ skutečně v konstitucích vysvětluje, že nezavazují pod hříchem. Avšak sliby, které jsme

¹⁾ Ibid. Reg. 9. Commun. pag. 10.

²⁾ Inst. S. J. II. Constit. p. 6. c. 5. pag. 102.

vykonali, zjevně nás zavazují, a to pod hříchem, i těžkým. Tak to vysvětluje také náš sv. Otec Ignác, aby nebylo žádné pochybnosti a aby se nikdo nemohl klamati, i když věc sama o sobě jest jasná. Neboť jest jasné, že mnich, jenž by se dopustil něčeho proti sv. čistotě, se dopouští smrtelného hříchu proti slibu a zároveň i svatokrádeže. Právě tak, když porušuje slib chudoby, dopouští se smrtelného hříchu proti tomuto slibu. O tom není pochybnosti. Bylo ti na vůli se svým jměním zůstatí ve světě a s ním libovolně nakládati. Bylo ti na vůli ponecháno nevstupovati do řádu a neskládati slibu chudoby. Jakmile jsi však vstoupil do řádu a složil slib chudoby, už nesmíš ani groš přijmouti ani si bez dovolení představeného pro sebe ponechatí, protože ses k tomu slibem zavázal. Tak řekl apoštol Petr¹⁾ Ananiášovi a Safiře, kteří podle mínění svatých Otců učinili slib chudoby. Prodali svůj majetek a peníze utržené přinesli k nohám apoštolů, jako to činili jiní. Tito dva však z utržené ceny si část ponechali pro sebe a tvrdili, že více neutržili. Tu jim Petr pravil: „Ananiáši, proč pokoušel ďábel srdce tvé, abys selhal Duchu svatému a lstivě nechal za sebou z peněz utržených za pole? Zdaliž zůstávajíc (neprodáno), tobě nezůstávalo, a

¹⁾ Skutky ap. V. 3. 4.

zda byvši prodáno nebylo v moci tvé? Proč jsi uložil v srdci svém tuto věc? Neselhal jsi lidem, nýbrž Bohu“. A ihned následoval trest Boží. Padl náhle mrtev na zemi. A právě tak se vedlo i jeho ženě, která měla podíl na tomto zločinu. Dále pak hned praví Písmo:¹⁾ „I přišla bázeň veliká na celou církev a na všechny, kteří o tom slyšeli“. Tak má také nás pojmouti strach, abychom nejednali proti slibu chudoby ve věci, která se s takovou přísností trestá.

6. Abychom se vrátili k předmětu, pravím: „Kdyby zde šlo jen o nějaké pravidlo, pak by nebylo hříchu, kdybychom se něčeho proti němu dopustili. Obsahují-li však konstituce a pravidla něco jako věc slibů a za takovou ji prohlašují, pak zavazují pod hříchem. Konstituce nemají vázati pod hříchem, nýbrž sliby jsou to, jež tak přísně zavazují. Pravidla zavazují však také pod hříchem, jestliže obsahují nebo vysvětlují předmět, týkající se čistoty nebo přirozeného zákona. Tu nezavazují jako pravidla, nýbrž mocí závazku, jež čistota nebo přirozený zákon působí. Jestliže tedy pravidla vyslovují podstatu slibu chudoby a vysvětlují, k čemu slib jako takový zavazuje, pak hřeší ten, kdo pravidla tato přestupuje, ne sice přestoupením pravidel, ale přestoupením slibu v pravidlech vy-

¹⁾ Skutky ap. V. 11.

světleného. Úvaha o těchto pravidlech nesmí v nás vzbuditi myšlenku, že jsou to jen pravidla, nýbrž musíme při tom býti přesvědčeni, že je v nich stručně shrnuta podstata slibu chudoby a přísnost tohoto závazku. To však jest vzato, jak již bylo poznamenáno, z církevního práva a z učení svatých Otců. Tak píše sv. Augustin¹⁾ mluvě o řeholnících, společně žijících: „O tom není pochyby, že nesmějí nic míti, ničím vládnouti, nic dáti ani přijmouti bez dovolení představeného“. A totéž doslova také učí naše pravidlo. To znamená býti opravdu chudým. Neboť může-li kdo po libosti bez dovolení jiného něco vzíti nebo dáti nebo něčím vládnouti nebo o tom rozhodovati, pak jest vlastníkem a jedná tudíž proti slibu chudoby.

7. K lepšímu pochopení první zásady vzhledem k tomuto učení musíme upozorniti na rozdíl, kteří činí právníci a theologové mezi právem užívacím a vlastnictvím. Jest rozdíl, je-li někdo vlastníkem věci, či smí-li jí jen užívat. Vlastník si smí s věcí dělati, co chce. Chce-li, může ji dáti a půjčiti; může ji prodati, spotřebovati, s ní nakládati po libosti. Kdo však nemá plného vlastnictví, nýbrž jen právo užívací, ten nemůže rozhodovati o věci,

¹⁾ Regulae clericis traditae fragmentum. Migne, tom. 32. pag. 1449. – Decretum Gratiani, pars 2, Causa 12, quaestio 1, caput 11.

jak by se mu líbilo: nemůže ji jinému dáti, prodati, zničiti, nýbrž smí jí pouze užívati k účelu, k němuž mu byla propůjčena. Vysvětlují to příkladem. Je-li někdo pozván na hostinu, pak smí ze všeho jísti, co se předkládá. Nesmí však tato jídla s sebou vzíti domů, nesmí je poslati příteli, nesmí nic z toho prodati a vůbec s tím nic začíti, co by sám chtěl. Má jen právo z toho jísti, kolik chce. Proto se rozeznává užívání od vlastnictví také ve věcech, které jsou upotřebením, a sice hned prvním, ztráveny. Podle učení theologů i vzhledem k věcem, které s dovolením představeného řeholníci smějí míti, je u nich něco zvláštního. Mají užívací právo nad těmito věcmi jen potud, pokud jich mohou užítí pro sebe. Jest jasné, že nesmíš svůj hábit neb oděv dáti bez dovolení jinému, neboť není tvým majetkem. Kdybys jej někomu dal bez dovolení představeného, pak se prohřešuješ proti slibu chudoby. Učinil by ses jeho vlastníkem a po libosti bys s ním nakládal. To platí i o všech jiných věcech, které máme k užívání. Nesmíš nikomu dáti bez dovolení svůj breviář, sešit nebo klobouk; neboť to není tvoje vlastnictví. Dovoleno jest tobě, jen užívati těch věcí, jako hostu, když jest pozván na hostinu. Mysleme často na toto přirovnání. Jest velmi případné a vysvětluje věc velmi dobře.

8. Nesmí-li řeholník bez dovolení po libosti nakládati s věcmi, které jsou mu dány k užívání, a nesmí-li jich dáti jinému, pak jest jasné, že mnohem méně smí dáti něco jiného z domu, nebo něco přijmouti nebo něčím disponovati bez dovolení představeného. Nikdy nesmí nic bráti ze šatny, prádelníku, z knihovny, z jídelny, ze spižírny, ani aby to dal jinému, ani aby toho užil sám. To by bylo zjevně proti chudobě.

XI.

Jak jest proti slibu chudoby bez dovolení představeného něco vzítí nebo dáti z toho, co dostaneme mimo dům.

1. Podle obecného názoru duchovních učitelů, jak jsme již vysvětlili, jest hříchem proti slibu chudoby nejen si něco z domu vzítí k svému užitku, nebo to jinému dáti bez dovolení, nýbrž také od jiného něco přijmouti bez povolení představeného. Kdyby ti tedy přítel, zbožný člověk, tvůj vlastní otec nebo příbuzný dával nějaké šatstvo, knihu, nebo něco podobného, a ty bys to přijal a užíval toho a podržel si to bez dovolení představeného, pak bys zhřešil proti slibu chudoby. Je zcela lhostejné, zda jsi o to prosil čili nic, zda ti to bylo dáno bez prosby, z přátelství nebo jako almužna, nebo z ohledů příbuzenských nebo jakýchkoliv jiných. Můžeš namítnouti: Uznávám velmi dobře, že by to bylo proti slibu chudoby, kdybych si doma něco přivlastnil; ale jak je tomu, když mi to jiný dává? Tu neberu

nic domu řeholnímu a mu nezpůsobím škody, nýbrž mu přináším užitek, protože tím bude ušetřeno, co by mi musel dáti klášter. Jaký by to mohl býti hřích? Proti kterému přikázání by to bylo?

2. Na to odpovídám: Obyčejně je to hřích krádeže a proti sedmému božímu přikázání. Tak to vysvětluje sv. Augustin¹⁾ ve svých pravidlech zcela zřetelně. „Dává-li se komu něco, jako na př. oděv, pak to má býti k společnému užívání určeno a dáno tomu, kdo toho nejvíce potřebuje“. Chce-li představený oděv, který byl poslán tobě, dáti někomu jinému, pak ti nečiní křivdy, neboť oděv ten nenáleží tobě. Jakmile to přijde do kláštera, je to majetek společný. Náleží právě tak tobě, jako mně. Co se týká hlavní věci, sv. Augustin ihned dodává: „Utahuje-li někdo něco, co mu jiný odevzdal, pak má býti obviněn z krádeže“. Totéž praví sv. Basil:²⁾ „Osobovati si něco jest krádež“. Ale jak to může býti krádež? Sv. Basil to vysvětluje: „Přivlastniti si nějakou věc, ať přichází odkudkoliv, k osobnímu užívání, jest oloupiti klášter“. Nemysli nikdo, že jsou to jen nadsázky světců, jako se to děje mnohdy v jiných věcech, aby se tím nahnalo více

1) S. Augustini Regula Ugonis de S. Victore et Umberti in Cap. 2. de rerum communione pag. 24 sq.

2) Constit. monast. c. 34.

hrůzy a zděšení vzhledem k tomu, před čím se varuje. Tak tomu zde není. Je to samozřejmá pravda a společné učení theologů. Opírá se o zásadu, s níž souhlasí všichni, totiž o větu: Slibem chudoby se stává řeholník neschopen něco míti nebo něco dáti. On sám nenáleží více sobě, nýbrž řádu, a všechno, co vyzíská, co se mu dá, nebo jakýmkoliv způsobem v jeho moc přijde, jest ihned majetkem řádu. Má-li řeholník příjmy ze své učitelské stolice, jak to mívali různí řeholníci na universitě v Salamance a na jiných universitách, pak tyto příjmy nepatří jemu, nýbrž klášteru. Představený nebo jeho jménem správce to přijímá jako jiné důchody kláštera. Řeholníku za učitele ustanovenému dává představený, cokoli potřebuje, jako by mu to musel dáti, kdyby neměl příjmů ze stolice profesorské.

3. Zjevně je to také krádež, když řeholník něco od jiného přijímá a bez dovolení si pro sebe podržuje. Neboť jakmile něco přijde do rukou řeholníka, je to již majetkem kláštera. Podrží-li si něco bez dovolení pro sebe, pak to krade řádu proti vůli představeného a přivlastňuje si to neprávem. Cizí majetek brátí bez vědomí vlastníka nebo ho podržeti — toť krádež. Z toho dále následuje: Jestliže řeholník něco takového někomu dává bez dovolení, i když jest to almužna,

pak přijimatel nezískává na to právo vlastnické a není pánem nad tím, nýbrž je to povinen řádu zase nahraditi. Z toho vidíme, na jak velkém omylu jest ten, kdo si myslí, že může svému příbuznému, kajícíkovi nebo příteli dáti knihu nebo obraz nebo schránku se svatými ostatky nebo něco podobného s omluvou, že to není dáno z domu nebo od představeného, nýbrž že je to dar od někoho jiného. Jako je tedy krádež proti slibu sv. chudoby, bez dovolení představeného něco z domu vzíti, dáti nebo tím disponovati, tak je také krádež něco od cizí osoby přijmouti, podržeti si a tím disponovati bez dovolení.

4. Zde třeba ještě na jednu věc upozorniti. I když něco by nebylo krádeží a tím by nenastala škoda domu nebo klášteru nebo někomu jinému, přece by mohl nastati takový případ, že by to byl povahou svou smrtelný hřích, opovážil-li by se řeholník časný statek bez dovolení představeného přijmouti, podržeti, užívati ho, jím vládnouti; neboť to jest řeholníkovi slibem chudoby zakázáno, a stal se k tomu, jak řečeno, neschopným. Přijimatel takové věci nezískal by k tomu práva vlastnického, nýbrž byl by to povinen vrátiti; neboť to obdržel od někoho, kdo neměl práva to rozdávat, zrovna jako

kdyby někdo něco dostal od nedospělého dítěte.

5. Potvrzuje to případ, který se přihodil papeži Řehořovi s jedním mnichem. Mnich ten bydlil v klášteře, který Řehoř jako papež v Římě vystavěl. Vypravuje to sám ve svém Dialogu¹⁾ a Surius v jeho životopise.²⁾ Mnich toho kláštera, jménem Justus, prosil svého bratra, laika, aby mu koupil šat. Bratr otevřel peněženku, vyňal tři stříbrné peníze a pravil: „Zde máš peníze a kup si šat, jaký se ti líbí“. Tak vypravuje Surius a tvrdí, že to bylo tak napsáno v rukopise, který četl. V Dialozích sv. Řehoře se mluví o třech dukátech. Pro náš účel je lhostejné, zda to byly tři peníze stříbrné či zlaté. Tehdy tři peníze stříbrné na koupení šatů úplně stačily. Hlavní věc však jest tato. Mnich vzal peníze bez dovolení a uchoval u sebe. Najednou těžce onemocněl. Náhodou věděl jiný mnich, že má u sebe tři stříbrné peníze. Tomu nedalo svědomí pokoje a proto šel k opatovi a oznámil mu to, právě tak, jak to předpisují naše pravidla,³⁾ podle nichž má každý, kdo něco důležitého, na př. těžké pokušení, o jiném ví, představenému oznámiti. Opatovi zdál se ten případ důležitý;

¹⁾ Dialog. L. 4. c. 55.

²⁾ Surius 12. Mart. Vita S. Greg. Magn. L 2 § 25.

³⁾ Inst. S. J. III. Reg. 20. commun.

proto se chtěl o něm poraditi se šamým papežem. Podal tedy o tom zprávu sv. Řehoři, aby se dověděl, co v té věci činiti. Sv. Řehoř poručil, že žádný z mnichů nesmí nemocného navštěvovati, žádný s ním nemá mluvíti. Všichni mají na něho hleděti jako na exkomunikovaného, neboť porušil slib chudoby. Rozkázal pak ještě, až zemře, aby nebyl pochován do země posvěcené vedle ostatních bratří, nýbrž mimo klášter. Na mrtvolu měli dáti ony tři peníze, které přechovával, a všichni měli zvolati: „Tvé peníze buďtež tobě na zatracení!“ Mnich zemřel na tuto nemoc, a všechno bylo přesně vykonáno. Sv. Řehoř praví, že tento příklad způsobil takovou hrůzu a takový strach v onom klášteře, že všichni mniši prohledávali své cely a všechny maličkosti, které měli a s dovolením míti směli, přinášeli opatovi, aby byli uchráněni každého poklesku proti slibu svaté chudoby. Tyto a jiné příklady dávných Otců byly důvodem, že právě tento trest byl církevním právem kdysi stanoven pro ony mnichy, kteří zemřeli s nějakým majetkem.

XII.

Případy hříchů proti slibu chudoby.

Podle uvedených zásad a podle všeobecného učení theologů můžeme dáti odpověď také na jednotlivé případy, které se vyskytují. Poněvadž pak se věci z oboru mravouky vůbec nejlépe objasňují jednotlivými případy, uvedeme zde některé, podle nichž pak lze také ostatní rozhodnouti. Tím se toto učení plně objasní.

1. Z toho, co bylo řečeno, vyvozují tyto důsledky. Dá-li představený některému mnichu peníze na cestu, pak nesmí za ně nakoupiti růženců, obrázků nebo něčeho podobného, ani pro sebe, ani na rozdání pro jiné. Také si nesmí zato pro sebe koupiti nějaké agnusky nebo schránky na ostatky svatých, a to ani tenkrát, kdyby si to byl cestou ušetřil na jídle. Důvod je tento. Tyto peníze mu byly dány na cestovní výlohy. Co z toho neupotřebil, musí vrátiti představenému toho domu, odkud byl poslán, nebo toho, do něhož přišel. Kdyby to upotřebil nebo obrátil

na něco jiného, pak je to krádež na řádu, a on se prohřešuje proti slibu chudoby. To se vztahuje jen na ty řády, které dávají svým členům všechno, co na cesty potřebují, jako je tomu u nás. Jinak se má věc, stanoví-li se mu určitý peníz na každý den a více nedostane, i kdyby potřeboval. Neboť to je pak znamení, že je mu zde výslovně nebo mlčky nebo předpokládaně dovoleno, aby směl užítí na jiné slušné věci toho, co ušetří z peněz obdržných.

2. Totéž platí, když peníze na cestu nebyly dány od řádu, nýbrž od otce, příbuzných nebo od zbožných osob. Nemůže si za to koupiti na př. breviář, brejle nebo něco jiného, ani pro sebe ani pro někoho jiného. Nesmíme se zde klamati výmluvou: „Tyto peníze mi nedal řád, nýbrž příbuzný, přítel“. Neboť jakmile to dostaneš do ruky, je to majetek kláštera a jemu tak, jako by ti to byl dal představený kláštera nebo řádový pokladník, jak bylo vyloženo v minulém případě. Smíš tedy peněz užítí jen na to, nač byly určeny představeným, totiž v tomto případě na cestovní výlohy. Co ti jakkoliv zůstane, máš odvésti představenému. Obrátíš-li to na něco jiného, nebo podržíš-li si peníze pro sebe, prohřešuješ se proti slibu chudoby a dopouštíš se na svém řádu krádeže. To platí pro případ, když někdo s dovolením

představeného peníze přijal; neboť kdyby je byl přijal bez dovolení, pak již tím porušil slib chudoby, jak bylo dříve dokázáno.

3. Stejně je tomu, přichází-li někdo z misíí nebo z domova, a tam mu něco dali buď na cestu nebo na šaty. Jakmile to dostane do ruky, stává se to majetkem řeholní společnosti. A jakmile přijde domů, musí to odevzdati představenému nebo tomu, kdo má podle ustanovení představeného péči o šatstvo. Kdyby si to ponechal bez dovolení, pak by jednal jako vlastník a dopustil by se hříchu proti slibu chudoby.

4. Je-li někdo připraven na cestu do jiného domu nebo koleje, a má-li již nohu ve třmeni nebo na stupátku vozu, pak nemá a nesmí od nikoho cizího něco žádati nebo přijmouti, ani na cestu, leč se svolením představeného. Ani tenkrát nesmí nic přijímati, kdyby mohl předpokládati, že jeho budoucí představený by to s radostí přijal, že by mu tím mnoho ušetřil. Důvod je tento: Ten, jenž ho propouští, je dosud jeho představeným, onen druhý ještě není. Přijal by tedy něco bez dovolení představeného, kterého ještě nemá, a nemůže ho žádati za dovolení. Něco jiného by bylo, kdyby byl někdo už mimo dům na cestě, kde by neměl představeného, jehož by mohl požádati o dovolení. V takovém případě by směl přijmouti,

o čem se domnívá, že by s tím byl nový představený srozuměn, a musel by si umíniti, že mu to ihned řekne a vyúčtuje vše, jakmile přijde do nového kláštera. Zde by tedy dovolení představeného předpokládal. To však nesmí předpokládati tehdy, když je snadno možno se obrátiti k představenému, nebo věc odsunouti.

5. Z toho plyne tento důsledek. Dá-li představený někomu dovolení peníze přijmouti a uložití je u klášterního pokladníka k určitému účelu, na př. k sepsání a vydání knih, pak jich nesmí bez dovolení použítí k něčemu jinému. Ani malý peníz nesmí z toho dáti některému spolubratru, i kdyby byl v bídě, nebo kdyby jeho příbuzný, jeho přítel nebo jeho kajícíník byl ve velké nouzi. Nesmí z toho ani almužnu dávatí, ani z toho nic užítí na růžence a obrázky. Druhý nesmí z toho nic přijmouti bez dovolení, sice by oba jednali proti slibu chudoby, Neboť bez dovolení představeného dáti nebo přijímati nějaký pozemský statek nebo jím disponovati, jest proti slibu chudoby, jak již bylo řečeno.

6. Jako nesmí řeholník bez dovolení nic dáti nebo přijmouti, tak ani nesmí nic půjčiti nebo si vypůjčiti. Neboť slibem chudoby je každý druh smlouvy zakázán. V malých věcech a v případech často se přiházejících

předpokládá se dovolení mlčky nebo všeobecně dané, že smí řeholnímu bratru téhož domu půjčiti to, čeho sám se svolením představeného užívá, aspoň na krátkou dobu, podle toho jaký je v kterém řádě zvyk a obyčej.

7. Řeholník hřeší proti slibu chudoby, přijme-li bez dovolení představeného v domě nebo mimo dům něco k uschování. Neboť takové přechovávání jest jakási smlouva a předpokládá takovou odpovědnost. Řeholník, jenž přijímá takovou věc k uschování, jest povinen za vše ručiti nebo dáti náhradu, když se jeho opravdovou vinou na ní něco pokazí. Nemluvím tu ani o nepříjemnostech a starostech, které působí opatrování cizích peněz nebo jiných cenných věcí. Nemluvím ani o pohoršení, kdyby se v ruce řeholníka našly peníze bez dovolení, nebo bez vysvětlení, jak k nim přišel. Co do věcí obyčejných, které smí řeholník míti s dovolením představeného ve svém pokoji, dovoluje prakse a zvyk řádu, odevzdati je k opatrování také jinému v domě.

8. Jako je proti slibu chudoby peníze nebo jiné cenné věci bez dovolení představeného přijímati a u sebe přechovávat, právě tak jest proti chudobě, peníze nebo cenné věci bez dovolení představeného u jiného pro sebe ukládati. Kdyby tedy řeholník cestovní

vak nebo něco podobného zanechal u přítele nebo u toho, kdo k němu chodí ke zpovědi, aby mu to bylo dáno, až z toho místa zase bude odcházeti, pak by to bylo proti chudobě právě tak, jako by si to sám pro sebe podržel.

9. Nesrovnává se s chudobou, k níž jsme se slibem zavázali, ba čpí to vlastnictvím, brátí s sebou knihy, obrazy a podobné věci, když odcházíme na jiné místo, ani to není v Tovaryšstvu dovoleno. Co kdo má, to podle pravidla náleží tomu domu, nebo kolegiu, kde právě je, a tam to má také zůstat, když někam jinam odchází. Nesmí si to brátí s sebou. Kdyby to vzal bez dovolení s sebou, pak by to byla krádež na domě, kterému to náleží, a bylo by to proti svaté chudobě. Byl by to týž případ, jako by mu to dal někdo jiný, a ne řád; neboť to je, jak již bylo řečeno, zcela lhostejné.

10. Řeholník by také hřešil proti slibu chudoby, kdyby i se svolením představeného věnoval něco na nedovolené, marné a zbytečné věci: neboť to jest podle církevního práva zakázáno slibem chudoby. Ani představený nesmí použití peněz na něco takového, ani nesmí k tomu dáti dovolení. Smí je dáti jen na věci potřebné, užitečné a přiměřené. Z toho následuje, že přijímatel takových věcí, které řeholník proti právu roz-

dává, jest povinen vrátit je řádu, jak jsme již v předešlé hlavě ukázali.

11. Rovněž jest proti slibu chudoby, jestliže řeholník něco tak skrývá, že toho představený nemůže nalézt a jemu vzíti; neboť takovým způsobem, jak theologové říkají, by si mohl proti vůli představeného něco přivlastniti a podržeti.

12. Prokurátor (řeholní hospodář), jemuž je svěřeno leccos rozdělovati a o užití toho rozhodovati, nesmí jednati po své vůli a libosti, nýbrž musí se řídití vůlí svého představeného. Dá-li více nebo méně nebo horšího, než jak poznal vůli představeného, pak jedná proti slibu chudoby; neboť užívá věci a nakládá s nimi, jako by byly jeho majetkem, a ne jako by byl závislý na jiném.

13. Jako hřeší proti slibu chudoby řeholník, jenž úmyslně ničí a kazí věci řeholního domu, které jsou mu svěřeny nebo které jsou mu k používání přiděleny, právě tak hřeší také ten, kdo z veliké a zaviněné nedbalosti nechává věci zničiti nebo zkaziti. Neboť velká nedbalost se rovná úmyslnému poškození. Důvody jsou tyto. Předně jen majitel věci může ji strávití a spotřebovati, jak chce. Za druhé jest řeholníku dovoleno jen užívání věci pro něho nebo ve prospěch řádu. Spotřebuje-li ji nebo užije-li jí zbytečně, pak hřeší proti slibu chudoby. Třeba zde ještě

poznámenati: Je-li škoda, která je tím řádu v každém jednotlivém případě způsobena, jen malá, přece se může častým opakováním státi velkou.

14. Podivuhodný příklad v tomto směru vypravuje Kassian¹⁾ o dávných Otcích. Správce finančních věcí v jednom klášteře přišel jednou do kuchyně a uviděl tam na zemi tři zrnka čočky. Vypadla z ruky kuchaři, jenž je právě přebíral k vaření. Správce to ihned řekl opatovi. Ten si zavolal kuchaře a uložil mu veřejné pokání, poněvadž s věcmi klášteře tak nedbale zacházel. „Oni svatí mniši“, praví Kassian, „považovali nejen sebe, nýbrž všechno, co náleželo ke klášteru, za zasvěcené Bohu a posvátné. Proto také nakládali i s věcmi sebe drobnějšími s největší pečlivostí a uctivostí“.

---

¹⁾ De Coenob. Inst. L. 4. 20.

XIII.

Vyvrácení námitky k lepšímu objasnění této věci.

1. Proti tomu mohl by někdo namítnouti: „To je pojetí příliš přísné. Jiní řeholníci, kteří také jsou vázáni slibem chudoby, nijak se nerozpakují od příbuzných, od zbožných osob, přátel něco přijmouti, breviář, knihu nebo šat. A to jsou také učení a svědomití, bohabojní mužové. Také tu a tam dávají nějakému příteli v řádě nebo i mimo řád některou ze svých knih nebo něco jinak cenného, a nevyžadují si k tomu dovolení. Nedělají si při tom výčitek svědomí, jako by jednali proti slibu chudoby. Proto se ani my neprohřešíme proti slibu chudoby, budeme-li jednati stejně jako oni. Nanejvýš to bude proti dokonalosti chudoby a proti poslušnosti, která náleží našim představeným, konstitucím a pravidlům“. To je závažná námitka. Uvádíme ji zde proto, aby se jejím vyvrácením tento předmět objasnil.

2. Na tuto námitku odpovídám: To všechno je úplně pravda. V některých řádech činí

toto všechno členové jejich bez sebemenších výčitek svědomí, a nehřeší také proti chudobě. Z toho však nenásleduje, že tím nehřešíme také my. Pravím proti tomu: Kdybychom my něco podobného konali, nehřešili bychom jen proti poslušnosti a proti našim pravidlům, nýbrž hřešili bychom i proti slibu chudoby. Důvod pro takové rozlišování jest tento: V jiných řádech děje se tak s dovolením představených. Buď jest dáno výslovně nebo mlčky a samozřejmě, nebo je tu dřívější dovolení dosud platné tam, kde se podle mínění theologů takový zvyk vloudil, o němž představení věděli, ježž mohli zakázati a odstraniti, který však nezakázali a neodstranili, nýbrž dovolili, aby se ujal. Neboť „kdo mlčí, zdá se, že souhlasí“. Dostal-li řeholník výslovně nebo mlčky dovolení něco dáti, přijmouti nebo něčím disponovati, pak nehřeší proti slibu chudoby, když to činí; a právě proto nehřeší mnozí řeholníci, když to dělají. Poněvadž však Tovaryšstvo Ježíšovo tuto baštu chudoby chce zachovati zcela neporušenou, pokud je to s milostí Boží možné, právě proto se v něm nedává dovolení tak činiti, ani výslovně, ani mlčky, ani tak, že by se to rozumělo samo sebou; ba je v něm zvyk a obyčej zcela opačný. Hřešil by tedy proti slibu chudoby ten, kdo by si to v Tovaryšstvu dovolil.

Také jiní řeholníci by se provinili proti slibu chudoby, kdyby k tomu neměli vůbec dovolení. Tak je tomu i u některých jeptišek, které, ač jsou rovněž řeholními osobami a vázány slibem chudoby, pro sebe podržují skromné důchody, šaty nebo něco podobného. Pokládáme to za přípustné, protože se to děje s dovolením představených. Kdyby to však dělal někdo z nás bez řádného dovolení, pak by zjevně hřešil proti slibu chudoby. Z toho tedy, co se děje v jiných řádech, v nichž žijí učení a svatí mužové, nijak neplyne, že je to i u nás beze všeho dovoleno. Tam totiž k tomu mají povolení, ať již výslovné, ať mlčky dané; proti tomu u nás takového dovolení není; svědčí proti tomu zvyk a praxe. Proto není to, co jsme řekli, úzkostlivost a přílišná přísnost, nýbrž plná pravda, v celé své přísnosti dobře odůvodněná jakožto obecné učení theologů.

3. Sv. Bonaventura¹⁾ a Gerson²⁾ byli mužové bystří a svatí a zároveň také to byli velmi důkladní theologové. Ti se vyslovují o jednotlivých případech tohoto předmětu týmiž slovy jako my. Celou otázku o přijímání a rozdávání u řeholníka uvádějí na dva případy, zda k tomu měl dovolení výslovné nebo aspoň mlčky dané, či zda ho

¹⁾ Specul. discipl. p. 1. c. 4.

²⁾ Gerson(?), Tractatus contra proprietarios II.

vůbec neměl. Nemá-li takového dovolení, nesmí nic rozdávat, nic přijímat, ničím vládnouti; sice hřeší proti slibu chudoby. Neboť tak by přestal býti chudým a činil by se vlastníkem a pánem, protože by dával, bral a rozhodoval libovolně o vezdejších statcích. Gerson uvádí případ se správcem neboli hospodářem nějakého kláštera, jenž má peníze na nákup věcí pro klášter potřebných. Gerson se táže, zdali by takový hospodář hřešil proti slibu chudoby, kdyby některému členu kláštera koupil nůž nebo brejle nebo i menší věc, jako jehlu, péro, niti. Odpovídá na to: Činí-li to s dovolením představeného buď zvláštním neb obecným, s výslovným nebo daným mlčky, pak nehřeší. Činí-li to bez dovolení, pak hřeší proti slibu chudoby“. Totéž praví o případě, kdyby řeholník někomu cizímu něco dal nebo od něho přijal.

Tak se shodují všichni theologové v tom, že řeholník jest slibem chudoby povinen nic nemíti, nic nepřijímat a nic rozdávat, nad ničím nevládnouti bez dovolení představeného. A je-li v některých řádech dovoleno nějaké maličkosti a drobné dárky míti v pokojíku, je od přátel přijímat, nebo může-li s nimi po libosti nakládati, pak to má důvod v tom, že v takových řádech jest k tomu dáno buď výslovné nebo tiché dovolení.

Jinak by to nebylo dovoleno a byl by to hřích proti slibu chudoby.

4. Z toho následuje něco, čeho třeba dbáti zde i vzhledem k jiným podobným předmětům. Aby se smělo určitě říci řeholníkovi, že v daném případě hřeší proti slibu chudoby, jest nutno znáti zvyk a praksi v té příčině v takovém klášteře vládnoucí. Třeba věděti, je-li k tomu dáno výslovné neb aspoň tiché svolení. Jinak nelze dáti příslušníku nějakého řádu určité odpovědi: neboť v jednom řádě může býti leccos přípustné, je-li pro to dáno výslovné nebo tiché dovolení, kdežto v jiném řádě je to zakázáno, protože takového dovolení není.

5. Z toho plyne ještě jiný důsledek. Někteří theologové totiž tvrdí, že řeholník nehřeší proti slibu chudoby, přijímá-li od někoho peníze, aby si za to opatřil knihy nebo něco podobného, jen když to, co si pořizuje, neskrývá, nýbrž nechává veřejně přístupné a je vždy ochoten dáti to a ponechati představenému, jestliže to poručí. Avšak člen řádu jezuitského by se i takovým jednáním prohřešil proti slibu chudoby. Neboť tvrzení těchto theologů se zakládá na tom, že je v nějakém řádě k tomu mlčky dáno dovolení, jako by se to samo sebou rozumělo, a představení jsou spokojeni s takovým způsobem poddanosti a resignace. V Tovaryšstvu

však není takového tichého nebo samozřejmého dovolení, nýbrž opačná vůle je zcela jasně vyslovena. Jsmeť povinni taláru, pláště a breviáře, jež máme se svolením představeného, užívatí takovým způsobem, v takové poddanosti a závislosti na představeném a s takovou rovnováhou, že se toho hned vzdáme, jakmile představený poručí. Kdybychom to neučinili, provinili bychom se proti slibu chudoby; neboť to by znamenalo činiti se toho pánem a vlastníkem. V Tovaryšstvu není nikterak dovoleno přijímati peníze na talár, na knihy nebo na něco podobného, i kdybychom to pak veřejně vyložili a měli v pokojíku k volnému použití. Zvyk a prakse jest zcela proti tomu, a právě proto by to bylo proti slibu chudoby. Kdyby chtěl někdo přijímání a přechovávání takových věcí bez výslovného dovolení v Tovaryšstvu prohlásiti za věc přípustnou, pak bychom se všichni v kongregacích (úředních schůzích) proti tomu vyslovili a postarali se, aby se tato trhлина, jež by naší chudobě hrozila zhoubou, brzo zase ucpala.

6. Theologové činí vzhledem k onomu tichému a předpokládanému dovolení ještě tuto poznámku. Aby směl řeholník něco dáti, žádati, přijmouti a podržeti, k tomu nestačí, aby bezpečně věděl, že by mu to představený hned dovolil, kdyby ho o to požádal.

Nestačí to bez zvláštního dovolení ani k tomu, aby směl z domu vyjítí nebo napsati dopis. Musíme býti zcela přesvědčeni, že představený to s radostí schválí, jestliže něco dáme, přijmeme nebo si ponecháme bez výslovného jeho dovolení, a že ti toto opominutí nevykládá ve zlé. To je ono mlčky dané, předpokládané dovolení, ještě platné, podle něhož je si možno něco vzítí nebo dátí bez zvláštního dovolení. Takový zvyk se vyskytuje, jak bylo řečeno, v některých řeholích v mnohých případech. V Tovaryšstvu však představení nejenom nepřipouštějí takového předpokládaného dovolení, nýbrž naopak si snažně žádají, aby se všechno dalo podle pravidel poslušnosti. Jistě by je velmi bolelo, kdyby si někdo osoboval takovou svobodu a činil takové věci bez dovolení. Musíme tedy tento předmět chudoby v Tovaryšstvu Ježíšovu v jednotlivých případech zcela jinak posuzovati než je tomu v některých jiných řádech. V jiných řádech při zakládání platilo, jak z jejich dějin vysvítá, totéž jako u nás, a některé z nich tuto přísnost k své velké chvále zachovaly a zachovávají až podnes.

XIV.

Slib chudoby zavazuje pod hříchem těžkým. Jaká míra k tomu stačí.

1. Je-li všecko, co jsme uvedli, proti slibu chudoby, pak se možno tázati: „Je to po každé hřích smrtelný? A kdy?“ Jak jsme již řekli, je obecné učení učitelů theologie a svatých, že hřích proti slibu chudoby jest krádež, a tedy proti sedmému Božímu přikázání. Sedmé přikázání Boží zavazuje pod těžkým hříchem ex genere suo, jak theologové říkají, to jest samo o sobě, svou povahou. Pro nepatrnost předmětu však může krádež býti všedním hříchem, když se na př. odcizí jablko nebo drobný peníz. Tak je tomu i při slibu chudoby. Povahou svou zavazuje pod těžkým hříchem. Ovšem porušení slibu ve věci nepatrné může býti jen všední hřích. Tážeš-li se dále, jaká míra se vyžaduje, aby to byl již těžký hřích, pak věz, že o tom theologové velmi obšírně pojednávají. To množství, které při krádeži stačí, aby se spáchaný hřích mohl prohlásiti za těžký, stačí

také, jde-li o smrtelný hřích proti slibu chudoby. Tak mluví obecně všichni, kdo o těch věcech píší.

2. Lugo se o tom vyjadřuje takto: Obecně přijaté mínění praví, že ona míra, která se požaduje k těžkému hříchu při krádeži, také stačí k těžkému hříchu proti slibu chudoby. Následuje zde Sancheze¹⁾, jenž prohlašuje, že je mínění to obecné a nejsprávnější.

Aby to bylo ještě lépe osvětleno a potvrzeno, poznamenávají někteří theologové, že velikost hříchu pochází ze dvou pramenů, předně z odnětí a osvojení cizího majetku proti vůli pánově, a za druhé z porušení slibu učiněného Bohu. I kdyby se co do prvního pramene zdálo, že se tu k hříchu smrtelnému vyžaduje větší míra než při krádeži, poněvadž se nezdá tak cizí a majetník tomu tak rozhodně neodporuje, pak přece co do druhého pramene stačí míra taková jako při krádeži, poněvadž závazek vzniklý slibem chudoby, podle něhož si proti vůli představeného nesmíme zhola nic přivlastnit nebo vzít, jest daleko těžší, než závazek

---

1) Citáty v této kapitole uvedené jsou vesměs vzaty z díla: Ballerini-Palmieri, Opus theologicum morale, Vol. 4. Tract. 9, c. 1. De voto paupertatis 122, p. 69–71. — Tato kapitola je v čísle 3 proti některým pochybným příkladům originálu poněkud pozměněna. Pozn. překl.

při sedmém přikázání, podle něhož nesmíme nic bráti proti vůli vlastníkově.

3. Odborníci v mravouce se zabývají otázkou, zdali tam, kde jde o smrtelný hřích proti slibu chudoby, nemají býti řeholníci co do míry k tomu potřebné mírně posuzováni jako děti v rodině, u jejichž domácích krádeží se vyžaduje dvojnásobná míra toho, co u cizích stačí na hřích těžký. Odpovědi zní různě. Kdežto sv. Alfons rozhodně zavrhuje stavěti v té věci řeholníky na roveň dětem v rodině, přimlouvá se Lugo za mírnější posuzování řeholníků. Ballerini pro toto stanovisko udává za důvod, že se představený co do hodnoty odcizené věci staví vůči domácím méně na odpor než vůči cizím.

4. Ať je tomu jakkoliv, zdaž se smí řeholník, jenž se snaží o dokonalost, v takové nebezpečnosti vydávati a počítati, zda to, co si bere, co dává nebo přechovává, dostupuje míry dostatečné k těžkému hříchu či nedostupuje? Chceš-li býti svědomitý, pak se neodvažuj takového něco dávati nebo bráti pod záminkou, že to není ještě velká míra a těžký hřích. Neboť je to při nejmenším aspoň tajné přechovávání. Dbejme proto i maličností, zvláště v tak důležitém oboru, jako je tento, jenž se dotýká jednoho z řeholních slibů. Neboť kdo se zde odvažuje dopustiti přestupku pod záminkou, že

to nedosahuje smrtelného hříchu, ten je ve velkém nebezpečí, že se smrtelného hříchu proti slibu chudoby skutečně dopustí. Lačná žádost, abychom něco mohli míti, dáti a přijmouti, jest velká vášeň lpící na naší porušené přirozenosti, která má k tomu velký sklon a proto velmi zaslepuje a klame. Často, i když ještě nemůžeme říci, že je to hřích smrtelný, musíme aspoň říci, že jest to pochybné. Řeholník se však má varovati, aby nikdy nejednal v pochybnosti a nevydával se v taková nebezpečství.

XV.

Zda smí řeholník bez dovolení představeného přijímati peníze, aby je rozdal na dobročinné účely, a kdy je to hřích proti slibu chudoby.

1. Podle ducha našeho řádu máme co do chudoby dosáhnouti takové čistoty a dokonalosti a máme býti tak volní ode všeho vlastnictví a vší správy peněz, že podle pravidel nesmíme přijímati nebo žádati od svých kajících nic, ani abychom mohli dáti chudým almužnu, ani pod záminkou náhrady škody. Má-li kající povinnost škodu nahraditi a chce-li peníze svěřiti zpovědníkovi, aby je odevzdal, pak to řeholník bez svolení představeného nesmí přijmouti ani se tím zabývati. Tato opatrnost se opírá o mimořádnou moudrost, o smutnou zkušenost a o učení i příklady svatých. Sv. Basil¹⁾ dává tuto radu výslovně. Sv. František Xaverský²⁾

¹⁾ Ep. 42. ad Chilonem n. 3.

²⁾ Tursellini, Vita S. Francisci Xav. lib. 6. c. 12. et 17.

doporučuje to velmi, jak se dočítáme v jeho životě. O opatovi Hilarionovi vypravuje sv. Jeronym¹⁾ v jeho životopise, že osvobodil jednou jakéhosi boháče od množství zlých duchů, kteří ho trápili. Ubožák ten na znamení vděčnosti nabídl mu za to velké dary. Světec však odepřel je přijmouti. Boháč však naléhal stále na něho, aby si ty peníze vzal a rozdal je mezi chudé. Světec odpověděl: „Ty to můžeš daleko lépe rozdělit. Přicházíš do měst a znáš chudé. Proč se mám já obtěžovati cizím majetkem, když jsem se zřekl svého?“

Na nás jest bližnímu tyto a podobné dobré skutky poraditi, ale ne státi se jejich almužníky. To by nám v našem povolání nejen nepomáhalo, nýbrž spíše překáželo. Náš celý dům by pak byl pln lidí, kteří by žádali podporu, a ani dva vrátní by na to nestačili. Kněz by musel zpovídání a jiné své duchovní práce odkládati, aby mohl rozdílení almužen obstarati. Sami apoštolové uznali, že se tím nemohou bez zanedbání jiných duchovních prací zabývati. Pravili:²⁾ „Není záhodno, abychom my nechávajíce slova Božího, přísluhovali stolům“. Proto museli zvoliti jiné muže, aby se sami mohli věnovati obracení duší.

---

1) Vitae Patr. I. Vita S. Hilarionis Abb. n. 18.

2) Skutky ap. VI. 2.

2. Někteří sice myslí, že by toto rozdělování almužen bylo dobrým prostředkem získávání lidí a povzbuzovati k častějšímu přijímání sv. svátostí. Ale jsou na velkém omylu; neboť tu je ztráta větší než zisk, poněvadž je pak více těch, kteří odcházejí s nářkem a neuspokojeni, než těch, kteří jsou spokojeni. Jedni naříkají, že nedostali nic; jiní zase, že nedostali ještě více. Téměř všichni naříkají a reptají proti nám, že se dáváme vésti zvláštními ohledy a že je u nás přijímání osob. Ba někteří přijdou i na myšlenku, že si z toho necháváme také něco pro sebe, a pokud můžeme, pro svůj dům toho upotřebíme. To tedy nikterak není dobrý prostředek lidí přiváděti k sv. zpovědi. Naopak mohlo by to býti pro někoho jen příležitostí zpovídati se pouze na oko, a zpovědníkovi něco nalhati, aby ho přiměl k udělení almužny. Ó jak dobře odůvodněna jest rada Mudrce: „Nepohrdej tím, co vypravují (starší) mudrcové, a do přísloví jejich se zaber“.¹⁾

Smíme sice od kajícníka přijmouti s dovolením představeného náhradu škody, je-li totiž věc zcela tajná a nemůže-li to kajícník učiniti bez prozrazení. Avšak i v tom případě si má zpovědník podle dobře odůvodněného učení a napomenutí theologů vyžádati potvrzení, že obdržel tolik a tolik jako

¹⁾ Sirach VIII. 9.

spravedlivou náhradu. Toto potvrzení pak má zpovědník odevzdati kajícíkovi, aby byl uklidněn on i zpovědník. Zpovědník toho nemá zanedbati, i když kajícík řekne, že to nežádá a že zpovědníkovi naprosto důvěřuje. Neboť kajícík se přece jen raduje, když dostane potvrzení; je tím vzdělán a více uklidněn a má větší jistotu. Pak už nebude míti vrtochy a pochybnosti, zda věc přece byla odevzdána čili nic, což se obyčejně stává, když se tato opatrnost zanedbá.

3. Jednáme-li o závaznosti slibu chudoby a vyšetřujeme-li, k čemu jsme přísně povinni, musíme ještě vysvětliti, kdy se někdo prohřešuje proti slibu chudoby, a kdy to není takový hřích, nýbrž jen proti poslušnosti a pravidlům. Theologové ještě zvláště probírají otázku, hřeší-li řeholník proti slibu chudoby, když bez dovolení představeného přijímá od cizího peníze nikoli pro sebe, nýbrž aby je jménem dárcovým věnoval a rozdal na zbožné účely. To se totiž nezdá prohřešením proti slibu chudoby, poněvadž řeholník nic nepřijímá pro sebe a také nic nerozdává jménem svým, nýbrž dárcovým.

Při řešení tohoto případu jsou možné dva způsoby, podle nichž může někdo od jiného přijmouti peníze nebo něco jiného, aby to dal jiným. Může mi někdo něco dáti, abych to jeho jménem dal někomu jinému nebo na

určitý dobrý účel, právě tak, jako kdyby někdo zpovědníkovi svěřil náhradu škody nebo almužnu pro určité chudé. Kdo takto peníze přijímá bez dovolení představeného, aby je jiným odevzdal, ten by u nás jednal proti pravidlům, která, jak jsme již řekli, něco takového nedovolují; avšak, jak se zdá, by nehřešil proti slibu chudoby. Neboť v takovém případě zůstává onen vždy pánem toho a sám určil, co se s tím má státi; já jsem jen jeho sluha a nástroj, abych to jeho jménem odevzdal jinému, jemuž on to určil. Může mi však někdo dáti peníze tak, že jich mohu zcela libovolně užítí a je rozdělití, jak se mi to bude líbiti a jak to za dobré uznám, také na účely zbožné. Tu bych se prohřešil, kdybych to bez svolení představeného činil, rozdával a rozděloval, nejen proti pravidlům, ale také proti slibu chudoby. Neboť předně se vzdává dárce majetnictví svého a přenáší je na mne, abych jednal po libosti. Toho však jako řeholník nejsem schopen. Za druhé nejen právo vlastnické nad věcí, nýbrž také právo užívací a správa a svobodné rozhodování o věci bez dovolení představeného jest proti slibu chudoby. Neboť i to je jakýsi druh vlastnictví a majetku, který jest řeholníkovi zakázán slibem chudoby. Ba tvrdí se dokonce, že libovolné užívání majetku a bohatství jest ještě více proti slibu

chudoby než pouhé vlastnické právo na to; neboť řeholníku působí více starostí a roztržitostí a velkých škod, má-li rozhodovati nad majetkem a statkem, než kdyby byl jen pánem toho jako vlastník bez práva dispozičního.

Musíme míti na očích účel, pro nějž církev a sv. Otcové stanovili, že řeholníci nemají míti majetku a vlastnického práva nad časnými dobry. Cíl ten byl, aby byli svobodní a aby nebyli zdržováni majetkem a jeho správou od plného a dokonalého oddání se Bohu, Pánu našemu. Avšak daleko více překážejí a zdržují starosti o správu, než starosti o majetek sám. Proto nestačí, aby řeholník neměl majetku a vlastnického práva nad penězi někoho jiného, nemá-li se prohřešiti proti slibu chudoby, má-li ještě právo užívati toho a po libosti s tím nakládati bez dovolení představeného. Kartusián Dionysius¹⁾ praví o tom velmi dobře: „Otec by se činil směšným, kdyby se spokojil s odnětím práva vlastnického na nůž a meč pro svého bláznivého syna, ale ponechal mu právo užívati ho po libosti“. Tak by se činili směšnými i řeholníci, kteří by přestali na tom, že nemají vlastnického práva nad penězi jiného, ale přivlastnili by si nad tím právo užívací. To by jim způsobilo více roztržitostí a škody a

¹⁾ Opusc. de reformatione claustrali art. 16.

více podezření, než skutečné vlastnictví. Někteří dokonce myslí, že onen uvedený první případ jest proti slibu chudoby, poněvadž je to majetnictví a rozdělování peněz nebo jiných věcí bez dovolení představeného; avšak pokládají to za věc menší, která nedosahuje hříchu smrtelného, když se to člověku označenému ihned odevzdá.

4. Z toho lze vyvoditi rozhodnutí¹⁾ pro častý případ, zda totiž řeholník hřeší proti slibu chudoby, žádá-li bez dovolení od někoho peníze pro své příbuzné nebo pro svého kajícíka nebo přítele, přijímá-li je a odvádí-li mu je nebo jiné k tomu má, aby oni sami jim něco dávali. Odpovídám na to: Přijme-li řeholník to, co žádal nebo obdržel, tak, že si přivlastňuje na to vlastnické a užívací právo, pak hřeší proti slibu chudoby, i když se to děje jen proto, aby to příbuznému nebo příteli dal nebo poslal, i když to pak opravdu odevzdá nebo zašle, ať již sám nebo skrze jiného nebo jménem někoho jiného. Nepřijímá-li to však pro sebe, prohlásí-li s rozhodností: „Nepotřebuji to a nemohu to pro sebe přijmouti. Chceš-li to však dáti někomu jinému nebo mně svěřiti, abych mu to dal nebo poslal, pak to obstarám jako službu lásky a ochotnosti“ tu to není proti slibu chudoby, i když to druhý dělá jen

¹⁾ Sanchez De matrimonio I. L. 6. disp. 4. n. 6.

z ohledů na řeholníka a tento mu za to pak poděkuje; neboť nepřijímá to pro sebe a nestává se toho pánem, nýbrž jest plnítelem cizí vůle nebo prostředníkem, že onen jiný člověk pojme takový úmysl a věnuje takový dar.

Ještě méně by bylo proti slibu chudoby, kdyby někoho prosil, aby on svým vlastním jménem určitému chudému něco dal nebo poslal, i když onen chudás vidí, že to dostává prostřednictvím řeholníkovým a na jeho přímluvu. Ačkoli to však není proti slibu chudoby, přece takové jednání bez dovolení a proti vůli představených působívá mnoho nepříjemností. Je tu vždy nebezpečí, zhřešiti proti slibu chudoby. Nebýváme tu vždy tak opatrní a neuvažujeme vždy tak přesně, zda nám někdo dává peníze s tímž smýšlením, s nímž my je přijímáme, dále, zda to dáváme jménem svým či jménem jeho, zda to skutečně dává on či my. Neboť žádostivost po penězích, touha spravovati jmění a rozdělovati je a nakládati s ním po libosti nás často zaslepuje, jak bylo řečeno v dřívější kapitole. Pod různými záminkami dospíváme k tomu, že se dopouštíme věcí, jež jsou proti slibu chudoby. Proto se musíme podobných věcí varovati a báti. Nemá se o nás říkati, co řekl podle sv. Kassiana¹⁾ sv. Basil sena-

¹⁾ De Coenob. Inst. L. 7. c. 19.

toru, jenž opustil svět i senatorskou důstojnost a stal se mnichem, ale při tom si něco podržel pro sebe, aby se nemusel živiti prací rukou svých, jako ostatní mniši: „Tys přestal sice býti senatorem, ale nestal ses mnichem. Nejsi teď ani senator ani mnich.“

XVI.

Příklady na potvrzenou probrané látky.

1. Jak sv. Jeronym¹⁾ vypravuje, živili se poustevníci na poušti nitrijské ruční prací. Jeden z nich měl velkou touhu shromážďovati peníze. Byl tkalcem. Jeho žádostivost ho pudila k ustavičné pilné práci, takže si nic nepopřál. Ušetřil si tedy znenáhla sto dukátů a konečně u svých peněz umřel. Když přišlo k jeho pohřbu, našly se tyto peníze. Mniši se shromáždili k poradě, co v tomto případě činiti s penězi. Podle zprávy sv. Jeronyma bydlelo na tom místě na 5000 mni-
chů. Každý měl svou celu kousek od sebe. Někteří mínili, že se mají ty peníze rozdě-
liti mezi chudé, jiní zase, že se mají dáti na účely církevní, opět jiní zastávali názor, že se mají zaslati rodičům, neboť byli jistě v bídě, Proti tomu se vyslovil proslulý Makarius. opatové Pombo a Isidor a jiní vynikající mužové z dávných Otců, skrze něž mluvil.

¹⁾ Ep. 22. ad Eustochium de custodia virginitatis n. 33.

Duch svatý. Ti rozhodli, že se mají peníze pochovati zároveň s mrtvolou se slovy: ¹⁾ „Ať přijdou v záhubu peníze tvé i s tebou!“ A tak se i stalo. Sv. Jeronym k tomu poznamenává: „Nikdo to neměl za něco krutého; bylo to jen dílo otcovské lásky. Tento příklad vzbudil mezi mnichy po celém Egyptě takovou hrůzu, že by byl každý považoval za velké provinění, kdyby byl u něho při smrti nalezen stříbrný, ne-li zlatý peníz“.

2. Sv. Augustin²⁾ vypravuje příklad o řeholníkovi, jménem Januariovi, jenž byl považován za muže svatého. Vyložím to slovy světcovými, která jsou plna soucitu i bolesti. „Velmi často jsme plakali a naříkali nad neblahým koncem našeho Januaria. Připadal mezi námi jako sloup poslušnosti a chudoby, Se slzami v očích přišel k nám a slíbil chudobu zachovávat po celý život. A přece měl, aniž jsme to věděli, ve světě vinici a statky. Ó smrtonosný slibe! Ó proradný zločine! Ústy se vyslovil pro to, co srdce jeho nenávidělo. Mysleli jsme, že jest světce, a on byl horší než ostatní. Tak žil s námi Januarius dvanáct let. Jeho život byl zlý, a také jeho smrt byla zlá. Jeho život byl zlý, neboť tajně uchovával, co mu nenáleželo; jeho smrt byla zlá, neboť ani na konci života nepoznal svého

¹⁾ Skutky ap. VIII. 20.

²⁾ Serm. 5. ad fratres in eremo (Append).

poblouzení, nýbrž zemřel zatvrzelý ve svých hříších. Bez našeho vědomí udělal poručenství a svého syna, jehož měl ve světě, učinil dědicem. Kdyby aspoň při smrti se byl vyznal, abychom byli mohli pro něho odpuštění vyžádati! Ale on nevyznal nic a nelitoval ničeho. Tak k nám nenáleží a nenáležel po celou tu dobu, co byl u nás. Proto svažte mu ruce nad jeho mrtvým tělem a dejte mu do nich šátek se stojedenácti sikly, které se našly ve stěně jeho cely. Pak plačte a volejte: „Ať přijdou v záhubu s tebou i peníze tvé!“¹⁾ Neboť není nám dovoleno užítí jich na stravu nebo na šaty nebo na něco jiného v klášteře, poněvadž je to cena věčného zavržení“.

3. Caesarius²⁾ vypravuje toto o jednom mnichu z řádu cisterciáckého. Byl nemocen, vyzpovídal se svému opatovi a přinesli mu Nejsvětější Svátost. Otevřel ústa, aby ji mohl přijmouti, ale nemohl je zavřítí, aby hostii požil. Všichni byli nanejvýše udiveni. Kněz mu vzal hostii a dal ji jinému nemocnému. Ten ji přijal s velkou zbožností a požil ji bez jakýchkoliv obtíží. Nedlouho nato zemřel onen mnich a objevila se příčina, proč nemohl dojítí spásy a přijmouti Nejsvětější Svátost. Když ho chtěli umývati, našli u něho

¹⁾ Skutky ap. VIII. 20.

²⁾ Dialog. dist. 9. c. 64.

pět penízů, ne stříbrných, nýbrž měděných, jež míti mu nebylo dovoleno. Při tomto pohledu se všichni ulekli a chválili Boha. Byla o tom podána zpráva opatovi. Podle jeho rozkazu byl pochován venku na poli, peníze byly hozeny za ním a všichni zvolali: „Tvé peníze, které jsi měl bez našeho vědomí proti svému slibu, ať jsou s tebou k věčnému zavržení!“ Při nejbližší generální kapitule vypravoval opat o tomto případě a poznamenal: „Ze překážkou a příčinou, pro niž nemohl požití Nejsvětější Svátost nebyla nemoc, plyne z toho, že ještě týž den snědl celé kuře“.

4. V dějinách řádu sv. Františka se vypravuje toto:¹⁾ V jednom klášteře toho řádu byl bratr laik, který neuměl velice ani čísti. Přál si, aby se tomu lépe naučil a opatřil si žaltář. Než pravidlo zakazuje bratřím laikům učit se čísti. Když se tedy kvardián dověděl, že onen bratr má knihu, žádal ji od něho. On odpověděl, že knihy nemá. Kvardián mu domlouval, aby se přiznal, kde ji má, aby ji nepřechovával jako vlastnictví. Bratr však nechtěl poslechnouti. Zanedlouho potom upadl do těžké nemoci. Aby neumřel s nějakým vlastnictvím, poručil mu kvardián pod poslušností, aby žaltář vydal nebo aspoň řekl, kde jej má ukrytý. Avšak nešťastník byl zatvrzelý, upíral všecko tvrdošijně a umřel, aniž

¹⁾ P. 1. L. 1. c. 18.

se zbavil toho majetku. V noci po pohřbu chtěl sakristán kolem půlnoci zvoniti na jitřní. Najednou mezi zvoněním viděl velký hrozný stín k sobě přicházeti a slyšel také slova, ale nemohl jim porozuměti. Tím byl na smrt ulekán a padl na zemi jako mrtvý. Bratří slyšeli první zvuky zvonění na jitřní, ale pak zpozorovali, že najednou zvonění ustalo. Čekali nějakou chvíli a pak se šli na sakristána podívat. Našli ho ležeti jako bez ducha. Když přišel k sobě, dověděli se, co se stalo. Sotva však začali jitřní, zjevil se opět onen hrozný stín a způsobil hrozný lomoz, jako by někdo troubil na chraplavou trubku, ale nikdo nerozuměl, co říkal. Celý kůr byl pln zmatku. Kvardián se upokojil a pravil k stínu: „Ve jménu Ježíše Krista, Pána našeho, a při jeho nejsvětějším umučení tě vyzývám, abys nám řekl, kdo jsi a co tu chceš!“ Stín odpověděl: „Jsem bratr laik, kterého jste včera pochovali“. Kvardián pravil dále: „Žádáš od nás modlitby a přímluvy, či proč jsi přišel?“ Odpověděl: „Vašich modliteb nechci, neboť mi už neprospějí. Pro žaltář, jež jsem do smrti jako majetník přechovával, jsem na věky zavržen“. Na to odpověděl kvardián: „Poroučím ti ve jménu Ježíše Krista, Pána našeho, poněvadž ti nemůžeme pomoci, aby ses ihned vzdálil a více nás sem necho-

dil obtěžovati!“ Nato ihned stín zmizel a od té hodiny nebylo po něm vidu ani slechu.

5. Jak vypravuje kartusián Dionysius, jeden řeholník si roztrhl hábit. Šel do šatny a vzal si záplatu, kterou si hábit spravil, ovšem bez dovolení. Na to upadl do nemoci a byl blízko smrti. Byl to asi velmi zbožný služebník Boží; neboť, ač byla smrt už za dveřmi, oplýval velkou radostí a nebeským klidem. Svědomí mu nečinilo výčitek, a zlý duch nenašel nic, čím by ho znepokojoval. Tu najednou obrátí oči na onu stranu cely, kde visel jeho hábit. Tam uviděl zlého ducha v podobě opice na hábitě, jak se oblizoval a pochutnával si na oné záplatě, kterou si přišil. Ihned si vzpomněl na svou chybu, které se dopustil, přivlastniv si onu záplatu bez dovolení. Dal si zavolati představeného a vyznal mu svou chybu a úplně se s ním smířil. Tu zmizel okamžitě i zlý duch.

6. V době, kdy byl převorem v Bologni bratr Reginald¹⁾, obdržel, jak vypravují dějiny řádu dominikánského, jeden bratr laik jako almužnu kousek látky, jakou oni nosili, na správkou svého hábitu. Přijal ji bez dovolení. Proto ho zavolal Reginald před celou kapitolu, pokáral ho přísně jako nějakého zloděje a

---

¹⁾ Fernando del Castillo-Bottoni, Storia generale e vita di San Domenico e del suo ordine p. 1. L. 1. c. 36.

shromažďovatele majetku, uložil mu za trest přísné bičování a spálil před ním a ostatními onu darovanou látku.

7. V týchž dějinách se vypravuje toto:¹⁾ Když sv. Albert Veliký byl provinciálem řádu, poručil co nej přísněji, že žádný bratr nesmí míti ani haléře u sebe ani u jiného, ani pro potřebu svou ani cizí. To naporučil pod nejtěžšími tresty. Tu se při generální kapitule vyklubalo, že jeden bratr nedávno zemřelý porušil tento zákaz. Sv. Albert Veliký potrestal jeho přestupek tak přísně, že ho dal vyzvednouti z posvěceného hrobu a pochoval ho na nesvěceném místě. Řídil se příkladem dávných Otců, kteří týmž způsobem trestali bratry poskvrněné nějakým majetkem.

---

¹⁾ Ibid. L. 3. c. 46.

KNIHA ČTVRTÁ.

O CTNOSTI ČISTOTY.

I.

Výbornost ctnosti čistoty a stupně, po nichž máme dojít její dokonalosti.

1. „To je totiž vůle Boží, vaše posvěcení, abyste se zdržovali od smilství, aby každý z vás dovedl držeti tělo své v svatosti a ve cti“. ¹⁾ „Vždyť nepovolal nás Bůh k nečistotě, nýbrž k posvěcení“. ²⁾ Čistotu nazývá zde apoštol posvěcením. Svatostí nebo posvěcením, jak poznamenává sv. Bernard ³⁾, rozumí čistotu. Kristus Pán ji v evangeliu označuje jako ctnost nebeskou a andělskou. ⁴⁾ „Neboť při vzkříšení nebudou se ani ženiti ani vdávati, nýbrž budou jako andělé Boží v nebi“. Ve své řeči k pannám praví sv. Cyprian: „Co se kdysi ve slávě stanete účastnými, to počínáte okoušeti již zde na zemi: neboť pokud si zachováte čistotu a panenství, jste

---

1) Thes. IV. 3. 4.

2) Thes. IV. 7.

3) Serm. 22. in Cant. n. 10.

4) Mat. XXII. 30.

podobny andělům“. To potvrzuje sv. Kassian¹⁾ slovy: „Žádnou jinou ctností nestávají se lidé tak podobnými andělům, jako čistotou; neboť v ní žijí v těle, jako by ho ani neměli, nýbrž jako by byli nejčistšími duchy“. Shoduje se to s požadavkem apoštolovým,²⁾ „že nemáme žítí podle těla, nýbrž podle ducha“. V jedné příčině dokonce předstihujeme i anděly, neboť ti nemají těla a mohou tedy snadno čistotu zachovati; avšak v smrtelném těle, jež ustavičně zdvíhá válku a odboj proti duchu, žije člověk, jako by neměl těla a byl čistým duchem. To je daleko více.

2. Tato ctnost jest Bohu tak milá, že, když se jeho jednorozený Syn měl státi člověkem a naroditi se z ženy, vyvolil za jeho matku, jak sv. Otcové učí,³⁾ svatou pannu slibem čistoty zavázanou. Sv. Jan praví ve Zjevení:⁴⁾ „I uviděl jsem, a hle, Beránek stál na hoře Sionu a s ním sto čtyřicet čtyři tisíce; i zpívali (jako) píseň novou před trůnem a před čtyřmi živočichy a před starci, a nikdo nemohl se naučiti té písni, leč ony sto čtyřicet čtyři tisíce, kteří jsou vykoupeni ze země. To jsou ti, kteří se neposkrvnili s ženami, neboť jsou

---

1) De Coenob. Inst. L. 6. c. 6.

2) Řím. VIII. 4.

3) Augustin. libro de sancta virginitate c. 4. — Ambros. Expositio in Evang. sec. Luc. c. 2.

4) Zjevení XIV. 1. 3. 4.

panici: ti jsou to, kteří následují Beránka, kamkoliv jde“. Sv. Řehoř¹⁾ k tomu poznamenává: „Duše panenské stojí s Ježíšem na hoře Sionu: neboť velkou zásluhou čistoty jsou v slávě věčné velmi povzneseny“.

3. Evangelium nazývá apoštola Jana po výtce „učedníkem, kterého miloval Pán“.²⁾ Sv. Jeronym³⁾ a sv. Augustin⁴⁾ udávají jako důvod této přednosti a této zvláštní lásky Páně panickou Janovu. Tak píše také církev na jeho svátek v oficiu: „Ale Ježíš ho miloval, poněvadž zvláštní přednost čistoty ho činila hodným větší lásky. Neboť jako panice byl od Pána vyvolen a panicem vždy zůstal“. V tom smyslu také vysvětlují mnozí místo z Přísloví:⁵⁾ „(Člověka) čistého srdce miluje (Hospodin) a muži půvabných rtů je přítelem král“. Proto jej Pán tolik miloval a dával mu tolikrát přednost. Proto směl Jan spočinouti na prsou Páně; a nač se neodvážil při poslední večeři tázati ženatý kdysi Petr, o to poprosil Jana, aby se Pána otázel. Když v den vzkříšení přinesla Magdalena zprávu, že viděla Pána zmrtvýchvstalého, běželi Jan a Petr ke hrobu: avšak Jan vstoupil

1) In Primum Regum Expositiones L. 5. n. 27. (v. 16.)

2) Jan XXI. 7.

3) Adversus Jovinian. L. 1. n. 26.

4) Tract. 124. in Evang. Joannis n. 3.

5) Přísloví XXII. 11.

první. A když zase jindy na moři tiberiads-kém lovíli ryby na lodičkách svých, a Pán se jim ukázal na břehu, nepoznali ho ostatní, jenom Jan, panic, jak praví sv. Jeronym. Orším zrakem poznal panic panice a Syna Panny a pravil k Petrovi: „Pán je to!“¹⁾ A když Kristus Pán visel na kříži, doporučil v poslední vůli svou panenskou matku panenskému učedníku.

4. Avšak nechme tohoto velebení čistoty a všeho ostatního, co bychom tu mohli říci! Rád bych v tomto pojednání následoval našeho sv. Otce Ignáce a promluvil zcela stručně. Sv. Kassian²⁾ zaznamenává sedm stupňů čistoty. Po těch máme jako po příčlech vystupovati k dokonalosti této nebeské a andělské ctnosti. První stupeň je, aby člověk stále nad sebou bděl a nedal se nikdy přemoci a strhnouti neslušnou a smyslnou myšlenkou. Druhý je, abychom se nezdržovali při takových myšlenkách, nýbrž jakmile přijdou, ihned vzbudili odpor proti nim. Třetí stupeň je, když člověk při pohledu na ženu není pobouřen. Tento stupeň svědčí už o velké dokonalosti a nevyskytuje se tak všeobecně, jako oba předcházející: neboť slabost a zkaženost našeho těla, které se při takových okolnostech hned bouřívá,

¹⁾ Jan XXI. 7.

²⁾ Collat. 12. c. 7.

jest veliká. Čtvrtý stupeň je, aby se člověk probudě se ze spánku nedal zlým nepřitelem přemoci a v stavu úplného bdění si nedovolil tělesného hnutí. Pátý stupeň jest, když musí o takových věcech jednati nebo je čísti a studovati, aby je pominul s myslí čistou a klidnou a vzpomínkou na ně nebyl už vzrušen, podobně jako by mluvil o cihlách, o setbě, o stavbách a podobných věcech. Na tomto stupni stál náš sv. Otec Ignác měrou zcela mimořádnou již od počátku svého obrácení, jak o tom čteme v jeho životě.¹⁾ Šestý stupeň jest, když někdo ani ve spánku nemá představ a obrazů smyslných a nečistých. To dokazuje velikou čistotu, neboť je to znamení, že už ani v paměti není takových představ. Opak není ještě hřích, když se to děje ve spánku: avšak je to znamení, že smyslnost ještě není dokonale přemožena a podrobena a že vzpomínky na takové věci ještě nevymřely. Na sedmém a posledním stupni stojí, jak poznamenává sv. Kassian, jen málokdo, jako na př. tomu bylo u dávného poustevníka Serena a jiných podobných, jimž Pán tu milost udělil. Tu již člověk dostoupil takové čistoty, že ani za spaní ani ve bdění vůbec necítí takových hnutí, jež povstávají z přirozených příčin. Působením milosti je smyslný pud docela

¹⁾ Ribad., Vita s. Ignatii L. 1. c. 2.

uklidněn a v pokoj uveden. Přirozenost jinak slabá a malátná těší se z části již z oné blaženosti a svobody, kterou člověk měl v původním stavu nevinnosti, jak apoštol to vyjadřuje,¹⁾ že „tělo hříchu“ je zničeno. S milostí Boží jest v těchto lidech hříchu odňata dřívější moc a síla. Nepocítují už ani stopy nezřízených hnutí, nýbrž žijí v těle, jako by ho ani neměli.

5. Tím však neříkáme, že pocítovati taková hnutí ve spaní nebo ve bdění je proti dokonalosti čistoty. Je to něco přirozeného a sv. Kassian připouští, že se to může přihoditi i lidem dokonalým. Ale mnohým ze svých služebníků dává Pán milost, že jim udělí tak dokonalý dar čistoty. Jiní s milostí Boží pocítují z těchto věcí jen pramálo. Zase jiní, když se jim něco takového přihodí, uklidňují a upokojují se okamžitě a tak snadno, jako by se nebylo nic stalo. To všechno znamená napodobovati ctnost andělskou, jak nám to náš sv. Otec Ignác v Konstitucích určuje za cíl, k němuž máme stále usilovně hleděti, abychom se čistotou podobali andělům.²⁾ Máme si všimnouti především slova „usilovně hleděti“. To neznamena snažiti a namáhati se jenom ledajak, nýbrž pečovati o to s námahou, činiti si při tom

1) Řím VI. 6.

2) Inst. S. J. II. Const. p. 6. c. 1. n. 1. pag. 93.

násilí, jak to dělááme při překonávání velkých obtíží. Chce nás poučiti a nám připomenouti, že k dosažení čistoty andělů jest nezbytná práce s nasazením všech sil, že se musíme k tomuto cíli cvičiti ve všech ctnostech, zvláště však v umrtvování. Neboť i když je tak dokonalá čistota darem Božím a žádná snaha lidská nepostačí, abychom k ní dospěli, Pán však přece chce, abychom i my vykonali svou povinnost, a jen tak nám tento dar uděluje.

II.

K zachování čistoty je třeba se umrtvovati a míti na uzdě smysly, zvláště oči.

1. Jak praví sv. Kassian,¹⁾ bylo to přesvědčení potvrzené dlouhou zkušeností dávných Otců na poušti, že vášně nečistoty a tělesných rozkoší nelze zkrotiti a ovládnouti, nenavykneme-li si vlastní vůli ve všech věcech umrtvovati a uváděti v poslušnost. „Mnohonásobná zkušenost je poučila, že mnich, obzvláště mladý, nedovede tělesný chtíč nikterak zkrotiti, nenaučí-li se napřed svou vůli ve všech věcech umrtvovati“. Sv. Basil a jiní svatí dokazují velmi obšírně, že k dosažení a zachování čistoty v její kráse a dokonalosti třeba se cvičiti ve všech ctnostech; neboť všechny jsou služkami, pomocnicemi a strážkyněmi této ctnosti. O tomto cvičení ctností jsme mluvili v celém díle, zvláště v druhé části. Zde udáme k tomu

---

¹⁾ De Coenob. Inst. L. 4. c. 8.

jen několik zvláštních pomůcek. Abychom si získali a zachovali čistotu a nevinnost v její dokonalosti a kráse, jest především třeba, abychom věnovali velkou pozornost ostříhání smyslů, zvláště očí; neboť jimi zlo vniká do srdce.

2. „Kdo jsou tito, kteří letí jak oblak, a jako holubice k svým děrám?“¹⁾ O těchto slovech píše sv. Řehoř:²⁾ „O spravedlivých se říká, že letí jako mraky; neboť se povznášejí nad věci této země. Dále se o nich říká, že se shromažďují jako holubice ve svých děrách; neboť uchrání-li těkání smyslů po věcech vnějších, uchrání se i touhy po nich“. Prorok David byl muž svatý a byl zvyklý v rozjímání o tajemstvích vznešených a božských jako mrak se vznášeti; a přece se dal předmětem, na který se díval, strhnouti, že nebyl opatrný v pohledu. „Neboť smrt vchází našimi okny“.³⁾ „Oko mé k smrti mne mučí“.⁴⁾ Sv. Řehoř⁵⁾ praví: „Nemáme se dívat na to, co není dovoleno žádati. Neboť to, cos uviděl, vláčí a strhává tě s sebou, zpustoší ti srdce a než se naděješ, jsi lapen a spoután.“

1) Isaiáš LX. 8.

2) Moral. L. 21. c. 2. n. 4.

3) Jeremiáš IX. 21.

4) Pláč Jer. III. 51.

5) L. c.

3. Proto byl Job v této příčině tak opatrný. „Uložil jsem závazek svým očím, na pannu že ani nepomyslím“. ¹⁾ „Jaký to závazek, závazek s očima, abychom nemyslili?“ táže se sv. Řehoř. ²⁾ „S rozumem a s fantasií je možno takový závazek učiniti, abychom nemyslili; s očima však činíme závazek, abychom neviděli. Přece však praví Job: „Uložil jsem závazek svým očím, na pannu že ani nepomyslím“. ³⁾ Neboť Job věděl zcela dobře, že jimi vcházejí do srdce zle myšlenky a že ostríháním očí a bran smyslů také srdce i rozum bývá chráněn. Proto praví, že učinil smlouvu s očima, že na pannu ani nepomyslí. Nechceš-li míti neslušné myšlenky, musíš si zachovati zrak čistý a nevinný, musíš tedy s očima učiniti smlouvu, že se nebudeš dívat na to, co si nesmíš žádati. Také sv. Jan Zlatoústý ⁴⁾ rozjímá o těchto slovech a praví: „Kdo by se nedivil, že tento veliký muž si netroufá na pannu se podívat? Vždyť přece odolal samému ďáblu, zápasil s ním tváří v tvář a zvítězil nad mnohými jeho nápady a úskoky!“ Z toho si máme vzíti poučení, že jest nám opatrnost v těchto

---

1) Job. XXXI. 1.

2) Moral. L. 21. c. 2. squ.

3) Job XXXI. 1.

4) Homil. in Joseph et de continentia.

věcech tím potřebnější, čím více chceme v řeholním životě pokročiti.

5. Sv. opat Efrem¹⁾ praví: „Tři věci pomáhají zcela zvláště k ctnosti a především k čistotě a cudnosti, totiž střídmost, mlčenlivost a oštrihání očí. I kdybys zachovával obě první, ale neostříhal očí, pak nestojí tvá čistota ještě pevně. Jsou-li dřevé roury, pak voda vytéká a rozlévá se na všechny strany. Těkají-li a lelkují-li oči na všechny strany, pak je veta po čistotě“. Jiný světec praví:²⁾ „Pohled na ženu jest jako jedovatý šíp, který náhle poraňuje srdce, nebo jako jiskra, která padá do hromady slámy. Zůstane-li v ní a není-li odstraněna, pak vzplane oheň. Právě tak je tomu se zlými myšlenkami, které vznikají takovými pohledy.“

5. Sv. Hugo, biskup z Grenoblu, byl, jak svědčí Surius,³⁾ velmi opatrný co do pohledu na ženy. Byl více než 50 let biskupem. Mnoho žen zpovídal a mnohým kněžnám obstarával velmi četné záležitosti: neboť nejen z jeho biskupství, ale z dalekého okolí k němu přicházely pro jeho svatost a velkou horlivost ve službě Boží. A přece se na žádnou nepodíval tak, aby ji po tváři poznal. Jen jednu

1) Capita centum de humilitate, c. 87.

2) Antiochus Abbas, hom. 18. De vitando colloquio cum mulicribus.

3) Surius, IV. 1. April. Vita S. Hugonis § 10.

ženu znal podle tváře, totiž tu, která mu doma posluhovala; ale nevěděl ani, je-li mladá či stará, krásná či ošklivá. A tento světec prohlašuje, že taková opatrnost je nezbytná, neboť jen ostříháním očí můžeme srdce uchovati od zlých myšlenek. O sv. Bernardovi čteme v jeho životě, že byl jednou neopatrný vůči jedné paní, aniž si toho byl vědom. Když to však zpozoroval, byl tak ohromen a zahanben, že v zimě utíkal k zamrzlému rybníku a v něm zůstal po krk ve vodě, až ho vytáhli polomrtvého.

III.

Co se týče ctnosti čistoty, jest především třeba dbát i maličkostí.

1. Právě tato mimořádná vznešenost a vzácnost ctnosti čistoty vyžaduje, abychom si ji s tím větší pečlivostí a svědomitostí hleděli zachovati. Jestliže ve všech věcech záleží velmi mnoho na tom, abychom si všímali věcí malých a nepatrných, jak praví Mudřec:¹⁾ „Kdo za nic nepokládá maličkostí, pomalu zhyne“, (t. j. takový člověk upadne brzy do velkých hříchů) — tím je to potřebnější při čistotě; neboť kdejaká maličkost ji může značně poškodit. Na drahocenných a vzácných věcech pozemských vidíme, že je každá skvrna činí ošklivými, a to tím více, čím jsou krásnější a vzácnější. Tak je tomu i při nejkrásnější a nejvznešenější ctnosti čistoty. Můžeme říci, že jest v tom jemnější a citlivější než každá jiná ctnost. Jeden světec srovnává čistotu s vyleštěným zrcadlem, jež

---

¹⁾ Sirach XIX. 1.

se pouhým dechem zakalí, pozbývají lesku a krásy. Podobně i čistota pozbývá lesku a krásy sebe menším podnětem. Proto máme žítí opravdu opatrně, umrtvovati smysly, každé zlé myšlence dáti hned v zárodku výhost a varovati se příležitosti. Neboť jako plamen zanechává na každé věci, které se jen dotkne, stopu větší nebo menší, podle toho, jak dlouho se jí dotýká, a jestliže jí nespálí, tedy ji aspoň začoudí, právě tak ony věci, třebaš všechno hned nespálily, přece to aspoň začerní, neboť vzbuzují v duši představy a myšlenky čistotě protivné, a v těle ošklivá a nezřízená hnutí.

2. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ praví zcela správně, že ctnost čistoty nepotřebuje dlouhých výkladů. Nikdy nemůže člověk s jistotou říci: „Až potud se nespálím; ale jen o krok dále již bych se spálil. Až potud je to dovoleno, krok dále už není“. V příčině čistoty také nelze říci: „Pustím se až potud, ale nic dále“. Neboť když se toho nejméně nadáš, zašel jsi již tak daleko, že by sis to nikdy nebyl pomyslíl. Kdo sestupuje po kluzkém svahu, může si umiňovati, že se na určitém místě zastaví; avšak tíha jeho těla ho stáhne po kluzké půdě mnohem dále, než si na počátku umiňoval. Tak je tomu také u čistoty. Neboť tento svah je velmi kluzký a tíha naší

¹⁾ Inst. S. J. II. p. 6. cl. n. 1. pag. 93.

zkažené přirozenosti a našich zlých náklonností nás snadno může strhnouti dále, než jsme s počátku chtěli. Jemnost této ctnosti nedopouští, abychom si s ní lehkovážně zahrávali a vydávali se v takové nebezpečnosti. Neobyčejně vzácný je výrok sv. Pavla: „Máme však poklad tento v nádobách hliněných“.¹⁾ Při každém nárazu je po něm veta. Proto musíme žít s největší pečlivostí a opatrností. Se všech stran musíme uzavřítí nezřízeným náklonnostem přístup; sice vnikne do našeho nitra vášeň a ovládne je.

3. Jeden z dávných Otců, jak se dočítáme,²⁾ měl dar čistoty měrou vynikající, ale přes to žil s největší opatrností a pečlivostí. I při sebe menší příležitosti zaháněl vždy zlé myšlenky hned v zárodku. Rovněž tak byl opatrný při pohledech, v řeči i v obcování. Jeho spolubratři mu jednou řekli: „Otče, jak se můžeš tak báti, když tě Bůh obrnil darem čistoty?“ Avšak on odpověděl: „Činím-li svou povinnost při těchto malých a nepatrných věcech, pak také bude Pán při mně, abych neupadl do větších pokušení. Kdybych však byl nedbalý a bezstarostný v malých věcech, pak nevím, zda by mi přispěl ku pomoci; aspoň bych si zasloužil, aby mne Pán pustil z rukou a nechal mne

¹⁾ II. Kor. IV. 7.

²⁾ Chron. Minor. p. 3. c. 34.

hluboko padnouti. Proto nebudu v ničem lehkovážný, nýbrž vždy a všech věcech, ať jsou sebe menší a nepatrnější, vykonám svou povinnost“. O sv. Tomáši Akvinském vypravuje Surius,¹⁾ že dostal od Boha nadpřirozeným způsobem dar čistoty a že nikdy nepocítil pokušení v tomto směru; a andělé sami ho ujistili, že toho daru čistoty nikdy neztratí. A přece ostříhal svých očí s největší pečlivostí a varoval se pohledu na ženy nebo na jiné věci, které mu mohly uškoditi.

4. Tak musíme činiti i my, chceme-li si tuto ctnost v její kráse a dokonalosti zachovati. Nečiníme-li tak, pak máme proč báti se pádu. To je význam výroku u Joba: „Uložil jsem závazek svým očím, na pannu že ani nepomyslím“.²⁾ To se děje k uchránění od zlých myšlenek, které mohou vzniknouti z pohledu. Proto přidává: „Neb jaký úděl měl by pro mne Bůh ve výši?“³⁾ To znamená, kdybych nechtěl tuto péči vynakládati, kdybych nebyl na sebe pozorný, kdybych se nevyhýbal příležitostem, nezapuzoval zlých myšlenek a nedbal na maličkosti, pak bych propadl zlé náruživosti a tou bych ztratil i Boha.

5. Dábel to zde dělává jako prohnáný

1) Sur. III. 7. Mart. Vita S. Thomae Aquin. § 5.

2) Job XXXI. 1.

3) Job XXXI. 2.

zloděj. Chce-li vykrásti zamčený dům, pozoruje-li nějaký otvor nebo nějaké okénko, kterým nemůže vniknouti sám, prostrčí tam nějakého malého pomocného zlodějíčka, aby mu otevřel dveře a on aby pak mohl celý dům vykrásti. Tak užívá zlý duch zlých myšlenek nebo všetečných pohledů nebo podobných věcí jako pomocníků při zlodějském díle, aby mu otevřeli bránu, kterouž by už vklouzl sám. Proto musíme býti ostražití, varovati a vzdalovati se příležitosti, a všechna péče, kterou na to vynaložíme, jest velmi dobře vynaložena. V té věci nemůžeme býti dosti opatrní.

6. Kassian¹⁾ uvádí za tím účelem výrok apoštola Pavla:²⁾ „Každý však, kdo závodí, zdržuje se všeho“, a vykládá jej takto: „Oni zápasníci, kteří se zúčastnili závodů při hrách olympijských, zdržovali se škodlivých jídel, aby se tím jejich síla nezmenšila a nezeslabila, chránili se záhalky a stále konali cvičení, aby jimi své síly zvýšili. Ale nedosti na tom. Aby zůstali obratní a silní, kladli si na bedra olověné pláty, aby na ně ani ve spánku nepřicházela zlá hnutí a představy a vůbec nic, čím by se jejich síla a zručnost mohla zeslabiti nebo vzíti za své. A to všechno činili

---

1) De Coenob. Inst. L. 6. c. 7.

2) I. Kor. IX. 25.

pro odměnu pomíjející, „aby obdrželi věnec porušitelný“. Čím více tedy my se máme přičiniti, abychom získali tuto nebeskou a andělskou ctnost a „věčnou neporušitelnou korunu!“

IV.

Svědomitost při zpovědi, co se týče svaté čistoty.

1. Sv. Bonaventura¹⁾ mluvě o sv. zpovědi dává obecné naučení, které jest pro všechny velmi důležité. „Všichni se mají míti na pozor“, praví, „aby nezamlčovali při zpovědi o živý svět některé zahanbující vedlejší okolnosti, které se mohou tu a tam vyskytnouti, pod záminkou, že to vůbec není hřích, anebo aspoň ne hřích těžký, a ze všedních hříchů že se nemusíme zpovídati“. Tím přišli již mnozí k velké škodě a mnohým to bylo počátkem záhuby. Bůh tě chraň, abys ďáblu dovoloval touto brankou přístup, neboť ten nepotřebuje nic jiného, aby si tě osedlal. Brzy by ses styděl zpovídati se z takové „hlouposti“, a myslil si, že to vůbec není hřích, nebo aspoň bys o tom pochyboval a měl za to, že se z toho nemusíš zpovídati. U lidí ctnostných, kteří obyčejně nemívají smrtných hříchů, má tento stud ještě

¹⁾ Speculum disciplinae XII. De modo confidendi et puritate cōscientiae c. 12.

daleko větší moc, když se něco takového přihodilo. Pýcha a ctižádost jsou nám vrozeny a jsou hluboko v našem nitru zakořeněny. Ty se probouzejí a pocifujeme bolestně, že bychom klesli v úctě a v dobrém mínění, které o nás zpovědník má. Proto hledáme všelijaké důvody, jen abychom si namluvili, že ona nízkost, které jsme se dopustili a za kterou se nyní tolik stydíme, nebyl hřích smrtelný, a proto že nejsme povinni se z toho zpovídati. I když ji nezamlčíme úplně, aspoň ji zmenšujeme, protože se stydíme, a vyjevujeme ji s takovými vytáčkami a omluvami, že jest ji sotva poznati nebo že aspoň nevypadá tak závažná, jako v skutečnosti jest. To je právě tolik, jako kdybychom se z toho nebyli vůbec zpovídali; neboť z čeho se zpovídáme, to se má říci tak určitě, aby zpovědník z toho mohl poznati jasně tíži hříchu. Zpovídáme-li se z něčeho, co nevypadá jako hřích, nebo že z toho nelze poznati těžkost a nutné okolnosti, pak je to právě tak, jako kdybychom se z toho nebyli vůbec vyznali. Stud, ale ještě více pýcha zaslepuje a svádí lidi, že se nevyznávají ze všeho náležitě jasně.

Slabou, nebo spíše žádnou lítost nad svými hříchy nemá ten, kdo nemá ani síly, aby se svému zpovědníku z nich řádně vyznal. Toto citelné zahanbení musíme obětovati na pokání a zadostiučinění za spáchané hříchy, abychom

tím Pána Boha našeho zase usmířili. Pociťujeme-li odpor a obtíž, majíce se z hříchu vyznati, pak je to již podezřelé a máme se z toho jistě vyzpovídati, i kdyby nešlo o nic jiného, než abychom tento odpor přemohli, abychom se umrtvili a zabránili, aby tělo a ďábel nad námi nerabylí moci.

2. Zvláště co se týká čistoty, jest mnoho takových věcí, o nichž nevědomí myslí, že to není smrtelný hřích, ačkoliv to ve skutečnosti smrtelný hřích jest. Jiní zase dovedou nesnadno rozhodnouti, zdali se dopustili smrtelného hříchu čili nic. Abychom se uvazovali sebeklamu a zjednali si klidné svědomí, radí se vyznati se i z pochybných hříchů. Vyjmouti by se měli jen lidé úzkostliví a pak ti, kteří jsou příliš jemného svědomí a nedopouštějí se těžkých hříchů; neboť ti mohou ve svůj prospěch souditi, že ani v těchto jednotlivých případech nehřešili. Jinak je tomu u toho, kdo upadá do těžkých hříchů; neboť takový má proč předpokládati, že k těžkému hříchu svolil, kdykoliv si nemůže opravdu vzpomenouti, zda odporoval. Jsou-li pravděpodobné důvody u někoho, že upadl do hříchu těžkého a nemůže-li proti těmto důvodům uvést pravděpodobné protidůvody, pak následuje povinnost vyzpovídati se z něho, avšak ne proto, že by byla přísná povinnost zpovídati se z hříchů pochybných, nýbrž proto,

že má důležitou a rozumnou pohnutku k mravné jistotě a k přesvědčení, že se dopustil hříchu.¹⁾

K tomuto názoru se přidává také spisovatel jedné z nejnovějších a nejrozšířenějších učebnic morálky.²⁾ Připouští, že ten, kdo pochybuje, zda hřích, kterého se jistě dopustil, je vzhledem k předmětu a k přivolení těžký, není povinen se z něho zpovídati, a uvádí pro to dva důvody: 1. Závazek, který není bezpečně odůvodněn, nemůže být nikomu uložen. 2. Koncil tridentský (sess. 3. c 7) vyžaduje od kajícího, aby se zpovídal z oněch hříchů, jichž je si vědom, to znamená, o nichž má jisté vědomí; při pochybném hříchu však právě toto jisté poznání chybí.

Tolik pro teorii. Pro praxi však se doporučují podle sv. Alfonsa tato pravidla (č. 476):

První pravidlo: Vztahuje-li se pochybnost na předmět hříchu, pak se mají nevědomí kajícíci obyčejně z takových pochybných hříchů zpovídati, poněvadž sami si nedovedou upravití svědomí a poněvadž nejčastěji nedovedou rozeznati hřích těžký od všedního. Skru-

¹⁾ Ballerini – Palmieri, *Opus Theolog. Moral.* V. Tract. Sect 5. cap. 1. De peccatis d ubbis 376. pag. 194. 195.

²⁾ Noldin *Summa Theologiae Moralis* III. De Sacramentis n. 278. pag. 325. (ed. III. 1903.) — Podle tohoto osvědčeného novějšího moralisty byla tato kapitola dále proti originálu poněkud pozměněna.

pulanti však, kteří se těžkého hříchu nedopouštějí, jsou z toho vyňati.

Druhé pravidlo: Je-li pochybnost co do stupně svolení, pak se musí rozeznávat tři druhy kajících. 1. Takoví, kteří mají svědomí velmi jemné a těžce nehřešívají, nejsou nikterak povinni se zpovídati z pochybných hříchů. V jejich prospěch mluví odůvodněný předpoklad, že při své jinak osvědčené svědomitosti ani tentokráte nehřešili těžce. Jsou-li však takové osoby nakloněny k skrupulantství, pak nemají se z pochybných hříchů vůbec vyznávat. 2. Jsou-li kající takoví, že jsou uprostřed mezi svědomím jemným a širokým, pak nemají sice povinnosti svou pochybnost předložit, avšak k vůli klidu svědomí mají se k tomu od zpovědníka dát přivést. 3. Konečně kající se širokým svědomím mají obyčejně povinnost z takových pochybných hříchů se zpovídati, poněvadž jejich obyčejný život nemluví v jejich prospěch.

3. Sv. Řehoř praví,¹⁾ že je známkou zbožných duší báti se hříchu i tam, kde ho není. Podobně je zase známkou duší velmi málo zbožných nebáti se hříchu ani tam, kde skutečně jest se ho obávat. Často zpovědník sám, i když je sebe učenější, nedovede rozhodnouti, zda-li něco jest hřích smrtelný čili

¹⁾ Ep. L. 11. ep. 64. ad Augustin. Angl. Episc. respons. 10.

nic. Jak by se chtěl teprve kající odvážit ve vlastní záležitosti sám o tom rozhodovati, zda něco dosahuje smrtelného hříchu! Nevzdává se ten, jenž se z takových věcí nezpovídá, u velké nebezpečí nebo aspoň u velkém nepokoj svědomí, zvláště když se snaží hřích co nejvíce zmenšiti, aby se nezdál tak velký, nebo když ho zdržuje stud vyznati se? Kdo se ve zpovědi vyznává z jiných menších chyb, ten nemůže býti bez výčitek svědomí, když vidí, že se nevyznává z toho, co se mu přece jeví daleko těžším, než to všechno. A v hodinku smrti by se jistě neopovážil něco takového zamlčeti. Proto také se toho nepovažuj ani nyní; neboť se máme vždy tak zpovídati a ve všem jednání si počínati tak, jako kdybychom měli hned nato zemřít.

V.

Jak mocná a nebezpečná jest vašeň lásky a jak velice se jí máme báti.

1. Láska náleží k věcem, kterých se máme nejvíce báti. Je to největší a nejsilnější vašeň a nejobtížněji se přemáhá. Proto jsme také ve velkém nebezpečí, že budeme jí strženi a do záhuby uvrženi. Sv. Augustin¹⁾ vyslovuje se velmi krásně o moci a prudkosti této vášně, a jak velice se jí máme obávati. Uvádí k tomu dva příklady z Písma sv. První jest o praotci Adamovi. Praví: „Co bylo příčinou, že Adam poslechl hlasu své ženy a požitím zakázaného ovoce přestoupil zákon Boží? Klamal se snad Adam, když z toho ovoce jedl, domněnkou, že bude jako Bůh? To namluvil had Evě: avšak nelze si mysliti, že Adam, obdařený tak vznešenou moudrostí, byl by se mohl tou měrou klamati, aby tomu věřil“. Proto také praví apoštol:²⁾ „Adam nebyl oklamán, žena však, byvši oklamána

¹⁾ De Genesi ad litteram L. 11. c. 42.

²⁾ I. Tim. II. 14.

octla se v přestoupení“. Tak také Eva na otázku Boží:¹⁾ „Proč jsi tak učinila?“ odpověděla slovy: „Had mne obelstil, a tak jsem jedla“. Avšak Adam dal na otázku Boží odpověď: „Žena, kterou jsi mi dal za družku, dala mi z toho stromu, a tak jsem jedl“. Tak velkou lásku a náklonnost měl k své ženě, že učinil všechno, co žádala, aby ji nezarmoutil. Tak byl Adam sveden. Svedla ho láska. Nebyl přemožen smyslností a tělesnou žádostí, praví sv. Augustin, neboť tenkrát ještě nebylo v těle odboje, nýbrž dal se unést přátelskou láskou a náklonností, jako i my často, abychom se nějakému příteli zavděčili, znelíbíme se Bohu. Tak přišel hřích na svět, s ním pak smrt a všechno zlo a všechny obtíže.

2. Druhý příklad je Šalomoun. Sv. Augustin se táže: „Co uvrhlo Šalomouna do tak velké zaslepenosti, že se stal modlářem?“ Není možno si mysliti, že by muž, kterému dal Bůh tak velkou moudrost, byl kdy věřil, že je v modlách něco božského nebo že jejich uctívání něco pomůže. Kdo tedy byl příčinou, že se dopustil takového bláznovství, že se jim klaněl a jim obětoval kadidlo? Víš, kdo? Láska. Písmo sv. samo jasně to dosvědčuje. Král Šalomoun zamiloval si mnoho cizinek kromě dcery faraonovy . . .

¹⁾ Genese III. 12. 13.

z národů těch, o kterých řekl Hospodin synům Israelovým: „Nevejdete k nim a z nich nevejdou k vašim, nebo jistě odvrátí srdce vaše, byste chodili za bohy jejich“. K těm tedy přilnul Šalomoun horoucí láskou. „Když tedy byl již stár, nakazilo se srdce jeho skrze ženy, že chodil za bohy cizími a že nebylo srdce jeho dokonale oddáno Hospodinu“.¹⁾ Šalomoun neuposlechl příkázání Božího, a tak následovalo, co Bůh řekl. Kdykoliv některou z nich pojal, vystavěl chrám modle, které se klaněla, a když pojal jinou, vystavěl zase její modle chrám, a tak to činil u všech. Ony se klaněly svým modlám, a král Šalomoun při vši své důstojnosti a moudrosti s nimi a obětoval jim kadidlo. Nečinil tak proto, že by snad byl věřil, že by na nich bylo něco úctyhodného, nýbrž přemožen a zaslepen jsa láskou, aby nezarmoutil svých milenek, jimž byl tak nerozumně oddán. Láska převrátila jeho srdce.“ Tak sv. Augustin.

3. Proto nám tak doporučují svatí a učitelé duchovního života, abychom se chránili této vášně a vystříhali se všech příležitostí, které ji v nás mohou vzbuditi. I když na počátku láska se zdá dobrá a vztahuje se k osobě ctnostné a svaté, i když s nimi jednáme jen v záležitostech dobrých a duchovních, a

¹⁾ III. Král. XI. 1. 3. 4.

i kdyby se zdálo, že ty osoby, které se s námi stýkají, mají z toho veliký prospěch a jsou tím povzbuzovány k dokonalosti, přece je tu zapotřebí jen velké opatrnosti a ostražitosti. Neboť podle obecného mínění svatých, a zvláště sv. Bonaventury,¹⁾ tato duchovní láska se velmi snadno zvrhne a z lásky duchovní stane se tělesná a smyslná. I kdyby to na počátku bylo víno čisté, přece se jen k němu přimísí voda, a co bylo čistým balsámem, smíchá se s látkami špatnými a rozličnými sprostými, jak to stojí již u proroka Isaiáše:²⁾ „Vino tvé zředěno vodou“. Je to prostředek a lakadlo, kterým ďábel chytává lidi, aby je přelstil a svedl tam, kam je mu libo.

4. Sv. Bonaventura praví velmi dobře: Ďábel tu jedná zcela podle slov správce svatby v evangeliu:³⁾ „Každý člověk dává nejprve dobré víno, a když se podnapili, tehdy to, které je špatnější.“ Nejprve lidem namlouvá, že je to všechno zbožnost a duch, a že budeme z toho styku a z toho přátelství mít jen prospěch. Když je pak dokonale oblomil a učinil neschopným odporu a když si je své věci jist, pak jim podá přímo jed. Co podával prve, bylo jen lakadlo, aby nás přivedl k pádu. Ďábel tak brzy neumdlévá,

¹⁾ XIII. De Prof. Rel. L. 2. c. 27.

²⁾ Isaiáš I. 22.

³⁾ Jan II. 10.

praví sv. Bonaventura. Dráždí někoho hodně dlouho tímto vnadidlem na oko dobrým. Všechno je mu dobré, jen když konečně dosáhne toho, čeho si přál, totiž, aby se duchovní láska proměnila v tělesnou a smyslounou. Ó, jak mnozí, praví světec, začali pod rouškou přátelství styk s nějakou osobou, domnívajíce se, že se jedná jen o Boha a věci duchovní, a že to slouží jen ku prospěchu duší! Snad na počátku tomu tak bylo skutečně; ale poznenáhlu se tato láska zkažila a zvrhla: snad začalo se mluvit o věcech lehkovážných a nevhodných. „V duchu začali, a nyní chtějí dokonati tělem?“

5. Gerson¹⁾ vypravuje o jednom služebníkovi Božím, který vynikal neméně učeností, než ctností. Bavíval se často zcela svatě s jednou zbožnou služebnicí Boží o Bohu a spáse duše. Čím častější však byl tento styk, tím více také nepozorovaně rostla láska, avšak ne v Pánu. Došlo tak daleko, že se nemohl zdržeti, aby ji často nenavštěvoval a dlouho u ní neprodléval. Nebyl-li u ní, musel na ni aspoň mysliti. Milý ten muž byl tak slepý, že netušil, že je v tom něco zlého nebo klam dáblův. Ospravedlňoval se tím, že na nic zlého při tom nemyslí. To je to, čím se obyčejně mnozí dávají zcela zaslepiti a okla-

²⁾ Gerson (Dupin) I. De distinctione visionum verarum a falsis signis. Signum 5. pag. 55.

mati. Tak v tom pokračoval, až jednou za dané okolnosti byl nucen daleko odcestovati. Při loučení poznal tento sluha Boží, že jeho láska nebyla úplně čistá a nevinná, a kdyby ho Bůh tímto odcestováním nebyl vytrhl z této příležitosti, že by byl upadl do velkého neštěstí. Proto praví Gerson, mluvě o velkém nebezpečí a klamu lásky: „Není všechno zlato, co se třpytí, a není všechno svatá láska, která se takovou zdá“. Vypravuje pak o jedné velmi svaté osobě, která říkala, že ničeho se nemáme více báti než lásky, a nic není podezřelejšího, než láska, i když se vztahuje k osobám veliké ctnosti a svatosti. Při tom se odvolává na výrok Mudrcův: ¹⁾ „Je cesta, která zdá se člověku správná, ale konec její vede k smrti“. Tyto cesty se zdají člověku rovnými, ale jsou křivé a končí se špatně.

---

¹⁾ Přísl. XVI. 25.

VI.

O některých prostředcích proti smyslým pokušením.

1. Ve čtvrtém pojednání druhého svazku, o pokušeních, udali jsme některé prostředky proti nim; jiné jsme odkázali na toto místo, a proto je probereme teď. První a nejhlavnější prostředek jest ten, jež nám proti všem pokušením doporučuje Písmo sv., svatí i Kristus Pán sám, to jest modlitba: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení“.¹⁾ Sv. Beda praví: „Jakmile se ozve volání, utíká zloděj pryč, a ihned všechno se sbíhá a přichází na pomoc postiženému; právě tak také zahání hlas modlitby zlého ducha a budí anděly a svaté, aby nám přispěli ku pomoci“. O sv. Bernardovi čteme,²⁾ když mu poběhlice činila nástrahy proti sv. čistotě, že vzkřikl: „Lupiči, lupiči,“ a tak že ihned dala do zaječích. Čím spíše při volání a modlitbě k Bohu a jeho svatým se

¹⁾ Mat. XXVI. 41.

²⁾ Surius VIII. 20. Aug. Vita S. Bernardi § 6.

dá na útěk onen starý a úskočný lupič, který ustavičně chce uloupiti statky duše!

2. Výtečný prostředek k tomu je soustřediti myšlenky na umučení Páně a skrýti se do jeho svatých ran. Sv. Augustin praví:¹⁾ „Není mocnějšího a působivějšího prostředku proti záru smyslné rozkoše, než smrt mého Vykupitele“. A jindy praví: „Nikde jsem nenalezl tak působivého prostředku, jako jsou rány Kristovy. V nich bezpečně spím, v nich se beze strachu zase probouzím“. Týž učitel duchovního života praví: „Nepíše nadarmo evangelista, že bok Kristův byl otevřen, a ne zraněn: „Ale jeden z vojínů mu kopím otevřel bok, a hned vyšla krev a voda“.²⁾ Z toho totiž máme poznati, že vstup do srdce Kristova jest otevřen, že naše útočiště a naše záchrana má býti „v roklích hory a v trhlinách skály“,³⁾ to jest v ráně boku Kristova.

Také sv. Bernard⁴⁾ nám ten prostředek podává těmito slovy: „Cítíš-li nějaké pokušení, hned si představ hodně živě utrpení Páně a řekni: „Můj Bůh visí na kříži, a já bych se chtěl oddávati smyslné rozkoši?“ To byla také odpověď Uriášova, když ho král David

¹⁾ Manuale c. 23. (Append).

²⁾ Jan XIX. 34.

³⁾ Velepíseň II. 14.

⁴⁾ Formula honestae vitae (Append).

posílal domů, aby si odpočinul a pohověl. Tu pravil totiž onen věrný služebník: „Archa Boží a Israel i Juda bydlí ve stanech, pán můj Joab i služebníci pána mého táboří v širém poli: a já měl bych vjíti do domu svého, bych jedl, pil a spal s manželkou svou? Jakože jsi živ a jakože živa je duše tvá, neučiním věci té.“¹⁾ Tak musíme i my mluvit: „Ty, můj Pane, visíš na kříži a splácíš na něm dluhy, které lidé udělali svými hříchy. A já bych se oddával rozkoši, která tě tolik stála?“

3. Jiným poslouží v takových pokušeních vzpomínka na poslední věci a rozjímání o nich, jak k tomu vybízí Mudřec: „Ve všech svých skutcích pamatuj na poslední své věci, a na věky nezhřešíš.“²⁾ Uvažují, co řekl sv. Řehoř o pekle: „Rozkoš trvá jediný okamžik, kdežto utrpení jest věčné“. Pohroužiti se do nekonečné věčnosti, která trvá, pokud Bůh jest Bohem, je velmi účinný prostředek proti hříchu. „Náhle na ně přikvačí smrt, a klesnou do hrobu v plné síle,“³⁾ praví Písmo svaté o lidech oddaných hříchu. Budeme-li sestupovati v rozjímání do pekla za živa, uchrání nás to od něho po smrti. iní za tím účelem rozjímají o slávě věčné.

1) II. Král. Samuel. XI. 11.

2) Sirach VII. 40.

3) Žalm LIV. 16.

Právem vidí velkou pošetilost v tom, kdyby někdo pro kratičkou rozkoš ztratil Boha a věčnou blaženost. Věru, zdali může býti větší pošetilost, než nečiniti to, co poroučí Bůh, jenž nás zve k věčné blaženosti, a páchatí to, k čemu popouzí ďábel, jenž nám za to nabízí tresty věčné? Jiní zase získávají velký prospěch z uvažování o smrti a posledním soudu. Všechna tato rozjímání jsou velmi dobrá. Každý si z nich vyber' to, jež jest pro něho nejspasitelnější, jak se komu které podobá. Můžeme jich použítí všech, když si zvolíme po každé to, které právě vyhovuje našim potřebám.

4. Velmi užitečné jest také při takových pokušeních poznamenati čelo a prsa svatým křížem a vysloviti nejsvětější jméno Ježíš; to má podivuhodné účinky, jak zbožné knihy vypravují. Také pobožnost k Matce Boží jest velmi spasitelná. Ona po devět měsíců nosila ve svém lůně Milosrdenství samo. Miluje hříšníky, neboť ví, jak velice je miloval její Syn a za jak drahou cenu je vykoupil. Dále ví, že hříšníci byli příčinou, proč věčné Slovo stalo se Tělem a ji učinilo svou matkou. Proto se na ně dívá milosrdnýma očima a prosí za ně u Syna svého. Od něho dosáhne všeho, co si jen přeje. Neboť jak by mohl Syn své matce něco odepřítí, a k tomu takový Syn a takové matce? Proto řekl sv.

Bernard¹⁾ ono slavné slovo: „Ať mlčí o tvém milosrdenství, blahoslavená Panno, kdo si může vzpomenouti, že tě ve svých potřebách vzýval, a nedoprosil se Tvé pomoci“.

To je vůbec při všech pokušeních a příležitostech nejpůsobivější prostředek; zcela zvláště však u těch, o nichž zde mluvíme: neboť na čistotě a nevinosti má nejčistější Panna největší zalíbení. Někteří svatí učitelé tvrdí, že sv. Janu Křtiteli, jenž vynikal tak krásnou a vznešenou čistotou, že se nikdy ani všedním hříchem proti ní neprovinil, se této čistoty a nevinosti dostalo návštěvou Panny Marie, která bydlela po tři měsíce u sv. Alžběty. Byla to totiž, jak sv. Ambrož²⁾ poznamenává, návštěva tělesná i duchovní. Nejen přátelské styky byly příčinou, že Panna Maria tak dlouho u ní zůstala, nýbrž zcela zvláště duchovní vzrůst velikého proroka. Měl-li už příchod její tak blahodárný výsledek, že dítě v životě matky poskočilo a bylo posvěceno, a byla-li Alžběta naplněna Duchem sv., když uslyšela její pozdrav: jaký teprve asi byl prospěch z tak dlouhého pobytu, z ustavičného styku?

Blahoslavený učitel duchovního života Avila,³⁾ jak sám vypravuje, zjistil u osob, které

1) Serm. 4. de Assumptione B. M. V. n. 8.

2) Expositio Evang. sec. Lucam L. 2. n. 29.

3) Avila-Schermer-Audifilia c. 14.

byly tímto pokušením obtěžovány, na přímluvu Panny Marie podivuhodné působení a výsledky když se denně něco modlily na památku jejího neposkvrněného Početí nebo její panenské čistoty, v níž Syna Božího počala a porodila. K tomu se hodí velmi dobře verše, které zpívá církev: „Po porodě jsi neporušenou pannou zůstala — Rodičko Boží, oroduj za nás!“ Dále pak: „Panno podivuhodná, nejmírnější ze všech, zbav nás našich vin, učiň nás čistými a mírnými!“ Tu vzpomínáme na její neporušenou a ustavičnou čistotu a prosíme ji, aby nám zjednala tuto ctnost, abychom byli jí a jejímu Synu příjemní.

5. Dobrým prostředkem jest také pobožnost k svatým a jejich ostatkům. Caesarius¹⁾ vypravuje příběh, který slyšel od toho, jemuž se přihodil. Byl to mnich cisterciácký, jménem Bernard. Nosil na krku v pouzdře schránku, v níž byly ostatky svatých mučedníků Jana a Pavla. Konal kdysi ještě před vstupem do řádu cestu, na níž přišlo na něho neslušné pokušení. Nevšímal si toho příliš a byl nedbalý v odporu proti tomu pokušení a v zahánění zlých myšlenek, které na něho přicházely. Najednou mu počaly ostatky klepat na prsa. Ale nedbal ani na to a nestáral se o to. Když však pokušení přestalo, přestalo

¹⁾ Dialog. dist. 8. 67.

také toto klepání. Brzy po tom přišlo ono pokušení znovu a okamžitě začaly také ostatky zase klepati, jako by mu chtěly říci, že má dávat pozor na zlé myšlenky a je zapuzovati. Nyní teprve si všímal jejich napomínání a výstrah a namáhal se statečně odpírati pokušení.

6. Výbornou a velmi účinnou pobožností je tu častější návštěva nejsvětější Svátosti oltářní a modlitba před ní o pomoc a milost od Pána k dosažení vítězství. Nejlepší prostředek nade všechny ostatní je tu častější svaté přijímání. „Vystrojuješ hostinu před mou tváří, navzdor mým protivníkům“. ¹⁾ Tento stůl jest podle učení svatých ²⁾ výborným prostředkem proti pokušením, zvláště však k přemožení tělesných pokušení a k zachování čistoty. „Neboť tato božská svátost dusí dráždění k hříchu, zmenšuje a potlačuje hnutí těla a žhavost žádostivosti jako voda hasí oheň“; praví sv. Cyril Alexandrijský, odvolávaje se na slova prorokova: ³⁾ „Nebo co lepšího může býti a co krásnějšího nežli obilí vyvolených a víno plodící panny?“ O tom jsme však již mluvili jinde. ⁴⁾

1) Žalm XXII. 5.

2) Cf. Cyrill. Alex. Commentar. in Evang. Ioannis l. 4. c. 2. (Jo. 6. 57).

3) Zachariáš IX. 17.

4) II. díl, 8. čl., hlava 10.

VII.

Kající skutky mrtvení těla jsou vlastním a hlavním prostředkem proti pokušení.

1. „Žhavé střely ďábelské musíme ničití přísným postem a bděním“. Tak praví sv. Jeronym¹⁾, a tak také jednal. O sv. Hilari-
onovi se vypravuje²⁾, že vzplanul hněvem proti svému tělu, když byl obtěžován tělesnými pokušeními a neslušnými myšlenkami, a takto je oslovil: „Způsobím, oslíku, abys nevyhazoval. Odejmu ti ječmen a dám ti jen slámy. Zeslabím tě hladem a žizní, umdlím tě horkem a mrazem, abys dále jen myslil na pokrm, a ne na bujnost“. Tento prostředek svatí velice doporučují a sluhové Boží ho používali velmi často i tenkrát, když byli toho boje prosti.

2. V letopisech sv. Františka³⁾ čteme toto. Kdosi se tázal světce, proč sv. Jan Křtitel,

---

1) Ep. 54. ad Furiam n. 7.

2) Vita S. Hilarionis Mon. n. 5.

3) Díl I., čl. 6, hl. 32.

jenž byl posvěcen už v životě své matky, odešel do pouště a tam, jak evangelium vypravuje, vedl přísný život kající. Světec na to odpověděl: „Řekni mi, proč se solí čerstvé a dobré maso?“ Onen odpověděl: „Aby se lépe uchovalo a nehnulo“. Světec odpověděl: „Právě proto se slavný Křtitel solil skutky kajícími, aby si tím jistěji uchoval svou svatost od hniloby hříchu, jak píše církev: „Aby života svého ani lehkou vinou neposkvrnil“. Již dříve, než znamenáme pokušení, již v dobu pokoje, máme konati kající skutky a umrtvování; mnohem pak více v době boje. Sv. Tomáš¹⁾ odvozuje podle Aristotela (Ethic. III. c. ult.) slovo castitas (čistota) od castigare (trýzniti): trýzněním těla máme krotiti opačnou neřest; neboť hříchy nečistoty jsou jako hoši, kteří potřebují prutu, protože ještě nemají rozum.

3. Povstává-li z takového zacházení s tělem slabost nebo ztráta tělesného zdraví, pak dává sv. Bernard²⁾ pro ten případ odpověď: „Jisté je lépe, když trpíme na žaludek, než na duši. A lépe jest, když od slaboty klesají nohy, než když kolísá čistota“. Ostatně i zde si musíme počínati opatrně. Musíme to všechno měřiti podle síly jednotlivých lidí, podle velikosti pokušení a nebezpečí. Je-li boj tak

1) II. 2. qu. 151. art. 1.

2) De ordine vitae et mor. instit. n. 4. c. 2. (Append.)

tuhý, že člověka uvádí do nebezpečí ztráty čistoty, pak jest nutno vzhledem na tělo všechno vynaložiti, aby se zachoval život duše. Lékaři říkají: V krajním nebezpečení musí se užívatí krajních prostředků. Je-li nemoc smrtelná a vidíme-li, že se blíží konec, pak užíváme mimořádných a zvláštních prostředků. Tak si musíme také počínati v pokušeních, v těchto duševních nemocech, jde-li do tuha. Jinak se utváří boj proti lehkým pokušením, při kterých není takového nebezpečení. Tu není k vítězství potřeba takového namáhání.

4. Mnohdy mívají pokušení tělesná příčinu svou v těle samém, jak učitelé duchovního života poznamenávají, a odtud přecházejí na duši. To bývá obyčejně u mladých lidí a u těch, kdo mají pevné zdraví a hovějí tělu. Tu pak je na místě užití uvedeného prostředku, neboť kořen nemoci je v těle. Mnohdy zase mívá pokušení původ v duši; přichází od našeptávání zlého ducha a přechází z duše na tělo. To můžeme poznati podle toho, je-li nám bojovati více proti neslušným myšlenkám a představám, než proti neslušným pocitům a hnutím tělesným. Neboť vyskytnou-li se i takovéto věci, nemá přece pokušení počátek v nich, nýbrž začíná v myšlenkách, a od těchto myšlenek pak pocházejí pocity a hnutí v těle, které bývá

často zeslabené a odumřelé, zatím co zlé myšlenky jsou zcela živé. To zkusal sv. Jeronym, jak sám vypravuje.¹⁾ Jeho tělo bylo zeslabené, vyhublé a jako odumřelé těžkými kajícími skutky a přísnostmi, jež si ukládal. A přece mu někdy připadalo, jako by stál mezi tancujícími a bavícími se římskými dívkami.

Tato duševní pokušení mají ještě to zvláštní, že bývají velmi dotěrná, i když jsou člověku velmi protivná a nezavdává k nim nikterak příčiny. Nešetří ani doby modlitby ani mše sv. ani svatých míst, na nichž se i člověk zlý chová s úctou a takové myšlenky zapuzuje. Mnohdy vzniká tolik a takových myšlenek, že člověk o nich nic nevěděl, ani neslyšel, ani mu nepřišly na mysl. Také podle dotěrnosti, s kterou přicházejí, a podle okolností, které v nitru postřehuje, poznává člověk, že takové myšlenky nemají počátek v něm, nýbrž že je způsobuje někdo jiný. To jsou všechno jasné známky, že to pokušení jest pronásledování od ďábla, že nepochází od těla, i když se cítí v těle. V tom případě musíme se utíkat k jiným prostředkům. Tu se nejlépe radívá chopiti se nějakého užitečného zaměstnání, které člověku působí starosti a námahu, a při kterém snadno zapomene na zlé představy. Právě za tím účelem

¹⁾ Ep. 22. ad Eustochium n. 7.

se s největší námahou sv. Jeronym¹⁾ věnoval, jak sám vypravuje, studiu hebrejské řeči, a to ne bez úspěchu.

5. Týž sv. Jeronym²⁾ vypravuje o mladém mnichu, jenž byl rodem Řek a žil v jednom egyptském klášteře, že byl velmi trápen popokoušením těla. Postil se mnoho, konal přísné skutky kající, a přece pokušení nepřestávalo. Aby ho vyléčil, užil představený tohoto prostředku. Poručil jednomu ze starších mnichů, muži vážnému a otužilému, že se má často stýkati s mladým mnichem a kárati ho přísnými a hrubými slovy. Když mu takto vyčiní, má si po každé přijít stěžovati, jako by ho onen mladý mnich byl urazil. Stařec se v tuto úlohu velmi dobře vpravil. Při každé příležitosti kárával mladíka příkrými slovy. Pak ho po každé honil na soud k představenému, kde již byli objednaní svědkové, kteří dosvědčovali, že se choval k starci vzpurně. Představený dal mu po každé důtku a uložil mu těžké pokání, jako by byl vinen. Tak to chodilo den co den. Když mnich viděl, že se s ním tak tvrdě nakládá a že má proti sobě tolik falešných svědků, byl velmi smutný a sklíčený. Sedávaje ve svém pokoji, plakával a prosil Pána, aby se ho ujal, protože je zbaven vší lidské přízně.

¹⁾ Ep. 125. ad Rusticum monach. n. 12.

²⁾ Ibid. n. 13.

Vždyť všichni byli proti němu. Žádná chyba a žádný nepořádek se v domě nevyskytl, aby nebyl mu přičítán za vinu; a po každé byli po ruce dva nebo tři mniši, kteří proti němu svědčili. Tak sypalo se stále na jeho hlavu kárání a pokání. To trvalo celý rok. Na konci roku tázal se ho jiný mnich, jak se mu vede s pokušením těla. Odpověděl: „Člověk sotva žije; jak by mohlo ještě přicházeti tělesné pokušení? Už o mne toto pokušení ani nezavadí!“ Tak ho jeho duchovní otec vyléčil. Větší bolestí a starostí byl zbaven bolesti menší. K chvále řeholního života sv. Jeronym ještě dokládá: „Kde by tento mladík, jsa odkázán sám na sebe, byl našel pomoc, aby tomuto pokušení odolal?“

V pravidlech pro mnichy¹⁾, kde chce světec ukázati, jak vzácný je život v řádě a v poslušnosti, čteme mezi jiným i toto: „Nesmíš činiti, co bys chtěl. Musíš jísti, co se ti předloží, musíš se odívati tím, co ti dají, pracovati musíš to, co ti poručí. Večer jdeš zemdlen spát, a než se vyspíš, už zas tě budí. Tak to jde ráz na ráz; máš stále dosti práce s tím, co ti ukládá poslušnost, a tak se pokušení nemá kudy vplížiti. Nemáš mysliti na nic jiného, než na to, co ti bylo uloženo“.

---

¹⁾ Regula monachorum c. 1 (Append.)

6. Sv. František¹⁾ pravil, že se ze zkušenosti přesvědčil, že zlí duchové mají strach a utíkají před hrubým rouchem, přísností života a skutky kajícími; ale že silně napadají a pokoušejí ty, kteří vedou život rozkošnický a rozmařilý. A sv. Athanasius²⁾ vykládá o sv. opatu Antonínovi, že svým žákům dával totéž naučení: „Věřte mi, bratří“, pravil, „satan se bojí nočního bdění, modlitby, postu a dobrovolné chudoby služebníků Božích“.

7. „Mrtvil jsem se postem, odíval jsem se rouchem žíněným“³⁾. O těchto slovech praví sv. Ambrož:⁴⁾ „To je výborná obrana a pravá zbraň proti tomuto nepříteli“. Výslovné poučení o tom máme od samého Krista Pána. Když vymítl onoho nečistého ducha, kterého učedníci jeho nemohli vymítnouti, pravil:⁵⁾ „Takovýto rod nemůže se ničím vypuditi, jen modlitbou a postem.“ K modlitbě připojuje kající skutky a půst jako nejlepší prostředek, aby byli zlí duchové tohoto druhu zahnáni. Přijde-li tedy na nás takové pokušení, nesmíme se spokojiti s modlitbou nebo s nějakými pokusy o opačné úkony nebo s pouhým předsevzetím, nýbrž musíme ko-

¹⁾ Marcus Ulyssiponensis (ed. Kurtz), *Chronica Fratrum Minorum*, pars I, lib. 1, c. 21.

²⁾ *Vita S. Antonii Abb.* n. 17.

³⁾ Žalm LXVIII. 11. 12.

⁴⁾ Ep. 42. ad Siricum p. 11.

⁵⁾ Marek IX. 28.

nati zcela zvláštní tělesné skutky pokání a umrtvení, vždy však podle rady zpovědníka nebo představeného, abychom ve všem byli tím bezpečnější.

8. Řeholní bratr, takovým pokušením zne-
pokojoivaný, ptal se sv. Jiljí¹⁾, jakým prostředkem se tohoto pokušení zbaviti. Světec mu odpověděl: „Co si počneš se psem, který by tě chtěl kousnouti?“ Onen odpověděl: „Vezmu kámen nebo hůl a budu ho bít, až se dá na útěk“. Na to pravil světec: „Totéž učiň se svým tělem, které tě chce kousnouti, a pokušení tě opustí“. To je výborný prostředek. Často zapudí a zažene taková pokušení nějaká sebe menší námaha a bolest. S rukama rozpřaženými kleče se modliti, bít se v prsa, bičovati se, dát si nějakou pod žebra, vykudliti si, státi chvíli na jedné noze atd., to je pomoc proti takovému pokušení.

9. V životě sv. apoštola Ondřeje čteme, že v Korintě, kde tehdy dlel, přišel k němu stařec Mikuláš. Ten mu vypravoval, že 64 roky žil nezřízeně, že pouštěl uzdu všem zvráceným chtíčům a oddával se všem hanebnostem. Nedávno prý vešel do veřejného domu, aby tam opět Boha urážel, a měl s sebou evangelium. Hříšná osoba onoho

¹⁾ Marcus Ulyssiponensis (ed. Kurtz), Chronica Fr. Minorum, t. II., l. 7, c. 7.

domu, s kterou chtěl hřešiti, hrubě ho odbyla a žádala ho, aby se jí nedotýkal a nepřibližoval se ani k místu, kde stojí, neboť na něm viděla podivuhodné tajemné věci. Proto poprosil Mikuláš sv. Ondřeje, aby mu dal nějaký prostředek proti této jeho slabosti a jeho zastaralému zvyku hřešiti. Světec se oddal na modlitbu a pět dní se postil. Ustavičně vzdychal k Pánu, aby tomu ubohému starci odpustil a propůjčil mu dar čistoty. Na konci pátého dne, do něhož vytrval na modlitbách, uslyšel s nebe hlas, který mu řekl: „Dám ti, zač jsi pro toho starce prosil; avšak jest moje vůle, jako ty ses za něho postil, aby také on sám se za sebe postil a trýznil, chce-li býti spášen“. Sv. Ondřej poručil Mikuláši se postiti a vyzval věřící, aby se za něho modlili a milosrdenství Boží mu vyprosili. Bůh modlitbu tu vyslyšel. Mikuláš se vrátil domů, rozdal všechno své jmění chudým a trýznil své tělo s velkou přísností. Šest měsíců jedl jen suchý chleb a pil jen trochu vody. Když toto pokání dokonal, umřel. Bůh zjevil sv. Ondřeji, jenž tehdy nebyl přítomen, že jest zachráněn.

10. V „Duchovním palouku“ se vypravuje: Jeden mnich přišel k jednomu z dávných poustevníků a řekl mu: „Co si mám počítí? Nemohu již odolati dotěrným my-

šlenkám“. Stařec mu odpověděl: „Já jsem nebyl nikdy podobnými myšlenkami napadán“. Mnich se rozhněval nad takovou odpovědí a odebral se k jinému a pravil mu: „Slyš, co mi ten poustevník řekl, že totiž nikdy nebyl obtěžován takovými myšlenkami. Já jsem se nad tím dozlobil, neboť se zdá, že tvrdil něco, co přesahuje síly lidské přirozenosti“. Stařec na to odpověděl: „Ne bez příčiny mluvil k tobě tak onen muž Boží. Jdi k němu a pros ho za odpuštění. On ti pak řekne, proč tak směl mluvit“. Mnich se vrátil k němu a pravil: „Odpusť mi, otče, že jsem včera tak nezdvořile bez rozloučení odešel. Ale řekni mi přece, proč jsi nebyl nikdy obtěžován takovými myšlenkami?“ Stařec odpověděl: „Od té doby, co jsem mnichem, nikdy jsem se nenajedl chleba ani nenapil vody do syta ani se po libostí nevyspal. Tato zdržlivost mne uchránila jakéhokoli boje s takovými myšlenkami, o kterých ses zmínil“.

VIII.

Jiné prostředky proti nečistým pokušením.

1. Někdy, jak učí sv. Řehoř¹⁾, nečistá pokušení a obtěžování zlými myšlenkami a hnutími bývají dozvuky a zbytky dřívějšího hříšného života a trestem a pokutou za dřívější nevázanost a staré zlé zvyky. Pak tento oheň nelze uhasiti jinak než častými slzami lítosti nad dřívějším životem.

2. Sv. Bonaventura²⁾ praví, že dobrým prostředkem proti těmto pokušením jest uznati, že jsme sami příčinou těchto béd a útrap a že jsme si zasloužili právem takového trestu a pokání za dřívější hříchy a nevázanosti. Tu prý nezbyvá, než s trpělivostí a pokorou snášeti tato pokušení, a říci s bratřími Josefovými: „Zaslouženě toto trpíme, neboť jsme se provinili proti svému bratru.“³⁾ Tak se usmiřuje Bůh podle světco-

---

1) Moral L. 9. c. 55. n. 84.

2) XIII. De Profectu Religionis L. 2. c. 6.

3) Gen. XXXII. 21.

vých slov mnohem rychleji a obrací pokušení k dobrému. Uznáme-li, že jsme si zasloužili trestu, dojdeme milosrdenství u předobrotivého otcovského srdce Božího, jak o tom čteme v Písmě sv., že se lid israelský často utíkal k tomuto způsobu, aby došel u Boha odpuštění.¹⁾

3. Jiný velmi působivý prostředek, abychom došli u Pána milosti a pomoci a slavně zvítězili nade všemi pokušeními, zvláště tohoto druhu, jest nedůvěra v sebe a naprostá důvěra v Boha. O tom jsme obšírně mluvili dříve²⁾ a promluvíme ještě v následujícím pojednání o bázni Boží. Zde jen zkrátka podotýkáme, že pokořiti se jest výtečný lék proti pokušením. Všeobecně je známo vidění, jehož se dostalo sv. Antonínu. Viděl totiž celý svět obklopený sítěmi. Tu zvolal se slzami v očích: „Kdož, ó Pane, unikne tolika sítím?“ Ihned uslyšel hlas, který mu pravil: „Pokorný!“ Buď tedy pokorný a Pán tě vysvobodí z těchto tenat pokušení: „Hospodin opatruje bezradné; když jsem byl zbědován, pomohl mi.“³⁾ Do vysokých hor bijí blesky a hromy: veliké stromy vyvracejí větry, kdežto rákosí, vrby a nízké kře, které se při tom

1) Dan, III. 28. IX. 5.

2) Díl II., kniha 5, hl. 35.

3) Žalm CXIV. 6.

ohýbají a sklánějí a křiví, po bouři se opět narovnají.

4. Proto jest velice dobré a spasitelné bráti si z takových nečistých pokušení podnět k pokoření a poznání sebe, vidíme-li, že se takové věci u nás vyskytují. Tu máme volati: „Hle, Pane, jak jsem ubohý! Co možno očekávati od země, stížené kletbou než trní a hloží? Jen takové ovoce může tato země vydávati, jestliže ty, Pane ji neočistíš.“ Tato pokušení a zlé náklonnosti, které v sobě cítíme, jsou nám spasitelným podnětem k pokoření. Pomáhá-li ku pokoře, jak svatí vesměs učí, už roucho špatné a vetché, čím daleko více přinutí nás špatné a nečisté myšlenky, které v nás povstávají, abychom se pokořili? Bratr Jiljí pravil:¹⁾ „Naše tělo jest jako nečisté zvíře, které spěchá do bahna a hoví si v něm s velkou libostí a rozkoší. Je podobno chrobáku, jehož živel jest rýpati se v nečistotě.“ Takovými úvahami se snadno zbavíme podobných myšlenek.

5. Vůbec jest za každého pokušení nejlépe nedbati toho, k čemu nás ponouká, nýbrž vejíti pokorně do sebe a říci si: „Jaký jsem to ještě ubožák, že mi takové věci přicházejí na mysl a působí mi obtíže!“ Tak se vyhneme pokušení a zahanbíme ďábla.

¹⁾ Marcus Ulyss., Chronica Fr. Minorum, p. I, l. 7, c. 7.

Velmi také pomůže, pokoříme-li se pro tyto zlé myšlenky a náklonnosti, které se v nás ozývají, právě tak, jako bychom tím byli sami vinni, ačkoli k nim nikterak nesvolujeme. Shledá-li ďábel takovou pokoru, zuří vztekem, div nepukne; neboť ve své pýše nic takového nesnese. Nemůžeš mu zasaditi citelnější rány a ničím ho lépe nepohneš, aby hned ustal od pokušení, než musí-li pozorovati, že právě z toho máš užitek, co ti mělo býti ke škodě a k záhubě. Mimo to člověk tak dává také na jevo, jak daleko jest jeho vůle vzdálena každé urážky Boha, což ovšem působí velké uklidnění a činí člověka bezpečným.

6. Leckdy také pomáhá, když se ďáblu postavíme vzdorně na odpor: „Táhni, nečistý duchu! Styď se, bídáku! Jaký jsi to nestyda, že mi takové věci uvádíš na mysl!“ Jsa pln pýchy, nesnese potupy a posměchu a dá do zaječích. Sv. Řehoř¹⁾ vypravuje o Daciovi, biskupu milánském, který na cestě do Cařihradu také přišel do Korintu. Tam nenašel jiného přístřeší než opuštěný dům, v němž se po delší dobu zahnízdili zlí duchové. Světec řekl: „Jen tam vejďme!“ I vešli. O půl noci, když biskup usnul, způsobili zlí duchové veliký lomoz. Napodobovali hlasy zvířat, mečeli jako ovce, chrochtali jako vepři, sy-

¹⁾ Dialog. 1. 3, c. 4.

čeli jako hadi. Světec se při tomto lomozu probudil a zvolal na ně roztrpčen: „Inu, to provádíte pěknou! Chcete býti jako Bůh, a zatím jste jen zvířaty, draky a hady. Ukazujete, co opravdu ve vás vězí!“ Tím byli zlí duchové tak zahanbeni, že okamžitě zmizeli a více se do tohoto domu nevrátili. Od té doby mohl v něm každý bydliti. Tak vypravuje sv. Řehoř.

7. Sv. Athanasius¹⁾ vypravuje o sv. Antonínovi, že byl velice týrán nečistými myšlenkami. Jednou mu padl k nohám černý, ohydný a ošklivý kluk a bědoval, že již tolik přemohl, ale od něho že se mu dostává vždy jen výsměchu. Světec se ho tázal, kdo je. Odpověděl: „Jsem duch nečistoty!“ „V budoucnosti budu tebou ještě více pohrdati“, odpověděl světec, „poněvadž jsi tak ošklivá obluda!“ Tu chvíli hned ten mámivý přelud zmizel. Kristus Pán sám nazývá smilného ducha „duchem nečistým“.²⁾ „Když duch nečistý vyjde od člověka.“ Tak můžeme zlého ducha potupiti, jemu vzdorovati a jednati s ním, jak si zaslouží. Leckdy mu třeba ukázat beze slova i pěst a nijak si s ním nezačínat.

1) Vita S. Antonii Abb. c. 4.

2) Luk. XI. 24.

IX.

O bázní Boží.

1. „Pracujte s bází a třesením o své spáse“.¹⁾ Nejvíce nám prospívá, abychom zachovali čistotu a vůbec stav milosti, žijeme-li stále v bázni Boží, nedůvěřující sobě, nýbrž všechnu svou důvěru skládáme v Boha. Tak praví sv. Bernard:²⁾ „Vím jistě, že nic tolik nepomáhá, abychom si milost zasloužili, zachovali nebo jí znovu nabyli, jako když Bůh na nás neshledá domýšlivosti, nýbrž stálou bázeň. Praví Mudřec: „Blaze člověku, který se vždycky bojí (Pána)“.³⁾ Naopak i největší světce svedlo k bídnému pádu přílišné spoléhání na sebe a nedostatek bázně a ostražitosti. „Moudrý se úzkostně vystříhá zlého, (ale) blázen klidně do něho skáče“.⁴⁾

Kdo nese v křehké nádobě velmi vzácnou tekutinu a musí jíti po místech nebezpečných.

---

1) Filip. II. 12.

2) Serm. 54. in Cant. n. 9.

3) Přísl. XXVIII. 14.

4) Přísl. XIV. 16.

kde se potkává a tísní mnoha lidí, kde víří prudké vichry a bouře, ten; nezná-li křehkost nádoby a nenese-li ji velmi opatrně, ji brzy rozbije a tekutina vyteče. Kdo však ví, jak je křehká a nerad by ji rozbil, ten dává velmi pozor, kráčí opatrně a dojde tak bezpečně svého cíle. Tak je tomu i s námi. Nosímeť převzácnou tekutinu, nebeský poklad milostí a darů Božích „v hliněných nádobách“, jak praví apoštol:¹⁾ Ty se snadno rozbijí, tekutina vyteče a je po ní. Žijeme za velkých větrů a bouří. Mnoho překážek se staví na cestě proti nám, všude je nebezpečenství. Kdo nezná svou křehkost a slabost a o sebe se nebojí, žije v klamně jistotě a upadá do záhuby. Kdo se však zná a bojí se o sebe, bývá velmi ostražitý a opatrný, aby se zachoval, a tak je živ daleko jistěji. Je-li v tomto životě nějaká jistota vůbec, pak ji mají takoví lidé.

2. „Co myslíš, odkud to, že leckteří lidé v mládí přes tolik bouří pokušení přece zůstali čisti a že potom na stará léta upadli do nejhanebnějších vášní, až se toho sami zhrozili?“ Tak se táže sv. Bernard²⁾ a odpovídá: „V mládí žili v svaté bázni a pokoře. Hrozil-li jim nějaký pád, utíkali se k Bohu

¹⁾ II. Kor. IV. 7.

²⁾ De ordine vitae et morum instit. c. 6. n. 29. (Append).

a u něho nacházeli ochranu. Později si začali na tom zakládati, že si dlouho zachovali srdce čisté, počali si příliš důvěřovati a propadli tak klamně jistotě. Proto byli opuštěni rukou Boží a činili to, co mohli sami ze sebe — uboze padli“.

3. „Mnozí ze služebníků Božích, kteří rozjímalí zákon Páně dnem i nocí, tělo své křižovali, krotili žádostivost a smyslná hnutí, při největších ztrátách zachovávali trpělivost, zůstávali v pronásledování pevní, pozbyli nakonec této stálosti a výše životní a upadali ponenáhlu do největší bídy. Příčina toho byla, že počali spoléhati na svou ctnost a svatost a na vykonané dobré skutky a opovázili se proti všemu řádu v ně příliš důvěřovati. Tak ďábel, když nemohl v nich vzbuditi záliby k zjevným neřestem a poraziti je přívalem potupy a pronásledování, přivedl je ku pádu příjemně a lichotivě, vzbudiv v nich opovážlivou sebedůvěru“. Tak čteme v jednom listě panně Demetrii, který se připisuje sv. Ambroži.

4. Písmo sv. a svatí Otcové vypravují mnoho takových příkladů a sv. Augustin oplakává takové nešťastníky, řka: „Myslívám na to s velkým vnitřním pohnutím. Sám jsem znal takové lidi a slýchal jsem naše Otce o nich vypravovati, jak s počátku až do nebe vystoupili a usídlili se až mezi

hvězdami; ale pak padli do propasti a jejich duše se zatvrdily ve zlobě. Viděl jsem hvězdy dračím chvostem zasažené padati s nebe a ty, kteří leželi v prachu země, viděl jsem zase podivuhodně se povznášeti před tváří milosrdné ruky tvé, ó Pane! Ti, kteří dříve seděli za stolem Božím a požívali chleba andělského, padli tak hluboko, že žádali naplniti své břicho mlátem vepřů. Jak často čistota, jemnější a krásnější než slonovina, zčernala a zuhelnatěla!“

5. Koho by nenaplnil hrůzou příklad, jenž se vypravuje o poustevníku Jakubovi? ¹⁾ Sloužil Pánu více než čtyřicet let v tuhém pokání a byl již šedesátník. Byl slavný zázraky a vymítáním zlých duchů. Tu k němu jednou přinesli děvče, aby je zbavil zlého ducha. Když byl zlý duch vypuzen, netroufali si lidé vzíti děvče domů, neboť se báli, že by je mohl zlý duch opět posednouti. Poustevník dovolil, že směla zůstat u něho. Poněvadž si příliš důvěřoval a spoléhal na sebe, dopustil Pán, že padl. Hřích rodí nový hřích a zlý skutek plodí hanbu. Poustevník se obával, že by se to mohlo prozraditi, usmrtil dívku a hodil ji do vody. Nakonec užuž zoufal nad milosrdenstvím Božím. Rozhodl se vrátiti do světa a oddati

---

¹⁾ Surius (Lippomanus) I. 28. Januar. Vita S. Jacobi Erem. § 12. seq.

se všem neřestem a hříchům, do nichž tak pozdě padl. A přece ho božské milosrdenství neopustilo. Obrátil se zase, činil deset let přísné pokání, dosáhl opět dřívější ctnosti a byl potom prohlášen za svatého.

6. Kdo by se nepodivil jinému mnichu, o němž vypravuje sv. Antonín? „Dnes se zřítíl mohutný sloup; kdo by se nad tím nezachvěl? Kdo by ještě spoléhal na svou svatost? Kdo na svůj život řeholní? Pomysli, že již padli lepší než ty, i takoví, kteří měli více milostí a větší dary Boží než ty!“ Sv. Jeronym praví: ¹⁾ „Nejsi světejší než David, nejsi moudřejší než Šalomoun, nejsi silnějši než Samson. Tito všichni padli. Dokonce jeden z dvanácti apoštolů Páně padl, ač byl vychován v takové škole a stýkal se s takovým mistrem a s takovými učedníky, ač slyšel tolikerá kázání a poučení, viděl tak veliká znamení a zázraky. Jeden ze sedmi jáhnů, vyvolený od apoštolů, na něhož sestoupil Duch Svatý jako na ostatní, nebyl pak jenom kacířem, nýbrž zakladatelem kacířství a otcem všeho bludařství. Kdo by se nebál onoho starého hada?“ „Uvaž“, praví sv. Jeronym, „že vyhnal z ráje jeho obyvatele. Naši prarodiče padli a byli vyhnáni z ráje, kde byli obdařeni božskými dary a původní spravedlností. A to všechno ztratili

¹⁾ Regula Monachor. c. 2. De castitate.

pro svou pýchu!“ Sv. Augustin¹⁾ praví: „První člověk nebyl by býval sveden, kdyby se nebylo jeho srdce napřed od Boha odtrhlo pýchou. Neboť svatá pravda jest, co praví Mudřec, ano sám Duch Svatý: „Pohromu předcházívá pýcha“.²⁾ „Před pádem se srdce lidské povyšuje“.³⁾

7. Nestačí-li tyto příklady lidí, pak vystup ještě výše, do nebe. Tam nalezneš příklady andělů, kteří ve své pýše a domýšlivosti spadli s velké výše důstojnosti, v které je Bůh stvořil. „Hle, (ani) sluhové jeho nejsou stáli, také na svých andělích našel nepravnost! Čím více ti, kteří bydlí v chatách hliněných, kteří mají základy z prachu země, bývají ztráveni takorůž jako od mola. Od jitra do večera káceni jsou!“⁴⁾ Výborně se sem hodí rozjímání sv. Řehoře na tato slova.⁵⁾ Jestliže na nejčistším zlatě jsou skvrny, jestliže v oné vznešené přirozenosti andělské není jistoty a vytrvalosti, jak bude teprve s námi, kteří bydlíme v chatách z hlíny? Co je z hlíny, to se brzy rozbije, rozpadne a zničí. Jak by se neměla báti duše nebo jak by si na něčem mohla zakládati, když bydlí v takovém těle,

1) *Contra adversarium Legis et Prophetarum* L. 1. c. 15. n. 23.

2) *Přísl.* XVI. 18.

3) *Přísl.* XVIII. 12.

4) *Job.* IV. 18 – 20.

5) *Moral* L. 5. c. 38.

jako je naše, které ze sebe plodí moly a když v sobě máme kořen veškeré záhuby?“ „Stráveni bývají jako od mola“. Velmi případné je toto srovnání s molem. Mol povstává v šatech, hlodá a kazí šat, z něhož vyšel. Naše tělo jest také jako šat duše. Ono také plodí moly; neboť v těle povstává tělesná žádostivost, která nám působí tolik bojů a pomalu člověka stravuje jako mol; neboť z pokušení, které v těle povstává, přichází zkáza a záhuba. Správně se tedy praví: „jako od mola“;¹⁾ neboť jako mol působí škodu bez velkého hluku, tak je tomu také s molem zlé náklonnosti a podpalu hříchu v našem těle; také tento působí škodu bez hluku. Ani to není pozorovati. Často si toho nevšímáme ani se toho nenadáme až se to již stalo. Když i oni nebeští a andělští duchové, kteří neměli těla, jež by bylo plodilo moly, jež by bylo v nich boj a odpor budilo a je stravovalo, sami ze sebe neobstáli a v dobrém nevytrvali; jak potom bude moci býti člověk tak domýšlivý, aby sám sobě důvěřoval, když v sobě nosí základ pokušení a záhuby?

8. Učme se z toho žíti vždy v bázni! Běda tomu, kdo si vždy tak nevěde! Takový je hodný politování, neboť brzy padne. Ne já,

¹⁾ Moral L. 11. c. 48.

nýbrž Duch sv. sám praví: ¹⁾ „Nebudeš-li se držeti pilně bázně Páně, brzy bude podvrácen tvůj dům“. Máš se varovati nebezpečnosti, blízké příležitosti, zlé myšlenky hned zapuzovati, býti vždy připraven na pokušení, sice padneš. Nikdo se neklam a neříkej: „Já necítím ani ve styku ani v pohledu takových pokušení, hnutí a nebezpečí: to se mne ani netkne“. Nedůvěřuj si! Dábel tě chce tak učiniti jen bezstarostným, aby ti mohl po nějakém čase, kdy se toho nejméně nadáš, nastrojiti léčku a tebe k zemi povaliti nebo tě dokonce do pekla uvrhnouti.

. Světci zde uvádějí také toto. Čím více milostí Pán některému člověkovi prokázal, čím více darů mu uštědřil, tím více musí žíti v bázni Boží: neboť tím více a usilovněji se snaží zlý duch, aby ho k pádu přivedl. Prorok Habakuk praví o ďáblovi: ²⁾ „Pokrm jeho stal se výborným“. Takové vzácné sousto mu chutná. Daleko více mu záleží na tom, aby služebníka Božího, nějakého řeholníka, nějakého člověka, který se snaží o dokonalost, přivedl ku pádu, než tisíc jiných na světě. Vidíme to na tomto příkladu. V jednom listě napomíná sv. Jeronym ³⁾ pannu Eustochium, aby si dávala velice

¹⁾ Sirach XXVII. 4.

²⁾ Habakuk I. 16.

³⁾ Ep. 22. ad Eustochium n. 3.

na sebe pozor a aby na vznešeném stupni panenství nepřestávala býti ostražitou. Praví: „Z tvého předsevzetí ti nemá povstávat pýcha, nýbrž bázeň. Kráčíš cestou životní se žlatým pokladem. Proto se měj na pozoru před lupiči. Tento život je pro nás smrtelníky bojištěm. Zde zápasíme, abychom tam byli korunováni. Jak se můžeš domnívat, že bys mohla míti pokoj na zemi, která plodí jen trní a hloží?“

V tomto životě není bezpečnosti, nýbrž jen boj. Musíme býti vždy na stráži. Plujeme po bouřlivém moři v slaboučké lodičce tohoto těla, jsouce obklíčeni množstvím nepřátel. Ti ustavičně rozpoutávají vichry a děsné bouře, aby nás potopili. Neodpočívají a nespí, vždy čekají na vhodnou chvíli, aby nás stáhli do propasti. Proto volá k nám apoštol Pavel: „Vystřízlivějte náležitě a nehřešte!“¹⁾ „A proto, kdo se domnívá, že stojí, hled, abys nepadl.“²⁾ Může-li nám vůbec něco poskytnouti jistotu a bezpečnost, pak je to ustavičný život v této svaté bazni a nedůvěře v sebe.

9. Slyšel jsem o našem Tovaryšstvu vypravovati, co sem se velice dobře hodí. Po-

1) I. Kor. XV. 34.

2) I. Kor. X. 12.

dávám to, jak jsem to slyšel.¹⁾ Brzy po založení Tovaryšstva přišli P. Petr Faber a Antonín Araoz z království portugalského do Kastilie. Byli vysláni od portugalského krále Jana III. s jeho dcerou, princeznou Marií, která měla býti zasnoubena s králem Filipem II., tehdáž ještě korunním princem. Naši měli tehdy volný přístup ke dvoru. Byli zpovědníky všech dvorních dám. Všichni otcové byli tehdy ještě mladí; neboť tehdy ještě nebylo u nás tolik starců jako nyní. Svět žasl, a to právem, nad takovou jejich mladostí a zároveň také nad takovou čistotou. V životě sv. Ignáce²⁾ se to uvádí jako opravdový zázrak. Na jedné straně lidé viděli tyto muže uprostřed tolika příležitostí a nebezpečností, a na druhé straně byla jejich čistota tak bezúhonná, že se stala na dvoře předmětem rozhovorů. Tu pravil jednou král k P. Araozovi: „Máte prý v Tovaryšstvu jakousi bylinku, která zachovává čistotu“. Pater Araoz, který se vyznal v jemných mravech, odpověděl: „Vaše Veličenstvo řeklo věrnou pravdu.“ Král se tázal dále: „A jaká je to bylinka?“ P. Araoz odpověděl: „Květinka, kterou Tovaryšstvo Ježíšovo pěstuje k zachování čistoty, jest bázeň Boží. Ta pů-

1) Bartoli – Michel, Historie de la vie le de Saint Ignace livre quatrième, note 19.

2) Ribadeneira, Vita S. Ignatii I. 5. c. 13.

sobí takové zázraky; neboť má sílu zaháněti zlé duchy, jako ryba Tobiášova, když ji položili na řeřavé uhlí!“¹⁾)

10. Na dotvrzenou praví Mudřec:²⁾) „Toho, kdo se bojí Pána, nepotká neštěstí, ale v pokušení zachová ho Bůh a zbaví ho zlého.“ — „Báti se Hospodina je zbožná věda.“³⁾) — „Bázní Páně se vzdaluje každý zlého.“⁴⁾) Tuto bylinku mějme stále u sebe. Žijme vždy v bázni Boží a zachovejme si přesvědčení, že veškerá čistota a svatost jest zajištěna jen ve svaté bázni Boží. Proto nás vybízí Písmo sv.:⁵⁾) „Zachovej (si) bázeň jeho a zestarej se v ní.“ Z toho máme poznati, že si ji musíme zachovati nejen s počátku, nýbrž až do konce. Nejenom začátečníci, ale také služebníci v domě Božím zešedivělí mají kráčet v této bázni Boží, a nejen provinilí, kteří se mají co báti, ale také spravedliví, kteří se v ničem neprovinili. Jedny zachovává bázeň, protože padli, druhé, aby nepadli. Jedněm mají naháněti strachu spáchané hříchy, druhým budoucí nebezpečnosti. „Blaze člověku, který se vždycky bojí Pána.“⁶⁾)

---

1) Tob. VI. 8.

2) Sirach XXXIII, 1.

3) Sirach I, 17.

4) Přísl. XV. 27.

5) Sirach II. 6.

6) Přísl. XXVIII. 14.

X.

Jak velká dobra plynou z bázně Boží.

1. Abychom tuto svatou bázeň měli v tím větší úctě a vážnosti a snažili se ji zachovati, uvedeme zde některé z mnohých užitků, jež z ní plynou. Především nikterak neplodí pokleslost, nedůvěru, zbabělost a sklíčenost, nýbrž nás plní statečností, důvěrou a odvahou právě tak, jako to podle učení světců činí pokora.¹⁾ Je v ní úplná nedůvěra v sebe a naprostá důvěra v Boha. To praví sv. Řehoř²⁾ vykládaje slova Jobova:³⁾ „Kde je bohabojnost a statečnost tvá?“ Světec praví, že se tu právem spojuje bohabojnost a statečnost: neboť na cestě Boží se děje pravý opak toho, co ve světě. Ve světě plodí odvaha sílu, a bázeň bývá příčinou slabosti a zbabělosti. Zde však plodí odvaha slabost, a bázeň velkou sílu, jak praví Mudřec: „Kdo se bojí Pána, má silnou naději“.⁴⁾ Důvod jest tento:

¹⁾ Díl II., kn. 3, hl. 10.

²⁾ Moral 1. 5. c. 16.

³⁾ Job IV. 6.

⁴⁾ Přísl. XIV. 26.

Kdo se bojí Boha, ten se ve světě nemá co báti. Pohrdá věcmi časnými a nic si jich neváží. „Kdo se bojí Boha, nemá se čeho lekati a před čím couvati, neboť On jest jeho nadějí“.¹⁾ Bázeň jest jakési podrobení se tomu, čeho se bojíme a co nám může škoditi. Kdo se náležitě bojí Boha, o něho se jedině stará a na něho všechnu svou důvěru skládá, ten se nemusí báti ničeho — ani světa, ani tyrana, ani smrti, ani ďábla, ani pekla; neboť žádná z těchto věcí nemůže mu bez dopuštění Božího uškoditi, ani mu vlásku zkrivit. Tato síla jest tak veliká, že jí nenajdeme u všech siláků tohoto světa: neboť „pevnou oporou jest Pán těm, kteří se ho bojí“.²⁾

2. Ano, ještě více! Tato svatá bázeň Boží nepůsobí úzkosti a trpkosti srdce, není v ní nic trapného a skličujícího, nýbrž daleko více radostného a milého. Světská bázeň z možné ztráty cti nebo statku, otrocká bázeň před peklem a smrtí činí smutným a zá-
dumčivým. Naproti tomu bázeň svatá a dě-
tinná, jakou mají hodné děti, totiž bázeň milovaného otce uraziti a zarmoutiti, rozve-
seluje duši, občerstvuje srdce, rozněcuje nitro láskou. Pobádá stále k projevům lásky k Bohu a ustavičně vzdychá: „Nedopouštěj, Pane,

¹⁾ Sir. 34. 16.

²⁾ Žalm 24. 14.

abych se odloučil od tebe; raději chci zemřít, než tě urazit“. Tak se chlubí Mudřec: ¹⁾ „Bázeň Páně je sláva a chlouba a veselí a věnec plesání. Bázeň Páně obveseluje srdce, dává veselí a radost a dlouhověkost. Bojícímu se Pána dobře jest na konec, v den svého skonu dojde požehnání“. S jakou hojností výrazů, s jakým vroucím citem vyslovuje se zde Mudřec o radosti a rozkoši, kterou bázeň Boží s sebou přináší! Není to bázeň, která působí strach, jako se třesou otroci před skřipcem. Je to bázeň, která vyvěrá z lásky k Bohu. Čím více někdo miluje Boha, tím více se bojí ho zarmoutiti a urazit. Tak to vidíme v poměru dobrého dítěte k jeho otci, čestné manželky k jejímu choti. Čím více ho milují, tím pečlivěji se starají, aby nečinili nic, co by ho mohlo zarmoutiti.

3. Zkrátka všechna chvála, všecken prospěch, všechny přednosti a všechna vyznamenání, která Písmo sv. dává pokorným, to všechno platí doslova také o těch, kteří se bojí Boha. Jako Bůh obrací oči své k pokorným a chudým a na ně shlíží, právě tak „Oči Páně (hledí) na ty, kteří se ho bojí“.²⁾ A jako Bůh vyvyšuje pokorné a je svými dobry naplňuje, právě tak to platí také o těch,

¹⁾ S.r. 1. 11 – 13.

²⁾ Sirach XXXIV. 19.

kteří se ho bojí:¹⁾ „A jeho milosrdenství (trvá) od pokolení do pokolení bojícím se jeho“. Tak mluví královna andělů ve svém chvalo zpěvu. A Judita volá:²⁾ „Ti však, kteří se strachují tebe, velicí budou u tebe ve všech věcech“. A jako podle učení svatých otců je pokora ochranitelkou všech ctností a jako bez ní není žádné ctnosti, právě tak mluví o bázni Boží. Proto praví prorok Isaiáš:³⁾ „Bázeň před Hospodinem — to jest poklad tvůj“. V ní jsou ctnosti jako v pokladnici dobře uschovány a uloženy. Naproti tomu se praví: Jako loď bez zatížení a bez nákladu není bezpečná, protože každý větší vítr ji může převrátiti, právě tak není duše jista, když žije bez zatížení touto bázní Boží. Bázeň jest jakoby zatížení naší duše. Vypuzuje z duše lehkovážnost, posiluje a upevňuje ji, že jí nezmítá vichr lidské přízně a z božské milosti ji nemůže převrátiti. Kdyby byla sebe bohatší, pak bez tohoto zatížení je stále v nebezpečenství. Sv. Řehoř⁴⁾ nazývá proto bázeň Boží kotvou duše. Sv. Jeronym⁵⁾ praví: „Bázeň jest ochranitelkou ctností; jistota přivádí brzy k pádu“. Tertulian⁶⁾ tvrdí: „Bázeň

1) Luk. I. 50.

2) Judit XVI. 19.

3) Is. XXXIII. 6.

4) Moral I. 6. c. 37. n. 58.

5) Ep. 78. ad Fabiolam, mansio 22.

6) De cultu feminar. I. 2. c. 2.

jest základem našeho spasení“. V bázni zůstáváme opatrní, opatrností pak dosáhneme spásy. Kdo je opatrný, ten může býti vpravdě bezpečen.

4. Mudřec oslavuje na mnohých místech velké přednosti a divy moudrosti, nakonec však praví: „Bázeň Boží — to jest moudrost“. Totéž praví Job:¹⁾ „Ejhle, Boha se báti — toť je moudrost, vzdalovati se zlého — rozumnost“. Proto můžeme všechno, co se říká o moudrosti, také říci o bázni Boží. Mudřec k tomu ještě dodává:²⁾ „Plnost moudrosti jest báti se Pána, dosyta napájí (lidi) svými plody“. Pak končí:³⁾ „Jak veliký jest, kdo našel vzdělání a vědu! Ale není nad toho, jenž se bojí Pána! Bázeň Boží převyšuje všecko; šťastný člověk, jemuž dáno jest míti bázeň Boží: komu lze připodobnniti toho, kdo ji má?“

---

¹⁾ Job XXVIII. 28.

²⁾ Sir. I. 20.

³⁾ Sir. XXV. 13 – 15.

XI.

Několik příkladů na dotvrzenou.

1. V životě dávných otců pouště¹⁾ čteme toto: Jeden z oněch dávných otců thebské pouště, syn pohanského kněze, vypravoval o sobě, že jako hoch často býval s otcem ve svatyni pohanské a několikrát viděl, jak jeho otec obětoval bohům. Jednou tajně šel za ním. Tu viděl na vyvýšené soudní stoličce seděti satana. Kolem něho bylo celé pekelné plémě. Jeden z předních předstoupil před satana a klaněl se mu. Satan se ho tázal: „Odkud přicházíš?“ Odpověděl: „Byl jsem v jedné krajině a vzbudil jsem mnoho válek a nepokojů; způsobil jsem velké krveprolití a přišel jsem, abych ti to oznámil“. Satan se ho tázal: „Kolik času jsi k tomu potřeboval?“ Odpověděl: „Třicet dní“. Satan ho poručil zbičovati, že tolik času potřeboval, a tak málo pořídil. Nato přišel druhý a klaněl se knížeti pekla, jenž se ho otázal: „Odkud přicházíš?“ Odpověděl: „Byl jsem na moři,

¹⁾ Vitae Patrum 1. 5. n. 39.

vzbudil jsem mnoho bouří, potopil mnoho lodí, utopil mnoho lidí a přišel jsem podat tobě zprávu o tom“. Satan se ho tázal: „Za kterou dobu jsi to provedl?“ Odpověděl: „Za dvacet dní“. Také toho poručil zbičovati, že za tolik dní tak málo provedl. Pak přistoupil třetí a poklonil se satanovi. Satan se ho tázal: „Kdes byl ty?“ Odpověděl: „Byl jsem v městě, kde se slavila právě veselka. Pošťval jsem je proti sobě. Mnozí zůstali na zemi mrtvi, mezi nimi i ženich sám“. „A jak dlouho jsi k tomu potřeboval?“ tázal se satan. A když odpověděl, že deset dní, poručil ho také satan zbičovati, ačkoliv způsobil tolik zla. Řekl mu: „Za těchto deset dní jsi mohl větší věci provésti“. Mezitím přišel jiný, poklonil se knížeti bezbožnosti, jenž se ho tázal: „Odkud jdeš ty?“ Odpověděl: „Přicházím z pouště. Tam jsem byl čtyřicet roků. Ustavičně jsem pokoušel a napadal jednoho mnicha. Konečně v poslední noc jsem ho přemohl. Svedl jsem ho k hříchu nečistoty“. Když to satan uslyšel, pozvedl ho k sobě a políbil jej. Pak vzal svou korunu a posadil mu ji na hlavu, posadil ho vedle sebe na trůn a řekl mu: „Tys provedl velký čin!“ „Když jsem to slyšel, vypravuje mnich, pomyslí jsem si, že stav řeholní a život mnišský je jistě něco velikého a vzácného. Proto jsem opustil dům svých

rodičů a stal jsem se mnichem“. Mimocho-
dem se tam podotýká: Někteří z toho, že
některý mnich se prohřešil, berou si zá-
minku pohrdati řeholním životem; tento však
si z toho vzal příčinu, že život řeholní ještě
výše ocenil a sám si jej zvolil. Jiný podobný
příklad vypravuje sv. Řehoř¹⁾ ve svém
Dialogu.

2. V životech dávných otců pouště²⁾ se
čte dále o jednom svatém poustevníku, jenž
byl andělem zaveden na místo, kde byl klášter
pro mnichy. Tam spatřil poustevník celou
smečku ďáblů, kteří lítali jako komáři po
všech pracovnách a místech kláštera. Když
kráčel městem, viděl jen jednoho ďábla. Ten
pak seděl nečinně na bráně městské. Pou-
stevník se tázal anděla, čím to. Anděl, jeho
vůdce, mu odpověděl: „V celém městě dě-
lají lidé to, co ďábel chce. Tam stačí jeden
pro všechny. V klášteře však se všichni na-
máhají ďáblu odporovati; proto přepadá
tolik ďáblů jejich příbytky, aby je pokoušeli
a k hříchu sváděli“.

3. Palladius³⁾ vypravuje podivuhodný pří-
klad, který se čte také v životech dávných
otců pouště. Jeden mnich se již mnoho let
cvičil v dobrých skutcích a v svatém životě

¹⁾ Dialog. L. 3. c. 7.

²⁾ Vitae Patr. L. 8. c. 44.

³⁾ Pallad. in Hist. Lausiac. c. 44.

řeholním a prospěl tím neobyčejně v dokonalosti. Nakonec pojal zalíbení v sobě a chlubil se tím. Proto připustil Bůh, že bídne upadl do hříchu nečistoty s ďáblem samým. Ten se mu zjevil v podobě krásné ženy, která zabloudila v poušti. Mnich se jí přátelsky ujal, mluvil a smál se s ní dlouho, ano pojal ji i za ruce. Konečně se rozhodl s ní zhřešiti. Když chtěl hřích provést, zmizela postava z jeho objetí a strhla velký křik. Nato nastal daleko rozléhající se lomoz a smích mnohých zlých duchů, kteří lítali ve vzduchu a pokřikovali: „Mnichu! Mnichu! Ty ses povznesl až k nebi! Ale teď jsi padl do propasti! Uč se od nynějška, že, kdo se sám povyšuje, bývá ponížen“. Těmito slovy si tropili z něho ďáblové šašky a posměch. Avšak ubožák na tom nepřestal. Celou noc i následující den prožil v naříkání a v bědování. Pak se ponechal zoufalství, vrátil se do světa a hověl všem neřestem.

4. Sv. Jan Klimakus¹⁾ vypravuje tento příklad, který čteme také v životě starých poustevníků, o jednom jinochu. Dosáhl tak vysokého stupně ve ctnosti, až poroučel divokým šelmám, že musely sloužiti mnichům v klášteře. Proto ho srovnává sv. Antonín s lodí, která je zatížena nejdrahocennějšími věcmi a stojí v moři; ale nikdo neví, co se s ní

¹⁾ Scala Paradisi gr. 15. col. 886.

stane. Tento tak horlivý a svatý mladík potom žalostně klesl. Pln bédování nad svým hříchem volal na mimojdoucí mnichy: „Řekněte starci (Antonínovi), aby prosil Boha, aby mi dopřál ještě deset dní ku pokání“. Sv. Antonín to uslyšel, zaplakal trpce nad pádem svatého muže a volal s bolestným srdcem: „Sloup církve padl!“ Po pěti dnech onen mnich zemřel. Jan Klimakus volá: „Tak onen muž, jenž dříve divokým šelmám poroučel, byl od nejhorších potvor svržen a potupen. Ten, jenž se živil chlebem nebeským, dospěl tak daleko, že se živil blátem a hnojem“. Jaký byl onen jeho pád, sv. Antonín blíže nevysvětlil. Patrně to byl hřích nečistoty.

5. Ctihodný P. Avila uvádí příklad o svatém poustevníku, kterému Bůh ukázal velké nebezpečství, v němž se za svého života octl. Rozjímaje o tom, stáhl poustevník kápi přes hlavu a zakryl si tvář tak, že viděl jen na zemi, kudy právě kráčel. S nikým nechtěl od té doby mluvit, ani očí svých od země pozvednouti, naříkaje neustále nad tím, v jak velkém nebezpečství je člověk na světě. Mnozí přicházeli k němu do cely na návštěvu. Viděli velkou změnu, která se s ním

stala, a tázali se ho, proč to. On však nedal jim jiné odpovědi než tuto: „Nechte mne, jsem člověk!“ Jiný světec říkával velmi často: „Běda mi, že mohu ještě smrtelným hříchem Boha urazit“.

KNIHA PÁTÁ.
O CTNOSTI POSLUŠNOSTI.

I.

Jak výborná je ctnost poslušnosti.

1. „Lepší je zajisté poslušnost nežli oběti; poslechnout více je, než v obět dát beranů tuk“.¹⁾ Víme, co dalo podnět k těmto slovům. Bůh poručil králi Saulovi úplně zničiti Amalekity a nic nenechati na živu. Saul neposlechl a zachoval nejlepší věci, aby je obětoval. Tu pravil k němu Samuel: „Zda chce Hospodin celopalům a obětem, a ne spíše, aby bylo dbáno hlasu Hospodinova?“ Nikterak, neboť „lepší je zajisté poslušnost nežli oběti, poslechnout více je, než v obět dát beranů tuk“. Opírajíce se o toto a jiná místa Písma sv., v nichž jest oslavována poslušnost a její velká cena před Bohem, vzdávají svatí otcové této ctnosti velkou chválu.

2. Sv. Augustin²⁾ se na různých místech táže, proč dal Bůh člověku přikázání, aby

---

¹⁾ I. Král. XV. 22.

²⁾ Contra adversarium Legis et Prophetarum L. 1. c. 14.

nejedl se stromu poznání dobrého a zlého. Odpovídá na to: „Především chtěl tím Bůh člověku naznačiti a ukázati, jak je vzácná a výborná ctnost poslušnosti a jak velký je hřích neposlušnosti. Výsledek to zřejmě dokázal. Všechno to zlo a bída, jež po hříchu následovala, nebyla způsobena ovocem onoho stromu; neboť samo v sobě nebylo zlé ani škodlivé, nýbrž dobré. „A viděl Bůh všecko, co učinil, a bylo to velmi dobré“.¹⁾ Vždyť nemohl do ráje dáti nic zlého. Zlá byla jen neposlušnost, přestoupení přikázání a poslušnosti k Bohu. Nemohlo býti nijak jinak ukázáno názorněji, jak veliké zlo je neposlušnost, než pohledem na neštěstí, které na člověka přišlo jenom proto, že proti zákazu Božímu požil něčeho, co samo o sobě nebylo nic zlého a škodlivého, kdyby nebylo bývalo zakázáno to jísti. Z toho také vysvítá hřích těch, kteří se opovažují býti neposlušni a něco nečiniti, jde-li jen o nějakou maličkost: neboť hřích nezáleží v té věci, nýbrž v neposlušnosti, která se jeví i v malých věcech“.

3. Sv. Augustin²⁾ uvádí ještě jiný důvod. Když člověk byl stvořen, aby Bohu sloužil, pak mu musel býti dán příkaz, jímž mu bylo něco zakázáno, aby mohl uznati Boha za svého Pána a sebe za jeho poddaného.

¹⁾ Genes. I. 31.

²⁾ De Genesi ad litteram L. 8. c. 13. n. 29.

Kdyby se mu nebylo nic zakázalo ani přikázalo, pak by nebyl měl příležitosti k poddanosti a k uznání Boha za svého Pána, jenž chtěl, aby ctnost poslušnosti byla prostředkem tohoto uznání Boha a zásluhy před ním. Na tom místě probírá ještě obšírněji přednosti a výbornosti této ctnosti poslušnosti.

4. Podle učení sv. Augustina¹⁾ byl jeden z důvodů, proč Bůh se stal člověkem, ten, aby nás naučil ctnosti poslušnosti, nám ji vštípil a zároveň aby dal příklad její. Člověk byl neposlušen až k smrti; Syn Boží byl poslušen až k smrti. Neposlušností Adamovou byla nám brána nebe milosti uzavřena; poslušností Kristovou byla opět otevřena. „Neboť jako neposlušností jednoho člověka stalo se jich hříšnými mnoho, tak i poslušností jednoho stane se jich spravedlivými mnoho“.²⁾ Také odměnou a oslavou člověčenství Kristova chtěl Bůh cenu a zásluhu poslušnosti ukázat, když jej nejvznešenější slávou korunoval. „Ponížil se sám, stav se poslušným až k smrti, a to k smrti kříže. Proto také Bůh povýšil ho a dal mu jméno, které jest nade všechno jméno, aby ve jménu

¹⁾ De Trinitate L. 13. c. 17.

²⁾ Řím. V. 19.

Ježíšovu pokleklo veškeré koleno nebešťanů, pozemšťanů i těch, kteří jsou v podsvětí“.¹⁾

5. Svatí vědí o této ctnosti mnoho vzácného a velikého. Postačí dotknouti se zde jen jedné věci. Poslušnost jest vlastní a nej-přednější ctnost řeholníka. Sv. Tomáš,²⁾ jenž mluví o všem se scholastickou přesností, pojednává také o otázce, zda slib poslušnosti jest nejvýtečnější ze tří slibů, které v řadě skládáme. Odpovídá na ni kladně, uváděje proto tři velmi závažné důvody. Předně slibem poslušnosti se odevzdáváme Bohu dokonaleji než jinými sliby. Slibem chudoby obětujeme Bohu jen vnější statky. Slibem čistoty obětujeme své tělo. Slibem poslušnosti však obětujeme Bohu svou vůli a svůj rozum. Obětujeme a dáváme se sami v oběť Pánu, a to je více než všechno ostatní. Proto praví sv. Jeronym:³⁾ „Vzdáti se zlata, jest věc začátečnicků, a ne lidí dokonalých. To učinil také thebský Krates. To učinil také Antisthenes; sebe samého však Bohu obětovati, to je věc křesťana, apoštola“. Poznává tam také velmi případně, že Kristus Pán neřekl apoštolům: „Vpravdě, pravím vám, Vy, kteří jste všechno opustili, budete seděti na dvanácti stolicích“, nýbrž pravil:

1) Filip. II. 8 – 10.

2) II. 2. qu. 186. art. 8.

3) Ep. 71. ad Lucinium n. 3.

„Vy, kteří jste mne následovali“.¹⁾ Krista následovati jest něco dokonalejšího a je v tom obsažena podle výkladu sv. Tomáše rada poslušnosti;²⁾ neboť ten, kdo poslouchá, následuje vůle a mínění jiného. Za druhé, slib poslušnosti obsahuje a zahrnuje v sobě ostatní sliby řeholní. Neboť zavazuje-li se člen řehole také ještě zvláště zachovávat čistotu a chudobu, spadají přece tyto ctnosti beztoho již v obor poslušnosti, jíž totiž přísluší toto a mnoho jiného zachovávat. To je tou měrou pravda, že některé z dřívějších řádů, jako řád sv. Benedikta a kartusiáni při profesi výslovně jmenují jen slib poslušnosti. Říkají totiž: Slibuji poslušnost podle stanov. Za třetí, čím je něco blíže cíli a čím blíže nás k němu přivádí a s ním spojuje, tím je to lepší a dokonalejší. Poslušnost řeholníky vede k jejich cíli nejbližší a spojuje je s ním; neboť jim poroučí, aby se cvičili ve věcech, které je přivádějí k dosažení cíle jejich řádového života. Cíl náš je vlastní zdokonalení a pokrok bližního; poslušenství nás tudíž vede k tomu, abychom neustále pěstovali modlitbu a sebezápor, abychom se vši horlivostí zpovídali, kázali, vyučovali a zabývali se všemi ostatními věcmi, po-

---

1) Mat. XIX. 28.

2) Ibid. art. 8. ad 1.

třebnými k spáse duší. Tak je tomu i v jiných rádech.

6. Z toho vyvozuje sv. Tomáš důležitý závěr: „Tedy je slib poslušnosti mezi řeholními sliby nejpodstatnější; právě on člověka činí řeholníkem a k řádu ho přivtěluje. Neboť i když někdo zachovává dobrovolnou chudobu a čistotu, a dokonce se k tomu slibem zaváže, přece proto není ještě řeholníkem a nenáleží k stavu řeholnímu, dokud nesloží také slib poslušnosti. Musí složit slib poslušnosti: neboť ten především ho činí řeholníkem a jej řádu přivtěluje“. V souhlase s tím vysvětluje sv. Bonaventura:¹⁾ „Všechna dokonalost nějakého řeholníka záleží v tom, že plně opouští svou vlastní vůli a poslouchá“. Právě k tomu cíli jsme složili slib chudoby a čistoty, abychom po dokonalém odevzdání majetku a zřeknutí se tělesných rozkoší, zbavení jsouce starostí o dům a rodinu, tím snáze a nerušeněji se mohli oddati slibu poslušnosti, jako nejhlavnějšímu ze všech. Proto by ti málo prospělo opustiti jmění a statek, kdyby se zároveň také nevzdal své vůle a nechtěl následovati vůle poslušnosti.

7. Surius²⁾ podává několik průpovědí z dějin sv. Fulgentia, biskupa a opata jednoho kláštera. Jedna z nich se vztahuje k poslušnosti

¹⁾ Speculum disciplinae p. 1. c. 4.

²⁾ Surius I. 1. Januar. Vita S. Fulgentii § 30.

a zní: „Jen ti jsou praví mniši, kteří odumřeli své vlastní vůli a vždy jsou připraveni nic nechtíti, nic nezamítati, nýbrž vždy se podrobiti radě nebo rozkazu opatovu“. Neříká: „Tehdy budeš pravým mnichem, budeš-li se často bičovati nebo nositi hodně drsný kající pás nebo celý den namáhavě pracovati nebo budeš-li učencem nebo velkým kazatelem, nýbrž budeš-li opravdu poslušen a nebudeš už míti své vůle“.

8. Je tedy poslušnost podstatná ctnost řádová; je to, co člověka činí řeholníkem. Líbí se Bohu více než oběti zápalné. V ní jsou obsaženy chudoba, čistota a jiné ctnosti. Neboť jsi-li poslušen, pak jsi i chudý i čistý, pokorný a mlčenlivý, trpělivý a umrtvený a dosáhneš všech ctností. Není to nadsázka, nýbrž je to čirá pravda: neboť ctnosti lze nabýti jen konáním skutků jí příslušných a jen tímto způsobem nám je Bůh uděluje. Tomuto konání nás však učí poslušnost. Všechna pravidla naše a všechno, co z poslušnosti konáme, směřuje ke cvičení ctností. Dej se jen vésti poslušností, chop se z celého srdce každé příležitosti, která se ti naskytne, a tak se budeš cvičiti brzy v pokoře, brzy v trpělivosti, brzy v chudobě, brzy v umrtvování, brzy v střídmosti, brzy v lásce. Tou měrou budeš pokračovati ve všech ctnostech, kterou budeš prospívati v poslušnosti.

To také praví náš sv. Otec Ignác:¹⁾ „Tou měrou, kterou kvete tato ctnost, zkvétají i jiné ctnosti a přinášejí ovoce, kterého si přejí ve vašich duších“. To je souhlasné učení svatých. Proto nazývají tuto ctnost matkou a počátkem všech ctností. Tak praví výslovně sv. Augustin:²⁾ „Která ctnost jest největší? Která jest takřka matkou a počátkem všech ctností?“ Odpovídá, že poslušnost. A sv. Řehoř³⁾ praví: „Jen poslušnost jest ona ctnost, která ostatní ctnosti duši vštěpuje a v ní zachovává“. Tak stojí i v Písmě sv.:⁴⁾ „Muž poslušný bude mluvit o vítězstvích“. To značí podle vysvětlení sv. Řehoře⁵⁾ a sv. Bernarda:⁶⁾ Poslušný muž nebude mluvit jen o jednom vítězství, nýbrž o mnohých. Všechno dosáhne, bude-li poslouchati.

9. Chceš-li míti stručné pravidlo životní, v němž je obsaženo všecko, abys poznenáhlu dospěl dokonalosti, pak je to toto: „Snaž se býti poslušen.“ „Toť jest cesta, chodte po ní a neuchylujte se ani napravo ani nalevo.“⁷⁾

1) Inst. S. J. III. Ep. de obedientia pag. 27.

2) Contra adversarium Legis et Prophetarum L. 1. c. 14.

3) Moral. L. 35. c. 14. n. 28.

4) Přísloví XXI. 28.

5) Ibid.

6) De ordine vitae et morum instit. c. 5. n. 17.

7) Isaiáš XXX. 21.

Proto volá sv. Jeronym: ¹⁾ „O blažená a přehojná milosti! V poslušnosti jest soubor všech ctností. Ta vede člověka nejjednodušší cestou ke Kristu.“ Kdo rád a ochotně činí, co mu poslušnost ukládá, ten bude brzy dokonalý a naplněn ctnostmi.

10. Sv. Jan Klimakus ²⁾ vypravuje, že přišel jednou do kláštera a shledal tam zešedivělé muže ctihodného vzezření, kteří jako děti byli ochotni poslouchati a jíti tam neb onam. Někteří z nich již 50 let byli v poslušnosti. Tam se ptal, jakou útěchu a jaký prospěch z této dokonalé poslušnosti a ze svých námah mají. Odpověděli mu, že dosáhli oné hluboké pokory, v níž se zabezpečili před útoky ďáblivými. Jiní tvrdili, že se zhostili citlivosti vůči pomluvám a potupám. Tak jim byla poslušnost prostředkem k dosažení všech ctností. Proto dávní Otcové pokládali to za jisté znamení, že někdo dosáhne dokonalosti, když někdo svého duchovního otce opravdově poslouchal a byl mu poddán.

11. Sv. Dorotheus vypravuje ³⁾ o svém učedníku Dositheovi, že jako šlechtic a jemný mladík míval veliký strach před soudem a před přísnými účty, které mu jednou před Bohem bude skládati. Pán totiž tomuto mla-

---

¹⁾ Regula monachor. c. 6. (Append).

²⁾ Scala paradisi, gr. 4. pag. 687.

³⁾ Doctrina 1. n. 15.

díku v dokonalé míře propůjčil, oč prorok Pána prosil:¹⁾ „Protkni tělo mé bázní před tebou, neboť soudů tvých se bojím.“ Zraněn a proniknut touto bázní stal se mnichem, aby mohl vydati dobrý počet. Byl však tělesně velmi sláb a nemohl konati společných řeholních cvičení. K jitřní nemohl vstávati a společná jídla nemohl jísti. Protože to nemohl, vážně přemýšlel a rozhodl se, věnovati se dokonale poslušnosti. S největší ochotností a pečlivostí posluhoval tedy v pohostinském pokoji a cvičil se i v jiných úkonech pokory. Za pět let zemřel na souchotiny. Po jeho smrti zjevil Bůh opatovi kláštera, že mladík ten došel stejné odměny, jako Antonín a Pavel. Tu naříkali mniši a stěžovali si Bohu, říkajíce: „Kde je, o Pane, spravedlnost, že člověka, který se nikdy nepostil, který byl skvostně živ, stavíš na roveň těm, kteří nesli po celý den břímě a horko řeholního života? Nač nám potom byly naše tolikeré námahy a útrapy?“ Pán však dal jim na srozuměnou, že nepoznali zásluhu a cenu poslušnosti. Poslušností si tento mladík více zasloužil v krátkém čase, než jiní mnohými přísnými skutky kajícími.

---

¹⁾ Žalm CXVIII. 120.

II.

Jak nezbytná jest ctnost poslušnosti.

1. Sv. Jeronym¹⁾, napomínaje mnichy k poslušnosti vůči představeným, ukazuje mnohými příklady, jak jest potřebné představeného ve všem poslouchati. Ve světských státech, jak víme, jest jeden císař, jeden král, jeden nejvyšší soudce v každé krajině. Řím ani při založení nestrpěl dvou králů. Jeden zabil druhého, a tak byl ten řád zahájen bratrovraždou. Jakub a Esau zápasili již v životě matky o prvenství. V církevní hierarchii stojí všechno pod zástupcem Kristovým a každý kraj a diecése má jen jednoho biskupa jako představeného. Ve všech věcech vidíme, jak důležitá jest podřízenost a poddanost. V každém vojsku, ať je sebe větší, jest jen jeden velitel, kterého všichni poslouchají. Na každé lodi jen jeden kapitán poroučí. Jinak by byl spor a zmatek mezi lodníky, a nikdy by nedosáhli přístavu, kdyby každý po svém chtěl řídit a spravovati loď

¹⁾ Regula monach. c. 1.

a kdyby nebylo jednoho, kterého musí poslouchati. Ano, až do nejmenšího domku a bídne chatrče se cítí potřeba, aby byl jeden, jehož mají všichni ostatní poslouchati. A kde tomu tak není, tam nemá nic dlouhého trvání, ať je to dům nebo město nebo království. „Každé království proti sobě rozdělené zpustne, a dům na dům padne.“¹⁾

Tento řád vidíme ve všech věcech, nejen u rozumných bytostí, lidí a andělů, u nichž jeden kůr je podřízen druhému, nýbrž také u nerozumných zvířat. Také ta mají hlavu a vůdce, kterého následují. Včely mají svou královnu; všechny ji uznávají a poslouchají. Jeřábi všichni v letu následují jednoho a tvoří klín. Také tělesa nebeská se řídí předním hybatelem. Sv. Jeronym praví: „Abych mnohými příklady neomrzela, povím hned, kam mířím. Z toho všeho poznáte, jak je třeba, abyste žili v poslušnosti pod představeným ve společnosti mnohých bratří řeholních, služebníků Božích, kteří by vás svým příkladem podporovali a povzbuzovali na cestě k vašemu cíli“.

2. Náš sv. Otec Ignác chce, abychom ve všech ctnostech a duchovních milostech prospívali; zvláště však žádá dokonalost v poslušnosti. Jako se některé jiné řády významenávají chudobou, opět jiné přísnou

¹⁾ Luk. XI. 17.

kajícností, zase jiné modlením v kůru a zachováváním klaušury, tak se máme my v Tovaryšstvu Ježíšově vyznamenávati poslušností, a v tom máme hledati všechnu svou chloubu a přednost; neboť na poslušnosti záleží všechno dobro Tovaryšstva. Sv. Otec náš ji žádá po nás plným právem; neboť účel Tovaryšstva jest mimo osobní pokrok pomáhati bližnímu a působiti pro blaho duší na celém světě. Proto musí naši spolubratři vždy býti připraveni a ochotni vydati se na cestu do celého světa a konati své práce jako lehká jízda, a pomáhati všude, kde jest nouze největší.

To jest smysl čtvrtého slibu,¹⁾ který skládají profesové, že budou papeže poslušni co do misí, že půjdou do kteréhokoli dílu světa, kam je papež pošle, k věřícím nebo k nevěřícím nebo k bludařům, bez jakékoliv výmluvy a nežádajíce peněz na cestu. A nejen na misie musí jíti, kamkoliv je papež pošle, nýbrž také, kam je pošlou jejich bezprostřední představení, mají jíti ochotně a s úplnou duševní rovnováhou. Touž poslušnost mají jeviti také vzhledem k úřadům a službám a všem pracím, které se jim přikáží. Poněvadž je v Tovaryšstvu mnoho různých prací, úřadů a stupňů, vyšších a nižších, vyžaduje to velkou zásobu poslušnosti. A právě

¹⁾ I. díl, 8. pojedn., hlava 13.

v tom leží velká moudrost a podivuhodný plán našeho Otce Ignáce, že tak velice naléhá na poslušnost a žádá, abychom se jí významovali a vynikali. Věděl dobře, že se naskytnou obtíže a že nás, kteří jsme ke všemu hotovi, budou užívat k rozmanitým úkolům.

3. Jeden kněz z Tovaryšstva pronesl slovo, které bychom po něm mohli všichni opakovati, totiž: „V poslušnosti nemám strachu. Vždy jsem ochoten a připraven všechno konati, co mi poslušnost poručí“. Je to slovo pravdivé a zkušeností osvědčené. Jest-li řeholník zcela umrtven a připraven a lhostejný ke všemu, co se mu poručí, pak se nemá co báti ani poslušnosti ani představeného. Takový se nestará, zdá jest jeho představeným Petr nebo Pavel, nebo zdali má takovou nebo jinou povahu. Pravý řeholník nemá na takových věcech býti závislý a byl by důkaz nedokonalosti, kdyby toho dbal nebo se toho bál.

„A chceš se nebáti mocnosti? Čiň dobré a budeš míti chválu z ní. Čiňš-li však zlé, boj se!“¹⁾ O tom praví sv. Jan Zlatoústý:²⁾ „Nepůsobí strach vrchnost, nýbrž vaše zloba“. Zloděj a zločinec se bojí spravedlnosti, a přichází-li k němu soudní sluha, žene se mu

1) Řím. XIII. 3. 4.

2) Hom. 23. in Ep. ad Rom. n. 2.

krev do hlavy a myslí, že přichází pro něho. A tak nenahání mu strachu vrchnost a spravedlivost, nýbrž jeho zlé svědomí a jeho zloba. Nechceš-li se báti představených a spravedlnosti, pak žij podle zákona; pak se nemusíš báti, nýbrž dojdeš ještě pochvaly. Právě tak je tomu i v řádě. Ne poslušnost a představený, nýbrž tvá nedokonalost a nedostatek umrtvení nahání ti strachu a úzkosti. Chceš-li žít v řádě bez bázně a bez rozčilování, pak buď hodně poslušný, hled' vždy a ve všech věcech zachovati mysl v rovnováze a odevzdanosti. Kdo tak žije, ten se těší z nebeského pokoje, velké nerušenosti a klidu, a bude mu řád rájem na zemi.

III.

O prvním stupni poslušnosti.

1. V třetím díle konstitucí¹⁾, kde je řeč o poslušnosti, praví náš sv. Otec Ignác: „Je velmi prospěšné a potřebné, aby se všichni oddávali dokonalé poslušnosti“. Pak vysvětluje, co je to dokonalá poslušnost. Nemá záležeti jen ve vnějším výkonu, když totiž provedeme to, co nám bylo poručeno (to je teprve první stupeň poslušnosti), nýbrž má vycházeti z vůle, ze srdce. Máme svou vůli srovnati s vůlí představeného, máme totéž chtítí a totéž nechtítí jako představený. To je druhý stupeň poslušnosti. Ale ani na tom nesmíme přestatí. Máme pokročiti ještě dále a také svůj úsudek učiniti takovým, jako má představený. Co je správné pro představeného, to má také pro nás býti správné, a co ti poručí, to máš uznávati jako spasitelný rozkaz. To je třetí stupeň poslušnosti. Kde je tato stejnomyslnost ve skutku,

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 1, n. 23. pag. 47. et III. reg. Summar. 31. pag. 7.

ve vůli a v úsudku, tam je dokonalá, naprostá poslušnost. Kde něco z toho schází, tam není dokonalé a plné poslušnosti.

2. Začneme s prvním stupněm. Je třeba, abychom byli velmi horliví a přesní ve výkonu toho, co nám ukládá poslušnost. Sv. Basil se táže:¹⁾ „S jakou pečlivostí a horlivostí máme činiti to, co nám poroučí?“ A odpovídá na to: „S takovou pečlivostí, s jakou člověk, který život miluje, činí všechno, čeho je třeba k zachování života; s jakou na př. se stará o jídlo ten, kdo má velký hlad. Ba ještě s větší pečlivostí: neboť život věčný, který získáváme poslušností, jest nekonečně vznešenější a výbornější, než časný.“ Sv. Bernard praví:²⁾ „Vpravdě poslušný nezná váhání, nechce nic slyšeti o odkladu na zítřejší den nebo na pozdější dobu, neví nic o loutavosti, předbíhá rozkazujícího. Oči má vždy připravené k vidění, uši ke slyšení, jazyk k mluvení, ruku k dílu, nohy k chůzi, všemožně se vynasnažuje dokonale vyplnit vůli rozkazujícího.“

3. Mluvě o provedení a přesnosti v poslušnosti, praví náš sv. Otec:³⁾ „Na hlas zvonku a představeného máme býti tak o-

¹⁾ Reg. brev. Interrog. 166.

²⁾ Serm. de diversis, serm. 61. n. 7.

³⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 6. c. 1. n. 1. pag. 93. et. III. Reg. Summar. 34. pag. 7.

chotni, jako by vycházel od samého Ježíše Krista, a každého jiného zaměstnání, ano i nedopsaného písmene nechati.“ Upozorňuje tu na dvě věci. Předně, uslyšíme-li hlas představeného nebo zvonku, má nám to býti tak, jako bychom slyšeli hlas Boží. Uvažme, jak se chovali tři mudrcové, když spatřili hvězdu, která se jim zjevila. Řekli: „To je znamení velkého krále; pojďme a přinesme mu dary, zlato, kadidlo a myrhu!“ Tak máme i my zvolati při hlasu zvonku nebo představeného: Je to hlas Boží. Pojďte a poslechněte ho! Za druhé jsme-li zavoláni, nemáme ani rozepsaného písmene dopisovati. Kde Kasian mluví o pracích mnichů¹⁾, kteří ustavičně byli zaměstnání psaním zbožných knih, rozjímáním, překládáním spisů nebo ručními pracemi, vypravuje, že ihned opouštěli cely, jakmile uslyšeli hlas zvonku nebo představeného, jakoby o závod, kdo přijde první. Tu ti, kdo psali, nedopisovali ani písmeno, neboť si vážili poslušnosti více, než všeho ostatního; dávali jí přednost před ruční prací, ale i před čtením, modlitbou, rozjímáním a přede všemi ostatními pracemi. Nechávali všeho, aby se ani na okamžik neprovinili proti přesné poslušnosti, jako by slyšeli hlas Boží. Sv. Benedikt²⁾ přijal tento předpis do

¹⁾ De Coenob. Inst. L. 4. c. 12.

²⁾ Reg. comment. c. 5. de Obedientia.

své řehole a po něm to převzal náš Svatý Otec Ignác.

4. Aby nám hodně zřejmě ukázal, jak milá je mu tato přesná poslušnost, v níž se ani začaté písmeno nedokončí, zalíbilo se Pánu ji mnohými divy potvrditi. Když jednou byl mnich od psaní odvolán k jiné práci a odběhl od rozepsaného písmene, našel, navrátiv se, písmeno dokončené a zlatem napsané.¹⁾ Jinému zase mnichu se zjevil Ježíšek v nebeské kráse a záři; on však ho opustil, když zazněl zvonek k nešporám, a učinil, co poslušnost velela. Po nešporách se vrátil do své cely a našel tam opět Ježíška. Ten mu pravil: „Protožeš odešel, našel mne zde opět. Kdybys byl zůstal, pak bych byl ihned odešel!“²⁾ O jiném vypravuje Ruysbroek³⁾, že našel, vrátiv se, Ježíše dítě jako překrásného hochu, jenž mu řekl: „O tolik jsem v tvé duši povyrostil pro tvou přesnou poslušnost“.

Nemůže-li nás ďábel pohnouti k plné neposlušnosti, pak aspoň působí, že nejsme v poslušnosti přesní. Chce aspoň něco urvatí. Chce, aby mu aspoň onen kousek práce připadl, který je mezi hlasem zvonku a tvým nastoupením k odchodu. Chce míti květ a

1) Catharina Sen. dialog. c. 165.

2) Markus Ullyssip. – Kurtz Chronica Minorum II. T. 7. B. 29 kap.

3) Vgl. Ludw. von Blois Monile spirit. c. 7.

počátek našich činů pro sebe a chce si na nich první pochutnati. Proto tě ponouká, abys ještě chvíli zůstal v posteli, když zazní znamení na vstávání, nebo abys dopsal začaté písmeno, když právě píšeš, nebo aby sis označil ještě nějaký důkaz nebo závěr, poněvadž máš strach, že to zapomeneš. Máme se tedy snažiti, abychom celé dílo, s počátkem, i květem zasvětili dokonale Bohu; pak mu bude i ovoce činu milé a příjemné. Nedávej mu v oběť nic odkvetlého nebo zvadlého.

5. Ale náš sv. Otec¹⁾ žádá co do vnější poslušnosti ještě více. Podle jeho přání máme nejenom uposlechnouti znamení zvonku nebo hlasu představeného, nýbrž také i každého naznačení jeho vůle a každého pokynu. „Všichni mají se snažiti poslušnost co nejdokonaleji zachovávat i v ní vynikati, a to nejen ve věcech povinných, nýbrž i v jiných, i když neznaménáme nic než pouhou vůli představeného bez výslovného rozkazu.“ V nauce o poslušnosti praví sv. Albert Veliký:²⁾ „Opravdu poslušný nečeká na rozkaz. Jakmile pozná vůli představeného, splní ji, aniž mu to bylo naporučeno. To čini podle příkladu Krista Pána, našeho Vykupitele a Mistra,

1) Inst. S. J. II. Const. p. 6. c. 1. n. 1. pag. 93. et III. Reg. Summar. 33. pag. 7.

2) Liber de veris perfectisque virtutibus c. 3. de obedientia.

jenž přijal smrt za lidi jako rozkaz a poručení, když viděl, že je to vůle a zalíbení jeho věčného Otce.“

6. Kasian vypravuje o dávných mniších, jejichž poslušnost byla tak znamenitá, že nejen na slovo představeného poslouchali, nýbrž na každé naznačení jeho vůle. Ano, zdá se, že tušili a poznávali vůli představeného již předem: neboť činili to, co on chtěl, i když jim to ani nerozkázal. To také míní sv. Bernard slovy: „Opravdově poslušný předstihuje rozkazy.“ Činí totiž, co představený chce, dříve ještě, než se mu to rozkáže.

7. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ praví, že je trojí způsob poslouchání. Jeden, kde se poroučí mocí poslušnosti; je dobrý. Druhý, kde se mi předpisuje, abych učinil to neb ono; a ten je lepší. Neboť více ochotnosti a podřízenosti ukazuje ten, kdo na pouhé nařízení něco činí, než ten, který čeká, až se mu to naporučí pod poslušností. Třetí druh poslušnosti jest, kde něco učiním, znamená jenom nějak vůli představeného bez výslovného rozkazu. Tato poslušnost jest dokonalejší a Bohu milejší. Tak je tomu i ve světě. Služebník nebo dělník, který poznává v každém pokynu vůli svého pána a snaží se ji vyplnit, bývá pánu daleko milejší, než jiný, jemuž musí všechno výslovně poručiti.

²⁾ Ribad. Vita S. Ignatii L. 5. c. 4.

„Příjemný jest králi služebník chápavý.“¹⁾ Tak je tomu také při řeholní poslušnosti. Kdo uhodne vůli představeného z pouhého pokynu a plní ji, ten jest v poslušnosti dokonalejší a představeným a Bohu daleko milejší. To je také učení sv. Tomáše Akv.²⁾ Pojednávaje o poslušnosti praví: „Jakýmkoliv způsobem někdo vůli svého představeného poznává, je to pro něho mlčky daný rozkaz; v tom se také nejlépe jeví ochotná poslušnost poddaného.“ Máme se tedy snažiti, aby naše poslušnost sáhala tak daleko. Neboť velmi často nechce představený výslovně poroučeti, aby jednal mírně a podřízeného nermoutil nebo aby viděl, jak jeho rozkaz přijme. Známe-li vůli představeného, byla by velká chyba, kdybychom jemu nevyhověli a nenabídli se k poslušnosti. Bůh hledal někoho, jehož by poslal do Jerusalema kázat. Řekl to tak, že to Isaiáš slyšel:³⁾ „I slyšel jsem hlas Páně, an praví: Koho mám poslat a kdo nám půjde?“ Isaiáš poznal vůli Boží, že právě on se má k tomu nabídnouti: ihned se nabídl a pravil: „Aj, já, pošli mne!“ Tak máme i my býti vždy ochotni a nabídnouti se, když nám představený zjeví nějakým slovem nebo znamením svou vůli.

---

1) Přísloví XIV. – 35.

2) II. 2. qu. 104. art. 2.

3) Isaiáš VI. 8.

8. Mohli bychom uvést mnoho příkladů, jež nás poučují, jak máme býti ochotní a přesní v poslušnosti. Výborný jest onen, ježž nám Písmo sv. vypravuje o proroku Samuelovi, když ještě byl chlapec a sloužil veleknězi Helimu ve svatyni. Jednou v noci spal Samuel v chrámě. Tu ho volal Bůh: „Samueli, Samueli!“¹⁾ Chtěl mu zjeviti trest, který sešle na Heliho. Samuel se probudil na to volání, ale nepoznal onen hlas: neboť ještě nikdy neslyšel mluvití Pána, jenž mu ještě nic nezjevil. Myslíl tedy, že ho volá velekněz Heli. Okamžitě vstal, běžel k Helimu a řekl mu: „Hle, tu jsem, neboť jsi mne volal.“ Heli řekl, že ho nevolal, a poslal ho zase spát. Odebral se tedy na lože a usnul: Bůh však ho volal po druhé. Samuel se probudil opět a myslil, že ho Heli opět volá; neboť se domníval, že by ho nikdo jiný nemohl volati. Vstal a šel opět k Helimu, jako po prvé. Heli si myslil, že se to chlapci zdálo, a naporučil mu opět, aby šel spát. Samuel šel a usnul brzy. Tu zavolal Bůh po třetí. Samuel se probudil a šel ihned k svému představenému, neboť myslil, že ho volal. Tu si pomyslíl Heli, že snad hocha volá Bůh, aby mu něco zjevil, a řekl mu: „Vrať se synu, a spi: a když tě ještě jednou zavolá, řekni: „Mluv, Pane, neboť sluha tvůj slyší!“

¹⁾ I. Král. III. 5 a násl.

Samuel šel a usnul. Tu opět ho volal Bůh: „Samueli, Samueli!“ Samuel se probudil na to volání a odpověděl, jak byl poučen: „Mluv, Pane, neboť slyší služebník tvůj!“ Nyní mluvil Bůh a zjevil mu, jaký má úmysl. Uvažujme zde jen poslušnost Samuelovu a jeho velkou ochotnost. Jednou i po druhé se přesvědčil, že se mýlil; sám Heli mu vysvětlil, že ho nevolal a že má jít spát; nemohl si mysliti, že by ho někdo jiný volal. A přes to jde po první, po druhé a po třetí k němu, aby se dověděl, co mu poroučí. S touž ochotou a pohotovostí máme také my ke svým představeným spěchat a jich poslouchati.

9. Podobný příklad dává nám Písmo sv. v ochotné poslušnosti Abrahamově, když mu Bůh poručil jediného syna Isáka obětovati¹⁾. Abraham nečekal až do rána, nýbrž ještě v noci, než nastal den, v okamžik, kdy rozkaz obdržel, povstal, aby vyplnil dílo poslušnosti, a sice tak těžké. Písmo sv. poznamenává, že služebníky nechal na úpatí hory. Nechtěl jich s sebou bráti, aby mu nikdo nemohl překážet ve vykonání díla poslušnosti.

---

¹⁾ Genese XXII. 3.

IV.

O druhém stupni poslušnosti.

1. Druhý stupeň poslušnosti záleží v oné sjednocenosti vlastní vůle s vůlí představeného, při níž nemáme jiné vůle a jiného přání, než to, co představený chce nebo nechce. Je to věc v životě řeholním nejznámější a nejvšeobecnější. To všichni víme, když vstupujeme do řádu. Je to první začátek. Všem, kdo chtí vstoupiti do řádu, říká a předkládá se to jako základní pravidlo: „Hle, přišel jsi sem, abys plnil ne vůli svou, nýbrž vůli jiného.“ Tu každý odpovídá: „Však já vím.“ A jak to říkáme sami a jak se nám to uvádí, tak je tomu také ve skutečnosti. To znamená býti řeholníkem a žítí pod poslušností. Sv. Klimakus¹⁾ praví: „Poslušnost je pohřbení vlastní vůle a vzkříšení pokory“. Při vstupu do řádu máme uvážiti, že svou vůli neseme do hrobu a pochováváme, a že nyní ve všech věcech máme plniti vůli představeného.

¹⁾ Scala Paradisi gr. 4. n. 1.

2. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ k tomu ještě přidává: „Máme býti ochotni, i když se nám poroučí něco nesnadného a smyslnosti odporného.“ Zvláště v této příčině, praví má se naše ochotnost jeviti, jestliže se nám něco takového poručí: neboť právě v tom se ukazuje pravá poslušnost, jak učí všichni svatí. Poroučí-li se nám něco, co se nám hodí, co se líbí naší přirozenosti, náklonnosti a vůli, pak v tom nemůžeme projeviti svou poslušnost; neboť k tomu nás pudí více naše záliba a náklonnost, než vůle Boží a poslušnost. Je-li nám však něco naporučeno, co je nesnadné a naší smyslnosti a našemu tělu odporné, a chopíme-li se toho s ochotností, pak lze podle výpovědí světců osvědčiti opravdovou poslušnost. Tu jsme pak jisti a bezpečni, že nehledáme sebe samé, nýbrž pouze Boha a poslušnost. Je velmi dobré a chvalitebné, co vidíme na některých řeholnicích, když se jim ukládají takové povinnosti a práce, které jsou docela podle jejich chuti. Myslí si totiž ve svaté úzkostlivosti a nepokoji: „Nevím, jak mohu při tom míti nějakou zásluhu, neboť mi připadá, že činím jen svou vůli.“ Předkládají to pak opětovně svému představenému. Poroučí-li se jim však něco, k čemu nemají náklonnosti, co je jim

---

¹⁾ Inst. S. J. III. Reg. Summar 13. pag. 5., reg. 31., pag. 7.

protivné a obtížné, pak bývají spokojeni a zdá se jim, že jsou zcela bezpečni, poněvadž nekonají vůli svou a nehledají sebe, nýbrž pouze Boha. To je výborná cesta k pokroku a k bezpečnému životu.

Sv. Řehoř¹⁾ praví: „V protivných věcech musí poslušnost míti něco ze svého; v příjemných však nesmí nic ze svého míti.“ Poroučí-li se nám něco velmi důležitého a čestného, pak se nesmí k tomu nic přimíchat z našeho, nýbrž máme to konati pouze proto, že je nám to poručeno a že je to vůle Boží. Poroučí-li se nám něco obtížného, nízkého a pokořujícího, pak se musí k tomu přidružit také něco z našeho, totiž máme k tomu hledět nabýti náklonnosti a lásky, máme se toho chopiti rádi a s ochotností. Kdo tak jedná, ten smí bezpečně doufati, že také v ostatních věcech poslušnosti, které hovějí jeho náklonnosti, koná vůli Boží, a ne svou. Kdo však neposlouchá v nízkých, pokorných a těžkých věcech rád a s ochotností, nýbrž při tom pocítuje obtíže a odpor, ten musí míti obavu, že také v ostatních věcech, které koná po své vůli a chuti, neplní vůli Boží, nýbrž svou. Je to znamení, podle kterého může člověk poznati, zdali ve všem hledá sebe či zdali se snaží plniti pouze vůli Boží.

¹⁾ Moral. L. 35. c. 14 n. 30.

3. Z toho následuje, že není poslušný, kdo hledí vždy jen k tomu, aby mu představený jen takové věci poroučel, které se mu líbí, a aby se řídil vždy podle jeho vůle, a je-li ochotný jen k tomu, k jiným však věcem nikoliv. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ praví v té příčině velmi dobře: „Opravdu velký je blud těch, kteří jsou zaslepeni sebeláskou a považují se za poslušné, když představeného přiměli k tomu, co sami chtěli.“ O tom také praví sv. Bernard: „Kdo zjevně nebo skrytě usiluje o to, aby mu představený poručil to, co sám chce, ten se klame, když si při tom namlouvá, že je poslušen. Neboť tak neposlouchá on představeného, nýbrž představený jeho.“

Je to sice věc obecně známá, avšak nesmíme ji jen tak ledabylo pominouti: neboť je to v oboru poslušnosti nejdůležitější a nejzávažnější. Právě v tom má řeholník býti ustavičně v bázni. Vždy se máš báti, aby ti představený nedal nějaký úřad, službu nebo zaměstnání, poněvadž to žádáš nebo ses o to snažil nebo poněvadž se kaboníš, jestliže ti ukládá vykonati něco jiného. Neboť by sis pak mohl pomysli, žes vykonal něco velikého a že ses obohatil dobrými skutky, poněvadž ses tolik namáhal. Ale to by ses velice mýlil a neměl bys před Bohem zá-

¹⁾ Inst. S. J. III. Ep. de obed. n. 6. pag. 28.

sluhy: neboť jsi konal jen vůli svou a ne vůli Boží. Pán by mohl plným právem na tebe obrátiti slovo proroka, řkoucího: ¹⁾ „Proč jsme se postili, když toho nedbáš, proč jsme se mrtvili, když nechceš věděti o tom? V postní své dny, hle, hovoříte svým chťičům.“

4. Sv. Bernard ²⁾ uvádí tato slova proroka Isaiáše a poznamenává k nim: Velké zlo je vlastní vůle. Ona působí, že to, co dobrého na sobě máš, není už dobré!“ Na jiném místě vysvětluje ³⁾ to ještě jasněji a praví: „Když se Kristus Pán zjevil Pavlovi, s koně ho svrhl a obrátil, spadly šupiny s očí jeho duše. Osvícen jsa nebeským světlem, kterého se mu dostalo, zvolal: „Pane, co mám činiti?“ To je znamení dokonalého obrácení člověka, dokonalého zřeknutí světa a odhodlanosti následovati Krista, když dovede s apoštolem zvolati: „Pane, co mám činiti?“ Ó slovo krátké, ale jadrné a plné moudrosti, živé, mocné a nadmíru vzácné! Jak málo je dnes takových, kteří dospěli k takové dokonalosti v poslušnosti. Jak málo těch, kteří svou vůli tak opustili, kteří nikdy nehledají, nesnaží se, nežádají, aby se něco stalo, co chtějí, nýbrž vždy jen to, co Bůh chce, a tak stále s apoštolem volají: „Pane, co chceš, abych

¹⁾ Isaiáš LVIII. 3.

²⁾ Serm. 71. in Cant. n. 14.

³⁾ Serm. 1 in Convers. S. Pauli n. 6.

činil?“ Nebo s královským pěvcem:¹⁾ „Hotovo jest mé srdce, Bože, hotovo jest mé srdce“. Hotov jsem, Pane, činiti tvou vůli!

Bohužel máme více následovníků onoho slepce v evangeliu, než nového apoštola! „Co chceš, abych ti učinil?“ pravil Kristus k onomu slepci.²⁾ Ó jak nekonečné jest tvé milosrdenství, Pane, a jak vlídně s námi jednáš! Kdepak bývalo slýcháno, že by se pán ptal po vůli svého služebníka a hleděl ji vyplniti? Opravdu slepý byl onen muž, že to nepovážil, že nežasl a nezvolal: „Budiž daleko ode mne, abych svou vůli projevovál! Řekni raději ty, co chceš, abych učinil! Neboť tak se to sluší a tak je to v pořádku, ne abys ty pátral, co si přeji já, nýbrž abych já poznal a plnil vůli tvou!“ Takových řeholníků je dnes mnoho, kterých aby se člověk napřed ptal: „Co chceš, abych ti učinil?“ Představený aby tu vždy pátral a uvažoval, co by bylo poddanému příjemné, co by rád dělal, aby mu pak poručil to, k čemu má chuť a náklonnost. A přece má se díti pravý opak toho! Poddaní mají zkoumati vůli představeného a vždy se snažiti vypátrati, co on si přeje, aby to pak činili. Neboť nevstoupili

---

⁴⁾ Žalm LVI. 8.

⁵⁾ Marek X. 51.

jsme do řádu proto, aby se představený řídil podle naší vůle a poroučel nám to, co je nám příjemné. To by bylo veta po poslušnosti a po životě řeholním.

V.

O třetím stupni poslušnosti.

1. Třetí stupeň poslušnosti záleží v tom, že srovnáváme svůj rozum a úsudek s úsudkem představeného, takže nejen totéž chceme co on, nýbrž že soudíme zrovna tak, jako on. Co on poroučí, musí nám připadati dobře odůvodněným, svůj úsudek musíme podříditi jeho úsudku a ten nám musí býti pravidlem pro naše smýšlení. K přesvědčení o nutnosti tohoto stupně poslušnosti má dostačiti už to, co jsme řekli na počátku, že totiž jinak nemůže býti poslušnost ani dokonalá ani úplná. Svatí prohlašují poslušnost za nejdokonalejší obět zápalnou, v níž se člověk cele, nic pro sebe neponechává ani nevymiňuje, svému Stvořiteli a Pánu v ohni svaté lásky obětuje rukou jeho služebníků. V Starém Zákoně byl rozdíl mezi zápalnou obětí a jinými obětmi, jelikož při těch se jen nějaká část Bohu obětovala, ostatek pak se nechával pro kněze a služebníky svatyně. Při zápalné oběti však bylo

všechno ke cti Boží spáleno, aniž se nějaká část ponechala nebo uchovala. Pokud neposloucháš svým rozumem, není to ještě celopal ani poslušnost dokonalá, neboť jsi zapomněl obětovati to, co jest v tobě nejhlavnější a nejvznešenější, svůj rozum a úsudek. Proto praví náš Otec sv. Ignác: „Kdo poslouchá jen vůlí, a ne také rozumem, ten stojí v řádě jen jednou nohou“.

2. Sv. Bernard¹⁾ mluví o tom, jaká má býti tato poslušnost rozumu. Činí tak v řeči o obrácení apoštola Pavla a odvozuje z toho toto naučení. Ohromen světlem s nebe, obrátil se Šavel a řekl: „Pane, co chceš, abych činil?“ Pán mu řekl: „Vstaň a jdi do města, a tam se ti poví, co máš činiti“.²⁾ Sv. Bernard na to praví: „Za touž příčinou a k témuž cíli také ty jsi vstoupil do řádu. Podle svého vznešeného a božského úradku vnukl ti Bůh do duše bázeň o tvou spásu a vzbudil v tobě velkou touhu jeho velebnosti sloužiti. Proto ti vnukl myšlenku, abys vstoupil do tohoto města a do této školy ctnosti. Zde ti bude řečeno, co Bůh po tobě žádá a co máš konati, aby ses jemu zalíbil“.

Dále se vypravuje:³⁾ „I vstal Šavel se země a otevřev oči neviděl nic. Pojavše ho tedy

1) Serm. 1. in Convers. S. Pauli n. 7.

2) Skutky ap. IX. 6. 7.

3) Skutky ap. IX. 8.

za ruku, uvedli ho do Damašku.“ To, milí bratří, praví sv. Bernard, jest obraz dokonalého obrácení a zároveň poslušnosti, kterou má řeholník míti. V tom záleží dokonalost poslušnosti, že otevřenýma očima nic nevidíš a nic neposuzuješ, nýbrž že se dáš od představených vésti a řídit a cele se do rukou jejich odevzdáš. Hleď, aby ti nebyly oči otevřeny k tvé záhubě, jako se přihodilo Adamovi. Písmo sv. vypravuje o našich prarodičích, že se jim po hříchu oči otevřely, a oni poznali, že jsou nazí. Proto se velice styděli. Jak tomu rozuměti? Což nebyli také před hříchem nazí a neměli oči otevřené? Jistěže viděli, protože je Bůh nestvořil slepé. Avšak nepozorovali své nahosti a nedbali na ni; neboť žili na zemi v oné prostotě a čistotě původní spravedlnosti jako andělé. Této svaté prostoty a dokonalosti, které pozbyli neposlušností, musíme zase dosáhnouti v tomto řeholním ráji svou poslušností. Naše oči nejsou zde proto otevřeny, abychom se dívali na chyby jiných, nýbrž i když někdo odhaluje sám své chyby a svou nahotu, nemáme na to hleděti a toho dbáti; tím méně máme posuzovati to, co se vztahuje k poslušnosti.

3. Sv. Jan Klimakus šíře doporučí péči a píli, kterou tomu máme věnovati. Praví: „Napadnou-li nám myšlenky proti poslušnosti nebo míření protivná, máme se za-

chovati právě tak, jako by se nám vtíraly rouhavé myšlenky proti Bohu nebo proti víře nebo myšlenky nečisté a ošklivé. Nemáme se jimi zabývati a jim povolovati, nýbrž jich máme užítí k svému zahanbení a ještě většímu pokoření“. — V dopise jednomu mnichovi poučuje ho sv. Jeroným¹⁾, jak se má v řádě chovati. Obzvláště mu připomíná toto: „Neposuzuj nikdy to, co řekl představený. Tvou povinností jest poslouchati a činiti to, co je ti poručeno, jako praví Mojžíš: „Slyš, Israeli, a dej pozor!“ Posuzovati, je-li dobré a prospěšné to, co se poroučí, nenáleží podřízeným, nýbrž představenému.

Sv. Basil²⁾ dává totéž napomenutí a praví: „Chce-li se někdo ve světě učiti nějakému řemeslu, jde do učení k mistrovi, dívá se mu na ruce, poslouchá ho ve všem, co rozkazuje, v ničem mu neodmlouvá ani neodporuje, aniž se táže, proč se mu to rozkazuje. Tak bude z něho dobrý řemeslník“. — O Pythagorovi³⁾ čteme, že zakázal svým učedníkům, když něco řekl, opět se ho na to vyptávati. To zachovávali tak přísně, že se ho neptali na důvod, když se řeklo: „On to řekl“. S větším právem můžeme my tak

1) Ep. 125. ad Rusticum monach. n. 15.

2) Constit. monast. c. 19.

3) Diogenis Laertii Vitae Philosophorum L. 8.
Pythagoras.

řící; neboť náš představený jest více než Pythagoras, jest zástupcem Kristovým. Proto máme, jakmile uznáme něco za věc poslušnosti, ihned svůj úsudek podřídit a pokládati za nejlepší to, co bylo poručeno.

4. Jak vypravuje Eusebius z Cesareje¹⁾, měli Sparťané výborný zákon, že se totiž nesměl žádný z mužů, kteří ve vládu nově nastoupili, odvážit rozumovati o vhodnosti nebo nevhodnosti zákonů nebo je prohlašovati za nevhodné. Všichni se museli zřící svého úsudku a zákony považovati za dar boží. Neboť že byly dány jejich prarodičům a předkům, je dostatečný důvod je zachovávat. Jestliže někdo ze starších nalezne na oněch zákonech něco nepřiměřeného změněným poměrům časovým, pak se o tom nesmí jednati v přítomnosti mladších, nýbrž se to má přednésti starším ve vládě, aby zařídili, čeho třeba. Mladým však neměl býti dán podnět, aby pozbyli úcty a vážnosti k zákonům, neboť to by byla velká pohroma pro stát. Když tedy i pohanští filosofové žádali takovou šetrnost k zákonům, které dány byly předkům, a když se jim to zdálo tak potřebné, pak máme my křesťané a řeholníci nekonečně více důvodů míti tuto úctu a vážnost k nařízením a rozkazům svých duchovních představených; neboť ty nejsou

¹⁾ Praeparatio Evang. L. 12. c. 1.

odůvodněny jen přirozeným rozumem, jako výpovědi filosofů, nýbrž světlem víry a milostí evangelia.

5. V podivuhodném listě o poslušnosti ukazuje náš sv. Otec Ignác velmi názorně,¹⁾ že „tam, kde není poslušnosti rozumu, nemůže býti ani souhlasu vůle, ani provedení nemůže býti takové, jaké má býti“. Tam také uvádí škody a nesrovnalosti, které musí povstati, kde není této poslušnosti v úsudku. Na tento list se odvolávám jako na soubor všeho toho, co lze o této věci říci.

---

¹⁾ Inst. S. J. III. Ep. de obedientia n. 12. pag. 30.

VI.

O slepé poslušnosti.

1. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ často říkával: „V bojující církvi dal Pán Bůh lidem dvě cesty, po kterých mohou dobře dojít spásy. Jedna jest obecná, která záleží v zachovávání přikázání: druhá ještě k tomu přidává evangelické rady, a to je cesta vlastní řeholníkům. Právě tak i v řádě jsou dva druhy poslušnosti: jeden nedokonalý a všeobecný, a druhý dokonalý. V tomto září síla poslušnosti a dokonalé ctnosti řeholníka. Nedokonalá poslušnost, praví, má oči, ale k svému neštěstí. Dokonalá jest slepá; ale v této slepotě záleží moudrost. První podržuje ještě svůj úsudek o tom, co se poroučí; druhá nikoli. Ona se kloní brzy na tu, brzy na onu stranu: tato ale se nekloní ani tu ani na onu; stojí vždy zpříma, jako jazýček na vážkách, jest zcela ochotna a připravena ke všemu, co se jí poručí. První poslouchá skutkem, odporuje však v srdci, a tak si ani nezaslouží jména

---

¹⁾ Ribad. Vita S. Ignatii L. 5. c. 4.

poslušnosti. Druhá činí, co se jí poručí, a podřizuje svůj úsudek a svou vůli úsudku představeného. Považuje všechno za dobré, co představený nařídil: nevyhledává důvody proto, aby poslouchala, a neopírá se o ně, když se jí namanou. Jediná úvaha, že to žádá poslušnost, jí stačí, aby poslechla“. To je slepá poslušnost, kterou svatí a učitelé duchovního života tak velice doporučovali. Nenazýváme ji proto slepou, jako bychom museli poslouchati v každé věci, která je nám poručena, i kdyby to byl hřích. To by byl velký omyl. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ vyslovuje se o tom zcela určitě v konstitucích. Nazývá se proto slepou, že máme prostě a na slovo poslechnouti ve všech věcech, kde není patrného hříchu, nevyhlédávající důvodů pro rozkázanou věc a netážíce se po nich. Předpokládáme, že to, co bylo poručeno, jest svaté a souhlasné s vůlí Boží. Jediný důvod je: „Je to skutek poslušnosti, a představený to poroučí“, nás plně uspokojuje.

Kassian²⁾ nazývá ji „poslušností bez zkoušky a rozvažování“. Neboť nemáš vůbec rozumovati, tázati se a zkoumati, proč a nač? Máš prostě býti poslušen v tom, co se ti poručí.

¹⁾ Inst. S. J. III. Const. p. 3. c. 1. n. 23. pag. 47. Const. p. 6. c. 1. n. i. B. pag. 94.

²⁾ De Coenob. Inst. L. 4. cc. 10. 24. 25. 26. 41. Col. 18. 3. 2. 10.

Sv. Jan Klimakus praví:¹⁾ „Poslušnost jest prosté a neprozkoumané tíhnutí, dobrovolná smrt, život bez všetečnosti, zapření svého vlastního úsudku a zkoumání; a přece není bez řádného úsudku a zkoumání“. Sv. Basil²⁾ vysvětluje místo: „Pasiž ovce mé“, kde Kristus Petrovi a v něm všem představeným poroučí pásti ovečky, a praví: „Jako ovečky poslouchají svého pastýře a jdou po cestě, kterou on chce, právě tak musí řeholník svého představeného poslouchati a po té cestě jíti, kterou mu ukazuje, přímo a prostě, jako tichá ovečka; nemá se tázati a hloubati o tom, co se mu poroučí“.

2. Sv. Bernard³⁾ mluví výborně o této slepé poslušnosti a nazývá ji poslušností dokonalou. Praví: „Dokonalá poslušnost musí obzvláště u začátečníků býti bez uvažování“. Co znamená bez uvažování? To znamená, s tvé strany nesmí býti žádného uvažování, nemáš zkoumati a tázati se, k čemu a proč se ti to poroučí, nýbrž máš hleděti jen k tomu, abys věrně a pokorně provedl, co bylo od představených poručeno. Sv. Řehoř praví: „Pravá poslušnost se netáže na úmysl představeného a nezkoumá jeho rozkazy. Rozho-

¹⁾ Scala paradisi gr. 4. pag. 679.

²⁾ Const. monast. c. 2. 5.

³⁾ Ep. ad Fratr. de monte Dei et De ordine vitae et mor. instit (Append).

dování o mém celém životě vložil do rukou představeného, a nyní mám jen v tom radost, co je mi poručeno. Kdo se naučil dokonale býti poslušen, ten nezná už svého osobního úsudku, neboť pokládá za dobré jediné — poslouchati“.

Toto tázání a pátrání po důvodech rozkazu draze zaplatili naši prarodiče. Tím se jim vlichotil zlý nepřítel, aby je zničil, a to byl počátek všeho jejich i našeho neštěstí. Had se otázal: „Proč vám zakázal Bůh jísti ze všech rajských stromů?“ Žena mu odpověděla: „Z ovoce stromů, které jsou v ráji, jísti smíme, z ovoce však stromu, který jest uprostřed ráje, zakázal nám Bůh jísti, ano i dotýkati se ho, abychom snad nezemřeli“. 1) Bůh jim pohrozil zcela výslovně: „Neboť kterýkoliv den z něho budeš jísti, smrtí zemřeš!“ 2) Eva však o tom pochybovala a myslila, že to není přímý zákaz, nýbrž jen jakási hrozba. Tak prozradila ochotu dáti se svěsti, jakož se i skutečně stalo. Dábel jí odpověděl: „Nikoliv, nikterak nezemřete, nýbrž otevrou se vám oči a budete jako bohové, poznávající dobré i zlé“. 3) Eva se dala strhnouti touhou vystoupiti výše a býti více, než byla: jedla a pobídla také Adama,

1) Genes. III. 4. 5.

2) Genes. II. 17.

3) Genes. III. 5.

aby jedl. Adam rozvažoval, dal se do jídla dopustil se neposlušnosti a byl vyhnán z ráje. Zemřeli ihned duchovně, neboť se dopustili smrtelného hříchu; později zemřeli také tělesně.

Že se ďáblu lest tak dobře podařila a pochodil tak dobře, proto útočí také na nás často tímto způsobem. Proto nás na to upozorňuje apoštol a varuje nás slovy: „Bojím se však, aby snad, jako had svedl Ěvu svou lstivostí, nebyla porušena mysl vaše (a neodpadla) od prostoty (směřující) ke Kristu“. Měj se před hadem na pozoru, nechytej ho za hlavu, aby tě neuštkl. Chop se toho, co se ti poroučí, dělej to bez vyšetřování a tázání, proč a nač. Tak ti bude poslušnost měřítkem a pravidlem všeho tvého konání. Podle poznámky sv. Bernarda¹⁾ nesmírně mnoho na tom záleží, hlavně na počátku, abychom si zvykli takovému způsobu poslouchati zcela slepě, beze všeho zkoumání. Neboť po lidsku je nemožno vydržeti v řádě tomu, kdo hned na počátku chce být moudřejší a věděti důvod všeho. Co má dělati? Jak si vésti? Má býti pošetilý, aby se stal moudrým. Jeho uvažování má směřovati jen k tomu, aby ve věcech poslušnosti nemuđroval a nesoudil: neboť přemýšletí a uvažovati, proč a k čemu se něco koná, náleží

¹⁾ Ep. ad Fratres de monte Dei L. 1. c. 9. n. 25.

představenému. Podřízeného povinnost jest v hluboké pokoře, prostotě a důvěře přijmouti to, co představený nařizuje. Představenému náleží uvažovati, podřízenému prováděti.

3. Apoštol Pavel chválí tuto slepou poslušnost u Abrahama, že chtěl svého syna obětovati. Bůh mu slíbil, že jeho potomstvo rozmnoží jako hvězdy na nebi a jako písek v moři, že mu bude za praotce mnohých národů. Než Abraham měl tohoto jediného syna, na němž se měla přípověď vyplniti. Neměl naděje na více dětí; neboť byl již velice starý a jeho žena rovněž. A kdyby byl měl i naději, přece přislíbení platilo Izákovi¹⁾: „V Izákovi bude ti nazváno sémě“. A přes to poručil mu Bůh obětovati jediného syna Izáka, po němž tak dlouho toužil. Abraham neváhal uposlechnouti a nepochyboval o přislíbení, jehož se mu od Boha dostalo. V slepé poslušnosti jal se konati to, co mu Bůh poručil. Již uchopil meč, aby syna obětoval. „Proti naději věřil v naději, že bude otcem mnohých národů“. Nadpřirozená naděje přemohla přirozenou nedůvěru vzhledem k tomu, co oči viděly: neboť viděl, že po obětování Izáka bude bez syna. A přes to nepochyboval v přislíbení Boží, nýbrž

---

¹⁾ Řím. IV. – 18.

zůstal pevný v přesvědčení, že se splní buď opětným vzkříšením syna jeho nebo nějakým jiným způsobem jemu neznámým. „Pro zaslíbení Boží však nepochyboval z nedůvěry, nýbrž posilnil se věrou, vzdav (tak) chválu Bohu, (a) jsa pevně přesvědčen, že jest mocen též učiniti, co slíbil“.¹⁾

Tato poslušnost byla Bohu tak milá, že mu hned dal příslibení, že se z jeho pokolení narodí Kristus, a že se jeho potomstvo tak rozmnoží, jako hvězdy na nebi. „Přisáhám sám při sobě — praví Hospodin, — poněvadž jsi toto učinil a nešetřil jsi k vůli mně jednorozeného syna svého, budu ti žehnati a rozmnožím tvé potomstvo jako nebeské hvězdy a jako písek, který je na mořském břehu: tvoje potomstvo bude vládnouti branami tvých nepřátel: a v tvém potomstvu budou požehnáni všichni národové země, poněvadž jsi poslechl mého hlasu“.²⁾ Sv. Jeronym poznamenává: „Hle, jak se slepá poslušnost Abrahamova líbila Bohu! Ihned následovala pochvala a odměna. Poněvadž svého jediného syna na zemi nešetřil, dostává příslib, že bude míti synů jako hvězd na nebi. Tak se mělo jeho potomstvo rozšířiti“. Proto si tak vážili staří poustevníci slepé poslušnosti a tak se v ní vytrvale cvi-

1) Řím. IV. 20. 21.

2) Genese XXII. 16. – 18.

čili, že máme celé knihy příkladů o takové poslušnosti. Mnoho jich bylo také potvrzeno zázraky, abychom z toho poznali, jak milý jest v očích Božích tento způsob poslušnosti.

4. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ souhlasí úplně s tímto všeobecným učením svatých a vysvětluje nám to dvěma výbornými a vhodnými přirovnáními. Každý, kdo žije v poslušnosti, ať pomyslí, že se má nyní božskou prozřetelností rukou představeného dáti tak vésti a řídit, jako by byl mrtvola, s níž možno činiti a zacházeti, jak kdo chce. Tohoto přirovnání užíval často i sv. František a často říkal svým spolubratřím: „My jsme už světu a všem jeho věcem odumřeli!“ Nebo jak apoštol praví: „Neboť jste zemřeli, a život váš jest skryt s Kristem v Bohu“.²⁾ Řeholníkem býti znamená odumřítí světu. Proto se také nazývá vstup do řehole občanskou smrtí. Máme býti jako mrtví. Za znamení, že někdo je mrtev, uznáváme, že už nevidí, neodpovídá, necítí, nenaříká. Proto nemáme už míti očí k vidění a k posuzování toho, co se týká představeného. Nemáme nic namítati proti tomu, co poslušnost nařizuje. Nemáme si stěžovati a vzdychati, když se nám něco poroučí, co se nám zrovna

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 6. c. 1. n. 1. pag. 94 et III. Reg. 36. Summar. pag. 7.

²⁾ Kolos. III. 3.

nelíbí. Pro oblečení mrtvoly se nevyhledává, co je v domě nejlepšího. Tak má řeholník míti nejraději šaty vetché a obnošené, a každý musí býti přesvědčen, že se pro něho hodí to, co je v domě nejšpatnějšího, ať je to už šat, strava nebo pokoj nebo cokoli jiného. Je-li někdo tak nedůtklivý v tomto směru a připadá-li mu to za těžko, ten si ještě neodumře!, není ještě umrtvělý.

5. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ uvádí ještě druhý příměr. Máme se dáti božskou prozřetelností rukou představeného tak vésti a řídit, jako hůl starcova, která tomu, kdo ji drží, jest úplně k službám, kdy, kde a k čemu jí chce užítí. Jako hůl tam jde, kam ji nesou, stane, kde ji postaví, a nehýbá se, leda když jí pohne ten, jenž jí užívá, právě tak nemá sebou řeholník sám od sebe nikam hnouti, nýbrž má se dáti vésti a řídit představeným. Kam ho pošlou, tam má jíti, kam ho postaví, tam se má zastaviti, ať je to v mokru nebo v suchu, na výši nebo v nížině. Nesmí odporovati a vzpírati se. Kdyby hůl, která ti usnadňuje chůzi a činí ji pohodlnější, chtěla odporovati a protiviti se, a nezastavila se tam, kde ty chceš, nýbrž jinde, pak by byla místo pomoci překážkou, a ty bys ji odhodil. Chce-li představený tebe užítí a

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 6. c. 1. n. I. pag. 94 et III. Reg. 36. Summar. pag. 7.

postaví-li tě k tomu účelu na ono místo nebo v onen úřad nebo zaměstnání, ty však by ses protivil nařízení představeného a následoval bys ve své činnosti, ve své vůli a úsudku hnutí, které odporuje jeho nařízení, pak jsi mu na obtíž a na překážku, místo abys mu pomáhal, a vzbuzuješ v představeném přání a touhu, aby se tebe zbavil, abys byl poslán pryč a žil někde jinde. Snad tě musí na zkoušku posílati z domu do domu; neboť ty nejsi užitečná hůl, nemožno tebe užítí, na tebe se opřítí, jak právě by chtěl. Leckdo bere hůl do ruky jen pro zábavu a kratochvíli, aby měl něco v ruce. Činí s ní, co chce, hraje si s ní po libosti. Právě takový musí býti řeholník. Musí býti radost míti tě v ruce a tobě poroučeti. Představený může s tebou začítí, co chce, a se setníkem se chlubití: „Mám pod sebou vojáky: a dím tomuto: jdi, i jde, a jinému: přijď, a přijde, a svému služebníkoví: učiň to, i učiní“.¹⁾

6. Sv. Basil²⁾ uvádí jiné přirovnání. Řemeslník, který je zaměstnán na nějaké stavbě nebo vůbec koná nějakou práci, užívá svého náčiní po libosti, a ještě nikdy nebylo náčiní, které by ochotně neposlechlo, aby ho mohl užít, jak sám chce. Právě tak musí se námáhati řeholník, aby byl v řádě užitečným

¹⁾ Mat. VIII. 9.

²⁾ Const. monast. c. 22. n. 5.

nástrojem, aby ho představený mohl po libosti užít, jak to uzná k duchovní stavbě právě za nejvhodnější. Nesmí se mu protiviti v ničem, co s ním chce začít. Ano ještě více! Jako si stroj sám nevolí, k čemu ho lze užít, tím méně smí řeholník to nebo ono voliti a určovati, nýbrž všechno musí ponechati úsudku a libosti umělce, to jest svého představeného. — Rozváděje toto přirovnání dodává ještě světec: „V nepřítomnosti řemeslníka se nástroj nepohybuje, neboť ze sebe nemá žádného pohybu. Jen ten pohyb má, který mu dá řemeslník. Právě tak nesmí se pohybovati řeholník sám nebo něco podnikati bez dobrozdání a bez rozkazu představeného. Ani v nejneopatrnějších věcech nesmí provozovati ani na okamžik vládu nad sebou. Vždy a ve všech věcech musí se dáti řídit a hýbati svým představeným. Toť jest ráz a věrný obraz naší poslušnosti v řádě“.

7. Vzpomínám na výrok jednoho velmi ctihodného kněze, jménem Araoze. Byl dlouho v Tovaryšstvu představeným. Patnáct let, pravil, nestalo se mu v úřadě, že by musel kdy pro nějaký čin poslušnosti vyhledávati nějaký důvod. Považovalo se to za urážku poddaného, když se udával pro nějaké nařízení důvod. Všichni žili v takové prostotě a oddanosti, že se nikdo neodvážil o nařízení představeného rozumovati, nýbrž jak-

mile viděli v něčem skutek poslušnosti, podřídili se jeho úsudku a usuzovali: „To je tedy dobré, to je lepší; proč, to ví představený“. V tom máme i my činiti pokroky a právě starší mají v tom vynikati a být jiným příkladem. Nesmějí si mysliti, že by měli ve věcech poslušenství více svobody rozkazy představených posuzovati a odsuzovati.

8. O našem sv. Otcí Ignáci¹⁾ čteme, že jako generál řádu často říkával: „Kdyby mi papež poručil v přístavu Ostii, blízko Říma, vstoupiti do nejbližší lodi bez stožáru, bez plachty a beze všeho, co je nezbytné k plavbě a k živobytí, a vyplouti na širé moře, pak bych to nejen s klidem, nýbrž dokonce s velkou radostí a rozkoší své duše vykonal a ho poslechl“. To slyšel jednou vysoce postavený muž a pravil: „Ale to by přece nebylo moudré!“ Světec odpověděl: „Moudrost, milý pane, svědčí tomu, kdo poručí a nařizuje; ale nesmí se požadovati od toho, jenž poslouchá a nařízení vykonává“.

---

¹⁾ Ribad., Vita S. Ignatii L. 5. c. 4.

VII.

O zachovávání poslušnosti v duchovních věcech.

1. Nejen v tom, co je našemu tělu a krvi příjemné, máme svůj úsudek a své mínění podřizovati a podrobovati, nýbrž také v tom, co se tělu a krvi protiví a co samo v sobě jest duchovní a svaté. Nikdo nemyslí, že zde má plnou volnost a nemusí se starati o úsudek a vůli představeného. Právě zde jest poslušnost úsudku nejpotřebnější: neboť právě že duchovní záležitosti jsou tak vznešené, proto jest nebezpečnoství a pád tím větší, jsme-li bez vedení. Tato pravda je nejvýš důležitá. Sv. Kasian zrovna praví, že žádnou jinou vášní nepřivede ďábel mnicha snadněji do záhuby, než když mu namluví, aby pohrdal radou představených a spoléhal na svůj úsudek, své vědění a mínění. Sv. Kasian¹⁾ a sv. Jan Klimakus²⁾ uvádějí mnoho příkladů mnichů, kteří byli velmi duchovní, oddaní

¹⁾ Collat. c. 11. 5. 6.

²⁾ Scala paradisi gr. 4. pag. 707.

modlitbě a v službě Boží zešedivěli, kteří nakonec byli ďáblem hrozně svedeni, poněvadž spoléhali na vlastní úsudek a rádi se jím dávali vésti. Jeden zašel tak daleko, že svého syna, který s ním byl v klášteře, chtěl obětovati, domnívaje se, že je druhý Abraham, a byl by to také provedl, kdyby mu syn nebyl utekl. Syn ho totiž viděl brousit nůž a chystati provaz, kterým měl býti spoután, a pojal z toho podezření. Jiného zase ďábel svedl k tomu, že se vrhl se stráně do propasti. Vnukl mu totiž, že se tak stane mučedníkem a přijde hned přímo do nebe.

O mnichu Heronovi vypravuje sv. Kašian, že to byl muž tak sebraný a zdrženlivý, že ani na svátky velkonoční nevycházel ze své cely a že neporušil půst ani jednou požitím trošky zeleniny, nýbrž požíval jen trochu chleba a vody. Na velké svátky se totiž jiní mniši shromažďovali v kostele, popřáli si mírného pobavení a požívali o něco více. Avšak Heron si to všecko odepřel, a tak v něm vznikla taková pýcha a samolibost, že ho mohl ďábel přemluvit, jako by pro něho již nebylo v tomto životě nebezpečství, že je hotový světec; prý se smí dokonce vrhnouti do studně, aniž mu to uškodí, neboť andělé ho prý zachytí do náručí, aby se mu nic nestalo. Aby vyzkoušel svou velkou sílu a své hojné zásluhy, vrhl se opravdu v noci

do hluboké studny. Avšak pochodil při tom tak špatně, že třetí den na to zemřel. Přiběhli totiž ihned na ten šramot mniši k studni a jen s velkou obtíží ho vytáhli. Nešťastník viděl na vlastní oči škodu, kterou utrpěl, a všichni mu domlouvali, aby své domýšlivosti litoval. Avšak všechno nadarmo. Věřil pevně, že tato nehoda jest jen klam, a skončil svůj život bídňě. Z toho můžeme poznati, jak je nanejvýše nebezpečné spoléhati se na vlastní úsudek a nepodřizovati se úsudku představeného. Toto nebezpečenství hrozí i letitým a v dokonalosti velmi pokročilým. Proto praví jeden světec s plným právem: „Kdo důvěřuje sobě samému, ten nepotřebuje svodů ďáblových: neboť jest sám sobě ďáblem“.

2. Sv. Jan Zlatoústý¹⁾ praví: „Kdo spoléhá na vlastní úsudek, i kdyby byl ve věcech duchovních sebe zkušenější, bývá v daleko větším nebezpečenství propadnouti bludu, než začátečník, jenž se dá od jiného vésti a řídití“. Onoho přirovnává ke kormidelníku, který spoléhaje na svou zručnost odváží se s lodí bez vesel a bez plachet na moře. Tohoto přirovnává k člověku, jenž nemá sice zkušeností, ale svěří se zkušenému lodníku, aby ho vezl na lodi dobře opatřené.

3. Nikdo ať se nemýlí a nemyslí, že se

---

¹⁾ Homil. 7. in Ep. 1. ad Cor. n. 1.

v postění a v modlitbě i v jiných skutcích pokání a umrtvování obejde bez poslušnosti a smí se řídit svým vlastním úsudkem. Neboť to je, jak sv. Kasian¹⁾ poznamenává, táž neposlušnost, jestliže kdo přestupuje rozkaz představeného z chuti k práci nebo z lásky k pohodlí. Sv. Basil²⁾ praví: „Drž se vždy pevně zásady, že nemáš nic dělati proti úsudku a vůli představeného, i kdyby se ti to zdálo sebe lepší. Neboť nenáležíš už sám sobě, nýbrž řádu. Všechno, co konáš po své hlavě, je loupež a svatokrádež: neboť se to týká věci, která jest zasvěcená a v obět přinesena Bohu“. Uvádí pro to dobrý důvod: „Je-li to, co konáš, dobré a správné, proč to konáš tajně a bez dovolení, a proč ne veřejně?“ Tvůj představený chce tvému dobru právě tak, jako ty; řekni mu to, a on ti dá dovolení, a pak to můžeš činiti s požehnáním a k své spáse. Nečiň to tak, abys z toho měl škodu, a ne užitek, a aby ti nesvědčilo slovo proroka Isaiáše:³⁾ „Nenoste již obětí nicotných!“

4. Nikdy nesmí se poroučeti nic zlého, a zřejmě by nesměl poddaný poslechnouti, kdyby se mu rozkazovalo něco hříšného. Avšak, když mu poslušnost zakazuje učiniti

1) Collat. 4. c. 20.

2) Serm. de renuntiatione saeculi 4.

3) Isaiáš I. 13.

něco dobrého, tu se musí podrobiti. Tak učí sv. Řehoř¹⁾ a sv. Bernard.²⁾ Strom v ráji, z něhož zakázal Bůh našim prarodičům jísti, nebyl zlý, nýbrž dobrý. Aby si poslušností k tomuto rozkazu získali zásluhy a dali svému Stvořiteli a Pánu najevo náležitou poddanost, dal jim Bůh ten zákaz. Proto jim zakázal z toho stromu jísti, ačkoli, nebýti zákazu, mohli z něho beze všeho dovoleně jísti. Podobně někdy představení něco zakazují, co je o sobě dobré, buď že to podřízenému tu chvíli neprospívá nebo aby vyzkoušeli jeho ctnost a poslušnost.

5. Sv. Basil³⁾ tu ještě poznamenává: „Pravá a dokonalá poslušnost podřízeného musí se projevovati nejen v tom, že se varuje zlého, ale i v tom, že zanechá i dobrého, když se mu tak rozkáže“. Důvod je ten, že zlého se musí člověk postavený pod poslušností varovati beztoho už proto, že je to zlé, i když mu to není ještě zvláště zakázáno. Ale věci o sobě dobré a správné nechává jedině proto, že se mu poroučí jí nechati; a právě v tom se jeví nejkrásněji vzácná ctnost poslušnosti. Jinak, kdyby to poslušnost nezakazovala, nebylo by důvodu, proč toho nechávati. Ale když by se člověk postavený pod posluš-

1) Moral. 31. L. 35. c. 14. n. 19.

2) De ordine vitae et mor. inst. c. 5. n. 18.

3) Serm. ascet. n. 2. pag. 88.

ností nechtěl podrobiti ve věcech duchovních, o sobě dobrých a správných, pak by dával najevo, že stojí urputně na svém. Nebož v jiných věcech, na příklad, co se týče mlčení, skromnosti, umírněnosti a podobných, svádívá k neposlušnosti přece ještě jakási smyslná rozkoš. Ale u věcech, které jsou tělu a smyslnosti protivné, není jiné rozkoše, než právě to, že člověk vyhoví své umítněnosti a neústupnosti, s níž trvá na svém úsudku. Ale to je čirá neposlušnost a svéhlavost! Odtud pochází, že člověk právě v tom, v čem podle svého domnění se chce Bohu zvláště zalíbiti a vykonati dílo záslužné, nezávazné a dokonalé, projevuje nejvíc nedokonalosti a znelibuje se Bohu i představeným. Chraň se koně tvrdohubého! Poněvadž uzdy necítí, neposlouchá jí. Letí, kam chce, a když se toho nejméně nadáš, vrazí tebou na zeď nebo tě shodí do propasti. Dobrý kůň musí býti měkkohubý, musí uzdu cítiti a dáti se vésti a řídití. Tak musí i řeholník býti povolný v úsudku. Musí si dát líbiti uzdu poslušnosti a dát se jí po libosti vésti a řídití.

6. V církevních dějinách¹⁾ se připomíná velký služebník Boží, jenž se nazýval Šimon Stylita. Vyvolil si za kajicný příbytek sloup 40 loktů vysoký. V zimě tam trpěl velkou

¹⁾ Evagrii Scholastici Histor. eccles. L. 1. c. 13. De Simeone Stylita.

zimou a v létě palčivým vedrem. Jeho pokání a půst byl takového druhu, že někteří pochybovali, je-li opravdu člověk. Nevěřilo se, že by člověk mohl činiti a trpěti, co on činil a trpěl. Bylo viděti, že po celý čtyřicetidenní půst ničeho nejedl a nepil. Svatí poustevníci dostali zprávu o mimořádném, zcela nezvyklém způsobu jeho života. Sešli se a radili se, co o tomto případě souditi. Usnesli se na tom, aby byl k němu vyslán posel s dotazem, jaký to nový a nezvyklý způsob života? Co to má znamenati, že opustil cestu obvyklou a svatými vyšlapanou a nastupuješ na novou, zcela nezvyklou, po které ještě nikdo nešel? Shromáždění Otcové ti poroučejí, abys ihned sestoupil a krácel obyčejnou vyšlapanou cestou, po níž chodí také ostatní mniši, a abys svých novot zanechal. Mniši zároveň svému poslu uložili, uposlechneli Šimon a bude-li ochoten hned se sloupu sestoupiti, aby mu bylo dovoleno tam zůstatí a v tom přísném způsobu života setrvati. Jeho poslušnost měla býti dostatečným důkazem, že jeho způsob jest od Boha. Kdyby se však zdráhal a nechtěl sestoupiti a poslechnouti, pak měl býti násilím sňat a k nim přiveden. Posel přišel s tímto rozkazem k světcovi. Sotva vyslovil rozkaz Otců, že má sestoupiti, Šimon se hned chystal sestoupiti a poslechnouti. Tu mu oznámil posel

také 'druhý rozkaz Otců a řekl mu: „Buď klidný, otče, a zůstaň s Pánem Bohem při svém způsobu života, neboť jest od Boha. To jest rozhodnutí Otců“. -- Vizme tu s jedné strany zcela zvlášť vysoký stupeň poslušnosti a podřízenosti úsudku u tohoto světce ve věci dobré, která dle jeho názoru byla od Boha, s druhé pak strany zase, jak oni Otcové kladli velkou váhu na poslušnost a podrobení vlastního úsudku. To jim bylo dostatečným důkazem, že duch Šimonův jest z Boha. Kdyby nebyl hned poslechl a se nepodrobil, pak by to byl podle jejich názoru dostatečný důvod, aby věci nedůvěřovali.

7. To je opravdu vzácné znamení. Zpovědníci a učitelé duchovního života ho často užívají, aby poznali, zda něco pochází od dobrého ducha, čili nic. Tak zakáže zpovědník zpovídajícímu se, který má zvláštní náklonnost k častému sv. přijímání, aby od něho upustil. Jiný zase by rád žil v přísné kajícnosti, chce se přísně postiti, bičovati a nositi žíněný pás. Jiný zase chce spáti na holé zemi, ještě jiný přerušovati spánek atd. Je ovšem dobré a chvalitebné toužiti po přísném pokání a umrtvování. Ze dvou protiv, totiž ze sebe-lásky a z nenávisti k sobě, jest první spíše podezřelá, neboť přirozené lásky k sobě třeba se vždy obávati. Nejlépe jest ve všech těchto

věcech představenému a zpovědníkovi vydati počet ze všeho, co konáme a si přejeme, a pak se řídit tím, co on ustanoví. Tak dojdeme nejlépe u Boha lásky a zásluhy.

Bohověda učí oprávněné a bezpečné větě: Má-li někdo účinnou touhu po úkonech kajícího a umrtvování, a poručí-li mu představený, když mu o tom poví, aby těchto věcí zanechal, pak svou poslušností k představenému nepozbude nic ze zásluh a užitku z takových úkonů, nýbrž rozmnoží si je a zdvojnásobí. Neboť jednak svou účinnou vůlí tyto skutky konati dosáhne jejich užitku a zásluh, jednak nabývá užitku a zásluhy poslušnosti, poněvadž jich z poslušnosti nechává. Tato zásluha bývá často větší, než ona, a sice pro větší sebezápor a zřeknutí se vlastní vůle a vlastního úsudku, když jediné z poslušnosti, a aby se naplnila vůle Boží projevená představeným, nechá toho, po čem tolik touží. Tato věta byla s nebe zjevena sv. Brigitě.¹⁾ Světice ta měla zvláštní zalíbení v kajících skutcích. Její duchovní otec a vůdce zakázal jí je však z části na delší dobu, protože to vyžadovalo její zdraví. Poslechla sice, ale rmoutila se z toho velice; bála se, že to bude na újmu její ctnosti. Tu se jí zjevila Panna Maria a pravila jí: „Hle, milá dcero, chtějí-li se dva lidé ze zbožnosti

¹⁾ Revelationes s. Birgittae VI. 49.

některý den postiti, a jeden, jenž žije sám pro sebe, se skutečně postí, druhý však, který žije pod poslušností, poslechně a se nepostí, poněvadž mu to představený zakázal, pak tento dostane dvojnásobnou odměnu: jednu pro svou touhu, z dobré vůle se postiti, druhou, poněvadž svou vůli zapřel a poslechl“.

8. Již pohanští mudrci znali a velmi cenili tento způsob poslušnosti a poddanosti. Plutarch¹⁾ vypravuje o Agesilaovi, slavném vojevůdci Sparťanů, toto: Když se dal do boje s nepřáteli své vlasti a vše se mu dobře dařilo, když dobyl opětovného vítězství a šiky jeho se množily, přišel najednou od jeho vrchnosti rozkaz, aby ustoupil. A ačkoliv stál na vrcholu slávy a proti nepříteli měl velké výhody, přece hned, jakmile rozkaz došel, nechal boje a ustoupil. Tím si získal, poznamenává Plutarch, více slávy a větší jméno, než všemi vítězstvími celého svého života.

9. Než zanechejme příkladů cizích, neboť máme dosti vlastních. Kdo by nežasl nad podivuhodnou poslušností sv. Františka Xaverského,²⁾ která vzbudila také obdiv u sv. Otce Ignáce? Sv. František měl v rukou dobytí a obrácení nového světa. Přece však byl ochoten na pouhý pokyn sv. Ignáce

1) Plutarchi Vitae parallelae, Agesilaus, cap. 15.

2) Tursellini Vita S. Franc. Xav. L. 6. c. 8.

vrátiti se do Říma. Napsal svatému zakladateli, že mu nemusí udávati důvodů pro odvolání, nýbrž že úplně stačí, připojí-li k svému podpisu jediné latinské písmenko I, což znamená „Jdi!“ Zatím však sv. František zemřel.

VIII.

Poučné příklady o poslušnosti.

1. Vypravuje se o opatovi Nesteronovi,¹⁾ že v den svého vstupu do řádu mluvil s sebou takto: „Já a osel jsme jedno. Všechno, co se na něho naloží, nese bez reptání“. Netáže se, proč a k čemu? Ať je toho mnoho, ať málo, nezná odporu a nemá opačného úsudku. Dostane-li bití, nermoutí se z toho a pracuje dále. Jako zvířete nízkého a opovrženého hodného nikdo si ho nevšímá. Trochu slámy je mu odměnou za práci. Ano ještě více. Toto zvíře nejde, kudy by se mu chtělo, neodpočívá, kdy by se mu podobalo, nečiní, co se mu zachce, nýbrž ve všem poslouchá toho, kdo je vede. Tak se má chovati i každý řeholník. A jako toto zvíře není živeno ani neodpočívá pro sebe, nýbrž jen, aby svému pánu dále mohlo sloužiti, právě tak řeholník nemá pro sebe jísti nebo spáti nebo se bavit nebo odpočívati: nýbrž toto všechno má činiti za tím účelem, aby tím lépe mohl

---

¹⁾ Vit. Patr. L. 5. libell. 15. n. 30.

Pánu Bohu svému sloužiti“. „Choval jsem se před tebou jak hovádko, a přece ustavičně jsem s tebou“. ¹⁾ Tak volá prorok David. Buď v řádě jako hovádko, pak budeš v něm činiti velké pokroky.

2. V životě sv. Melanie Římské vypravuje Metafrastes a Surius ²⁾ příklad, který často vypravovala řeholnicím. Jeden mladík přišel k jednomu starému poustevníku a ptal se ho, zda by mohl býti jeho učedníkem. Stařec mu chtěl jen naznačiti, jaký by musel býti, kdyby si přál býti mnichem a jeho učedníkem. Poručil mu sochu tam stojící bičovati, tlouci a kopati. Mladý muž tak učinil. Nato se ho stařec tázal, zdali si socha naříkala a odporovala. Mladík odpověděl, že nikoli. „Běž tedy opět k ní“, řekl stařec, „a bij ji znova, jako po prvé, hodně jí vyčiň a vynadej!“ Když to mladík udělal po druhé a po třetí, tázal se ho stařec opět, zdali se socha proto nermoutila a neraříkala. Mladík odpověděl: „Ale kdepak, vždyť je to jen socha; ta nic necítí a neodmlouvá!“ Nyní řekl stařec: „Sneseš-li to, když s tebou budu zacházeti tak, jako ty s touto sochou, nebudeš-li odporovati a protiviti se a nebudeš-li si na to stěžovati, pak přijdi s Pánem Bohem ke mně a buď mým učedníkem;

¹⁾ Žalm LXXII. 23.

²⁾ Sur. XII. 31. Dec., Vita s. Melaniae Iun. § 27.

ne-li, pak se vrať zpět do svého domu. Pak se nehodíš za řeholníka“.

3. O sv. Gertrudě čteme, že měla velmi zbožnou představenou, která však bývala rozmrzelá a dávala nevlídné odpovědi. Svěťtice prosila Boha, aby jí této nevlídnosti zbavil. Pán však odpověděl: „Proč chceš, aby toho byla zbavena? Takto má stále příležitost pokořovati se. Kdykoli upozoruje, že upadla v netrpělivost, opravdu se pokořuje a poznává svou slabost. A jakou zásluhu byste měly v poslušnosti, kdyby byla vždy v dobré míře? K vašemu cviku, abyste se naučily poslouchati, ponechávám jí tuto chybu“.

4. Něco podobného vykládá o téže světici Blosius.¹⁾ Modlila se jednou, aby jakási představená byla zbavena jisté chyby. Tu se jí zjevil Pán a pravil jí: „Ve své nesmírné otcovské lásce, milosti a milosrdnosti, v níž jsem si toto družstvo zvolil, dopouštím, aby jeho představené měly ještě nějaké chyby. Tak se zásluha společnosti jen rozmnožuje. Neboť jest daleko větší ctnost, když se někdo podřizuje tomu, jehož chyby jsou zjevné, než když se podřizuje jinému, jehož skutky se zdají vesměs dokonalé. Dopouštím, aby představení měli nějaké chyby, aby ve svých mnohých záležitostech a rozmanitých staro-

¹⁾ Moniře spirit. c. 4. n. 2.

stech byli někdy mrzuti, aby se pak tím více pokořovali. Zásluha podřízených roste a zvětšuje se právě tak pro chyby, jako pro ctnosti jejich představených. A podobně se množí zásluhy dobrých představených jak pokroky a ctnostmi tak i chybami jejich poddaných“. Z těchto slov se světice poučila o velké otcovské lásce věčné moudrosti, která řídí spásu a záchranu svých služebníků tak podivuhodně, že užívá i jejich chyb, aby se stali dokonalými.

5. V životě sv. Antonína píše sv. Atanáš o oněch poustevnících, kteří se tak zasvětili poslušnosti, že vyhledávali představené drsné a náladové, kteří, místo aby jim za práce poděkovali, je kárali. Tak činil Pachomius vůči svému učedníku Theodosiovi, aby ho očistil od každého prášku ješitné slávy. Čím obtížnější a náladovější byli představení, tím poslušnější byli podřízení. K různým způsobům života v řádě, které zachovávali oni dávní svatí otcové, náleží také ten, že vždy dva mladí bývali postaveni pod vedení a výchovu jednoho staršího. Tomu museli sloužiti ve všech věcech, jako sluha slouží pánu. Jako pán na každém kroku nachází příležitost pokárati svého sluhu a potrestati ho, kdykoli nevykoná věc po jeho chuti, právě tak se chovali i oni duchovní učitelé. Zacházeli se svými učedníky velmi přísně

jednak pro svou drsnou povahu, jednak, aby je cvičili ve ctnosti. „I třicet let tříbili podřízené všemožnými pracemi a příkořími“, praví sv. Jan Klimakus.

6. V městě Alexandrii, jak vypravuje sv. Kassian¹⁾, žila svatě bohatá šlechtična. Měla neobyčejnou radost z utrpení. Přijímala netoliko nahodilé bolesti a útrapy, nýbrž vyhledávala nové příležitosti, aby se ještě více mohla cvičiti v umrtvování a v trpělivosti. S touto touhou vydala se k sv. Atanáši a prosila ho, aby jí dal některou vdovu, o kterou se církev starala, aby ji mohla ve svém vlastním domě živiti a ošetřovati. Svatý biskup schválil její zbožný úmysl a poručil, aby jí byla dána služebnice Boží velmi vlídná a přívětivá. Uvedli takovou do jejího domu. Ona jí sloužila a pečovala o ni s velkou starostlivostí. Když šlechtična viděla, jak neobyčejně milá a vlídná byla ona vdova, jak srdečně za všechno děkovala, jak byla plna chvály za prokázána dobrodiní a služby, zašla opět k biskupovi a stěžovala si, že prosila za takovou vdovu, které by sloužila a při tom se cvičila a pokroky činila, ale že jí takovou nedali.

Světec nerozuměl dobře její žádosti a myslil, že jí z nedbalosti ještě nebyla žádná vdova přidělena. Dal si o tom podati zprávu a

¹⁾ Collat. 18. c. 14.

zjistilo se, že dostala nejhodnější ze všech. Teprve potom porozuměl účelu žádosti její a opětovně prosbě a odpověděl, že to zařídí. Poručil pak, aby k ní byla dovedena nejnevrlější, na níž nebylo viděti mnoho ctností. Takové se snáze najdou než dobré. Vyhledali jí ženu hubenou, ošklivou, nevděčnou, hněvivou, křevetivou a hádavou. Tu vzala ona šlechtična do svého domu a obsluhovala ji s velkou láskou a pokorou, ba ještě s větší láskou a ochotností než prvou. Za to za všechno nedostalo se jí od ubožačky jiného vděku a odměny, než výčitek, potup a proklínání. Se vším byla nespokojena a naříkala, že ji nevzali do domu, aby se o ni starali, nýbrž proto, aby ji mohli trápiti. Několikrát vybuchla v takovou zuřivost, že dokonce i ruku vložila na svou dobroditelku. Při všem tom šlechtična mlčela a snášela to s trpělivostí. Zdvojnásobila a ztrojnásobila svou pečlivost a starost o ni. Za to se jí dostávalo tím více nevděku, čím větší byly služby a dobrodiní, která ubožačce prokázala. Tato cvičení jí přinesla veliký užitek a prospěch pro duši. Odebrala se tedy k biskupovi a poděkovala mu, že jejímu přání vyhověl, když jí poslal takovou učitelku v trpělivosti, od níž může mítí ustavičně jen zisk. V takových cvičeních ona zbožná paní svatě zesnula.

7. Opat Poimen vypravoval často, co se mu přihodilo, když byl novicem u opata Josefa. Ten měl u kláštera velmi krásný fík. Každé ráno ho posílal k tomu stromu, aby se najedl fíků. Při tuhém postu, který mniši zachovávali, bylo to něco neobyčejného. Jednoho dne, bylo to právě v pátek, poručil mu to, jako obyčejně; avšak on si netroufal jísti a nechtěl porušiti postu v ten den obvyklého, jenž ode všech byl zachováván. Svědomí mu však činilo výčitky pro neposlušnost k opatovi. Šel tedy k opatovi a řekl: „Odpusť mi, otče, že se tě na něco otáži. Jaký byl důvod, žes mi poroučel každý den ísti fíky, a také dnes? Vždyť máme jinak přísný půst. Vyznávám se, že mne dnes ta věc zcela zmátla, i neodvážil jsem se jísti. Nyní však se stydím a mám výčitky svědomí, neboť vím, že mi nic neuložíš bez důvodu“. Na to odpověděl svatý stařec: „Otcové pouště neporoučeli na počátku mnichům takové věci, které se samy sebou rozumějí a jsou snadné, nýbrž takové, které se zdají na první pohled směšné a nerozumné, aby je vyzkoušeli, zdali jsou schopni podřídití svůj úsudek a zřící se opravdu své vlastní vůle. Jestliže pak viděli, že dělají takové věci bez odporu a rozpaků, poroučeli jim pak jen věci potřebné a příhodné“.

8. V životě svatých Otců pouště vykládá

se o jakémisi vidění, které měl kdysi jeden z nich. Viděl čtyři stupně spravedlivých v nebi. Na prvním stupni byli lidé nemocní, kteří své nemoci snášeli s trpělivostí a s vděčností k Bohu. Na druhém stupni byli ti, kteří přijímali chudé a pocestné, sloužili nemocným a cvičili se ve všech skutcích lásky. Na třetím stupni stáli ti, kteří všechno opustili a v největší chudobě a odříkání se věnovali modlitbě a žili na poušti. Na čtvrtém stupni, který byl nejvýše, stáli ti, kteří z lásky k Ježíši Kristu strávili život v poslušnosti k cizí vůli. Ty viděl ozdobené zlatými řetězy a náramky a v daleko větší blaženosti než ostatní. Jsa tím všecek zaražen, tázal se, jak dosáhli tito daleko větší blaženosti, než poustevníci a všichni ostatní. Bylo mu odpověděno: „Poustevníci ve své odloučenosti od světa a ti, kteří konají skutky milosrdenství, plní ve všem, co konají, svou vlastní vůli. Kdo však jest pod poslušností, přinesl svou vůli Bohu v obět. Právě, že vůle u člověka tolik znamená, je také obět její tak záslužná před Bohem. Vyznamenání zlatými náhrdelníky jest jím proto dáno, že svou šíji sklonili pode jeho poslušnosti“.

9. S tím souhlasí, co se vypravuje o opatovi Pambovi.¹⁾ K němu přišli jednou čtyři mniši z pouště na návštěvu. Všichni byli

¹⁾ Vit. Patr. L. 5. libell. 14. de obedientia n. 8.

proslulí ctností. První se zcela zvláště významával postem a přísným pokáním. Druhý vynikal chudobou, třetí láskou k bližnímu, čtvrtý žil dvaadvacet let v poslušnosti. Tomuto dal přednost svatý opat před oněmi třemi: neboť ti tři pěstovali a zachovávali si ctnosti podle své vlastní vůle; onen však se své vůle úplně vzdal a učinil se služebníkem vůle jiného. „Ty, kteří tak učinili“, doložil ještě, „a v tom až vytrvali do konce, ty možno vpravdě nazvati mučedníky“.

IX.

Odkud pocházejí vrtochy proti poslušnosti a jak se jim ubrániti.

1. Kořen, z něhož rostou vrtochy a námitky proti poslušnosti, je nedostatek umrtvení. Mohlo by se říci: Tím se nevysvětluje více, než kdyby se na otázku, odkud to, že jsme pyšní, odpovědělo, že to přichází z nedostatku pokory. Kdybych byl umrtven ve svém úsudku, kdybych byl v poslušnosti prostoduchý; pak bych neživil vrtochů proti ní. V tom smyslu však to zde nemyslím, nýbrž pravím: Poněvadž nejsme ve svých vášních a náruživostech umrtveni, poněvadž ještě lpíme na svém pohodlí, poněvadž stále chceme proraziti svou vlastní vůlí a máme ještě tak málo duševní rovnováhy ke všemu, co by se nám mohlo poručiti, proto se nám hned vtírá mnoho námitek a vrtochů, jakmile se nám něco poručí, co nám není po chuti. Zpytuj se jen každý a pozoruj, kdy v něm povstává nejvíce vrtochů a námitek proti poslušnosti a shledá, že se to

děje nejčastěji tenkrát, když se mu něco poroučí, proti čemu cítí odpor, když se mu zakazuje něco, na čem lpí, když mrtvení zatne hezky do živého a poraní ho na místě nejcitlivějším. Tu mu napadá mnoho a mnoho lichých důvodů proti tomu, co žádá poslušnost. Poroučí-li však něco, co se mu líbí, co je mu po chuti, pak se vrtochy a námitky ani neobjeví; ba zdá se mu, že se mu to přikazuje právě včas a že je to nařízení na světě nejlepší.

2. „Z Efraima stala se takřka holubice“.¹⁾ Při výkladu tohoto místa se táže sv. Jeronym:²⁾ „Proč se Efraim přirovnává k holubicím, a ne k jiným ptákům?“ Odpovídá pak: „Jiní ptáci hájí mláďata s nasázením života. Vidí-li jestřába, luňáka, krkavce nebo hada se blížiti k jejich hnízdům, obletují, krouží kolem a hájí mláďata, seč jsou. Nemohou-li již více činiti, pak projevují bolest tklivými zvuky a žalostným kvílením. Holubice však svých mláďat nehájí; nenaříkají a nejeví bolest, když se jim vyberou, ani jich pak už nehledají. Proto se přirovnává Efraim k holubici“. Tak i Kristus Pán nám velí, abychom napodobovali holubice:³⁾ „Buďte prosti jako holubice“. Když

1) Oseáš VII. 11.

2) Commentar. in Os. L. 2. c. 7. vers. 11.

3) Mat. X. 16.

se nám berou mláďata, to jest to, co máme nejraději, na čem nejvíce lpíme, pak máme býti jako holubice: neodporovati, neodmlouvati, nenaříkati si a nejeviti proto bolesti. Povstávajíť takové námitky z nedůtklivosti při obtížích a z odporu proti tomu, co je nám proti srsti. A proto nejlepší prostředek proti takovému pokušení jest opravdově se mrtviti a zapírati svou vůli, abychom byli zcela odevzdáni vzhledem ke všemu, co s námi chce představený počítati, a aby nám bylo úplně lhostejné, ať se nám poručí to či ono.

3. Proto oni dávní Otcové jako výborní mistři duchovního života podrobovali své učedníky tolikerým zkouškám. Poroučeli jim leccos zdánlivě nerozumného, aby tříbili jejich poslušnost a zdolávali jejich svéhlavost. A k tomu se ony domnělé nerozumnosti velmi dobře hodily. Neboť to, v čem se umrtvuješ, svou vůli lámeš, svůj úsudek zapíráš a dáváš se voditi jako v kruhu, má mnohem větší cenu, než co bys jinak mohl konati. Někdy nechá představený něco zkaziti, jen aby tebe získal a tobě prospěl. Pak není nic ztraceno, nýbrž všecko přináší zisk. Jako krotitelé divokých koní nechávají je choditi brzy rychle, brzy pomalu, brzy v kruhu, brzy zpátky nebo je náhle v běhu zadržují, aby se tak učili uzdy poslouchati a nepovolovati svým pudům

a prchlivosti, právě tak to dělají dokonalí učitelé duchovního života.

Tak to také dělal, jak čteme, veliký sv. Antonín poustevník se svým učedníkem Pavlem.¹⁾ Dal mu šíti šat, a pak jej hned zase rozpárati, nebo koš plésti, a pak ihned zase rozplétati. Jiní nechávali učedníky nositi vodu ze studny a pak ji tam zase vylévati. O sv. Františku čteme, že cestou svému souduhu Masseovi poručil, aby se točil v kruhu, až dostal závrať a padl na zem. Jiným, kteří chtěli do jeho řádu vstoupiti, poručil, aby sázeli salát a zelí naopak, kořenem vzhůru, chtě zkoumati jejich poslušnost a vyrvati jim vlastní vůli i s kořenem; po vlastním úsudku a vlastní vůli nemělo zbyti ani památky. Kéž by taková cvičení ještě dnes byla obvyklá! Kdyby si někdo zvykl rozpárati to, co udělal dobře, pak by nebyl nedůtklivý, kdyby byl kárán pro něco vykonaného špatně.

4. Ostatně dokonalá umrtvenost a odevzdanost vyžaduje vysokého stupně dokonalosti. Pokud jsme jí nedosáhli, můžeme i neumrtvenost obrátiti ve svůj prospěch tím, že ji uznáváme a všechno na ni svalujeme. To pak bude velmi dobrá pomůcka, aby ti neuškodily úsudky a námitky, vtírající se ti proti poslušnosti. Neboť jakmile uznáš, že je to jen tvoje vada a nedokonalost, nebudeš jim

¹⁾ Vit. Patr. L. 8. c. 28 (Hist. Lausiaca).

přičítati velké váhy. Nemocný, který zná svou nemoc, dobře ví, že nesmí píti, i kdyby měl žízeň, a že nepříjemné projimadlo a pouštění žilou mu jen prospívá. Proto také nehoví svým choutkám a citům a nedbá jich, nýbrž podrobuje se lékaři a jeho nařízením, pokládaje je za lepší. Vědomí, že je nemocen, vede ho k tomu, aby nespoléhal sám na sebe, nýbrž aby dal na radu lékařovu.

Také my jsme nemocni, plni sebelásky a převrácených vášní. Bažíme jen po tom, co nám škodí, zrovna jako nemocní. Co je nám dobré a prospěšné, to se nám zase protiví a hnusí. Chopme se tedy léku, jehož užívá nemocný, jenž chce ozdravěti! Nevěřme sobě, nýbrž představenému, jenž nás řídí a léčí. Považujme za nejlepší to, co on poroučí a nařizuje. Nedbejme vrtochů, které se nám vtírají: považujme je za chorobné choutky! Pak vrtochy a námitky, vznikající proti poslušenství, nejen neuškodí, ale budeš z nich ještě míti užitek a utvrdíš se víc a více v poslušnosti. Hned se zase vzpamatuješ a řekneš: „Jak jsem to nemocen! Co je mi dobré a užitečné, to se mi protiví. Vždyť nepotřebuji jiného znamení, že mi něco prospívá, ano že je to pro mne nejlepší, než když se mi to protiví a působí těžkosti; neboť jsem nemocen a mám chuť pokaženou.“

5. To je výborný lék proti všem vrtochům nejen vzhledem k poslušnosti, ale i vzhledem k bratřím. Člověk se obrací sám proti sobě a říká: „Jsem tak slepý a tak omezený; myslím, že věci převrácené jsou správné. Jak bych tedy mohl chtít, aby můj názor byl měřítkem pro jiné? Nelíbí-li se ti způsoby a jednání tvého bratra, sval všechnu vinu sám na sebe a řekni: „Já jsem převrácenost sama; proto se mi nelíbí jednání mého bratra. Chyba jest ve mně, nikoli v něm.“

6. Velmi dobrý lék proti pokušením jest poznání, že je to opravdu pokušení. Proto se ďábel, když nás svádí, namáhá ze všech sil, aby se nám pokušení nejevilo jako pokušení, nýbrž jako něco oprávněného a rozumného, abychom tak do něho upadli. Tak také myslivec, když líčí oka, hledí, aby nebyla zjevná a viditelná, nýbrž jen vnadidlo; sice by do nich zvířata nebo ptáci nevklouzli, kdyby zpozorovali, že je to léčka. Tak to dělá také ďábel. Bere na sebe tvářnost anděla světla, abychom si myslili, že to, co je temnota a noc, je světlo a jas. Chraň nás Bůh takového pokušení, které se nám zdá nikoli pokušením, nýbrž něčím rozumným! Jestliže tě takové přeludy už tak omámily a domníváš-li se, že tu nejde o vášeň a pokušení, že tu nemluvíš z podrážděnosti, nýbrž že je pouhá pravda, pak jest nebezpečností velké

a léčení obtížné. Pokušení, která v nás vznikají pod rouškou dobra, bývají nejtěžší a nejnebezpečnější. Vystupuje-li pokušení s otevřeným hledím, pak je můžeš překonati různými způsoby. Ale jak se ho zbavíš, když je nepovažuješ za pokušení, nýbrž za věc správnou a dobrou? Jak se ubráníme nepříteli, pokládáme-li jej nikoli za nepřítele, nýbrž za přítele? Velký služebník Boží řekl, že se nebojí hříchů, které poznává a nenávidí, nýbrž toliko těch, jichž za hříchy neuznává, jichž nedbá a jež omlouvá.

7. Namanou-li se nám, abychom zůstali u věci, takové důvody a námitky proti poslušnosti, pak jest nejlépe obrátiti pozornost na sebe, poznati svou nemoc, neumrtvenost a své chyby a pak svých úsudků vůbec nedbati. Máme k tomu důvodů dosti. Naše tělo a naše smyslnost jsou takové, že po každé hned hledají a nacházejí mnoho zdanlivých důvodů k tomu, co jim působí radost a rozkoš. Proti tomu však, co se jim protiví, nalézají zase mnoho obtíží. Sebeláska a vášně zaslepují nás tak, že velmi snadno něco pokládáme za pravý opak toho, čím je to ve skutečnosti. Jako člověku, který má velkou žízeň, připadá voda jako věc na světě nejlepší, nejsladší a nejchutnější, poněvadž soudí na základě okamžitého pocitu, právě tak převrácená náklonnost představuje člověku,

vášní zmítanému, nějakou věc zcela jinak, než jest ve skutečnosti, a svádí jej k úsudku, jenž je skutečné pravdě úplně na odpor. A protože člověk ví sám od sebe, že není prost pozemských náklonností a že má v sobě mnoho mocných vášní, nesmí tak snadno svému úsudku důvěřovati, nýbrž musí jej pokládati za úsudek člověka chorobného a nemocného a nepřítele, aby se ho uvaroval.

8. Nesmíme však přestávati pouze na tom, že se nedáme takovým názorem strhnouti, nýbrž máme hleděti získat z pokušení prospěch, máme se zastyděti, pokořiti a zvolati: Jak jsem dosud pyšný, že chovám takové předsudky k svému představenému! Nevstoupil jsem do řádu, abych byl ze všech poslední a nejnižší? A nyní se chci ve všem proti hlavě a proti představenému vzpouzeti! Nepřišel jsem sem, abych poroučel, vedl, řídil, nýbrž abych poslouchal a dal se vésti. Nemám souditi svého vůdce, nýbrž on mne. To je výborný a velmi spasitelný způsob, abychom ze všech pokušení těžili. Právě pýcha a ješitná touha po slávě, která v nás povstává, má nám býti podnětem, abychom se ještě více pokořovali. Vždyť i ďábel umí z nejlepšího léku připravit jed. Tak jako on nás svádí k tomu, abychom se pyšnili ctností a cvičením v pokoře, tak si musíme také my z jedu připravit spasitelný lék, tím více

se pokořujete, jestliže nás takové pokušení přepadne. „Jsem skutečně tak ubohý a tak nedokonalý! Jak se jen mohu pyšnit? Jak si mám zakládati na tom zlém, které páchám, a proto žádat cti a vážnosti? Tu se teprve ukazuje, co opravdu jsem!“ To znamená strouhati mrkvičku úskokům ďábelským, snažíme-li se míti prospěch z toho, co nám mělo být jeho pastí. Pak přichází opravdu „spása od nepřátel našich a z ruky všech, kteří nás nenávidí“. ¹⁾)

9. Ještě leccos jiného nám zviklá naše námitky proti poslušnosti, tak abychom nedbali na svůj úsudek, nýbrž aby nám spíše byl vždy podezřelý. Předně praví moudří: Pravá opatrnost ve všech věcech záleží vůbec v tom, že nespolehneme na svůj důmysl. Čím více bude tomu tak ve vlastní záležitosti, kde soudíme sami sebe? Nikdo není spravedlivým soudcem ve své vlastní věci. To je zřejmé; je to zásada přirozené mravouky. Důvod proto jest, že býváme zaslepeni vášní a sebeláskou. Právě proto nesmíme spoléhati na svůj úsudek, nýbrž musíme poslouchati úsudku představeného a uznávati jej za správný.

10. Za druhé zná podřízený jen některé důvody, které se mu právě namanou; představený však zná ještě mnoho jiných, které

¹⁾ Luk. I. 71.

podřízený nezná a znáti nemůže. Vzhledem k jednotlivým důvodům může snad věc, jak se jeví tobě, mnohdy býti lepší; ale když uvážíme všechny důvody, které zná představený, pak tvé mínění není lepší. Proto nejen v řeholi a na cestě k dokonalosti, ale také podle zákona opatrnosti bývá to jen domýšlivost a pýcha, když někdo se dělá soudcem a rozhodčím toho, co poroučí představený. Soudí se z jednoho nebo několika důvodů, které se právě namanou a které představený již dávno uvážil; proti tomu má však představený ještě mnoho jiných důvodů, pro něž je třeba rozhodnouti jinak. Sv. Augustin uvádí pro to podobenství o hlavě, nejvyšší části člověka. Praví: „Duše oživuje a oduševňuje celé tělo; ale v hlavě je sídlo pěti smyslů: zraku, sluchu, čichu, chuti a hmatu. V ostatních údech těla jest jen hmat; a proto jsou ostatní údy podřízeny hlavě, a ona jest mezi nimi všemi nejvyšší. Právě tak v představeném jsou především spojeny všechny smysly jako v hlavě; v tobě však, jakožto v údu, jest jen jeden smysl. Nacházíš jen jeden jediný důvod; představený však zná všechny. Slyší, ví a vidí všechno, co se týká kteréhokoli případu. Proto je docela v pořádku, aby se údy podrobily hlavě. Říkáváme: „Blázen se vyzná ve svém vlastním domě lépe, než rozumný v cizím“.

Čím lépe se tedy vyzná rozumný ve vlastním domě, než blázen v cizím? Mudřec praví:¹⁾ „Nesud' se se soudcem, neboť soudí podle toho, co je spravedlivé“. Uvaž, jak je opovážlivé souditi něco, čehož neznáš a nemůžeš znáti ani důvod ani průběh, a co věděti by ti ani neprospívalo.

11. Za třetí rádi podřídíme svůj úsudek úsudku představeného, uvážíme-li, že představený má na mysli dobro celého domu a celého řádu, ty však vidíš jenom na tři prsty a přihlížíš jen k svému pohodlí. Dobru obecnému však máš i ty dáti přednost před osobním. Vždyť často vidáme i v přírodě, jak věci pro obecné dobro se vzdávají svých vlastností zvláštních. Tak se vzdává voda své přirozené vlastnosti, podle které teče shora dolů, a vystupuje do výše, jako na příklad v násosce, aby se prostor vyplnil. To se stává, jak filosofové říkají, „za příčinou dokonalosti všehomíra.“ Podobně má také každý jednotlivec obětovati kousek své pohodlnosti a náklonnosti ku prospěchu obecného dobra, jež má na mysli představený.

12. Za čtvrté také naše vlastní zkušenost nás má vésti k tomu, abychom svému úsudku příliš nedůvěřovali. Kolik věcí se nám zdálo odůvodněných a zcela bezpečných, a přece jsme byli zřejmě na omylu! Proto jsme musili

¹⁾ Sir. VIII. 17.

své mínění opravit a stydět se, že jsme byti tak pošetilí. Jestliže tě nějaký člověk dvakrát nebo třikrát oklamal, pak mu už nevěříš. Jak tedy můžeš věřit svému vlastnímu úsudku, který tě oklamal již tolikrát? Tato zkušenost o vlastní nevědomosti a časté mýlce jest asi jedním z důvodů, proč lidé staří, zralí, moudří a velmi zkušení bývají tak opatrní a rozvážní, kdežto lidé mladí se rozhodují tak lehkovážně.

X.

Tři důvody svatého Pavla pro poslušnost.

1. „Poslouchejte svých představených a buďte jim poddáni, neboť oni bdí (nad vámi) jakožto ti, kteří vydají účet za duše vaše, aby to činili s radostí a ne se vzdechy: neboť toto by vám nebylo užitečné.“¹⁾ Apoštol uvádí zde tři důvody, aby nás povzbudil poslouchati představených. Pocházejí od Ducha Svatého, jsou vysloveny ústy apoštola a proto nemohou býti než velmi dobré a spasitelné. „Poslouchejte svých představených a buďte jim poddáni!“ Rozumí se ovšem samo sebou, jak již bylo vysvětleno, a co je základem celého tohoto pojednání, že se totiž nerozkazuje nic zlého. Jako první důvod této poslušnosti uvádí apoštol: „Neboť oni bdí, jakožto ti, kteří vydávají účet za duše vaše.“ Největším uklidněním a největší útěchou je pro nás pro všechny, kteří žijeme v řádě, vědomí,

¹⁾ K Židům XIII. 17.

že jsme bezpečni a že kráčíme správnou cestou, dokud zůstáváme poslušni. Představený se může mýlit, poroučeje to neb ono; ty však jsi jist, že se nemýlíš, když jeho rozkaz vykonáváš. Od tebe vyžaduje Bůh jen účet, zda jsi vykonal, co ti bylo poručeno. Tím jsi před Bohem ospravedlněn a nemáš jiné odpovědnosti. Nebudeš odpovídati za to, zdali to, co bylo poručeno, je dobré, zdali by něco jiného nebylo lepší. Po tom ti nic není; to se nebude přičítati tobě, nýbrž představenému. Činíš-li něco z poslušnosti, vymaže to Bůh z tvého dluhu a připíše to do knihy představeného. Proto praví sv. Jeronym¹⁾: „Ó nejvyšší svobodo! Dosáhl-li člověk tebe, pak již sotva může zhřešiti!“ Poslušností se ocítáme jaksi ve stavu, v němž nemůžeme ani hřešiti.

2. To je zvláště pro nás, kteří se věnujeme spáse duší bližních, velká útěcha; neboť můžeme býti zcela jisti, že je to vůle Boží. Kdybychom byli ve světě, stáli bychom přese všechnu svou zbožnost a snahu Bohu se líbiti, vždy mezi dvěma ohni, totiž, zdali jsme nemohli Bohu lépe sloužiti, kdybychom se starali jen o sebe, než když jsme se ujali bližního. V řádě jsme této pochybnosti prosti, neboť naší povinností jest pečovati o prospěch bližního. Proto nás Bůh do Tovaryšstva

¹⁾ Reg. monachor. c. 8.

povolal a k tomu nás rozesílá. Máme tedy plnou jistotu, že se tím Božské velebnosti líbíme. Jiný by se neodvážil zpovídati mimo svůj okrsek, a činil-li by tak, pak by měl stále obavu, zdali se tím Bohu líbí či zdali je mu to zhoubné. Ale řeholník zpovídá bez takové obavy, jsa si jist, že tím Bohu slouží. Ty ses neustanovil sám zpovědníkem ani kazatelem nebo představeným. Jsi-li k tomu způsobilý či nejsi, z toho se před Bohem zodpovídají představení. Oni tě k tomu ustanovili, a oni bdí „jakožto ti, kteří vydávají účet za duše vaše.“

3. S tím úplně souhlasí to, co řekl o poslušnosti sv. Jan Klimakus.¹⁾ Mezi jiným praví: „Poslušnost je sebeobrana před Bohem.“ Otáže-li se mne Pán: Proč jsi to učinil, pak odpovím: Pane, bylo mi to naporučeno. Tím se Bůh uspokojí a budu před ním úplně ospravedlněn. Poslušnost je mu dále „lodičkou bez nebezpečení, cestou ve spánku“. Třebas cestující v lodičce sedí a spí, přece se bez starosti dostane dál, neboť o to se stará kormidelník. Právě tak i řeholník, žijící pod poslušenstvím, může klidně spát, to jest, bez námahy a bez starosti o to, co by měl konati, kráčí cestou k nebi a k dokonalosti, neboť bdí místo něho jeho představení, kteří jsou kormidelníky a správci

¹⁾ Scala paradisi gr. 4. pag. 679.

jeho lodi. Je to ovšem něco velikého býti nesen na ramenou a v náručí někoeho jiného zmatkem tohoto světa. Tuto milost Bůh propůjčil řeholníkům, kteří žijí v poslušnosti. Všechny jejich starosti spočívají na bedrách představeného. Sami žijí v pokoji a jsou bez starosti, zda je lepší to či ono.

4. To je jeden z důvodů, který zbožné lidi velmi vábí k životu v poslušnosti a ke vstupu do řádu. Chtějí se totiž zbaviti nekonečných pochybností a úzkostí, které jest jim ve světě trpěti, a chtějí míti jistotu, že Bohu slouží a jemu se líbí. Neboť i když je to, čím se zabývají ve světě, dobré, přece nevědí, zda je právě to jejich nejprůměřenější povolání. Neboť není pro všechny konati všechno dobré, zvláště když to přesahuje naše síly, na př. výchova jiných a jejich vedení. Proto praví jeden slavný učitel: „Chci raději v poslušnosti sbírat po zemi slámky, než podle své hlavy konati díla znamenitá; neboť činím-li něco v poslušenství, pak jsem jist a bezpečen, že činím vůli Boží — jinak nikoli“.

Avšak nejen v úřadech a pracích pro bližního činí nás poslušnost bezpečnými a zbavuje nás mnohých pochybností a potíží, ale také ve zvláštních záležitostech našeho duchovního pokroku. Chtěl-li bych Bohu sloužiti ve světě, pak budu neklidný a v pochybnosti, zdali jím mnoho či málo, zdali

spím dlouho či krátce, zdali činím pokání malé či velké, zdali se modlím mnoho či málo. V řádě jsou všechny tyto pochybnosti rozřešeny. Jím, co se mi předloží, spím určitý čas, činím pokání, jak mi je předepsáno. To všechno určují a uvažují pečlivě představení. Já jsem kliděn a jist, že plním vůli Boží, když se podřizuji poslušnosti, a to nejen ve věcech duchovních, ale i v časných.

Je to život zcela klidný a bezstarostný. Jako ten, kdo se plaví po lodi vším opatřené, nemusí se řeholník starati o potřebné živobytí: neboť představený se stará nejen o naši duši, ale i o naše tělo. Proto se nemusíš starati o to, odkud dostaneš jísti nebo jak se máš šatiti; všechno to je proto, aby ses mohl tím volněji a nerušeněji oddati službě Boží. Jaká výborná a závidění hodná věc to jest, viděti z toho, co sv. Kassian¹⁾ vypravuje o opatu Janovi. Žil nejprve třicet let v klášteře. Pak považoval za dobré opustiti klášter a zvoliti si život poustevnický, aby se mohl úplně věnovati rozjímání. Učinil to, poněvadž to tehdy ještě bylo dovoleno. V tomto skvělém životě poustevnickém ztravil ještě dvacet let za velkých milostí Božích a ve vznešeném ustavičném rozjímání, takže na své tělo úplně zapomínal. Smysly mu otupěly a večer často nevěděl, zdali dnes

¹⁾ Collat. 19. c. 3.

nebo včera něco jedl. Ale i na tomto vysokém stupni nazíravé modlitby a při tak výborném pokroku v poustevnickém životě rozhodl se zase zanechat poustevnického života a vrátiti se do kláštera, aby žil ve společnosti a v poslušnosti. Učinil tak opravdu a měl pro to dobrý důvod. Neboť, ač se v klášteře nemohl povznášeti k tak vznešené kontemplaci jako na poušti, přece prý je to v klášteře hojně nahrazeno klidem a svatou bezstarostností, ze které se řeholníci těší. Řeholník jest zbaven veškeré starosti a všech obtíží o příští den. Ještě větší náhradou jest mu, jak jsme právě řekli, jistota, že všechno, co koná, jest Bohu milé, a že nemůže konati, co by se Božské velebnosti více líbilo.

5. Bůh nám řeholníkům žijícím v poslušnosti dal, jako kdysi Israelitům, nového Mojžíše. Tomu jest vystupovati na horu a nám zvěstovati vůli Boží. Tak můžeme i my, jako kdysi Israelité, když měli pochybnost, klidně říci: ¹⁾ „Pojďte, půjdeme k vidoucímu“. Proroka nazývali vidoucím, poněvadž viděl vůli Boží, rozuměl jí a vysvětloval ji lidu. Tuto přednost máme také my. Ve všech pochybnostech můžeme říci: Půjdeme k vidoucímu, kterého nám dal Bůh jako proroka a svého zástupce, aby nám vysvětlil skrze něho svou vůli. Těšíme se skutečně z onoho požehnání

¹⁾ I. Král. IX. 9.

a z blaženosti, o níž mluví prorok Baruch jménem lidu Božího, říká: ¹⁾ „Blahoslaveni jsme, Israeli, že, co se Bohu líbí, nám známo jest“. Blaženi a šťastni jsou řeholníci, kteří vědí a poznávají, co jest vůle Boží a čím se mohou Božské velebnosti nejvíce zalíbiti a zavděčiti.

6. „Poslouchejte svých představených . . . aby to s radostí činili, a ne se vzdechy“. To je druhý důvod uvedený od apoštola. Má soucit a soustrast s představenými vzhledem ku břemeni, které jest jim uloženo. Proto nám domlouvá, abychom rádi poslouchali, abychom jim tím toto břímě ulehčili. Představený má těžkou práci a nese na bedrách velkou tíži: neboť má odpovědnost před Bohem za všechno, co konal sám a co dal konati jiným. Proto nevaluj na něho ještě větší břímě, čině mu obtíže v poslušnosti a v řízení domu řeholního. Je to velké utrpení pro představeného, je-li poddaný tak neumrtvený, že ho nemůže užítí tam, kde by chtěl, a že se neodvažuje jemu poroučeti, co považuje pro něho za přiměřené. Je to velké utrpení, musí-li se představený vždy starati a báti, zdali podřízený něco ochotně přijme, či bude odporovati a všelijaké těžkosti dělati, není-li mu něco po chuti; musí-li vždy mysliti na to, jak mu to říci, aby to

¹⁾ Baruch IV. 4.

rád přijal a učinil. Takovým lidem poroučeti jest věc velmi trpká. Je to tak, jako bychom chtěli k něčemu použití chromé své ruky nebo nohy. Máš-li nemocnou ruku nebo nohu a musíš-li jí užívatí a jí namáhati, jak je to obtížné, kolik bolestí a obtíží to působí! Co je toho příčinou? Úd jest nemocen; proto ho můžeme jen s velkou námahou používatí. Pohneš-li chorou nohou, pocítíš v ní takovou bolest, že se neodvážíš hnouti se s místa, i kdyby toho bylo sebe více třeba. Raději necháš své věci zkaziti, jen abys nemusel takovou bolest trpěti. Stejně působí hnutí nemocnou rukou tak velkou bolest, že se neodvažuješ ruku vésti k ústům, abys pojedl.

Každý z nás jest údem řádu, neboť celý řád jest jedno tělo, jak to sv. Pavel vyslovil o církvi. Jsi-li údem nemocným a neumrtveným, pak působíš řádu a zvláště představenému velké utrpení, kdykoliv tě chce vésti nebo ti něco poručiti. Zpozoruje-li představený, že podřízený koná něco jen s obtíží a nerad, bolí ho to tak velice, že se často neodváží mu něco naříditi, ač by toho byla potřeba a ačkoliv jinak nutné záležitosti zůstanou nevyřízené.

7. To je velmi spasitelná úvaha pro ty, kteří myslí že jest něco příjemného a závidění hodného býti představeným a míti duchovní

syny, kterým se může poroučeti. Písmo sv. vypravuje o Rebece, že měla velkou touhu po dětech. Bůh dal jí děti. Když pak trpěla bolesti porodní a oba synové Esau a Jakub již v životě matky zápasili, který dříve uvidí světlo světa, litovala toho a pravila: ¹⁾ „Mělo-li se mi takto státi, proč jsem musela počítí?“ Tak se daří také představeným, vidí-li že jeden rozkazy herad plní, druhý odporuje, jiný si stýská a jiný konečně reptá. Tu pocífuje představený bolest, vzdychá pod svým břemenem a praví: Kéž bych seděl někde v koutku a kéž bych se nemusil o nic starati, než o to, co mi bylo poručeno!“ To že znamená míti syny? To že znamená býti představeným a poroučeti podřízeným? Kdyby se podřízení vždy tak chovali, pak bylo by lépe, kdyby jich vůbec nebylo!

8. Jak to bolí, neví nikdo, kdo to sám nezakusil. Říkává se, kdo chce býti dobrým představeným a umět dobře poroučeti, musí nejprve býti dobrým podřízeným a věděti ze zkušenosti, co znamená poslouchati. Potom teprve lze o představeném říci, co apoštol praví o Kristu Pánu: ²⁾ „Vždyť nemáme velekněze, jenž by se nemohl slitovati nad našimi mdlobami, nýbrž takového, jenž je podobně (jako my) zkušen ve všem.“ To se jistě může

---

¹⁾ Genese XXV. 22.

²⁾ K Židům IV. 15.

vším právem říci. Ale já pravím ještě něco jiného, v čemž mi také jistě všichni dají za pravdu. Je pravda, aby byl někdo dobrým představeným a uměl dobře a správně poroučeti, že jest velmi užitečné, když byl před tím dobrým poddaným a ví ze zkušenosti, co jest poslušnost. Ale také k tomu, aby byl někdo dobrým poddaným, pomáhá, když byl představeným a jiným poroučel. Neboť tak zná ze zkušenosti obtíže a bolest, kterou mívá poroučející, když se poddaný nedá vésti a nechce poslouchati. Takový jistě pak představenému nebude chtít působiti podobné bolesti. Ba není k tomu ani potřebí, aby byl někdo dříve představeným; stačí, bylo-li mu někdy uloženo dáti rozkaz svému druhu. Kolikrát jsi opominul mu poručiti, poněvadž jsi k tomu neměl odvahy! Jak často ti připadlo obtížnější jinému poručiti, než rozkaz sám vykonati! — Z toho může každý poznati bolest, kterou cítí představený, a utrpení, které mívá, když mu podřízený dělá obtíže v poslušnosti. Takoví lidé bývají příčinou, že představený pod břemenem svého úřadu sténá a téměř klesá, a že by raději všechno sám konal, kdyby to bylo možné, než jiným poroučel.

9. Mimo to nejvíce bolí představeného ne tak jeho vlastní trápení, jako škoda podřízeného. Představený jest otcem a proto není možné, aby s podřízeným neměl sou-

citu. Duše představeného krvácí, pozoruje-li nedokonalost a slabou ctnost poddaného, který uvádí tisíceré námitky a výmluvy, místo aby se chopil s největší ochotou právě těch prací nízkých, pokořujících, které se mu tak protiví. Tomáš Kempenský praví: „Vlažný a lenivý řeholník jest hned nemocen a sláb, když se mu do něčeho nechce; také nikdy mu není o výmluvy, aby nemusel konati, co se mu nelíbí.“ Do čeho se nám nechce, to jako bychom nemohli; co je nám po chuti, do toho se hned pustíme, i když je to sebe těžší. Sv. Jan Zlatoústý velmi dobře praví:¹⁾ „Vůle má velkou sílu. Působí, že můžeme, co chceme, a že nemůžeme, co nechceme“. To bývá největší bolest představeného, to jeho srdce nejvíce trýzní — totiž duchovní nemoc podřízeného, jeho nedokonalost a nedostatečná umrtvenost.

10. Poslouchejte svých představených, buďte jim poddáni a nepůsobte jim bolest, aby nevzdychali a nebyli k zemi tlačeni pod svým břemenem, neboť to nepřináší prospěchu. To je třetí důvod. Uvaž, že také tobě by to nepřineslo užitku. I ty bys pod břemenem vzdychal a byl bys tlačěn k zemi. Měl bys život beze vsí útěchy, jak již zkusili mnozí, kteří kráčeli touto cestou.

¹⁾ Cf. Chrysost. Serm. 3. de diabolo tentatore: „Voluntas ubique domina“ pag. 265.

Uvaž, že tě jako úd neduživý pominou a že práce zůstanou nevykonány. Ale to nebude ani tobě na prospěch. Považ jen, jak představený tvé nedokonalosti povoluje a nechá tě dělati, co chceš. Pak činíš ve všem vůli svou, a ne vůli Boží. Ale toho se máme nejvíce báti, jak bylo řečeno už ve čtvrté kapitole.

XI.

Poslouchati představeného jako Krista Pána samého je výborný a účinný způsob, jak nabyti ctnosti poslušenství.

1. Jeden z nejvýbornějších a nejpůsobivějších prostředků, jak dosáhnouti dokonalosti této ctnosti, ba raději způsob nejlepší a nejúčinnější je ten, že si v představeném představujeme Boha samého a myslíme si, že Bůh sám nám to poroučí a že neposloucháme člověka, nýbrž Boha samého. Tento prostředek nám doporučuje apoštol na mnohých místech. „Služebníci, poslouchejte pánů tělesných s bází a třesením, v prostnosti srdce svého, jako Krista“.¹⁾ Sv. Basil²⁾ k tomu poznamenává: Když nám apoštol jako Krista poroučel poslouchati světské vrchnosti, a sice takových lidí, jejichž život tehdy byla samá zloba, a když s tím také apoštol Petr souhlasí: „Služebníci, poddáni buďte ve vší bázi pánům, nejen dobrým a mírným, nýbrž

¹⁾ Efes. VI. 5.

²⁾ Const. monast. c. 22. n. 2. – 4.

i zlým“,¹⁾ oč tedy více máme my řeholníci poslouchati jako Krista svých duchovních představených, kteří chtějí ve všem konati jen vůli Boží! Apoštol k tomu přidává:²⁾ „Sloužíce ne na oko, jako ti, kteří se chtějí zalíbiti lidem, nýbrž jako služebníci Kristovi, konajíce vůli Boží ze srdce“. Nemáme patřiti očima svýma na lidi, nýbrž nitrem na Pána; neboť nežijeme jen s lidmi, ani jsme do řádu nevstoupili, abychom sloužili lidem, nýbrž Bohu. Proto opakuje to v listě Kolo-ským:³⁾ „Cokoliv konáte, čiňte ze srdce jako Pánu, a ne lidem, vědouce, že od Pána obdržíte v odplatu dědictví.“

2. O tuto nauku se opíraje velmi nám náš sv. Otec Ignác doporučí tento prostředek: klade naň velkou váhu a často se k němu v konstitucích vrací. Na jednom místě praví:⁴⁾ „K pokroku jest žádoucné a velmi potřebné, aby se všichni oddali dokonalé poslušnosti, uznávajíce představeného, ať jest jím kdokoliv, za zástupce Krista Pána.“ Na jiném místě praví:⁵⁾ „Také je velmi potřebné, aby všichni nejen představeného celého Tova-

1) I. Petrův II. 1. 18.

2) Efes. VI. 6. 7.

3) Kolos. III. 23. 24.

4) Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 1. n. 4. 23. pag. 47.; p. 6. c. 1. n. 2.: III. Reg. Summar. 31.

5) Ibid. II. Const. p. 3. c. 1. n. 24. p. 47.; III. Summar. 38. p. 7.

ryšstva poslouchali, ale také podřízených správců úřadů, kteří od něho dostali moc, při čemž si máme zvyknouti nehleděti na to, kdo je ten, jehož posloucháme, nýbrž spíše, kdo je ten, pro něhož jsme ve všem poslušni, a to je Kristus Pán“. V šestém díle konstitucí, kde jedná výhradně o poslušnosti, podává zásadu: „Při tom musíme ustavičně na zřeteli míti Boha, svého Stvořitele a Pána, abychom pro něho člověka poslouchali.“

3. Síla a účinnost tohoto prostředku vysvítá z následující úvahy. Kdyby se ti zjevil osobně Kristus Pán a poručil ti, abys vykonal to neb ono, s jakou ochotou bys to konal! S jakou radostí a oddaností! S jakou odevzdaností a podřízeností svého úsudku! Jistě by ti ani na mysl nepřišlo, abys sám zkoumal, vyšetřoval a přemýšlel, zda je to dobré či zlé. Slepě a beze rozmýšlení bys uznal onen důvod, jenž je nade všechny důvody: Bůh mi to poroučí! Bůh to chce! Proto je to nejlepší. Tu bys pokládal za veliké štěstí, že Bůh chce k tomu užítí tebe. A čím by byl rozkaz těžší a nesnadnější, považoval bys to za tím větší přízeň a milost. To je právě prostředek, který zde udáváme.

Uváděje tento způsob praví sv. Basil:¹⁾ „K tomuto přirovnání nebyl jsem přiveden

¹⁾ Const. monast. c. 22. n. 2.

sám sebou, nýbrž Písmem sv.“ Je to totiž pravda ve sv. evangeliu jasně vyslovená, neboť Kristus Pán sám praví:’) „Kdo vás slyší, mne slyší.“ Tato slova Kristova platí, jak vykládají svatí, nejen o apoštolích, nýbrž i všech ostatních představených církve. Tak sv. Kasian²⁾ a všichni oni svatí mniši uváděli v život tuto nauku a přijímali všechny rozkazy představených jako rozkazy Boží: neboť Kristus Pán sám řekl a výslovně poručil, abychom nehleděli na osobu představeného, nýbrž abychom v něm viděli Boha samého, i kdyby představený nebyl takový, jaký býti má. „Na stolicí Mojžíšovu zasedli zákonníci a fariseové; všecko tedy, co vám řeknou, zachovejte a číňte; ale podle skutků jejich nečíňte.“³⁾

4. Nač tedy máme při poslušnosti hleděti, jest Bůh a jeho vůle. Ať sám svou vůli zjevuje skrze anděla nebo člověka, ať je to Petr nebo Pavel, je lhostejné. Máme ji přijmouti od toho jako od onoho, neboť je to Bůh, jenž poroučí, a představený jeho jménem. V tom se odvolává sv. Bernard⁴⁾ na sv. Benedikta, jehož slova uvádí: „Poslušnost, kterou prokazujeme představenému, proka-

1) Luk. X. 16.

2) De Coenob. Inst. L. 4. c. 10. X. Bonavent. VI. 2. Expositio in Reg. Minor. c. 1.

3) Mat. XXIII. 2. 3.

4) De praecepto et dispensatione c. 9. n. 21.

zuje se Bohu, neboť Pán sám řekl: „Kdo vás slyší, mne slyší.“ Cokoliv člověk na místě Božím poroučí, neprotiví-li se to zjevně Bohu, máme to přijímati tak, jako kdyby to poroučel Bůh sám. Neboť co na tom záleží, zdali zjevuje lidem svou vůli sám, či zdali to činí skrze nějakého služebníka, anděla nebo člověka? Zde uvádí sv. Bernard¹⁾ také ono proslulé místo: „Ať přikazuje něco Bůh či člověk na jeho místě, máme stejně přesně poslouchati a podrobiti se tomu uctivě, pokud člověk neporoučí něco, co je proti Bohu.“ Nečekejme zázraků a nežádejme, aby nám Bůh přišel osobně povědět a poručit, co konati. Ta doba dávno minula. Když toho bylo třeba, Bůh sám se k nám snížil: „V těchto však dnech doby poslední mluvil k nám skrze Syna (svého)“²⁾ praví apoštol. „Jedno-rozený Syn, jenž jest v lůně Otcově, ten to zjevil.“³⁾ Nyní však chce Bůh, abychom žili věrou a na místě jeho abychom měli představeného.

5. To nám chtěl Pán, jak poznamenává sv. Augustin, znázorniti na příběhu Korneliově.⁴⁾ Kornelius byl pohan, ale bohobojný. Činil dobré skutky, uděloval almužnu a mo-

1) Ibid. n. 19.

2) K Židům I. 1.

3) Jan I. 18.

4) Skutky ap. X. 1. a násled.

dlil se. Pán ho chtěl obrátiti a zjeviti mu pravdu naší víry. Poslal mu anděla, který mu řekl: „Modlitby tvé i almužny tvé vstoupily na paměť před Bohem. Ale nyní pošli muže do Joppe a povolej k sobě jistého Šimona, kterýž má příjmení Petr . . . ten ti poví, co máš činiti.“ Sv. Augustin se zde táže:¹⁾ Nemohl ho poučiti anděl? Proč ho Bůh nepoučuje andělem, když mu ho přece poslal?“ Svatý církevní učitel odpovídá: Posílá ho Petrovi, a nechce ho poučovati ani sám ani andělem, nýbrž člověkem. Bůh chce počtíti člověka a chce, abychom ho poslouchali a jemu se podrobovali, a to tím více, že se sám stal člověkem a pro nás byl člověku poddán a poslouchal ho, jak stojí psáno: „A byl jim poddán.“²⁾ Totéž podotýkají svatí Otcové při obrácení apoštola Pavla, jemuž se Kristus Pán osobně zjevil, a jenž se Krista ptal: „Pane, co chceš, abych učinil?“ Bůh mu nechtěl svou vůli oznámiti sám, nýbrž ho odkázal na člověka, který mu měl vůli Boží zjeviti: „Jdi do města a taž se tam po muži, který sluje Ananiáš; ten ti oznámí, co máš konati.“ Sv. Bernard zde volá³⁾: „Nevýslovně laskavá božská moudrosti! Toho, s nímž sám mluvíš, odkazuješ na člověka,

1) Enarr. in ps. 96. n. 2.

2) Luk. II. 51.

3) Serm. 1. de Convers. S. Pauli n. 7.

aby mu tvou vůli oznámil!“ Ano, Bůh chce člověku vzdáti čest a pozornost, abychom ho uznávali za zástupce Božího a abychom slovo představeného právě tak přijímali, jako by pocházelo od Boha samého.

6. Proto ještě nejsme za těmi, s nimiž mluvil Bůh sám; naopak máme ještě větší zásluhu. Věříme-li totiž, co ukládá víra, aniž jsme viděli, pak máme větší zásluhu, než ti, kdo viděli. Neboť Kristus Pán praví Tomáši¹⁾: „Že jsi uviděl, uvěřil jsi: blahoslaveni, kteří neviděli a uvěřili.“ Právě tak i my v této poslušnosti poddávající se v duchu víry představenému jako Bohu samému a považující všechno, co představený poroučí, za rozkaz a vůli Boží, máme do jisté míry větší zásluhu a býváme Bohu milejší, než kdybychom samého Krista Pána poslouchali. O almužně praví Kristus Pán sám²⁾: „Vpravdě pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili.“ Podle tohoto výroku a podle učení sv. Otců³⁾ odmění Bůh almužnu danou chudému, jako by byla dána jemu samému. Ba je jaksí více, dáme-li nějakému chudému pro Krista almužnu, než kdybychom ji dali jemu samému; neboť větší lásku k příteli projevuje člověk,

¹⁾ Jan XX. 29.

²⁾ Mat. XXV. 40.

³⁾ August. Serm. 103. de Scripturis. n. 2.

když z lásky k němu přijímá jeho sluhu a věnuje se mu, než kdyby jeho samého přijal a jemu se věnoval. Uctíti přítele není nic zvláštního, neboť to vyžaduje jeho osobní důstojnost. Ale je-li láska k němu tak veliká, že ji pro něho věnuje i jeho služebnictvu, to je daleko více. Právě tak je tomu i u poslušnosti.

Sv. Bonaventura praví¹⁾: „Vznešený stupeň poslušnosti jest podrobovati se přímým rozkazům a nařízením Božím; ale v jistém smyslu ještě vyšší jest stupeň věnovati pro Boha poslušnost člověku. Míváme při tom více zásluhy a dosahujeme větší odměny; neboť kdo pro Boha poslouchá člověka, ten se ve svém srdci více pokořuje, překonává svou vůli dokonaleji a ukazuje Bohu více oddanosti. Tak dělá více ten člověk, jenž z lásky ke králi poslouchá jeho služebníka, než kdyby poslouchal samého krále. Kdyby přišel k tobě Bůh osobně a něco ti rozkázal, s jakou ochotou a odevzdaností bys ho poslechl! Posloucháš-li však z lásky k němu člověka sobě rovného, který jest tobě rovný, a jemu se podvoluješ s dokonalejší podřízeností, pak je to Bohu daleko milejší a vzácnější.

---

¹⁾ XII. Formula aurea de gradibus Virtutum c. 2.

XII.

Poslouchati představeného jako Krista jest nezbytné, abychom dosáhli ctnosti poslušnosti.

1. Tento způsob, při poslušnosti hleděti na osobu představeného ne jako na člověka, nýbrž jako na toho, jehož v člověku posloucháme, totiž na Krista Pána, netoliko přispívá k úplnější a dokonalejší poslušnosti, nýbrž jest ke ctnosti poslušnosti naprosto potřebný. Kdo nepováží, že je to Bůh, jenž poroučí, a kdo není právě z této příčiny poslušen, ten se nejen v poslušnosti nezdokonalí, nýbrž nebude vůbec řádně poslušen a zůstane v této ctnosti stále nedochůdčetem. Ze je to tak důležité, ukážeme to hodně názorně.

Díváš-li se na osobu představeného jako na člověka, pak stojí člověk proti člověku; neboť i ty jsi člověk. Ať si je představený sebe světější, moudřejší a učenější, pak si na konec přece jen pomyslíš: Je to člověk a nemůže znáti dopodrobna všecky okolnosti; může se snadno

klamati a mýliti. Vidíš-li v něm jen člověka, snad si ještě pomyslíš: Jako člověk snad má své choutky a ohledy, které ho táhnou spíše sem než tam a nedají mu dosti jasně viděti záležitosti někoho jiného. Takové pochybnosti vznikají zvláště tehdy, poroučí-li se něco těžkého a tvé smyslnosti protivného. Tu sebeláska jako bystrý a obratný advokát velmi snadno najde pádné a vtipné důvody v svůj prospěch a tisíceré námitky a pochybnosti proti tomu, co bylo poručeno. A pak nikdy svůj rozum a svou vůli plně neuklidníš a neuspokojíš, neboť proti důvodům lidským se mohou zase postavit jiné lidské důvody.

Nedíváš-li se však na osobu představeného jako na nějakého člověka, podrobeného klamům a ubohostem, nýbrž pomyslíš-li, že v něm posloucháš Krista Pána, nejvyšší moudrost, nekonečnou dobrotu, věčnou lásku, která, jak víš, neklame a nemůže býti oklamána, pak padají všechny pochybnosti, námitky a protivné úsudky, a ty se dokonale podrobíš. Důvod: „Bůh to chce! Bůh to poroučí! Je to vůle Boží“, nestrpí totiž odmuvy a námitky. Tak praví také prorok David: ¹⁾ „Oněměl jsem, neotvírám úst svých, neboť ty jsi to učinil“. Tak mluvil ve svých velkých bolestech. Kdybychom si také tak počínali, jak by to bylo vznešené! Jak ochotná

¹⁾ Zalm. XXXVIII. 10.

a dokonalá by pak byla naše poslušnost! Na zavolání představeného bychom hned nechali nedopsaného písmene a pomyslili si, že nás to volá Kristus Pán. Připadalo by nám nezdvořilé a hrubé ještě váhati a odpovídati: „Hned přijdu, už půjdu!“ Jak bychom se tu vzdali své vůle a svého úsudku! Tu by okamžitě zmizely všechny potíže.

2. Tím se nám rázem pěkně rozřeší otázka: „Čím to, že někdo je tak dlouho řeholníkem, poslouchá den co den, a přece si neosvojí poslušenství jako trvalou ctnost, ačkoli podle souhlasného učení filosofů a theologů trvalé ctnosti se dosahuje opěťovanými jejími úkony a cviky?“ Příčina je ta, že trvalosti a zručnosti v nějaké ctnosti docházíme jen úkony stejného druhu, prováděnými právě pro tuto ctnost neboli z formální pohnutky této ctnosti. A poslušnost, o níž mluvíme, je, jak se říká v bohovědě, úkon náboženský, úkon bohocty. Ta se vztahuje k Bohu, k počtě a oslavě Božské velebnosti. Jestliže tedy člověk poslouchá nehledí pouze na Boha a není poslušen, protože je to vůle Boží, nýbrž jen aby se zavděčil představenému a u něho za něco stál, ze strachu, aby nebyl potrestán nebo pokárán, nebo že je mu rozkaz po chuti nebo že mu to bylo poručeno vlídně nebo z jiných podobných příčin: nejsou to úkony poslušnosti jakožto ctnosti náboženské, nejsou

to úkony bohocty, protože tomu poslouchání chybí formální důvod náboženský. Proto, kdo si tak počíná, takovými úkony nedosahuje a jakživ nedosáhne ctnosti poslušnosti. Takový člověk má dejme tomu poslušnost vnější, „politickou“, jako je tomu na př. u vojáků nebo námořníků nebo v jakékoli pospolitosti; ale to není pravá ctnost náboženská, a tím méně řeholní.

Proto praví sv. Ignác:¹⁾ „Nemáme představeného poslouchati proto, že je velmi moudrý nebo dobrý nebo že má jakékoli jiné přednosti, nýbrž že zastupuje místo Boží“. Nehledíš-li k tomu a máš-li na mysli jen lidské důvody, pak bereš moc poslušnosti za své. Pak už to není ctnost poslušnosti ani úkon bohocty: neboť tak by ses býval podrobil také ve světě dobrému zdání nějakého muže moudrého, učeného a zkušeného. To však by byl život s lidmi, nikoliv s Bohem. Čím více dbáš těchto důvodů lidských a dáváš se jimi vésti, tím více se vzdaluješ od Boha a od pravé ctnosti poslušnosti, a snižuješ se k poslušnosti k pouhým lidem. Dále ještě připomíná sv. Ignác²⁾, že nemáme dbáti na to, zdali ten, kdo nám poroučí, je kuchař či vrchní, zdali je to ten či onen,

¹⁾ Cf. Ribad. Vita S. Ignatii L. 5. c. 4.

²⁾ Inst. S. J. II. Exam. c. 4. n. 29. pag. 13.; III. Reg. Summar. 28. pag. 7.

jen když má moc poroučeti: neboť neposloucháme pro ně, nýbrž jediné pro Boha. Proto chce náš Otec, abychom poslouchali podřízených představených s touž pokorou, ochotou a odevzdaností, jako představeného samého.

3. Této dokonalosti v poslušnosti dostoupil sv. František z Asisi. Praví:¹⁾ „Mezi jinými milostmi, jichž mi Boží láska tolik ušetřila, také mi propůjčila tu, že jsem byl ochoten okamžitě poslouchati novice před hodinou řeholním rouchem oděného, kdyby mi byl dán za kvardiána, a to právě tak, jako nějakého bratra starého a moudrého“. Byl si dobře vědom, komu poslušnost náleží; proto nehleděl na osobu představeného, nýbrž na Boha, kterého v představeném poslouchal. Tento velký světec praví dále: „Čím má představený, kterého posloucháme, nižší obor působnosti a menší vážnost, tím bohumilejší jest naše poslušnost.“ To je to, co říkáváme, že totiž ten, kdo ochotně poslouchá kuchaře, bratra v refektáři nebo sakristiána nebo nějakého podřízeného správce, daleko větší poslušnost projevuje než ten, kdo poslouchá zástupce rektora; kdo však tohoto poslouchá, projevuje více poslušnosti, než ten, kdo poslouchá rektora, a ten zas má více poslušnosti, než kdo poslouchá pró-

¹⁾ Marcus Ulyssiponensis (ed. Kurtz), Chronica Minorum, p. I. l. I. c. 28.

vinciála a generála. Čím nižší jest ten, koho posloucháme, tím výlučněji posloucháme pro Boha. Při poslušnosti k nejvyšším představeným může nás k poslušnosti vésti také jejich hodnost nebo váha osobnosti nebo touha jim se zalíbiti nebo si je získati. Posloucháš-li však nějakého podřízenějšího představeného, pak ti nemůže nic jiného býti pohnutkou poslušnosti nežli Bůh.

4. Na potvrzení toho, co bylo řečeno, dodává náš sv. Otec Ignác¹⁾ ještě toto: „Kdo není poslušen klášterních zřízenců, ten nebude poslouchati ani představených vyšších: neboť pravá poslušnost nehledí na osobu, které poslouchá, nýbrž na Boha, pro něhož a jehož ve všem poslouchá“. Tomu chybí formální pohnutka k pravé poslušnosti. Neboť kdyby poslouchal pro Boha, pak by byl poslušen i podřízeného, který právě nyní v určitém smyslu zastupuje místo Boží. Neposlouchá-li tohoto, pak je to znamení, že také při poslušnosti vůči představeným vyšším neposlouchá pro Boha, nýbrž z nějakých ohledů lidských. Potom však není jeho poslušnost ani dokonalá a pravá poslušnost řeholní.

---

¹⁾ Ut supra Inst. S. J. II.

XIII.

Požehnané účinky nadpřirozeného pojímání poslušnosti.

1. Neposloucháme-li představeného jako člověka, nýbrž vidíme-li v něm samého Krista Pána, jehož posloucháme, plyne z toho ještě mnoho jiných výhod. Za první tak nabýváme velké síly a důvěry, že dovedeme také vykonati, co se nám poroučí. Je totiž velký rozdíl, zdali poroučí něco Bůh či člověk. Lidé poroučejí často něco, seč nejsme, ale nedávají nám síly k provedení rozkazu. Bůh však neporoučí nic, co bychom nesvedli, a k tomu nám dává sílu a pomoc, abychom mohli jeho rozkaz vyplniti. V řadě potřebujeme této síly a pomoci od Boha zcela zvláště: neboť jsme povoláni k věcem velmi důležitým a nesnadným. Tu nás chrání sklíčenosti a dává nám velkou sílu a důvěru myšlenka: Poroučí mi to Bůh; a poněvadž mi dal tento úřad nebo tuto práci, dá mi také sílu, abych mohl splniti, co poroučí. Pro ty, kteří se ubírají do vzdálených misí

nebo se věnují jiným velkým podnikům, plným utrpení a nebezpečností, která na ně čekají na zemi i na moři, v duchovních i tělesných útrapách bývá největší útěchou myšlenka: Ty, ó Pane, jsi mne sem postavil! „Tvůj jsem, přispěj mi na pomoc!“¹⁾

2. To nám také podle poznámky sv. Jana Zlatoústého²⁾ naznačil Kristus Pán, když rozeslal své učedníky kázati a obracet lidi, říká:³⁾ „Jděte, hle já posílám vás“. Chtěl tím říci: Vy jste slabí, vaši nepřátelé jsou silní a nebezpečností jsou velká; avšak nebojte se a nezoufejte, neboť máte rozkaz a poslání ode mne. Já jsem to, jenž vás posílá, já vás vysvobodím ze všech pohrom a nehod a dám vám zvítěziti nade všemi nepřáteli.

To byla útěcha učedníků ve všelikém jejich utrpení a nebezpečností. A to má také býti naše útěcha při všech našich pracích a námahách, jež nám poslušnost ukládá. „Posílá mne Bůh! Bůh mi to poroučí! Dá mi k tomu také potřebnou sílu.“ Bůh rozkázal proroku Habakukovi, aby zanesl pokrm, který připravil pro své žence, do Babylona Danielovi, jenž byl ve lví jámě. Habakuk pravil:⁴⁾ „Pane, Babylona jsem neviděl a jámy neznám“. Tu

---

1) Žalm CXVIII. 94.

2) Homil. 34.

3) Luk. X. 3.

4) Daniel XIV. 34

ho uchopil anděl za vlasy a postavil ho u lví jámy. Tím jest naznačeno, s jakou snadností a rychlostí Bůh posílá pomoc, když něco poručí.

3. Za druhé posloucháme-li představeného pro Krista, je to neustálý cvik v plnění vůle Boží. Tak jest možno ustavičně hořeti láskou k Bohu a žíti v nepřetržité modlitbě. Míti vždy vědomí, že konáme vůli Boží, mítí z toho radost a rozkoš, to je výborná a velmi užitečná modlitba a vzácný způsob, jak trvati stále v přítomnosti Boží.

4. Za třetí, kdo tak žije, ten se nestará o to, zdali se mu poroučí to či ono. Na to nehledí. Myslí jen na to, aby vykonáváje rozkaz plnil vůli Boží. To jest jeho pokrm, jeho radost, jeho rozkoš při všem, co koná.

5. Za čtvrté, kdo v představeném vidí vždy Boha a je toho pamětliv, že se odevzdal do rukou Božích a Bůh že ho vede a řídí, ten žije v blaženém klidu, bez starostí o budoucnost, neboť je věru v dobrých rukou. „Klidně se uložím na lůžko“.¹⁾ „Pán jest můj pastýř, netrpím nedostatku“.²⁾ Jsem jist, že mne nepotká nic zlého, co Bůh nechce, a že nechce než můj prospěch.

Ó kolik dober duchovních a pokladů bychom získali, kdybychom si zvykli v před-

²⁾ Žalm IV. 9.

³⁾ Žalm XXII. 1.

staveném uznávati Boha samého a vždy býti pamětlivi, že obcujeme s Bohem, a ne s lidmi! Jeden letitý kněz vyznal, že žil více než dvacet let v řádě, a nepochopil, co znamená představeného poslouchati jako Krista, jak možno sloužiti Bohu, a ne lidem. A ty si myslíš, žes to už pochopil, poněvadž jsi o tom četl a slyšel? Na tom ještě není dosti. Třeba se v tom dlouho uvedeným způsobem prakticky cvičiti, abychom v této ctnosti dosáhli dokonalosti a požívali všech těch vzácných účinků.

XIV.

Vzdorujeme-li a odmlouváme představenému, přijímá to Bůh tak, jako by to mířilo proti němu samému.

1. Jsme-li poslušní představeného, posloucháme Boha a ctíme toho, jehož představený představuje a jehož místo zastupuje. Proto také každé příkoří, které si dovolujeme proti představenému, činíme Bohu samému. Obojí jednání stejný základ: proto také Kristus Pán obé zahrnuje v jedno a praví:¹⁾ „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá“. Sv. Pavel v listě k Římanům uvádí k tomu důvod, říká:²⁾ „Není mocnosti, leč od Boha... Kdo se protiví mocnosti, zřízení Božímu se protiví; ti pak, kteří se protiví, odsouzení sobě zjednávají“. V Písmě sv. jest plno dokladů k tomu. Když Israelité reptali proti Mojžíšovi a Aronovi, vrchnosti to od Boha nad nimi ustanovené, poněvadž se octli

---

¹⁾ Luk. X. 16.

²⁾ Řím XIII. 1. 2.

na poušti a neměli co jísti, a když litovali, že vytáhli z Egypta, tu řekl Mojžíš a Aron ke všem synům Israelovým:¹⁾ „Slyšel Bůh reptání vaše proti němu; neboť což my jsme, že byste reptali proti nám? ... Vaše reptání není proti nám, nýbrž proti Hospodinu“. A když národ israelský zamítl Samuele a žádal od něho, aby jim dal krále, jako mají ostatní národové, tu pravil Bůh Samuelovi:²⁾ „Uposlechni hlasu lidu ve všem, co mluví k tobě: neboť ne tebe zavrhnou, ale mne, bych nekraloval nad nimi“. Tak se také vykládá místo u proroka Isaiáše:³⁾ „Jest vám málo roztrpčovati lidi, že i Boha mého roztrpčujete?“ To znamená, když trápíte představené od Boha nad vámi ustanovené, není to maličkost; neboť v nich urážíte Pána samého.

2. Jak velice Bůh takové reptání proti představeným nenávidí a jak to považuje za odpor proti sobě samému, možno poznati z velkých a mimořádných trestů, kterými Židy stíhal. Ztrestal hrozně Kore, Dathana a Abirona, protože reptali proti Mojžíšovi a Aronovi, jako by si byli osobili nadvládu: otevřela se země a pohltila je za živa i s manželkami i rodinami. A padl oheň

---

1) Exod. XVI. 6. – 8.

2) I. Král. VIII. 7.

3) Isaiáš VII. 13.

s nebe a zničil ještě 250 vzbouřenců.¹⁾ Sv. Tomáš k tomu poznamenává:²⁾ „Bůh potrestal přísněji a strašněji ty, kteří reptali proti představeným, než ty, kteří ho urazili přímo modlářstvím a klaněním se zlatému teleti. Neboť těmto dal padnouti mečem, na ony však padl oheň s nebe, otevřela se země a pohltila je živé. Tím se naznačuje, v jaké nelibosti má Bůh urážky a křivdy, páchané proti jeho zástupcům“.

3. Z toho viděti, proč v Písmě sv. hřích neposlušnosti se klade na roveň hříchu modlářství. „Nebo vzpírati se — jest jako hřích hadačství, a nechtíti se podrobit — jako zločin modlářství“.³⁾ Tak řekl prorok Samuel Saulovi. Sv. Řehoř⁴⁾ a sv. Bernard⁵⁾ k tomu poznamenávají: „Považ jen, jaký hřích a jaké zlo jest neposlušnost, když ji Duch Svatý staví na roveň s modlářstvím a dotazováním se zlých duchů“. Vysvětlují to tímto podobenstvím. Jako hříchem modlářství a vyptávání se zlých duchů se Bohu odpírá služba a úcta jemu náležitá, právě tak Bohu odpírá službu a úctu jemu příslušnou neposlušnost a nevážnost k představeným, pro-

1) Numeri XVI. 31. 35.

2) II. 2. qu. 39. art. 2. ad 1.

3) I. Král. XV. 23.

4) Moral L. 35. c. 12. n. 28.

5) De ordine vitae et mor. inst. c. 5.

tože jsou to zástupci Boží. A jako modlář zapomíná na pravého Boha a klaní se dřevěné modle a prokazuje jí čest, právě tak zapomíná neposlušný na pravou normu, totiž na Boha, a řídí se normou falešnou, totiž vlastním úsudkem a lidskými ohledy.

4. Abychom se vrátili k věci, Bůh by byl téměř celý národ israelský zničil, poněvadž reptali proti Mojžíšovi a Aronovi.¹⁾ Bůh na ně poslal hady, kteří je smrtelně štípali. Sv. Pavel se toho dotýká v listě ke Korintským:²⁾ „Ani nereptejte, jako někteří z nich reptali, a zahynuli od zhoubce“. Z toho důvodu potrestal Bůh sestru Mojžíšovu Marii zlou vyrážkou. Sedm dní musela podle rozkazu Božího prodlévati mimo stany židovské, ač se za ni Mojžíš, miláček Boží, tolik přimlouval. Hle, ten, jenž dovedl zadržeti hněv Boží, že se nesnesl na bezbožný a modlářský národ okamžitě, nemohl dosáhnouti pro sestru odpuštění bez přiměřeného zadostučinění. Podle toho vyměřuje sv. Basil³⁾ trest, jež káže uložit řeholníkovi, který reptá proti poslušnosti nebo proti bratřím. Praví, že takový má býti od společnosti odloučen, a to nejen on sám, ale i všecky jeho věci. Jeho práce se nemá mísiti s prací ostatních; jako

¹⁾ Num. XXI. 5. 6.

²⁾ I. Kor. X. 10.

³⁾ Reg. brev. 26. 27. 39.

se chováme k nakaženému, že se vyhýbáme nejen jeho osobě, ale i jeho šatu a všemu, čeho se ruka jeho dotkla, aby se jiní nenakazili, právě tak se má státi člověku úporně vzdorovitému a neposlušnému. Takový prý má býti z řeholní společnosti na čas vyhoštěn a vyobcován, má žíti o samotě. Nikdo s ním nemá míti účastenství na modlení a na práci ani v době díla ani odpočinku, aby se zastyděl a polepšil.

5. Papež Mikuláš I. kárá listem¹⁾ císaře Michala III., že podkopává dobrou pověst biskupů. Uvádí při tom něco z příběhů Davida krále. Ten byl pronásledován od Saula, jenž ho chtěl zahubiti. Jednoho dne zastihl Saula samotného v jeskyni, kde ho mohl beze všeho nebezpečení zabíti. Avšak nechtěl na něho ruku vložiti, neboť vztáhnouti ruku na pomazaného Páně, ačkoliv byl jeho úhlavním nepřítelem, pokládal za zločin proti velebnosti Boží. Odřezal mu jen kousek pláště. Ale jak Písmo sv. vypravuje,²⁾ i to tížilo jeho srdce a litoval toho velice, že to učinil: „Po té tlouklo srdce Davidovo, že odřezal tiše kraj pláště Saulova“. Tak musí, praví papež, jednati i věrný poddaný, jenž v představených uznává Krista Pána. Nesmí se opovažovati mečem jazyka ani kousíček

1) Nicolai I. Epistola 86, ad Mich. Imp., pag. 937. seq.

2) I. Král. 24. 5.

roucha svého představeného odříznouti. Jestliže však z nepozornosti nebo ze slabosti nebo v rozčilení prohodil nějaké slovo proti představenému a jeho jednání, pak má hned jako David jíti do sebe a vážně toho litovati, že zajel do roucha představeného, i když to byla chyba sebe nepatrnější. Sv. Řehoř tam uvádí ještě jiný známý výrok papežský: „Díla představených nemáme sekati mečem svých úst, i kdyby se zdála pokárání hodná“. 1) Proto praví Pán sám: „O soudcích Božích nebudeš zle mluvití a vládci svého národa nebudeš zlořečiti“. 2)

6. Takovými řečmi se činí příkoří nejen Bohu a představenému, ale škodí se tím velice také poddaným, před nimiž se takové zlé řeči vypravují. Neboť tak se u nich zmenšuje úcta k představeným a zeslabuje se v nich vážnost jeho a dobré dřívější mínění o něm. Bývá tak příčinou, že u poddaných nastává odklon a chlad vůči představenému. Také tím v něm bývá velmi zeslabena síla a vážnost poslušnosti, a ten, kdo takovým řečem popřál sluchu, nemá pak řádného užitku z ničeho, co mu představený řekne nebo nařídí. Tak se mu zavírá možnost pokroku, jehož by se byl za vedení představeného stal účastným. Proto se máme velmi

1) Greg. M. Reg. Episc. l. 12, c. 31.

2) Exod. XXII. 28.

varovati, abychom nepřekáželi tak velkému dobru, aby skrze nás podle slova apoštolova: „Nějaký kořen hořkosti vzrůstaje nepřekážel a mnozí skrze něj se neposkvrnili“. ¹⁾ Tu je třeba velké opatrnosti, dokonce i ve věcech zdánlivě nepatrných a bezvýznamných. Neboť nebyla by to maličkost, kdyby někdo oloupil představeného o lásku, úctu a důvěru, kterou někdo k němu má. To však bývá následek takových pomluv a klevet. Tyto následky máme míti na očích, a to bez rozdílu, říká-li se proti představenému něco závažného nebo nepatrného.

---

¹⁾ K Židům XII. 15.

XV.

Není porušením poslušnosti představenému něco namítnouti. Jak se při tom máme zachovati.

1. Představenému něco namítnouti není chyba ani nedokonalost. Je to naopak dílo velké dokonalosti, a bylo by nemístné, kdybychom v pravý čas nečinili takových námitek. Máme o tom předpis:¹⁾ „Jako je trestuhodná přílišná starost o to, co se týká těla, tak zase jest přiměřená péče o zachování sil tělesných k službě Boží chvály hodná a mají ji míti všichni. Proto ať na to upozorní představeného nebo toho, koho představený k tomu určil, když pozorují, že jim něco škodí nebo že něco potřebují co do jídla, šatstva, bytu, úřadu, zaměstnání a jiných věcí a potřeb“. — Toto pravidlo dal z dobré příčiny. Neboť i když hlavní starost o to, čeho třeba k našemu zdraví, musí býti věcí našeho představeného, přece jsou před-

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 2. n. 1. pag. 57 et III. Reg., Summar 46.

stavení jen lidé, a ne andělé, a proto nevědí, zdali nemáš vedle potřeb všem společných ještě pro sebe nějaké zvláštní. Také nemohou nositi v hlavě všechny maličkosti, a proto je máš v tom podporovati, máš jim tu a tam něco připomenouti, návrhy jim činiti, aby se mohli o to postarati. Všechno však záleží na tom, aby se věc přenesla správným způsobem; neboť jest velké nebezpečí, že se k tomu přimísí sebeláska a svéhlavost. Abychom si při tom vedli bezvadně, máme podle návodu sv. Ignáce dvě věci zachovati.

Za první, dříve než takový návrh učiníme, máme se napřed pomodliti. Soudíme-li i potom, že je třeba věc přednésti, učiníme tak na místě náležitém. Ale taková modlitba není jen nějaký Zdrávasek, po němž bychom hned vyklopili všecko, co nám napadne. Nikoliv, tato modlitba, jež má předcházeti, je zralá úvaha, zdali to, co chceš přednésti, je skutečně k větší cti a slávě Boží, či zdali v tom snad hledáš jen sebe samého. Hledáš-li jen sebe, pak věci zanechej; ale soudíš-li, že to bude k větší slávě Boží, pak s Pánem Bohem návrh nebo námitku přednes.

2. Učinil-lis námitku ústně nebo, aby se něco nezapomenulo, písemně, pak za druhé ponechej další péči o to úplně představenému. Co on v té věci zařídí, to považuj

za lepší, nestavěj se proti tomu, nenaléhej na to ani osobně ani skrze někoho jiného, ať se ti vyhoví nebo nevyhoví. Každý má potom býti přesvědčen, co představený zařídí, když na věc byl upozorněn, to že nejlépe slouží ke cti a slávě Boží i k tvému osobnímu blahu v Pánu. Máš býti před podáním námitek i po nich v duševní rovnováze, ať bude věc provedena nebo nebude. Co představený zařídí, s tím máš býti spokojen jako s rozhodnutím nejlepším.

Nejdůležitější však při takových námitkách jest, abychom vzhledem k své žádosti byli svatě lhostejni a zůstali zrovna tak spokojeni a klidni, když se nám nevyhoví, jako když se vyhoví. V tom se nejlépe ukáže, zdali jsme v tom hledali čest Boží či sami sebe. Neboť hledáme-li pouze čest a vůli Boží, pak se těšíme, ať představený rozhodne tak neb onak. Jsme totiž jisti, že právě to je vůle Boží, vyslovená ústy představeného. Ale stěžujeme-li si, reptáme-li a jsme-li v nitru nevrlí, byla-li věc zamítnuta, pak je to znamení, že jsme nebyli v duševní rovnováze a že jsme nehledali Boha, nýbrž sebe a své pohodlí. Proto býváme zarmoucení a pobouřeni, že jsme nedosáhli, co jsme chtěli. A přece máme dosáhnouti modlitbou před podáním námítka právě úplné vnitřní rovnováhy vzhledem ke všemu, co nám může býti

odpověděno. Musí nám býti lhostejné „ano“ i „ne“. To je nejlepší možná nálada duše, chceme-li takové námitky činiti. Pak zůstaneme stejně spokojeni a veselí, když se nám nevyhoví, jako když se nám vyhoví. Také by bylo dobře, když uslyšíme odpověď kladnou, otázati se v nitru, zdali bychom zůstali tak klidni, i kdyby odpověď byla záporná. To by bylo pak dobré znamení, a mohli bychom býti ubezpečeni, že jsme při kladné odpovědi nehledali sebe, nýbrž vůli Boží.

3. Kdo takto podává námitky, ten se nijak neproviňuje proti dokonalé poslušnosti, neboť takový způsob neruší rovnováhy a odevzdanosti vůle; je to naopak větší dokonalost a větší umrtvenost. V takovénto případě námitky opominouti byla by zřejmá neposlušnost vůči pravidlům a zjevná nedokonalost a nedostatek umrtvení. Pozoruje-li někdo, že mu něco škodí nebo že potřebuje něco jiného, může sice mlčeti a pomysleti si: Dají-li mi to, dobrá; nedají-li, také dobrá. Při tom si může na tom i zakládati, jako by to byla umrtvenost a touha po utrpení. Ale je to naopak nedostatek umrtvení a touha netrpěti: neboť připadá nám těžší a protivnější s touto věcí zajíti k představenému a námitky mu předložit, než trpěti to, co právě trpíme. Bojíme se totiž, že by nás představený měl za lidi, kteří příliš pečují o sebe a o své

pohodlí. Mnohdy to bývá nedostatek umrtvení z nedostatku duševní rovnováhy. Myslíme si: „Již jsem přišel s takovou námitkou, ale představený mne suše a krátce odmítl a odpověděl mi takovým způsobem, až jsem se zařekl, že už k němu vícekrát nepůjdu a žádných návrhů mu neučiním, leč v případě, že bych to už nevydržel“. Příčina všeho toho jest, že jsi neučinil své návrhy a námitky se svatou lhostejností a žes neměl dosti síly snést odpověď zápornou. Proto chceš raději trpěti, než něco namítati.

4. Tu poznati dobře ďábelský klam a sílu umíněnosti. Proto chceme raději zůstatí ve své bídě a ze svéhlavosti trpěti, než bychom podali námitku, obávajíce se, že by nám mohlo býti odepřeno, oč žádáme. Je to blud a zaslepenost i ve věci sebelásky a vlastního zájmu. Myslíme si, že by nám mohl dáti představený odpověď zápornou, a to se nám zdá nejhorší. Nebylo by lépe, co nyní trpíš, trpěti z poslušnosti a podle vůle Boží, než trpěti to podle své vůle, jak je tomu skutečně? O tom není pochybnosti. A jak veliký zisk a jakou zásluhu teprve budeš míti, když poslechneš pravidla — a to je pro tebe věc důležitá — když námitku podáš! Pak už ti nezpůsobí obav následky, jež se mohou ještě vyskytnouti i po přednesení námitky; neboť potom už odpovědnost nepadne na tebe,

jako by padla, kdybys námitky nebyl podal. Odpovědnost bude potom míti představený a Bůh, jenž tě skrze představeného vede a řídí.

Abychom se ubránili takovým nepříjemnostem a uvarovali se všech nesnází a možného zahanbení, přikázal nám sv. Ignác v pravidlech takové námitky činiti. Jak by se tedy mohl něčeho obávati a styděti ten, kdo činí jen to, co předpisuje pravidlo? Vždyť představený nesmí to míti za zlé, řídí-li se kdo pravidlem; naopak to může jediné schvalovati. V Tovaryšstvu Ježíšově, kde se chodívá i v nejdrobnějších záležitostech k představenému, je to zcela snadné. Jenom nedostatek umrtvenosti by tu mohl působiti obtíže.

5. Hlavní věc při tom jest, aby se věc přednesla s náležitou vnitřní rovnováhou a odevzdaností. To vyžaduje ještě bližšího vysvětlení. Nemáme totiž návrh činiti s takovou rozhodností a odhodlaností, jako by to, co žádáme, bylo už naše právo. To by působilo nepokoj a rozčilení, kdyby se věc nedařila tak, jak jsme předpokládali. Věc se musí vždy přednésti jako pochybná a od představeného se má klidně očekávati rozřešení a rozhodnutí. Tak zůstaneme pokojní, ať bude zníti rozhodnutí jakkoliv. Táže-li se někdo ve vědecké pochybnosti svého učitele, pak bývá s jeho odpovědí zcela spokojen. Přišel se svou po-

chybností jako žák k učiteli, a výklad učitelův přijímá jako správné rozřešení své pochybnosti. Tak máš i ty jako dobrý syn poslušnosti předkládati své praktické pochybnosti představenému nevěda ještě, co jest lepší, a nejsa rozhodnut ani pro to ani pro ono, až představený rozhodne, co jest konati. Toto vysvětlení pak máš přijmouti jako věc lepší a jistější; tím se máš řídit a s tím se spokojiti. Tak se také nemáš na modlitbě před podáním námítky předem rozhodovati, že právě to neb ono je k větší cti a slávě Boží; nýbrž máš se jen rozhodnouti, že svou věc předložíš představenému a že při tom nebudeš hledati sebe, nýbrž Boha. Při tom ještě stále má zůstávati nerozhodnuto, je-li tvůj návrh dobrý a správný čili nic, dokud to představený nerozřeší a nerozhodne.

6. Buďme toho dobře pamětlivi, neboť na tom záleží, aby se námítka podala správným způsobem a aby podřízený zůstal klidný, ať představený rozhodne tak či onak. A protože je takový způsob v našem řádě vesměs běžný, záleží velmi mnoho, abychom si při tom počínali správně. Bylo by pro řád nadmíru škodlivé a žalostné, kdybychom se v této věci tak spustili, že by představení sotva co směli podřízeným odepřít, aby z toho hned nepovstávalo roztrpčení, nedůvěra a stížnosti, jako by k nim předsta-

vení měli málo lásky, nebo aby nepovstávaly úsudky a klepy, že představený jest přísný, tvrdý člověk, který se nedá obměkčiti. Uvažme jen, že jsme snesli od rodičů svých, když nám něco odepřeli, a že jsme je proto nepovažovali za přísné ani jim povinnou lásku proto neodpírali. A to se stávalo v době, kdy jsme ještě nebyli tak přísně povinni vésti boj proti své vlastní vůli a nad sebou vítěziti. Tak se máme tím spíše chovati i nyní k svým otcům duchovním.

V dřívějších dobách odpírali představení často takové prosby úmyslně, ačkoliv je mohli bez zlých následků povoliti, jen aby podřízené učili cvičiti se v umrtvování. Měli si navykati ochotně snášeti každé odmítnutí své prosby. Ti pak také přijímali takové příležitosti k přemáhání vlastní vůle ochotně a rádi. Tak veliká byla jejich touha po pokroku v duchovním životě. Co by z nás bylo, kdyby se nám nesmělo odpírati to, co je pro nás nevhodné a škodlivé, aby v nás nevznikla roztrpčenost a nářky? A což teprve, kdyby museli představení k podřízeným býti tak povolní, že by jim byli po vůli i v tom, co by jim měli odepřít, jen aby se zabránilo zlu ještě většímu! Toho se musí každý řeholník vážně vystříhati.

7. Aby se konečně takové námitky přednášely s tím větší dokonalostí, musí podří-

zený onu svatou lhostejnost a odevzdanost míti nejen uvnitř, nýbrž má ji také zevně ukazovati slovy a způsobem námitky. Slova mají souhlasiti s pokorným smýšlením a vnitřek musí býti podporován vnějškem. Pravý způsob námitky je ten, při němž vnitřní rovnováha a odevzdanost skutečně nachází pravé slovo; a čím přesnější je ten výraz, tím lépe. Kdyby se někdo dovedl vyjádřiti tak, že by se představený ani trochu nemohl dovtípniti, co má prosebník za lubem, takže by představený uslyšev námět nebo námitku musel věc teprve sám rozhodnouti, to by byl způsob nejlepší. Vysvětlíme to zřetelněji.

Jedno pravidlo předpisuje provinciálovi:¹⁾ „Provinciál má při poradách, když něco předkládá svým rádcům, aby podali své dobré zdání, věc přednésti tak, aby neprozrazoval svůj sklon ani k té ani k oné straně. Rádcové mají své mínění pronésti zcela svobodně, a kdyby pozorovali, že se představený kloní k jedné straně, nemá jim to býti podnětem, aby se přidali k jeho úsudku“. Toto pravidlo provinciálovo platí také pro podřízené a obsahuje nejlepší způsob, jak představenému činiti námitky. Věc se přednese jasnými prostými slovy, takže představený sotva pozoruje, kam se podřízený kloní,

¹⁾ Inst. S. J. III. Reg. Provinc. 15. pag. 75.

aby nebyl ohledem na slabost podřízeného pohnut k povolnosti. Tak může jasným okem posouditi, co je správné a co není, neohlížeje se na tvou touhu a náklonnost.

8. Máme pro to dva krásné příklady v evangeliu. První jest o blahoslavené Panně Marii, která hlásila svému milovanému Synu nedostatek vína, když byli pozváni na svatbu. Tu pravila: „Nemají vína“. ¹⁾ Neřekla: „Pomoz jim z rozpaků, aby se nemuseli stydět; neboť tobě je to možné“. Prostě mu ty rozpaky jen oznamuje. Druhý příklad je způsob, jakým podaly Marta a Marie Kristu Pánu zprávu o nemoci svého bratra Lazara. Podle zprávy evangelia poslaly k němu poselství tohoto obsahu: ²⁾ „Pane, hle, ten, jehož miluješ, jest nemocen“. Sv. Augustin zde poznamenává: ³⁾ Nepraví: „Přijď!“ Milujícímu stačí to pouze oznámiti. Neodvažovaly se říci: „Poruč odtud, kde jsi, jak to řekl setník“. Praví jen: „Pane, hle, ten, jehož miluješ, jest nemocen“. „Dost na tom, že to víš. Ty neopustíš toho, koho miluješ“. Tak máme i my svému představenému věc přednáseti. Jasnými a prostými slovy máme předložiti své potřeby, ne však, co si přejeme, ani to, k čemu se kloníme.

¹⁾ Jan II. 3.

²⁾ Jan XI. 3.

³⁾ Tract. 49. in Evang. Joannis. c. 11. n. 5.

Pak jsme jisti, že rozhodnutí se nestane z povolnosti k nám a že nehledáme sebe.

9. Takový způsob návrhů žádá také náš Otec Ignác. Kde v konstitucích¹⁾ mluví o nemocných, jimž neslouží podnebí nějaké krajiny, praví: „Takový nemocný nemá žádati o změnu místa, ani k tomu projevovati náklonnost, nýbrž představenému jen svou nemoc, svou tělesnou slabost a neschopnost k přiděleným pracím oznámiti, jak to cítí. Všechno ostatní má ponechati představenému. Ten posoudí, zdali je účelné poslati ho jinam, kde by se uzdravil a mohl více působiti, nebo ho pro větší slávu Boží nechat tam, kde jest a kde nemůže nic nebo jen málo pracovati. Neboť i to může býti k jeho spáse“. Také v tomto bodě pro nás tak důležitém žádá náš Otec takovou svatou lhostejnost a odevzdanost, abychom podle jeho přání změnu místa ani nežádali ani se k tomu neklonili. Čím více to tedy bude na místě v jiných věcech nepatrných? I když to někdy nedovedeme představenému přednésti tak, přece je dobré a chvalitebné vyložiti mu věc prostě a jasně a pak jej po způsobu horlivých řeholníků hned upřímně požádati, aby nijak nedbal na naše přání, nýbrž jedině na čest a slávu Boží. Ubezpečme jej, že se tomu podrobíme s vroucí láskou a velikou útěchou

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 2. lit. G. pag. 53.

vědouce, že tím plníme vůli Boží. Proti tomu by podřízeného velmi znepokojovalo pomyšlení, že mu představený učinil ústupek. Bylo by se mu pak obávati, že plní svou vlastní vůli, a nikoli vůli Boží a rozkaz poslušnosti.

XVI.

O přílišné péči o tělo, a jak se v té příčině varovati všech výjimek.

1. Náležitou péči o zachování zdraví a tělesných sil k službě boží prohlašuje náš Otec Ignác za něco chvalitebného;¹⁾ ale právě tak kárá zase přílišnou péči o tělo. O rozumné péči o tělo jsme již mluvili; nyní pojednáme ještě o nerozumné. Ve všech věcech je těžko nalézt střední cestu. Co se týká naší péče o tělo a zdraví, je tu ještě jedna obtíž, protože tu bývá sebeláska až příliš starostlivou strážkyní. Hraje si ráda na lékaře a prohlašuje: „To je škodlivé pro prsa, to zase pro žaludek, toto zde škodí hlavě a to zas očím“, a tak se vkrádá pod rouškou nezbytné potřeby příliš snadno smyslnost a změkčilost.

2. Sv. Bernard²⁾ velmi naříká na ty, kteří se oddávají nemírné starostlivosti o zdraví,

---

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 2. n. 1. pag. 57. et III. Reg. Summar. 46. pag. 8.

²⁾ Serm. 30. in Cant. n. 10.

předstírajíce, že se musí pro ně připravovati zvláštní pokrm, aby si zachovali zdraví. Jsou to žáci Hippokratovi a Galenovi, praví, ale nikoliv učedníci Kristovi. Tohoto rozlišování a třídění v pokrmech nenacházíme v evangeliu a vůbec ani v Písmě sv., nýbrž jen v lékařských knihách. Tam stojí: „Luštěniny nadouvají, sýr zatěžuje žaludek, mléko škodí hlavě, pítí vodu není dobré pro plíce, kapusta činí melancholickým, česnek dráždí žluč, ryby z rybníků a kalných vod nejsou chutné a tak dále“. „A tedy pro tebe se ani v tolika řekách, polích, zahradách a zásobárnách nenajde, co bys mohl jísti. Uvaž jen, že jsi mnich a ne lékař, a že nejde o tvůj tělesný stav, nýbrž o tvůj řeholní život!“ Sv. Bernard uvádí také čtyři pádné a velmi praktické důvody, proč by se měl každý řídit podle komunity a vyhýbat se všem zvláštnostem. Za první, pečuj především o svůj pokoj a vnitřní klid o pomysli, že takové výjimky působí veliký nepokoj. Myslíš si stále: Dají mi to či nedají? Dají mi to neradi a neochotně? A když dají, dostanu to jednou, a pak mnohokrát zase nic! Jen kdo to zkusil, ví dobře, jaký nepokoj to způsobuje. Proti tomu jest velkým uklidněním, když se můžeme přizpůsobiti životu komunity. Za druhé, pomysli na obtíže, které působíš kuchaři a tomu, který má na starosti

spízi a stolní nádobí. Ty všechny uvádíš do pohybu. Mají různé pochůzky, aby ti vyhověli. Hleď je těch starostí zbaviti! Za třetí uvaž, že jsi se svou výjimkou celému domu na obtíž. Společná a obyčejná jídla jsou nachystána pro všechny. To nedělá obtíží. Avšak ukojiti tvé choutky a zbytečné výjimky je obtížné a nepříjemné. Za čtvrté buď pamětliv na svědomí, nejen na své, nýbrž mnohem více ještě svědomí svého bratra. Ten sedí vedle tebe a jí, co se mu předloží. Zlobí se, že ty to nejíš. Dáváš mu podnět, že v nitru proti tobě reptá a považuje tě za člověka rozmazleného. Nebo ani snad nemyslí nic zlého o tobě, poněvadž ví, že toho potřebuješ; reptá však v nitru proti představenému a proti těm, kteří tě obsluhují, poněvadž ti to nemohou dáti hned.

3. Sv. Bernard praví:¹⁾ „Někteří chtějí takové výjimky hájiti a opírají se o příklad sv. Pavla, který svého žáka Timotea napomíná, aby pro slabost žaludku pil trochu vína: „Nepij již (jen) vody, nýbrž požívej skrovně vína pro svůj žaludek a pro časté choroby“.²⁾ Proti tomu praví světec: „Především třeba uvážiti, že apoštol Pavel tuto radu nedává pro sebe, nýbrž pro jiného. Dále tento jiný o takové dobrodiní sám ne-

¹⁾ Ibid. n. 12.

²⁾ I. Tim. V. 23.

žádá, nýbrž jest mu dáno, aniž se o to snažil a námahal. Ty však se domáháš takové výjimky a jiného jídla a prosíš o ně. Proto se velmi bojím, praví světec, že pod zástěrou moudrých ohledů se vkrádá tělesná chytrost a že je to jen smyslnost, co považuješ za nezbytnost. Za druhé nepíše zde sv. Pavel řeholníkům, jako ty jsi, nýbrž biskupovi Timoteovi, jehož zdraví a život první církvi byl tak potřebný. Dej mi jiného Timotea, a budu ho živiti, chceš-li, zlatem a napájeti balsámem“. Líbí-li se ti tak velice rada apoštolova co do pití vína, pak nepřehlížej slovo „skrovně“, neboť to tam také stojí.

Sv. Jeronym píše v listě zbožné panně Eustochii: ¹⁾ „Nevěsta Kristova se má varovati vína jako jedu“. Tento výrok si máme dobře zapamatovati. Souhlasí se slovem apoštolovým: ²⁾ „Neopíjejte se vínem, jest v něm prostopášnost“. Sv. Jeronym praví: „To je hlavní zbraň zlých duchů proti lidem mladým. Lakomství jimi ještě nezmítá, pýchá jich nenadýmá, ctižádost neobchází. Ale víno a mládí rozpaluje dvojnásobně k nečistotě. Měli bychom do ohně přilévati oleje? Měli bychom záru těla ještě přidávati paliva? Než vraťme se k věci. Doporoučíme tu řeholní-

---

¹⁾ Ep. 22. ad Eustochium n. 8.

²⁾ Efes. V. 18.

kům především to, nač svatí Basil¹⁾, Bernard²⁾, Bonaventura³⁾ a jiní kladou takovou váhu, abychom se totiž spokojili s obyčejnými věcmi, jak nám je řád poskytuje, a nic zvláštního pro sebe nežádali, není-li to opravdu nezbytné. Abychom o tom byli přesvědčeni, měla by dostačiti již myšlenka, že tím ušetříme sobě i jiným mnoho neklidu, mrzutostí a nelaskavých úsudků. Kdyby to byl jen náš osobní zájem, abychom totiž mohli klidně žíti v řeholi, už bychom měli o to pečovati, i kdybychom při tom měli mnoho nepříjemností. Neboť tento klid znamená více, než všecken prospěch, který nám mohou takové výjimky přinést. Ještě více nás k tomu má povzbuditi okolnost, že můžeme takto svým bratřím dávat dobrý příklad, představeným činiti velkou radost a získati za to hojnou přízeň Boží. Dobře si to zapamatujme; je to naučení velmi praktické a užitečné.

4. Jedna z nejvzácnějších služeb, jedna z nejbohumilejších obětí, jeden z největších a nejlepších úkonů kajících, Božské velebnosti nejmilejší, tobě samému nejužitečnější a tvé spolubratry nejvíce vzdělávající, záleží v tom, že prožiješ celý svůj život v řádě bez nároku na něco zvláštního, do smrti

1) Serm. de renunt. saeculí et spir. perf. n. 4.

2) Formula honestae vitae n. 7 (Append).

3) De Instit. Novitiorum c. 8.

v tom vytrváš, přísnost pravidel zachováš, jsi vždy spokojen s tím, co všichni ostatní jedí, čím se všichni odívají, co všichni konají, bez jakéhokoliv nadprávi, bez výsady nebo výjimky; a poněvadž se máš cvičiti v pokání a umrtvování, ať tvé umrtvování a tvé pokání je právě v tom. Ba svatí Otcové a učitelé duchovního života praví, že je se třeba v jiných úkonech pokání mírniti, aby zbylo dosti síly k těmto bodům jako k nejhlavnějším. Představený nebude moci tuze spoléhati na tvé bičování a nošení žíněného pásu, když se nespokojíš s věcmi společnými a obyčejnými, nýbrž budeš žádati lepší zaopatření a více pohodlnosti vzhledem k jídlu, bytu a podobným věcem. Zde v tomto bodě máš pokání, které je ti vždy dovoleno. Kdykoli jej bereš na sebe, činíš radost představenému, a nebezpečí ješitnosti tu nemá místa. Ani se nezdá, žeš činil pokání. Také jiní nepozorují, zdali se v tom umrtvuješ čili nic. Při tom je to nejlepší a Bohu ze všeho nejmilejší. Takový život zdá se obyčejným a všedním, ale v očích Božích je to něco vynikajícího a důkladná a poctivá dokonalost a svatost.

5. Proti tomu náleží ke zjevům nejhorším a pro řády nejškodlivějším, když jednotlivci začínají s výjimkami, výsadami a dispensemi, ať se to děje pod jakoukoliv záminkou a

z příčiny zdánlivě oprávněné. Je to tak jisté, že proslulý sv. Bonaventura¹⁾ to prohlašuje za hlavní příčinu vlašnosti a poklesu kázně v řádech. I kdybys byl v řádě sebe déle a kdyby ses o řád zasloužil sebe více, přece tím řádu velice škodíš, neboť ti, kteří přišli teprve později, nevidí tvou vnitřní ctnost a nevědí, cos dobrého a velkého dříve vykonal. Vidí jen příklad, který jim dáváš nyní v zachovávání řádu a jeho pravidel. V této příčině mladí vždycky chtějí, aby je starší předcházeli příkladem. Jako je předcházejí ve vstupu do řádu, tak je mají také předcházeti v zachovávání pravidel. Vůdci a předchůdci mají býti vůdci a vzory těm, kteří s novým nadšením vstupují do služby Páně. Jinak se budou nad nimi horšiti nebo to budou dělati brzy po nich, jsouce jejich příkladem svedeni k vlašnosti.

6. To dobře viděl náš sv. Otec Ignác.²⁾ Aby tedy zabránil velké škodě, která by z toho vzešla, táže se každého, kdo vstupuje do Tovaryšstva a chce k němu býti přítělen, zdali je kandidát odhodlán tak žíti v kolegiu, jako žijí ostatní, zdali nechce úlev, výsad a předností před nejposlednějším mezi nimi a zdali chce všechnu péči o sebe ponechati představenému. Zvláště káže tuto

¹⁾ Bonav. ibid. c. 9.

²⁾ Inst. S. J. II. Exam. c. 7. n. 4. 3. pag. 21.

otázku dáti učeným a těm, kteří vzbuzují naději, že v budoucnosti v řádu dosáhnou velkého významu; neboť u takových může býti nejčastěji nebezpečí, že by žádali výjimky a výsady. Takoví nepoznávají, jak tím škodí, i kdyby se to týkalo jen maličností. Neboť ihned přijde také jiný, který pracoval zrovna tolik a myslí, že potřebuje totéž; ten se bude rovněž ucházeti o výjimky. Pak přijde třetí, který pracoval méně, pak opět jiný a jiný, a všichni budou žádati totéž. Tak se kazí krok za krokem kázeň v klášteře, uvolňuje se, až je konečně po ní veta.

Proto nazývá sv. Bernard¹⁾ takové lidi rušiteli jednoty a nepřáteli pokoje. Daleko lépe by bylo, kdybys byl měl méně nadání, a kdybys nebyl zastával ten neb onen úřad, než když si dovoluješ takové výjimky a zvláštnosti: neboť tak více boříš, než stavíš. Proto nás sv. Ignác poučuje předem, že v Tovaryšstvu není výsad a výjimek ani pro věk pokročilý ani pro profesory bohosloví a kazatele ani pro bývalé představené. Vždy se musíme pevně držeti zásady, že v Tovaryšstvu nemůže býti větší pohromy, než kdyby si někdo proto, že je starý nebo že je učenec nebo kazatel, dělal nároky na výjimky a výsady a očekával, že se ním bude nakládati jinak než s ostatními. Právě nej-

¹⁾ Serm. 30. in Cant. n. 12.

učenější a nejstarší členové v Tovaryšstvu mají ve všem nejvíce vzdělávati a svým příkladem udržovati klášterní kázeň a pořádek. Právě tito nesmějí „mysliti vysoko, nýbrž skláněti se k nízkým“. ¹⁾ Právě musí je k tomu povzbuzovati jejich učenost a delší pobyt v řádě.

---

¹⁾ Řím. XII. 16.

XVII.

Rozřešení pochybnosti, týkající se péče o zdraví.

1. Nejvíce a z důvodu zdánlivě závažného nás pudí k výjimkám péče o zdraví a zachování života. K vysvětlení tohoto předmětu zde uvedeme, co o tom soudí theologové. Je totiž, jak tito společně učí, něco jiného usmrtiti sebe samého, to jest úmyslně něco konati, čím se život zkracuje, a právě k tomuto cíli něco podnikati, co není dovoleno a co je vždy těžký hřích; a zase něco jiného jest nestarati se o to, abychom si život nebo zdraví zachovali nebo prodloužili, což dle mínění theologů není hřích, nýbrž jest dovoleno. Žádný člověk není povinen užíváním vybraných jídel a mimořádných prostředků si život udržovati nebo prodlužovati. Tak není člověk povinen žíti právě v nejzdravějších krajích, i kdyby věděl, že tam bude žíti déle a zdravěji; rovněž není povinen jísti pokrmy právě nejzdravější a přirozenosti své nejpriměřenější, i kdyby jistě

věděl, že tím svůj život prodlouží a bude zdravější. Proti tomu nelze nic namítati; neboť jinak by se musely zavrhnouti všechny posty, všechna abstinence a všechny kajícínosti v církvi. Ba theologové a svatí říkají, že přílišná péče o zdraví, zvláště u řeholníků, zasluhuje pokárání.

Tak také nemocný není povinen život si zachovávat léky zcela zvláštními, vzácnými a drahými nebo vyhledávat lékaře zvláště obratné a proslulé. U řeholníka, jenž má vésti život pokory a chudoby, bylo by to zrovna hodno pokárání. K vyplnění povinnosti dostačí, užijeme-li léků obyčejných, přístupných, všeobecně obvyklých. Dále nás nechce Bůh zavazovati, poněvadž i život i zdraví těla je dobro pouze časné, pomíjející, a proto má proti životu a zdraví duše význam hojně podřízený. Ale jest dovoleno nejen neužívatí oněch věcí mimořádných a zvláštních, nýbrž také si odepříti něco obyčejného. Tak si činí, jak je obecně známo, řeholníci a jiní horliví služebníci újmu v jídle, ve spaní, v pohodlí a v péči o tělo v tom, co si jiní lidé popřávají, a popřávají bez hříchu. My však neuznáváme tuto újmu jen za něco dovoleného, nýbrž za něco bohumilého, ačkoliv víme, že to zdraví škodí a život zkracuje.

2. Zřejmě jest dovoleno, ba je to skutek

ctnostný a záslužný obětovati časný život nejen pro spásu duše, nýbrž i pro časný život bližního, jako činí ošetřovatelé lidí stížených nakažlivou nemocí. Podobně je dovoleno a skutek ctnostný ke spáse a k pokroku duše umrtvováním ochotně snášeti a trpěti drobné úhony na těle nebo na tělesném zdraví. Vydávají-li se lidé pro kus chleba, pro zachování živnosti neb aby došli nějaké cti, až na moře a do zámoří s velkou škodou pro zdraví, ano s nebezpečím života, a považujeme-li to za něco dovoleného: čím více je jistě dovoleno a bohumilé, když to někdo činí pro duchovní dobro své duše, aby si zachoval tělo v poddanosti a kázni ducha, aby se nemohlo proti němu vzpouzeti a zrádně bouřiti! Proto sluje taková kázeň též kajícnost. Kdybychom od toho chtěli upustiti, znamenalo by to zrušiti všecky druhy kajícnosti, v církvi zavedené.

Všimněme si jednotlivostí. Theologové se táží: Je dovoleno služebníku Božímu, jenž trpí prudkou bolestí v boku nebo v žaludku nebo má velmi bolestnou ránu, odmítnouti lék a trpěti s Kristem, dokud není nebezpečí života? Na tuto otázku odpovídají kladně. Za příklad uvádějí sv. Hátu. Když se jí zjevil sv. Petr jako stařec, aby jí uzdravil prsa, která jí ukrutník dal uříznouti, nechtěla si je dáti vyléčiti, nýbrž pravila: „Tělesných léků

jsem nikdy pro své tělo neužívala“. Také uvádějí příklady mnohých mužů ctnostných a dokonalých, kteří chtěli bez léčení trpěti bodání v boku nebo nemoci žaludeční, aby tělo umrtvili, duchu podrobili a zároveň aby měli podíl a účastenství na utrpení Kristově. V takových bolestech pak bývají úplně spokojeni a veseli, čerpajíce z toho nemalý užitek.

Zdraví a život nemají daleko takovou cenu, že bychom byli povinni jim věnovati největší pozornost a vynakládati na jejich udržení největší péči, jak mnozí myslí. To vidíme z rozhodnutí theologů o následujícím případě. Člověk musí zemřít, nedá-li si odejmouti nohu nebo ruku. Jest otázka: Musí se této operaci podrobiti? Theologové říkají, že nikoli; uvádějí pro to výpověď vojevůdce Maria,¹⁾ který o takovém případě prohlašuje: „Za takovou bolest život nestojí“. Nemůžeme býti povinni trpěti tak velikou bolest, abychom se zachovali. Theologové dále prohlašují, že člověk není povinen užívatí léků, aby si prodloužil život, i když ví, že umře před časem, když toho léku neužije. Řeknou-li mu na příklad lékaři, že po měsíce nebo léta musí nějakého léku užívatí, není k tomu povinen, i kdyby měl zemřít o deset let dříve. Titěž učitelé dokládají, i kdyby někdo věděl, že si pitím vína nebo požíváním zmrz-

¹⁾ Plutarchi Vitae parallelae, Marius cap. 6.

liny život zkrátí, přece není pod těžkým hříchem povinen zdržovati se vína nebo zmrzliny

3. Užijme těchto zásad pro náš předmět. Jestliže zachování zdraví a prodloužení života jiné lidi nezdrží od požívání pochoutek a nesmíme-li je proto odsuzovati, i když toho nedbají: jak by byl řeholník povinen o své zdraví tou měrou pečovati, že by musel jednati proti klášterní poslušnosti, namlouvaje si, že by mu mohlo něco škoditi nebo že by mu něco jiného sloužilo? Ale dejme tomu, že to nejsou pouhé domněnky, nýbrž že je tomu skutečně tak, a položme na jednu vážku potřebnost a možný, ale ještě nejistý užitek výjimky, na druhou pak miskou naši a jiných neklidnost, pobouření, pohoršení a jiné nepříjemnosti, které z toho následují: tu vidíme, že toto daleko převáží ono. Co podnikají lidé ve světě, a cos snad také ty už několi-kráte učinil, aby sis zjednal nějakou rozkoš a lahůdku, to ti není dovoleno, chceš-li býti řádným řeholníkem, chceš-li v řeholi vytrvati a nedávati bratřím svými výjimkami a pohodlíčky špatný příklad?

4. Bůd' tomu jakkoliv, už z toho můžeme čerpati poučení, že si řeholník není povinen zjednávat takové výjimky a taková pohodlíčka. Nemusíš si z toho dělati vrtochů, jestliže ti věnují sebe méně péče a pozornosti ať ve zdraví ať v nemoci, i kdyby

to bylo tvému zdraví trochu na ujmu. Daleko lépe jest a projevuješ daleko větší dokonalost, trpíš-li trochu, pokládaje to za pokání, než kdybys příliš stál o lepší ošetření a pohodlí a stěžoval si, že si tebe nikdo nevšímá a lépe tě neošetřuje. Bůh nechce, abychom tak úzkostlivě pečovali o své zdraví. „Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne, nalezne jej“. ¹⁾ O těchto slovech Krista Pána praví sv. Bernard: ²⁾ „Hippokrates a jeho žáci nás učí zachovati si život na tomto světě. Epikur nás učí hodně státi o smyslné rozkoše a s největší péčí vyhledávati vybraných požitků tohoto života. Ale Spasitel náš Ježíš Kristus nás učí obětovati život, pohrdati tělesnými rozkošemi a příjemnostmi a proti spáse duše nic si jich nevážiti. Uvaž, koho z těchto učitelů máš následovati. Rozmysli si, zda chceš býti učedníkem Kristovým, či Hippokratovým nebo Galenovým“. K tomu ještě dodáváme, o čem jsme se z vlastní zkušenosti přesvědčili. Právě ti, kteří jsou tak choulostiví a zhýčkaní, bývají skoro vždy slabí a mdlí, a čím více užívají léků, tím více si kazí zdraví. Proti tomu bývají v řadě zdraví jako buci ti, kteří vedou v důvěře

¹⁾ Mat. XVI. 25.

²⁾ Serm. 30. in Cant. n. 10.

v Boha a v poslušnosti život obyčejný a nevyhledávají výjimek.

5. Sv. Kasian¹⁾ zde upozorňuje ještě na něco jiného. Někteří chtějí, jak praví, ne z potřeby, nýbrž spíše, aby vzbudili pozornost, z ješitné domýšlivosti, aby se s nimi nakládalo mimořádně. Chtějí býti ve větší vážnosti než jiní, aby se jim dávala přednost, poněvadž jsou osvědčení kazatelé, profesori i učitelé. Takoví nejsou mužové duchovní a nevynikají ctností. U oněch dávných otců, kteří klášterní kázní září jako hvězdy na nebi církve Boží, naopak vidíme, že všichni byli přáteli společného života a nepřáteli všech výjimek. Těch máme následovati.

6. Ale tím nijak neříkáme, že řeholník nemá upozorniti na to, co opravdu potřebuje: neboť tam, kde jest mnoho lidí, jistě také někteří mají zvláštní potřeby. Nemají všichni totéž zdraví aniž tytéž síly tělesné. To mají také všichni uvážiti, a nikdo proto nemá jiné odsuzovati. Každý si pomysli, vidí-li u někoho nějakou výjimku, že je mu toho třeba, a měj soucit s ním a s jeho chorobou. Sv. Bernard²⁾ praví: „Někdo uvidí takovou výjimku a začíná hned záviděti tomu, s nímž má míti soustrast. Odtud pak pochází, že někdo ve svém srdci pokládá jiného

¹⁾ Coenob. Instit. L. 5. c. 23.

²⁾ Serm. 36. de altitudine et bassitudine cordis n. 1.

za šťastného právě proto, proč se onen považuje za nešťastného, neboť ho jeho bída velmi trápí“. Nemáme mu záviděti a nic zlého o něm mysliti, nýbrž s ním míti soustrast, že je nemocen a že se mu musí dávat drahé léky. Kdybys viděl, jakou bolest mu samému působí, že musí míti něco zvláštního, pak bys mu jistě nezáviděl, nýbrž bys ho politoval. Ty bys pak děkoval i Bohu, že nepotřebuješ nic zvláštního co do jídla, spánku a oděvu, a že se můžeš spokojiti s tím, co je všem společné. Sv. Bernard ještě poznamenává: „Komu takové výjimky jiných hned padají do očí a kdo po nich všetečně pase, ten tím ukazuje zcela nízké smýšlení a srdce toužící po smyslných požitcích a pochoutkách“.

7. Skončíme tím, co praví sv. Bernard v závěru: „Milí bratří“, praví, „neříkám to, že bych si měl právě teď na některého z vás stěžovati. Zdálo se mi však potřebné vás napomenouti a varovati do budoucna, poněvadž jsou mezi vámi někteří slabí a churaví, jimž třeba pro jejich stáří, nemoci a slabosti věnovati zvláštní péči. Děkuji z celého srdce Pánu Bohu svému, že vás vidím tak horlivé a plné touhy po pokroku a zároveň tak vzdálené smýšlení tak nízkého, tak šetrné k slabým a trpícím, kteří mezi vámi žijí. Nestaráte se o zvláštnosti, které

mají; díváte se jen na sebe, žalujete jen sami na sebe, a každý myslí, že koná mezi vámi nejméně. Každý považuje druhé za představené a za lepší, než je sám, jak to také má býti podle rady apoštolovy: „V pokoře pokládajíc jeden druhého za lepšího než sebe“.¹⁾

8. Přidává ještě jinou radu. Nejlépe jest nedívati se na ty, kteří musí míti zvláštnosti, a nestarati se o to, nýbrž oči obraceti na ty, kteří jsou nejhorlivější a které uznáváme za nejlepší a za vzory pro celý dům. Takové máme následovati. Také vypravuje příhodu s jedním ze svých mnichů, která mu způsobila velkou radost. Jeden bratr laik přišel k němu časně ráno a padl mu k nohám a pravil: „Běda mi, otče, za jitřní této noci viděl jsem na jednom z bratří třicet ctností, a já z nich nemám ani jediné!“

9. Tak pozorovati a čítati ctnosti na našich bratří jest výborné cvičení. To má také býti podle sv. Bernarda ovocem této řeči. Vždy máme patřiti na to, co je v jejich ctnostech vznešeného, a ne na to, co mají nedokonalého a chybného. Na sobě však máme zase pozorovati jen to, co nás vede ku pokoře, a ne k ješitnosti. Nebo jak si chceš zakládati na tom, že pracuješ a postíš se více než jiný, když tě zatím jiný překonává ve ctnosti,

¹⁾ Filip II. 3.

poněvadž má více pokory a trpělivosti, než ty? Což na tom, nemůže-li tolik pracovat a postit se, jako ty? Ostatně dívej se vždy na to, co jiný má, a ty nemáš. Starej se však vždy vážně o to, „Abych věděl, mnoho-li mi schází!“¹⁾ Tak se zachováme v pokoře a v lásce a budeme činiti velké pokroky v řeholním životě.

---

¹⁾ Žalm 38. 5.

XVIII.

Několik příkladů k tomu.

1. O francouzském princí Rabaudovi, jenž vstoupil do řádu podivuhodným způsobem¹⁾ se vypravuje, že mu byl život v řádě hned, když vstoupil, příliš drsný. Byl totiž příliš choulostivě vychován. Opat Porcarius, jenž byl tenkrát představeným toho kláštera, dovolil mu nějaké mimořádné zvláštnosti, které lépe svědčily jeho ústrojí, a poručil, aby se mu dávaly. Při všem tom se mu však nevedlo lépe, nýbrž byl den ode dne churavější a slabší. Jednou počal jísti u stolu s ostatními. Bylo předloženo jen trochu chleba a něco luštěnin. Tu se mu zdálo, že vidí přicházeti dva starce. Jeden byl lysý a měl na krku zavěšeny dva klíče, druhý byl mnich a měl v ruce křišťálovou nádobu. Oba šli po celém sále a na talíř každého mnicha položili něco ze své nádoby. Jeho jediného pominuli, a nedali mu nic. Zároveň

¹⁾ Hieron. Plati (Piatti) De bono status religiosi L. 3. c. 16. pag. 484.

se na něho podívali přísně a hněvivě. Ihned vzal z talíře sousedova kousek toho, co tam položili. Jakmile toho okusil, pocítil v sobě takovou sladkost, že se s ní nemohla měřiti ani nejlepší jídla, kterých kdy okusil. Třikráte měl totéž zjevení. Pak šel k opatovi, vypravoval mu to a ptal se ho, kdo jsou to ti dva ctihodní starci, které viděl. Opat hned poznal, že je to sv. Petr, patron kláštera, a zakladatel kláštera Honorát. Důvod, proč jemu nic z toho nedali, co rozdávali ostatním, je prý ten, že nevede plně společný život, nýbrž že má pro sebe vyhrazené zvláštnosti. Jakmile to Rabaud slyšel, rozhodl se zmužile podrobiti se ve všem tuhé kázni klášterní. Všechno mu při tom bylo daleko snesitelnější a lehčí, než na počátku myslel. Brzy nato viděl, jak tito světci podle svého zvyku rozdělovali mnichům ze své nádoby, a jemu také dali. Jeho duše tu nabyla takové síly, že se pevně rozhodl vzíti na sebe všechny obtíže a přísnosti života řeholního.

2. Caesarius¹⁾ vypravuje jiný podobný příklad. V řádě cisterciáckém byl mnich více podle hábitu než podle skutků. Byl lékař. Větší část roku byl mimo klášter a přicházel po každé jen k největším svátkům. Na kterýsi svátek blahoslavené Panny Marie zpíval právě s ostatními v choru. Tu viděl

¹⁾ Caesarii Dialog. dist. 7. c. 47.

Matku Boží ve velkém lesku sestupovati mezi zpívající a mezi nimi se procházeti. Měla v ruce nádobku, nabírala z ní lžičkou šťávy a dávala mnichům. Když přišla k němu, minula ho a pravila: „Ty nepotřebuješ mého nebeského nápoje, neboť jsi lékař a beztoho si ledaco popřeješ“. To ho velice zarmoutilo a přemýšlel o svých chybách. Od té doby se změnil, nevycházel z kláštera, leda jen na rozkaz, a cvičil se velmi v umrtvování. Při nejbližším svátku Panny Marie přišla Matka Boží opět občerstviti mnichy jako posledně. Když přišla k němu, zastavila se a pravila: „Poněvadž ses polepšil a dal mému léku přednost před svými, pij jako ostatní“. Tím se cítil v řeholním životě velice posílněn. Všechny rozkoše světa pokládal od té doby za bláto: neboť teprve tehdy okusil onoho vzácného nápoje svatého povolání, jenž všechno oslazuje.

3. Od téhož Caesaria¹⁾ máme ještě jiný podobný příklad. Do kláštera v Clairvaux vstoupil jednou kněz velmi zpohodlnělý. Po klášterním chlebě netoužil, neboť mu byl příliš hrubý. Při pouhém pomyšlení, že by takový chleb měl jísti, bylo mu zle. Jednou v noci se mu zjevil Kristus Pán s kouskem toho chleba v ruce a pravil mu, že má z toho jísti. Odpověděl, že nemůže takový chleb

¹⁾ Ibid. dist. 4. c. 80.

vůbec jísti. Tu omočil Kristus Pán chléb ten v krvi z rány svého boku a kázal mu jísti. Mnich okusil a chutnal mu jako med. Od té doby jedl onen chléb a všechna hrubá jídla klášterní, která se mu dříve protivila, a všechna mu připadala nadmíru chutná.

V dějinách řádu sv. Františka¹⁾ se vypravuje o oné slavné kapitule, zvané rohožové, poněvadž k ní byly zbudovány na poli chyšky, oddělené stěnami z rohožek. K ní se sešlo přes 5000 bratří. Také sv. Dominik, zakladatel kazatelského řádu, byl přítomen. Tehdy horlivost a duch kající, jímž byli mniši všichni naplněni, byl tak veliký, že se muselo brzdit. Když se sv. František dověděl, že mnozí z nich měli na holém těle drátěné kazajky a košile, že nosili železné pásy, z čehož mnozí onemocněli a nemohli konati modliteb a jiných služeb řeholních, a někteří dokonce z toho zemřeli, tu rozkázal světec pod poslušností, že všichni, kteří nosili drátěné košile a železné pásy, je musí odložit a jemu přinést. Shledalo se 500 takových železných košil a pásů. Zatím co v řádě se taková horlivost ukazovala a bratří v kapitule se radili o rozkvětu a pokroku řádu, bylo sv. Františkovi zjeveno, že také ďáblové mají sněm v jedné nemoc-

¹⁾ Marcus Ulyssipon. (ed. Kurtz), *Chronica Minorum* p. I. l. I. c. 53.

nici mezi Portiunkulí a Assisi, k němuž se jich sešlo na 18.000. Tam dávali mnozí z nich různé úskočné rady, jak sv. Františka, jeho řád a jeho stoupence přemoci a zničiti. Konečně jeden lstivý a vychytralý ďábel dal následující dobré zdání: „Tento František a jeho bratří se vyhýbají světu tak horlivě a straní se ho tak usilovně, milují Boha tak vroucně, modlí se tak nábožně a umrtvují tělo tak přísně, že proti nim nic nesvedete. Radím vám, abyste se nyní tím zbytečně netrápili. Ať František napřed zavře oči a ať se jejich počet rozmnoží. Pak se přičiníme, aby přijímali do řádu mladé lidi bez horlivosti, staré muže, kteří požívali kdysi vážnosti, šlechtické muže rozkošnického života a sebevědomé učence slabého těla. Ty všechny přijmou, aby si zjednali vážnost a hodně se rozmnožili. Tak je svedeme k samolibosti, k svěským věcem, k touze po vědě a po počtách. Pak se můžeme na nich teprve pomstíti, když budeme míti po ruce mnoho takových, kteří nám budou po vůli“. Všem se tato rada mimořádně líbila a byli s touto vyhlídkou zcela srozuměni.

KNIHA ŠESTÁ.
O ZACHOVÁVÁNÍ ŘEHOLE.

I.

Velká milost a dobrota Boží, že jsme ohrazeni řeholními pravidly.

1. Jedna z největších milostí, které nám dal Pán v řeholi je ta, že nás ohradil mnohými pravidly a předpisy. Tak jsme totiž lépe zajištěni proti nepřátelům. Svatí srovnávají evangelické rady se zevnějším opevněním města. Neboť město je více chráněno, nemá-li jen vlastní hradby, nýbrž ještě valy a opevnění zevnější. Dobudou-li totiž nepřátelé opevněných valů zevnějších a zničí je, přece zůstanou městu ještě hradby vlastní, hájené obyvatelstvem. Takovou milost prokázal Bůh v duchovním smyslu řádům. „Sion jest pevné město naše! Jest spásou, Spasitel jest v něm zeď i předezdí“.¹⁾ Obklíčil a ochránil nás především nadmíru pevnou zdí svého zákona a svých svatých přikázání; ale potom ještě druhou zdí neboli předezdím, totiž řádovými pravidly a stanovami. Jestliže tedy nepřátelé, kteří stále proti

¹⁾ Isaiáš XXVI. 1.

nám bojují, prolomí a zničí kus valu vnějšího, zůstává přece ještě hlavní hradba zákona a přikázání Božích nedotčena; jsme ještě v bezpečí. Je to velká milost od Boha, že tě obtížné pokušení svede nanejvýš k přestoupení pravidla, a to není ani hřích všední. Ty si však v řádě i z takových věcí činíš větší výčitky, než by sis byl ve světě činil z hříchu těžkého.

2. Z toho je viděti, jak velký je omyl některých slabých řeholníků, kteří vidouce, že tu a tam přestupují pravidla a upadají do nedokonalostí, si myslí, že je už s nimi zle. Bývají nepokojní a soudívají, že by měli raději zůstatí ve světě, když jsou v řádě tak nedokonalí. To je těžké ďábelské pokušení. Činí na tebe útok na místě nejdůležitějším, na tvém řeholním povolání. Zlý duch by tě rád přepadl v širém poli, venku ve světě, kde bys byl bez těchto ohrad a valů pravidel a rad evangelických. Tak by mohl pak své střely namířiti přímo do hradeb zákonů Božích. Tam by tě již dávno byl uvrhl do smrtelného hříchu. Zde se mu to však tak snadno nedaří; neboť jsi chráněn a zajištěn tímto valem, na kterém zachycuješ všechny jeho útoky a kde se lámou všechny jeho střely, protože se zde ani zdaleka nedopouštíš hříchu smrtelného. Ať si připadáš sebe vlažnější a ubožejší ve snaze po dokonalosti,

přece váží jediný smrtelný hřích, jehož by ses ve světě dopustil, nekonečně více, než všechny tvé chyby proti pravidlům. V řádě jsi daleko lepší, než bys byl ve světě. To je něco, proč si máme řeholního života velmi vážit a každý den Pánu Bohu vzdávati nesmírné díky za velkou milost a dobrotu, že nás povolal do řádu. Kdyby život řeholní nepřinášel žádného jiného prospěchu než tento jediný, už to by stačilo a již proto by byl nejvyšší žádoucí a úctyhodný. Myslíš, že je maličkost, když jiní musí bez ohrady zápasiti s divokými šelmami, zatím co ty jsi chráněn pevným valem? Jiní se plaví v bouři na vlnách mořských, ty však jsi v klidném přístavě. Jiní jsou v nebezpečí utonouti na řekách babylonských, ty však si klidně sedíš na břehu.

3. Pravidla řeholní a rady evangelické mimo to ještě velmi pomáhají zachovávatí přikázání a zákon Boží. Kdo se zaváže zachovávatí dokonale rady, ten velmi snadno zachová přikázání. Kdo však nezachovává rad a nestará se o dokonalost, tomu bývá zachovávatí přikázání velmi nesnadné. V tomto smyslu vysvětluje sv. Tomáš Akvinský¹⁾ slova Písma sv.:²⁾ „Vpravdě pravím vám: Boháč vejde těžko do království nebeského“. Důvod

---

1) Quodlibet. 4. art. 23. in corp.

2) Mat. XIX. 23.

je tento: „Člověku jest zatěžko zachovávatí přikázání, jimiž se vchází do království nebeského, jestliže neopouští bohatství a zároveň nezachovává také rady. Kdo se však snaží zachovávatí rady, tomu je snadno zachovávatí přikázání. Vzdáti se všech statků, zřící se všeho vlastnictví, užívati všech věcí jako něčeho cizího, to jistě nejlépe chrání před choutkami po cizím majetku. Kdo se k Pánu Bohu modlí za nepřátele, kdo činí dobře těm, kteří mu křivdí, ten je jistě prost nenávisti k nepřítelům. Kdo nepřisahá ani tehdy, když je si jist pravdou, uvaruje se nejlépe křivé přísahy“. Proto pravidla a rady, k nimž se v řádě zavazujeme, netoliko nám nejsou břemenem, nýbrž naopak výbornou pomůckou, abychom jho přikázání Božích nesli tím snáze.

4. Sv. Augustin¹⁾ to znázorňuje dvojm přirovnáním. Pojednáváje o líbeznosti zákona milosti, srovnává jeho tíži s tíží křídel ptačích. Křídla ptáka nikterak neobtěžují ani mu nepřekážejí, naopak jej činí lehčím, že může lítati. Také kola u vozu jsou těžká, ale tato tíže nepřekáží, nýbrž pomáhá potahu a ulehčuje náklad tak, že by bez nich ani polovici neuvezl. Právě tak je tomu také při evangelických radách a pravidlech. Nejsou nikterak obtíží a překážkou, nýbrž nám spíše

¹⁾ Serm. 164. de Scripturis c. 5. n. 6.

slouží jako kola, na kterých vezeme tíhu a jeho zákona Božího zcela snadno a radostně, kdežto lidé ve světě vzdychajíce a hrbíce se pod tíhou často padají, poněvadž nemají takových kol a křídel. Proto máme býti za to Pánu vděční, pravidla s úctou zachovávat a s upřímnou srdečnou láskou se jim podrobovat.

II.

Naše dokonalost záleží v zachování pravidel řeholních.

1. „Synu můj, ať neschází s tvých očí zákon a rada, i bude to životem tvé duše a krásnou ozdobou hrdlu tvému“. ¹⁾ Tak praví Mudřec v souhlase s prorokem řkoucím: ²⁾ „Ó, jak sladké jsou hrdlu mému tvé řeči! Sladší nežli med jsou mým ústům!“ Sv. Jeronym ³⁾ v jednom listě Hedibii, odpovídaje na dvanáct otázek, které mu předložila, píše takto: První otázka byla totiž: Jak se může státi člověk dokonalým? Světec dává na to stejnou odpověď, jako kdysi Kristus Pán dal mladíku, jenž k němu přišel a snažně ho prosil: „Mistře dobrý, co mám činiti, abych došel života věčného?“ ⁴⁾ Měl totiž vřelou touhu zabezpečiti si spásu. Pán mu řekl: „Přikázání znáš“. On mu odpo-

---

1) Přísloví III. 21. 22.

2) Žalm CXVIII. 103.

3) Ep. 120 ad Hedibiam c. 1.

4) Marek X. 17. 21.

věděl: „Mistře, to všechno zachovával jsem od mládí svého“. Tu Ježíš na něj laskavě pohleděl. Tímto laskavým pohledem projevil mu lásku svou i zevnějším způsobem; neboť ctnost a dobrota srdce jest něco tak rozto- milého, že vábí oči a srdce Boží. Řekl mu pak: „Jednoho se ti nedostává; jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojd', následuj mne!“ V tom záleží dokonalost, jak praví sv. Jeronym, že s při- kázáními Božími spojujeme také rady evan- gelické.

2. Sv. Beda píše: Těm, kteří se nespoko- jují s přikázáními Božími, nýbrž zachovávají také rady, náleží ona druhá koruna, kterou kázal Bůh nasaditi Mojžíšovi na první. „A nad ním druhý zlatý věnec“. ¹⁾ Tímto druhým zlatým věncem se rozumí větší odměna a sláva, již se dostane před jinými těm, kdo se na světě vyznamenali zachováváním rad vedle přikázání Božích. Potom Pán ještě dodává: „Nejen dosáhneš života věčného, ale budeš míti poklad v nebi“, to jest do- sáhneš v nebi zvláštního bohatství, budeš-li totiž zachovávat rady evangelické. Tuto milost prokázal Bůh nám řeholníkům. Netoliko „nás vytrhl z moci temnosti a přeložil do králov- ství milovaného Syna svého“ ²⁾ jako všechny

¹⁾ Exodus XXV. 25.

²⁾ Kolos. I. 13.

křesťany, nás z temnosti povolav ku podivnému světlu svému,¹⁾ netoliko nás chce jako jiné věřící přijmouti do nebe mezi vyvolené, nýbrž chce nám tam dáti ještě přednost. Proto nás povolal k zachovávání evangelických rad, k stavu dokonalosti, k němuž se v řádě zavazujeme.

3. Takovému dobrodiní musí také náš život odpovídati. To se děje, zachováváme-li pravidla, jak nám nařizuje sv. Ignác:²⁾ „Všichni, kdo do Tovaryšstva vstoupí a v něm žijí, mají hleděti všechny stanovy a pravidla a celý způsob života v Tovaryšstvu obvyklý úplně zachovávat i s pomocí božské milosti se mají z celého srdce a ze všech sil snažiti se tím dokonale řídit“. V tom záleží náš pokrok a naše dokonalost. Činíme-li to, pak jsme pravými řeholníky. Zachováváme-li to dokonale, pak jsme také dokonalými řeholníky. Již naše jméno vyslovuje naši povinnost. Nazýváme se proto řeholníky, že jsme povinni zachovávat řeholi a rady evangelické. Řeholníkem býti znamená býti vázán pravidly řádovými a skrze ně býti spojen s Bohem a jemu zvláštním způsobem zavázán. Jsme vázáni nejen příkázáními Božími, jako všichni ostatní křesťané, nýbrž také radami evangelickými, jež jsou obsaženy

¹⁾ I. Petrův II. 9.

²⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 6. c. 5. pag. 102.

v pravidlech. Proto nás nazývá církev také řeholníky, že jsme povinni zachovávat řeholi. Toto slovo se vyskytuje velmi často v církevním právu. Koncil tridentský¹⁾ a papežové ve svých apoštolských bulách nazývají nás „řeholními kleriky“. Snažme se býti úplně ve shodě se svým jménem. Budme dokonalí v zachovávání pravidel, aby náš život souhlasil s naším názvem.

4. Sv. Bernard²⁾ píše takto některým zvláště horlivým řeholníkům a povzbuzuje je, aby ve své horlivosti stále prospívali: „Prosím vás, bratří, zapřisahám vás, vytrvejte v horlivosti, stůjte pevně v Pánu, nejmilejší! Starejte se jedině o to, abyste přesně zachovávali pořádek řeholní, a pořádek zachová vás“. Jak zachováváme pravidla řádová, tak bude také řád nás ve ctnosti a v dokonalosti udržovati a zachovávat.

5. V knize Soudců se vypravuje, že síla Samsonova spočívala v jeho vlasech. Když mu byly ostříhány, pozbyl své síly, a pak byl snadno od Filištinských přemožen a spoután. Je to věrný obraz toho, co jsme právě řekli. Samson byl Nazirejský; to tehdy znamenalo tolik, jako řeholník a Bohu zasvěcený. Bůh mu vložil sílu do vlasů. Jako Nazirejský nesměl si dát vlasy stříhati, nůžky

¹⁾ Conc. Trid. sess. 25. de Regularibus c. 1.

²⁾ Epist. 345. ad Fratres de S. Anastasio c. 1.

nesměly se jeho hlavy dotknouti. Když z přílišné lásky ke své manželce Dalile toto tajemství vyzradil a když mu byly vlasy ostříhány, pozbyl s vlasy zároveň výhod svého nazirejství, a tedy také své síly. Také naše síla záleží v zachovávání pravidel řeholních, která se zdají také tak nepatrnými věcmi jako vlasy. Také my jsme Nazireové, to jest řeholníci, a máme povinnost, tyto vlasy pěstovati si a zachovávat. Ustříhnou-li ti je, budeš bez síly, jako Samson. Pak budeš snadno poražen od nepřátel a spoután od Filištinských, to jest od zlých duchů. A jako dal Bůh Samsonovi, když mu vlasy zase narostly, znovu jeho sílu, tak i tobě ji udělí opět, když se vrátíš znova k přesnému zachovávání pravidel, posvátných obyčejů a sebe menších předpisů svého řádu.

III.

Pravidla naše nezavazují pod hříchem. To však nám nesmí býti záminkou nezachovávatí jich.

1. Naše pravidla a stanovy nezavazují ani pod těžkým ani pod všedním hříchem. Totéž platí o všech nařízeních a věcech poslušností, neporoučí-li představený ve jménu Ježíše Krista a ve jménu poslušností, jak je to v stanovách samých vytčeno. Náš Otec nechtěl, aby nám byly osidlem hříchu. To však nesmí nikomu býti záminkou, aby je přestupoval. To bývá totiž velmi obyčejné pokušení, kterým ďábel mnohé svádí, aby pravidel nezachovávali. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ chce nás jednak uchrániti od osidla hříchu, kterým by se mohlo státi zachovávání pravidel a stanov, kdyby vázaly pod hříchem; jednak zase chce, abychom je bez výjimky a dokonale zachovávali tak, aby nám nic z dokonalosti nescházelo. Praví:²⁾ „Na místo

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 6. c. 5. pag. 102.

²⁾ Ibid. pag. 103.

bázně před hříchem ať nastoupí láska a touha po vší dokonalosti a opravdová vůle konati všechno, co je k větší cti a slávě Ježíše Krista, našeho Stvořitele a Pána“. Na počátku pravidel a stanov praví: „Má nám v tom býti nápomocen vnitřní zákon svaté lásky, který Duch sv. do srdcí píše a vtiskuje“. Je to totéž, co řekl Pán slovy: 1) „Milujete-li mě, přikázání má zachovávejte“.

Milujícím dostačí znáti vůli milovaného. Hodnému dítěti stačí věděti, že je to vůle otcova. Nepotřebuje ani strachu před trestem ani hrozby. Kdo pravidla přestupuje a málo si jich váží proto, že nezavazují pod hříchem smrtelným a pod tresty pekelnými, ten není dobrý syn ani dobrý služebník. Nebo pověz mi, co bys soudil o služebníkovi, který by byl rozhodnut neplniti nikdy vůli svého pána, leč by mu byla oznámena s vytaseným mečem nebo pod ztrátou hrdla? Co bys soudil o ženě, která by manželku řekla: „Chci být žena poctivá a nechci se ti zpronevěřiti; ale jinak věz, že budu jednati, jak se mi zachce, i kdyby tě to sebe více rmoutilo“. Právě takoví jsou ti, kdo přestupují pravidla, že nezavazují pod hříchem ani pod trestem pekelným. Tak jednají otroci, kteří slouží jen ze strachu před bičem a před trestem.

3) Jan XIV. 15.

Jeden básník praví:¹⁾
 „Páchatí hřích se ostýchá zlý jen ze strachu
 z trestu;
 člověk řádný jen z lásky k ctnosti má ne-
 návist k hříchu“.

2. Sv. Řehoř²⁾ vypravuje, že jeden svatý mnich, jménem Marcius, se odebral na osamělou poušť v horách marsických a uvázal se železným řetězem ke skále, aby nemohl jíti dále, než kam dosahuje řetěz. Sv. Benedikt se to dověděl a vzkázal mu po jednom svém učedníku: „Jsi-li služebník Boží, pak ať tě nepoutá řetěz železný, nýbrž řetěz Kristův!“ Ihned uposlechl a odložil řetěz, ale nešel dále, než kam sahal řetěz, na němž byl dříve přikován. Také náš Otec sv. Ignác nás zbavil takového železného řetězu; nezavázal nás zachovávatí pravidla pod hříchem a trestem pekelným, nýbrž nás upoutal řetězem lásky Kristovy. Ta nám má dáti více síly a mocněji nás pobádati k zachovávání pravidel, nežli železný řetěz bázně před hříchem a trestem.

3. Ale zde si pamatujme dvě věci. Předně, kde stanovy a pravidla obsahují něco, k čemu jsme zavázáni sliby nebo přirozeným zákonem, tam je pak závazek pod hříchem, nikoli mocí pravidel nebo stanov, nýbrž mocí slibů

1) Horat. Epist. I. 16. v. 52. 53.

2) Dialog. L. 3. c. 16.

nebo přirozeného zákona, jak bylo dříve vysvětleno.¹⁾ Za druhé, i když nezavazují pravidla pod hříchem, přece lze zhřešiti přestoupením jich, stal-li se totiž přestupek z nedbalosti, lenosti, pohrdání pravidly, z nevážnosti k nim nebo z podobných příčin. To poznamenává i sv. Tomáš,²⁾ mluvě o pravidlech řehole sv. Dominika, která také nezavazují ani pod hříchem těžkým ani všedním.

---

1) III. pojednání, hlava 10.

2) II. 2. qu. 186. art. 9. ad 3.

IV.

Nepatrnost věci, kterou pravidla předpisují, přestupujícího neomlouvá, nýbrž spíše jeho vinu zvětšuje.

1. Ještě jiným, také velmi častým pokušením nás ďábel svádí k přestoupení některých pravidel; namlouvá nám totiž, že jsou to jen bezvýznamné maličkosti, že v tom nezáleží ani svatost ani dokonalost. To se líbí naší váhavosti a vlažnosti, a tak dochází často k chybám tohoto druhu. Proti tomu pokušení musíme se řádně ohraditi. Především pravím: co se pro to uvádí, že totiž je to bezvýznamná maličkost, to není nikterak omluva a nezmenšuje to vinu, nýbrž ji do jisté míry zvětšuje. Sv. Augustin¹⁾ mluvě o neposlušnosti Adamově praví: „Jako považujeme poslušnost Abrahamovu při obětování syna Izáka plným právem za něco velkého, poněvadž mu bylo přikázáno něco tak těžkého, právě tak v ráji neposlušnost

---

¹⁾ De Civit. Dei L. 14. c. 15.

byla tím větší, čím snadnější bylo to, co bylo přikázáno“.

Jakou výmluvu měli naši prarodiče pro svou neposlušnost ve věci tak snadné, totiž nejísti z jediného stromu, když měli okolo sebe tolik jiných stromů, a s ovocem možná lepším, z nichž jísti směli? Co by byl učinil Adam, kdyby mu bylo bývalo přikázáno něco velkého? Kdyby Bůh, jako rozkázal Abrahamovi, aby syna svého obětoval, byl poručil Adamovi, aby obětoval svou ženu, zdaž by ji byl obětoval a zdaž by byl poslechl, když si neodepřel jísti z ovoce od Boha zakázaného, jen aby ji nezarmoutil? — Tak okolnost, že pravidla lze snadno zachovati, zvětšuje vinu a neposlušnost, přestoupíme-li je. Totéž poznamenává i sv. Bonaventura:¹⁾ „Chyby v maličkostech, praví, tím více proti nám svědčí a činí nás tím více hodnými trestu, čím snáze jsme jim mohli vyhnouti a pádu se uvarovati. Kdyby byl rozkaz hodně tvrdý a těžký, pak bys měl nějakou výmluvu; čím se však omluvíš při věci tak snadné a nepatrné?“

2. A dále, jak bych mohl doufati, že budeš poslouchati ve věcech velkých a těžkých, když neposloucháš v snadných a malých? Nedovedu si mysliti, že se budeš hoditi pro věci velké, když se nehodíš pro malé. Sv.

¹⁾ Specul. disciplin. ad Novic. in prologo.

Bernard¹⁾ praví: „Kdo nedovede ovládnouti svůj jazyk a svou chuť k jídlu, to není mnich“. To byla obecná zásada dávných Otců na poušti. Tím se začínali cvičiti v odříkání. Soudili totiž: Jak by se ten, kdo se nedovede přemoci ve snadných věcech vnějších, mohl přemáhati ve věcech duchovních, což je daleko obtížnější? Jak přemůže takový člověk nepřátele neviditelné, „duchy zlé v povětří“,²⁾ když nedovede přemoci ani nepřátele vnějšího, kterého vidí?

3. Z toho poznati, zda bývá pravá či lichá naše touha po věcech velikých, na př. po velkých utrpeních a úmrtvách, po smrti mučednické v krajinách nevěřících. Nesneseš-li tu ani sebe menší umrtvení, jednáš-li proti tomu nebo onomu pravidlu, jen abys nemusil prositi o dovolení k tomu, jak si troufáš snést něco hodně nesnadného? Sv. Bonaventura³⁾ praví: „Mnozí by rádi pro Krista zemřeli, nesnesou však pro Krista ani sebe menší odpor. Jak ten, jehož už děsí šelest listí, snese někdy hroznou ránu mečem, až naň dopadne?“ Jestliže už nevinný něčí žertík tě znepokojuje a rozčiluje, co by sis počal, kdyby se proti tobě zdvihlo opravdové pronásledování? Což kdyby v důležité věci proti

---

1) De Domo Interiori c. 28. n. 58. (Append).

2) Efes. VI. 12.

3) Na uv. m.

tobě vystoupili falešní svědkové a dalo se jim za pravdu? Proto nám dává sv. Bonaventura radu:¹⁾ „Zvykněme si i sebe menší protivenství klidně snášeti; neboť kdo se neosvědčí ve věcech menších, nezvítězí ani ve větších“.

4. Kartusián Diviš²⁾ vypravuje, že jakýsi novic začal v prvních dnech s největší horlivostí, ale potom, jak se to často stává, ochabl a zvlažněl. Na počátku mu bylo všechno snadné, později však mu připadaly skutky mrtvení a pokořující cvičení vždy těžší. Mezi jiným mu bylo za těžko nositi vetvý hábit, jaký dostávají novicové. Když jednou za jasného dne usnul, uviděl ve snu Krista Pána kráčeti s dlouhým a těžkým křížem. Všecek jsa zemdlen a unaven chtěl vystoupiti na vysoké schody, které před ním byly. Ale kříž byl tak veliký, že nemohl na schody vystoupiti. Novic to viděl a ustrnul se nad ním. Chtěl mu pomoci a pravil: „Prosím tě, Pane, libo-li, pomohu ti nésti ten kříž“. Tu Pán na něho pohlédl a pravil mu s vážným a přísným pohledem: „Jak mi můžeš pomoci nésti tak těžký kříž, když z lásky ke mně nechceš nositi ani hábit, který je ti trochu nepohodlný?“ S těmito slovy Spasitel

¹⁾ Na uv. m.

²⁾ *Scalae religiosae Pentateuchus-Exhortatorii Novitior. conclusio pag. 67. squ.*

zmizel a novic se probudil. To se mu vtisklo tak hluboko do duše, že od té doby hábit, jenž mu byl tak obtížný, nosil s velkou radostí a rozkoší, i když se mu dříve tak protivil.

V.

O velké škodě z pohrdání pravidly i v maličkostech.

1. Kdo jest věrný ve věcech nejmenších, jest věrný i ve věcech velikých; a kdo jest ve věcech nejmenších nesprávný, jest nesprávný i ve věcech velikých“.¹⁾ Obecné jest pokušení, kterým nás chce ďábel učiniti nedbalými v zachovávání pravidel. Vždy nám předstírá, že jsou to jen malé a nepatrné věci, v nichž nezáleží ani dokonalost ani pokrok. Proto zde promluvíme o dvou věcech: předně o tom, jaká škoda pochází z toho, když si nevšímáme těchto malých věcí a jimi pohrdáme; za druhé o tom, jak velký prospěch nám vzchází z jednání opačného. O obou věcech se vyslovuje Kristus v uvedených slovech. Předně praví: „Kdo jest ve věcech nejmenších nesprávný, jest nesprávný i ve věcech velikých“. To Duch sv. již dříve vyslovil ústy Mudrcovými: „Kdo za nic ne-

---

¹⁾ Luk. XVI. 10.

pokládá maličkosti, pomalu zhyne“.¹⁾ To by mělo dostačiti k našemu povzbuzení k pečlivému a horlivému zachovávání pravidel. Už proto neměli bychom si troufati něco zanedbati, že se nám to zdá nepatrné a bezvýznamné. Vždyť víme, samo Slovo Boží řeklo, kdo pohrdá něčím malým, že padá vždy hlouběji a nezastaví se, až upadne do těžkých hříchů.

Tak propadá město zkáze a přichází do rukou nepřátel. Prorok Jeremiáš praví:²⁾ „Hospodin se ustanovil na tom, že zbortí zeď dcery Sionské: natáhl měřidlo svoje a neodvrátil od zhouby své ruky; i kvílilo předezdí a nejinak zeď rozmetaná“. Padlo předezdí, a brzy byla i hradba proražena a stržena; tak nepřátelé vnikli do města a dobyli ho. Takovým způsobem vnikají nepřátelé i do města naší duše a zmocňují se jí. Pravidla jsou, jak jsme v první hlavě řekli, předezdí a valem, který chrání hradby zákona a Božích přikázání. Necháš-li předhradí padnouti, pak budou brzy ztečeny i hradby samy, a duše tvá bude vyloupena a zpuštěna. Mudřec praví:³⁾ „Kdo boří zeď, toho často uštkne had“. A královský prorok praví:⁴⁾

1) Sirach XIX. 1.

2) Pláč Jer. II. 8.

3) Kazatel X. 8.

4) Žalm LXXIX. 13.

„Proč jsi rozbořil ohradu jeho, by směl jej obrátit kdokoliv jde kolem?“

2. Aby to byla věc zcela jasná, poněvadž je to nejvyšší důležité, necháme obrazů a podobností a vyložíme věc zcela zřetelně. Jak to, že ten, kdo si nevšímá maličkostí, brzy podle slov Ducha sv. upadá do těžkých hříchů? Právě tak, jako učí theologové a svatí o všedním hříchu, a jak to vypravujeme dětem ve škole; všední hřích je totiž přípravou na hřích smrtelný. Všední hříchy, kdyby jich bylo sebe více, nečiní všechny dohromady hřích smrtelného a nemohou duši usmrtiti, to jest oloupiti ji o milost a přátelství Boží. Avšak zeslabují, změkčují duši a činí ji línou, že se pak snadno dá ovládnouti pokušením nebo příležitostí, která se jí naskytne, a může upadnouti do hřích smrtelného. I když první rány z těžkých děl, které zasáhnou hradby, ihned jich nerozboří, přece jimi otřesou tou měrou, že následující rány je mohou rozvaliti. Padají-li kapky dešťové na kámen, ovšem jednotlivá kapka nemá tolik síly, aby jej vyhloubila; ale připravuje cestu, aby následující kapky kámen vyhloubily, ano provrtaly. „Kameny rozhloďává voda, a příval pomalu prsí odplavuje“. ¹⁾)

Tak vede všední hřích k těžkému. Poznání ztrácí člověk strach před hříchem.

¹⁾ Job. XIV. 19.

Začíná tím, co již není přiměřeno lásce Boží, a brzy koná to, co je proti lásce. Kdo si z toho nic nedělá, že lže a bez potřeby přísahá, ten brzy klopýtne přes leccos jiného: bude lháti a přísahati na věci pochybné, a hle: již padl do těžkého hříchu! Kdo bez výčitek svědomí pomlouvá v menších věcech, tomu se brzy naskytne něco, co již není maličkost, a on se octne v nebezpečství těžkého hříchu. Kdo je lhostejný v lehkomyslných pohledech a nedbalý v zapuzování zlých a nečistých myšlenek, které na něho přicházejí, ten jest pádu již velice blízký. Právě tenkrát, když nejméně bdí a pozor dává, povolí srdce očím a myšlenkám, a náhle hluboce klesne. To je to, co zamýšlel ďábel touto nedbalostí a těmito všedními hříchy, totiž aby ti upravil cestu k hříchu smrtelnému.

3. Právě tak je tomu s přestupováním pravidel a s nevážností k nim. Obě věci nás připravují a vedou poznenáhlu k většímu zlu, až nás zavedou do těžkého hříchu. Na počátku pocíujeme při přestoupení malých pravidel výčitky svědomí; později si toho již málo všímáme, a konečně už vůbec necítíme nepokoje. Takovou cestou, takovým krokem také postupuje lenost a nedbalost v modlitbě, ve zpytování svědomí a všech ostatních cvičeních duchovních. Neboť také

to všechno jest jen předpis pravidel. Člověk to někdy zanedbá, jindy vykoná špatně, jen aby vyplnil čas, ale nemá z toho již užitku.

4. Z těchto zdánlivě malých počátků pocházejí u řeholníka těžké hříchy. Tuto nauku vyvozují svatí z pádu Jidášova. Nejprve myslil a mluvil proti Magdaleně, poněvadž oné masti užila pro pomazání nohou Kristových. Řekl, že měla být prodána a utržené peníze měly být rozděny chudým. Evangelista však poznamenává:¹⁾ „To pak řekl, ne že měl péči o chudé, nýbrž že byl zloděj a maje měšec, nosil to, co se vkládalo“. Jako pokladník byl by mast prodal. Ale tak jej mrzelo, že z toho nemohl mít nějaký zisk pro sebe. Na odškodněnou se pak rozhodl prodati Pána Ježíše za třicet stříbrných, o které přišel tím, že mast nebyla prodána.

Sv. Augustin²⁾ praví o tom: „Uvaž dobře, že Jidáš neupadl v záhubu teprve tehdy, když Ježíše prodal. Tenkrát neměla jeho neřest počátek: měl ji v sobě již dávno, neboť byl zloděj, kráčel zlou cestou a následoval Krista více tělem než srdcem“. Právě tak tomu bývá, slyšíš-li o nějakém těžkém pádu řeholníka. Nemysli, že je to počátek jeho záhuby, neboť byl již dávno zkažený. Již dávno byl v řádě jen podle těla. Neměl

¹⁾ Jan XII. 6.

²⁾ Tract. in Evang. Joannis 50. n 1.

už řeholního ducha, žil bez modlitby, bez zpytování svědomí, nedělal si nic z přestupování pravidel. Z těchto různých druhů prachu tvoří se pak bláto.

5. Totéž učí také sv. Jeronym:¹⁾ „Nešťastný Jidáš si chce škodu, kterou prý utrpěl rozplýtváním vonné masti, nahraditi prodáním svého Mistra“. Hle, kam ho zavedla lakota! Počal malými krádežemi a měl z toho radost, mohl-li si něco pro sebe utrhnouti. Proto se bojme počátku hříchu, i kdyby to byla jen maličkost. To také praví Job:²⁾ „Před jeho tváří pak běží zkáza“. Nejprve zeslabuje se duše množstvím nedokonalostí a všedních hříchů, zanedbáváním modlitby a duchovních cvičení. Odtud pak klesá hlouběji, až dojde ku pádu do smrtelného hříchu. Kdo žije ve velké lhostejnosti, kdo nedokonalosti pije jako vodu, ten bude brzy polykati i hříchy nepochybné a zjevné. Mějme se tedy na pozor, nedovolujme ďáblu přístupu, nevrhejme se do záhuby ztrátou svaté bázně před pravidly a nevážností k nim. „Dej se poučiti, Jerusaleme, aby snad neodloučila se duše má od tebe, abych snad neobrátil tebe v poušť, v zemi nebydlitelnou!“³⁾ Hleď náležitě za-

¹⁾ Commentar in Math. L. 4. c. 26. v. 15.

²⁾ Job. XXXXI. 13.

³⁾ Jeremiáš VI. 8.

chovávati řeholní kázeň a řád, jemuž tě učí pravidla, aby tě snad Bůh neopustil a neodešel od tebe a abys neupadl v nebezpečenství těžkých hříchů.

VI.

O velkých dobrodiních, která plynou ze zachovávání a šetření pravidel i v maličkostech.

1. „Dobře, služebníku dobrý a věrný: že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem ustanovím tebe; vejdi v radost Pána svého!“¹⁾ Těmito slovy Kristovými se nám staví na oči ona velká dobra, která získává řeholník z dokonalého zachovávání pravidel, i když jde jen o věci malé a nepatrné. Tak veliká bude radost a odměna, které se ti dostane, budeš-li věrný a horlivý v malém, že nevejde radost do tebe, poněvadž bys jí nemohl pojmouti, nýbrž že ty vejdeš do radosti, jako kdybys vešel do sálu, kde je ještě mnoho místa. Na jiném místě stojí: „Míru dobrou a natlačenou a natřesenou a vrchovatou dají do klína vašeho“.²⁾ Tím jest naznačena přehojná míra odměny.

---

¹⁾ Mat. XXV. 21.

²⁾ Luk. VI. 38.

2. Vizme tedy, proč Pán tak odměňuje a vyvyšuje ty, kdo jsou věrni v malém. Důvod jest, že z těchto malých věcí lze souditi o věrnosti člověka, kterou ukáže, když mu budou svěřeny věci velké. Proto praví Pán sám u sv. Lukáše: „Kdo jest věrný ve věcech nejmenších, jest věrný i ve věcech velikých“.¹⁾ Dobře si toho všimněme, nepraví zde: Kdo jest věrný ve věcech velikých, ten bude věrný i v malých, nýbrž pravý opak praví: neboť věrnost člověka se ukazuje v malých věcech daleko zřetelněji než ve velikých. Věrnost správce nebo důchodního nejeví se tak v tom, že mu nechybí sto nebo tisíc dukátů, jako spíše v tom, že mu nechybí ani haléř. Dobrý, spolehlivý služebník se neosvědčuje tak ve věcech velikých, jako spíše v malých a bezvýznamných a takových, které vykonati není zrovna povinen. Láska a poslušnost dobrého syna k otci neprojevuje se tak jistě tím, že poslouchá ve věcech důležitých a významných, nýbrž právě tím, že ani o vlas nepřestupuje vůli otcovu a naprosto nic nečiní, co by otci působilo i sebe menší mrzutost.

Právě tak se také dobrý řeholník osvědčuje ne tím, že se varuje pádu do těžkého hříchu, jako spíše tím, že pečlivě a horlivě zachovává všechna pravidla a předpisy po-

---

¹⁾ Luk. XVI. 10.

slušnosti, ať jsou sebe menší a nepatrnější. Proto tak odměňuje a povyšuje Pán takové řeholníky, proto jim prokazuje tolik milostí a je k nim tak štědrý. Jsou totiž štědrí k němu, a tu se vyplňuje slovo apoštola Jakuba:¹⁾ „Přiblížte se k Bohu, a (on) přiblíží se k vám“. Čím více se blížíš k Bohu a čím jsi k němu štědřejší, tím štědřejší bude on k tobě, tím větší dary a milosti tobě ušetří. Štědrý k Bohu je ten, kdo se snaží s největší péčí a horlivostí Bohu zalíbiti nejen ve věcech přísné povinnosti, nýbrž také v těch, které se pouze radí a konají nad míru předepsanou, kdo nejen ve věcech velkých, ale i v sebe menších, ano ve všem volí to, co uznává za lepší a dokonalejší a vůli Boží přiměřenější. K takovému bývá jistě Bůh nadmíru štědrý.

3. Takoví lidé jsou ve zvláštní přízni Boží, dosahují od něho mnoha milostí a darů, stále rostou a prospívají v milosti a vyznamenávají se přede všemi ctnostmi a dokonastí. To dokazuje také zkušenost. My jsme sami znali některé takové, kteří vynikali duchem a božskými dary; o jiných jsme zase slyšeli vypravovati, jak v pokročilém věku s velkou pozorností a svědomitostí každé i sebe menší pravidlo zachovávali a také v maličkostech se podrobovali poslušnosti,

¹⁾ Jak. IV. 8.

jsouce vzorem i zahanbením pro všechny. A právě řeholníky touto cestou krácející Pán povyšoval a vedl je k velké dokonalosti.

I ve světě vidíme lidi, kteří takovým způsobem svým pánům slouží a zcela se jim obětují, jen aby jim vyhověli podle svých sil ve všech věcech, v malých jako ve velkých, v obyčejných i nezvyklých. Takoví si získávají lásku svého panstva a dosahují vždy více milostí a přízně od nich. Právě tak je tomu i v domě Páně. Děti, které se pokořují, které mají ve vážnosti zachovávání pravidel ve věcech malých a nepatrných, jsou miláčky Božími a budou od něho významěny velkými milostmi. „Nechte dítek a nebraňte jim přijíti ke mně: neboť takových je království nebeské“.¹⁾ Ti však, kteří jsou proti představeným, libují si v nevázanostech, kteří nedbají takových maličností, nýbrž je považují za cvičení pro novice, ty Bůh poníží a od sebe zapudí, jak praví prorok:²⁾ „Jestliže jsem ponížene nesmyslel, ale povýšil duši svou, jako odstavenému od matky, tak (budiž) odplata má“. Neboť matka dítěti povyroslému odpírá prsa a mléko, kdežto nemluvněti je podává a laská je. Praví tedy Žalmista: Nepokořím-li se, Pane, jako maličký, odvrz mne od tváře své, jako

¹⁾ Mat. XIX. 14.

²⁾ Žalm CXXX. 2.

matka odmítá dítě, které chce odstavit. Ano ještě více! Pro takové dítě potřeba prsa svá hořkou šťávou pelyňkovou, aby v tom, co mu bývalo nadmíru sladké a příjemné, nacházel nyní trpkost a hořkost. Takovou kletbu svolává na sebe i David a vztahuje ji i na ty, kteří se pyšně vynášejí a nechtí býti už maličkými. Kdežto totiž dříve nacházeli v modlitbě a duchovních cvičeních slast a vzácnou chuť, nyní v nich pocíťují jen hořkost a všecko takové se jim mění v pelyněk.

4. Proto praví sv. Jeronym:¹⁾ „Kdo je opravdově oddán Kristu Pánu, Bohu svému, ten jest i v malých věcech právě tak pozorný a svědomitý jako ve velkých. Ví totiž, že bude vydávati počet i z každého neužitečného slova a z každé zbytečné myšlenky. Je přesvědčen, že člověk z malých chyb upadá do velkých, a ví, že Bůh tomu, kdo jest v malých věcech věrný, dá velkou odměnu a odplatu. Proto nepovažuje nic za nepatrné, nýbrž všechno je mu nadmíru vážné“. Sv. Basil připomíná nám totéž a praví: „Namáhej se dosáhnouti ctností větších, ale ani menšími nepohrdej. Žádnou chybu nepovažuj za nepatrnou, i kdyby byla sebe menší; neboť není nepřítele, který by ti nebyl velmi záhubný a škodlivý, kdybys jím pohrdal“.

---

¹⁾ Ep. 60. ad Heliodorum n. 12.

VII.

Několik příkladů k tomu.

1. Ve čtvrté knize Královské se vypravuje příběh o Naamanovi. „Byl velitel vojska syrského, muž mocný u pána svého a ctěný... byl to muž vlivný a bohatý, ale malomocný“. Dověděl se, že v Samarii jest prorok, jménem Eliseus, který uzdravuje ze všelikých nemocí, ba dokonce křísí i mrtvé. Proto si vyžádal list od krále syrského králi israelskému, aby ho uzdravil, jakmile k němu přijde. „Přišel tedy Naaman s koňmi a vozy, a zastavil se u dveří domu Eliseova“. Služebníci vkročili s poselstvím. Prorok nevyšel z domu, nýbrž mu vzkázal: „Jdi a umyj se sedmkrát v Jordáně, i bude uzdraveno tělo tvé a budeš čist“. Naaman se rozhněval a bral se odtud, řka: „Domníval jsem se, že vyjde ke mně, že stoje vzývati bude jméno Hospodina, Boha svého, a že dotkna se rukou svou místa malomocenství, uzdraví mne. Zda nejsou lepší Abana a Farfar, řeky damašské, nade všechny vody israelské, abych se v nich

umyl a byl očištěn?“ — Když se obrátil a rozmrzen odtud odcházel, přistoupili k němu jeho služebníci a řekli mu: „Otče, i kdyby věc velkou ti byl přikázal prorok, jistě měl bys ji učiniti; čím více, když řekl: „Umyj se a budeš čist“. — „Sestoupil (tedy) a umyl se v Jordáně sedmkrát podle rozkazu muže Božího. I bylo jeho tělo zase čisté jako tělo malého dítěte“. ¹⁾ Právě tím, co se mu zdálo tak nepatrné a bezvýznamné, dosáhl uzdravení.

2. A zrovna tak je tomu i ve věcech duchovních. Na těch maličkostech, které nám řehole předpisuje, záleží naše spasení, náš pokrok, naše dokonalost, jako dokonalost nějaké malby záleží na několika drobných bodech a čárách. Kdyby se po tobě žádalo, abys k svému duchovnímu blahu, pokroku a k dokonalosti učinil něco hodně tvrdého a těžkého, „jistě měl bys to učiniti“, jako Naaman, a poznal bys, že se ti námaha vyplatila. Tím spíše to tedy máš učiniti, řekne-li se ti, že všeho toho dosáhneš, vykonáš-li jen nějaké věci velmi snadné. Že pravidla obsahují věci tak snadné a nepatrné, nesmí nám býti podnětem k vlažnosti, nýbrž má nás povzbuditi, abychom je svědomitě zachovávali vidouce, že můžeme dojíti pokroku a dokonalosti způsobem tak snadným.

¹⁾ IV. Král. V. 1 - 14.

3. V knize o vynikajících mužích řádu cisterciáckého se vypravuje, že tito mniši měli pravidlo, podle něhož na konci oběda měli drobty chleba posbíratí a je buď snísti nebo dáti na mísu. Stalo se kdysi, že jeden z oněch mnichů, jenž byl velmi bohabojný a pravidla svědomitě zachovával, sebrané drobty chleba podržel v ruce. Byl totiž při stole zcela zabrán a pohroužen do čtení a převor právě dal znamení přestat čísti a povstati k modlitbě. Tu se mnich teprve vzpamatoval a byl velice zmaten, neboť už neměl kdy je snísti ani je dáti na mísu. Styděl se za nedbalost v zachovávání tohoto pravidla a nevěděl si jiné rady, než jíti k představenému, svou chybu vyznati a požádati ho za pokání. Podržel tedy drobty v hrsti, šel k představenému, vrhl se před ním na zem, vyznal svou chybu a prosil pokorně o pokání. Převor dal mu přiměřené napomenutí a tázal se ho, kam ty drobty dal. „Zde v ruce je mám, otče!“ odpověděl mnich. „Ukaž mi je!“ poručil převor. A když je ukázal, měl tam místo drobtů vzácné perly. Spisovatel k tomu podotýká, že Pán chtěl tímto zázrakem ukázati, jaké zalíbení má v horlivých řeholnících, kteří nejen v důležitých věcech, ale i v maličkostech zachovávají svá pravidla. Tento příklad také vypravuje Surius v životě sv. opata Odoná,

jemuž prý se to stalo samému, když byl ještě poddaným. Ve své pokoře však prý to vždy vypravoval tak, jako by se to bylo stalo jinému řeholníkovi.

4. Caesarius¹⁾ vypravuje; že za času císaře Bedřicha bylo uprázdňeno jedno opatství císařské, to jest takové, které obyčejně obsazovali císařové. I byli od mnichů vybráni dva, ale císař pořád nevěděl, kterému z nich dáti přednost. Tu jeden z nich císaři nabídl mnoho peněz, které si v klášteře neprávem našetřil, aby se císař rozhodl pro něho. Císař přijal peníze a slíbil mu, že přání jeho splní. Nato se císař dověděl, že druhý vybraný jest mnich dokonalý, upřímný, ctnostný a přesný v zachovávání pravidel. Radil se se svým okolím, jak by mohl při této volbě poznati a voliti hodného, a odmítnouti druhého. Tu pravil jeden z rádců: „Pane, slyšel jsem, že tito mniši mají pravidlo, podle něhož má míti každý u sebe jehlu. Až tedy Vaše Veličenstvo bude v kapitale, tu ať požádá od toho, který není tak přesný v zachovávání pravidel, aby předložil jehlu, jako byste si chtěl čistiti nehty. Nebude-li míti jehly u sebe, pak je to dobrý důvod odepříti mu opatství; neboť je to člověk, který nezachovává svých pravidel“. Císař tak učinil. Mnich opravdu neměl u sebe jehly. Tu řekl císař

¹⁾ Dialog. mirac. L. 6. c. 1.

druhému uchazeči: „Otče, půjčte vy mi jehlu!“ Ten ji hned vytáhl a podal. Nato mu řekl císař: „Otče, vy jste dokonalý mnich, a proto jste hoden takové cti. Chtěl jsem již jmenovati vašeho spoluuchazeče, avšak on se ukázal té důstojnosti nehodným, poněvadž nezachovává pravidel. Neboť snadno si lze pomyslit, že ten, kdo jst v malých věcech nedbalý a jich nešetří, bude málo dbáti i ve větších“. Proto nedal opatství prvnímu, a udělil je tomu, který přesně zachovával pravidla.

5. Týž Caesarius¹⁾ vypravuje ještě toto: Jedna šlechtična chtěla opustiti svět a v některém klášteře vzíti na se řeholní roucho. Duchovním toho kláštera byl mnich Florinus. V den před vstupem do kláštera pořádala hostinu pro přátele a známé. K ní byl pozván také onen duchovní. Světští lidé dostali pokrmy masité, mnich dostal rybu. Nesměl totiž podle pravidel poslušnosti jísti masa. Když však uviděl maso, dostal na ně chuť. Ve své chtivosti vzal si způsobně z blízké mísy kus pečeně a chtěl si na něm pochutnati. Avšak podle spravedlivého soudu Božího uvázl mu v hrdle a nemohl jím hnouti ani sem ani tam. Když již se dusil a obracel oči v sloup, udeřil ho jeho řeholní průvodce do zad tak silně, že sousto vyletělo ven.

¹⁾ Ibid. L. 4. c. 89.

Všichni však poznali, že se mu to přihodilo za trest pro jeho neposlušnost.

6. V dějinách řádu kazatelského¹⁾ vypravuje P. Ferdinand de Castillo, jak jednou za pobytu sv. Dominika v Bologni ďábel v noci jednoho bratra laika tak hrozně trápil, že byli velkým lomozem a křikem všichni ostatní bratři probuzeni. Na rozkaz sv. Dominika odnesli ho do chrámu. Deset mužů sotva ho udrželo. Když přišli ke kostelním dveřím, zhasla jako vichrem všechna světla, takže všichni tápali ve tmách. Ďábel trápil zase ubožáka roztodivným způsobem. Světec mu poručil jménem Ježíše Krista říci, proč toho člověka tak trápí a proč ho posedl. Na to odpověděl zlý duch: „Poněvadž večer předtím bez dovolení a bez požehnání se proti předpisům napil. Za této rozmluvy zvonili na jitřní. Tu pravil ďábel: „Nemohu zde déle zůstat, neboť počnou chváliti Boha“. Nechal tedy bratra ležeti polomrtvého a zbitého, takže se nemohl ani příštího dne postavit na nohy a vykročiti. Sv. Řehoř vypravuje podobný příklad o jeptišce, která jedla bez požehnání salát, a do níž pak hned vešel zlý duch.

---

¹⁾ Fernando del Castillo-Bottoni, Storia generale e vita di San Domenico e del suo ordine p. I. L. I. c. 60.

VIII.

Některé jiné příčiny, pro které se často pravidla přestupují, a prostředky proti tomu.

1. Někdy se stávají přestupky proti pravidlům z jakési bázně a zbabělosti, nebo spíše z nedostatku umrtvení. Člověku připadá zatěžko zajít k představenému a požádati ho o něco, co se nesmí v řeholi bez dovolení. Této potíže se tedy máme zbaviti. Nikterak neříkám, že nemáš jísti, píti, mluvit, nic přijímati nebo si podržeti, co někdo jiný ti chce dáti; pravím jen, že to nemáš činiti bez dovolení. Proč chceš konati bez požehnání, co můžeš konati s požehnáním Božím i představeného? „Mám pro každou maličkost běhati k představenému? Jest zaměstnán a zlobil by se“. V tom právě se mýlíš, a tohoto mylného mínění bych tě rád zbavil. Představení se nijak nebudou horšiti, nýbrž naopak je to velmi potěší, povzbudí, poněvadž to náleží k jejich úřadu. Řádu, jenž hledá jen svého pokroku a rozmnožení zá-

sluh, na tom tolik záleží, abys byl poslušný a nic nečinil bez dovolení, že milerád ustanovuje jednoho nebo více představených, jejichž úkolem jest udělovati dovolení ke všemu potřebnému. Vědí, že právě to jest jejich úřad, a že k tomu jsou ustanoveni. A právě proto se jistě nebudou horšiti, nýbrž radovati, přijdeš-li k nim. Obchodníci a řemeslníci se také nezlobí, jestliže se u nich hojně nakupuje nebo objednává. Vždyť je to jejich povolání; čím mají v obchodě více práce a čím více kupců k nim přichází, tím větší mají radost. Právě tak smýšlejí i představení. Máš-li o některém z nich jiné mínění, pak jej nepovažuješ za dobrého představeného.

2. Jak by se mohl představený mrzeti, přijdeš-li ho o něco prosit, když ví, že to bez dovolení učiniti nesmíš? Kdybys k němu přišel s něčím nedovoleným a neužitečným, pak by ses mohl báti, že bude mrzut. Ale jde-li o věci, které jsou nařízeny v pravidlech, pak se raduje, neboť je mu velkou útěchou, vidí-li, že podřízení tak přísně zachovávají pravidla, jsou tak přesní v poslušnosti a dbají i maličností. Kdybys nešel v takových věcech k představeným, naopak by je to velmi rmoutilo a bolelo, kdyby viděli, že si sám dovoluješ výjimky a svobody a troufáš si takové věci dělati bez do-

volení, jako by v domě nebylo představeného, k němuž bys mohl jít, a jako by nebylo pravidla, které se té věci týká. To by představeného jistě rmoutilo; neboť jako dobrý otec chce jen naše dobro a bolí ho, daří-li se nám zle. Jediné toho se máme obávat, abychom svým jednáním nečinili představeným mrzutosti.

3. Z toho dále následuje: Jako nemá nikomu zatěžko připadati jít k představenému a jeho o nějakou věc nebo dovolení požádati, když ví, že je to pravidlo a že se to nesmí konati bez dovolení, právě tak nesmí nám býti těžké říci spolubratru: „K tomu nemám dovolení“, kde to pravidlo žádá a kde to bez dovolení nesmím činiti. Toto upozornění jest velmi důležité. Někteří přestupují pravidla, poněvadž se nechtějí umrtviti a říci: „Nemám dovolení mluvit nebo přijmouti, co mi dáváš“. Někteří se ovšem vymlouvají vytáčkou, že nechtěli bratra zarmoutiti nebo uraziti; proto prý k tomu přivolili a neodvážili se říci, že to nesmějí učiniti. To znamená pokládati spolubrata za špatného řeholníka, který málo dbá pravidel. Považ jen, že tím nemůžeš druhého nikterak uraziti, nýbrž jemu dáváš jen dobrý příklad, vidí-li, že jsi přesně poslušný. Snad tě chtěl při tom jen zkoušeti, aby viděl, jak zachováš pravidla. Protože jsi řeholník, dbej

pilně toho, aby se řehole přesně zachovávala. To nemůže býti nikomu nevhod, nýbrž to musí každý schváliti.

4. Jiní se zas vymlouvají: Nechtěl jsem býti příliš úzkostlivý. To je také špatná výmluva: neboť kdo se osvědčuje poslušným k pravidlům, to není skrupulant, nýbrž dobrý řeholník. Kdyby se někdo styděl ukázati řeholníkem a služebníkem Páně věrnou poslušností k pravidlům, to by bylo špatné znamení. Ve světě se vyskytuje mimo jiné i ta převrácenost, že lidé mívají za zlé a vysmívají se, je-li někdo opravdu ctnostný, přijímá-li sv. svátosti a žije-li v ústraní. Z tohoto důvodu mnozí nemají dosti síly veřejně se prohlásiti pro ctnost, jak to evangelium vypravuje o předním muži židovském Nikodemovi, že k Pánu přišel v noci, poněvadž se neodvažoval k němu přijíti ve dne.¹⁾ V řádu jest to zcela jinak, a na nás jest, aby to vždycky tak zůstalo. Jedno z velkých dobrodiní, kterých se nám v řádě dostává, je to, že jsme v společnosti takových lidí, kteří vesměs chtějí žiti ctnostně a bohumile. Kdo se v tom nejvíce vyznamená, ten je také v největší vážnosti. •

Pravý řeholník musí v lásce k Bohu a ke ctnosti býti tak pevný, že přese všechn odpor stůj co stůj se nespustí věcí dobrých

¹⁾ Jan III. 2.

a lepších a nikdy se nestydí jeviti jako dobrý řeholník a sluha Boží. Neboť kdo by se za to styděl, má se proč obávat, že také Syn Boží se bude za něho stydět před Otcem nebeským.¹⁾ „Neboť kdo se stydět bude za mne a za slova má, za toho se bude stydět Syn člověka, když přijde ve slávě své i Otcově a svatých andělův“. Kdyby měl šlechtic sluhu k doprovodu a posluze, ten však by zůstával ve své pýše a omezenosti vždy hodně daleko za svým pánem, místo aby šel s ním, jen aby nevypadal jako sluha, ten by jistě zasloužil být propuštěn z domu. Týž trest zastihne toho, kdo se stydí dáti najevo, že je služebník Boží a věrně zachovává pravidla.

5. Zbavme se v této věci všech klamů a mamů. K tomu nám pomůže přesvědčení, že nejen řeholníci, ale i lidé světší se velice vzdělají, uvidí-li, že přesně dbáme svých pravidel. Zazní-li zvonek, když jsme s nimi, k nějakému skutku poslušnosti, máme rozhodně říci: „Milý pane, nyní mne volá poslušnost!“ Tu přeručíme přívětivě rozmluvu a odebereme se tam, kam nás poslušnost volá. Víím velice dobře, že se nejednou světší lidé takovou řečí více vzdělali a více užitku z toho měli, než ze všeho, co by se jim bylo mohlo říci v delším rozhovoru. A

¹⁾ Luk. IX. 26.

čím více řeholník pokročil věkem nebo postavením, tím krásněji působí takový jeho příklad.

Proto je-li někdo přesný a svědomitý v zachovávání pravidel a říká-li, že potřebuje dovolení k tomu, o čem druhý ví, že to bez dovolení nesmí konati, pak to není ani omezenost ani nezdvořilost, i kdyby ten druhý byl starší kněz. To neznamena býti skrupulantem, nýbrž dokonalým a pravým řeholníkem a starostlivým o svůj pokrok. To však nikoho neurazí, nýbrž všem dá dobrý příklad. Kdyby se to týkalo něčeho zvláštního a nezvyklého, pak bys měl nějaký důvod a mohl bys říci: Nechci býti podivín a jeviti se pokrytcem. Ale o něco takového tu nejde, nýbrž jen o zachovávání pravidel. A ještě něco. Takovým způsobem se uchráníš všech podobných případů, a pak máš navždy pokoj. Ukážeš-li jednou slabost, přijde pokušení častěji. Ale zůstaneš-li pevný, pak mimo prospěch vlastní prokážeš tím velikou službu i bratrovi: neboť snad si nevšímal vůbec onoho pravidla, nyní však tvým příkladem byl upozorněn na ně a dbá ho. A tak se mu nemohlo dostati lepšího poučení.

6. V letopisech řádu sv. Jeronyma¹⁾ se vypravuje o řeholníkovi, který se zvláště vyznamenal mlčením a byl proto u velké

¹⁾ Chronica ord. S. Hieronymi c. 28.

vážnosti. Jeden vznešený šlechtic o něm slyšel; přišel do kláštera a přál si s ním promluvit. Zastihl ho právě samotného, když vcházel do své zahrádky; spěchal za ním a volal na něho, že chce s ním mluvit. Sluha Boží však se nezastavil, nepočkal na volajícího a neodpověděl ani slova. Šlechtic šel za ním, a tak přišli oba do zahrady. Jakmile přišli do zahrady, padl mnich tváří na zemi, zakryl si oči a pravil tomu, jenž s ním chtěl mluvit: „Nevíte asi, pane, že bez dovolení převorova nesmím s vámi mluvit“. Po těch slovech vrhl se opět na zemi a nepromluvil ani slova. Když to šlechtic viděl, nechtěl ho více obtěžovati, nýbrž vrátil se domů a byl daleko více vzdělán jeho mlčením, než kdyby s ním byl mluvil nevím jak dlouho.

2. Tytéž letopisy¹⁾ vypravují o jiném sv. muži téhož řádu toto: Mezi jinými ctnostmi, které ho zdobily, měl také tu, že málo mluvil, obzvláště v době mlčení a na místech, kde bylo přikázáno mlčeti, v klauzuru klášterní a v kostele. Na těch místech se varoval nejen, aby sám nemluvil, nýbrž také nedával odpovědi, když ho někdo oslovil. Jednou přišel do toho kostela král Jindřich. Kráčel klauzurou a spatřil onoho mnicha, který přicházel proti němu. Král ho měl pro jeho svatý život velice rád a chtěl s ním mluvit. Mnich

¹⁾ Ibid. c. 21.

na to nedbal, nezastavil se a nedal odpovědi. Když král viděl, že neodpovídá, začal mluvit hlasitěji a volaje šel za ním. Avšak sluha Boží se nezastavil a nedal odpovědi, až byl mimo klausuru. Když byli oba venku, ptal se ho král, proč mu nedal odpovědi. Řeholník udal důvod a pravil: „V klausuře, kde mne Vaše Veličenstvo oslovilo, není dovoleno řeholníkovi mluvit. To je důvod, proč jsem neodpověděl, až jsem byl venku“. Letopisy dokládají, že král byl touto odpovědí velice dojat.

IX.

Jiné pobídky k zachovávání řeholních pravidel.

1. Mimo to máme ještě jiné prostředky k horlivému a pečlivému zachovávání pravidel. První jest dobrý příklad, který máme dávat podle slov apoštolových:¹⁾ „Bedliví buďte dobrého nejen před Bohem, ale i před lidmi“. A Kristus Pán sám k nám volá:²⁾ „Tak svěť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích“. Lidé chválí a velebí Boha, vidí-li strom v květu nebo obtížený plody nebo vidí-li krásnou, líbezně vonící růži. Naší povinností jest celému světu dávat dobrý příklad a svým životem svítiti. Zvláště jsme tím povinni svým bratřím, s nimiž žijeme a se stýkáme. Tento dobrý příklad nezáleží v tom, že se nedopouštíme velkých chyb, nýbrž že se varujeme i sebe menších. Ať všichni vidí, že jsi přesný v po-

¹⁾ Řím. XII. 17.

²⁾ Mat. V. 16.

slušnosti a v zachovávání pravidel, že v řádě dbáš a šetříš i maličkostí. Kdo v tom vyniká, ten dává dobrý příklad a nejvíce vzdělává. Čím je kdo starší a učenější, tím více se na něm vzděláváme, vidíme-li, jak je dbalý a horlivý i v sebemenších věcech. V tom má býti přednost stáří, v tom se má poznati, že jsi starší, když jsi totiž pokornější, umrtvenější, přesnější v zachovávání všech pravidel, i sebemenších předpisů poslušnosti.

Tak nás učí v evangeliu Kristus, náš Pán a Mistr:¹⁾ „Kdo jest mezi vámi větší, budiž jako menší“. Takoví udržují řád a podporují klášterní ctnost a kázeň. Takoví jsou základní sloupy řádu:²⁾ „Toho učiním sloupem v chrámě Boha mého“. Tak mluví Pán ve Zjevení, a Jeremiášovi praví:³⁾ „Já totiž činím z tebe dnes pevnost, železný sloup a bronzovou zeď“. Proti tomu nemůže nikdo více škoditi řádu, než dává-li v něm špatný příklad. Čím je starší a čím výše stojí, tím větší škody způsobí. Neboť příklad má vůbec největší moc působiti na jiné a strhnouti je, jak to dokazují svatí a zkušenost. Ve zlém jest však nejmocnější. Vidí-li někdo, že ty, ač jsi starší, nezachovááš pravidla a nedbáš maličkostí, jak si bude počínati on při společné všem

¹⁾ Luk. XXII. 26.

²⁾ Zjevení III. 12.

³⁾ Jeremiáš I. 18.

přirozené náklonnosti k svobodě a nevázanosti, při onom odporu a oné nechuti dát se poutati uzdou pravidel? Co bude jiného činiti, než že půjde cestou, kterou nastoupil, a že projde dvířky, která vidí otevřená? Toho si již dávno přál, jen ještě čekal na nějakého vůdce, který by ho vedl a zbavil nesmělosti. Tak se klášterní kázeň znenáhla uvolní, a ty jsi příčinou, že k tomu došlo. Z toho se budeš odpovídati před Bohem, a to nejen ze svých vlastních hříchů, ale i z hříchů svých druhů; neboť ty ses špatným příkladem stal příčinou toho všeho. „Od těch hříchů, jichž si nejsem vědom, mne očisť a cizí (viny) odpusť svému služebníku“.¹⁾ To nám má býti pobídkou, abychom přesně zachovávali pravidla a varovali se všelikého pohoršení.

2. Druhý prostředek dobrému zachování pravidel řeholních jest právě tak obecný jako snadný. Náš sv. Otec Ignác²⁾ udává onen prostředek v stanovách a pravidlech, říká: „Několikrát do roka ať všichni poprosí představeného, aby jim uložil pokání za chyby v zachovávání pravidel, aby mohl každý ukázati svou péči a stálý pokrok ve službě Páně“. Máme si pravidel tak vážiti, že chyb

¹⁾ Žalm XVIII. 13. 14.

²⁾ Inst. S. J. Const. p. 3. c. 1. n. 28. pag. 48 et III. Reg. 51. Summar. pag. 9.

proti nim nejen vnitřně litujeme a želíme, ale máme to ukázati také navenek, žádající o pokání a skutečně je konající. I kdyby se někdo tu a tam proti pravidlům provinil, tímto pokáním jest to zase vyrovnáno a odpykáno, a pravidla zůstanou opět ve své síle a závaznosti, jako by nebyla bývala nikdy přestoupena. Zákon zůstává in viridi observantia, jak říkají právníci a theologové, to jest zůstává ve své živé, čerstvé síle, jako by nebyl porušen, když se přestoupení vždy hned potrestá. K tomu totiž, aby zákon zůstal v síle a platnosti, není nezbytné, aby ho poddaní nepřestupovali; dostačí, když ti, kdo jej přestupují, bývají káráni a trestáni. Ale přestupuje-li se zákon bez překážky a nebývá-li přestoupení trestáno, nedbá-li se ho, pak je to znamením, že zákon už nemá závazné síly a platnosti. Zvykem pozbyl již síly a byl zrušen, buď že se ho už neužívá, nebo že se stal již zvykem opak. Totéž platí i o pravidlech. Pečuje-li se v řádě o to, aby po každém přestoupení pravidel následoval trest, pak jest ještě řeholní kázeň dobrá. Ale jsou-li pravidla přestupována, chybuje-li se proti nim, a není viděti, že se za to žádá a koná pokání, pak můžeme v pravdě říci: Zde se pravidla už nezachovávají. Nebo jestliže se pravidla volně a nevázaně přestupují, a nikdo si toho nevšímá, nikdo to

netrestá, nikdo si z toho nic nedělá, pak se může zítra říci: Pravidla už nemají závazné síly, jsou zrušena, kde se přestupují před tváří představeného nebo s jeho vědomím, a kde se za to nestanoví pokání.

3. Proto jsou představení, jimž náleží pravidla zachovávat v platnosti, jako strážci a ochránci řádu povinni pokání ukládati, stanou-li se chyby co do zachovávání pravidel. Když tě tedy představený kárá nebo ti ukládá pokání, neděje se to proto, že by byl proti tobě zaujat nebo že si tebe málo váží: neboť ví velmi dobře, že jsme všichni lidé, a že není nic zvláštního proviniti se proti pravidlům. Činí to, aby učinil zadost svému úřadu, který ho zavazuje bdíti nad zachováním pravidel. Kdyby si toho nevšímal a přestupky přehlížel, kdyby nechtěl ukládati pokání, pak by tím ukázoval malou úctu k pravidlům a jaksi by souhlasil s jejich přestupováním. Tak by pravidla poznenáhlu pozbyla platnosti, život řeholní by se uvolnil a zvlažněl. Sv. Bonaventura praví: Rozdíl mezi přísnými neboli reformovanými řády a mírnějšími nezáleží v tom, že by se v prvních nehřešilo, v druhých však hřešilo. Vždyť to není možné, neboť:¹⁾ „Namnoze (beztoho) klesáme všichni“. Rozdíl spočívá v tom, že v přísných neboli reformovaných rádech

¹⁾ Jak. III. 2.

každý, kdo přestupuje pravidla, bývá kárán a trestán, v mírnějších však nikoli.

4. Podle přání našeho sv. Otce Ignáce máme všichni býti představeným nápomocni v tom, co náleží k povinnostem jejich úřadu. Proto praví: Několikrát do roka má každý představeného poprositi, aby mu uložil pokání za chyby v zachovávání pravidel“. Bylo by totiž pro představeného nadměru obtížné břemeno, kdyby měl za každým jako strážník pozorovati ho a ukládati mu pokání, kdykoli by přestoupil některé pravidlo. Bylo by to zhola nemožné; a kdyby se to i mohlo prováděti, bylo by to proti laskavému způsobu jednání, zavedenému v Tovaryšstvu. Ty sám se máš o to starati a býti prvním, který cítí potřebu představenému svou chybu vyznati a požádati o pokání. Nikdy nedopuštěj, aby představený o tvých chybách dříve zvěděl od někoho jiného než od tebe. Tvoje věc je to, a tím získáš sám mnohem více, než kdokoliv jiný.

5. Uvaž ještě bedlivě důvod, který uvádí náš Otec v tom pravidle: „Máme tím ukázati svou péči o pokrok v službě Boží“. Kdo tedy hledí po každé, když pochybí proti pravidlům, ihned požádati za pokání, tím ukazuje, že mu záleží na duchovním pokroku. Kdo však pravidla přestupuje a dopouští se mnoha chyb proti nim, nestaraje se při tom,

aby si vyžádal nějaké pokání, ten ukazuje velmi málo dbalosti o svůj duchovní prospěch. Je-li tudíž v některém klášteře toto cvičení oblíbeno a koná-li se tam časté pokání a mrtvení, pak je v takovém klášteře dobrá kázeň, velká horlivost a všichni se vzájemně dobrým příkladem povzbuzují.

6. To je druhý prostředek, jež zde uvádíme, a sice zcela snadný. Neříkám, že bychom se nedopustili žádného provinění proti pravidlům řehole; neboť to bychom nebyli lidé, nýbrž andělé. „Není člověka, který by nehřešil“.¹⁾ Neboť kde je člověk tak spravedlivý, aby neměl všedních hříchů? Zhřešil-lis tedy, ukaž lítost, projev činem, že jsi řeholník, že máš pravidla v úctě a vážnosti, že je chceš svědomitě zachovávat. Ať jest aspoň viděti, že uznáváš svou chybu: neboť tímto malým pokáním napraviš zase přestoupení pravidel a získáš více, než jsi ztratil. Proto ďábel si nemůže zakládati na chybě, k níž tě svedl; naopak s hanbou odtáhne, podal-lis za onu chybu tak vzácné dostiučinění. K tomu se přiznal zlý duch proti své vůli sv. Dominikovi, když ho vodil všemi prostorami klášteřa, aby mu řekl, jak pokouší jeho řádové bratry. Když přišli do kapituly, t. j. do místnosti, kde mniši vyznávají chyby a dostávají za ně pokání, řekl zlý duch: „Zde přicházím

¹⁾ III. Král. VIII. 45.

o všechno, co jsem získal v hovorně, jídelně a ve všech jiných místnostech“. Než nejen před Bohem, ale i před lidmi pokáním napravujeme přestupky proti pravidlům. Nedbal-lis zvonění nebo nezačal-lis přesně nějaké dílo poslušnosti, dopustil-li ses nějakého zjevného poklesku před očima všech, pak se to napraví veřejným pokáním, když totiž vyznáš svou chybu. Je-li však viděti chybu, ale nikoli pokání za ni, pak lze právem říci: „V tomto domě se nedbá přesně poslušnosti, zde ubývá horlivosti“.

7. Ještě poznámku. Žádati o pokání a ukládati je jest v Tovaryšstvu ovšem obecný zvyk; a má to také vždy tak zůstat. Avšak při tom se nesmí zapomínati na druhý způsob pokání, o němž mluví pravidla,¹⁾ totiž „když představený ukládá k témuž konci sám pokání.“ Neboť kdyby to vyšlo ze zvyku, pak by se považovalo pokání uložené od představeného za příliš těžké, a někteří by to nesli příliš těžce, že se jim takové pokání ukládá. To by byla pro řád velká škoda a velké pohoršení. Proto se také tento druh pokání má zachovati a máme ho u všech užívat; neboť je k tomu vždy dost příčin. A kdyby jich ani nebylo, máme přece, jak náš Otec praví,²⁾ „všichni býti ochotni každé

1) Inst. S. J. III. Reg. 4. Summar. pag. 3.

2) Ibid. Reg. 37. Sum. mar. pag. 7.

pokání, které by se nám uložilo, přijmouti a vykonati, i kdybychom je nebyli zasloužili“. Tím se ukazuje ctnost a pokora a touha po pokroku, kterou řeholník plane, jak praví apoštol Petr:¹⁾ „Neboť jaká jest to sláva, jestliže prohřešující se rány snášíte? Ale jestliže dobře činíte trpíte a (to) snášíte, to jest milost u Boha“. Když se tedy stále dopouštíš chyb a jsa právem za to pokárán, trpělivě to pokání přijímáš, co je na tom velikého? Ale když někdo, nezavdav k tomu příčiny, přece jest pokárán a uloží se mu pokání, jako by se opravdu byl něčeho dopustil, a když toto pokání přijme trpělivě a příkladně, pak zasluhuje opravdu chvály.

8. K zachovávání pravidel přispívá i to, co se žádá v posledním pravidle summaria (výťahu) v posledním z obecných pravidel, totiž „aby je každý znal a jim rozuměl“. Proto se tam přikazuje, aby je všichni měli po ruce a čítali a aby je všichni v jídelně každý měsíc slyšeli. Ale mnozí na tom nepřestávají, že slychají pravidla v jídelně předčítati. V povinné denní duchovní četbě přečtou si každý den tři nebo čtyři pravidla. Tak je pohodlně za měsíc všecka pročtou a mohou také o nich rozjímati. Je to jistě dobré cvičení a výborná duchovní četba. K tomu jest ještě zvláště užitečné, když si někdo

¹⁾ I. Petrův II. 20.

ustanoví zvláštní zpytování svědomí o zachování pravidel. Při tom netřeba se zabývati všemi, nýbrž jen těmi, u nichž je toho více třeba, pak opět jinými, pak zase pravidly svého úřadu atd. To je velmi prospěšné zpytování svědomí.

KNIHA SEDMÁ.

JAK UPŘÍMNĚ MÁME PŘEDSTAVENÝM A
VŮDCŮM DUCHOVNÍHO ŽIVOTA VYJE-
VOVATI CELÝ STAV SVÉHO SVĚDOMÍ.

I.

Jak je důležité a nezbytné býti upřímný k představeným.

1. Podle sv. Kasiana¹⁾ staří Otcové pouště kladli velmi vřele na srdce všem, kteří vstupovali k nim do služby Boží, jako základní poučku pro ně, že všechna svá pokušení a zlé myšlenky a všechno, co se děje v jejich duši, mají vyjevovati svým představeným a učitelům. To byla u nich první zásada. Sv. Antonín²⁾ praví: „Možno-li, má mnich oznámiti představeným, kolik kroků učiní a kolik pohárů vody ve své cele vypije, aby v těch věcech nepochybil“. Všechno má býti určeno poslušností. Sv. Jan Klimakus³⁾ praví, že v jednom velmi nábožném klášteře našel mnoho mnichů, kteří měli na pasu připevněnou tabulku, na které si každý den poznamenávali všechny své myšlenky, aby mohli duchovnímu vůdci každý den o nich vydá-

---

1) De Coenob. Inst. L. 4. c. 9.

2) Vit. Patr. L. 3. n. 176.

3) Scala Paradisi gr. 4. De obedientia pag. 702.

vati počet. Práví, že se tak dělo na rozkaz představených. Týž předpis připomínají také svatí Basil,¹⁾ Jeronym, Ambrož a Bernard.²⁾

2. Toto společné učení světců a tuto první zásadu oněch svatých poustevníků doporučuje nám také náš sv. Otec Ignác³⁾ jako něco velmi důležitého a potřebného slovy nadmíru vážnými, jež čteme v stanovách: „Když jsme věc v Pánu uvážili, shledali jsme před Božskou velebností, že to podivuhodně prospívá, jsou-li poddaní představeným co nejlépe známi“. Tak náš Otec nikdy nemluvívá, ani když jde o věci velmi důležité. A netoliko že se tím způsobem vyjadřuje; uvádí také důvody, aby to dokázal. První důvod pro důležitost a nezbytnost této upřímnosti k představeným jest, aby mohli tyto své poddané lépe řídit a vésti. Neboť nezná-li tě, a ty se mu nesvěříš, pak to nemůže konati. Mudřec praví:⁴⁾ „Kdo své hříchy tají, nebude míti štěstí“. Jestliže nemocný lékaři svou nemoc nevyjeví, pak ho nemůže léčiti. Sv. Jeronym praví, čeho lékařství nezná, toho že neléčí.⁵⁾ Musíš lékaře o své nemoci poučiti, chceš-li, aby tě uzdravil. Byl-lis snad již často ne-

1) Constit. monast. et alibi passim.

2) De ordine vitae et mor. inst. c. 3.

3) Inst. S. J. II. Exam. c. 4. n. 34. pag. 14.

4) Přísloví XXVIII. 13.

5) Commentar. in Ecclesiasten c. 10. v. 11.

mocen, pak mu musíš vyjevití všechny ony nemoci. Zamlčíš-li jen jedinou, může ti předsati takový lék, jenž ti vzhledem k zatajené nemoci více uškodí, nežli ti prospěje vzhledem k tomu, co jsi mu vyjevil. Neboť jak dí přísloví, „Co prospívá játrům, škodí slezině“, to jest, každý lék se nehodí pro všechny nemoci. Proto se máš před ním dokonale vyjevití, aby mohl léky připraviti tak, aby neškodily.

3. Právě tak a ze stejného důvodu máš také duchovnímu lékaři, svému představenému, vyjevovati všechny své choroby a nemoci. Zná-li lékař nemocného dokonale, ví-li o všech jeho chorobách a nemocech, zná-li jeho tělesnou konstituci, pak má zpola vyhráno. Pak se chopí nemoci hned u kořene, ví, v čem nemoc vězí, co zde může prospěti a co uškoditi, a snadno užije vhodného léku k uzdravení. Proto mají knížecí osoby a velicí páni vždy kolem sebe lékaře, kteří je doprovázejí a s nimi stoluji. Lékař nesmí takovému pánu stále říkati: „Z toho můžete jísti; tolik nesmíte píti“. To by jim bylo protivné a obtížné. Lékař musí viděti, co nemocný jí, jaké pohyby tělesné koná, k čemu projevuje obzvláštní náklonnost, co mu prospívá a co škodí. Musí dobře znáti tělesný stav člověka, aby ho v čas nemoci mohl ošetřovati a užiti léků co nejlepších.

Takovou péči máme podle sv. Ignáce mít i my. Vždy mají kolem nás býti lékaři, kteří dokonale znají náš stav a naše náklonnosti; naši slabost a sílu, aby nás mohli tím lépe vésti a řídit. Správa a řízení Tovaryšstva Ježíšova jest duchovní a vnitřní. Nevede se cestou trestní. Obyčejně nenastupuje nikdy na cestu právní na základě informací nějakého procesu nebo výslechu svědků. Stará se jen o spásu a pokrok naší duše. Proto se máš sám svému představenému jakožto svému lékaři a otci a zástupci Božímu vyjevovati a svěřovati. Nečiníš-li to, jsi v nebezpečí, že pokoušíš Boha, který nás chce řídit skrze jiné lidi. Ti však by tě nemohli vésti správně, kdyby ses jim nesvěřil, poněvadž by tě neznali.

4. Druhý důvod ještě více osvětluje důvod předešlý a zní takto: Čím důkladněji znají představení nitro i vnějšek svých poddaných, s tím větší péčí a láskou mohou jim pomáhati a jejich duše chrániti ode všech nepříjemností a nebezpečenství, do nichž by upadli, kdyby byli postaveni na to neb na ono místo, nebo kdyby byli vydáni těm neb oněm příležitostem, poněvadž se neví, jaká jsou jejich pokušení a jaké zlé náklonnosti, nebo jakou mají sílu a jakou zásobu ctností. To je zvláště důležité v našem Tovaryštvu, kde máme býti vždy připraveni

podle svých slibů a svého určení, že se odebereme do kteréhokoli dílu světa, když to rozkáže sv. Otec nebo naši přímí představení. Při takovém poslání je třeba voliti dobře a poslati nejschopnější, kteří se k tomu hodí, a ne jiné, kteří se nehodí. Proto praví náš Otec, že není jen velmi užitečné, nýbrž nadmíru potřebné, aby představený znal co nejlépe náklonnosti a pokušení svých podřízených. Má věděti, ke které chybě a ke kterým hříchům jsou nejvíce náchylni; pak je může tím lépe vésti a řídit. Pak nic neporučí, co přesahuje sílu jejich, nevydá je ve větší nebezpečnosti a námahy, než snesou. Co činí správu Tovaryšstva tak snadnou, mírnou a účelnou, to je otevřenost podřízených a ona znalost, kterou mají představení o každém jednotlivci, o jeho nadání, vlohách a schopnostech, o tom co je v něm dobrého i zlého; proto vědí, k čemu se každý hodí a k čemu se nehodí, jak se s ním má zacházeti a kam ho možno ustanoviti. A tak se neukládá nic, co by přesahovalo něčí síly tělesné nebo duševní a také nikdo nebývá vydáván v nějaké nebezpečnosti. S každým se jedná podle jeho sil a jeho hřiven, jak čteme v evangeliu.

5. Za třetí mnoho záleží na tom, jak praví náš Otec, aby představený mohl míti náležitou péči o to, co je na prospěch celému

tělu Tovaryšstva; neboť má právě tak dbáti cti a dobra celého řádu jako dobra tvého. Jestliže se představenému upřímně vyznáš a dáš mu nahlédnouti do své duše, pak může při vší šetrnosti k tvé cti pečovati lépe o všeobecné dobro celé řeholní družiny. Jestliže však se mu řádně nesvěříš se záležitostmi svého nitra, pak si zahráváš se svou ctí i se svou duší a zároveň se ctí řádu, pokud závisí na tvé cti.

6. Tu je vhodná příležitost dobře si uvědomiti, jaké prostředky, které nám Tovaryšstvo podává k našemu vlastnímu pokroku, jsou zároveň velmi vhodné účelu celého řádu. Kdyby bylo naším úkolem, abychom zůstávali uzavřeni ve svých celách a nechodili nikam než do choru a do jídelny, nebylo by ovšem tou měrou třeba býti otevřenými k představeným a vydávati jim počet ze svého svědomí. Ale v Tovaryšstvu, kde je pro podřízené tolik a tak různých úkolů, v nichž je třeba zcela na ně spoléhati, jim důvěřovati a je někdy posílati úplně samotné do celého světa, k věřícím i nevěřícím, a to i na dlouhou dobu, tu je třeba, aby představený přesně věděl, co v kom vězí, aby neuváděl jednotlivce a s ním i celý řád v nebezpečenství. Ano i pro každého jednotlivce je velmi důležité, aby se představenému úplně vyjevil a tak ulevil svému svědomí a je upokojil; neboť jinak

by byl za všechna nebezpečení odpověden pouze on sám. Přizná-li se však upřímně představeným k svým slabostem a chabým silám duchovním, pak ho nepustí do takových nebezpečných příležitostí.

Plutarch¹⁾ užívá v této věci velmi názorného přirovnání. Chtějí-li se prý chudí vydávati za bohaté, upadají v bídu stále větší a konečně přicházejí o všechno, protože chtějí utráceti jako boháči; ale jejich jměníčko na to nestačí. Právě tak je tomu, je-li nějaký řeholník chudý co do ctností a z nedostatku pokory skrývá svou bídu a chce se jeviti bohatým, jako by měl to, co nemá. Takový upadá v bídu stále větší a konečně v úplnou zkázu; neboť jej považují za bohatého a vydávají jej v takové nebezpečné příležitosti, pro něž fond jeho ctností nestačí. To všechno se na něho hrne, poněvadž se upřímně nevyjevil. Kdyby to bylo jen k našemu uklidnění a zabezpečení, k úlevě našeho svědomí, abychom se vyhnuli takovým úzkostem a nebezpečím, už proto bychom měli své nitro představenému odhaliti; avšak činíme to především k tomu cíli, abychom si Boha tím více zavázali ku pomoci a k vysvobození z nebezpečných příležitostí.

8. Ó jak jest klidný a spokojený řeholník, jenž se představenému zcela jasně vyznal a

¹⁾ Moral. tom. 2, 12.

jemu všechnu svou bídu a své nedokonalosti odhalil, když mu potom svěřují nějaké poslání nebo nějaký úřad! Jakou důvěru má pak v Boha, že bude při něm státi a že ho uchrání od nahodilých příležitostí a nebezpečností! „Já jsem se nevetřel sám do tohoto úřadu, Pane; poukázal jsem na svou slabost a nedostatek sil duševních. Tys, Pane, mne sem postavil, tys mi tento úřad uložil, ty také sám doplníš, čeho se mi nedostává“. S takovou důvěrou volal sv. Augustin:¹⁾ „Pane, dej, co poroučíš, a poruč, co chceš!“ Takovému připadá, jako by si byl Boha zavázal, že mu dá všechno potřebné k tomu, k čemu ho povolal. Ale jak zase může býti klidný někdo jiný, jenž se upřímně nevyjevil, jenž snad k tomu cílí, aby mu nějaký úřad byl dán nebo aby byl ponechán na místě, které se mu líbilo, zamlčel nějaká pokušení nebo vášeň nebo nedokonalost nebo slabost? Takového nepostavila na jeho místo poslušnost ani Bůh; neboť, jak praví filosofové, „jednání, které pochází z nepřekonatelné nevědomosti, není svobodné“. Nebyla to vůle představeného, nýbrž jeho vlastní vůle, že se na nějaké místo vedral a vetřel. Je vetřelec, nikoli povoláný nebo poslaný. O takových se může právem říci, co praví Bůh

---

¹⁾ Confess. L. X. c. 29.

skrze Jeremiáše:¹⁾ „Neposílal jsem proroků, a oni běhali: nemluvil jsem k nim, a oni prorokovali“. Což potom divu, když takoví klesají a když se jim nic nedaří? Mají proč se obávati a trávit život bez útěchy. Ti jistě svého svědomí neupokojí, požádají-li představeného pouze, aby jim nesvěřoval ten úřad nebo tu práci, řeknou-li jen obecně, že k tomu nemají v nitru dosti ctnosti a síly. Mají důvod svůj, jak ještě ukážeme, vyložiti podrobněji; neboť takové obecné výmluvy považuje představený za pokoru, protože i největší světcí se vyslovují o své neschopnosti ještě ostřeji.

9. A proto nám to doporučí náš sv. Otec Ignác v stanovách tak vážně a často jako věc velmi důležitou, na níž záleží dobro celého řádu. Tímto přesvědčením byl tak proniknut, že ve čtvrté části stanov, kde o tom mluví, že nesmí býti zamčen ani pult ani dveře, přidává:²⁾ „Ani vlastní svědomí nesmí býti uzavřeno“, ač se zdá, že tato věc zrovna sem nenáleží. Tak určitý jest jeho názor o této věci, tak velká je cena, kterou tomu přikládá. Totéž připomíná v šesté části, kde praví:³⁾ „Nemá se nic před představenými zatajovati ani ze zevnějšku ani z nitra“. Považuje to v řádě našem za tak nezbytné, že stále to připomíná

¹⁾ Jer. XXIII. 21.

²⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 4. c. 10. n. 5. pag. 73.

³⁾ Ibid. Const. p. 6. c. 1. n. 2. pag. 94.

„včas i v nečas“, jak praví sv. Pavel. Když se v pátém generálním shromáždění jednalo o podstatných bodech našeho řádu,¹⁾ bylo prohlášeno, že jsou to ty, které byly předloženy jako nástin papeži Juliovi III. a od něho a jeho nástupců schváleny a potvrzeny. K tomu ještě náleží všechny ty věci, bez nichž by ona ustanovení neobstála nebo mohla býti jen stěží zachována. K nim náleží vyjevovati svědomí představeným. Proto je to podstatná věc, bez níž by se nemohlo Tovaryšstvo udržeti. Tím je vyčerpáno všecko, co se o tom může říci.

10. Také o jiných řádech někteří dějepisci²⁾ poznamenali, že v nich trvala velká horlivost tak dlouho, pokud bylo zvykem ve všech záležitostech se obracet k představenému a duchovnímu vůdci a jim celou svou duší otevřít. A naopak ukazuje zkušenost, že neupřímnost k představeným vede pozvolna k odpadu od řádu. Začátek bývá ten, že se takový řeholník oddává vždy více vlažnosti a vášni nebo nějaké zlé náklonnosti, duchovní cvičení zanedbává a pak z jedné chyby padá do druhé. Pak se snaží zakrýti své nedokonalosti, neskládá již účty ze své slabosti. Tak se rána stále jítří, až se stane nezhojitelnou. Co se na počátku zdálo nepatrné, stále roste,

---

1) Inst. S. J. II. can. 17. Congr. Gen. V. pag. 548.

2) Rosignoli, De discipl. christ. perf. l. 1. c. 1.

až konečně nelze už škody napravit, a poněvadž budova stále chátrala a nikdo se ne snažil ji opravit, konečně se zřítí. To potvrzuje sv. Dorotheus¹⁾ případně těmito slovy: „Někteří říkají: Ten padl proto, jiný vystoupil z řádu z oné příčiny, toho vyhnala nemoc, toho zase rodiče vzali z řádu. Já však pravím: Ani to, ani ono nebylo příčinou, nýbrž že byl od počátku uzavřený a nechtěl vydávati představeným počet z toho, co se dalo v jeho duši“.

---

¹⁾ Doctrina 5. n. 6.

II.

Útěcha a pokoj pocházející z upřímnosti k představeným a duchovním vůdcům. Velký užitek této upřímnosti.

1. Sv. Otcové a učitelé církevní Ambrož,¹⁾ Augustin,²⁾ Jeronym³⁾ a Bernard⁴⁾ praví, že největší útěchou, jíž se mezi mnohými věcmi člověku v tomto životě může dostat, jest věrný přítel, u něhož si naše srdce ulehčí, jemuž můžeme odhaliti nitro a všechna tajemství srdce. Tak praví také Mudřec:⁵⁾ „Přítel věrný jest léčivé koření života.“ „Není léku tak účinného na hojení ran“, praví sv. Augustin, „jako tě takový přítel potěší v trampotách, jako ti poradí v pochybnostech, jako se s tebou zaraduje ve štěstí a pocítí soucit v neštěstí.“ „Přítel věrný jest záštita mocná, a kdo ho našel, našel poklad. Přitele věrné-

---

1) De offic. I, 6.

2) De amicitia c. 5. (Append).

3) Regul. monach. c. 34.

4) De ordine vitae et mor. inst. c. 3. n. 10.

5) Sirach VI. 16.

ho se nelze dokoupiti, nelze dosti odvážiti zlata ni stříbra za věrnost jeho.¹⁾ Tuto milost nám Pán prokázal v Tovaryšstvu. Takového přítele máš v představeném. On je ti duchovním otcem, učitelem, lékařem, matkou, bratrem. Má pro tebe srdce citlivější než mateřské. Tvé zájmy považuje za své vlastní, ano hledí si jich ještě více. „Využij takového přítele a vyjev se mu s plnou důvěrou.“ „Uzříš-li rozumného, pospěš k němu, a stupně dveří jeho schod' tvá noha.“²⁾ Přednes mu své záležitosti, neboť u něho nalezneš útěchu, radu, pomoc ve všech svých potřebách. Nemocnému bývá útěchou a úlevou, může-li se svěřiti lékaři, jenž ho má léčiti. Právě tak je řeholníkovi velkou útěchou a úlevou v nesházích a opuštěnosti, může-li svěřiti své kříže a trampoty tomu, jenž ho může potěšiti a pomoc mu poskytnouti.

2. Jeden z prostředků, jež doporučují ethikové k zaplacení zármutku a ulehčení stísněnému srdci, jest vyložiti pěkně své trampoty jinému. Tam, kde sv. Tomáš jedná o zármutku,³⁾ říká totéž a odůvodňuje to takto: „Dokud si člověk své útrapy nechává sám pro sebe, zaměstnávají celé jeho myšlení, celé jeho srdce a mučí ho stále více. Pová-li někomu o nich, pak

¹⁾ Sirach VI. 14, 15.

²⁾ Sirach VI. 36.

³⁾ I. 2. qu. 38. art. 2.

se jich jaksi zbavuje, jeho myšlení se od toho odvrací a srdce jeho nabývá útěchy. To vidíme také v životě. Lidé říkávají: „Promiň, že si vypravováním svých útrap ulevuji“. Podle svědectví svatého opata Nila,¹⁾ žáka to sv. Jana Zlatoušlého, doporučují to svatí Otcové z pouště jako obecný lék k tomuto účelu. Objasňují to přirovnáním. Pokud jsou mračna ještě plná vody, jeví se ti úplně černá a tmavá. Zbaví-li se však vody a spustí ji na zem, hned se zdají světlá a jasná. Tak i člověk, dokud v sobě tají břímě pokušení, žije ve velkém zármutku a zmatku, v největší sklíčenosti trudné mysli. Zbaví-li se však toho břemene, setřese-li je a zapudí tím, že je ukáže představenému, pak se jeho srdci uleví a smutek se zmírní. Rozveselí a potěší se a žije v nebeském míru a v blaženém pokoji.

3. Sv. Dorotheus²⁾ vypravuje, že vyjevením svých záležitostí duchovnímu učiteli a otci došel takové útěchy a takového pokoje, až mu z toho blahého citu vznikla obava, že už není v dobré kůži, a povstala v něm nespokojenost s sebou samým, poněvadž podle výroku apoštolova³⁾ „skrze mnohá soužení musíme vcházeti do království Božího.“ Poněvadž v sobě nepocífoval zármutku, nýbrž jen

1) Nili monachi Eremitae Narrationes 1.

2) Doctrina 5. n. 6.

3) Skutky XIV. 21.

radost a útěchu, byl na vahách, zdali kráčí cestou k nebi, čili nic. Radil se se svým učitelem, s opatem Janem. Ten mu vyložil, aby byl bez starosti, neboť požívá nyní oné radosti a útěchy, která je slíbena těm, kdo jako on vyjeví upřímně záležitosti svého svědomí.

4. Že je to tak důležité, proto nám to nařídil náš Otec s takovým důrazem, jak jsme ukázali v předcházející hlavě. Žádá také,¹⁾ aby představení se svými podřízenými hodně často o tom mluvili. Neboť, nehledě k jiným výhodám z toho plynoucím, bývají podřízení tímto zvláštním a důvěrným stykem povzbuzeni, aby si k nim často zašli a vedli si k nim zcela otevřeně a upřímně. K větší a k hojnější útěše nás všech ještě k tomu náš Otec²⁾ nařizuje, aby v každém řeholním domě byl ustanoven spirituál, k němuž si všichni mohou zajít, aby si u něho vyžádali klidu a útěchy, aby měli v duchovních záležitostech vůdce a pomocníka.

Sv. Kasian³⁾ praví o tom zcela případně: Všecky lidské znalosti a dovednosti, které slouží jen časným potřebám, jsou tak hmotné, že je vidíme očima a hmatáme rukama; a přece se jim nemůžeme naučiti a jim dobře rozuměti,

1) Inst. S. J. III. Reg. 25. Rectoris pag. 110.

2) Ibidem II. Cost. p. 3. cl. n. 12. pag. 45. et Const. p. 4. c. 10. n. 7. pag. 73.

3) Collat. 2. c. 11.

nestane-li se člověk napřed učedníkem u nějakého mistra toho oboru. Který rozumný člověk by si tedy mohl namlouvati, že jenom ve vědě našeho duchovního pokroku nepotřebujeme učitele, jenž by nás učil a nám řekl, jak se máme chovati, jde-li o samé věci tajemné, duchovní a neviditelné, kterých nevidíme ani zrakem tělesným ani duchovním, nýbrž jen čistým srdcem?“ Mimo to bývá omyl v této věci spojen nejen se škodou časnou, kterou lze snadno napravit, jak tomu bývá ve věcech pozemských, nýbrž tu jde o ztrátu nebo o záchranu duše pro věčnost. Jest nám bojovati nejen proti nepřátelům viditelným, ale i neviditelným, a také ne proti jednomu nebo dvěma, nýbrž proti nesčetným zástupům zlých duchů, kteří ve dne v noci stále na nás útočí. „Proto se máme“, praví sv. Kasian, „co nejbedlivěji a nejsvědomitěji držeti svých představených a duchovních otců a jim upřímně vyjevovati, co se děje v naší duši, abychom u nich byli došli rady a pomoci.“

5. Mimo to můžeme veliký užitek a zisk, plynoucí z ustanovení spirituála nebo i duchovního otce a ze styku s ním velmi snadno poznati z věcí, o nichž s ním mluvíme. Podáváme mu totiž zprávu, jak se nám daří při modlitbě, jakých cest se v ní přidržujeme, jaký užitek z ní máme. Říkáme mu,

jak zachováváme dodatky a jiné podrobné předpisy, jak provádíme zvláštní zpytování svědomí, zdali si poznamenáváme a srovnáváme příslušné zápisky, zdali zachováváme duchovní čtení a jaký zisk z toho všeho máme. Oznamujeme mu, zdali máme nějaká zvláštní pokušení a jak si v nich počínáme, jak se cvičíme v pokání a umrtvování, a to sami pro sebe i veřejně; dále co je u nás s poslušností, s pokorou, se zachováváním pravidel, duševní rovnováhou a odevzdaností atd. Kdo o tom uváží, že má o tom o všem podávat zprávu, tomu to bude velkou pobídkou, aby ještě více dával pozor na sebe, aby si vedl ještě lépe. A vidíme-li, že se takovým věcem příkládá důležitost, pak budeme toho také pečlivěji dbáti. Vidím-li, že jsem občas na tuto věc upozorňován, bude mi to pobídkou, abych i já sám o to více dbal, a padl-li jsem někdy, abych zabránil dalším pokleskům.

Theologové a svatí Otcové praví, že svátostné vyznání hříchů jest mocná uzda, zdržující lidi od hříchů. Svědčí o tom zkušenost u bludařů, kteří zpověď zrušili a zavrhli. V Německu se tou měrou rozmohly neřesti o víře, že nikdo nebyl jist před sousedem. Proto žádali tito bludaři císaře Karla V., aby nařídil zákonem, že se všichni musí zpovídati: neboť od té doby, co se nezpo-

vídají, nemohou prý spolu žít v pokoji.¹⁾ Císař se tomu zasmál, že má v takové věci vydávati zákony. Jako vědomí, že se musíme zpovídati, člověka zdržuje od hříchu, právě tak nemálo zdržuje od nedokonalostí a chyb myšlenka, že máme podávati počet ze svého svědomí.

6. Rozeberme toto srovnání ještě dále. Častější zpověď jest jeden z hlavních prostředků, které lidem můžeme raditi k jejich spáse. Mimo milost a odpuštění hříchů, kterého dosahujeme v této svátosti, podává ještě také všechny ostatní léky a rady, které můžeme někomu dáti. Chceme-li nějakého člověka, který žije ve světě, v duchovních věcech přivésti ku pokroku, radíváme mu, aby se denně modlil růženec nebo, může-li chodil denně do kostela na mši svatou nebo konal nějaké skutky kající. Doporoučíme mu, aby nenechal ani den minouti bez nějakého kajícího skutku. Jako vrchol všeho mu ještě radíváme, aby se často zpovídal řádnému zpovědníku. Tímto posledním prostředkem myslíme, že mu podáváme všechny léky a že mu říkáme všechno, co se ještě říci může a má. Poslechne-li této rady, pak mu každých osm nebo čtrnáct dní neb aspoň každý měsíc zpovědník označí prostředky a léky, kterých

¹⁾ Dom. Soto Comment. in Quartum Sententiar. tom. I., dist. 18. qu. 1. art. 1.

my mu dnes nemůžeme dáti a kterých by také najednou nemohl přijmouti. Zpovědník ho již přivede k tomu, aby se zpovídal, jak užil udaných prostředků.

Tak si mají počínati všichni řádní zpovědníci a pracovati k tomu, aby jejich kající ve ctnostech prospívali. Proto radívají učitelé duchovního života kajícím, aby každý měl stálého zpovědníka; neboť zpovídati se brzy tu, brzy tam bývá příčinou malého pokroku. Podobně jsou ve vyjevování stavu svědomí obsaženy všechny zvláštní prostředky a léky, jež možno řeholníku k jeho pokroku doporučiti. Tu se pak dovídá představený nebo duchovní otec, jak užíváš modlitby, zpytování svědomí a duchovní četby k svému prospěchu. Tu se dovídá, jak přemáháš pokušení, zlé náklonnosti a svou povahu. Vidí, jak se ti daří mlčení, pokora, duševní rovnováha a odevzdanost, zdali vůbec pokračuješ, či popouštíš. Tu ti pak podává zvláštní léky a pravidla pro život, jakých právě potřebuješ při svých obtížích a náklonnostech. To všechno však se děje s největší přívětivostí a láskou, a děje se to, díky Bohu, v Tovaryšstvu takovým způsobem, že musíš uznati, že se hledí jen tvého většího užitku a duchovního prospěchu. V něčem tě pokárá, v něčem zase povzbudí. Proto nemůže tento prostředek býti než stále nanejvýš působivý a požehnaný.

III.

Vyjevovati pokušení představenému nebo duchovnímu otci jest velmi působivý prostředek proti němu.

1. Podle obecného učení svatých a podle první zásady Otců poustevníků máme, jak jsme vložili v prvním oddíle, všechna pokušení představeným a duchovním otcům vždy hned oznámiti. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ nám to ukládá ještě zvláště v stanovách. Proto hledme poznati důvod, proč nám to tak důrazně doporučí; neboť jistě nám prospěje tuto pravdu si hluboce vtisknouti do srdce. Důvod pro to udává sv. Kasian:²⁾ „Užíváš-li zbraně svého starého učitele, nemůže tě ďábel svými úskoky a svým pokušením přelstíti jako nějakého nováčka. Nepřelstí tě jako nějakého člověka nevědomého nebo nezkušeného, zajdeš-li si hned k svému duchovnímu otci, muži učenému a zkušenému, řídíš-li se tím, co ti řekne. Pak

¹⁾ Inst. S. J. II. Const. p. 3. c. 1. n. 12. pag. 45. et III. Reg. 41. Summar. pag. 8.

²⁾ De Coenob. Inst. L. 4. c. 9. et Collat 2. c. 11.

nebojuje ďábel proti nějakému vojínu teprve nastupujícím, nevyčvičenému, nýbrž proti bojovníku starému, v tomto duchovním boji velmi zkušenému. Osvojíš si všechnu vědu, moudrost a zkušenost svého zpovědníka, povíš-li mu po každé hned všechno a zachováš-li to, co ti řekne. Tak dosáhneš pravé moudrosti a opatrné rozvahy, ctnosti to tak veliké a od sv. Antonína tak velebené“.

Jednou zkoumali dávní Otcové pouště v duchovní rozmluvě, která ctnost nejvíce pomáhá člověku k dokonalosti. Jeden mínil, že je to čistota, poněvadž jí člověk udržuje smyslnost v podřízenosti pod rozum. Druhý myslil, že je to zdržlivost, neboť jí se stává člověk pánem nad sebou. Jiný zase mínil spravedlnost, a tak pronášeli každý, co o tom soudí. Když sv. Antonín všecky vyslechl a pak měl rozhodnouti, která ctnost nejvíce přispívá k dokonalosti, řekl: „Nejpotřebnější ctnost, která nejvíce pomáhá k dokonalosti, jest obezřelá a bdělá rozvaha a moudrost. Neboť bez nich se úkony jiných ctností nelíbí, ano nejsou to ani pravé úkony ctností.“ „Chceš-li poznati snadnou a rychlou cestu k ctnosti“, praví dále sv. Kasián, „vyjevuj svědomitě všechny své záležitosti představenému a řiď se podle jeho rady; tak si osvojíš i ty moudrost a rozvahu představeného“. Totéž praví také sv. Bernard ¹⁾:

¹⁾ Serm. 3. de Circumcisione Domini n. 11.

„Poněvadž je toto ptáče na světě tak vzácné, nahraďte tuto moudrou rozvahu ctností poslušnosti, nečiníce nic jiného než to, co vám bylo poručeno. Touto poslušností, praví, nahradíte a napravitě nedostatek rozvahy a zkušenosti, a získáte si pravou moudrost“,

2. Proto radí svatí tak důtklivě, abychom co nejrychleji vyjevovali pokušení. A právě proto se snaží zlý nepřítel všemožně, abychom to nečinili: neboť on chce opak, naši škodu a záhubu. Sv. Dorotheus¹⁾ praví: „Z ničeho nemá ďábel takovou radost, jako když někdo nechce zjeviti představenému svá pokušení a své myšlenky. Poslechne-li ho někdo, je si jist vítězstvím, neboť má proti sobě jen jednoho člověka. „Běda samotnému!“²⁾ Nemá nikoho, kdo by mu pomohl, aby nepadl, nikoho, kdo by mu podal ruku, aby opět povstal. Naproti tomu se tolik nebojí ďábel ničeho a nic ho tak nezlobí, jako když ho někdo vyzradí, neboť tu pozbývá veškeré naděje na vítězství; pozbude myslí a uteče“.

3. V „Duchovních cvičeních“ vysvětluje to náš sv. Otec Ignác³⁾ přirovnáním, které

---

1) Doctrina 5. n. 5. Cf. Vit. Patr. L. 3. n. 177. Abbas Poemon.

2) Kazatel IV. 10.

3) Inst. S. J. III. Reg. 13. ad motus animae discernendos pag. 495.

můžeme i zde uvést: „Náš nepřítel ďábel zachází s námi v pokušení právě tak jako falešný přítelíček, který chce svést a získati dívku z rodiny, jejíž rodiče jsou počestní lidé, nebo manželku rozšafného, ale žárlivého muže. Při tomto svádění jde mu především o to, aby všechno zůstalo pod pokličkou. Ničeho se tolik nebojí, nic mu není tak proti srsti, jako když dívka řekne otci nebo žena muži, co má přítelíček za lubem. Neboť je-li prozrazen, už prohrál a záměr jeho se mu nepovede. Ale dokud je ta věc utajena, má pořád ještě naději na vítězství. Právě tak, praví sv. Ignác, si vede ďábel, chtěje někoho svést. Především hledí co nejvíce, aby všechno zůstalo utajeno a aby pokoušený o živý svět neprozradil pokušení a příležitosti, v nichž vězí. Tak je si jist, že zvítězí a dosáhne všech svých úmyslů. Naproti tomu nic ho tak nemrzí, jako když pokoušený to všechno vyjeví svému zpovědníku nebo představenému.

Ďábel totiž zmůže a dosáhne daleko více sváděním než silou, a právě proto, jakmile je vyzrazen, ihned nechá boje, vida, že všechna jeho lest a chytrost vyšla nazmar. Tak je tomu u všech svůdců, jak praví evangelium: ¹⁾ „Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla.“

4. Sv. Dorotheus vypravuje²⁾ o svatém

¹⁾ Jan III. 20.

²⁾ Doctrina 5. n. 3.

Makariovi příběh, jenž se sem velmi hodí. Sv. Makarius, učedník velkého sv. Antonína, potkal jednou ďábla a ptal se ho, jak s ním zacházejí jeho mnichové. Odpověděl, že velmi zle; neboť prý jim nevstoupí na mysl žádná zlá myšlenka, aby ji hned nevyjevili představenému. „Jen jeden z nich jest můj přítel; vodím ho za nos, kdy a jak mi libo.“ Zároveň mu také řekl, který mnich to je. Když to Makarius slyšel, ihned navštívil onoho mnicha a shledal skutečně, že se dává od ďábla podváděti, že totiž duchovnímu otci neskládá účty ze svých pokušení a nedává se od něho vésti. Světec ho napomenul, že má své nitro vyjevovati a napříště že nemá důvěřovati svému úsudku. Mnich přijal toto napomenutí s povděkem a to byla jeho záchrana. Nato opět jednou potkal sv. Makarius ďábla a tázal se ho, co je s oním mnichem, jeho přítelem. Ďábel odpověděl mu s velkým hněvem: „Není už můj přítel, nýbrž nepřítel.“ Sv. Dorotheus poznamenává při tom: „Ďábel pokoušel všechny mnichy svatého Makaria: avšak ostatní nemohl přemoci, poněvadž všichni ihned dávali zprávy svému duchovnímu otci o všem, co se v jejich nitru dalo, a poněvadž se od něho dali vésti a řídit. Jen onoho jediného zlý nepřítel přemohl a svedl, poněvadž svému úsudku důvěřoval, dal se vésti svým vlastním úsudkem

a nevyjevoval se svému duchovnímu rádcí a představenému. „Jakmile se vyjevil, byl zachráněn.“ Sv. Kasian¹⁾ praví, že je zcela nemožno, aby byl někdo sveden, kdo vyjevuje duchovnímu otci každý stav svého nitra. Na potvrzení svého výroku uvádí výrok Ducha sv. skrze ústa Mudrcova:²⁾ „Prozradil-lis však tajemství jeho, nebudeš už za ním choditi.“ Tajemství úspěchu ďáblova jsou jeho úskoky a léčky. Odhalil-lis je, nepolapí tě. Také uvádí místo z Kazatele: „Bůh tě ochraň tajného uštknutí hadova!“³⁾ Když však zmije blížíc se syčí, slyší ji zaklínač, a tu je pomoc. Chraň tě Bůh, aby tě ďábel, starý ten had, neuštkl v tichosti, osamělého. Neboť uslyší-li jej tvůj duchovní učitel, zažehná jej a budeš zachráněn.

5. Ano ještě větší prospěch je v tom vyjevování. V očích Božích má velkou cenu, utečeš-li se k představenému nebo duchovnímu vůdci a jemu se vyjevíš; tato tvá pokora je Bohu tak milá, že už tímto odhalením samým, bez jakéhokoli léku jiného, bez jediného slova rady neb odpovědi, ihned pozbude pokušení veškeré své síly. Sv. Kasian praví:⁴⁾ „Jen potud má ďábelské našeptávání něja-

1) Collat. 2. n. 11.

2) Kazatel X. 11.

3) Sirach XXVII. 19.

4) Collat. 2. n. 10.

kou sílu, pokud zůstává v srdci skryto. Jakmile však zlou myšlenku vyjevíš, tím už pozbývá moci. A dříve ještě, než byl vysloven výrok moudré rozvahy, jest ošklivý had ze své temné podzemské skrýše silou vyznání vypuzen na světlo a dává se na útěk, byv potupně odhalen a vydán na posměch.“ A ještě více: ďábel jest pln pýchy a zlobí se velice, přijde-li na světlo jeho zloba a sprostota. Ve své pýše to nesnese, a právě proto hned se dává na útěk, poněvadž vidí, že je prozrazen.

6. Uvažme ještě toto. Kdybychom k uzdravení tělesných nemocí měli lékaře, u nichž bychom našli pomoc už tím, kdybychom jim odhalili nemoc, jak bychom si jich vážili! Co však je nemožné u nemocí tělesných, to zakoušíme denně vzhledem k duši. Jakmile vyjevíme své pokušení představenému, již obyčejně zmizí dříve, než dostaneme odpověď. Ano, tvrdím ještě více. Už jakmile se rozhodneme odhaliti pokušení představenému nebo duchovnímu vůdci, obyčejně se ztratí a pomine. Vydáváš se na cestu k představenému, abys mu zjevil svůj duševní stav, a dříve než přijdeš ke dveřím, již Bůh rozptýlil všechny tyto mraky: pokušení zmizelo a s ním všechnen tvůj zmatek.

7. Příklad toho máme v životě dávných poustevníků egyptských. Tam se jeden prý

60 neděl postil a neustále modlil, aby ho Bůh vyvedl z pochybnosti, která ho trápila. Po celou tuto dobu nenacházel rozřešení. Tu se rozhodl zajít k jinému poustevníkovi, jenž bydlel v téže poušti, a jemu vyjevit tuto svou pochybnost. Sotvaže k tomuto cíli vyšel ze své cely, uviděl ihned anděla, jenž mu pochybnost rozřešil a jemu vysvětlil, že touto pokorou, s níž se chtěl jinému vyjevit, si zasloužil rozřešení této pochybnosti a tím zasloužil si více, než postem a modlitbou. Také v evangeliu máme k tomu výmluvný příklad na oněch desíti malomocných, které Kristus Pán na cestě do Jerusalema potkal a kteří naň volali: „Ježíši, mistře, smiluj se nad námi!“ Pán jim řekl: „Jděte a ukažte se kněžím!“ I stalo se, když šli, že byli očištěni:¹⁾ Již na cestě, dříve než se ukázali kněžím, byli uzdraveni. Pánu se naše pokora a podrobení těm, kdo jsou na místě Božím, líbí tou měrou, že toto své zalíbení potvrzuje i zázraky. Často má ďábel již při pouhé pohrůžce takový strach, že se dává na útěk. Proto je záhodno v takových případech jednati jako děti, které jakmile jim někdo ublíží, ihned hrozívají, že to řeknou tatínkovi.

---

¹⁾ Lukáš VII. 13. 14.

IV.

Neopomíjejme vyjevovati duchovnímu otci pokušení, myslíte si, že sami známe proti němu lék.

1. Někdo by řekl: „Již často jsem slyšel mluvit o pomůckách proti pokušení. Představený a duchovní otec může mi jen říci, co již sám vím a co jsem četl v duchovních knihách. Nač ještě k němu choditi?“ Varujme se co nejbedlivěji tohoto pokušení poslechnouti. Zvláště je třeba míti se na pozoru těm, kdo si myslí, že jsou už pokročilejší a zkušenější. Sv. Dorotheus¹⁾ byl tímto pokušením velice trápen, ale uměl se ho zbavit. Jednou chtěl právě o svém pokušení povědět představenému. Tu mu hned přišla myšlenka: „Proč bys tím mařil čas? Vždyť víš, že ti dá takovou a takovou odpověď. To však víš beztoho sám. Proto představeného neobtěžuj.“ Světec vypravuje dále: „Byl jsem tímto pokušením, tímto svým zdáním a úsudkem velmi rozhořčen a řekl jsem: „Vari

¹⁾ Doctrina 5. n. 4.

ode mne, pokušiteli! Buď proklet i se svým úsudkem a důvtipem i se svou moudrostí.“ Nedbaje pokušení šel jsem k představenému a řekl jsem mu všechno, co se přihodilo. Tu mi odpověděl představený skutečně totéž, co jsem si myslil sám. Hned se zas mé srdce bouřilo a namítalo mi: „Neslyšels ode mne, jakou dostaneš odpověď? Nač jsi tam chodil?“ Odpověděl jsem na to: „Teprve nyní je prostředek tento dobrý, je dán od Ducha sv.! Když byl jen ode mne, byl podezřelý, a neměl jsem při tom jistoty.“ Tak se zbavil sv. Dorotheus toho pokušení. Nikdy mu již nedal sluchu, nýbrž spěchal hned k představenému.

2. Tak si máme i my počínati. Nikdy nedůvěřujme svému úsudku a nespolehejme naň. Neboť jest obecná zásada lidí moudrých a svatých: „Člověk ve vlastní záležitosti není spolehlivým soudcem.“ Je-li tomu tak, i když nejde o pokušení, čím spíše se tím máme řídit, kde pokušení zaslepuje zrak duše, aby nepoznala, co jest jí k spáse, jak praví prorok: „Obkličují mne zla, kterých není počtu.“¹⁾ Tu člověk neví, který lék by mu byl prospěšný: a třebaš jej poznává rozumem, přece ho neumí užítí a k svému dobru obrátiti; neboť jest pokušením a vášní zaslepen a

---

1) Žalm XXXIX. 13.

zmaten. Tu pomáhá Bůh jediným slovem představeného daleko více, než by si ten člověk pomohl veškerým svým vlastním věděním.

3. Sv. Augustin vypravuje k tomu hezounský příklad. Muž si dal v nemoci zavolati lékaře. Přišel a předepsal mu lék, a nemocný ten brzy nato ozdravěl. Po nějakém čase se ona nemoc vrátila. Poněvadž mu lék, který mu tehdy předepsal lékař, dobře sloužil, nestaral se o lékaře, nýbrž vzal o své ujmě tentýž lék, který si dobře pamatoval. Avšak ač toho léku užil, nepocítil zlepšení. Podivil se tomu, dal si zavolati lékaře, vyprávěl mu, co se stalo, a tázal se ho, proč se nemoc nelepší, že užil téhož léku. Lékař dal vtipnou odpověď: „Milý pane, důvod, proč tento lék nepomohl, jest ten, že nebyl předepsán ode mne.“

4. Totéž můžeme říci o našem případě. Prostředek, který znáš a o kterém jsi již mnoho slyšel, nepomůže, poněvadž ti ho nepředepsal tvůj představený nebo zpovědník, tento duchovní lékař. Zcela jinou moc a sílu má lék předepsaný lékařem. Ten zná věc i okolnosti. Tak je tomu také u léků duchovních. Jistě byly vody řek damašských daleko lepší než vody Jordánu, leč nedovedly Naamana od malomocenství očistiti. To však mohly vody Jordánu, poněvadž prorok

Eliseus poručil, aby se v nich vykoupal. Slovy, která ti praví představený, a lékem, který ti dává, působí sám Bůh: neboť představený jest jeho zástupcem. Proto lék snadný a běžný, který ti podá představený, prospěje daleko více, než všechn tvůj rozum, i kdyby byl tisíckrát bystřejší, než ve skutečnosti je.

Neopomíjejme vyjevovati ani záležitosti duševní zdánlivě nepatrné.

1. Dábel mnohé řeholníky mámí často ještě jiným způsobem, aby je zradil od vyjevení se představenému. Našeptává jim, že je to hloupost takovými maličkostmi obtěžovati představeného; prý se máme stydět pro každou tretku k němu běhati. Na to předně odpovídám: Kdo se snaží po dokonalosti, má hledět nejen k tomu, zda je něco důležité, nezbytné nebo povinné, nýbrž má se snažit vždy po lepším a dokonalejším. Proto má všechno, ať je to sebe nepatrnější, považovati za důležité a o tom představeného uvědomovati. To znamená snažit se po dokonalosti. Utíkat se k představenému v sebenepatrnějších věcech, to právě bývá jiným na povzbuzenou. Čím je kdo starší a učenější, tím více vzdělává svým příkladem: neboť to znamená z lásky ke Kristu býti dítětem a maličkým.

2. Za druhé pravím: Velmi často není ta

věc tak nepatrná, jak se člověku zdá. Stud a nechuf, vznikající proti takovému vyjevování, pomáhá vyhledávati důvody, aby se to zdálo nepatrné, a vnuká domněnku, že je to maličkost, že se to nemusí oznámiti. Právě tak je to i se zpovědí.¹⁾ Stydíš-li se vyznati svou špatnost nebo slabost, tu hned přichází ďábel a zesiluje tento přirozený odpor, který v sobě pociťuješ. Přemlouvá tě, že to není hřích, nebo aspoň nikoli smrtelný, a proto prý nejsi povinen z toho se zpovídati. Ach, kolik lidí už tím ďábel přelstil a způsobil, že se nevyznali z toho, z čeho se měli zpovídati, a že tak konali zpovědi neplatné a přijímali nehodně! Již odpor a obtíž svého nitra, kterou pociťujeme, máme-li se z něčeho vyznati představenému, jest dostatečný důvod, abychom to považovali za podezřelé a za něco, co se má představenému říci: Sv. Kasian²⁾ praví, že je to obecné a neklamné znamení ďábelského pokušení, stydíme-li se vyjeviti představenému stav svého svědomí. Takový je také názor starých poustevníků. Zlo se snažíme vždy zatajiti. Jakmile chceme něco zakrývati, již je obava, že něco není v pořádku.³⁾ „Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla.“

1) Oddíl 4. hlava 4.

2) De Coenob. Inst. L. 4. c. 9.

3) Jan III. 20.

3. Za třetí pravím: I když je věc sebe nepatrnější, přece se brzy stane velikou, když ji zamlčíme. Vyjev ji tedy, dokud je ještě malá, aby se brzy napravila. Tu je pomoc ještě snadná; později bude hůře. Sv. Jan Klimakus praví: „Jako ptačí vejce, dokud jsou pokryta křídly matčinými nebo mrvou a dokud jsou chována v teple, ožívují a brzy se z nich líhnou ptáčata, právě tak je se špatnými myšlenkami. Ukryjeme-li je v srdci a nezjevíme-li je tomu, jenž nás může vyléčiti, pak se obyčejně derou na světlo a dokonávají se skutkem“.

4. Mnohým našeptává ďábel ještě něco jiného, aby nechodili k představenému. Našeptává jim, že mu budou na obtíž a že ho takovými věcmi rozhněvají. Aby ho tedy nerozčilili a nerozzlobili, nechají toho a nejdou k němu. To je velký omyl. Vždyť to je právě úřad představeného a jedna z nejdůležitějších jeho povinností. Je to velká urážka představeného, tak o něm souditi a takové mínění míti, že by byl nevrlý a neochotný, musí-li se zabývati tak důležitými věcmi svého úřadu. Raduje se naopak, může-li se zaměstnávati tak důležitými věcmi svého úřadu, na kterých tak velikou měrou záleží duchovní prospěch podřízených, jak jsme už dříve řekli v jiném podobném případě.¹⁾

¹⁾ VI. pojednání 8. hlava.

5. Sv. Kasian¹⁾ uvádí za příklad, co se přihodilo s opatem Serapionem, když ještě byl mladým mnichem, a co často vypravoval svým mnichům, aby je povzbudil představenému se vyjevovati. „Jako novic,“ tak vypravuje, „byl jsem velice pokoušen jedlictvím. Zdálo se mi, že se nemohu ani nasytiti. Když jsem pojedl se svým opatem Theonou, svým představeným, ukryl jsem po každé kus chleba při odchodu od stolu za řadra a snědl jsem jej později bez vědomí opatova. Z této chtivosti jídla dopouštěl jsem se denně takové krádeže a mlsnosti. Sotva jsem pojedl chléb, přepadala mne veliká úzkost, že utrpení a muka, která jsem při tom vystál, byla daleko větší, než požitek, který jsem měl z toho jídla. Přes to mělo toto pokušení takovou moc nade mnou, že jsem následující den učinil zase totéž. Ukradl jsem opět kus chleba, snědl jsem jej potají a neodvažoval jsem se to na sebe povědět představenému, až se Pánu v jeho milosrdenství zalíbilo mne vysvoboditi z mého otroctví. Stalo se to takto: Přišli náhodou nějací mniši k svatému opatovi na návštěvu. Po jídle počali mluvit o svatých věcech, jak to bylo u nich zvykem. Svatý opat odpovídal na otázky mu dané. Tu se přihodilo, že se právě mluvilo o ne-

¹⁾ Collat. 2. c. 11.

řesti nestřídmosti a o velké moci, kterou mívají taková pokušení, když se s nimi člověk tají. Byl jsem beztoho vždy v úzkostech svědomí; nyní jsem však měl za to, že ten celý rozhovor jest k vůli mně a že Bůh sv. opatovi zjevil má pokušení a moje přestupky. Hluboce jsa dojat a otřesen silou jeho slov, rozplakal jsem se napřed sám skrytě. Avšak zkroušenost a lítost má se stále rozmáhala. Tu jsem se už nezdržel. Vypukl jsem v hlasitý pláč a vzlykot, vytáhl jsem v přítomnosti všech kus chleba, který jsem i toho dne ukradl a u sebe ukryl, vrhl jsem se na zemi a vyznal jsem veřejně svá pokušení a co jsem, jsa jimi přemožen, každý den dělal.

6. Tu mne počal svatý stařec těšiti a povzbuzovati a pravil: „Doufej, milý synu! Tvé vyznání a hrdinný čin, který jsi tu vykonal, že ses veřejně přede všemi vyznal, vysvobodil tě z otroctví a poddanství. Dnes jsi porazil ďábla a nad ním zvítězil tak skvěle, jako on nikdy nad tebou. Podle mého přesvědčení dopustil Pán právě proto, že tě ďábel pokušením tímto chytil a sobě podmaniti mohl, poněvadž to chovals v tajnosti. Nyní buď ujištěn, že od té doby, kdy ses vyznal veřejně, nebude míti nad tebou ďábel moci. Nyní se dá tento starý had na útěk, neboť nesnese světla.“ Sotva sv. opat svou řeč

ukončil, vyrazil z mých prsou oheň jako blesk nebo jako hořící pochodeň a naplnil celou místnost ošklivým a pekelným zápachem, že tam nikdo déle nemohl vydržeti. Vraceje se k svému předmětu pravil svatý stařec: „Vidíš, synu, jak ti Bůh ukázal skutkem, co jsem ti řekl slovy. Nyní jsi viděl na vlastní oči, jak z tebe zlý duch odešel a utekl. To se stalo silou vyznání: neboť on nesnese světla a vyjevení svých lží a lstí. Nyní se již nemáš čeho báti: neboť on se už neopováží k tobě vrátiti.“ A tak tomu bylo také skutečně. Nikdy naň již nepřišlo takové pokušení, ba ani něco podobného.

VI.

Rozřešení některých obtíží proti takové upřímnosti.

1. Již jsme řekli, jak je důležité a potřebné, býti k představenému upřímným. Právě však proto, že je tato věc tak důležitá a potřebná, a že tak velice prospívá k dokonalosti, pocituje naše přirozenost hříchem zkažená tak silný odpor proti ní: a zlý nepřítel, který nám naše blaho tak závidí, rozněcuje tento odpor, předstíraje nám roztodivné těžkosti, jen aby nám v této upřímnosti zabránil. Proto se pokusíme tyto těžkosti odkliditi. Není to maličkost, nýbrž něco velikého, nalezneme-li správnou cestu u věci tak důležité a potřebné. Mluvíme sice jen k řeholníkům: avšak učení toto může na sebe obrátiti každý, neboť je to něco, co se týká všech. Gerson pojednává, jak brzy uvidíme, o tomto předmětu obecně pro všechny, tam totiž, kde mluví o zpovědi.

2. Již od přirozenosti se rádi vyhýbáme všem námahám a obtížím. A právě, o čem

zde mluvíme, připadá nám velmi těžké a obtížné. Proto jest nám především ukázati, že nepoměrně větší potíže míváme, když v sobě nosíme něco ukrytého a utajeného, než když to otevřeně představenému řekneme a vyjevíme. To má, jak slušno upozorniti, velkou důkaznou sílu proti sobcům, kteří všeho, co se vztahuje ke ctnosti a k dokonalosti, chtějí nechati pro obtíže a námahy, které při tom zakoušejí. Připouštím, že je to spojeno s obtížemi a sebezapřením, mám-li všechna svá pokušení, své náklonnosti a žádosti vyjeviti představenému. Ale pravím: Kdo tyto věci v sobě skrývá a tají, ten má větší trápení a soužení, než může kdy člověk pociťovati při odhalení a vyjevení takové věci. To nám zřetelně ukazuje zkušenost, každý by to mohl dosvědčiti, kdo kdy chtěl před představeným něco ukryti a zatajiti.

3. Jaké úzkosti, jaké výčitky svědomí, jaké hrůzy pociťuje ten, kdo chce něco skrýti a zatajiti! Jako by neustále pracoval ku porodu. Mám to říci? Mám to zamlčeti? Brzy to chce říci; za chvíli je mu to zatěžko. Jednou už stojí za dveřmi představeného, aby mu to vyznal; ale obrátí se zas, protože nemá k tomu síly. „Zavázána jest nepravost Efraimova, uschován jest jeho hřích. Přijdou (sice) na něj bolesti porodní, (ale) bude to

nemoudré dítě“.¹⁾ Již byl rozhodnut vyjeviti pokušení, zlou myšlenku, kterou mu do srdce položil ďábel, otec tmy; ale nenašel k tomu dosti síly a statečnosti. Stále zůstává v porodních bolestech. „Nebo přišli synové až ku porodu, ale ku porodu není dosti síly“.²⁾ Čím déle člověk s vyjevením odkládá, tím větší bolesti bude pocífovati. Neboť takovým otálením se stává vyznání ještě stále obtížnějším a více zahanbujícím. K tomu ještě přistupuje lítost, že to nevyjevil hned s počátku. Nejvíce pak srdce tíží pomyšlení: „Jak mohu nyní po tak dlouhé době jíti k představenému? Kdyby to byl teprv počátek, pak bych to beze všeho řekl hned. Ale s jakým zahanbením budu státi před ním nyní! Tak dlouhou dobu jsem se před ním tajil! Co tomu řekne? Řekne jistě, že jsem k němu neměl důvěry, sice bych se byl hned na počátku vyznal.“ Takový člověk nebude míti klidu a pokoje, dokud bude tu věc ve svém nitru uzavírati a tajiti. Svědomí mu bude vždy činiti výčitky, bude ho trápiti a sužovati, že nechce něco tak důležitého a velkého vykonati. Jakmile však se vyzná, ustane celá tato bouře a v nitru jeho se uhostí klid a útěcha.

4. Je tomu právě tak, jako když se někdo

¹⁾ Ozeáš XIII. 12. 13.

²⁾ Isaiáš XXXVII. 3.

ze studu neodvažuje z těžkého hříchu vyzpovídati. Takový má stále strach a hrůzu a největší úzkost. Vyzpovídá-li se z něho, pak se zase upokojí; bude mu, jako by byl odhodil velké břemeno, které tížilo jeho ramena. Sv. Řehoř praví: ¹⁾ „Uzavřené vředy způsobují větší bolesti: nebo jakmile vyteče hnis, který se uvnitř jítrí, mizí i bolest.“ Právě tak je tomu, když se někdo vyzpovídá ze svých hříchů, pokušení a slabostí. „Neboť co jiného jest vyznati hříchy, než rozříznouti vřed?“ Má-li někdo žaludek plný zlých šťáv nebo přeplněný jídlem, pak je mu nanic a na vrhnutí; nemá pokoje a klidu, dokud všechno nevyvrátí. Teprve potom je klidný a spokojený. Z toho poznati, jak mnohem větší trápení a soužení nosí v nitru neustále ten, kdo všechno v sobě ukrývá a tají, než by na chvíli pocítil, kdyby se upřímně vyznal a vyjevil. Je to ovšem jakési zahanbení a sebezapření, ale trvá jen několik okamžiků. Ale potom se v nitru našem rozhostí pokoj a radost, že jsme se upřímně vyznali. Kdo tedy ze strachu před touto obtíží a námahou otálí s vyznáním, tomu můžeme říci, že právě má vřed svůj ukázati; sice bude ještě více trpěti vnitřní hnilobou, hryzením červa a

¹⁾ Moral L. 7. c. 17. n. 60: Reg. past. p. 3. c. 14. Admonitio 15.

trapným chřadnutím. „Že jsem se tajil, chřadly mi kosti, neboť celý den jsem úpěl.“¹⁾ Jakmile se však upřímně vyzná, vrátí se mu zase do srdce klid a spokojenost.

---

²⁾ Žalm XXXI. 3.

VII.

Co této upřímnosti nejvíce překáží.

1. Snad největší obtíž proti odhalení nitra představenému je domněnka, že tím člověk uvalí na sebe hanbu a pozbude dobré pověsti, kterou měl u představeného; prý by se na nás divně díval, nám potom nedůvěřoval a na nás už nic nedal. Tak nalhává ďábel mnohým lidem a dosahuje toho, že se nevyjeví, neb aspoň ne úplně. Ale pravý opak je pravda. Právě upřímným vyjevením dobudeme si cti, vážnosti, lásky, kdežto zamlčováním pozbudeme všeho. Tato úvaha onu obtíž zcela odklízuje. Nyní to ještě s milostí Boží dokážeme, abychom viděli, že skutečnost je naprosto jiná, než nám ďábel předstírá, aby nás svedl. Tak to dělá ovšem při všech pokušeních, neboť jest otec lži.

Pravím tedy, že řeholník ničím nepozbývá u představeného vážnosti a dobrého jména více, než svou uzavřeností; tím mu dává podnět, aby ho považoval za pokrytce. Žádnou chybou, kterou mu odhalíš, neutrpíš

u něho takovou ztrátu, jako touto. Chyba jest jen jedna; ale je-li kdo v podezření z uzavřenosti, o tom se zároveň soudí, že asi má chyb více. Jediné slovo: „Ten člověk má srdce uzavřené; kdo ví, co ještě jiného přede mnou skrývá?“—padá tíže na váhu, než všechno jiné, co by se o něm mohlo říci. Zjevuje-li však někdo celou svou duši představenému, předkládá-li mu všechna pokušení, náklonnosti a chyby, nejen ničeho nepozbývá, ale ještě u něho nabývá vážnosti; neboť pak jej bude považovati za muže pokorného a umrtveného, otevřeného a upřímného, který neskrývá v nitru nic, co by také navenek nedával najevo.

2. Vyložíme to ještě zřetelněji; neboť je něco velmi důležitého. Pravím tedy předně: Nikdo nenajde působivějšího prostředku, aby si naklonil lásku a vážnost u představeného, jako když mu odhalí a vyjeví celé své srdce až do nejskrytějších záhybů. Důvodem toho jest zásada u filosofů a svatých všeobecně uznávaná: „Láska působí zase lásku“. To je také důvod, proč po nás evangelista žádá lásku k Bohu:¹⁾ „On prve miloval nás.“ Proto ho máme také my milovati. Nejlepší prostředek, kterým můžeme ukázati představenému svou lásku, je ten, že mu otevřeme celé srdce a mu

¹⁾ I. Janův IV. 10.

svěříme svá velká i drobná tajemství. Neboť jestliže láska mezi dvěma dostoupí tak daleko, že nemají mezi sebou vůbec tajemství, pak je to největší láska a nějšlechetnější přátelství. Proto praví Kristus Pán apoštolům: ¹⁾ „Ale nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám oznámil všechno, co jsem slyšel od otce svého.“ ²⁾ „Vám dáno jest znáti tajemství království Božího, ostatním však v podobenstvích.“

Pozoruje-li představený, že mu někdo odhalil celé své srdce a nic mu už netají, poznává z toho, že ho upřímně miluje a že ho uznává za otce na místě Božím, že mu svěřuje celou duši a celý se mu odevzdává. To mu získává srdce představeného a zavazuje ho zase k lásce a k největší šetrnosti. Pozoruje-li však představený, že se mu celý neprojevuješ, že se ostýcháš a vyhýbáš, že mluvíš obojetně, aby se nemohl dovtípnouti, co v tobě vězí, „aby hledě neviděli a poslouchaje nesrozuměli,“ ³⁾ pak už to stačí, aby představený neměl o tobě nejlepší ponětí, a aby k tobě nepřilnul mocnou láskou. Vidí totiž jasně, že ho nemiluješ, nevážíš si ho, nectíš ho jako otce. Vždyť mu nedůvěřuješ a neosměluješ se mu všechno vyjevit. Něco

¹⁾ Jan. XV. 15.

²⁾ Luk. VIII. 10.

³⁾ Luk. VIII. 10.

takového ovšem působí ovšem jen odcizení. Jak bys mohl žádati, aby tě představený miloval jako syna, nemiluješ-li ho jako otce? Miluj ho jako otce, důvěřuj mu, svěřuj se mu upřímně a sdílně, pak jistě i on k tobě přilne jako k synovi.

Později o tom promluvíme ještě obšírněji, až budeme jednati o povinnosti představených k podřízeným.¹⁾ Mluví-li představený s podřízeným zcela upřímně, řekne-li mu přímo: „Hle, máš tu a tu chybu, pozoruji na tobě to a to, tak a tak se o tobě mluví: snaž se, aby ses v tom polepšil“, pak má k tobě lásku, neboť, tak mluvívá pravá láska. Blíží-li se však představený k podřízenému jen po oklikách, nepoví-li mu o jeho vadách bez obalu, neřekne-li mu upřímně, v čem se má polepšiti, napoví-li mu věc jen zčásti a nechá-li si ostatek pro sebe, pak to není řeč pravé lásky, nýbrž je to jednání obojetné a neupřímné. Proto pravím: Jedná-li se na obou stranách s takovou otevřeností a upřímností, pak mají představení pravou lásku k podřízeným, a naopak podřízení zase k představeným; pak je tu souhlas srdcí a nitro naše je v pořádku. Není-li tomu tak, pak je všechno jen vnější zdvořilost a pokrytectví. Z toho je viděti, že řeholník, jenž představenému nitro upřímně odhalí, nikterak

¹⁾ Kniha VIII. 1. hl.

nepozbývá jeho lásky, nýbrž naopak jí ještě ve vyšším stupni nabývá.

3. Z toho následuje za druhé, že řeholník tím nepozbývá dobré pověsti a vážnosti, v níž byl u představeného; neboť kde je láska, tam bývá také úcta. Vůle nemiluje, dokud rozum něco neuzná lásky hodným, takže láska a úcta bývají vždy pospoju. Mimo to, abychom přistoupili k jednotlivostem, trápí-li tě pokušení sebe horší a hanebnější, nikterak nepozbudeš vážnosti, neboť to se přihází všem, kteří slouží Bohu a vedou život duchovní. Jiní ani zase nevědí, co je to pokušení, ani ho nepocífuji. S těmi ďábel nemaří čas, neboť beztoho už jednají podle jeho vůle. Těm však, kdo opouštějí svět, aby sloužili Bohu a se vši vážností se snažili poctnosti a dokonalosti, bývá obyčejně bojovati proti pokušením, jak praví Mudřec:¹⁾ „Synu, chceš-li vstoupiti do služby Boží, (stůj) v spravedlnosti a bázni: Buď připraven, že budeš zkoušen“.

4. Mnohým se zdává, že jejich pokušení jsou tak zahanbující, tak zvláštní a mimořádná, že se jim na světě nic nevyrovná. Proto se neosmělují vyjeviti je, bojíce se, že představený by v nich našel něco zcela nového. Toto pokušení se přihází novicům. Nemajíce zkušenosti neznají pokušení a po-

¹⁾ Sirach II. 1.

važují za něco nového, co je prastaré a zcela obyčejné. V takovém případě buď ujištěn, že neřekneš představenému nebo zpovědníkovi nic nového a mimořádného. Již mnoho jiných vyléčil z toho pokušení, ba snad i sám ho zakusil. „Pod sluncem není nic nového.“¹⁾ Všecko už tu bylo; nemysli si, že by to bylo něco nového.

5. Ale také vyjevením svých chyb a nedokonalostí, což bývá nejtěžší, neubude ti nic u představeného. Důvod jest ten, že všichni lidé jsou chybující. Jsme křehké nádoby, které se snadno roztlukou. Představený dobře zná slabosti podřízených, neboť jsme všichni z téže látky. Proto se nediví, když někdo mu vyjevuje své chyby a nedokonalosti. Gerson²⁾ domlouvá mladým lidem velmi důtklivě, aby ve zpovědi nic z falešného studu nezamlčovali. Aby je uchránil tohoto hříchu, jenž se u mladých často vyskytuje, praví: „Myslíš snad, že tě budu méně milovati a méně si tebe vážiti, protože znám tvé chyby a slabosti? Chyba lávky! Daleko více tě budu míti rád jako své milé dítě, budeš-li mi důvěřovati a vyjvíš-li mi to, co bys ani otci neřekl. Bůh zná mou upřímnou, vřelou lásku k tomu, jenž mi svou bídu zjevuje; a

¹⁾ Kazatel I. 10.

²⁾ De trahendis ad Christum parvulis tom 2. (ed. Geilerus de Kaisersberg).

čím je větší a více zahanbuje, tím více mé nitro i srdce plane láskou k němu“. Pokora a upřímnost, s kterou kdo svou vinu vyznává, touha po pokroku, po uzdravení a pomoci, kterou projevuje, přirozeně představeného obměkčí a pohne, aby takového přijal do hlubin své duše a jemu celé své srdce daroval. Přijde-li k nám někdo z venkovních a vylíčí-li svou bídu a své trampoty, máme s ním účast a ze srdce rádi bychom mu pomohli. Hledíme ho všemožně potěšiti a dodati mu mysli. Čím spíše to učiníme vlastnímu synu! — Záleží tedy velmi na tom, aby všichni tuto pravdu poznali a byli o ní přesvědčeni, že totiž vyjevením svých nedokonalostí a slabostí duchovnímu otci nikterak nám u něho neubude lásky a vážnosti, nýbrž naopak ještě značnou měrou přibude. Toto přesvědčení nás uchrání, abychom tak důležité věci nezanedbávali, ať si nám zlý duch předstírá klamně a lživě pravý opak.

6. K dotvrzení toho budiž ještě poznamenáno, že jen za zlý čin a vůli a úmysl jej vykonati, bychom se měli styděti; ten bychom neměli ukazovati ani před lidmi ani před Bohem. Ale ošklivost ze zlého činu, lítost a zkroušenost nad ním, pláč a vyznání svého poblouzení a svých vin není nikterak hanba, nýbrž to má velkou cenu u Boha a

zajisté i u lidí, kteří jsou zástupci Božími. Theologové jednají o otázce, zda v den soudný budou zjeveny také hříchy, kterých se dopustili svatí a vyvolení Boží. O tom jsou různé názory; ale jedna věc, jež se nám tu hodí, je zcela jistá; i kdyby totiž byly zjeveny, nebude to k necti a k zahanbení těch, kteří se jich dopustili, nýbrž naopak k jejich cti a slávě. Neboť s jejich hříchy bude také zjeveno jejich pokání a zadostučinění, takže nebudou zahanbeni, nýbrž dojdou spíše cti a slávy. Pán Bůh to jistě dobře zařídí.

Co se týče svatých, činí to Bůh, jak víme, už nyní. Ustavičně se rozhlašují hříchy Maří Magdaleny, na její svátek se zpívá o jejích hříších v evangeliu k její cti a slávě a zároveň k větší cti a slávě Boží, jenž umí i zlé obracet v dobré. „Aby ssál med ze skalisk, olej z nejtvrďšího kamene“.) Totéž vidíme vzhledem k hříchům sv. Petra, Pavla, Matouše a proroka Davida. Pro ony hříchy, po nichž následovalo takové pokání, nikterak cti a vážnosti nepozbyli, nýbrž získali ještě větší.

Vysvětluje to i toto podobenství. Někdo si dá zhotoviti nové damaškové šaty. Pěkně mu padnou a líbí se mu. Ale později o něco zachytí, šat se natrhne a zdá se, že už je

1) Deuter. XXXII. 13.

zkažen. Trhlina se však zakryje zlatou šňůrou nebo dovedným vyšíváním, a pak je šat ještě krásnější a skvostnější než dříve. Člověk by myslil, že se natržení stalo úmyslně, aby se roucho mohlo ještě lépe vyzdobiti. Tak asi by mohly býti zjeveny v den soudu hříchy svatých a vyvolených, kdyby měly přijíti vůbec najevo. Nebyly by jim tedy k zahanbení, nýbrž spíše ke cti a slávě, protože se jich tak pěkně zbavili. Vyspravili trhlinu zlatou šňůrou a krásným vyšíváním a tím se stali hodnými větší cti a vážnosti. Tak je tomu také zde, když někdo zpovědníkovi nebo představenému vyjeví své slabosti a bídy se studem a lítostí, s upřímnou touhou užití léků k uzdravení potřebných. Tím nepozbývá cti, vážnosti a lásky, nýbrž ještě získává. Mudřec praví:¹⁾ „Je totiž stud, který uvádí do hříchu, a je stud, který uvádí v slávu a milost“. Zahanbení, s nímž se vyznáváme z hříchů, vede ke cti a slávě. Onen stud však a zahanbení, s nímž kdo viny tají, vede k hříchu.

7. O našem sv. Otci Ignáci se vypravuje:²⁾ Aby Bohu získal jednoho řeholníka života velmi světáckého a nevázaného, jenž k tomu byl ještě jeho odpůrcem, užíval nejrůznějších prostředků. Když však nic nepomáhalo, užil ještě jednoho zcela zvláštního: šel k němu

¹⁾ Sirach IV. 25.

²⁾ Ribad. Vita S. Ignatii L. 5. c. 2.

ke zpovědi. Když vyznal své denní poklesky, pravil, že by ještě rád uvedl také z minulého života některé chyby, které mu způsobily mnoho bolestí. Nyní počal vyznávati hříchy svého mládí, svá poblouzení dřívějšího života s takovou lítostí a zkroušeností se slzami v očích, že zpovědník tím byl otřesen, počal ho od té chvíle milovati a ctíti, ač ho před tím tak velice nenáviděl. Ba zvolil si ho svým učitelem a duchovním vůdcem, vykonal u něho duchovní cvičení a všecek se mu odevzdal. Změna jeho života byla všem, kteří ho znali, velkým povzbuzením k dobrému.

Z toho je zřejmé, že vyjevení našich chyb nepůsobí nám újmu cti a vážnosti. Čím se více zalíbíš Bohu, to ti nemůže nijak uškoditi. Ano i v očích lidí, kteří jsou služebníci Boží a nemohou tedy jednati jinak než on, můžeš jen získati. Z toho vyvozují ještě další pozoruhodnou pravdu, plně osvědčenou zkušeností. Pokud je člověk v sebe uzavřen a nechce se dokonale vyjeviti, je to znamění, že se nechce ještě polepšiti a že na to ani nepomýšlí. Takový zůstává ve svých hříších a nechce se jich zbaviti. Neboť kdyby měl pravou bolest a lítost nad svými hříchy a pevný úmysl v budoucnosti býti takový, jaký býti má, uznal by jistě, že vyjevením svých chyb s lítostí a předsevzetím by u předsta-

veného nic neztratil, nýbrž jen získal. Právě proto si velmi škodí ti, kteří se nechtějí upřímně vyznati. Tím totiž dávají na srozuměnou, že se ještě nepolepšili, ba že ani o to nestojí.

VIII.

Jiné odklizení té obtíže — pokora.

1. Oné obtíže se můžeme ještě jinak zbaviti. Jsme-li totiž upřímně pokorní, snažíme-li se opravdově, abychom takoví byli, pak se musíme radovati, zná-li nás představený a považuje nás za to, co vskutku jsme. Už proto mu máme vyjevovati všechny své zlé náklonnosti a chyby: neboť nebylo by správné, kdyby mne představený považoval za něco jiného, než v skutečnosti jsem. Pravá pokora totiž nepůsobí jen, že sami sebe známe a za nic se nepokládáme, nýbrž že se těšíme, když nás tak jiní znají a málo si nás váží. Tato vyjevování a vydávání počtu ze svědomí je sice v Tovaryšstvu, jak jsme v první hlavě vyložili, zavedeno za jiným účelem; avšak kdyby se jen tohoto cíle dosáhlo, pak by to bylo dosti, kdybychom měli opravdovou touhu po pokoře, neboť to je nejlepší cvičení v pokoře. Nedostává-li se však řeholníkovi pokory, touží-li po tom, aby byl ctěn a vážen, chce-li

dosáhnouti vznešených úřadů a čestných míst, pak se nedivím, že ho pojímá lichá obava, která takové lidi obyčejně děsí nebo spíše klame, obava totiž: „Kdyby mé chyby byly známy představenému, pak bych nikdy nevynikl a nedostal se výše, nýbrž byl bych vždy opomíjen a odstrkován“. Svatí a služebníci Boží si vymýšlívali, jak o nich čteme, na sebe chyby a poklesky, aby nebyli postavení na svícen a povýšeni na čestná místa; chtěli raději zůstat v koutě. Kdo však chce skutečné nedostatky zakrýti, aby byl ctěn a vážen a aby ho lidé cenili výše, nežli zač opravdu stojí, ten ukazuje, že jest ještě daleko od této ctnosti.

2. Třeba zde upozorniti na důležitou věc, o níž jsme již dříve mluvili.¹⁾ Řeholník se totiž má cvičiti v pokoře, umrtvenosti a ostatních ctnostech, zvláště co se týče přesného zachovávání pravidel: neboť v tom záleží náš pokrok a naše dokonalost. Nemá-li tedy někdo tolik síly, aby řádně konal skutky pokory a umrtvení, k nimž je zavázán pravidly a svým povoláním, pak ať je přesvědčen, že nemá vůbec ctnosti. Neboť zač by u tebe stála ctnost umrtvenosti, kdybys přestupoval tak důležité pravidlo řeholní, jako je toto, a to jen z té příčiny, že ti překáží přirozený stud nebo že by ti takto ubylo vážnosti?

¹⁾ Díl II., kniha III., hlava 25.

Kdybys měl pravou pokoru, kdybys uznával své chyby a jich upřímně litoval, pak bys jistě toto zahanbení, které při tom pocítuješ, rád přijal jako zadostučinění a náhradu za tyto chyby. Již proto bys tedy zašel k představenému, jako toho podal převzácný příklad císař Theodosius.¹⁾ Když mu jeho vojévůdce Rufinus řekl, aby nechodil do chrámu, neboť sv. Ambrož jest pevně rozhodnut ho tam nepustiti, řekl císař ve svém křesťanském smýšlení a ve své pokoře: „Půjdu přece do chrámu; chci slyšeti od biskupa samého, co jsem zasloužil“.

Tak máš i ty říci: „Půjdu k představenému, ke zpovědníkovi, abych uslyšel, co jsem zasloužil. Ať mne pozná a má za takového, jaký jsem. Kéž Bůh přijme ode mne toto zahanbení a ponížení jako dostiučinění a pokání za mé hříchy“. — To je pravá pokora a spasitelný stud. To je bezpečné znamení opravdové lítosti a důkaz, že nás tolik nebolí vyznati viny člověku, jako že jsme urazili Boha. Opačné smýšlení by se protivilo pravé pokoře. Vždyť podle jedenáctého základního pravidla máme toužiti po tom, aby nás lidé častovali potupami, aby proti nám falešně svědčili a měli nás za pošetilce, aniž jsme k tomu dali podnět; tím více máme po tom toužiti tam, kde jde o úkon

¹⁾ Theodoretu Histor. Eccles. L. 5. c. 17.

poslušnosti a o zachování pravidla tak důležitého, jako je toto.

3. Ale aby se nezdálo, že se odvoláváme pouze na poučky vyššího duchovního života, a abychom tento předmět vysvětlili ještě zřetelněji, půjdeme i zde cestou raženou v hlavě předešlé. Tam jsme ukázali rozumovým důvodem, že ten, kdo se představenému upřímně vyjeví, netoliko nic neztratí, ale naopak tím si získá u něho ještě větší úctu, vážnost a lásku; kdo však zůstává uzavřen, že o to všechno u něho přijde. Z toho vyvodíme ještě další důsledek, že totiž představený, vida u podřízeného tuto průhlednou upřímnost, jemu právem velmi důvěřuje. Neboť vidí až do posledních záhybů jeho nitra a předvídá, že i napříště při jakékoli nahodilé těžkosti se k němu uteče a všechno mu poví. Ale když někdo není zcela upřímný (a to se snadno pozná), pak mu představený nemůže nikterak důvěřovati, protože ho nezná a neví, co v něm vězí. Musí tedy s takovým člověkem jednati opatrně, zdrželivě, ano s obavami, dívati se mu stále na prsty a nespouštěti s něho očí.

4. To si třeba dobře pamatovati, protože je to jeden z hlavních kořenů, z nichž u podřízených vzniká mnoho nevole a roztrpčenosti, které by jistě rychle zmizely, kdybychom byli k představeným upřímní. Je obecná

zkušenost, že takovou sdílností a upřímností se zaplašují a rozprchávají mnohé falešné domněnky a neodůvodněná podezření podřízených vůči představeným nebo představených vůči poddaným. Jsouť takové domněnky a podezření jako klamná noční strašidla. Díváme-li se na ně z daleka, plní nás strachem a hrůzou; ale přistoupíme-li blíže a dotkneme-li se jich, uvidíme, že domnělé hrozné strašidlo není nic než nějaká ratolest nebo něco podobného.

5. Tak tomu bývá i v těchto věcech. Co se ti zdálo hrozné a strašlivé a velmi povážlivé, to mizí a zcela se rozplyne, když se toho chopíš, o tom si promluvíš a porozprávíš; brzy shledáš, že to nebylo nic. V pojednání o zmužilosti a statečnosti, s níž máme své práce počínati, praví Seneka¹⁾ velmi případně: „Lecčeho se neodvažujeme nikoliv proto, že je to těžké; nýbrž proto je to těžké, že se toho neodvažujeme. Kdybychom se do toho směle pustili, kdybychom se vzmužili a chopili se toho, pak bychom brzy uviděli, že to není tak nesnadné, jak se nám zdálo“. Zároveň užívá uvedeného podobenství o nočních strašidlech, která Vergil, básník nazývá „zjevy na pohled strašnými“.²⁾ Poznává

1) Epist. 104.

2) Vergili Aencid. L. 6. v. 276: „Terribiles visu formae“.

při tom, že je básník nenazval opravdu strašnými, nýbrž jen zdánlivě, na pohled. Přiblížíš-li se k nim a dotkneš-li se jich, uvidíš brzy, že to vlastně není nic. Právě tak je to s tím, o čem právě mluvíme.

IX.

Budme Bohu velmi vděční, že nám v Tovaryšstvu toto podávání účtů ze svědomí tak usnadnil. Příčiny této snadnosti a příjemnosti.

1. Jsme zavázáni dobrotivému Bohu k velkým díkům za zvláštní milost, jehož se nám v Tovaryšstvu dostává tím, že toto vyjevování se podřízených představeným se koná tak ochotně a radostně; neboť samo v sobě je to těžší nežli vnější úkony pokání a mrtvení. Těžkost, kterou toto veřejné vyznání v sobě má, poznáváme snadno z příkázání svátostné zповědi, v němž věřící nacházejí daleko větší těžkost, než ve všech ostatních příkázáních. K ulehčení toho byl nezbytný božský zákon o zachovávání zповědního tajemství, jež musí kněží tak svatě a neporušeně zachovávat. Přes to mnohým připadá toto vyznání tak obtížné, že raději volí peklo, než by se vyznali. Toto peklo má počátek už na tomto světě, a sice ve výčitkách svědomí, v úzkostech a strachu,

a dovršuje se na onom světě, kde trvá na věky. V řádě však činíš ještě více než to. Tu odhaluješ představenému celé srdce, nejen své hříchy a to, co náleží do zpovědi, ale i to, co není hřích a z čeho se nemusíš zpovídati. A tu člověk mnohdy cítí větší obtíž, má-li říci na sebe něco nepatrného, než kdyby se měl vyznati z těžších hříchů, Nadto říkáš všechno mimo zpověď, a to tíží ještě více. Máme to považovati za něco velkého a býti neskonale vděční za to, že nám Pán věc tak obtížnou a zároveň tak spásitelnou tak usnadnil a zpříjemnil.

2. Podívejme se tedy, proč je v Tovaryšstvu tato upřímnost něco tak snadného a milého. První a hlavní důvod jest milost řeholního života. Bůh dává každému řádu příhodné prostředky k jeho prospěchu. To činívá způsobem, jenž odpovídá účelu a zřízení řádovému. Říkáme tomu milost řeholní. Pro účel, k němuž je Tovaryšstvo určeno, totiž ochotně se dát poslati do kterékoli země na světě a stýkati se s rozličnými národy pro jejich spásu, je nejvýš důležité, aby nás představený znal od hlavy do paty, uvnitř i zevně způsobem dříve už uvedeným.¹⁾ K tomuto cíli propůjčuje nám Pán také zvláštní milost a pomoc.

---

¹⁾ Kniha I. hlava 7.

3. Druhá věc, jež činí vyznání tak snadným a milým, je přátelské jednání představených, vroucí láska otcovská, kterou podřízení u něho nacházejí, laskavost a ochota, s níž je přijímá. Zdá se opravdu, jako by představení byli jen k tomu, aby tě vyslechli a potěšili. To je velice důležité, a podřízení mají nabýti přesvědčení, že se jim dostane u představeného vždy dobrého přijetí, aby k nim totiž mohli přicházeti s důvěrou a neopomíjeli věci tak důležité, jako je tato, bojíce se, že by je představený přísně vyplísnil. Tomuto přesvědčení pomáhá okolnost, že představeným velice na tom záleží, aby s podřízenými tak laskavě jednali, poněvadž je to jejich úřad. Kdyby se tak nechovali, pak by jednali proti své povinnosti.

4. „Budeme z tebe se veselit, plesat, chválit víc tvá prsa než víno“.¹⁾ O těchto slovech Velepísně píše sv. Bernard:²⁾ „Ať to slyší oni představení, kteří chtějí svým podřízeným býti vždy spíše na postrach, zřídka kdy na prospěch. Dejte se poučiti, kteří soudíte zemi! Učte se z toho, že máte býti svým poddaným matkami, a ne pány. Hledte více, aby vás milovali, než aby se vás báli. Je-li tu a tam potřebná přísnost, pak má býti

¹⁾ Velepíseň I. 3.

²⁾ Serm. 23. in Cant. n. 2.

otcovská, a ne tyranská. Starostlivostí se projevujte matkami, káráním otci. Buďte mírní, nehrozte předčasně metlou, ukazujte vřelou lásku! Prsa vaše ať jsou plna mléka, nikoli nadutá pýchou.“ Apoštol praví:¹⁾ „Bratři, jestliže by někdo v přenáhlení byl stržen k nějakému poklesku, vy, kteří jste duchovní, napravujte takového v duchu mírnosti, hledě (každý) sám na sebe, abys také ty nebyl pokoušen.“ Prorok však hrozí představeným slovy:²⁾ „Umře on, bezbožník, ve své nepravosti, ale krev jeho z ruky tvé vymáhati budu.“ Běda představeným, praví dále náš světec, kteří nejednají s poddanými laskavě, když k nim přicházejí se svými slabostmi a pokušeními. Běda jim, když je propouštějí roztrpčené a neukáží jim, otcovské lásky. Neboť zemře-li zatím podřízený nebo bude-li ještě horší, jak se obyčejně v takovém případě stává, bude Bůh k odpovědnosti volati představené.“ Tak se má představený ne-li už k vůli tobě, tedy přece k vůli sobě samému vždy snažiti, aby svůj úřad dobře zastával, abys i ty mohl zase své věci míti v pořádku.

5. Třetí věc, která činí sebeobžalobu v Tovaryšstvu snadnou a milou, je příklad a časté a obecné její užívání. Vidímeť to denně

¹⁾ Gal. VI. 1.

²⁾ Ezechiel III. 18.

na našich bratřích. Můžeme tu na sebe obrátiti to, co sv. Augustin¹⁾ vypravuje o sobě. Stalo se to, když chtěl přijmouti křesťanské náboženství. Zdálo se mu velice těžké zachovati čistotu, a proto se nemohl odhodlati. Tu se mu zjevila čistota jako vznešená paní. Ukázala mu mnoho mladíků a dívek, které zakrývala svým velkým pláštěm, a mnoho jiných lidí ze všech stavů a různého stáří, vesměs lidi čisté a počestné. Při tom pravila s úsměvem a zároveň jako by si ho dobírala. Ty že bys nedovedl, co dokázali tito jinoši a tyto dívky? Nemysli si, že ti všichni to dokázali vlastní silou; jen silou Boží to dovedli.“ To bylo našemu světci velkým povzbuzením,

Tak můžeš říci i ty, když ti ďábel v tom předstírá velké obtíže: „Což bych nedovedl i já, co dokáže kdekdo? To pomyšlení zmírní onu nesnáz tou měrou, že nám ta věc bude nejen snadná, ale že nám bude zatěžko sebeobžalobu opominouti. Budeme pak opominutí toho, co činí všichni ostatní, pokládati za hanbu a pohoršení. Máme tedy všichni dbáti o to, aby tento krásný zvyk se zachoval a zkvétal. Příklad jednoho ať posilňuje druhého. Nejstarší a nejučenější mají nejtěžší povinnost tato a podobná cvičení svým příkladem udržovati a ve svých

¹⁾ Confess. c. 11.

rozmluvách je doporučovati. Tím mohou velmi mnoho dobrého způsobiti; mohou však opakem také mnoho zla natropiti: neboť ostatní se řídí jejich slovy a skutky. Co tito dělají, to činí a toho si váží i oni. Mimo to má každému zvlášť na tom záležiti, aby si tak počínal; neboť právě tím se mu věc usnadní. Opomine-li však toto cvičení, pak mu bude již za několik dní připadati velmi těžká. Tak je tomu i s ostatními cvičeními pokory a umrtvování. Vidíme to na sv. zpovědi. Kdo chodívá k sv. zpovědi jen jednou za rok, tomu bývá zpověď velkým břemenem; kdo však chodí k sv. zpovědi často, tomu je to snadné a milé.

6. Čtvrtá věc, jež sebeobžalobu usnadňuje, je vědomí, že konáme tyto účty ze svědomí před představeným nebo před duchovním otcem nikoli jako před soudcem, nýbrž jako před otcem, aby nám poradil, nás potěšil a nám pomohl. Proto také za to, co předneseš u tohoto soudního dvoru, nemůžeš býti potrestán, i kdyby to bylo něco trestuhodného. Je tomu zde právě tak, jako ve sv. zpovědi. Neboť to jsou dva soudní dvory ode všech jiných rozdílné, a z nich není možná vyvozovati důsledků pro soudy jiné.

7. Pátá věc, která velice usnadňuje odhaliti náš stav svědomí a kterou se po-

tvrzuje všechno předcházející, je naznačena v stanovách řeholních samých.¹⁾ Představený musí to všechno zachovati jako tajemství i před tebou. Můžeš býti zcela ujištěn, že všechno zůstane uzavřeno v duši představeného, co mu řekneš o stavu svého svědomí. Nikdo nemůže o tom něco zvědět, nikomu nebude nic z toho zjeveno: ani tobě to nemůže býti k neprospěchu nebo k necti. Vůbec zavazuje již přirozené tajemství jako takové pod hříchem, a sice, jde-li o věc důležitou, pod těžkým hříchem. Náš páter generál Klaudius Aquaviva²⁾ zostril to pak ještě důtklivým a přísným nařízením, a pro ty, kteří by toho nedbali, ustanovil přísné tresty, ano i ztrátu úřadu. Chce, aby podřízení byli zpraveni nejen o tomto ustanovení, ale aby také znali tresty, které by stihly představeného, kdyby se tomuto nařízení provinil. Aby se lidé nebáli svátostné zpovědi, bylo potřebí, aby kněží byli zavázáni se vší přísností zachovávatí zpovědní tajemství. Právě tak náš Otec považoval za potřebné zachovávatí toto tajemství tak přísně, aby nikdo neměl proč straniti se skládání účtů ze stavu svého svědomí. Nemá se totiž tak důležité cvičení opomíjeti a mi-

---

1) Inst. S. J. II. Exam. c. 4. n. 35. pag. 14.

2) Ibid. III. Instruct. 11. de paterne exigenda ratione conscientiae et secreti fide servanda pag. 364.

zeti; neboť to by bylo pro dobrou správu
Tovaryšstva nejzáhubnější. Chce totiž své
členy vésti k dokonalosti spíše cestou vnitř-
ního vzdělání a duchovního vedení, než
všemi jinými zákony a vnějšími úkony po-
kání. Z toho mohou představení posouditi
škodu, kterou by řádu způsobili, kdyby ta-
kové tajemství nedbale zachovávali.

X.

Jak máme vydávati počet ze stavu svého svědomí.

1. „Vylévej jako vodu své srdce před tváří Páně“.¹⁾ V tomto přirovnání vysvětluje prorok Jeremiáš zcela jasně, jak se máme chovati před zástupcem Božím, když mu skládáme účty ze svého svědomí. Má to býti tak, jako bychom z nádobí vylévali vodu. Vyléváme-li z nádoby olej nebo med, ulpí vždy něco z toho na nádobě. Vyléváme-li víno nebo ocet, zůstává po něm aspoň příchut'. Vyleje-li se však voda, nezůstane po ní v nádobě ani stopy. Je to tak, jako by v nádobě před tím nebylo bývalo nic. Tak máš i ty před představeným vylíti své srdce, když skládáš počet ze svého svědomí. Nemá v něm zůstatí žádná vůně, žádná chuť, vůbec ani stopy po čemkoli.

---

¹⁾ Pláč Jeremiášův II. 19.

2. Že je to věc tak důležitá a prostředek tak osvědčený a působivý k duchovnímu pokroku naší duše, proto chtěl náš sv. Otec, aby se vedle nahodilých případů mezi rokem dala sebeobžaloba ještě zvlášť každého půl roku, a to před obnovou slibů. Tak se to v Tovaryšstvu konalo od počátku; po čtvrtém generálním sněmu bylo to přijato do obecných pravidel.¹⁾ Podle toho nařízení mimo obyčejné sv. zpovědi, které konáváme velmi často, také se skládá generální zpověď každého půl roku. A právě tak máme vedle obyčejných zpráv o stavu svědomí, které podáváme často, v tuto dobu také vykonati obecnou obžalobu za celý ten čas. Náš sv. Otec neznal vhodnějšího prostředku k duchovní obnově každého z nás. Tak soudí i náš generál P. Klaudius Aquaviva v instrukci pro visitatory, v níž tento prostředek velmi doporučuje:²⁾ „Budou-li podřízení tohoto podávání zpráv o stavu svého svědomí náležitě dbáti a budou-li je představení dobře přijímati, pak bude míti velký vliv na duchovní obnovu a pokrok.“ S tím souhlasí slova sv. Basila:³⁾ „Chce-li podřízený řádně v duchovním životě pokračovati a dojíti

¹⁾ Inst. S. J. III. Reg. 4. Comm. pag. 10.

²⁾ Ibid. Instruct. 13. c. 2. De ratione conscientiae exigenda pag. 369.

³⁾ Reg. fus. tract. Interrog. 26.

dokonalosti, nesmí představenému zatajovati žádné hnutí mysli. Jako je viděti v čisté vodě kámen a písek ležící v hlubině, právě tak jasný a průhledný má býti styk podřízeného s představeným, aby odhalením nejtajnějších hnutí v nás to, co jest chvály hodného, bylo posíleno, co však je nějak nezdravé, bylo vhodným způsobem vyléčeno. Takovým vzájemným stykem co do našich duchovních cvičení dosáhneme brzy dokonalosti.“

3. Abychom to mohli konati tím lépe a snadněji, k tomu máme v Tovaryšstvu výborný návod. Podotýkám jen, že má dva hlavní díly. První, jakýsi to úvod, je nejdůležitější, neboť obsahuje podstatný obsah čtyřicátého pravidla, výtahu našich stanov, které jedná o vyjevování stavu svědomí a zároveň vysvětluje, jak se má díti. Nejprve se připomíná, jakou váhu tomu přikládal náš sv. Otec v řádových stanovách, a pak se praví: ¹⁾ „Každý má buď ve zpovědi, nebo jinak soukromě, jak je mu to milejší a k větší útěše, zcela přesně celý stav své duše vyjeviti, netaje nic z toho, čím Pána urazil od poslední zprávy o svém svědomí. Má vyjeviti aspoň chyby, které od té doby duši jeho nejvíce tížily.“

---

¹⁾ Inst. S. J. III. Instructio ad reddendam rationem conscientiae pag. 34.

V tom, pravím, záleží podstata sebeobžaloby. Kdo tedy nebude dbáti toho, co jsme řekli na počátku, ten nepodá ani opravdovou ani úplnou zprávu o stavu svého svědomí, i kdyby probral všech 14 zvláštních bodů druhého dílu tohoto návodu.

4. K jasnému porozumění návodu netřeba probírat všech oněch bodů. Uvedeme za příklad jeden z nejhlavnějších, totiž třetí, který se týká podávání zprávy o pokušeních a zlých náklonnostech. Je to podstatný bod, o kterém se má podati zpráva, zdali totiž máme pokušení, zda jsou obtížná a mocná, zda jim odporujeme snadno či nesnadno, a jakým způsobem to činíme. Totéž platí o vášních a zlých náklonnostech. Při této otázce a v celém druhém díle návodu není o tom nic více. Tu se táži: Stačí k úplné a jasné zprávě o stavu svědomí, podané duchovnímu otci, aby poznal dobře stav něčí duše v této příčině, vyjeví-li všechna svá pokušení a zlé náklonnosti? Odpovím: Nikoli, nýbrž musí se také říci, zdali a kolikrát padl. Něco jiného jest, řeknu-li: Jsem nakloněn k pýše, a zase něco jiného, řeknu-li: Mám takovou náklonnost k pýše, že jsem si žádal a učinil to a to, abych došel cti a vážnosti, a že mne rmoutilo, bylo-li mi poručeno to neb ono. Užil jsem takových a takových výmluv, abych

nemusil rozkaz vykonati. Stalo se to jen proto, že nemám dosti ctnosti a pokory; jinak bych to byl mohl vykonati. Něco jiného jest, řeknu-li: Jsem zlostný a netrpělivý, a zase něco jiného, když řeknu: Jsem tak netrpělivý a zlostný, že jsem byl jako bez sebe, takže jsem tím a tím hovorem nebo jednáním dal pohoršení.

Něco jiného jest, řeknu-li: Mám nečistá pokušení, a zase něco jiného, řeknu-li: Byl jsem při tom tak sláb, že jsem se při nich pozdržel a měl z nich radost atd. Jistě budeme zcela jinak souditi o tom, kdo v pokušení klesl, než o tom, kdo mu statečně odporoval a přemohl je. Každý z nich potřebuje jiného léku a jiného způsobu léčení. Je to jako s horečkou. Jinak působí v člověku silném a otužilém, jinak v slabém. Lékaři mnoho na tom záleží, aby to věděl, a také nemocnému na tom záleží, aby ho lékař poznal. Neboť jinak léčí horečku u muže silného a jinak u slabého. Tak také duchovnímu lékaři a tobě samému musí velice záležeti na tom, aby znal tvou sílu nebo tvou slabost. Podle toho musí rozhodnouti, jak tě má léčiti, kterého léku užiti. Proto není dosti, řekneš-li mu, že máš pokušení a zlé náklonnosti. Musíš mu také říci, zdali a jak často jsi klesl. Z toho poznává, zdali jsi silen či sláb. Proto praví čtyřicáté pravidlo

výboru, jednající o této věci, že máme představenému vyjevovati nejen svá pokušení, nýbrž také svá podlehnutí.

5. To se tedy vysvětluje na počátku onoho návodu. Tam to stojí výslovně, že má každý celou svou duši před představeným odhaliti, netaje nic, čím urazil Boží velebnost. Má vyjeviti alespoň chyby, které duši jeho více obtěžují. Více o tom není řečeno ani v následujících 14 bodech. Jestliže někdo onen hlavní předpis nezachovává, pak to znamená tolik, že z něčeho důležitého, čemu rád přikládá tak velikou váhu, dělá pouhou ceremonii a formalitu. Toto poučení může býti užitečné všem vůbec, aby z toho poznali, jak mají svým duchovním otcům vydávati počet ze svého svědomí.

6. Chceš-li býti v této věci hodně upřímný, pak se nesmíš spokojiti s tím, že řekneš své chyby jen tak všeobecně, nýbrž je musíš vylíčiti zcela podrobně. Jen tak nabudeš jasného názoru o sobě a o svém nitru, jinak nikoli. Je to také důležité poučení pro zpověď. Nesmíš se spokojiti s tím, že ve zpovědi řekneš; „Připustil jsem zlé myšlenky“, nýbrž musíš udati, jak daleko jsi v tom zašel. I kdybys měl jen všední hříchy, z kterých se nemusíme nevyhnutelně zpovídati, přece, když se z nich zpovídáme, se nemáme spokojiti jen tak všeobecným vyznáním,

čímž se hřích zastírá, nýbrž máme se z nich vyznati zcela určitě a přesně, aby míra našeho provinění byla tím patrnější. Jistě nevyznává svých hříchů zřetelně, kdo jen řekl: Mluvil jsem slova podrážděná, netrpělivá, utrhačná.“ Jednotlivé slovo může samo v sobě býti daleko větší hřích, než by člověk vytušil z tohoto všeobecného vyznání. Pochybil-li někdo proti poslušnosti a tím dal pohoršení, nestačí jen říci, že se vyznává z hřichu proti poslušnosti. Má podrobně říci, jakého hřichu se dopustil a jakým způsobem. Tím zjeví svou vinu daleko lépe, a jiný si může o ní učiniti pravý pojem.

Právě tak je tomu se zprávou o stavu svého svědomí. Nesmí se díti jen obecně a dvojsmyslně, nýbrž prostě, určitě a jasně. Ani sebemenší koutek nesmí zůstat zakryt, ani sebemenší záhyb nesmí zůstat složen. Tak to praví sv. Pavel o církvi:¹⁾ Kristus posvětil církev svou, „aby sám sobě představil církev jako slavnou, jako takovou, která by neměla poskvrny ani vrásky neb něco podobného, nýbrž aby byla svatá a bezúhonná.“ Ve vráskách a záhybech se ukrývá prach a špína; proto nemá býti v naší duši ani vrásek ani záhybů, nýbrž všechno v ní má býti zcela čisté a hladké.

---

¹⁾ K Efes. V. 27.

7. Náš sv. Otec Ignác¹⁾ přikazuje, aby každý při vstupu do řádu učinil zcela jasné a úplné vyznání o stavu svého svědomí. Má se vyznati nejen z nynějších chyb a zlých náklonností a hříchů, ke kterým má nyní sklon, nýbrž také ze svých dřívějších náklonností, chyb a hříchů, které ho dříve tížily a nad ním vítězily. Tak i lékaři jest velmi vhod, když se nemocný vysloví nejen o své nynější nemoci, nýbrž také o těch, které přestál dříve; neboť z toho pak může poznati, zdali nynější neduh nemá základ v dřívějším, a může lék zaříditi tak, aby neupadl do dřívější nemoci. Tak je tomu také v duchovních věcech. Chceš-li duchovnímu lékaři činiti jasné a úplné vyznání o svém svědomí, pak nesmíš uváděti jen přítomné náklonnosti a stavy, nýbrž také minulé, neboť z nich lze obyčejně poznati příčinu a kořen nemocí nynějších. Proto se obyčejně dává rada tomu, kdo chce vykonati generální zpověď, aby ji vykonal u toho duchovního otce, k němuž bude pak obyčejně choditi k sv. zpovědi, aby lépe poznal stav jeho duše a pak tím účinněji mohl pomoci.

Mnohdy bývají nynější pokušení a nečistá hnutí ještě pozůstatky a zbytky dřívějších starších duchovních chorob a zároveň tres-

---

¹⁾ Inst. S. J. II. Exam. c. 4. n. 36. pag. 14. squ.

tem a pokutou za dřívější zlý život. Ať si takový vede život sebe uzavřenější, přece mu bude trpěti proti vůli leccos nepříjemného jako trest za dřívější nevázanosti a zlé návyky. Tím se však nesmí zastrašit nýbrž třeba raději vzbuzovati trpělivě a pokorně lítost a zahanbení nejen nad přítomností, nýbrž také nad minulostí. Pak nám to všechno nebude moci uškoditi.

8. Konečně třeba zde ještě poznamenati, že v Tovaryšstvu Ježíšově vydávati počet ze svědomí a konati generální zpověď jsou dvě věci zcela rozdílné. Máme také pro obojí zvláštní pravidla. Mimo to jest účel a obsah obojího rozdílný. Každý může skládati účty ze svého svědomí buď ve zpovědi nebo mimo ni, jak mu bude milejší a k větší útěse jeho duše. Tak možno výslovně čísti v řádových stanovách.¹⁾ Ale nicméně třeba zde ještě uvést, co poznamenává náš generál P. Klaudius Aquaviva²⁾ v onom návodu pro visitatory: „Nikdo se nesmí nutiti, aby podával zprávu o stavu svého svědomí mimo zpověď, neboť stanovy dovolují každému vykonati to ve zpovědi. Avšak přes to jsou chvály hodni ti, kteří pomínouce to, co náleží

¹⁾ Inst. S. J. II. Exam. c. 4. n. 36. et 38. pag. 14 sq. et Const. p. 6. c. 1. n. 2. pag. 94.

²⁾ Ibid. III. Instr. 13. c. 2. n. 2. pag. 370. cf III. Reg. 40. Summar pag. 8,

výhradně do zpovědi, podávají o ostatních věcech zprávu o stavu svého svědomí mimo zpověď a tak celou duši svou upřímně odhalí. Tak mohou představení toho, co vědí, svobodněji bez ohledu na zpověď použít, aby je tím lépe mohli vésti na cestě k dokonalosti.“ Že je ta věc tak důležitá, proto jsem uvedl vlastní jeho slova. Lépe je tedy učiniti vyznání o svém stavu duševním mimo zpověď. To také znamená míti k představenému důvěru. Tak také ukazuje více důvěry ten, kdo příteli svému dává klenot k uschování přímo do rukou, než kdyby mu jej odevzdal uložený do skříňky a zapecetěný.

XI.

Odpověď na některé pochybnosti o tom.

1. Z toho, co bylo řečeno, mohou snadno povstati některé námitky a pochybnosti. Předně řekli jsme jednak, že je lépe, vydáme-li počet ze svého svědomí mimo zpověď; jednak zase, že toto vyznání se má vztahovati nejen na pokušení a zlé náklonnosti, nýbrž také na chyby a hříchy, jestliže jsme se jich dopustili. Nestane-li se tak, pak je to zpráva kusá a neúplná. Nyní se táži: Kdyby někdo, Bůh chraň, přemožen jsa pokušením, upadl do nějakého těžkého a ošklivého hříchu, mohou pravidla žádati, aby o tom podal zprávu ještě mimo zpověď? To by asi bylo přece jen příliš obtížné a kromě toho velmi povážlivé a bylo by velmi nesnadné to provésti. Na to odpovídám: V takovém případě není ve smyslu stanov ani našeho sv. Otce, abychom něco takového vyznávali ještě mimo zpověď. Právě to byl hlavní důvod, proč byl v pravidlech

tento dvojí případ uveden: buď je možno vyjeviti se tajně, nebo ve zpovědi pod tajemstvím zpovědním, jak je to komu milejší k jeho upokojení. Tak je v pravidlech provinciála¹⁾ výslovně stanoveno. Tam je řeč o způsobu skládání a přijímání počtu ze svědomí, a stojí tam, že se provinciál může, když někdo takový počet vydal, po libosti ještě dále dotazovati. Zároveň však tam stojí: „Co by někoho mohlo velice zahanbiti, na to se nemá mimo zpověď tázati“. Taková věc se má tedy ponechati jen pro zpověď. Na takové věci se nemá ani představený ani duchovní otec tázati mimo zpověď, ani nemá žádati, aby podržžený s ním o tom mluvil. Citlivější sluch něco takového nese mimo zpověď, a proto jest lépe takové věci ponechati pro zpověď. To také mínil náš páter generál slovy uvedenými v předešlé hlavě. Tam, kde praví: „Kdo skládá účty mimo zpověď, činí lépe,“ dodává k tomu: „Ale při tom pomine takové věci, které náležejí do zpovědi“.

2. Druhá pochybnost jest ještě důležitější. S jedné strany praví náš sv. Otec v stanovách výslovně, že toto vydávání počtu ze svědomí u představených slouží k tomu, aby mohli podržžené lépe vésti a řídit:

²⁾ Ibid. Reg. Provinc. c. 14. n. 35. pag. 88.

neboť vědí-li o všem, pak se mohou lépe postarati o to, co je ku prospěchu jednotlivcům i celé řeholní společnosti. S druhé strany může každý podle týchž stanov učiniti své vyznání ve zpovědi. Ale pak se zdá, že vnější řízení Tovaryšstva a správa představených se děje podle toho, co zaslechli ve zpovědi! Nad touto potíží se už mnozí pozastavovali, protože dobře nevěděli, jaký je v té věci obyčej Tovaryšstva. K lepšímu porozumění pravíme předně: Tovaryšstvo Ježíšovo zavrhuje úplně všelikou vnější správu, která by se zakládala na zpovědnici. Práví sice někteří theologové, že zpovědník může použití nějaké vědomosti ze zpovědnice, aniž by porušil zpovědní tajemství. Avšak náš P. generál¹⁾ přikazuje co nejpřísněji, aby se takové učení v Tovaryšstvu nikdy nepřipouštělo; tím méně se smí podle něho jednati. Zpovědníci se mají ve věcech zpovědi právě tak chovati, jako by neměli žádného poznání ze zpovědi. To je v soulase s dekretem,²⁾ který čtyři léta potom vydal sv. Otec Kliment VIII. a o kterém se zmiňuje také náš P. František Suaerz³⁾ a

1) Inst. S. J. III. Ordin. Gen. c. 2. n. 14. pag. 260. et Instr. 5. pag. 352.

2) Motu proprio de casibus reservatis pro Regularibus concessio 26. Mai 1594.

3) De Sacramento Paenitentiae disput. 33, sect. 7. — Sanchez De Matrimonio l. 3, disp. 16, quaest. 1.

jiní. Tovarýšstvo však činí ještě více. I když se koná taková sebeobžaloba mimo zpověď, poroučí se přece, že se má s velkou pečlivostí zachovati tajemství, jak jsme ukázali v deváté hlavě. Nuže, kdo věci, o nichž se dověděl mimo zpověď, tak pečlivě tají, jak by nezachovával tajemství zpovědního, aby zpověď nezostudil a nedopustil se svato-krádeže vzhledem k tajemství zpovědnímu?

3. Za druhé odpovídám na tuto obtíž: Duchovní a vnitřní vedení duší děje se zcela vhodně svatou zpovědí. To je vznešené ovoce a veliký prospěch svátostného vyznání. Odhalí-li někdo upřímně své rány, neduhy a slabosti, pak může zpovědník jako lékař duší stanoviti tím snadněji pravý lék k uzdravení a zpovídajícího se pro budoucnost správně vésti. To je zcela odůvodněno. V církevním právu¹⁾ poroučí totiž papež Alexandr III. za účelem vedení a řízení duší a aby se jim dobře mohlo poraditi, abychom vyslechli také zpovědi takových hříšníků, kteří nejsou schopni dosáhnouti odpuštění, když totiž prohlásí, že nemohou toho zanechat, nemajíce pevného předsevzetí se polepšiti. Ačkoliv takových nemůžeme rozhřešiti, přece jim tento

¹⁾ Decretales Gregorii IX, l. 5, tit. 38, c. 5.

- papež radí, aby šli ke zpovědi, ze všech hříchů se vyznali a vydali počet z celého svého života i zlého smýšlení, které si přinášejí ke zpovědi. Zároveň přikazuje, aby zpovědník takové lidi laskavě přijal a vyslechl, aby jim mohl dáti spasitelnou radu a doporučil vhodný lék. Možná prý se tím jejich srdce obměkčí a budou se varovati zlých příležitostí. Pokorou a jinými dobrými skutky, které jim může zpovědník poraditi, mohl by jim Pán oči otevřít, aby se konečně hříchu odřekli a vykonali platnou zpověď. To tedy není nic nového, nýbrž starý zvyk církve vždy zachovávaný a schvalovaný, užívati zpovědi jako pomůcky k takovému vedení duší na cestu spásy.

4. O našem sv. Otci Ignáci¹⁾ čteme v jeho životě toto: Byv od prvních otců Tovaryšstva několikráte zvolen generálem, zdráhal se volbu přijmouti a prohlašoval, že se k tomu nehodí. Všichni mu velmi domlouvali, aby volbu přijal, a vysvětlovali mu, že nepřijmouti ji znamená protiviti se vůli Boží, která je zřetelně vyslovena jednohlasnou volbou. Než přes to přese všecko nemohli ho s počátku přiměti, aby volbu přijal. Nebylo jiné rady než povolit mu. Dohodli se pak na tomto východisku, které sám navrhl řka:

---

¹⁾ Ribad. Vita S. Ignatii L. 3. c. 1.

„Vložím to do rukou svého zpovědníka“. Vyjevím mu hříchy celého svého života, vyložím mu všechny své hříšné zvyky a zlé náklonnosti své duše a všechny své slabosti a ubohosti dřívější i nyní, duchovní i tělesné. Když pak přes to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána, mně poručí a poradí to břemeno na se vzít, pak poslechnu. Tak to také učinil. Uchýliv se na několik dní do samoty, vykonal generální zpověď u muže svatého života, bratra Teofila z řádu sv. Františka. Po zpovědi se ho tázal o radu, má-li volbu přijmouti. Zpovědník mu odpověděl, že po jeho soudu se má uvázati ve správu řádu, a že by se odmítnutím volby protivil Duchu svatému. Tu teprve vzal na se břemeno, které naň volbou vložili.

Nyní se táži: Mohl by se někdo odvážiti, i kdyby byl zlomyslný, kárati toto jednání našeho sv. Otce nebo mu podkládati nějaký úskok? Jistě každý toto jednání jeho jenom schválí. Také v jeho životopise se připomíná jeho jednání vší chvály hodné. Po této cestě, po které vedl Pán našeho Otce, hlavu a zakladatele řádu našeho, vede také nás. Proto nám také předpisuje tuto střední cestu, abychom představenému ve zpovědi nebo mimo ni pod tajemstvím odhalili všechny své zlé náklonnosti, chyby a vášně, všechny vady a

nedokonalosti, aby nás představený tím lépe mohl vésti cestou ctnosti a dokonalosti, k níž se hlásíme.

5. Pravím tedy: Správa Tovaryšstva, pokud se týká věcí světských a vnějších, neděje se nikdy skrze zpovědnici. Vnitřní a duchovní vedení duší se však děje zcela správně a velmi často nezbytně skrze zpovědnici, jak jsme už uvedli. Tak se však děje, jak všude vidíme, v celé církvi Boží. Má-li někdo pochybnost nebo nejistotu, jak se má v něčem chovati, pak si zvol moudrého a učeného zpovědníka, a ve zpovědi nebo mimo zpověď pod tajemstvím, jak uznáš za lepší, vylož mu upřímně celou svou záležitost, aby ti mohl dáti radu a útěchu. To také chce náš Otec, praví-li, že tento počet ze svědomí může ten, kdo v tom vidí výhodu nebo větší útěchu, vykonati ve zpovědi. Proto nebývají v Tovaryšstvu na základě znalosti ze zpovědnice rektorové, profesové, profesoři a nižší představení ani ustanovování ani sesazování. Kdo by tak soudil, byl by na velkém omylu.

6. Upozorním tu ještě na něco velmi důležitého. Může někdo v řádu býti v takovém stavu duševním, a okolnosti mohou se tak utvářiti, že ho každý zpovědník musí ve svědomí a pod těžkým hříchem zavázati, aby to všechno vyložil představenému, aby mu

nesvěřil nějaký úřad, aby ho neposlal někam na misie, aby ho z jeho okolností vytrhl atd. Tu musí také udati příčinu a zjevné nebezpečí, ve kterém se pro svou slabost nachází. A nyní se táži: Jaký prostředek může býti lepší a šetrnější k záchraně takového člověka, než povzbuzení: „Jdi k představenému a vyznej se ve zpovědi!“ Tu ho pak může představený způsobem šetrným pro něho i rád vzdáliti z jeho příležitosti nebo ho uchrániti velkého nebezpečení, kterému by neodolal. Tak mu bude pomůženo a zůstane zachována i jeho čest. Ale to by učinil představený netoliko s jeho dovolením a souhlasem, nýbrž na jeho naléhavou prosbu; ovšem i jemu samému na tom nadmíru záleží. Neboť složí-li něco takového na představeného, pak na něho nepříjde žádné nebezpečení, jako by bylo přišlo, kdyby to nebyl vyjevil. Potom však leží celé to břímě na bedrách představeného; ale Bůh pomůže poslušnému a udělí mu sílu, aby mohl provést, co mu bylo poručeno. Neboť v takovém případě vykonal, co mohl.

7. Za třetí pravím: Ačkoliv každý může, jak praví pravidlo, vydati počet ze svého svědomí ve zpovědi, přece jest lepší, chvályhodnější, jak již bylo řečeno, stane-li se to mimo zpověď. Všichni to vědí a proto také si vybírají to, co je lepší, a vyznávají se

mimo zpověď. Tím pak je veta po všech skrupulích, pomluvách a podezřenech, jako by představení prováděli vnější správu na základě poznání ze zpovědi: neboť obyčejně všichni konají sebeobžalobu mimo zpověď. Vyjma onen případ, který jsme uvedli při první pochybnosti, kde se počet vydává jen ve zpovědi, není nikoho, jakkoliv by byl nedokonalý, aby se netěšil a o to neprosil, aby představený pro jeho duši použil toho, co ví ze zpovědi, aby ho tak zachránil před příležitostmi a aby ho nevydával v nebezpečnosti. Děje se to vždy takovým způsobem, že z toho podřízenému nemůže nikterak povstati zlo, nýbrž jen dobro. Jiní nemohou míti ani zdání o jeho chybách a nedokonalostech. Tím neztrácí nic, nýbrž jen získává, neboť tím představenému ukládá za povinnost, aby jeho čest co nejpečlivěji chránil. Kdyby i bylo duchovní a vnitřní vedení duší na základě vědomostí ze zpovědi něco dovoleného a dobrého, jak již bylo řečeno, přece toho Tovaryšstvo neužívá, nýbrž řídí své podřízené na základě vědomostí čerpaných mimo zpověď. Všem působí větší radost a útěchu vyznati se z věcí svědomí svého mimo zpověď, aby představený byl svobodnější a nemusel přihlížeti k tomu, co ví ze zpovědi, a mohl ho vésti na cestě k dokonalosti.

8. Totéž učí výslovně také sv. Bonaventura. Praví: „Je velmi důležité, aby představený dobře znal stav svědomí svých podřízených, jejich náklonnosti a zvyky. Má znáti tělesné i duševní síly každého, aby všechny tím lépe mohl vésti a řídit. Pak také může každému uložit přiměřené břemeno a vhodný úkol. Neboť ne každý se hodí ke všemu“. Uvádí pro to výrok Písma sv.:¹⁾ „Áron a jeho synové vejdou a sami určí každému jeho úkol a rozdělí, co kdo ponese“. Áron a jeho synové jsou podle výkladu sv. Bonaventury představení vyššího a nižšího řádu. Mají vejíti do nitra podřízených, mají znáti jejich ctnosti, jejich sílu a schopnosti. Neboť jen tak mohou rozdělovati úřady, břemena a služby řádu podle sil a schopností jednoho každého, jak Pán rozdělil hřivny, každému podle schopnosti jeho“.²⁾

KNIHA OSMÁ.
O BRATRSKÉM NAPOMÍNÁNÍ.

I.

Napomenutí je projev lásky a plodí požehnání.

1. Sv. Bernard praví:¹⁾ „Kárá-li nás Bůh a trestá, je to bezpečné znamení, že nás otcovsky miluje“. Písmo sv. to na mnohých místech potvrzuje. Mudřec praví:²⁾ „Hospodin, koho miluje, tresce, toho, v němž jako otec v synu zálibu má“. „Já kárám a trestám ty, které miluji“³⁾ praví Pán ve Zjevení sv. Jana. A sv. Pavel píše:⁴⁾ „Koho Pán miluje, toho kárá; šlehá však každého syna, kterého přijímá. V kázni vytrvávejte: Bůh se k vám chová jako k synům: neboť kde jest syn, jehož by otec nekáral?“ Proto prohlašují svatí za zvláštní dobrodiní a milost, kterou Pán duši prokazuje, kárá-li ji a pů-

---

1) Serm. 42. in Cant. n. 4.

2) Přísloví III. 12.

3) Zjevení III. 19.

4) K Židům XII. 6. 7.

sobí-li jí vnitřní neklid svědomí, kdykoliv se dopustí hříchu nebo chyby. To je velké znamení lásky Boží a tvého vyvolení; neboť neopouští tě zcela, nýbrž tímto zneklidněním tě volá a zve k sobě. Jestliže však toto znepokojení a vnitřní kárání už nepocituješ a jestliže ti Pán více žádného pokárání neposílá, pak to bývá znamení hněvu Božího a jeden z nejhorších trestů, které Bůh v tomto životě ukládá.

Sv. Bernard uvádí k tomu výrok Boží u proroka Ezechiele¹⁾ „I ukojí se hněv můj na tebe, žárlivost má vzdálí se od tebe, upokojím se a nebudu se již hněvati“. Sv. Bernard dodává: „Tu vidíš, že se Bůh velice hněvá, když se již přestal hněvati“. Ustala-li jeho žárlivost, pak tě také jeho láska opustila. Nejsi již hoden jeho lásky, jsi-li nehoden jeho trestu. Nuže, bývá-li znamením takové napomenutí, že nás Bůh otcovsky miluje, pak je také u představeného zjevně znamení lásky k podřízenému, napomíná-li ho laskavě a upozorňuje na chyby, aby je napravil. „Lepší jest zjevná domluva nežli tajná láska,“²⁾ praví Mudřec. Velmi dobrá jest vnitřní láska, kterou ke mně máš: ale ta jest jen pro tebe. Mně

1) Ezechiel XVI. 42.

2) Přísloví XXVII. 5.

málo pomůže, nesáhá-li tak daleko, abys mi ji ukázal skutkem. Sahá-li láska představeného tak daleko, že mne, abych se polepšil, upozorňuje na chyby, kterých nevidím a za chyby nepovažuji, pak je to láska daleko větší a pro mne spasitelnější. Je to láska skutečná, pravá otcovská, která hledá dobro dítěte. Neboť kdyby tě představený otcovsky nemiloval, toužebně si nepřál tvého dobra a duchovního pokroku, pak by tě nenapomínal a neupozorňoval tě na tvé chyby. Vždyť to pozorujeme také jinde. Přistihne-li otec syna při zlém činu, ihned ho napomíná a kárá, poněvadž je to jeho syn a protože ho otcovsky miluje a chce, aby byl řádný a zvedený. Není-li ten, kdo něco svedl, jeho syn, nestará se o něho. Neřekne a nepodnikne nic, i když to vidí, neboť není jeho syn. Pomyslí si: Ať si na něho dohlíží a lépe ho vychovává jeho otec; mně po tom nic není.

2. Ale tím ukazuje představený nejen svou otcovskou lásku, nýbrž projevuje tím i své přesvědčení, že ho synovsky miluješ a že jsi přesvědčen o jeho lásce k tobě a o tom, že tě na to upozorňuje s otcovskou láskou a s velkou péčí o tvé blaho. Dává tím na jevo také své přesvědčení o tobě, že máš tolik pokory a ctnosti, abys jeho na-

pomínání a kárání ochotně přijal; sice by tě nenapomínal.

3. Jestliže však s tebou představený ne-
jedná tak otevřeně a upřímně, neupozorňu-
je-li tě na tvé chyby, proti nimž se po straně
mluví, pochází to odtud, že tě nemiluje jako
syna anebo že ví, že ty ho nemiluješ jako
otce, nebo že si myslí, že nemáš síly při-
jmouti ochotně jeho napomenutí a pokárání.
Buď jak buď, tu cosi chybí, tu jest to nedo-
statek lásky a pozornosti. Není tu opravdové
lásky. Navenek sice se to může zdáti láskou,
ale není to láska pravá, nýbrž jen zdánlivá.
Co ti však pomůže, když ti zevně ukazuje
lásku a pozornost, uvnitř však tě považuje
za řeholníka v leccčem chybuujícího a nedo-
konalého, a když si tě netroufá na to upo-
zorniti? To jest hráti si na schovávanou,
jinak smýšleti vnitřně, a jinak se tvářiti na-
venek, vnějškem odporovati vnitřku. Tak
se chovají k sobě lidé ve světě. Netroufají
si říci, co o sobě myslí. Proto se tváří na-
venek zcela jinak, než smýšlejí v srdci.
Často tě pochválí a ti zalichotí a stavějí se,
jako by s tebou byli spokojeni, uvnitř však
myslí docela jinak, jak čteme u proroka:¹⁾
„Slova mu linou lépe, než olej, jsou to ta-

---

¹⁾ Žalm LIV. 22.

sené meče“.¹⁾ „Žehnají ústy, ale ve svém srdci proklínají“.²⁾ „Zející hrob jest hrdlo jejich“.³⁾ „Zmijí jed jest pod jejich rtoma“.

4. U nás nemá býti takové dvojakosti a neupřímnosti. U nás se všechno má díti otevřeně a nepokrytě, neboť jedině to vyhovuje pravé řeholní lásce a svornosti. Kdybych měl na příklad tu neb onu chybu a kdybych o tom neměl ani zdání, nepokládaje toho vůbec za chybu. kdybych tedy ani netušil, že jiní mou chybu pozorují, ano že ji zpozoroval i představený a dobře ví, že se proti tomu jiní horší a nad tím pozastavují: kde by potom byla jaká láska, kdyby se nenašel nikdo, jenž by mne na to upozornil? Svatý František Borgiáš⁴⁾ o tom praví velmi případně: „Kdybys měl plášť naruby nebo měl tvář od sazí, jistě by ti prokázal přátelskou službu ten, kdo by tě na to upozornil. Naopak bys mu měl velice za zlé a považoval bys to za urážku, kdyby to někdo viděl, a přece tě na to neupozornil“. Daleko více však máme proč tak smýšleti a jednati tam, kde jde o chyby a skvrny mravní, které jsou bratřím kamenem úrazu.

1) Žalm LXI. 5. — 2) Žalm V. 11.

3) Žalm CXXXIX. 4.

4) Epist. Praepositor. Gener. I. Ep. S. P. N. Francisci Borg. de mediis conservandi spiritum Societatis et vocationis nostrae n. 12.

Proto máme uznávati za velké dobrodiní, že nás někdo s upřímnou láskou upozorňuje na naše chyby. Ve své velké sebelásce jich nepozorujeme nebo je za chyby nepokládáme. Sobectví a sebeláska nás zaslepují, jako přílišná láska k dítěti zaslepuje matku tou měrou, že i to, co je na něm šeredného, pokládá za krásné, a co je na něm černé, má za růžové. Tak také my míváme hned po ruce pěkně zbarvené pláštíčky, jimiž své chyby zastíráme. Proto říkají filosofové právem, že člověk ve své věci není nikdy dobrým soudcem. Již podle zákonů jest podezřelý soudce, který jest nakloněn jedné straně. Tím více tomu tak bývá u člověka v jeho vlastní záležitosti, protože každý má sám sebe nejraději. Naproti tomu jiný se dívá na věc okem prostým vášně, může proto naše chyby lépe posouditi a býti v naší věci soudcem daleko lepším; čtyři oči více vždy vidí než dvě.

5. Plutarch¹⁾ praví, že si máme za peníze koupiti nějakého nepřítel, neboť nepřítel mluví pravdu. Způsob přátel jest, že ti lichotí a vedou si přátelsky a mluví, co rád slyšíš, nic na tobě neshledávají co by nebylo v pořádku. Takový je dnes, jak vidíme,

¹⁾ Moral. t. I. p. I. VI. De capienda ex inimicis utilitate n. 6.

způsob světa. Bůh chraň, aby se něco takového vloudilo i do řádu. My lidé jsme tak ješitní, že takové věci rádi posloucháme a dokonce tomu věříme, zatím co bychom měli jednati právě naopak podle slov prorokových:¹⁾ „Tepe-li mne poctivec, je to milost; olej hříšníka ať nemastí hlavy mé.“ Svatý Augustin praví²⁾, že tímto přátelským maštěním hříšníka jest rozuměti lichocením a pochlebováním, jež se proroku oškliví. Raději chce býti od spravedlivého kárán s milosrdnou přísností, než býti od zlých zasypáván marnou chválou a lichocením; neboť to člověka ještě více poblázní a pomate. Uvádí místo z proroka Isaiáše:³⁾ „Lide můj, kdo tě blahoslaví, klamají tě“. „Ti, kteří tě napomínají a kárají, prokazují ti velké dobrodiní“. „Lepší jsou rány od toho, kdo ti nepřeje“.⁴⁾ „Lépe jest poslouchati od moudrých výtku, nežli slýchati svůdnou píseň bláznů“.⁵⁾ Co pálí, to léčí: všechno ostatní jen překáží uzdravení. Namlouváme si, že nemáme chyb, a nestaráme se pak o polepšení.

1) Žalm CXXX. 5.

2) Epist. 33. ad Proculeianum Episc. n. 3.

3) Isaiáš III. 12.

4) Přísloví XXVII. 6.

5) Kazatel VII. 6.

6. Diogenes¹⁾ Laertský praví, abychom byli lepší, že je třeba najítí buď opravdového přítele, jenž by nás napomínal, nebo přísného nepřítel, jenž by nás káral. Napomínáním onoho a káráním tohoto dosáhneme toho, že napravíme neřest nebo chybu, která na nás lpí. Druhý způsob se vyskytuje i ve světě. Když se lidé zneprátelí, vyčtou si navzájem své chyby, a tak přijde pravda najevo. V řádě však se ti řekne chyba nebo se ti dá napomenutí a pokárání nikoli z nenávisti a hněvu, nikoli z urputnosti nebo nepřátelství, nýbrž z pravé lásky a péče o tvé blaho. Tohoto způsobu se nám v řádě dostává plnou měrou, neboť v představeném máme věrného a pravého přítele, jenž nás na naše chyby upozorňuje s nejvřelejší láskou. Toho si máme co nejvíce vážit a pomyslet si po každé, že nám ukazuje poklad, kdykoli nás na nějakou chybu upozorňuje, neboť protože ji neznáme, nemohli bychom chybu tu jinak ani napravit.

---

¹⁾ De vitis, dogmatibus et apophthegmatibus viro-
rum clarorum, L. 6.

II.

Přijímáme-li napomenutí s nevolí, bývá toho příčinou pýcha.

1. Velká pýcha lidská se zvláště projevuje velkou nedůtklivostí, s níž člověk přijímá pokárání a napomenutí pro své chyby. Brzy nebude nikoho, kdo by chtěl býti napomínán nebo kárán. Sv. Augustin¹⁾ praví: „Kdo by našel takového, jenž by si přál býti napomínán?“ Kde jest takový mudřec, o němž se praví v knize Přísloví:²⁾ „Pokárej moudrého, i bude tě milovati?“ Takový jest opravdu moudrý, protože oddaným díkem odplácí za tak velké dobrodiní, jako je domluva. „Kdo je takový, abychom ho chválili?“³⁾

2. Sv. Řehoř praví:⁴⁾ Jsme tak plni pýchy, a tato vášeň je v našem nitru tak zakoře-

---

1) Epist. 210. ad Felicitatem et Rusticum n. 2.

2) Přísloví IX. 8.

3) Sirach XXXI. 9.

4) Moral. L. X. c. 3.

něna, že o svých chybách nechceme ani slyšeti a že nesneseme pokárání. Něco takového se nám zdá ponížením a pokořením. Poněvadž nás to tne do živého, poněvadž se to dotýká naší cti, hned se rozzlobíme a místo vděčnosti cítíme urážku, potupu a pronásledování. „Takoví lidé myslí, že jsou pronásledováni, když je někdo pokárá“. Mnozí s tím hned vyhrknou. Když jsou několikrát napomenuti pro své chyby, ihned mluví o pronásledování a nepřátelství, které jest jim trpěti. Ano ještě více. Někteří vyznávají dobrovolně své chyby; ale když je pokárá a napomene někdo jiný, hned je oheň na střeše, hned se hájí a vymlouvají; nesnesou totiž, aby byli považováni za chybuující. Takoví nemají pokory a vyznávají také své viny bez opravdového sebepoznání. Kdyby byli pokorní a považovali se opravdu za chybuující, kdyby takovou chybu skutečně poznali a uznali, pak by si tak nezabírali, řekne-li to někdo jiný, a také by se tolik neomlouvali a nehájili.

3. Pravá pokora záleží v tom, že člověk s opravdovým sebepoznáním opovrhne sebou a přeje si, aby také jiní jeho chyby znali a jeho si nevážili. Někteří však dávají patrně najevo, že své chyby nevyjevují proto, aby se jimi pohrdalo, nýbrž aby je lidé měli

za pobožné a pokorné; neboť je psáno:¹⁾ „Pravdu má, kdo první přijde a žaluje ve svém sporu“. Chceš získati čest a býti pokládán za pokorného, a dobrým prostředkem k tomu zdá se ti odhalení tvých hříchů; proto je vyznáváš. Avšak prozradí-li je jiný a napomene tě pro ně, to se ti nezdá vhod, abys došel cti; myslíš naopak, že ti to způsobuje nevážnost a opovržení. Proto to nesneseš. Obojí je pýcha. Proto se mnohý člověk rozčiluje a cítí se velmi uražen, i když sám vidí, že je pravda, co mu jiný vytýká.

4. Proto nesmíme už říkati: „Pokárej moudrého, a bude tě milovati“. Neboť už nenacházíme moudrých, kteří by se z pokárání radovali a byli za ně vděční. Dnes bychom leda mohli opakovati slova Mudrova: „Nekárej posměvače, sic na tě bude nevražiti“.²⁾ To je nyní obecný zvyk, s nímž se ve světě všude setkáváme. „Posměvač nemá rád toho, jenž ho kárá: (proto) nechce se mu chodit k moudrému“.³⁾ Neboť pravda plodí nenávisť.⁴⁾ Svátí přirovnávají takové lidi k nemocným, kteří v horečce přišli o rozum a nechtějí k sobě pustiti lékaře. Nechtějí

---

1) Přísloví XVII. 17.

2) Přísloví IX. 8.

3) Přísloví XV. 12.

4) Terentius, Andria.

užívati léků, odporují, když se jim podávají, a odhazují je, poněvadž jejich stav je zoufalý, a oni přece nevěří, že jsou nemocní. „Kdo však nenávidí domluvu, nemoudrý jest“.¹⁾ Takovému nechybí jen ctnost a pokora, nýbrž i rozum a úsudek. Je blázen a šílenec, neboť opovrhne lékem a zuří na lékaře, jenž ho chce léčiti a uzdraviti.

---

¹⁾ Přísloví XII. 1.

III.

Zlé následky, plynoucí z neochotného přijímání domluvy.

Nerozumná pýcha se již tak rozmohla, že se brzy nikdo neodváží někoho pokárati nebo upozorniti na jeho chyby. Nikdo nechce na sebe hněv uvaliti, nikdo si nechce, jak se říká, za peníze kupovati ostudu. Ale pak se vzpurnému člověku dostává zasloužené odplaty. Neboť co si zaslouží nemocný, jenž se nechce dáti léčiti? Aby se lékař o jeho zdraví více nestaral, aby ho nechal zemřít, jak praví Mudřec:¹⁾ „Kdo má domluvu v nenávisti, zhyne... Kázeň kdo zamítá, pohrdá svým životem“. Kdo napomenutí, jež se mu dává, nerád přijímá, ten si zaslouží, aby ho více nikdo nenapomínal. Zaslouží padnouti do těžkých hříchů, které budou všem zjevny, o kterých se bude po straně

---

¹⁾ Přísloví XV. 10, 32.

všude mluvíti, které mu však nikdo neřekne do očí. Tak se obyčejně vede takovým lidem, a to také bývá největší trest, jenž je může postihnouti. „Chtěli jsme vyhojit Babylon, ale není zhojitelný; opusťme jej a pojďme“!¹⁾ Takový člověk nechce užítí léčení a léku; zanechme ho jeho osudu. Opomine-li se na vinici jednou ořezávání a okopávání, jest po ní veta. Podobně už netušíme člověku a nedoufáme v jeho záchranu, když už ho nikdo nenapomíná, poněvadž každou domluvu vykládá ve zlé.

2. Sv. František Borgiaš²⁾ praví o zlých následcích a škodách, které vznikají, když někdo pohrdá napomínáním a káráním: „Tím povstane jeden z dvojího stavu velmi zlého. Buď z nedostatku napomínání a kárání zapustí jeho chyby hluboké kořeny, poněvadž není nikoho, kdo by se odvážil takovému, netrpělivému nemocnému podati lék. Nebo, když se mu dostane potřebných napomenutí, místo aby byl za to vděčný, bude soptiti hněvem a zlostí proti tomu, kdo ho pokáral; pak v takovém nitru brzy povstane bahniště zlosti a trpkosti, jako smutný následek nedostatku sebepoznání u lidí nedokonalých, kteří nesnesou napomenutí a pokárání a

¹⁾ Jeremiáš LI. 9.

²⁾ Epist. de mediis conservandi spir. n. 12. uti supra.

přijímají jako potupu to, co by měli uznati za největší dobrodiní, kteří se cítí uraženi tím, zač by měli býti vděčni, a tak proměňují vzácný lék v jed“. Proto se má každý proč obávati, že ho už nechtějí léčiti, protože už nedoufají v jeho uzdravení; že ho už neupozorní na chyby, protože to dříve velmi nelibě nesl. Svatý František Borgiaš nás zde důtklivě napomíná, abychom zachovali původní prostotu, lásku a upřímnost a ji pěstovali; neboť v prvních počátcích Tovaryšstva nepůsobilo napomenutí a pokárání nikterak roztrpčení, nýbrž vzbuzovalo vřelou lásku a srdečnou vděčnost.

3. Jeden učený muž srovnává ty, kteří nechtějí býti napomínáni a káráni, s ďáblem; neboť jsou nepolepšitelní. „Kdo nechce býti pokárán, ten se nechce polepšiti“. Mezi hříšníkem a ďáblem je ten rozdíl, že hříšník se může ještě polepšiti, ďábel však nikoliv. Mudřec praví:¹⁾ „Kdo nenávidí pokárání, jde po stopách hříšníka“, to jest ďábla. Ďábel totiž jest hříšník v plném slova smyslu. Jako se stopa podobá šlépěji, tak má také ten, kdo pohrdá pokáráním, podobnost s ďáblem. Stává se nepolepšitelným, neboť se vzpírá proti prostředku nejvhodnějšímu, nejmocnějšímu a nejpůsobivějšímu pro své polepšení.

¹⁾ Sirach XXI. 7.

4. Sv. Basil¹⁾ činí o takových lidech výrok velmi pozoruhodný. Kdo tak žije, toho život je zhoubný pro ostatní bratří: neboť svým příkladem zdržuje ostatní od zahájeného boje. Jeho zlý příklad kazí ostatní: odporem proti napomínání, kterému se učí od takového člověka, ztrácejí s očí cíl, pro nějž do řádu vstoupili, totiž své polepšení a zdokonalení. Proto velí sv. Basil²⁾ vyloučiti takové členy ze společnosti a ze styku s ostatními, aby se od nich nenakazili.

---

1) Reg. brev. tract. Interrog. 159.

2) Poenae in Monach. delinquentes n. 2.

IV.

Jak na tom záleží, abychom domluvu ochotně přijímali.

1. Jeden filosof dává v této věci výbornou radu. Není možno říci něco lepšího. Je to lékař Galenus, který napsal nejen pravidla pro zdraví těla, nýbrž také knihu o nemocech duše a jejich léčení. Tento filosof tedy praví:¹⁾ „Kdo chce své chyby napravit a v ctnosti prospívat, vyhledej si muže ctnostného a moudrého, aby tě napomínal. Najdeš-li takového, vezmi jej k sobě a popros jej důtklivě, aby tě upozorňoval na všechny chyby, které u tebe zpozoruje. Slib mu svatě, že mu za to budeš z celého srdce vděčen, a že v něm budeš vidět pravého přítele, jenž tobě tak prokáže větší milost a dobrodiní, než kdyby tě vyléčil z nemoci tělesné, protože duše má nekonečně větší cenu nežli tělo“. Dále praví

---

¹⁾ Claudii Galeni lib. de cognoscendis curandisque animi morbis V. c. 7. pag. 36.

Galenus: Vezme-li na sebe tuto povinnost a slíbí-li tak učiniti, ať tě po několik dní na nic neupozorňuje. Pak si u něho na to postěžuj a popros ho znova, a ještě důtklivěji než po prvé, aby si tak nepočínal, nýbrž ihned tě upozornil, kdykoli by na tobě nějakou chybu zpozoroval. Když ti dá za odpověď, že nikterak neopomíjí, co ti slíbil, ale že po celou tu dobu na tobě nic neshledal, v čem by tě měl napomenouti, nevěř mu to, nýbrž pomysli si, že pravá příčina, proč tě nenapomínal, nebyla, že nenašel na tobě žádné chyby, nýbrž jedna z těch tří příčin jiných. Buď to byla nedbalost a bezstarostnost přítele, že se nestaral o tvé chyby a nevšímal si jich, neboť se najde málo lidí, kteří by se pečlivě starali o tvé polepšení. Nebo viděl na tobě některé chyby a snad si je nějak poznamenal; avšak z ostýchavosti a rozpačitosti opominul tě na to upozorniti. Nechtěl si tě totiž pohněvati; neboť ví dobře, když někomu pravdu do očí řekne, že si s ním rozlije ocet. Konečně snad již někdy viděl, že jsi nepřijímal po dobrém pokárání a napomínání od jiných. Nemůže proto doufati, že přese všechno opačné ujišťování opravdově od něho žádáš napomenutí a pokárání; neboť věří více tvým skutkům než slovům.

2. Pokračuje pak Galenus: Zdá-li se ti, že

to, co ti přítel vytýká, není pravda, nebo aspoň, že nadsazuje, přece to nevyvracej a neomlouvej se. Neboť předně může mít pravdu, protože bližní má bystřejší zrak než ty. Člověk vidí snáze chyby na jiném, než na sobě. A třebaš by neměl pravdu, přece by ti to za druhé bylo na prospěch; neboť bys potom byl ve všem svém jednání opatrnější a bdělejší, abys nezavdal příčiny k podobným řečem nebo domněnkám“.

3. Toto všecko, praví Galenus, je naprosto potřebné, až někoho najdeme, kdo se v tuto práci s námi ochotně uváže. Je v tom velká obtíž, kterou může každý poznati již z toho, že mu samému připadá zatěžko, když jest kárán a napomínán; a ještě více z toho, že je mu těžko jiné napomínati a kárati, bylo-li mu svěřeno jiné vésti k polepšení. I pro představeného je to velká starost, nenalézá-li u poddaných hojné ctnosti a pokory. Neboť jednak cítí povinnost mocí svého úřadu kárati a napomínati, jednak se obává, že mu napomínání a kárání budou vykládati ve zlé. Pak mu vystupuje vždy studený pot na čelo, jako by měl užítí k uzdravení bratra žhavého železa, a bývá na rozpacích: Mám mu to říci? Mám toho nechat? Jednou myslí, že by byl pravý čas promluvit; pak zas čeká na lepší příležitosti, příhodnější okolnosti; dá mu něco z toho okusiti, ale osladí

to přátelskými slovy, aby to nebylo tak trpké. Jindy zase považuje poddaného za tak nepřipustného, že mu raději neříká nic, ačkoliv bratr svou chybu nenapravuje. Obává se, že napomenutím nic nespraví, nýbrž ještě uškodí, a že to poslouží jen k tomu, aby se ještě více zatvrdil a odvrátil. Mohlo by se také státi, že by napříště svou službu nebo svůj úřad nekonal už tak ochotně a horlivě. Slunce změkčuje a rozpouští vosk, ale hlínu vysušuje a činí ještě tvrdší. Rostlinám v zemi zakořeněným jest slunce, déšť a vzduch prospěšný k vzrůstu a k plodnosti; ale na rostliny nezakořeněné v zemi ty věci působí zhoubně. Právě tak napomenutí obměkčuje pokorného, u něhož sebepoznání zapustilo hluboko kořeny, a dává mu vzrůst. Kdo však není v pokoře a v sebepoznání hluboce zakořeněn, bude z toho míti podnět k ještě větší zhnílosti, usýchání a zatvrzelosti. Proto někteří představení nenapomínají poddané, poněvadž se lékem stávají ještě horšími a obracejí si vzácný lék v jed. Takoví poddaní považují za svéhlavost, nepřízeň a nepřátelství, co jest jen láskou a péčí o jejich blaho. Zaslouží si za to, aby je představený ponechal jejich osudu.

4. Nechceš-li býti pokládán za nevléčitelného a nepolepšitelného, nezbývá než napo-

menutí a pokárání ochotně přijímati.¹⁾ „Jak dobře jest káranému, když ukáže lítost!“ a když si umíní polepšit se. I když bys tedy neměl oné chyby, kterou ti představený vytýkal, nebo kdyby to byla chyba jiného druhu, přece se tomu neprotiv, nýbrž poděkuj mu za dobrou vůli a za prokázanou službu a slib, že se polepšíš. Řekni mu, že příště poslechneš, a že ti projevil velkou lásku. Tím mu dodáš mysl, že tě pak po druhé opět upozorní. Kdyby ses však chtěl hned vymlouvati a hájiti, pak po druhé, kdy bys toho nejvíce potřeboval, už si tě neodváží napomenouti. Někteří neznají nic jiného a spěšnějšího, když byli napomenuti, než vymlouvati se a vyhledávati důvody pro omluvu a chybu zmenšovati a dokazovati, že to nebylo tak zlé. To však znamená jinému zastrčiti závoru, aby nás dále nenapomínal. Neboť vidí-li, že po mnohých napomenutích ještě své chyby neuznáváš, nýbrž vyhledáváš stále jen výmluvy a omluvy, pak se rozhodne tě už neupozorňovati. Svým vymlouváním dosahuješ toho, že tě už nikdo nebude chtít napomínati. Mimo to dáváš takovým chováním zlý příklad, je to urážlivé a nepřístojné.

5. Také u představených se pokládá za velkou chybu, nechtějí-li ochotně přijímati

¹⁾ Sirach XX. 4.

radý a pokyny, které se jim dávají. Proto se také říká, že za představeného se má voliti spíše muž třeba méně učený, ale takový, jenž uznává, co mu chybí, a rád přijímá rady a pokyny od rozumnějších, nežli takový, jenž všechno ví a myslí si, že všemu dobře rozumí, ale nechce se dát poučiti a nepřijímá dobré rady. Písmo sv. zvláště v knihách Moudrosti má o tom mnoho výroků: ¹⁾ „Viděl jsi člověka, který si myslí, že jest moudrý? Více doufati než on smí blázen“. „Blázen pokládá za přímou svou cestu, ale kdo je moudrý, slyší rady“. ²⁾ „Já, moudrost, umím vždy poraditi“. ³⁾ „Ale blaho tam, kde je hojnost rady“. ⁴⁾ Sv. Jakub praví: ⁵⁾ Moudrost shůry však jest předem čistotná, potom pokojná, mírná, povolná, plná milosrdenství a dobrého ovoce, prostá pochybnosti, nepokrytecká“. Je-li už u představených něco tak chvalitebného, že přijímají od jednotlivců rádi a ochotně napomínání a upozornění, a když opak toho se u nich haní: čím více zaslouží pokárání poddaní, když nepřijímají ochotně napomenutí a pokárání od představených?

---

1) Přísloví XXVI. 12.

2) Přísloví XII. 15.

3) Přísloví VIII. 12.

4) Přísloví XI. 14.

5) Jak. III. 17.

6. Abychom si toho lépe vážili a se k tomu povzbudili, uvědoměme si veliké požehnání a zisk, který z toho plyne. Když někdo pokárání a napomenutí rád přijímá a představený jest o tom přesvědčen, pak mu jeho chyby nedělají mnoho starostí. Neboť jakmile se ukáží, jest ihned po ruce lék proti nim. Ale není-li tomu tak, pak mu chyby naše dělají velkou starost a velké trápení. Chyby se ukáží — avšak dvéře jsou zavřeny a léky jsou nepřístupné. To pak jsou pro představeného velké úzkosti a starosti. Proto je to velmi radno, aby každý představenému projevil svou ochotu a touhu, aby ho upozorňoval na chyby, aby ho jako otec bez obalu napomínal a káral pro všechny jeho poklesky, a aby na to nedbal, kdyby se poddaný ukazoval při kárání nedůtklivým nebo kdyby ho nepřijímal tak, jak měl. A nemáme se spokojiti tuto prosbu přednésti jen jednou a vysloviti ji jako poklonu, nýbrž je třeba, aby se to dalo častěji a opravdově. Buď ujištěn, že toho všeho je potřebí, aby ti představený věřil a aby svůj úřad, který jest velkým břemenem, vůči tobě dobře a pečlivě vykonával. V jiných věcech se máme radovati, když nás považují za nedokonalé a neumrtvené; toho je u nás vždy dosti. Zde však nesmíš dopustiti a dáti podnět, aby si představený o tobě myslil, že jsi tak

pyšný nebo neumrtvený, že bys nesnesl od něho rád pokárání a napomenutí. O tom jej máš pořádně přesvědčiti, aby tě neoloupil o tak velké dobrodiní a o tak výborný prostředek k tvému pokroku.

7. Sv. Basil¹⁾ praví: „Stará-li se nemocný úzkostlivě, aby zase dosáhl zdraví, pak se poddává rád léčení, které lékař stanoví, i kdyby bylo sebe trpčí a obtížnější, a ani mu nenapadne, že by to lékař dělal ze zlého úmyslu. Právě tak přijímá pokorný, jenž opravdu touží po pokroku, ochotně pokárání a napomenutí a nikdy mu ani nenapadne, že by to bylo z umíněnosti a vášně. Když pro zdraví tělesné užíváme trpkého léku a dovolíme lékaři pálení a řezati, jak chce: když jsme mu za to ještě vděční a uznáváme to za velké dobrodiní, pak je zajisté slušné, abychom také pro zdraví duše a pro obecné blaho celého řádu jednali zrovna tak, i když je léčení sebe trpčí a obtížnější.

---

¹⁾ Reg. brev. tract. Interrog. 158; Reg. fus. tract. Interrog. 52.

V.

Několik příkladů.

1. Abychom se povzbudili k ochotnému přijímání pokárání a napomenutí, vypravuje sv. Jan Zlatoustý¹⁾ z Písma svatého příklad o Mojžíšovi. Mojžíš byl muž velmi moudrý a výtečný. Bůh ho vyvolil za hlavu svého lidu a skrze něho působil jak v Egyptě, tak na poušti velké množství zázraků. A přes to přijímal velmi ochotně rady a pokyny, které mu jeho tchán Jetro, člověk zcela prostý, dával vzhledem k vládě a soudcovství nad lidem. „Nečiníš tak dobře“,²⁾ pravil Jetro; „nerozumnou námahou se vysiluješ. Vyvol si tedy muže, kteří by tě podporovali“.³⁾ Mojžíš neřekl na to: „Hle, zde přichází kdosi a chce nám dávat radu“, jako říkají mnozí, když jim někdo dává dobrou radu. Není jim

---

1) Hom. 1. in Ep. 1. ad Cor. n. 2.

2) Exodus XVIII. 17.

3) Exodus XVIII. 18.

po chuti, že právě teď tento člověk udílí radu. Mojžíš přijal tu radu pokorně a hned ji provedl.

2. Sv. Cyprian¹⁾ a sv. Augustin²⁾ pokládají v této příčině za vzor apoštola Petra, když ho sv. Pavel káral pro obřízku, které se podle mínění sv. Petra měli podrobovati také věřící obrácení z pohanství. Hle, říkají, jak se apoštol nevynáší a nepyšní a neříká: Já jsem hlava církve, mé slovo má více váhy, mne musí všichni poslouchati, mně musí všichni věřiti! — Hle, nepohrdá Pavlem proto, že pronásledoval církev, a nepokládá za nedůstojné, dáti se od něho napomenouti. Hle, jak rád přijímá radu a okamžitě se podrobuje důvodům a pravdě!

3. Pozoruhodný jest také příklad, který v této věci dal císař Theodosius. S největší pokorou přijal důtku a pokárání, které mu dal sv. Ambrož. To se stalo, když ho biskup vyobcoval z církve a zakázal mu vstup do chrámu pro jeho kruté a nespravedlivé jednání, kterým se provinil proti městu Soluni, a podobně, když mu biskup vzkázal, aby odešel v kostele z kněžiště, neboť ono místo je jen pro kněze, a purpur sice činí císařem, ale nikoli knězem. Císař totiž, když položil

---

1) Ep. 71. ad Quintum n. 3.

2) De Baptismo contra Donatistas L. 2. c. 1.

oběť na oltář, zůstal státi v presbyteriu. Avšak na toto napomenutí, jak církevní dějiny obšírně vypravují,¹⁾ ihned uposlechl a člověk neví, má-li se více podivovati síle a pevnosti biskupově, či podivuhodné poslušnosti a pokoře zbožného císaře.

4. O témž sv. Ambrožovi se v jeho životě vypravuje, že po každé děkoval, když mu někdo připomenul učiněnou chybu, a takové napomenutí považoval za zvláštní dobrodiní. — V dějinách řádu cisterciáckého se vypravuje o jednom mnichu v Clairveaux, že se po každé, když ho někdo napomenul nebo mu připomněl nějakou chybu, pomodlil za něho Otčenáš. To pak se stalo v klášteře zvykem a zachovávalo se jako posvátný zákon.

5. O sv. opatu Arseniovi²⁾ vypravuje Surius toto: Arsenius byl v pověsti velké svatosti mezi všemi mnichy. Ve světě měl vysoké místo a byl vychovatelem Arkadia a Honoria, synů císaře Theodosia, kteří později po otci byli také císaři. Při vší své svatosti měl přece ještě chybičky, které ovšem jeho svatosti nebyly na úhonu. Ve světě se pohyboval ve vznešené společnosti. Z volného a bujného dvorského života, jemuž byl uvykl,

¹⁾ Cassiod. Hist. Eccl. tripart. L. 9. c. 30.

²⁾ Surius, Vitae Sanctor. VII. 19. Jul. Vita S. Arsenii Abb. § 28.

zůstaly mu některé nepřístojnosti. Tak na př. byl zvyklý překládati nohy, když byl s jinými ve společnosti. Všichni oni poustevníci to považovali za porušení přísných mravů a velmi rádi by mu to bývali řekli, ale nikdo se k tomu neodvážil. Každému to připadalo zatěžko takovou maličkostí obtěžovati svatého a ctihodného otce. Radili se navzájem. Tu podal opat Pastor, svatý a moudrý muž, velmi dobrý návrh. Ostatní všichni s ním souhlasili. Opat Pastor řekl: „Uděláme to takto. Až se zase všichni sejdeme, posadím se já také tak, jako on. Vy mi to vytknete, a já chybu hned napravím. Tak ho upozorníme“. To se zdálo všem nejlepší. Když se tedy sešli k duchovní poradě, posadil se opat Pastor právě tak jako sv. Arsenius. Poustevníci ho vážně upozornili na porušení dobrých zvyků a zlý příklad, který tím dává. On se posadil ihned řádně. Když sv. Arsenius viděl, co se stalo s jeho sousedem, hned se potichoučku posadil po způsobu jejich a zapamatoval si toto napomenutí tak opravdově, že se již nikdy, jak dějiny vypravují, té chyby nedopustil. Tak by se měl každý řídit upozorněním a napomenutím, kterého se dostává jinému. Viděti však také z toho, jak obtížné bývá někdy jiného upozorniti a napomenouti.

VI.

V Tovaryšstvu je pravidlo a ustanovení, podle něhož máme chyby spolubratří oznámiti přímo představenému.

1. Deváté pravidlo výboru našich stanov¹⁾ praví: „K většímu pokroku duchovnímu a zvláště k většímu pokoření máme všichni s tím souhlasiti, aby všechny naše nedostatky a chyby a všechno, co se na nás zpozoruje, bylo představenému oznámeno od kohokoli, pokud se o tom doví mimo zpověď“. Aby se dobře pochopila odůvodněnost toho, co o tom dále vyložíme, třeba uvážiti, že všechny naše stanovy byly od papežů schváleny a potvrzeny, a že na počátku jejich stojí „Motu proprio“ Řehoře XIII., v němž je to potvrzení obsaženo, a že nad to nade všecko právě toto pravidlo o bratrském napomenutí bylo ještě zcela zvlášť od papeže schváleno a zároveň zakázáno proti němu mluvit, čímž nabývá tím větší váhy.

---

¹⁾ Inst. S. J. III. Reg. 9. Summar. pag. 4.

V Římě dal jeden kněz,¹⁾ který dříve náležel k Tovaryšstvu, potom však byl pro svou povahu nepokojnou a rušivou propuštěn, tisknouti jednu část Summy kardinála Toleda a přidal k ní kapitolu, v níž praví, že v jednom řádě, v němž jsou učení mužové, a v němž proto i on chtěl žíti, platí pravidlo odporující evangeliu,²⁾ že totiž chyby mají se oznamovati hned představenému, aniž byl chybující napřed upozorněn. To prý vede k mnohým nepřístojnostem. P. Eberhard Merkurian, který tehdy byl generálem, stěžoval si na to u papeže. Papež se chtěl sám podívati na onu knihu a na naše pravidlo a dal si také podati zprávu, jaká je v této věci v našem řádě prakse. Pak prohlásil, že toto pravidlo nikterak není v rozporu s evangeliem a že se ho ani zdaleka taková pomluva nemůže týkati, neboť obahuje evangelickou a apoštolskou dokonalost. Pak rozkázal, aby ona kapitola jmenované knihy byla zakázána, což také provedl kardinál Sirleto, jemuž to bylo svěřeno.

2. Tím bylo toto pravidlo dostatečně ospravedlněno. Pomineme zde všechny učené důkazy a pojednáme k své útěše jen o dvou věcech. Napřed promluvíme o důležitosti a

---

1) Aegidius Gonzalez.

2) Mat. XVIII. 15.

nezbytnosti tohoto pravidla, a pak za druhé uvedeme nějaké důvody, které ukazují a vysvětlují jeho rozumnost. Důležitost a potřeba tohoto pravidla vyplývá ze závažného pravidla, o němž jsme mluvili v předešlém pojednání, totiž z pravidla o vydávání počtu ze svědomí před představeným. Neboť všechno, co náš sv. Otec Ignác v stanovách uvádí, aby odůvodnil vyjevování stavu svědomí představenému, hodí se zrovna tak i pro toto pravidlo a stejně dokazuje i důležitost a nutnost jeho. Tam jsme to obšírně vysvětlili, zde všechno to můžeme shrnouti do dvou bodů. Předně mohou představení pomocí tohoto pravidla jednotlivce lépe řídit a napravovati; a za druhé se může představený na jeho základě snáze daleko lépe postarati o to, co je celému řádu na prospěch. Z těchto důvodů považoval náš Otec za velmi důležité, aby se představený dověděl o tvých chybách a nedostacích od každého, kdo je zná mimo zpověď. Chtěl v něm míti záruku, kdybys sám byl nedbalý v tom, k čemu jsi povinen a co je tak důležité pro blaho tvé i pro blaho Tovaryšstva. Činí tedy v tomto případě tvůj bratr, co bys podle svého povolání byl měl sám učiniti a k čemu jsi byl zavázán. Všecko se děje pro blaho tvé i pro blaho řádu, abychom ve svých úřadech mohli žít tím pokojněji a

aby představení nikoho nevydávali na pospas nebezpečnosti záhuby.

3. Co se týká druhého bodu, lze k ospravedlnění tohoto pravidla uvést mnoho důvodů. První důvod jest, že ten obyčej byl odedávna zachováván i v jiných starších řádech. V řádě sv. Františka je totéž pravidlo jako v Tovaryšstvu Ježíšově. Tam se zjevují chyby představenému bez předcházejícího napomenutí bratrského, jak je viděti v knize „Veselé svědomí“ v otázce 104. a v generálních stanovách, sestavených na generální kapitule v Barceloně r. 1451. Tam stojí: „Jsou-li někteří mimo klášter, mají, když se vrátí, oznámiti představenému všechno důležité, co potkalo jejich společníky. Kdo to nečiní, má býti potrestán postem o vodě a chlebě nebo jinými kajícími skutky podle dobrozdání představeného“. Totéž jest také vysloveno v 5. hlavě nejstarších řádových stanov a na generální kapitule, která se slavila tehdy, když byl generálem sv. Bonaventura, a tam to bylo schváleno a potvrzeno. Tam také bylo řečeno, že protivné učení má býti z řádu vymýceno, jako zhoubné pro kázeň.¹⁾ Kdo by se odvážil takové učení přednáseti, ten má býti zbaven všech knih,

---

¹⁾ Cf. Inst. S. J. II. Congr. Gen. 6. Decr. 33. pag. 305.

aktivního i pasivního práva volebního, a dokonce má býti uvězněn.

4. Abychom se přesvědčili, jak velmi staré je toto učení a jak bylo vždy uznáváno od těch, kteří se snažili po dokonalosti, uvádí opat Smaragdus¹⁾ dekret dávných opatů Štěpána a Pavla, kde čteme: „Kdo jiného někde vidí činiti něco nedovoleného, nebo od něho slyší nějaké nevhodné řeči a odhaluje udání u představeného, ten ať ví, že jest podporovatelem hříchu a zcela podobný hřešícímu: neboť jest nejkrutějším nepřítelem své duše i duše toho, jehož nechce udati“. A v jiném předpise čteme:²⁾ „Kdo o někom ví, že nechce přísnost kázně řádové zachovávat a pomýšlí na útěk, a takového hned neudá, ten ať ví, že je spoluvinníkem na jeho záhubě. Takový má býti tak dlouho vyloučen ze styku s ostatními bratřími, až by se onen dal pohnouti k návratu“. To tedy není nic nového a jen nám vlastního, nýbrž je to věc velmi stará a společná s jinými řády. Tato řeholní prakse je tedy dobře odůvodněna a má též účel jako má příkaz bratrského napomenutí, totiž polepšení a prospěch bratra. Neboť se vůbec má za to,

---

1) Commentar. in Reg. S. Benedicti c. 23.

2) Ibid. c. 24.

že toho dosáhne daleko lépe představený než ten, jenž je onomu bratru roven.

5. Co za druhé toto pravidlo ospravedlňuje a zároveň dokazuje, že není tak přísné a tvrdé, jak se mnozí domýšlejí, je právě obsah a užívání jeho v Tovaryšstvu. Oznamujeme totiž chybu bratrovu představenému jako duchovnímu otci, aby ho v otcovské lásce napomenul, a aby se ten, jenž padl nebo je blízek pádu, polepšil a napravil. Tak zní 20. obecné pravidlo:¹⁾ „Kdo ví o někom, že má těžké pokušení, ten má o tom podati představenému zprávu, aby tento v otcovské lásce a starostlivosti mohl mu přispěti vhodným lékem“. Neoznamujeme mu chyby bližního jako soudci, ani proto, aby byl potrestán, nýbrž jako otci, jenž může jemu jen prospěti, a nikoliv uškoditi, poskytnouti mu vhodný lék a zabrániti zlým následkům, které by z toho povstaly, kdyby představený o tom nevěděl a tomu nečelil.

6. Za třetí uvádí Pater Nadal, muž právě tak vynikající ve vědě jako v ctnosti, ještě jeden velmi vhodný důvod. Vidíme v církvi Boží, v církevní i ve světské vládě, že se děje tajné šetření vzhledem k vlastnostem, které vyžadují různé úřady. Neděje se to za účelem trestního řízení, i kdyby se tu našlo něco

¹⁾ Inst. S. J. III. Reg. 20. Comn. pag. 11.

trestného, nýbrž koná se to proto, aby se vědělo, komu se svěřuje církev, dům nebo majetek nebo duše. V Tovaryšstvu mohou všichni býti určeni pro misie, poněvadž jest to naše zvláštní poslání. K tomu však jest potřebná pevná ctnost, neboť slabá a křehká ctnost by brzy zničila dobrou pověst řádu. Proto má představený právo dáti se poučiti a vyšetřiti takové tajné věci a v této příčině může stanoviti pravidlo, aby dobře volil a aby se nezmýlil v tak důležité věci, na které tobě i celému řádu tolik záleží.

7. Abychom uznali, jak je toto pravidlo rozumné, položme za čtvrté na jednu misku škodu, která ti může vzejíti z vyjevení tvé chyby představenému jako otci, a na druhou misku položme škody a zlé následky, které vzniknou ze zatajení chyb, a podívejme se, které následky jsou horší. Tvá škoda z takového oznámení je trochu zahanbení, možná ztráta kousku cti; avšak škoda, která povstává, když se takové věci představenému neoznámí, je trojí. Předně neodpomůže se tím zlu, a poněvadž se mu neodpomůže a nezastaví se, pak vzrůstá, šíří se a nakazí jiné. Za druhé vzniká z toho obyčejně také nečest a hanba pro tebe a nepříjemnost pro řád. Vždyť dříve nebo později věc vyjde na jevo, neboť: „Nic není skryto, co nebude odkryto, ani tajno, co ne-

bude zvěděno“.¹⁾ Co se na počátku mohlo zažehnati takřka svěcenou vodou, kdybys to byl hned zjevil představenému, jak jsi k tomu byl zavázán, to musí pak konečně býti páleno a řezáno a léčeno odnětím údu. To všechno váží zjevně více než trochu zahanbení a zdánlivá ztráta cti, že totiž představený nyní zná tvou chybu. Pravím tedy: Oznámením chyby svého spolubratra představenému neprohřešujeme se proti lásce, nýbrž takové oznámení jest dokonce povinností a opominouti je způsobuje výčitky svědomí, ano je to tak přísná povinnost, že zanedbati ji může být i těžký hřích. To se neděje pro pravidlo, neboť naše pravidla, jak bylo řečeno, nezavazují pod hříchem, nýbrž pro důležitost věci a pro velké nesnáze a škody, které z toho ti mohou vzniknouti a obyčejně vznikají. Než tím je vinen ten, kdo tomu mohl včasným oznámením zabrániti, ale nezabránil.

8. Sv. Basil nás k tomu napomíná těmito slovy:²⁾ Hřích bratra zatajiti jest právě tolik, jako nemocného, jenž se dobrovolně řítí v náruč smrti, ještě k tomu pobádati a pounoukati. Zatajený hřích je totiž jako skrytý vřed, který se stále šíří do vnitra, až se

¹⁾ Luk. XII.

²⁾ Reg. fus. tract. Interrog. 46.

přiblíží k srdci a je otrávil. Dobrý skutek nám prokazuje ten, kdo vřed rozřízne a skrytý jed z něho odstraní, i kdyby to způsobilo bolest. Kdo proti tomu ze zdánlivého soucitu vřed nerozřízne a onen hnis neodstraní, ten se ukazuje nepřítelem naším. Nikoli přátelskou službu, nýbrž dílo nepřátelské provádí ten, kdo chybu svého bratra zatajuje a nechce ji oznámiti představenému, aby ji jako otec a lékař odklidil a vyléčil; neboť to znamená býti spoluvinníkem jeho smrti“.

9. Sv. Augustin¹⁾ také o tom jedná a praví: „Nemyslete si, že jste zlé vůle, když takovou věc oznámíte. Daleko zhoubnější by bylo, kdybyste mohli bratry své zachrániti oznámením, ale mlčením svým byste je nechali zahynouti. Má-li tvůj bratr tělesnou ránu, kterou chce zatajiti, poněvadž se bojí řezání, není to pak od tebe ukrutnost, když mlčíš? A není to milosrdenství, když to oznámíš? Čím spíše tu máš učiniti oznámení, aby se hnilobě zabránilo vniknouti až do srdce!“

10. Toto zamlčování tedy nevelí zákon lásky, jak se mnozí domýšlejí, aby prý se řídili jednáním „čestných“ lidí. Někteří to považují za věc cti a za požadavek slušnosti, neoznamovati představenému chyb, jež vidíme na jiných. Působí jim velké těžkosti

¹⁾ Regula ad servos Dei. De fraterna correctione n. 7.

oznámí chyby jiných, zdá se jim to nedůstojné. Proto říkají, že se neradí takovými pletichami zanášejí, že nikomu nechtějí ublížit, nikoho udati u představeného. To však není duch řeholní, tím méně duch Tovařystva Ježíšova. To jsou zásady světa, zlé zvyklosti, to jsou důvěrnosti a přátelství světácká, řádu velmi záhubná. Taková udání nejsou pletichy a pomluvy; tím spolubratru neškodíš, nýbrž prospíváš. Tu nečiníš svému spolubratrovi bolest, nýbrž jsi mu na prospěch. Opak toho je škoda pro něho i pro řád. Jak by se mohl někdo rozumný z domnělé laskavosti k jednotlivci zpronevěřit řádu? Ke komu máš více závazků, k tomuto jednotlivci či k řádu? Zatajovati cizí chyby a míti takovou pověst, to jest hanebné a nedůstojné, nikoli však býti věrný řádu a pravidlům. Sv. Basil končí: ¹⁾ „A proto nebuď mezi vámi nikoho, kdo by pro hřích bratrův vyhledával úkryt, aby ho neuvedl v záhubu, místo aby mu prokázal přátelskou službu“. Proto nehledej úkryt pro choroby a viny bratrovy, nýbrž je hned ukaž lékaři, který je může napravit a vyléčiti, dříve než se stanou nezhojitelnými a dříve než bude třeba vy-palovati a řezati. To je pravá láska, pravá

---

¹⁾ Ibid. uti supra.

svatá láska. Tak bratra získáš; jinak by snad zahynul.

11. Tyto a jiné důvody, které svatí a theologové uvádějí, dokazují, že toto pravidlo je zcela spravedlivé a spasitelné, i když se řeholník, jak tomu bývá v jiných řádech, nezříká svého práva na bratrské napomenutí. Tovaryšstvo Ježíšovo má mimo to ještě něco jiného k ospravedlnění tohoto pravidla. Každému, kdo chce vstoupiti, dávají se pravidla a výťah ze stanov, které má zachovávat. Mezi nimi je také uvedené pravidlo. Tam je otázka, zdali skutečně chce podle těchto pravidel žíti, a ještě zvláštní otázka, zdali souhlasí s tím, co toto pravidlo obsahuje. Tytéž otázky se v prvních dvou letech noviciátu před přípuštěním k slibům každých šest měsíců opakují a jemu předkládají. K tomu jest novicmistr pravidly zavázán¹⁾ novicům zcela zvláště obšírně vyložiti tyto body, které by mu mohly později působiti potíže. To také činí, a novicové prohlašují, že jsou ochotni podle toho žíti, aby činili tím větší pokroky v duchovním životě a „aby se tím více pokořili a ponížili“, jak pravidlo výslovně praví.

To je tedy zvláštní ospravedlnění, které všecko vyrovnává. Je zřejmé, že se každý

¹⁾ Inst. S. J. III. Reg. 15. pag. 122.

může při vstupu do řádu pro vyšší dokonalost zříci tohoto práva a přivolití, aby se všechny jeho chyby oznámily hned přímo představenému, aniž byl na ně napřed mezi čtyřma očima upozorněn. Neboť každý má plné právo a moc naložiti se svou ctí a pověstí po libosti. Každý se může těchto práv k svému duchovnímu dobru a pokroku vůči představenému nebo jinému vzdáti, nepřekáželi nějaká zvláštní okolnost, která ho zavazuje, aby se jich nezříkal. Takové okolnosti zde však není. Jako je každému dovoleno, aby své hříchy, ať jsou sebe těžší nebo tajnější, vyjevil představenému, právě tak může toto dovolení k vyjevení jich dáti také jinému. To však činí skutečně ti, kdo do Tovaryšstva vstupují, tím, že přisvědčují na otázky vzhledem k tomuto pravidlu. Prohlašují, že k tomu dávají souhlas. To není nic jiného než zříci se svého práva. Vyzná-li mi někdo pod pečetí zpovědní nebo jinak pod tajemstvím nějaký těžký hřích svůj, a otáží-li se ho, zdali si přeje nebo dovoluje, abych se k jistějšímu jeho vyléčení poradil se svým představeným nebo s jiným učeným a moudrým mužem, a prohlásí-li, že k tomu svoluje, zříká se těmi slovy zjevně svého práva, které mu příslušelo co do vyznaného hříchu, že totiž nesmí býti nikomu zjeven, a já tím zase nabývám práva poraditi se o tom hřichu

s mým představeným nebo s jiným moudrým mužem.

K tomu pak ještě přistupuje pravidelný cvik v tomto pravidle, které novicové v Tovaryšstvu po dvě léta konají, dříve než skládají sliby. Toto poznání ze skutečnosti stačí, aby se mohlo souditi, že se v této věci zřekli svého práva, i kdyby nebyli zvláště a výslovně prohlásili, že se ho zříkají. Také mnich kartusiánský zříká se svého přirozeného práva udržovati se na živu požíváním masitých pokrmů. Zavazuje se k tomu obyčejem svého řádu, i kdyby se toho zvláště a výslovně nezřekl. To jest však ještě větší právo než ono, které člověk má vzhledem k dobrému jménu. Kdo přijímá vyšší svěcení, zříká se tím práva oženiti se a jest pak vázán slavným slibem sv. čistoty, ačkoliv tento slib zvláště a výslovně neučinil.

Když byl generálem řádu svatý František Borgiaš, prohlásil několika provinciálním shromážděním ve Španělsku na jejich otázku zřetelně a výslovně, že ti, kdo vstupují do řádu, skutečně se v této příčině zříkají práva. Než řádový generál, jak svědčí naše buly a výsady, má apoštolskou plnou moc vysvětlovati stanovy. Teprve když tato kniha byla už napsána, bylo to, co jsme zde vy-

ložili, na šestém generálním shromáždění¹⁾ rozhodnuto a nařízeno, aby se to novicům právě v tomto smyslu vysvětlilo. Než generální shromáždění, jak se tamtéž praví, má od apoštolské stolice výsadu rozhodovati o pochybných věcech řádové ústavy. Ono shromáždění při tom ještě poznamenává, že oněm slovům pravidla: „o čem by se někdo dověděl mimo zповěď“, se má rozuměti jen o těch věcech, které někdo sám upozoruje, nikoli však o tom, co mu bylo svěřeno od někoho jako tajemství nebo v čem se ho někdo tázal o radu, aby mu poskytl poučení a pomoc.

12. Tím jsou všechny potíže a všechny podněty k žalobám a steskům odklizeny. Kdo věc zná a je s ní srozuměn, ten si nemůže naříkati na nějakou křivdu. Již s počátku při tvém přijetí se ti řeklo, že se to u nás tak děje, a tys řekl, že se z toho těšíš. Jsi-li později nedůtklivý, že někdo tvé chyby oznámil představenému, nesmíš obviňovati ani pravidlo ani spolubratra, jenž je zachovává, ani si nesmíš na to stěžovati, nýbrž máš vinu přičítati sobě samému; neboť místo abys měl nyní více pokory a ctnosti, než na počátku, máš jí naopak méně. Nyní

---

¹⁾ Inst. S. J. II. Congreg. Gen. 6. Decr. 33. pag. 304 et Canon eiusdem Congr. pag. 551.

už nemáš onoho smýšlení, jako tehdá. A v tom záleží celá obtíž, kterou někteří mívají v tomto pravidle. Proto prohlašuje náš sv. Otec Ignác, že naprosto nezbytný základ k tomu je pokora a touha po duchovním pokroku. Máme-li tento základ, pak se radujeme, že naše chyby jsou známy, že se námi bude pohrdati a že budeme méně ctěni a váženi. Ještě více nás pak těší, že jsme na ně upozorňováni a napomínáni; a jistě by měl pramálo ctnosti a pokory ten, kdo by ani tak daleko nepokročil.

•

VII.

Několik důležitých pokynů vzhledem k tomuto předmětu.

1. Z dosavadních výkladů můžeme vyvoditi některé pokyny jak pro toho, kdo je napomínán a kárán, tak také pro toho, kdo napomíná a kárá. Především má ten, kdo jest napomínán a kárán, dobře uvážit, že je to velká chyba a znamení velké nedokonalosti, přijímá-li velmi nedůtklivě napomenutí a pokárání jemu pro jeho chybu od představeného udělené a hned při tom přemýšlí a zkoumá, kdo to asi představenému oznámil, zdali věc nezvětšil a nevylíčil příliš černě atd. Právě tak je chyba obcházení, stěžovati si a jiným namlouvati, že kdosi chce udělat z komára vola. Tím se chyba i škoda z ní ještě zvětšuje a dáváme tím větší pohoršení než chybou samou. Víme všichni, že jsi člověk a proto nejsi bez chyby. Kdo však je tak nedůtklivý, toho považujeme

za ještě nedokonalejšího, neboť tím projevuje velkou pýchu a dává podnět k domněnce, jako by se nestaral o své polepšení a zdokonalení, nýbrž jen o svou obranu, o vnější zdání a o čest a vážnost.

Sv. Bernard¹⁾ praví zcela správně: „Jak má ten, kdo zatvrzele hájí své zřejmé chyby, opatovi pokorně vyznati skryté zlé myšlenky, které v jeho srdci povstávají? Proti tomu člověk opravdově pokorný, jenž se zná a považuje se za to, co skutečně jest, nediví se tomu, co se o něm říká, a není mu to také nic nového; neboť vždy vidí na sobě ještě větší chyby, a co se o něm říká, připadá mu nepatrné proti tomu, co by se mohlo ještě říci. Jenom tobě zdá se tvá chyba menší, než vskutku je, nebo se ti vůbec nezdá chybou, poněvadž na ni pohlížíš okem sebeláskou zaslepeným. Jinému, jenž se na ni dívá okem nestranným, zdá se větší a taková, jaká je opravdu.

Může se ovšem státi případ, že žalobník přestřelil, protože se díval na věc jinak. Tu si pomysli, že se tě tázali při tvém vstupu do řádu, zdali chceš trpělivě snášeti křivdy, falešné obžaloby a urážky od lidí v řadě i mimo něj. Na tuto otázku jsi tehdy přisvědčil. Již jsi na to zapomněl? Či tohoto

¹⁾ Tract. de gradibus superbiae gr. 8.

přislíbení lituješ? Měl by ses radovati, řekl-li na tebe někdo v dobrém úmyslu a beze vší viny více, než na věci bylo. Ano, i kdyby to nebyl řekl s dobrým úmyslem a z lásky k tobě, měl by ses z toho radovati pro sebe samého, poněvadž se ti tím podává příležitost k většímu pokoření a věrnému následování Krista Pána. Tím spíše se tak má státi, řekl-li to žalobce zcela tak, jak to věděl, s dobrým úmyslem a maje za to, že je tomu opravdu tak. Takovým způsobem získáš před Bohem i před lidmi; opačným však místo domnělého zisku budeš mít jen škodu.

2. Daleko větší by byla chyba, kdybys šel k tomu, v němž jsi poznal udavače, a u něho si stěžoval, že to řekl, nebo že řekl více nebo jinak, než se to skutečně stalo, nebo kdyby ses na něho zlobil a durdil, dávaje mu na jevo svou nedůtklivost. Kdo vážně touží po polepšení a pokroku, ten si spíše přeje, aby nad ním bdělo více očí, aby ho podporovali v jeho touze a ho k tomu zrovna doháněli. Tak pravil sv. Bernard:¹⁾ „Kdo mi dá, aby mne hlídalo sto pastýřů? Čím více se jich o mne stará, tím bezpečněji vycházím na pastvu“. „Podivné bláznovství! Nerozpakuji se shromažďovati kolem

---

¹⁾ Tract. de moribus et officiis episcoporum ad Henricum Senonensem Archiepisc.

sebe zástupy duší, nad nimiž mám bdíti, a mně by bylo obtížné míti nad sebou jediného strážce! Bojím se více zubů vlčích, než holi pastýřské!“ Oněch zubů se ovšem musíme báti; napomenutí a hlas pastýře má nám však býti žádoucí.

3. Co se týká žalobců, třeba poznamenati: Předně se má takové oznámení chyb bratrových státi přímo bez oklik představenému jako otci. Mimo to se ovšem nesmí mluvíti před jinými, aby představený jako otec mohl možnou škodu zameziti. Toho třeba přísně dbáti. Neboť jinak by někdo chtěl raděj chybu říci jinému než představenému, a ten by jakožto podřízený nemohl pomoci. To by bylo hříšné jednání proti cti bližního.

4. Za druhé praví pravidlo¹⁾ o způsobu žaloby, že se má díti „s povinnou láskou“. Tento přídavek velmi uspokojil papeže Řehoře XIII., když toto pravidlo zkoumal. Kdo se nechce proti tomu proviniti, ten se má řádně zkoumati, zdali ho nepudí a neponouká vášeň, závist a klamná horlivost, aby se neukvapil a neunáhlil, aby věc nepřekroutil, nezvětšil, neudělal z komára vola, nevyličil jednotlivý čin jako chybu povahovou, pouhé podezření nebo předsudek nepodával jako hotovou věc.

¹⁾ Inst. S. J. III. Reg. 10. Summar. pag. 4.

To by bylo velmi na pováženou a byl by to podnět mnohých různic.

5. Za třetí nesmí ten, kdo má věc oznámiti, tuto svou povinnost opominouti ani tehdy, kdyby jiný své povinnosti nedbal a oznámení náležitě nepřijal. Sv. Augustin¹⁾ praví o tom, kdo pokárání přijímá neochotně, ten že je jako nepřičetný, jenž se vzpírá lékaři a jeho ošetřování. Táže se: „Co si máme s takovým počítati? Máme proto nechat jeho léčení? Nikterak! Také nepřičetní se nechtějí dáti spoutati a rozespálí nechtějí se dáti probuditi. Přes to však milosrdná láska neopomine blázna spoutati, rozespálého probuditi a oba uzdraviti. Oba se cítí uraženi, a přece jsou oba milováni. Pokud jsou nemocni, hněvají se: jakmile se však uzdraví, jsou za to vděčni“.

6. Rovněž tedy doufejme, že tak bude i s naším bratrem. Nyní sice, pokud je kárán, je nedůtklivý a cítí se uražen. Ale až přijde k sobě a uváží věc před Bohem, pak pozná, proč se tak stalo, a bude za prokázané dobrodiní vděčný a uznalý. I divoká zvířata lidé ošetřují přes jejich odpor často s velkou námahou a s velkým nebezpečenstvím, ač od nich nemohou očekávati vděčnosti — vždyť „nemají

---

¹⁾ Ep. 89. ad Festum n., 6.: ep. 210 ad Felicitatem et Rusticum n. 2.

rozum“.¹⁾ Sv. Augustin praví:²⁾ „Čím více se máme starati o bratra, aby se polepšil a nebyl na věky zavržen!“ Má rozum a může za prokázané dobrodiní jednou býti vděčný, jak praví Mudřec:³⁾ „Kdo kárá člověka, najde u něho potom více vděku, nežli ten, kdo jazykem ho oklamal“. Sv. Basil⁴⁾ vztahuje k tomu výrok sv. Pavla:⁵⁾ „Kdo jest, jenž by mne potěšoval, než ten, kdo byl ode mne zarmoucen?“⁶⁾ „Neboť hle, právě to, že jste se zarmoutili podle Boha, jak velkou způsobilo ve vás snahu!“ Je to bohumilý smutek, jenž působí polepšení. Namítneš snad, že mnozí se pro takové napomenutí a pokárání zhoršili. Na to odpovídá svatý Augustin⁷⁾ velmi případně: „Je třeba zříci se léků, že některé nemoci jsou nevléčitelné?“ Jistě ne; nesmíme proto pokárání opominouti, že někteří neužijí ho k své spáse. Duchovní i tělesný lékař musí vždy činiti, co velí jeho úřad a co žádá jeho umění. Nesmí nad nemocným hned zoufati, nýbrž má na něm zkoušeti své léky.

---

1) Žalm XXXI. 9.

2) Ep. 185. ad Bonifacium n. 7.

3) Přísloví XXVIII. 23.

4) Reg. fus. tract. Interrog. 55.

5) II. Kor. II. 2.

6) II. Kor. VII. 11.

7) Ep. 93. ad Vincentium n. 3.

7. Co do způsobu napomínání praví sv. Basil:¹⁾ „Kdo jiného kárá, musí to činiti jako lékaři, kteří se nezlobí na nemocného a jejichž boj a hněv se obrací jen proti nemoci: jen proti ní užívají svých léků. Tak nesmí se ani ten, kdo kárá, zlobiti na chybujícího. Všechna jeho starost a péče musí se odnáseti k tomu, aby od duše bratra vzdálil jeho chybu nebo neřest. Má si při tom počínati jako otec, když jako lékař léčí ránu nebo vřed svého dítěte. Pohleď jen, jak opatrně, něžně a laskavě si tu počíná! Vždyť cítí bolest dítěte, jako by to byla bolest jeho samého. Právě tak opatrně, jemně a přátelsky má představený kárati své podřízené; vždyť jsou to jeho duchovní děti. Má tedy kárati“²⁾ „v duchu mírnosti“. A sv. Augustin praví:³⁾ „Loupežný vrah nedbá na to, jakou ranou zabije; kdo však léčí, ten bedlivě přihlíží, jak má řezati“. Tak má jednati také představený, když chce svého podřízeného napomenutím a pokáráním vyléčiti; nesmí mu chtít způsobiti zbytečnou bolest.

8. To je velmi důležité. Svatí doporučují velmi tuto opatrnost.⁴⁾ Kdo jiného kárá, ať se chrání se vší pilností dáti na jevo ně-

1) Reg. fus. tract. 50. 51, brev. tract. 99.

2) Gal. VI. 1.

3) Ep. 93. ad Vincentium n. 8.

4) Basil. reg. fus. tract. Interrog. 50.

jakou vášně, hněv nebo nepřátelství, neboť tím by se všechno pokazilo. To by neznamenovalo bratra vyléčiti a polepšiti, nýbrž ho pohoršiti. Dovolávají se apoštola, jenž praví: ¹⁾ „Služebník Páně však nemá se hádati, nýbrž býti přívětivý ke všem, způsobilý vyučovati, trpělivý, jenž by s vlídností káral odpůrce pravdy, zdali by snad Bůh dal jim někdy (milost) pokárání ku poznání pravdy“.

Někteří překládají „se skromností“ místo „s mírností,“ ale konečně oboje vyjde na jedno. Neboť také ten, jenž kárá se skromností, nesmí ukázati vášně a pobouření. Zkrátka způsob kárání má se díti tak přátelsky, aby pokáraný uznal, že pochází z vřelé lásky a touhy po jeho spáse. Jen za těchto podmínek přináší velký užitek.

K O N E C.

OBSAH.

	<i>Stránka</i>
Předmluva autorova	3

Svazek III.

KNIHA I.

O cíli a účelu Tovaryšstva Ježíšova a o některých všeobecných a užitečných prostředcích k dosažení tohoto cíle.

<i>Hlava</i>		<i>Stránka</i>
I. –	O účelu a zřízení Tovaryšstva Ježíšova	9
II. –	Výbornost, záslužnost a cena zachránění duší	17
III. –	Toto dílo jest všem v Tovaryšstvu společné. Všichni, i nekněží, mají velký podíl na něm	26
IV. –	Jak nutné jest předem se pevně zakotviti ve ctnosti	37
V. –	Pro starost o bližního nesmíme zanedbávati péče o sebe. Právě proto máme se vši pečlivostí pracovati o svém vlastním pokroku	49
VI. –	Také druhého extrému se musíme varovati, totiž zanedbávání styků s bližním pod rouškou péče o sebe samého	63
		50

- VII. – Některé prostředky proti malomyslnosti těch, kteří z bázně před vlastní záhubou zanechávají práce pro duše 75
- VIII. – Bohabojný, svatý život je první prostředek spasitelného působení na bližní 86
- IX. – Modlitba jest druhý prostředek spasitelného působení na bližní . . . 100
- X. – Horlivost jako třetí prostředek spasitelného působení na bližní . . . 110
- XI. – Horlivost o duše jest působivý prostředek ku pomoci a ku prospěchu bližního 118
- XII. – Tři věci, které nám pomáhají k této horlivosti 122
- XIII. – Která horlivost jest dobrá, pravá a bohumilá, a která není 127
- XIV. – O jiném dobrém prostředku, jak správně pečovati o spásu duší. Musíme si všimati nitra bližních, nikoliv vnějšího zdání 139
- XV. – Jiný prostředek spasitelného působení na bližní jest nedůvěra v sebe a naprostá důvěra v Boha . . . 145
- XVI. – Důvěra v Boha je prostředek na nejvyšší působivý k dosažení milosti od něho 157
- XVII. – Nedůvěra vzbuzuje u Boha velkou nelibost 165
- XVIII. – Nesmíme zoufati a malomyslněti, vidíme-li, že u bližního málo prospíváme 170

KNIHA II.

*O slibech řeholních a o velkých dobrech v nich
obsažených.*

<i>Hlava</i>	<i>Stránka</i>
I. – Dokonalost řeholníka spočívá v dokonalém zachovávaní slibů chudoby, čistoty a poslušnosti	187
II. – Proč se tato oběť děje a potvrzuje slibem	193
III. – Jiné veliké výhody ze závazku svatých slibů	197
IV. – Proč zasvěcení se Bohu trojím slibem nazývali svatí druhým křtem a mučednictvím	201
V. – Sliby se svoboda neničí ani nezmenšuje, nýbrž zdokonaluje	207
VI. – O velkých dobrech života v řeholi a o vděčnosti, kterou jsme Bohu povinni za povolání do řádu	212
VII. – Pokračování	227
VIII. – O obnově slibů v Tovaryšstvu, o účelu a užitku jeho	230
IX. – Pokračování	237

KNIHA III.

O slibu chudoby.

I. – Slib chudoby je základem evangelické dokonalosti	247
II. – O velké odměně, kterou Bůh dává chudým duchem	254
III. – Bůh odměňuje chudé duchem nejen v životě budoucím, ale i v přítomném	259
IV. – V čem záleží chudoba duchem	265
V. – O řeholnících, kteří sice obětovali věci větší, ale lpí v řádě ještě na malichernostech	275

<i>Hlava</i>	<i>Stránka</i>
VI. – Trojí stupeň chudoby	280
VII. – O několika prostředcích, jak dosáhnouti chudoby duchem a udržeti se v ní	283
VIII. – Jiný prostředek, jak dosáhnouti chudoby a v ní setrvati	292
IX. – Několik příkladů	299
X. – K čemu a jak zavazuje slib chudoby	304
XI. – Jak jest proti slibu chudoby bez dovolení představeného něco vzíti nebo dáti z toho, co dostaneme mimo dům	312
XII. – Případy hříchů proti slibu chudoby	318
XIII. – Vyvrácení námitky k lepšímu objasnění této věci	326
XIV. – Slib chudoby zavazuje pod hříchem těžkým. Jaká míra k tomu stačí	333
XV. – Zda smí řeholník bez dovolení představeného přijímati peníze, aby je rozdál na dobročinné účely, a kdy je to hřích proti slibu chudoby	337
XVI. – Příklady na potvrzenou probrané látky	346

KNIHA IV.

O ctnosti čistoty.

I. – Výbornost ctnosti čistoty a stupně, po nichž máme dojít její dokonalosti	355
II. – K zachování čistoty je třeba se umrtvovati a míti na uzdě smysly, zvláště oči	362
III. – Co se týče ctnosti čistoty, jest především třeba dbát i maličností	367

<i>Hlava</i>	<i>Stránka</i>
IV. – Svědomitost při zpovědi, co se týče svaté čistoty	373
V. – Jak mocná a nebezpečná jest vašeň lásky a jak velice se jí máme báti .	379
VI. – O některých prostředcích proti smysl- ným pokušením	385
VII. – Kající skutky mrtvení těla jsou vlast- ním a hlavním prostředkem proti pokušení	392
VIII. – Jiné prostředky proti nečistým po- kušením	402
IX. – O bázni Boží	407
X. – Jak velká dobra plynou z bázně Boží	418
XI. – Několik příkladů na dotvrzenou .	423

KNIHA V.

O ctnosti poslušnosti.

I. – Jak výborná je ctnost poslušnosti .	431
II. – Jak nezbytná jest ctnost poslušnosti .	441
III. – O prvním stupni poslušnosti . . .	446
IV. – O druhém stupni poslušnosti . . .	455
V. – O třetím stupni poslušnosti . . .	462
VI. – O slepé poslušnosti	468
VII. – O zachovávání poslušnosti v duchov- ních věcech	480
VIII. – Poučné příklady o poslušnosti . .	491
IX. – Odkud pocházejí vrtochy proti po- slušnosti a jak se jim ubrániti . . .	500
X. – Tři důvody sv. Pavla pro poslušnost .	512
XI. – Poslouchati představeného jako Krista Pána samého je výborný a účinný způsob, jak nabýti ctnosti poslušenství	524

<i>Hlava</i>	<i>Stránka</i>
XII. – Poslouchati představeného jako Krista jest nezbytné, abychom dosáhli ctnosti poslušnosti	532
XIII. – Požehnané účinky nadpřirozeného pojmání poslušnosti	538
XIV. – Vzdorujeme-li a odmlouváme-li představenému, přijímá to Bůh tak, jako by to mířilo proti němu samému .	542
XV. – Není porušením poslušnosti představenému něco namítnouti. Jak se při tom máme zachovati	549
XVI. – O přílišné péči o tělo, a jak se v té příčině varovati všech výjimek . .	561
XVII. – Rozřešení pochybnosti, týkající se péče o zdraví	570
XVIII. – Několik příkladů k tomu	580

KNIHA VI.

O zachovávání řehole.

I. – Velká milost a dobrota Boží, že jsme ohrazeni řeholními pravidly	589
II. – Naše dokonalost záleží v zachovávání pravidel řeholních	591
III. – Pravidla naše nezavazují pod hříchem. To však nám nesmí býti záminkou nezachovávatí jich	596
IV. – Nepatrnost věci, kterou pravidla předpisují, přestupujícího neomlouvá, nýbrž spíše jeho vinu zvětšuje	600
V. – O velké škodě z pohrdání pravidly i v maličkostech	605
VI. – O velkých dobrodiních, která plynou ze zachovávání a šetření pravidel i v maličkostech	612

<i>Hlava</i>	<i>Stránka</i>
VII. – Několik příkladů k tomu	617
VIII. – Některé jiné příčiny, pro které se často pravidla přestupují, a prostředky proti tomu	623
IX. – Jiné pobídky k zachovávání řeholních pravidel	631

KNIHA VII.

Jak upřímně máme představeným a vůdcům duchovního života vyjevovati celý stav svého svědomí.

I. – Jak je důležité a nezbytné býti upřímný k představeným	643
II. – Útěcha a pokoj pocházející z upřímnosti k představeným a duchovním vůdcům. Velký užitek této upřímnosti	654
III. – Vyjevovati pokušení představenému nebo duchovnímu otci jest velmi působivý prostředek proti němu .	662
IV. – Neopomíjeme vyjevovati duchovnímu otci pokušení, myslíce si, že sami známe proti němu lék	670
V. – Neopomíjeme vyjevovati ani záležitosti duševní zdánlivě nepatrné .	674
VI. – Rozřešení některých obtíží proti takové upřímnosti	680
VII. – Co této upřímnosti nejvíce překáží .	685
VIII. – Jiné odklizení té obtíže – pokora .	696
IX. – Buďme Bohu velmi vděční, že nám v Tovaryšstvu toto podávání účtů ze svědomí tak usnadnil. Příčiny této snadnosti a příjemnosti	702
X. – Jak máme vydávati počet ze stavu svého svědomí	710

- XI. – Odpověď na některé pochybnosti
o tom 720

KNIHA VIII.

O bratrském napominání.

- I. – Napomenutí je projev lásky a plodí
požehnání 733
- II. – Přijímáme-li napomenutí s nevolí,
bývá toho příčinou pýcha 741
- III. – Zlé následky, plynoucí z neochotné-
ho přijímání domluvy 745
- IV. -- Jak na tom záleží, abychom domlu-
vu ochotně přijímali 749
- V. -- Několik příkladů 757
- VI. – V Tovaryšstvu je pravidlo a ustano-
vení, podle něhož máme chyby
spolubratří oznámiti přímo před-
stavenému 761
- VII. – Několik důležitých pokynů vzhledem
k tomuto předmětu 776

